

TEXTOS
JURÍDICS
CATALANS

LLEIS I COSTUMS

II/16

COMPENDIVM CONSTITVCIONVM
GENERALIVM CATHALONIE

Narcís de Sant Dionís

DANIEL ÁLVAREZ GÓMEZ

Introducció, edició i apèndix

PARLAMENT DE CATALUNYA

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

TEXTOS
JURÍDICS
CATALANS

LLEIS I COSTUMS

II/16

COMPENDIVM CONSTITVCIONVM
GENERALIVM CATHALONIE
Narcís de Sant Dionís

DANIEL ÁLVAREZ GÓMEZ

Introducció, edició i apèndix

TEXTOS JURÍDICS CATALANS

LLEIS I COSTUMS

- I. Dret tradicional
 - II. Constitucions de Pau i Treva i de Corts
 - III. Actes regis
 - IV. Recopilacions
 - V. Costums
 - VI. Projectes i memorials
-

SENTÈNCIES

DOCUMENTS

ESCRITORS

- I. Escriptors jurídics
 - II. Literatura polèmica
-

CONCILIS

DRET ESTATUTARI (1931-1939)

COMITÈ TÈCNIC D'EDICIÓ DELS TEXTOS JURÍDICS CATALANS

President honorari

DR. JOSEP MARIA FONT I RIUS

Degà honorari de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona

President

DR. TOMÀS DE MONTAGUT I ESTRAGUÉS

Catedràtic d'història del dret

Vicepresident

SR. JOSEP ENRIC REBÉS I SOLÉ

Membre de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya

Secretari

DR. JOSEP CAPDEFERRO I PLA

Professor lector d'història del dret

Coordinador

DR. XAVIER BERNADÍ I GIL

Director general de Dret i d'Entitats Jurídiques

Vocals

DR. JOAQUIM ALBAREDA I SALVADÓ

Catedràtic d'història moderna

DR. FERRAN BADOSA I COLL

Catedràtic emèrit de dret civil

DR. IGNASI JOAQUIM BAIGES I JARDÍ

Catedràtic de paleografia i diplomàtica

DR. XAVIER GIL PUJOL

Catedràtic d'història moderna

DR. MIQUEL PÉREZ LATRE

Arxiver

DR. JAUME DE PUIG I OLIVER

Membre de l'Institut d'Estudis Catalans

DR. JOSEP MARIA SANS I TRAVÉ

Arxiver

DRA. EVA SERRA I PUIG

Professora emèrita d'història moderna

SR. FRANCESC TORRENT CUFÍ

Notari

COMPENDIVM CONSTITVCIONVM
GENERALIVM CATHALONIE
Narcís de Sant Dionís

DANIEL ÁLVAREZ GÓMEZ

Introducció, edició i apèndix

Barcelona, 2016

PARLAMENT DE CATALUNYA

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

BIBLIOTECA DE CATALUNYA - DADES CIP

Compendium Constitucionum Generalium Cathalonie. –

(Textos jurídics catalans ; 36. Lleis i costums ; 2/16). – Text en llatí i català. – Edició crítica del text llatí confrontat amb la transcripció d'un dels manuscrits de la versió catalana. – Bibliografia
ISBN 9788439394464

I. Sant Dionís, Narcís de, s. XIV-XV II. Álvarez Gómez, Daniel, 1977- ed. III. Catalunya. Parlament
IV. Catalunya. Departament de Justícia V. Títol: Compendium Constitucionum Generalium
Cathalonie VI. Col·lecció: Textos jurídics catalans. ; 36 VII. Col·lecció: Textos jurídics catalans.
Lleis i costums ; 2/16

1. Sant Dionís, Narcís de, s. XIV-XV 2. Dret català – Fonts 3. Dret medieval – Fonts
34"04/14"(460.23)(093)

Primera edició: juliol del 2016

© GENERALITAT DE CATALUNYA

Departament de Justícia
Pau Claris, 81 - 08010 Barcelona
www.gencat.net/justicia

© PARLAMENT DE CATALUNYA

Parc de la Ciutadella, s/n - 08003 Barcelona
A/e: edicions@parlament.cat
www.parlament.cat

Disseny gràfic: Plural Disseny
Impressió: Artyplan, SA, Barcelona

ISBN: 978-84-393-9446-4
Dipòsit legal: B.17215-2016

ABSTRACT

El jurista gironí Narcís de Sant Dionís fou delegat per la Diputació del General del trienni 1416-1419, de la qual era oïdor de comptes, per a completar, en companyia de Francesc Basset, la primera Compilació de les lleis generals del Principat, ordenada per les Corts de Barcelona de 1413, i ja encetada per Jaume Callís i Bonanat Pere. Sant Dionís no només s'ocupà en solitari d'ultimar-la, a partir de 1421, sinó que aprofità bona part del material utilitzat per a confegir un opuscle auxiliar, en versió llatina i catalana, que recollís de forma condensada el mateix corpus legislatiu català, tal vegada ultrapassant la Compilació, la qual havia iniciat una singlada plena de dificultats tècniques. El tractat s'anomenà *Compendium*.

El llibre que el lector té al davant s'ha dissenyat amb un triple objectiu: fer-li a mans la primera edició crítica del *Compendium* llatí, tot confrontat amb la transcripció d'un dels manuscrits de la versió catalana; substanciar històricament la figura del seu autor, parant esment a la seva participació a la Compilació, les circumstàncies de creació de la qual s'intenten esclarir; i aportar, tant com ha estat possible, informació sistemàtica sobre la normativa mencionada a l'opuscle.

El jurista gerundense Narcís de Sant Dionís fue delegado por la Diputación del General del trienio 1416-1419, de la cual era auditor de cuentas, para completar, junto con Francesc Basset, la primera Compilación de las leyes generales del Principado, que fuera ordenada por las Cortes de Barcelona de 1413, y habían empezado Jaume Callís y Bonanat Pere. Sant Dionís no solo se ocupó en solitario de ultimarla, a partir de 1421, sino que aprovechó buena parte del material utilizado para componer un opúsculo auxiliar, en versiones latina y catalana, que recogiera de forma condensada el mismo cuerpo legislativo catalán, acaso sobrepasando la Compilación, la cual había iniciado una singladura llena de dificultades técnicas. El tratado se denominó *Compendium*.

El libro que el lector tiene ante sí se ha diseñado con un objetivo triple: proporcionarle la edición crítica del *Compendium* latino, confrontado con la transcripción de uno de los manuscritos de la versión catalana; substanciar históricamente la figura de su autor, prestando atención a su participación en la Compilación, las circunstancias de cuya creación también se intenta esclarecer; y aportar, en la medida de lo posible, información sistemática sobre la normativa mencionada en el opúsculo.

The jurist Narcís de Sant Dionís, from Girona, account auditor for the General Council in the three-year period from 1416 to 1419, was commissioned, along with Francesc Basset, to complete the first compilation of the general laws of the Principality, ordered by the Barcelona Court of 1413 and begun by Jaume Callís and Bonanat Pere. Sant Dionís not only finished it by himself after 1421, he also took advantage of much of the material used to produce a companion booklet, in Latin and Catalan versions, which contained the same Catalan legal corpus in condensed form, probably surpassing the Compilation, which had begun on a course full of technical difficulties. The treatise was called *Compendium*.

The book before the reader now has been prepared with three aims in mind: to provide the first critical edition of the Latin *Compendium*, side by side with the transcription of one of the manuscripts of the Catalan version; to give the figure of its author his rightful place in history, drawing attention to his part in the Compilation, attempting to elucidate the circumstances surrounding its creation, and, as far as possible, to provide systematic information on the laws mentioned in the booklet.

SIGLES

A	Barcelona, ACA, Generalitat, Còdex 1 [<i>Compendi de les Constitucions de Catalunya</i> , Narcís de Sant Dionís]
a.	abans
<i>adiec.</i>	<i>adiecít</i>
ap.	Apèndix
ca.	capítol
cc	Capítol de Cort
c.f.	<i>capitulo finali</i>
CR-10	Barcelona, ACA, Casa Reial, Còdex 10
C	Sevilla, Biblioteca Colombina, ms. 5-5-31
cap.	capítol
col.	columna
<i>del.</i>	<i>deleuít</i>
doc.	document
E	San Lorenzo del Escorial, Biblioteca del Real Monasterio, ms. E-II-13
ed.	edició
f., ff.	foli, folis
G-2	Barcelona, ACA, Generalitat, Còdex 2
G-3	Barcelona, ACA, Generalitat, Còdex 3
ms., mss.	manuscrit, manuscrits
n.	nota
n ^o	número
<i>om.</i>	<i>omisit</i>
p., pàg., pp.	pàgina, pàgines
PT	Pau i Treva
<i>ras.</i>	<i>rasura</i>
r. arx.	Referència, resum o registra d'Arxiu (a través de base de dades en línia), és a dir, <i>non uidi</i>
sn ^o	sense número
U	La Seu d'Urgell, Biblioteca Capitular, ms. 2105
VS	Usatge
<>	a l'edició del text indica l'eliminació d'un passatge deturpat o sospitós
<>	al quadre II indica una equivocació en el <i>Compendium</i> .
<	al quadre III indica la procedència d'una Constitució que es trobava citada erròniament.
>	a la identificació de disposicions legals (al text, notes o tercer aparat; i als quadres de l'apèndix) indica la direcció d'una correcció
[]	a l'edició del text indica inclusió d'un passatge o paraula necessaris que, però, els mss. no presenten
[]	a l'Apèndix, Taules II i III, indica el registre d'una llei recollida al <i>Compendium</i> , però no mencionada
*	a l'Apèndix, Taula III, a les columnes numerals del <i>Compendium</i> o <i>Compendi</i> , indica que la versió llatina o catalana ha aportat un paràgraf que l'altra versió no té.
*	a l'Apèndix, Taula III, a les columnes no numerals, i a la IV indica errors de citació del <i>Compendium</i> o <i>Compendi</i> .

TAULA DE CONTINGUTS

INTRODUCCIÓ	11
1. L'autor i la seva obra	13
1.1. Introducció general	13
1.2. La família dels Sant Dionís del segle XIV	15
1.3. La família dels Sant Dionís del segle XV	18
Sant Dionís del s. XIV	19
Sant Dionís del s. XV	20
1.4. Narcís de Sant Dionís	22
1.4.1. Carrera eclesiàstica de Narcís de Sant Dionís	22
1.4.2. Carrera política i altres vicissituds	24
2. Els precedents	28
2.1. Els intents previs per a traduir les lleis generals	28
2.2. Context de les Corts de 1412-1413	29
2.3. La Constitució sobre la Compilació i la <i>Carta del Poder dels Diputats</i>	31
2.4. L'elaboració de la Compilació	35
3. L'estructura del <i>Compendium</i>	44
3.1. La creació del <i>Compendium</i> i la disposició de la Compilació segons el Codi de Justinià	44
3.2. Cronologia relativa del <i>Compendium</i> llatí i del català	45
3.3. El pròleg	47
3.4. El propòsit del <i>Compendium</i>	48
3.5. L'estructura general del <i>Compendium</i>	50
3.5.1. Llibres i disposició de rúbriques	51
3.5.2. Contingut de les rúbriques: capítols o paràgrafs i sèrie d'Usatges	51
3.5.3. Confecció dels paràgrafs o capítols	53
4. <i>Prolegomena</i> de l'edició crítica	54
4.1. Els testimonis manuscrits	54
4.1.1. Descripció dels manuscrits del text llatí	54

4.1.2. Els manuscrits del text català	58
4.1.3. Notícia d'altres volums	59
4.1.4. Filiació dels mss. llatins del <i>Compendium</i>	60
4.2. Criteris d'edició i especificacions relatives als dos Apèndixs	61
4.2.1. Criteris d'edició del text llatí	61
4.2.2. Criteris de transcripció del text català	63
4.2.3. Aparats del <i>Compendis</i> llatí i català	64
4.2.4. Numeració aplicada als <i>Compendis</i>	65
4.2.5. Indicacions sobre les taules de l'Apèndix	65
COMPENDIVM CONSTITVCIONVM GENERALIVM CATHALONIE	67
Conspectvs siglorvm	69
APÈNDIXS I ÍNDEXS	363
Taula I: Sinopsi de les rúbriques de la Compilació llatina (ms. CR-10), del Compendi llatí i del Compendi català (ms. A)	365
Taula II : Legislació papal, Constitucions de Pau i Treva i Constitucions i Capítols de Cort	376
Taula III : Identificació de la legislació (Constitucions, Capítols de Cort i Usatges) citada als <i>Compendis</i> llatí i català, segons l'ordre de les rúbriques i dels llibres de la <i>Compilació</i> (CR-10)	380
Taula IV: Recull cronològic de la legislació citada al Compendi	440
Index nominum	490
Index legum ac Curiarum	495
BIBLIOGRAFIA	497
Arxius (amb abreviatura) i fonts manuscrites	499
Bibliografia impresa	501
Bases de dades	515

INTRODUCCIÓ

1. L'AUTOR I LA SEVA OBRA

1.1. Introducció general

La Constitució *Per tal que les leys*, promulgada el 31 d'agost de 1413 (número XVII) per les Corts de Barcelona (1412-1413), prescriví la recopilació de les lleis catalanes (Usatges, Constitucions i Capítols de Cort), la col·locació sota títols apropiats (els 10 primers llibres del Codi de Justinià), la confecció d'un volum en llatí que contingués les dites lleis, d'un altre volum amb la seva traducció a la llengua catalana i d'una còpia doble (llatina i catalana) dels dos volums resultants. Els dos originals –català i llatí– es destinarien a l'Arxiu Reial, mentre les dues còpies anirien a raure a la casa de la Diputació. És la reputada com a primera compilació. El 14 de setembre de 1413 el rei Ferran I escollí els juristes Jaume Callís i Bonanat Pere, juntament amb Pere Regassol (que aviat deixaria la comissió), per a iniciar l'empresa. La Diputació del trienni de 1416-1419 seleccionà dos dels seus membres, Narcís de Sant Dionís i Francesc Basset, també juristes, per tal que, en substitució dels anteriors, ajudessin a completar la labor encetada.

En una data indeterminada, vers el 1422, a les acaballes d'aquest procés, Narcís de Sant Dionís escrigué unes taules (és a dir, un índex), que li serviren per a perfilar la Compilació.¹ El jurista probablement les utilitzà per a redactar un resum o manual que facilités als advocats l'àrdua tasca de desplaçar-se per les nombroses lleis del Principat.² Sant Dionís escrigué, doncs, el que anomenà *compendium*, les dates de creació del qual abasten des de 1422, perquè inclou ja lleis de les Corts de Barcelona de la reina Maria de 1422; fins a 1432, perquè les Corts que Alfons IV celebrà en aquest any també a Barcelona no apareixen mencionades al que sembla ser el manuscrit llatí més antic del *Compendium* (el ms. U). La seva voluntat de proporcionar als juristes del país un text auxiliar per a la consulta de la Compilació el degué convèncer de la necessitat de produir el *Compendium* igualment en ambdues llengües, llatina i catalana. Així doncs es compta amb dues versions de l'obra, testimoniades en diversos exemplars manuscrits –3 de llatins i 8 de catalans.³

1. El mateix Sant Dionís s'hi havia referit en una suplicació (no conservada o no localitzada) presentada a la Diputació per tal de cobrar el salari corresponent, tal com reflecteix un albarà de 9 de juny de 1422 (D'ABADAL-RUBIÓ, 1910: ap. X; BUENO, 2001: 207, n. 31, que esmena la lectura desencertada dels anteriors editors, els quals havien entès gener en lloc de juny).

2. Com es veurà més endavant, sembla més aviat que Sant Dionís volia guiar els advocats en la recerca de lleis en els antics exemplars (els Processos de Corts o els Registres a l'Arxiu Reial o altres Processos de Cort custodiats a altres corporacions, com la Diputació), anteriors a la Compilació, més que no pas en la Compilació mateixa.

3. Els tres exemplars llatins són: San Lorenzo del Escorial, Biblioteca del Real Monasterio, ms. E-II-13 (ms. E); Sevilla, Biblioteca Colombina, ms. 5-5-31 (ms. C); La Seu d'Urgell, Biblioteca Capitular, ms. 2105 (ms. U). Els exemplars catalans són els següents: Barcelona, ACA, Còdex de la Generalitat, Còdex 1 (ms. A); Barcelona, ACA, Còdex de Santa Maria de Ripoll, Còdex 102; San Lorenzo del Escorial, Biblioteca del Real Monasterio, ms. Z-II-11; San Lorenzo del Escorial, Biblioteca del Real Monasterio, ms. Z-II-12; San Lorenzo del Escorial, Biblioteca del Real Monasterio, ms. Z-II-13; Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 832; Vic, Arxiu Episcopal, ms. 158; Vic, Arxiu Episcopal, ms. 159.

És previsible que la versió llatina fos l'original, si es recorda que la major part de les lleis catalanes havien estat redactades en aquesta llengua, com s'havien promulgat en les Corts, i no havien estat traduïdes. La traducció catalana d'ACA, Còdex I de la Generalitat (ms. A), sembla més aviat una recensió de l'original llatí. Per aquesta raó, és possible centrar-se en la versió llatina, més extensa que la catalana, com a obra independent. Al costat del *Compendium* llatí es reproduïx en el present treball, com a text auxiliar, la versió catalana continguda al dit manuscrit. Ambdues versions són complementàries i redunden en els mateixos elements jurídics. Es deixa, doncs, per a una labor posterior o per a altres especialistes l'edició crítica dels vuit manuscrits conservats del *Compendium* català. El ms. A tingué més polida factura i pogué funcionar com a versió acreditada per a la Diputació (del fons de la qual sembla que procedeix).

L'exemplar del *Compendium* llatí de la Seu d'Urgell fou transcrit l'any 1927.⁴ Aquesta edició ha servit fins al moment per a formar-se una idea satisfactòria de l'aportació de Sant Dionís. La rellevància, però, del personatge (membre també de la segona comissió que s'encarregà de la Compilació), i de l'obra, que (com volgué el seu autor) encara avui en dia podria valer per a copsar àmpliament la producció legal catalana de la baixa edat mitjana, feia necessària una edició crítica a partir dels tres manuscrits llatins.

Si bé se sap que alguns exemplars del *Compendium* foren utilitzats des de mitjan segle XV,⁵ sembla que amb posterioritat la fama de Narcís de Sant Dionís es reduí al pròleg del seu opuscle, en què es presentava com a doctor en lleis i canonge de Barcelona, i al pròleg de l'*Apparatus* (1444-1465) de Mieres, en el qual aquest afirmava que Sant Dionís (estimat preceptor seu, afegia) ostentà el dit grau acadèmic i fou canonge de Girona i ardiaca d'Empúries (els autors posteriors preteriren aquesta darrera dignitat). Ja al si de l'obra, Mieres el recorda com un dels juristes escollits per les Corts de Barcelona de 1412-1413 per a escriure la Compilació, dada errònia que la tradició posterior prengué per certa; però tanmateix asseverava que era el mateix autor del *Compendium* (que anomenà *Summula*), informació aquest cop acurada que afavorí en endavant la identificació entre el Sant Dionís compilador i l'homònim compendiador,⁶ si bé modernament ha calgut fonamentar-la.

4. VALLS I TABERNER-PUJOL I TUBAU (1927).

5. Sobre una panoràmica aproximativa a la figura de Sant Dionís en autors posteriors, fins a la bibliografia actual, vegeu ÀLVAREZ GÓMEZ (2014).

6. MIERES (II, 1621: 218, n° 34): «unus istarum personarum fuit dominus meus dominus Narcissus de Sancto Dionysio Legum Doctor, qui prae ceteris inuigilavit in faciendo translationem et compilationem huiusmodi sub congruis titulis, sequendo ordinem Codicis Iustiniani, & etiam componendo Summulam abbreviatam sub eisdem titulis». Potser Mieres interpretà equivocadament la Constitució de 31 d'agost de 1413, que es referia a tres idònees persones (CARAVYC XI: 281-282). Com es veurà, aquestes tres persones foren Jaume Callís, Bonanat Pere i Pere Regassol. Sant Dionís i Francesc Basset s'hi sumaren amb posterioritat (*circa* 1417). En qualsevol cas, el jurista mostra haver tingut una coneixença personal de Sant Dionís (MIERES, I, 1621: 222, n° 52), i el recorda o cita el *Compendium* en moltes altres ocasions (MIERES, I, 1621: 41, n° 3; 142, n° 2; 144, segona columna, n° 5; 222, n° 52; 316, n° 15; II, 1621: 39, n° 3; 218, n° 34; 452, n° 2. IGLESIA, 1999: 340-341).

1.2. La família dels Sant Dionís del segle XIV

Diverses figures amb el cognom “de Sant Dionís” apareixen en documentació gironina dels segles XIV i XV, conformant dos nuclis familiars, actius, respectivament, a una i altra centúria, per als quals hom pot suposar un vincle de parentiu. Amb tot, a hores d'ara, no s'hi disposa de proves concludents definitives.⁷ No obstant això, Narcís de Sant Dionís canonge de Barcelona, doctor en dret, fou amb seguretat membre de la família Sant Dionís del XV.

Els Sant Dionís del XIV provenien, en realitat, de Barcelona i degueren assentar-se a Girona vers el 1330.⁸ El membre més antic i destacat d'aquesta branca fou Guerau de Sant Dionís, metge del bisbe de Girona Arnau de Montrodó (1335-1348)⁹ i del capítol de Girona, del qual percebia una prebenda vitalícia. El comte Jaume I d'Urgell (1320-1347) el cridà a Barcelona per a ésser-ne atès.¹⁰ Degué morir l'estiu de 1349.¹¹ Tingué un germà anomenat Ramon de Sant Dionís, canonge de Girona i paborde de Caçà el 1366.¹²

Narcís de Sant Dionís, fill de Guerau i Auda Puig, fou doctor en lleis i es casà el 1360 amb Margarida Bordils, filla de Brunissenda i Bernat de Bordils, enllaçant d'aquesta manera amb una de les famílies més riques de la ciutat.¹³ Jutge reial i síndic de Girona a les Corts de Cervera (1359), signà amb el rei el document de nomenament dels primers diputats.¹⁴ Era jutge ordinari de Girona el 1362 i jurat de la mà major de la dita ciutat el 1364.¹⁵ Successivament també prengué part com a síndic de Girona a les Corts de Barce-

7. Tant l'obra de Fernández Traval com les diferents monografies de Guilleré sobre la societat gironina tardomedieval, que poden aportar un extraordinari cabal d'informació contextual, no permeten però establir un nexec precís entre els Sant Dionís de Girona del s. XIV i els Sant Dionís actius al XV, entre Girona i Barcelona.

8. GUILLERÉ (II, 1994: 273).

9. ADG, Notularum, llibre G-22, ff. 12-13v (r. arx.): codicil testamentari de 13 de novembre de 1348 en què Arnau de Montrodó atorga 35 lliures a Guerau de Sant Dionís, metge seu. GUILLERÉ (II, 1994: 132, 369) afirma que també fou metge reial. Una primera notícia sobre el pionatge data del 4 d'abril de 1326, a propòsit d'una canongia d'Ullà (ADG, Lletre episcopal, llibre U-2, f. 59v, r. arx.).

10. Carta de 6 d'abril de 1346 del bisbe al comte, demanant el retorn del metge, per prendre cura del Capítol i altre clergat (ADG, Lletre episcopal, llibre U-10, ff. 9v-10r, transcrita a la tesi ÀLVAREZ GÓMEZ, 2015, apèndix I, com molta altra documentació citada al present estudi).

11. Al voltant d'un deute contret pel comte Gaufred de Rocabertí envers Guerau, es conserven cartes episcopals de 15 de maig, 2 de juny, 18 de setembre de 1349 (en la qual és mencionada Auda com a vídua de Guerau), i 17 de gener de 1352 (ADG, Lletre episcopal, llibre U-12, f. 74; ADG, Lletre episcopal, llibre U-12, f. 13rv; ADG, Lletre episcopal, llibre U-15, f. 72; ADG, Lletre episcopal, llibre U-19, f. 70, per r. arx.).

12. GUILLERÉ (II, 1994: 355). Podria ser l'homònim canonge de Barcelona que estudiava dret a Montpeller el 1362, quan s'hi trobava Guillem de Vallseca (*Cartulaire de l'Université de Montpellier*: 451).

13. GUILLERÉ (II, 1994: 273). Com també ho féu la família dels Sa Costa, igualment d'origen barcelonès. Sembla que havia gaudit amb anterioritat del sistema de prebendes eclesiàstiques, amb una canongia que gaudia a Barcelona (8 d'octubre de 1352, ADG, Lletre episcopal, llibre U-21, f. 21v). La qüestió encara roman per dilucidar.

14. GUILLERÉ (I, 1994: 143). ACA, Cancelleria Reial, Registre 1505, ff. 60r-65r, a FERRER I MALLOL (1984: 222, 262; hi és confós amb el Narcís de Sant Dionís posterior). Corts de Cervera, CARAVYC III: 381, i XV: 436, 438, 440 i 441. Figura com a ambaixador i síndic de Girona a Cervera en una carta de Pere III del 16 de novembre de 1359 (LRCG: doc. 240).

15. Respectivament, JULIOL I ALBERTÍ (2001: doc. 33, carta del rei Pere al batlle i a Sant Dionís, jutge ordinari, del 29 de juliol de 1362); GUILLERÉ (II, 1994: 304). Figura com a jutge de Girona el 1362 a altra documentació (27 i 29 de juliol, LRCG: doc. 258 i 261). L'11 de desembre de 1366, Narcís de Sant Dionís i Pere de Prat foren àrbitres d'una concòrdia entre la ciutat de Girona i Ramon de Bóixols (JULIOL I ALBERTÍ, 2001: doc. 43).

lona-Lleida-Tortosa (1364-1365) i a les de Tarragona-Montblanc (1370-1371).¹⁶ És present com a jutge comissionat pel rei Pere III per a dirimir qüestions de considerable dificultat¹⁷ i per a una ambaixada prop del papa a Avinyó (1376).¹⁸ Apareixia com a conseller reial a les Corts de Barcelona de 1379-1380.¹⁹ Pels seus serveis jurídics a Pere III, valorats en 24.000 sous barcelonesos, el monarca n'hi assignà (a Tortosa, el 26 de febrer de 1383) una renda anual de 1.200 sobre els impostos reials a Fraga.²⁰ L'instrument d'atorgament és citat i confirmat en una carta que Joan I envia el 13 de febrer de 1387 al procurador, batlle i collectors de la villa per tal que continuïn pagant la dita quantitat als hereus de Sant Dionís, innominats. Si bé s'ha pres aquesta data com a *terminus ante quem* per a l'òbit de Sant Dionís, al dit document no hi és mencionat pas com a traspassat. El relleu a la monarquia (Pere III havia mort el 5 de gener anterior) i no el decés de Sant Dionís motivarien la carta. Com es veurà tot seguit, foren efectivament els seus fills, Bernat i Francesca, qui perceberen la renda. Encara el 21 d'agost de 1386 Sant Dionís dictà una sentència arbitral, de la qual hi ha una seqüela documental de març de 1388 en què el jurista gironí no hi és referit amb cap de les habituals fórmules que indiquin defunció.²¹

Narcís de Sant Dionís tingué de Margarida Bordils quatre fills: Dalmau, Bernat, Auda i Francesca. Dalmau de Sant Dionís, hereu de la família, fou el ciutadà. Com el seu pare, era també doctor en lleis i exercí com a jutge reial de Girona en 1392.²² Exercí de sotssíndic de la ciutat l'any 1398.²³ La seva condició de ciutadà entorpeix la identificació encara insegura amb el donzell homònim del XV, germà de Narcís de Sant Dionís autor del *Compendium*.²⁴

16. Corts de Barcelona-Lleida-Tortosa, CARAVYC II: 182, 186 i ss., 206 i ss, 233 i ss., 331. Corts de Tarragona-Montblanc, CARAVYC III: 56, 62, 125, 155, 156. IGLESIA, 1999¹: 328-329.

17. El 13 de juny de 1370 (CPMB II: doc. 561) i el 21 de maig de 1380 (*ibidem* II: doc. 624).

18. ADG, Lletre episcopal, llibre U-68, f. 89rv, de 19 de febrer de 1376, que conté una segona carta de 7 del mateix mes, escrita per Nicolau d'Eimeric a Avinyó, la qual és portada per Sant Dionís i Berenguer de Cruilles al bisbe de Girona. *Vid.* PUIG I OLIVER (1998: 453-454).

19. «Narcisus de Sancto Dionisio legum doctor ac promotor negotiorum dicte Curie rege ac consiliarii [*sic*] predicti domini Regis» (CARAVYC IV: 226). Podria ser identificat amb el Narcís de Sant Dionís que és citat a *Antiquiores* (134d *Vsaticum Auctoritate*, glossa de Jaume de Vallseca), en una data indeterminada de les dècades de 1370 i 1380, com a membre d'un consell jurídic, integrat entre d'altres per Guillem de Vallseca o Bernat Lunes. IGLESIA (1997: 637-638) redueix la forquilla al període 1374-1385.

20. ACA, Cancelleria Reial, Registre 1972, f. 19v-20r.

21. Acta notarial a Barcelona de la sentència arbitral entre Pere de Montsonís i Francesc de Santcliment, senyor del castell i lloc de Flix, sobre la reclamació que el primer feia d'un censal pagador pel citat lloc (CPMB II: docs. 704). Es resolvia el pagament de despeses (385 florins i 9 sous) a càrrec de Santcliment. Montsonís reconeixia a Balaguer haver rebut la quantitat prescrita el 5 de març de 1388 (ACHB, pergami 1A-714; CPMB II: doc. 727).

22. GUILLERÉ (II, 1994: 338; I, 1994: 143). D'acord amb aquesta darrera cita, Dalmau de Sant Dionís fou així mateix jurat el 1364, tot i que en el llistat dels jurats que dona al segon volum hi apareix Narcís de Sant Dionís, el que resulta més plausible (II, 1994: 304). Entenc que s'ha de tractar d'un error.

23. JULIOL I ALBERTÍ (2001: doc. 72, sentència a Saragossa de Martí I de 16 d'agost de 1398). També apareix a un altre acte el 27 de gener de 1397 (*ibidem*: doc. 69).

24. FERNÁNDEZ I TRABAL (1995: 120-121) els identificà efectivament en un, del qual seria fill Narcís de Sant Dionís cavaller; però hauria tingut un segon fill, anomenat Antoni Dalmau de Bordils i de Sant Dionís, el qual fou pare d'Héctor-Bernat de Sant Dionís, àlies Bordils.

Bernat (o Bernardó),²⁵ fadristerne, romangué donzell i fou també jurista. Canvià el seu cognom pel del seu avi patern, Bordils, ciutadà, per tal de preservar el nom d'aquesta distingida nissaga gironina, i sovint figura com a Sant Dionís, àlies Bordils.²⁶ Fou pare d'un Joan de Sant Dionís, segons testimonia un document de 1419,²⁷ i figura com a senyor útil de l'escrivania de la Cort Reial de Girona. Morí abans de 1433, ja que amb posterioritat la seva vídua, Sibilla, detentà el dit càrrec.²⁸ Fou fill del matrimoni Antoni Dalmau de Sant Dionís d'acord amb una venda d'un censal a una Francina, signada el 31 d'octubre de 1440 pel mateix Antoni Dalmau i la seva mare Sibilla, vídua de Bernat de Bordils, àlies Sant Dionís.²⁹ Antoni Dalmau de Bordils i de Sant Dionís, donzell domiciliat a Girona, comprà en franc alou la força dels Bordils el 27 de desembre de 1436.³⁰ Probablement els germans Héctor de Sant Dionís i Leonart Dalmau de Sant Dionís són fills d'Antoni Dalmau de Sant Dionís. Ambdós, per adherir-se al bàndol de la Generalitat, van patir la confiscació dels seus béns i la seva cessió a Narcís de Sant Dionís cavaller i familiar seu (*vid. infra*). En Leonart Dalmau de Sant Dionís àlies Bordils féu testament el 8 de juny de 1474, en el qual només hi ha referència al seu germà.³¹

Auda de Sant Dionís es casà amb Guillem Sarriera,³² i Francesca, amb Francesc de Santceloni,³³ jurista i ciutadà de Girona. Aquest darrer atorgà testament el 10 de juny de 1422: instituïa com a hereu universal el seu fill Francesc de Santceloni, i retornava a la seva esposa Francesca un censal de 60 lliures anuals (és a dir, 1.200 sous barcelonins) sobre la villa de Fraga, que el seu sogre Narcís de Sant Dionís li havia cedit com a dot segons les

25. La mare de Margarida Bordils, Brunissenda, comprà a Francesc Vaiol, procurador de Castelló, un violari que duraria tota la seva vida, la de la seva filla i la del seu nét Benardó (ADG, Pia Almoïna, P-2-6222, d'11 de maig de 1381; per r. arx.).

26. GUILLERÉ (II, 1994: 428, 445). Si aquesta particularitat nominal no ho dificultés, podria ser el mateix que apareix, com a donzell, a les Corts de Barcelona l'11 d'octubre de 1408 (CARAVYC V: 362): «Bernardus de Sancto Dionisio»; i a les de Barcelona de 1412-1413 (CARAVYC XI: 190), semblantment.

27. ADG, Processos medievals, llibre 645 (r. arx.), on es recull un procés informatiu d'execució de lletres del llegat pontifici a Aragó per a la dispensa d'impediment de consanguinitat per al matrimoni de Joan de Sant Dionís, fill de Bernat de Bordils de Sant Dionís, amb Sibilla, filla de Bernat Sant Miquel (*vid. GUILLERÉ II, 1994: 429*).

28. El 7 de gener de 1417, Sibilla, esposa de Bernat de Sant Dionís, presentava a Barcelona una demanda contra els jurats de Girona (SANS I TRAVÉ, 2005: doc. 736), que la reina Maria, el 24 de desembre de 1421, apressava perquè es resolgués (LRGC: doc. 455). És mencionada explícitament com a vídua (de Sant Dionís o de Bordils) el 3 de juny de 1433, i detentadora de la senyoria útil de l'escrivania (SANS I TRAVÉ, 2005: doc. 837). Igualment és citada en una confessió judicial de 21 de novembre de 1446 (SANS I TRAVÉ, 2005: doc. 910). El 8 de desembre de 1417 un Bernat de Bordils, donzell, era remunerat pel rei Alfons IV amb 500 florins d'Aragó per haver viatjat de Constança (on es desenvolupava el Concili) a València per a comunicar al monarca l'elecció del nou papa Martí V (CODDIN VII: doc. 150, p. 10).

29. BC, pergami 10, número de registre 626. Francina era filla del difunt Joan Lloberes, bataner de Girona, i esposa de Bernat Verdaguer, cirurgià del bisbe de Saragossa.

30. SANS I TRAVÉ (2005: doc. 850).

31. AHG, Notaria Girona 2, notari Martí Sastre, volum 272, f. 252rv.

32. ADG, Processos medievals, llibre 627, en document de 1398 *apud* GUILLERÉ (II, 1994: 428); i GUILLERÉ (2005: 682).

33. GUILLERÉ (II, 1994: 274), que aporta una acta de 30 de juliol de 1365 per a les noces. És, probablement, el síndic a Corts de 1412-1413, oïdor de la Generalitat el 1413. *Vid. infra*.

capitulacions matrimonials de 28 de maig de 1384,³⁴ és a dir, el mateix censal que el jurista havia rebut de Pere III (1383) i que Joan I confirmà envers els seus hereus (1387).³⁵ Bernat de Sant Dionís (probablement el germà de Francesca) havia administrat el censal el 1383.³⁶

Entre els fills del matrimoni de Francesca de Sant Dionís amb Francesc de Santceloni figuren, en el dit testament de 1422, Felip, marit de Joana Pinós, Pericó i Guillem, menors d'edat, Caterina, esposa de Gaufred Vilarig, i Francina, esposa de Jaume de Vallgornera. Aquest Pericó fou més tard canonge de Girona, i apareix al testament del Narcís de Sant Dionís del XV com a nebot seu (1458). La menció de Pericó és un primer vincle ferm, que permet començar a assegurar que Narcís de Sant Dionís jutge reial de Girona seria el pare de l'homònim canonge de Barcelona autor del *Compendium*.

Una segona dada que confirma aquesta hipòtesi de parentiu prové del testament, ordenat el 22 de novembre de 1432, d'Antoni Francesc de Santceloni, un nét de Francesc de Santceloni i Francesca de Sant Dionís, que aleshores tenia entre 16 i 18 anys. Marmessors destacats n'eren Francesca (Francina Margarit), vídua de Francesc de Santceloni, i el seu oncle (és a dir, besoncle) Narcís de Sant Dionís, clergue (s'hauria d'entendre canonge) de Barcelona.³⁷ Narcís de Sant Dionís seria germà de Francesca de Sant Dionís, àvia materna del finat, i tots dos serien fills de Narcís de Sant Dionís.

Una tercera dada, per a confirmar que Narcís de Sant Dionís jutge reial fou pare de l'homònim que ens ocupa, la facilita la participació de Felip de Santceloni i de Bernat Sarriera en l'atemptat contra Joan de Palomar (1426). A les actes del procés incohat a continuació semblen aparèixer com a nebots del canonge Narcís de Sant Dionís. Felip de Santceloni hauria de ser el marit de Joanota Pinós. Bernat Sarriera fou fill d'Arnau Sarriera i de Margarida de Sant Dionís.³⁸

1.3. La família dels Sant Dionís del segle XV

Afermar els lligams de parentesc entre els Sant Dionís d'una i altra centúria resulta difícil, perquè al tombant de segle l'embranchida documental s'esvaeix. És a la segona dècada del segle XV que hom registra activitats dels nous Sant Dionís.

Probablement el mateix Dalmau de Sant Dionís, fill de Narcís de Sant Dionís, el qual era ciutadà encara a la fi del segle XIV, renuncià a la seva condició de ciutadà a principis

34. SANS I TRAVÉ (2005: doc. 792).

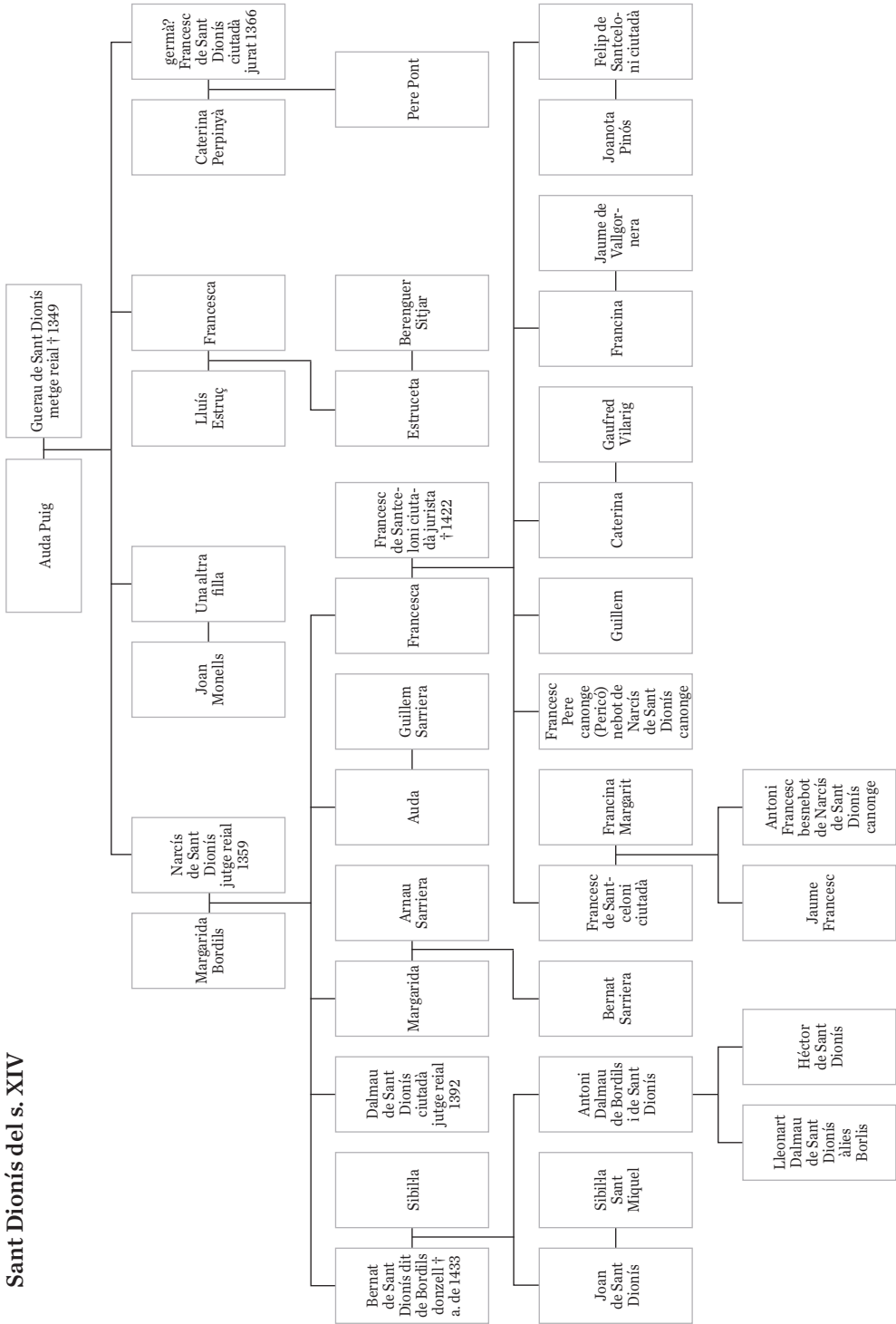
35. ACA, Cancelleria Reial, Registre 1972, f. 19v-20r. Ja vist *proxime supra*.

36. SALLERAS CLARIÓ (2007: 613-615).

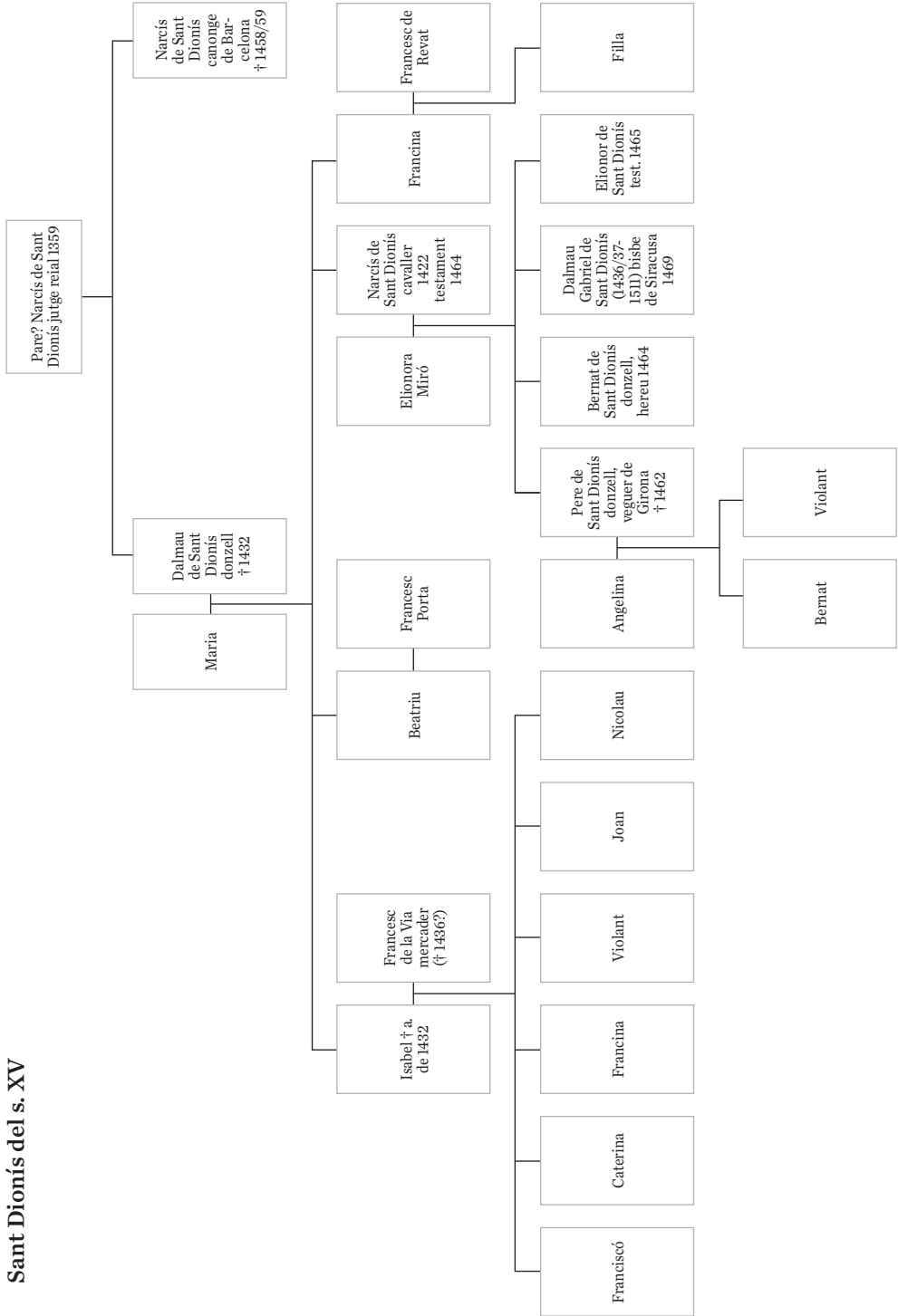
37. SANS I TRAVÉ (2005: doc. 836). Són igualment marmessors i oncles del difunt Joan Margarit i Felip de Santceloni.

38. GUILLERÉ (II, 1994: 428). Narcís de Sant Dionís, veguer de Barcelona i nebot de Narcís de Sant Dionís canonge, organitzà una temptativa criminal contra Joan de Palomar, que substituï el seu oncle en l'auditoria de comptes de la Diputació, en circumstàncies que el canonge Sant Dionís considerava deshonoroses (ACA, Generalitat, Processos judicials, G-232). *Vid. infra*.

Sant Dionís del s. XIV

Sant Dionís del s. XV

de segle i es convertí en donzell. Aquesta és la hipòtesi més versemblant, si bé audaç, per reconstruir el *cursus* del personatge. Dalmau de Sant Dionís pot haver estat regent la Cancelleria amb Martí l'Humà, el 1403, conseller i oïdor de la seva cort i regent de l'Audiència.³⁹ Assistí com a donzell a les Corts de Barcelona de 1412-1413, a les de Sant Cugat-Tortosa de 1419-1420 i a les de Tortosa-Barcelona de 1421-1423.⁴⁰ Fou probablement jutge ordinari de Girona el 1423.⁴¹ El 13 de gener de 1432 atorgà testament, escollint com a marmessors, entre d'altres, el seu germà Narcís de Sant Dionís, canonge de Barcelona, i el seu fill Narcís, instituït hereu universal.⁴² Al testament s'hi menciona també el seu nét Pere, fill de Narcís, i una altra filla, Isabel, ja difunta, que s'havia casat amb un Francesc de la Via mercader.⁴³

Narcís de Sant Dionís, fill de Dalmau, degué entrar al servei de l'infant Alfons vers 1414.⁴⁴ Ja com a «*miles*», torna a aparèixer a les Corts de Lleida el 1440.⁴⁵ Fou veguer de

39. Vegeu la carta del 8 de juny de 1403: «fidelem consiliarium et curie nostre auditorem Dalmatium de Sancto Dionisio legum doctorem audientiam nostram tunc regentem» (ACA, Cancelleria Reial, Martí I, pergami 244). Als pergamins anteriors (*ibidem*, 209, 10 d'abril de 1402) signa Nicolau de Canyelles en la posició de regent la Cancelleria. A la carta del rei de 3 d'agost de 1403, figura Dalmau de Sant Dionís com si compartís l'ofici amb Canyelles: «Nicholaus de Canyelles regens cancellariam [...] Dalmacium de Sanctodionisio legum doctorem, consiliarium et auditorem ac regentem cancellariam» (DE LA TORRE, 1971: 129-130, doc. 84). TRENCHS - ARAGÓ - DELGADO DE MOLINA (1983: 69-70) consideren el càrrec de regent la Cancelleria creat de manera oficial vers el 1409 per Martí l'Humà, i en conseqüència no en donen cap llistat previ de qui l'exercí eventualment (*ibidem*, 54 i ss., on registren els vicecancellers; cf. IGLESIA, 1999: 312). La sèrie de regents la Cancelleria des de mitjan 1402 fins a 1404 (si més no) podria haver estat: Canyelles, Sant Dionís, Esperandéu Cardona. Sant Dionís supervisa («Dalmacius uidit») els pergamins entre el 20 d'octubre de 1403 i el 9 de maig de 1404 (per exemple, ACA, Cancelleria Reial, Martí I, pergami 427, 251, 257), abans de Cardona (*ibidem*, pergami 270, 24 d'octubre de 1404). A la carta de 10 de gener de 1404 (ACA, Cancelleria Reial, Martí I, pergami 251), tractada per CASULA (1973: 45), podria llegir-se: «Saluator de Podio ex prouisione facta per Dalmacium de Sancto Dionisio Canc(ellariam) R(egentem)», a partir de l'abreviatura que s'hi troba: «Canc R»; i caldria esmenar doncs la lectura de l'investigador italià «cancellarium regium», segons la qual Sant Dionís fou canceller, circumstància improbable si es considera que hom reservava aquest càrrec als eclesiàstics. DE LA TORRE (1971: 130-132) documenta la signatura de Cardona com a regent la Cancelleria el 12 de juny de 1404.

40. CARAVYC XI: 12, 15, 27, 31 i ss. Jofré d'Ortigués li encarregà el 6 de juliol de 1414 la defensa d'Elionor d'Urgell, juntament amb Antonio de Torres, a CODOIN XXXVI: 126-127. CARAVYC XII: 157, 176, 185, 196 (en aquesta p. transcrit «Sant Just», sembla que equivocadament); XVI: 75. CARAVYC XIII: 208, 220, 232, 249, 285, 295 i ss.

41. Venda d'una peça de terra que Sant Dionís autoritza, el 29 d'octubre de 1423 (AHG, Arxiu de complement, Cors-Guinard de Celrà, pergami 17, amb el notari Pere Sitjar, document signat el 25 novembre pel canonge Joan Roig). Instruï personalment Mieres sobre l'impost reial del bovatge el 1425, tal com el jurista gironí recorda al seu *Apparatus*, tot mencionant que Dalmau de Sant Dionís fou regent la Cancelleria (MIERES I, 1621: 169). IGLESIA (1999: 312).

42. Se'n féu publicació aquell mateix 18 de gener, davant de la filla Beatriu i dels dos Narcís de Sant Dionís, germà i fill, entre d'altres (AHPB, Pere Soler, *Primus liber testamentorum* 1426-1443, 12r-13v, publicat a ÀLVAREZ GÓMEZ, 2013²).

43. Aquest Francesc de la Via bé podria tractar-se del cosí germà del poeta homònim i que morí el 1436 (CLARÀ, 1984: 200-201; GUILLERÉ I, 1993: 137). Si fos així, el fill de Dalmau de Sant Dionís, el donzell Narcís de Sant Dionís, hauria tingut coneixença familiar amb el poeta. De fet, ambdós s'intercanvien poemes al Cançoner Vega-Aguiló (A de Milà), n° 160 (p. 350, f. CCLX), *apud* MASSÓ-RUBIÓ I BALAGUER (1989: 23): «cobla tramesa per en Francesch de la Via a mossen narcis de sant deunis qui li respon en dues maneres». També PACHECO (1997: 401). ALBERNI (2003: 231 i ss.) l'identifica, sembla que erròniament, amb el nostre canonge jurista.

44. LÓPEZ RODRÍGUEZ, 2004: docs. 202 i 506. Assistí a Corts de Sant Cugat-Tortosa (1419-1420), encara com a donzell (CARAVYC XII: 246, 252, 257), com el seu pare (*ibidem*: 157, 176, etc., *vid. supra*).

45. CARAVYC XX: 354. Degué ésser adobat cavaller vers 1421, sens dubte, per haver participat a les guerres sostingudes per Alfons IV a Sardenya, Còrsega i Nàpols (carta des de Nàpols d'Alfons IV a Narcís de Sant Dionís, 20 d'octubre de 1422, ACA, Cancelleria Reial, Registre 2785, ff. 120r-121r).

Girona i de Besalú els anys 1425-1427; i el 1435 de Cerdanya.⁴⁶ Defensà, al costat dels seus fills, i poques altres famílies, la reina Joana Enríquez i l'infant Ferran, al setge de la Força Vella (juny-juliol de 1462).⁴⁷ Atorgà testament el 6 d'abril de 1464, a favor del seu fill Bernat de Sant Dionís, donzell, declarat hereu universal.⁴⁸

Els fills del cavaller Narcís de Sant Dionís⁴⁹ foren Pere, primogènit, veguer de Girona el 1461 i 1462, mort degollat durant el setge;⁵⁰ Gabriel Dalmau, eclesiàstic; el dit Bernat; i Elionor.⁵¹ Dalmau Gabriel possiblement ja era canonge de Girona el 1450.⁵² A les darreries de 1469 fou elevat a l'episcopat de Siracusa, on morí el 1511.⁵³

1.4. Narcís de Sant Dionís

1.4.1. Carrera eclesiàstica de Narcís de Sant Dionís

L'octubre de 1403 obtenia la canongia de Girona (on ja era capellà), atorgada per Benet XIII.⁵⁴ El 13 de gener de 1407 ja era llicenciat en lleis, preposít de Lleida i sotscol·lector de la ciutat i diòcesi.⁵⁵ Considerant que Narcís de Sant Dionís és esmentat sovint com a cubiculari papal,⁵⁶ segurament les seves promocions es degueren a la confiança amb Benet XIII. Li fou concedida la canongia de Barcelona el 10 de maig de 1411;⁵⁷ l'oc-

46. *Vid. infra* atemptat contra Joan de Palomar. MIERES I, 1621: 66-67; IGLESIA, 1999¹: 295. Cartes com a veguer de Girona i Besalú, de 1425 i 1427, es troben a l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà, Col·lecció Vives i Miret. Sobre la vegueria de Cerdanya: Puigcerdà, Arxiu Comarcal de Cerdanya, Cúria general de la vegueria de Cerdanya, codi de referència: ACCE 130-141-T1-529, per r. arx.

47. SOBREQUÉS (1951: 195; 1952: 291, 309; I, 1973: 175-177).

48. AHG, Notaria Girona 2, notari Martí Sastre volum 255, ff. 23r-25v, editat a ÀLVAREZ (2015: 457-462).

49. Es casà amb Elionor Miró, filla de Pere Miró, el 1424 (AHG, Gi-O 1, volum 391, sf. 1424/04/28, *apud* REXACH, 2013: 64, nota 37).

50. SANS I TRAVÉ (1992: 166-167). D'acord amb el testament del seu pare, suara esmentat, la seva esposa es deia Angelina, si bé no se n'especifica el cognom, la qual infantà un Bernat. Una venda de 1478 indica que Pere tingué així mateix una filla anomenada Iolanda, la qual havia cedit la seva herència paterna al seu oncle Bernat de Sant Dionís (SANS I TRAVÉ, 2005: doc. 1014).

51. Testà el 6 de juny de 1465, constituint hereu universal el seu germà Bernat (AHG, Notaria Girona 2, Martí Sastre, volum 272, f. 76rv).

52. Mencionat com a Dalmau de Sant Dionís, havia perdut la pabordeia de juny per no haver-la signat (document del 6 de juny: ADG, llibre D-194, f. 66, per r. arx.).

53. PIRRO (1733: 634-637). ALFONSELLO (1873: 14).

54. Ja era canonge de Sant Feliu de Girona i paborde de Tordera, reconegut com de noble llinatge (CUELLA ESTEBAN, 2011: 276). Encara era paborde de Tordera el 1411 (ADG, Pergamins de Sant Feliu de Girona, P-3-1900 i P-3-1904, r. arx.; així com paborde de Sant Feliu de Girona, *ibidem*, P-3-1905, r. arx.).

55. En aquesta data, Benet XIII li atorgava des de Marsella la facultat de permuta de dignitats; la qual li fou reiterada el juny de 1415, quan a més li era atorgada la dispensa per a no accedir a ordes religiosos durant cinc anys (CUELLA ESTEBAN, 2011: 276-277).

56. El butllari de Benet XIII recull vers el 1410 butlles de «servidors papals», un d'ells Sant Dionís (CUELLA ESTEBAN, 2011: 347).

57. CUELLA ESTEBAN (2011: 276). Al *Liber camisiae* de la Seu barcelonina figura intermitentment des del 4 de maig de 1417 fins al 23 de desembre de 1456 (ACB, *Liber camisiae*, ff. 93-118v).

tubre de 1411 obtingué els beneficis de la canongia de Mallorca (mentre renunciava als de Sant Feliu de Girona) i els de la parròquia de Sant Pere de Petra.⁵⁸ A principis de 1416 rebé una canongia a Lleida, com a llicenciat en lleis (aviat figuraria com a doctor), i accedí a l'ardiaconat de Ribagorça.⁵⁹

Permutà l'ardiaconat de Ribagorça pel de Besalú el 19 de juliol de 1421, amb Joan de Vilanova.⁶⁰ El 1436, en una declaració de béns presentada a les Corts de Barcelona, manifestava tenir tres canongies (Urgell, Girona i Barcelona), un ardiaconat a Besalú, a més d'altres beneficis a diverses Seus i parròquies.⁶¹ El 20 d'agost de 1441, Narcís de Sant Dionís permutà, amb Joan de Sant Martí, canonge de Girona, l'ardiaconat de Besalú per la pabordia de juny.⁶²

Entre 1433 i 1435, Narcís de Sant Dionís fou vicari general del bisbe de Girona Joan de Casanova.⁶³ El 19 de juny de 1435 el capítol de Girona el dispensà del privilegi apostòlic que establia que els canonges havien de ser de condició noble, tant per la branca paterna com per la materna. En aquesta dispensa, s'especifica que la branca materna de Narcís de Sant Dionís (haurien de ser els Bordils) no eren de condició militar, mentre que sembla deduir-se *ex silentio* que sí ho era la paterna.⁶⁴ Amb tot, aquesta informació sembla contradictòria amb el document de concessió de la canongia de Girona del 1403,

58. CUELLA ESTEBAN (2011: 276). Havia tingut fins el 1412 un benefici de cura d'ànimes a la parròquia de Palau de Lorta (a Lleida) i un benefici simple a l'altar de Sant Bartomeu de Sant Joan de Platea (Lleida), que permutà per una porció a la parròquia de Capella: CUELLA ESTEBAN (2006: 43). El 1414-1415 Sant Dionís obtingué pabordia a Mallorca; i l'ofici de setmaner a la parròquia d'Ullastret: CUELLA ESTEBAN (2011: 276-277).

59. CUELLA ESTEBAN (2006: 348-349): butlla de 16 d'octubre de 1415, expedida el 4 de gener de 1416. PERARNAU (1994). Succeïa l'anterior ardiaca Dalmau de Mur (BELTRÁN DE HEREDIA, 1986: 55), que ascendí a l'episcopat de Girona (PERARNAU, 1978: 65-66, n. 157; ROMAGUERA, 1691: cap. 95 del *Dypticon Gerundense* inicial, *sine pagina*), malgrat que els jurats de Girona havien reclamat infructuosament la dignitat per a Narcís de Sant Dionís (BLANCH, 1865: 171-172; VILLANUEVA, XIV, 1850: 29; IGLESIA, 1999: 338). Sant Dionís fou procurador del Capítol de la Catedral de Lleida a les Corts de Sant Cugat-Tortosa, fins el 29 de febrer de 1420 (CARAVYC, XII: 87-256). Durant totes les Corts s'hi trobava Francesc d'Aigües com a procurador del bisbe de Lleida. Poc després, Sant Dionís fou comissionat per les Corts, com a inquisidor, però citat no com a procurador del Capítol de Lleida, sinó com a canonge de Barcelona (CARAVYC, XII: 276). La canongia de Lleida la conservaria encara la dècada de 1440 (RUBIO Y CAMBRONERO, II, 1950: 209).

60. ADG, Registre d'itineris, I-2, ff. 87v-88r. Sant Dionís tramet a la catedral de Lleida 45 lliures jaqueses per la sua per la vacant de l'ardiaconat de Ribagorça: ACL, Receptes de dignitats, calaix 176 (14 o 18 de juliol de 1422). La reina Maria li reconogué per carta el 27 de novembre de 1422 la canongia de Besalú i el Castell o lloc de Palau: ACA, Cancelleria Reial, Registre 3120, ff. 120v-121r. VALLS I TABERNER-PUJOL I TUBAU (1927: 229) ja s'hi referiren.

61. CARAVYC XX: 20.

62. ADG, Manual de collacions de beneficis, D-190, ff. 170v-171r.

63. PERARNAU (1994). Com a oficial de l'església de Girona, posà la ciutat sota interdicte eclesiàstic i promulgà Constitucions *De inuasoribus* (entenc les de 1173, *Diuiñarum*) contra els seus jurats per raó d'un impost sobre els carnisers que els era permès per privilegi reial. La reina Maria li enviava una irada carta el 12 de març de 1434 per comminar-lo a corregir-se (LRGC: doc. 479). Cf. SOBREQUÉS (1958: 260). Com a vicari general, i en la seva condició també d'ardiaca de Besalú, actuà executant dispenses per a noces (4 d'octubre de 1435, ADG, Notularum G-65, f. 15rv, per r. arx.).

64. ADG, Manual de collacions de beneficis, D-188, f. 73rv. Bernat de Pau, bisbe de Girona, aconseguí que el privilegi es confirmés a Basilea (1437). Sembla que aquest estatut o privilegi ja funcionava des de feia temps (segons es desprèn de la lectura de VILLANUEVA, XII, 1850: 151).

comentat abans (a no ser que en aquest document es prengué en consideració només la noblesa de la branca paterna, de tota manera ciutadana).

El 1440, Narcís de Sant Dionís exercí de vicari general del bisbe de Barcelona, Simó Salvador (1433-1445), i actuà com a jutge del tribunal de la Inquisició.⁶⁵ El 1443 el bisbe de Girona, Bernat de Pau i de Foixà, el nomenà procurador general per a dirimir entre la jurisdicció eclesiàtica i la seglar al Comtat d'Empúries.⁶⁶ També exercí el vicariat del bisbe barceloní Jaume Girard (1445-1456).⁶⁷

Obtingué, un parell d'anys abans del seu decés, l'ardiaconat de Mar, al capítol cate-dralici de Barcelona, el 23 de desembre de 1456.⁶⁸

Finalment, al seu testament (1458) declarà ésser canonge de Barcelona i gaudir d'un benefici a la parròquia de Petra, d'una pabordia a Mallorca, d'una canongia a Girona i d'un benefici a Sant Llorenç a Girona.⁶⁹

1.4.2. Carrera política i altres vicissituds

Quan ja era ardiaca de Ribagorça fou cooptat com a oïdor de comptes per al trienni de 1416-1419, per la Diputació sortint.⁷⁰ Degué doctorar-se durant aquest període.⁷¹ La Diputació del seu trienni l'escollí juntament amb Francesc Basset, diputat, per a la segona comissió que s'havia d'encarregar de la compilació de les Constitucions (entre maig de 1417 i juliol de 1419, *vid. infra*).

A les Corts de Sant Cugat-Tortosa encara figurà com ardiaca de Ribagorça i procurador del capítol lleidatà fins febrer de 1420. Mencionat ja només com a canonge de

65. HERNANDO (2005: 142 i ss.).

66. El 28 de juliol de 1443, des de Rupia (CPMB IV: doc. 1208). A la regesta hi és mencionat com a doctor en decrets. És probablement un error. Al pas d'aquest document, s'escau comentar l'atribució de l'ardiaconat d'Empúries, feta per Tomàs Mieres en el pròleg de l'*Apparatus* (MIERES I, 1621: segona pàgina del pròleg, sense numerar), escrit entre 1444 i 1465. Si bé també apareix sovint dins de l'obra, Mieres potser confongué ambdós oficis. Cal recordar que ja comet un error en declarar equivocadament que Sant Dionís fou escollit a les Corts de Barcelona (1412-1413) com a jurista compilador. Arnau de Roca ostentava l'ardiaconat d'Empúries el 1435 (ADG, manual de col·lacions de beneficis, D-188, f. 73v, document ja comentat) i Joan de Margarit vers el 1443.

67. L'any 1447: ANC, I-167, llinatge de Sentmenat, marquesos de Castellodosrius, T-1817. A les Corts de Perpinyà-Vilafranca del Penedès-Badalona (1449-1453): FONT I RIUS (1988: XXV), CARAVYC XXII: 170, 193, 219.

68. ACB, *Liber camisiae*, f. 118v.

69. Publicat a ÀLVAREZ GÓMEZ (2012³).

70. El 10 de juliol de 1416 (1413-1416). El 14 de juliol prestà jurament (SANS I TRAVÉ, I, 1994: 18). La Diputació completa d'aquell nou trienni (1416-1419) estava integrada pels diputats Andreu Bertran, bisbe, el vescomte Ramon de Perellós i el ciutadà de Lleida Francesc Basset; els altres oïdors escollits foren el ciutadà Joan Desvalls i el donzell Bertran de Vilafranca.

71. Com s'ha dit al capítol 1.4.1., encara era llicenciat en lleis al tombant dels anys 1415-1416 (CUELLA ESTEBAN, 2006: 348-349). A la documentació de la Generalitat del seu trienni, apareix com a doctor en lleis, per exemple: ACA, Generalitat, Escrivania Major, lletres trameses, N-637, ff. 115r-116r, carta de 26 de novembre de 1416, «Narcís de Sant Dionís doctor en leys ardiacha de ribagorça»; *ibidem*, N-638, ff. 30v-31r, carta del 20 de desembre de 1417, «Narcissus de Sancto Dionisio legum doctor archidiaconus Ripacurcie».

Barcelona, el 30 de març de 1420 hi fou nomenat inquisidor del braç eclesiàstic, dins d'una comissió de sis persones (dos per braç), en compliment de l'important Capítol de Cort *Com poc valdria* (1419).⁷²

Per al trienni 1425-1428, fou cooptat novament oïdor dels comptes del General. Els seus col·legues eren Felip de Malla, canonge i ardiaca major de la Seu de Barcelona, el cavaller Joan Desfar i el ciutadà Narcís Miquel (diputats); el donzell Bertran de Vilafranca i Baltasar de Gualbes (oïdors de comptes).⁷³ Amb tot, el mateix estiu del 1425, la seva elecció quedà en suspens per irregularitats no especificades.⁷⁴ El procurador del General Bartomeu Ripoll obrí una causa, si bé Sant Dionís recorregué i demanà presentar certs testimonis.⁷⁵ La Diputació formà una comissió de nou persones⁷⁶ i confirmà l'elecció dels altres oïdors,⁷⁷ però no la de Sant Dionís, que fou reemplaçat per Joan de Palomar, canonge de Barcelona i teòleg notable.⁷⁸ Sant Dionís, al desembre de 1425, apellà al monarca, que es trobava a València, però, després d'uns mesos d'incertesa, finalment vers el maig o l'abril de 1426 l'afer no prosperà i Sant Dionís hagué de resignar-s'hi.⁷⁹

No obstant això, presumiblement el mateix Narcís de Sant Dionís o, en tot cas, el seu entorn més proper, tramà una acció violenta per castigar la suposada descortesia de Joan de Palomar en acceptar l'auditoria de comptes vacant. Per iniciativa del nebot del canonge, el veguer de Girona Narcís de Sant Dionís, es dugué a terme un atemptat con-

72. CARAVYC, XII: 200-201; 307-308. A més de Sant Dionís, foren escollits Guillem, abat del monestir de l'Estany; el cavaller Jaume Marc i el donzell Bertran de Vilafranca, pel braç militar; i els doctors en lleis Guillem de Pere Buçot i Francesc Castelló, pel ciutadà (CARAVYC, XII: 276. Cf. FONT I RIUS, 1988: XXIV). *Vid.* també SANS I TRAVÉ (I, 1994: 32 i ss.). A CARAVYC (XVIII: 16-22), se'n registren emoluments.

73. Els tres diputats juraren el 31 de juliol de 1425, d'acord amb el *Dietari* (SANS I TRAVÉ, I, 1994: 46). Els dos oïdors no prestaren jurament fins al 16 de desembre de 1425, després que es resolgué el procés obert pel procurador del General (*ibidem*: 47).

74. Havia estat investit del càrrec el 19 de novembre de 1422 (SANS I TRAVÉ, I, 1994: 39 i 62). *Vid.* també SÁNCHEZ DE MOVELLÁN (2004: 225 i ss.).

75. La Diputació li donà una setmana a comptar a partir del dilluns 19 de novembre de 1425 i trameté, el 16 de novembre, una carta als veguers, batlles i oficials de Girona perquè citessin les persones indicades per Sant Dionís (ACA, Generalitat, Escrivania Major, lletres trameses, N-641, ff. 43v-44r). El 18 de novembre partia per a Girona el notari Gaspar Vinyals encarregat de recollir i anotar els testimonis sota jurament, i en tornà el dia 26 del mateix mes (SANS I TRAVÉ I, 1994: 47).

76. Carta citatòria de la Diputació (4 de desembre de 1425) a Galceran de Sentmenat, diputat durant el trienni 1419-1422 i membre de la comissió (ACA, Generalitat, Escrivania Major, lletres trameses, N-641, f. 47r).

77. ACA, Generalitat, Escrivania Major, lletres trameses, N-641, f. 51r. CARAVYC XVIII: 31. El 18 de desembre, els altres dos oïdors prestaren jurament (SANS I TRAVÉ, I, 1994: 47).

78. El 30 de desembre de 1425 Joan de Palomar acceptà des de Xàtiva la seva elecció. Al mateix temps es feia efectiva la remoció de Narcís de Sant Dionís. El 23 de febrer de 1426 Joan de Palomar prestà el corresponent jurament (SANS I TRAVÉ, I, 1994: 48). Era amic del president de la Generalitat Felip de Malla, qui podria haver estat el veritable responsable de la deposició de Sant Dionís; segons PERARNAU (1994), per motivacions polítiques derivades del fet que Sant Dionís havia iniciat la seva carrera eclesiàstica gràcies a Benet XIII.

79. Això es desprèn de la carta del 13 d'abril de 1426 de la Diputació a una carta de Ramon dez Papiol, un dels advocats que la representaven (ACA, Generalitat, Escrivania Major, lletres trameses, N-641, f. 112v, per la carta de 13 d'abril).

tra Palomar la nit de Nadal de 1426 a les rodalies de la catedral de Barcelona,⁸⁰ en el qual participà un altre nebot, Bernat Sarriera;⁸¹ i en diferent grau d'implicació el seu domèstic Pere Vidal i els germans d'aquest, Francesc i Narcís. Palomar fou colpejat però escapà vers la catedral i es recuperà sense dificultats. Si bé la Diputació donà clam al veguer de Barcelona, Guillem de Bordils, per trencament de Pau i Treva, només foren detinguts en un primer moment dos dels germans Vidal, Narcís i Pere. El primer fou finalment executat.

A les Corts de Montsó de 1435, després de la desfeta de Ponça, la reina Maria promulgà una Constitució de Pau i Treva que projectava la mobilització de recursos contra Gènova.⁸² A les Corts de Barcelona (1436-1437), però, una facció nobiliar i eclesiàstica, de la qual formà part el nostre canonge, s'oposà a la reina Maria, presentant cèdules en contra del pagament de dues galeres amb fons de la Generalitat. Contra l'actuació de la dita facció, s'obrí un procés fundat en la infracció de l'Usatge *Iudicium in Curia datum*.⁸³ En conseqüència, Sant Dionís rebé el 17 de juliol de 1436 una carta monitòria. Respongué en una carta de 23 de juliol presentant una relació de béns, però fou empresonat amb altres membres de la facció.⁸⁴ Finalment fou comminat amb els altres a signar la cautela de la reina Maria relativa a la dita Constitució de Pau i Treva.

Narcís de Sant Dionís tornà a ser oïdor de comptes pel braç eclesiàstic, com a canonge de Barcelona, per al trienni 1440-1443.⁸⁵ Fou nomenat el 22 de setembre de 1440.⁸⁶ Tots els membres de la Diputació foren Antoni Avinyó, abat de Montserrat, Andreu de Biure cavaller, Bernat Çapila ciutadà de Barcelona, com a diputats eclesiàstic, militar i reial, respectivament. Narcís de Sant Dionís, doctor en lleis, canonge de Barcelona, Ber-

80. ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-510; i la còpia del procés dut a la Cort del veguer de Barcelona, Guillem de Bordils: ACA, Generalitat, Processos judicials, G-232.

81. També s'hi va trobar en la conspiració un altre nebot, Felip Santceloni, segurament marit de Joana Pinós i fill de Francesca Sant Dionís. Al procés contra Narcís Vidal (ACA, Generalitat, Processos judicials, G-232), Bernat Sarriera i Felip Santceloni no són expressament anomenats nebots de Narcís de Sant Dionís, com sí ocorre amb el cavaller del mateix nom, aleshores veguer de Girona. No obstant, sí que hi ha diverses referències a l'entorn gironí del canonge i als organitzadors del complot contra Joan de Palomar com el cercle dels seus nebots. Els Santceloni i els Sarriera van emparentar amb els Sant Dionís en les filles del Narcís de Sant Dionís del XIV: Francesca i Auda. Bernat Sarriera, ciutadà de Girona, en ser cap de l'escamot atacant sí és alludit de manera més directa com a nebot de Sant Dionís; i es diu que és fill d'un Arnau Sarriera de Girona (ACA, Generalitat, Processos judicials, G-232, f. 2r). Fou el fill d'Arnau Sarriera casat amb Margarida de Sant Dionís, germana de Bernat de Bordils (segons GUILLERÉ, II, 1994: 428, malauradament en un passatge no del tot clar).

82. CARAVYC XIX: 83-88. VICENS VIVES (1980: 142-143).

83. CARAVYC XX: 3-5, sentència de la reina Maria de 17 de juliol de 1436.

84. CARAVYC XX: 1-41, carta del 17 de juliol. CARAVYC XX: 20, carta del 23 de juliol (*vid.* també BUENO, 2001: 211). Els béns que posseïa es troben consignats amb anterioritat en aquest estudi (*vid. supra*). Els altres encarcerats foren Joan Roger d'Erill, Gilabert de Centelles, Guerau Alemany de Cervelló, Pere Galceran de Cruïlles, Arnau de Vilaremany, Berenguer de Montbuí, Lluís i Jaume Marc, Joan de Vilaragut, castellà d'Amposta, Lluís de Gualbes, prior de Catalunya, Guillem de Pau, abat de Banyoles, Antoni d'Avinyó, abat d'Arles, Francesc Desplà, canonge de Barcelona.

85. RUBIO Y CAMBRONERO (II, 1950: 212). BC, ms 832, f. 84v.

86. SANS I TRAVÉ (I, 1994: 80) i ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-515, ff. 33 i ss.

tran de Vilafranca, donzell, i Joan Cavalleria, ciutadà de Girona, exerciren d'òidors corresponents.

El 25 de juliol de 1442, en el marc de la guerra que mantenia Alfons IV contra Renat d'Anjou, Narcís de Sant Dionís acompanyà els diputats Andreu de Biure i Bernat Çapila en una ambaixada per notificar a la reina Maria, aleshores a Saragossa, noves d'una possible invasió de tropes franceses.⁸⁷

Fou present a les Corts de Perpinyà-Vilafranca del Penedès-Badalona (1449-1453) com a canonge i vicari del bisbe de Barcelona; i a les de Barcelona (novembre de 1455), per a revisar escriptures o proves referents a certes peticions.⁸⁸ Sant Dionís féu testament el 12 de febrer de 1458, amb el notari Bartomeu Fangar. Fou publicat el 4 de març de 1459, segurament poc temps després de la seva mort, que caldria imaginar que es produí el febrer d'aquell any de 1459.⁸⁹ Els seus marmessors foren el cavaller Narcís de Sant Dionís, nebot seu; i el fill d'aquest Pere de Sant Dionís, donzell, entre altres.⁹⁰ Determinava per al seu cos sepultura a la mateixa catedral barcelonina. Quant als seus beneficis, en reconeix un a l'església parroquial de Petra; una pabordia a la catedral de Mallorca; una pensió anual que rebia de la canongia de Girona, que retorna a Pere de Santceloni, canonge de la mateixa catedral, nebot seu (sembla ser fill de Francesc de Santceloni i de Francesca de Sant Dionís); una ració benefical de Sant Llorenç, que retorna a Pere Vidal. Per últim, institueix hereu universal el seu besnebot Dalmau Gabriel de Sant Dionís, tresorer de la catedral de Girona, el qual, però, grava amb la responsabilitat de cedir la meitat de l'herència a un Gabriel de Pere –certament misteriós–, clergue beneficiat a les esglésies barcelonines de Santa Maria del Pi i de Sant Just.⁹¹

87. SANS I TRAVÉ (1992: 45). L'ambaixada durà fins al 23 d'agost del dit any (*Dietari de la Generalitat*, a SANS I TRAVÉ, I, 1994: 90). El diari de Safont registra el 22 d'agost (SANS I TRAVÉ, 1992: 45). El 27 d'agost de 1442 Sant Dionís rebé salari per la dita ambaixada (ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-515, ff. 66v-67r). El 4 de setembre de 1442 hi ha altres referències en un reconeixement de pagament a un altre membre de la comitiva (ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-515, f. 67v).

88. FONT I RIUS (1988: XXV). CARAVYC XXII: 170, 193, 219. CARAVYC XXIII: 216.

89. ÁLVAREZ (2013²). Alfons el Magnànim havia escrit al papa l'any 1458 per tal que s'atorgués a Gaspar Payró, el seu bibliotecari, la canongia de Narcís de Sant Dionís, del qual s'afirmava el 30 de maig que es trobava greu (José RIUS SERRA, *Miscelánea*, II, 944-946, *apud* IGLESIAS, 1999¹: 336).

90. Joan de la Via, doctor en decrets (qui podria ser el Joan fill del Francesc de la Via mercader, i d'Isabel, filla de Dalmau de Sant Dionís, a qui aquest es referia en el seu testament: Joan de la Via deuria ser per tant un besnebot de Narcís de Sant Dionís); Pere Vidal presbíter amb benefici a la Seu de Barcelona (sembla el mateix domèstic seu que figura també al testament del seu germà Dalmau de Sant Dionís, i probablement el domèstic del mateix nom implicat a l'atemptat contra Joan de Palomar); i Andreu Solzina, ardiaca de Llimiana.

91. Quant al dit Gabriel de Pere, apuntaré aquí una hipòtesi sense base documental suficient, però suggerida per un passatge del procés contra els assaltants de Joan de Palomar. Entre el personal de la casa de Narcís de Sant Dionís sembla que com a mínim una vegada és mencionat un bastard del mateix canonge. A l'interrogatori del procés abans descrit, Pere Vidal, domèstic de Sant Dionís, responia a la pregunta sobre qui, la nit de l'atemptat, obrí la porta de casa del seu amo al mercader Joan Comelles: «e dix que lo dit Johan Comellas se ten clau de la dita casa; del frare d'ell *testis* [Franci Vidal] no sab si-n té clau o lo bort del dit micer Narcís si li obrí» (ACA, Generalitat, G-232, f. 20r). Podria ser Gabriel de Pere un bastard de Narcís de Sant Dionís?

2. ELS PRECEDENTS

2.1. Els intents previs per a traduir les lleis generals

És lloc comú que les Corts de 1412-1413, amb què s'inaugurava un nou regnat sota una dinastia aliena, la Trastàmara, suposaren una inflexió legislativa per al Principat, ja que els estaments privilegiats volgueren aprofitar-ne l'avinentesa per tal d'afirmar el dret paccionat i la seva posició en front dels remenses.⁹² Una de les incitatives legals més remarcables fou la que projectava la traducció de les lleis generals, és a dir, la Compilació, que es desenvolupà amb el preliminar Capítol de Cort *Ítem Senyor com los Usatges* i la definitiva Constitució *Per tal que les leys*.

De tota manera, el recorregut parlamentari de la normativa que se sancionà el 1413 es remunta a Corts anteriors, com, fonamentalment, les del rei Martí I a Barcelona (1405-1410). Es confegiren un centenar d'articles o capítols que no s'arribaren a oferir al monarca, els quals venien a representar, en bona mesura, un contrapès a les Ordinacions de la Casa reial de Pere III (1344).⁹³ Dels dits cent articles, es destaca sens dubte el primer, que demanava la traducció de les lleis generals, Constitucions, Capítols de Cort i Usatges, per motivacions força expresses, és a dir, per remoure interpretacions romanistes als litigis. El segon capítol és una explicació del primer, perquè instituïa una prelació per a la font de dret al·legable en un judici, deixant el *ius commune* fora de la pràctica forense i avantposant el *ius proprium* (lleis generals i Costums) i, en tot cas, la bona raó natural.⁹⁴

Sí foren aprovats, però, 18 Capítols de Cort, que durarien tant com el rei Martí trigués a tornar el préstec que els estaments li feren (i que no es restituí). Cercaven impedir la intervenció del fisc o dels seus oficials en el desenvolupament de la justícia i assegurar el redreç de greuges de la casa reial als braços, mitjançant jutges escollits pel rei i la Cort. Alguns d'aquests greuges derivaren, concretament, de la redempció del patrimoni reial.⁹⁵

92. És opinió de SOLDEVILA (1962: 629-631) que els estaments temien l'absolutisme castellà. VICENS VIVES (1988: 98-101), SOBREQUÉS (1978: 53-64) i SOBREQUÉS (1991: 79-85) ho matisen. Sobre el favor monàrquic als remences, *vid.* VICENS VIVES (1978); RIERA i MELIS (2009: 153-249, i en concret 156-166); però, per les diferents opinions a la bibliografia, LLUCH (2005: 389 i ss). Per a la Diputació, *vid.* SÁNCHEZ DE MOVELLÁN (2004: 406 i ss.) i MONTAGUT (1996: 127 i ss).

93. *Capítols de justícia e altres ordinacions* (AHCB, Consell de Cent, Corts, XVI, vol. 43, ff. 301-346): «sien servades per vós, Senyor, e vostre primogènit les ordinacions de la vostra Reyal casa complidament a la letra sinó en quant les presents perpetuals ordinacions hi sien contràries» (f. 303v). Han estat ben estudiats amb anterioritat per MONTAGUT (1999 i 2015). Les Ordinacions de Pere III es troben a CODON V.

94. La Constitució 1251/II (*vid.* *Compendium* paràgraf 1,10,3) havia establert la mateixa prelació del dret que aquestes ordinacions, bandejant el *ius commune*.

95. CARAVYC VI: 198-209; MONTAGUT (2015: 61-65). La prelació del dret es féu (tal com indica MONTAGUT, *ibidem*, segurament després de vençuda la resistència dels braços) en sentit contrari al Capítol primer dels avantdits *Capítols de justícia* i de la Constitució 1251/II, perquè el Capítol de Cort 1409/cc II (paràgraf del *Compendium* 1,10,4) restituí el *ius commune* com a font de dret després del *ius proprium* i abans de la bona raó.

A les Corts de Barcelona de 1412-1413, la fràgil situació del patrimoni reial i l'enrocament parlamentari, que probablement Ferran I no esperava, donaren com a fruit un número considerable de lleis aprovades a favor dels interessos dels tres braços. A més, aquests darrers (sobretot l'eclesiàstic i el ciutadà) tenien plena consciència que l'elecció reial per via de justícia representava una certa culminació del dret paccionat i ocasió per a ulteriors avenços. L'absència del rei de Barcelona, que havia acudit al setge de Balaguer contra Jaume II d'Urgell, i la presidència de l'infant Alfons, encara jove, permeteren l'estricta fiscalització del préstec atorgat al rei i l'aprovació de certa normativa, com la Constitució de la Compilació⁹⁶ o els capítols de la definició de la Diputació.

2.2. Context de les Corts de 1412-1413

Les Corts de 1412-1413 s'inauguraren amb la coneguda petició inicial del rei, és a dir, poder procedir en la redempció del seu patrimoni per no haver de viure de transaccions. Les Corts, però, s'embrancharen en un debat sobre la creació d'un quart braç de cavallers i homes de paratge,⁹⁷ que els braços ciutadà i eclesiàstic no acceptaven. A mitjan febrer el monarca resolgué en dues sentències contra la pretensió dels cavallers i donzells⁹⁸ i poc després (21 de març) s'inicià la pràctica habitual de Corts. Dotze greuges es presentaren, el primer dels quals demanava l'aprovació preliminar dels divuit Capítols de Cort del rei Martí, ja comentats. Els posteriors apuntaven als abusos dels oficials en diversos plets (greuges 2, 7, 8, 10, 11), admonien el jurament de Constitucions per part del Primogènit i el pagament dels drets del General (5, 6), exigien la domiciliació a Catalunya dels oficials (3) i es prevenien contra el sometent, el sacramental i la irrupció a terres dels estaments amb el propòsit de dur a terme la redempció del patrimoni reial (4, 9, 12).⁹⁹

Després del jurament del Primogènit,¹⁰⁰ el 21 de juny,¹⁰¹ el rei promulgà setze Constitucions en resposta als greuges. A banda d'aquelles que consentien en la parsi-

96. ACA, Pergamins de la Generalitat, 459, en el qual la Constitució és signada per l'infant i les Corts (CARAVYC XI: 281-282; D'ABADAL-RUBIÓ, 1910: 3-4). Aprovada pel monarca a: ACA, Generalitat, sèrie V, 232, 147. *Vid.* IGLESIA (2000²: 563-566). D'ABADAL-RUBIÓ (1910: 3-39), VALLS I TABERNER-PUJOL I TUBAU (1927: 228-274, 352-270 i 440-467), FONT I RIUS (1988 i 1990: 107-132).

97. Quan Manuel de Radajell responia a la petició reial com a pretès representat del dit braç fou interromput acrement per Ferrer de Gualbes, conseller i síndic de Barcelona (sessió del 4 de gener de 1413: CARAVYC XI: 18-24; tot el debat, a CARAVYC XI: 24-109, gener i febrer de 1413). El donzell Dalmau de Sant Dionís (el germà de Narcís de Sant Dionís) tingué una actuació notable. *Vid.* també IGLESIA (2000²: 528 i ss.), SOBREQUÉS (1991: 81-82). Sobre la proposició reial, *vid.* SOBREQUÉS (1991: 80), FERRER I MALLOL (1970-1971: 351-491).

98. L'11 i el 15 de febrer de 1413 (CARAVYC XI: 101-102; 108-109).

99. El sacramental havia actuat també com una milícia encoberta del rei per forçar la redempció del seu patrimoni que posseïen membres dels estaments privilegiats, en especial nobles, encara que també ciutadans. CUADRADA (1991: 208-216), FERRER I MALLOL (1995: 61-70), FERRER I MALLOL (1995: 68; i 1970/1971: 411-412).

100. 30 de març de 1413 (CARAVYC XI: 145).

101. CARAVYC XI: 219-229.

mònia dels oficials i en la domiciliació al Principat (V, VI, X, XI, XII), es destaquen les que refermaven la potestat feudal: *Com a molts* (XV), que intentava evitar les amenaces contra els senyors en ús del seu dret de venda o establiment, i *Als escàndols via precloents* (XVI), que prohibia que els pagesos emfiteutes es venguessin emfiteusis entre si sense signatura del propietari, reforç, en el fons, de normativa ja clàssica, com la de Pere I, 1210, *Quoniam digne*. Encara quedaven per resoldre, però, sis dels dotze greuges presentats (2, 7, 11; 4, 9, 12).¹⁰² A la mateixa sessió del 21 de juny, el monarca rebà amb un *placet* tretze Capítols de Cort, el primer dels quals comissionava cinc persones per a tractar dels greuges a esmenar.¹⁰³ Amb el següent Capítol (numerat després com a I) s'atorgaren els dits divuit Capítols de Cort del rei Martí (1409). El Capítol de Cort III demanava que fos cedida jurisdicció als diputats, que ja es projectava que serien triennals; i el IX per fi materialitzava el desig del primer capítol de les ordenacions de justícia no ofertes el 1409, és a dir, la impetració, de part del monarca, de la traducció al català i sistematització de les lleis generals (*Item Senyor com los Usatges*).

Aquell mateix 21, ja promulgada l'anterior legislació, la Cort concedí al rei un donatiu de 182.500 lliures barceloneses.¹⁰⁴ Dels primers florins destinats a Joan Desplà, tresorer del rei, s'expediren cauteles, a canvi del lliurament efectiu, el mateix 23 de juny; així com de les quantitats destinades al tresorer de l'infant, Ramon Fivaller.¹⁰⁵ Els florins de la conquesta de Sardenya es començaren a administrar el 17 de juliol, en una primera remesa de 50.000 florins.¹⁰⁶ El rei, però, havia de retornar aquesta quantitat si en el període d'un any, a comptar des de la festivitat de Sant Miquel (29 de setembre), no iniciava efectivament la conquesta de l'illa. En la dita sessió, les Corts presentaren també cautela sobre un número determinat d'armes i artilleries que el rei demanava.¹⁰⁷

102. CARAVYC XI: 230-233.

103. Bernat de Gualbes, Joan des Plà, Bonanat Pere, Jaume Fabré i Pere Basset. El capítol s'eliminà de la llista posterior (present al memorial del 28 de juny de 1413, CARAVYC XV: 365). No fou fins al 28 d'agost que els greuges del sacramental i del sometent foren resolts amb la Constitució *Car per forma* (redactada però el 21 de juny), entre altres quinze dedicades majoritàriament a la Pau i Treva (CARAVYC XI: 261 i ss.).

104. CARAVYC XV: 358-359. D'acord amb la sentència emitida el 23 de juny per l'arquebisbe de Tarragona (CARAVYC XV: 359-362) la dita quantitat es distribuïria entre el tresorer del rei (35.000 florins), el de l'infant (15.000 florins); i una futura expedició per a la reconquesta de Sardenya (100.000 florins). Tots aquests florins (150.000) sumaven 82.500 lliures. La llució del patrimoni reial, últim dels conceptes per què s'atorgava el donatiu, era el destí de les 100.000 lliures restants. Les cinc persones –Francesc Basset, Lleonard de Sos, Marc de Vilalba, Berenguer d'Hostalrich i Bonanat Pere– encarregades de suministrar aquesta darrera quantitat durant els cinc anys que havia de durar la dita redempció podien esmerçar-ne només 20.000 lliures anualment. No obstant això, s'especificava –probablement en al·lusió a la revolta de Jaume l'Urgell, llavors activa– que, en cas de guerra o necessitat, era factible acudir-hi sostreient diners de la dotació anual.

105. CARAVYC XV: 362-364. De fet, les Corts només van lliurar a Desplà 29.000 florins perquè ja havien concedit al monarca un préstec anterior, de data 20 d'abril de 1413, de 6.000 florins a càrrec del futur donatiu.

106. CARAVYC XV: 372-374. Novament, els florins lliurats no arribaven al total, en aquest cas només eren 40.000, perquè ja s'havia efectuat un préstec anterior de 10.000 florins a favor del rei.

107. CARAVYC XV: 374-375.

El dia 21 de juliol de 1413, es decidí que els 50.000 florins restants dels destinats a la conquesta de Sardenya es prorratejarien en dues pagues iguals (25.000 florins) fetes efectives el primer d'agost i el primer de setembre propinvents.¹⁰⁸ Després de rebre els primers 25.000 florins,¹⁰⁹ el rei, que es trobava ja al setge de Balaguer, demanava amb urgència a mitjan agost 50.000 florins addicionals (o, si més no, 25.000 o 30.000) a càrrec de la redempció del patrimoni reial.¹¹⁰ Els dies 25 i 27 d'agost l'infant Alfons informava sobre les reticències que la ciutat de Barcelona manifestava en relació al dit préstec, mentre recordava la bona predisposició dels braços militar i eclesial; un dia després, el 28 d'agost, el Primogènit comunicava al seu pare que les Corts havien aprovat aquest préstec addicional de 50.000 florins.¹¹¹ El lliurament efectiu es féu en terminis: i un primer lliurament de 20.000 florins fou enviat al rei per les Corts, en data 6 de setembre de 1413, per una ambaixada formada per Bonanat Pere, Marc de Vilalba, abat de Montserrat, i Dalmau de Castellbisbal.¹¹²

2.3. La Constitució sobre la Compilació i la *Carta del Poder dels Diputats*

Com s'ha dit, el 21 de juny de 1413 es presentava el Capítol de Cort IX que demanava la traducció i l'ordenació d'Usatges, Constitucions i Capítols de Cort «posats sots degudes materies e títols», probablement en al·lusió a l'ordenació del Codi de Justinià, que definitivament s'adoptaria.¹¹³ Dues persones «adients» se'n farien càrrec.¹¹⁴ La motivació per a traduir les lleis generals no podia haver variat des de la primera formulació avantdita (primer capítol dels cent no oferts el 1409), és a dir: esquivar alegacions romanistes. No obstant això, al present Capítol de Cort s'especificava que hi havia la necessitat de fer planera la legislació, per tal que la ignorància no fos pretext per a la seva contravençió. Una setmana més tard (28 de juny) es determinava que un notari

108. CARAVYC XV: 375-376. ACA, Escrivania major, Processos de Corts, N-961, 2ª numeració, f. 7r.

109. LÓPEZ RODRÍGUEZ (2004: doc. 34, de l'infant al rei, de 10 d'agost de 1413).

110. LÓPEZ RODRÍGUEZ (2004: doc. 48, de 13 d'agost; i doc. 57, de 18 d'agost). Es troba esment a les despeses que el monarca tenia a ÀLVAREZ (2013: apèndix).

111. LÓPEZ RODRÍGUEZ (2004: doc. 73, de 25/26 d'agost; doc. 84, de 28 d'agost). CARAVYC XV: 388, registre de l'aprovació del préstec per part de les Corts al Procés de Corts, el 28 d'agost. *Vid.* també CARAVYC XV: 390.

112. Sobre Bonanat Pere, *vid. infra*. Marc de Vilalba era abat de Montserrat i havia estat escollit feia poc (25 d'agost de 1413; *vid.* SANS I TRAVÉ, I, 1994: 8) com a diputat del General pel braç eclesial. El donzell Dalmau de Castellbisbal apareix poc al dietari de la Generalitat: com a missatger de les Corts, juntament amb Pere Regassol i Joan Fivaller, havia comunicat el 10 de març de 1413 als diputats anteriors llur remoció (SANS I TRAVÉ, I, 1994: 6-7).

113. Es tracta d'una expressió que es repetirà contínuament, també als albarans que fiscalitzen l'elaboració de la Compilació. *Vid. infra*.

114. L'edició crítica amb la collació dels Processos de Corts d'ACA, ms 964-2 i ACA, ms 25 (a més d'ACA, ms 964-1), a IGLESIA (2000²: 567). CARAVYC XI: 245-246, reproduït per D'ABADAL-RUBIÓ (1910: 3).

auxiliés els futurs dos responsables d'acomplir la disposició legal.¹¹⁵ Tres comissions successives (14 de juliol; 28 de juliol; 16 d'agost) avançaren el projecte,¹¹⁶ les quals segurament s'ocuparen també de l'elaboració posterior d'aquella petició en forma de Capítol de Cort (III) respecte del «poder que hauran los diputats», l'elecció triennial i l'auditoria de comptes.¹¹⁷

Entre les comissions sorgiren dubtes sense especificar (se'n fa menció el 16 d'agost), que poden investigar-se a través de la correspondència entre l'infant i el rei. Ferran I, en resposta del 21 d'agost a una carta informativa d'Alfons,¹¹⁸ no pogué donar instruccions sobre la definició de la Diputació, perquè el seu fill no n'hi havia traslladat gaire dades. El monarca, però, mostrà cert neguit respecte del desenvolupament del Capítol de Cort IX sobre la traducció de les lleis generals. Aparentment a les comissions de les Corts es parlava d'una «correcció» que portés a la creació de volums considerats «originals», com el monarca repeteix a la seva carta, és a dir, autèntics, la qual cosa podria suposar, finalment, una modificació de la llei i, en darrera instància, de les seves regalies. És per això que Ferran I imposà la condició que els juristes¹¹⁹ que treballarien a la Compilació devien ser escollits per ell a proposta, en tot cas, de les Corts. Igualment suscità la preocupació reial el dipòsit ulterior on es guardaria la Compilació, que, pel que s'adverteix, les Corts pretenien que fos, exclusivament, la casa de la Diputació. El monarca protestava que l'arxiu de la institució no era pas adient perquè per si mateixa la Diputació no tenia entitat duradora, si s'eliminava el General; i que devien guardar-se a l'Arxiu Reial perquè la llei dimanava del rei: «les leys proceeixen principalment del poder e actoritat del princep, encara que y entervenga assentiment de la cort».

Per informació indirecta sembla evident que la Cort pretenia custodiar la futura Compilació a la casa de la Diputació. El Capítol de Cort IX conduí a la Constitució *Per tal que les leys*, aprovada el darrer dia de les Corts (31 d'agost de 1413), la qual especificava que s'escriurien dues versions, en llatí i en català, de la Compilació, les quals es

115. Memorial per als tres promotors de negoci: Pere Regassol, Pere de Galliners i Joan Ros, que reberen pel seu salari 30 florins per cap (ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-456, f. 69v, de 22 de setembre de 1413; CARAVYC XV: 364-366. FONT I RIUS, 1988: XVIII).

116. La primera: Esteve d'Agramunt, Joan de Prades, pel braç eclesiàstic; Bernat de Cruïlles, Berenguer d'Olms, pel braç militar; Francesc Burguès i Francesc de Santceloni, pel braç reial (CARAVYC XV: 371). 28 de juliol: Pere Sagarriga, Gregori Burguès i Francesc de Santceloni (CARAVYC XV: 377). 16 d'agost: Pere Sagarriga, Joan de Prades –pel braç eclesiàstic–, Gilabert Centelles, Berenguer d'Olms –pel militar–, Ferrer de Gualbes i Francesc de Santceloni –pel reial– (CARAVYC XV: 381); dels quals sembla que Gilabert Centelles fou substituït per Ramon de Perellós, vescomte de Roda.

117. Memorial de 28 de juny (CARAVYC XV: 365-366).

118. La carta del rei: ACA, Cancelleria Reial, Registre 2381, ff. 27v-28. La carta fou publicada per MONTAGUT (1995: 131-133) i per LÓPEZ RODRÍGUEZ (2004: doc. 60). Ha estat comentada per FONT I RIUS (1988: XIX n. 5), per BUENO (2001: 199, n. 2) i per IGLESIA (2000¹: 23-24). La carta de l'infant era del 18 d'agost de 1413 (LÓPEZ RODRÍGUEZ, 2004: doc. 57).

119. El rei es refereix en la seva carta del 21 d'agost a tres juristes. El notari l'escolliren els tres juristes (com recull el Memorial del 6 de setembre: «e los III eleguean lo notari», *vid. infra*).

guardarien a l'Arxiu Reial, i dues còpies respectives, que es dipositarien a la Diputació. De tota manera, la *Carta del Poder dels Diputats*, en què abocà a finals d'agost la definició de la Diputació que es tramitava llavors, determinà al seu capítol 14 que la Diputació retindria dos volums (llatí i català) de la Compilació. Hom pot conjecturar que aquesta darrera normativa només es referia a les còpies prescrites ja a la Constitució *Per tal que les leys* i que per tant ambdós textos legals es complementaven. Però la carta de Ferran I indica que en els tractes de les comissions avantdites s'estava planificant guardar tota la Compilació únicament a la Diputació.

Quant a l'asseveració reial respecte del General, evidentment es referia a dues doctrines sobre el poder regi, contraposades: el juscentrisme monàrquic; i el juscentrisme del que ha estat batejat, modernament, com a dret paccionat o pactisme (jurídic), i llavors es coneixia com a *lleis paccionades*, el puntal de les quals era, per a la jurisprudència de l'època, la Constitució 1283/XIV, alludida explícitament al sintagma «assen-timent de la Cort».¹²⁰

No és improbable que Ferran I, novvingut a la Corona aragonesa, pugnant a Balaguer per afermar definitivament el seu principat a Catalunya, veïés la política catalana com un laberint innecessari de dificultats i reclamacions parlamentàries que calia simplificar gràcies a l'ús efectiu de les seves regalies, amb l'auxili de juristes. El recurs al *Princeps namque*, per a sofocar la revolta de Jaume d'Urgell, i que el rei ja preparava aquell mateix agost, és un exemple il·lustratiu.¹²¹ Una consulta jurídica a Lleida, en la qual es trobà Francesc Basset i Jaume Callís, avalà la seva convocatòria,¹²² que atorgaria al monarca una posició militar més còmoda i, en tot cas, major desinvoltura econòmica en virtut de la redempció pecuniària, valorada en 100.000 florins,¹²³ amb què el General evitaria la lleva a tot el Principat. Tant Basset com Bonanat Pere o Callís s'esmerçaren a principis de setembre a convèncer de l'oportunitat de la convocatòria els representants de les Corts (divuit persones escollides a finals d'agost, que, un cop dissoltes aquelles, enllestien afers pendents), el consell de l'infant i els consellers de Barcelona. La nova Diputació, però, en virtut de la facultat que li conferí el capítol 14 de la recent *Carta del Poder dels Diputats*, impugnà la dita convocatòria el 22 de setembre de 1413.¹²⁴

120. Sobre el concepte de juscentrisme: MONTAGUT (1999: 655-658). La dita Constitució es troba al *Compendium* al paràgraf 1,10,6. Per a l'expressió *lleis paccionades* (emprada amb normalitat per un bon grapat d'estudiosos actuals), serveixi d'exemple l'inici de la Concòrdia de Vilafranca (CODOIN XVII: 223). Per al pactisme, és encara un referent DIVERSOS AUTORS (1980).

121. VALLS I TABERNER-D'ABADAL (1985) o paràgraf 10,4,4 del *Compendium*. KAGAY (2007: 57-97), SÁNCHEZ MARTÍNEZ (20011: 79-107; i 20012: 27-45), PACHECO CABALLERO (2005: 232-234).

122. Carta de 8 de setembre de 1413 del rei a l'infant Alfons (LÓPEZ RODRÍGUEZ, 2004: doc. 109).

123. CARAVYC XV: 391.

124. Ja he tractat tota aquesta qüestió a ÁLVAREZ GÓMEZ (2013³). Més tard seria anul·lada la convocatòria a les Corts de Sant Cugat-Tortosa (1419-1420, CARAVYC XII: 325-330).

Les tractatives a les Corts continuaren, tot incorporant les objeccions reials,¹²⁵ i definitivament el Capítol de Cort IX es convertí, el 31 d'agost de 1413, en la Constitució *Per tal que les leys*, promulgada per l'infant Alfons.¹²⁶ La Constitució s'afermava amb una clàusula final sobre l'obligació que el català fos utilitzat pels advocats a requesta d'alguna de les parts. Concloïa la Constitució la menció a l'Usatge *Iudicium in Curia datum*, que recordava el poder de les Corts i el General.¹²⁷ Ferran I ratificava la Constitució en un altre document del mateix dia.¹²⁸

Per una altra banda, la definició de la Diputació (que procedia del Capítol de Cort III) cristallitzà per les mateixes dates en la *Carta del Poder dels Diputats* (25, 30 i 31 d'agost),¹²⁹ que era un tipus de normativa interna, competencial, orgànica, coneguda més tard com a Capítol del redreç del General, la qual no necessitava l'aprovació reial.¹³⁰ Ambdós itineraris legislatius anaven plegats, però, com es veu, divergiren en el tipus i l'actor de la seva ratificació final. El capítol 14 de la *Carta del Poder dels Diputats* encomanà a la Diputació encarregar-se de les còpies autenticades de la Compilació prescrita per la Constitució *Per tal que les leys* i guardar-les al seu arxiu; tot seguit, conferia als diputats el paper de garants del compliment de les lleis generals (contingudes a la Compilació).¹³¹ Com es veurà més tard, quan la Diputació pagava el salari per la confecció de la Compilació, mencionà diversos cops el dit capítol 14, no del tot coincident amb la Constitució *Per tal que les leys*.

L'elecció dels juristes que s'ocuparien de la Compilació es postposà fins a mitjan setembre de 1413. La cloenda de Corts era el 31 d'agost de 1413. De tota manera, s'es-

125. L'infant Alfons certificava al rei que la futura Constitució determinaria que els juristes no podrien esmenar la lletra de les lleis a la Compilació i que els originals d'aquesta s'estotjarien a l'Arxiu Reial (carta de l'1 de setembre de 1413: LÓPEZ RODRÍGUEZ, 2004: doc. 97).

126. Hi ha una darrera comissió reduïda, del 28 d'agost de 1413: l'arquebisbe de Tarragona Pere Sagarriga, Berenguer d'Olms i Francesc Burguès (CARAVYC XV: 390).

127. ACA, Generalitat, Pergamins 459. CARAVYC XI: 281-282. IGLESIA (2000²: 563-566). Al volum de processos de Corts l'Usatge citat és *Iudicia Curie*, més favorable al monarca. *Vid.* IGLESIA (2000²: 566; 2000¹: 23; II, 1996: 128; i 2005: 597 i ss.) sobre les correccions posteriors (i falsificacions), també als manuscrits conservats de la Compilació. Juntament amb aquesta Constitució s'aprovaven també les Constitucions contra la prostitució als hostals, la tafureia, els matrimonis amagats i l'especulació amb moneda estrangera.

128. ACA, Generalitat, sèrie V, 232, 147. Només hi figura la Constitució *Per tal que les leys*, sense ser acompanyada per les altres.

129. MONTAGUT (1995: 129 i ss.).

130. FERRO (1999: 224-227) recull la definició d'aquesta normativa en una obra de Francesc Grases y Gralla (1711), escrita tres segles més tard. Tot fa pensar, com en el cas de les mateixes Constitucions i Capítols de Cort, que es tracta d'una tipificació legislativa reconeguda com a tal *a posteriori*, i que es formulà per improvisació. Segons Grases, un privilegi reial de 3 de maig de 1410 (no localitzat encara, que se sàpiga) donava a la Cort la facultat de legislar sense sanció del rei. Quant a la Constitució *Per tal que les leys*, alguns investigadors (per exemple, FONT I RIUS, 1990: 109-111, n. 3 i 4; IGLESIA, II, 1996: 76-130; i 2000¹: 19 i ss.) han parat atenció a una transformació de categoria normativa (de Capítol de Cort a Constitució) que semblava innecessària. Sense poder entrar a fons en la matèria, cal dir que en qalsevol cas el General volgué desenvolupar els dos Capítols de Cort, tot fortificant-los, si bé per vies diverses.

131. Fou més tard aprovat com a Constitució: *Lo fruyt de les leys*, 1422/XXVII (FERRO, 1988: 274, n. 99. CARAVYC XIII: 414-415. CYADC: 45).

colliren divuit persones amb potestat fins al 15 de setembre per finalitzar certes comeses. S'envià a Balaguer una ambaixada per dur al monarca 20.000 florins, part del donatiu, composta per Marc de Vilalba, abat de Montserrat, diputat president de la nova Diputació per al trienni 1413-1416, Dalmau de Castellbisbal i Bonanat Pere. Els llegats, que sortiren el 6 de setembre, havien d'informar Ferran I de les darreres Constitucions aprovades, entre altres afers (no hi ha cap referència a la *Carta del Poder dels diputats*), i presentar-li una llista de juristes candidats a confegir la Compilació, dels quals el rei elegiria els dos que considerés oportú; i d'instigadors, a escollir-ne un.¹³²

Fou el 14 de setembre de 1413 quan el rei nomenà com a compiladors Bonanat Pere i Jaume Callís; i com a instigador Pere Regassol.¹³³ Cal recordar la circumstància (si bé no és prou significativa) que els dos primers havien auxiliat el monarca en la convocatòria del *Princeps namque*; i que el darrer era molt proper a Benet XIII, com a sotscollector i dipositari dels béns incautats als cismàtics condemnats (1410). El document insistia en la immutabilitat de la substància dels Usatges, de les Constitucions i dels Capítols de Cort.

2.4. L'elaboració de la Compilació

Els dos juristes comissionats pel monarca (Callís i Pere) treballaren en la Compilació des de finals de 1413 fins a 1417 o 1418. De tota manera la Diputació encomanà la tasca vers el 1417 a dos dels seus membres al trienni 1416-1419, és a dir, l'oïdor de comptes Sant Dionís i el diputat Basset, que se n'ocuparen fins a una data indeterminada, entre 1420 i 1422. Aquesta seqüència de comissions es correspon amb la relativa complementarietat de la Constitució *Per tal que les leys* i del capítol 14 de la definició de la Diputació. Segons aquest darrer, un cop l'obra fos acabada d'acord amb el que havia prescrit la dita Constitució, els diputats s'encarregarien de fer-la escriure en pergamins i guardar-la a la casa de la institució.¹³⁴

Sobta el silenci del dit capítol 14 respecte dels volums originals que s'estotjarien a l'Arxiu Reial segons la Constitució *Per tal que les leys*. La institució hereva de l'antic Arxiu, l'ACA, conserva tres volums en pergami amb una tradició arxivística que els pot

132. Els tres ambaixadors portaven un memorial d'instruccions escrit pels 18 comissionats per les Corts (publicat a ÀLVAREZ, 2013³). Els candidats a compiladors eren el doctor en dret civil de Barcelona Esperandéu Cardona, Bonanat Pere, l'advocat fiscal del rei Pere Basset, Jaume Callís, el doctor en dret civil de Barcelona Bernat Despont i el doctor en dret civil Dalmau de Sant Dionís, germà de Narcís de Sant Dionís. Els candidats a instigadors eren Pere Regassol, procurador de l'església de Lleida a aquelles Corts (i més tard de Benet XIII), Pere de Galliners, el prior del monestir de Gualter Esteve d'Agramunt, els ciutadans Francesc Burguès, Francesc de Santceloni i Gregori Burguès.

133. ACA, Generalitat, sèrie V, 232, 148 (original); ACA, Cancilleria Reial, Registre 2421, ff. 64v-65 (còpia), publicats per BUENO (2000: 828-829). He intentat traçar una semblança vàlida dels tres personatges a la bibliografia citada.

134. «Los dits Deputats encontinent com la dita obra serà splanada e arreglada o corregida, aixi les de llatí com de romans, per aquells serà comanat los fassen metre en forma en bells pergamins e ab bones caplletres» (LQS: 24). Una versió ampliada del present capítol es pot llegir amb apèndix documental a ÀLVAREZ (2016).

fer identificables amb els prescrits per la Constitució avantdita.¹³⁵ ACA, Còdex de la Casa Reial, Còdex 10 (en llatí) [abreujat CR-10]; ACA, Còdex de la Generalitat, Còdex 2 (en llatí) [G-2]; i ACA, Còdex de la Generalitat, Còdex 3 (en català) [G-3].¹³⁶ Repassant les notes d'arxiu que conserven els volums, sembla que el CR-10 prové de l'Arxiu Reial, i pot ser considerat l'original llatí; mentre que el G-2 i el G-3 van raure a l'arxiu de la Diputació i no s'integraren definitivament a l'Arxiu de la Corona (avui ACA) fins el 1828; i en conseqüència han de ser vistos, respectivament, com les còpies llatina i catalana. Manca, doncs, l'original català que es reservava per a l'Arxiu del monarca.¹³⁷

Segons bona part dels especialistes, la Compilació efectivament es conclogué, perquè acomplí els termes i objectius previstos, i el quart volum en català (presumiblement l'original per a l'Arxiu Reial) s'escriví. Es pensa que, si no es troba, simplement s'ha perdut.¹³⁸ De fet, per més que el pròleg de l'incunable de 1495 indiqui que la Compilació de 1413 no es comunicà ni es copià,¹³⁹ el cert és que, sense comptar els tres còdexs avantdits, es crearen fins a set exemplars (per ordre o no de la mateixa Diputació i per a ús, sovint, d'altres entitats), en pergamí o en paper.¹⁴⁰ No obstant això, convindria fer, una vegada més, un estudi detallat del contingut dels albarans amb què la Diputació confirmava els seus pagaments per les tasques de confecció de la Compilació. Però aquest cop cal tenir present la *Carta del Poder dels diputats*, que sens dubte serví de referent normatiu a la Diputació, la institució que, de fet, era responsable econòmica de l'obra. Si es llegeix més acuradament el passatge del dit capítol 14 que es refereix als volums hom pot percebre que es fa menció de (a) dos volums de la Compilació i implícitament (b) d'un volum de Capítols de Cort i privilegis atorgats al

135. Així ha estat reconegut pels investigadors més acreditats: FONT I RIUS (1988 i 1990).

136. Les seves cotes antigues, respectivament, foren *Colección de códigos n° 1*, *Colección de códigos 3* i *Colección de códigos 2*.

137. Les opinions de la crítica són certament disperses. Des de la descripció de BROCA (1907: 268), D'ABADAL-RUBIÓ (1910) cregueren que els albarans de pagaments a l'escrivà del General Joan de Bellmunt, que ells publicaven, eren del CR-10 i del G-3, però que aquests volums es dipositaren a la Diputació, i cap ni un a l'Arxiu Reial (G-2 seria una còpia secundària que també es reservaren els diputats). Els dits autors ja notaren que s'escrigué un altre volum de Capítols de Cort i altres drets del General que identificaren amb ACA, Còdex de la Generalitat, Còdex 4. FONT I RIUS (1988: XXXIII-XXXVI, XLIII; o 1990: 118-119) considera que, si bé CR-10 és l'original llatí, els albarans editats per d'Abadal i Rubió no el contempen, sinó que registren els G-2 i G-3, còpies de Bellmunt. IGLESIA (II, 1996: 380 i ss.; 2000¹: 25-35; 2001: 441; 2003: 41) titlla la Compilació de *nonata* i judica que els volums conservats no poden revestir un caràcter oficial, perquè el rei no els roborà amb una sanció i estan farcits de correccions.

138. MONTAGUT (1995: 122) opina que potser mai no s'escrigué perquè a la Diputació no li convenia devaluar els propis volums amb l'existència d'autèntics reials.

139. cc: [61].

140. En llatí: San Lorenzo del Escorial, Biblioteca del Real Monasterio, ms. Z-II-10, en paper (ANTOLÍN, 1916: 253-256); San Lorenzo del Escorial, Biblioteca del Real Monasterio, ms. Z-I-3, en pergamí (ANTOLÍN, 1916: 214-216). Ambdós pertangueren a Antonio Agustín. La Seu d'Urgell, Arxiu Capitular, ms. 2101, en paper. Càller, Arxiu municipal, ms. sense cota, en paper. En català: Tortosa, Arxiu municipal, Còdex B, en pergamí (MASSIP, 1984). Madrid, Biblioteca Nacional de Madrid, ms. n° 10185, en pergamí i paper. Barcelona, ACB, Còdex 78, en paper. *Vid.* FONT I RIUS (1988: XLIII-LXI; i 1990), el qual recull notícies d'altres volums.

General (no ordenats d'acord amb el Codi de Justiniana),¹⁴¹ que ja fou identificat d'antuvi per d'Abadal-Rubió.¹⁴²

És una hipòtesi plausible que la Diputació utilitzà les dues normatives de manera successiva per pagar-se només dos volums de la Compilació, a més del volum sobre Capítols de Cort que la Constitució no ordenava, i per guardar els dos primers a la Diputació, sense preocupar-se dels originals destinats a l'Arxiu Reial.

Els dos juristes, Callís i Pere, i l'instigador, Regassol, treballaren plegats a la Compilació com a màxim fins el 7 de març de 1414.¹⁴³ El darrer probablement cesà la seva labor en aquestes dates. La dedicació dels dos juristes, però, sembla que s'alentí durant l'any següent, segons indica una carta que la Diputació els remetia el 3 d'abril de 1415, apressant-los a progressar en la Compilació.¹⁴⁴ Poc després d'aquesta carta, la Diputació procedí a remunerar el bedell de la catedral, Joan de Bellmunt, perquè comencés a escriure el tercer volum en pergami ahludit al capítol 14 de la *Carta del poder dels diputats* (que ha estat identificat amb el G-4), tal com recull un albarà de 22 de maig de 1415.¹⁴⁵

La Diputació se serví de la labor de còpia autenticada de documents custodiats a l'Arxiu Reial, a càrrec del seu arxiver Diego Garcia.¹⁴⁶ Paral·lelament a la tasca de producció de la Compilació, la Diputació volgué cobrir-se jurídicament en front de la monarquia.¹⁴⁷

141. Subratllo la referencia explícita a (b): «Item attenent la dita Cort que es concorda que los Usatges de Barcelona e les Constitucions [...] e los Capítols de Cort se deuen reduhir en pla collocant aquells e aquelles axí de latí com de romanç sots deguts títols e entendre e practicar segons se contendrà en certa Constitució sobre açò faedora, vol, per ço, e orдона la dita Cort que los dits diputats, encontinent con la dita obra serà esplanada, arreglada e corregida, axí les de latí com de romans per aquells a qui serà encomanat, los facen metre en forma en bells pergamins e ab bones cabletres e les posen a la casa de la Diputació *ensems ab tots Capítols de Cort e privilegis comuns faents per lo dit Principat e segons són stats obtenguts*. E que per lurs títols e canalars sien collocats per comuna utilitat de la cosa pública. E que de tot facen fer dos bells llibres, un de latí, altre de romanç, de bella e bona forma los quals per informació e avisament dels lechs e altres persones pobres qui aquells volran legir o copiar estiguen fermats e clavats ab cadena en una casa comuna de la dita Diputació, segons que en la dita constitució és contingut» (ACA, Generalitat, Pergami 461; MONTAGUT, 1995: 130).

142. ACA, Generalitat, Còdex 4: *Capítols de la proferta feta en Corts generals celebrades per lo senyor Rey en Pere en la vila de Muntçó en l'any de la Nativitat de nostre senyor MCCCLXXVI*. D'ABADAL-RUBIÓ (1910) indicaren fins i tot alguns dels albarans de pagament del volum, que sembla palmari que escrigué Bellmunt (FONT I RIUS, 1990: 118, n. 24, s'hi avé). De tota manera, segurament no hi treballà ni Callís ni Pere, que no hi havien estat pas comissionats per la Constitució *Per tal que les leys*. Era la *Carta del Poder dels diputats* qui prescrivia aquest volum, la qual d'Abadal-Rubió no conegueren.

143. ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-456, f. 20r. És un rebut o àpoca dels remunerats envers la Diputació (150 florins rebé Callís i Pere per cap; i 30, Regassol). No és un albarà de la institució envers els remunerats.

144. ACA, Generalitat, Escrivania Major, lletres trameses, N-638, ff. 6v-7r.

145. Albarà de 22 de maig de 1415 (Bellmunt percebé 10 florins): «Certs Capítols de Corts generals celebrades als cathalans, letres, confirmacions e altres concessions fetes e atorgades en favor del General de Cathalunya e aquell dit libre façam fer per myllor veure e conservar los privilegis e libertats del dit General» (D'ABADAL-RUBIÓ, 1910: ap. D). Altres albarans mostren la compra de vuit dotzenes de pergamins rasos (*ibidem*, ap. II).

146. *Vid.* RUBIÓ (1990: 329-351).

147. En aquest sentit es demanaren les còpies de convocatòries de l'Usatge *Princeps namque* i declaracions annexes durant el regnat de Pere III i Joan I (20 florins rebé Garcia, albarà del 16 de desembre de 1415: ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-508, ff. 19v-20r). La convocatòria del dit Usatge el 1413 es dugué a terme a les Corts de Sant Cugat-Tortosa (1419-1420), d'acord amb una petició al Parlament de Barcelona, el 1416. CARAVYC XII: 325-330. PACHECO CABALLERO (2005: 232-234). CARAVYC XVI: 26-27 (greuge 28).

El 13 de març i el 27 de juliol de 1416 es pagaren 15 florins en dues pagues prorratjades a Joan de Bellmunt perquè procedís amb l'escriptura del volum avantdit.¹⁴⁸

Al mateix temps, se sap que Diego Garcia i Callís collaboraren plegats en la recerca, en l'Arxiu reial, de certs textos legals, en particular Capítols de Cort de Pere III. L'albarà que ho registra és del 15 de març de 1418, destinat a Garcia, però podria referir-se a activitat anterior a maig de 1417 (quan Callís cobrà els seus darrers emoluments, com es veurà tot seguit). Garcia rebé 10 florins també per fer còpia dels referits textos i de «la concessió feta per lo senyor Rey en Martí de loabla recordació als Cònsols de la mar de Perpinyà de imposar cert vectigal sobre la mercaderia».¹⁴⁹

L'albarà del 25 de maig de 1417 atorgà a Callís 200 florins i la mateixa quantitat a Bonanat Pere per haver presentat dos quaderns en paper en què es recollia l'ordenació (s'entén que segons el Codi de Justinià) i traducció dels Usatges, Constitucions i Capítols de Cort.¹⁵⁰ Al dit albarà la referència legal és la Constitució *Per tal que les leys* però més directament i literal el capítol 14 de la *Carta del Poder dels Diputats*.¹⁵¹ És probable interpretar que amb els dos quaderns la Diputació donava per prescrita la Constitució i per conclosa la comissió escollida pel rei.¹⁵² Per tant, creia que calia tot

148. Primer albarà de 13 de març de 1416: ACA, Generalitat, Cateles i albarans, N-508, ff. 22v-23r. Segon albarà de 27 de juliol de 1416: ACA, Generalitat, Cateles i albarans, N-508, ff. 46v-47r. La Diputació proveïa del pergami que calia: el 25 d'agost de 1416 Pere Palau, cirurgià, rebé 4 lliures i 5 sous per la venda a la Diputació de cinc dotzenes de pergamins (ACA, Generalitat, Cateles i albarans, N-508, ff. 51v-52r). També es pagaven les còpies dutes a terme per notaris del General, com Francesc Ricsen (23 de desembre de 1416): ACA, Generalitat, Cateles i albarans, N-508, f. 59rv.

149. ACA, Generalitat, Cateles i albarans, N-508, f. 88, publicat per D'ABADAL-RUBIÓ (1910: ap. III) i registrat per BUENO (2001: 218). D'ABADAL-RUBIÓ (1910: 27) sumen aquestes feines a la confecció del volum ACA, Generalitat, Còdex 4, que correspon a la primera obra de Bellmunt. Tot i que molt allunyada en el temps, aquesta tasca de Garcia podria tenir certa relació també amb l'obra (perduda) que fou cedida al Consolat de Perpinyà, i que es registra en un document de venda de 1434 (AHPB, notari Bernat Pi, lligall 14, manual 43, 18 d'agost de 1434), en el qual Diego Garcia signa un rebut de 8 lliures i 5 sous als còsols de Perpinyà (*vid.* FONT I RIUS, 1990: 126). FONT I RIUS (tot basant-se en RUBIÓ, 1990: 348) considera que aquesta obra podria haver contingut la Compilació. El rebut avantdit, però, diu: «racione scribendi et comprobandi quasdam Constitutiones Cathalonie in romancio», descripció insuficient per a treure'n aquesta conclusió.

150. ACA, Generalitat, Cateles i albarans, N-508, ff. 69v-70v, publicat per BUENO (2000: 830-831). Cal entendre que traduïren no només del llatí i al català sinó també a l'inversa. Els Capítols de Cort posteriors a les Corts de Montsó de 1362-1363 es redactaven en català (FONT I RIUS, 1990: 114). Sembla que aquests dos quaderns s'han perdut. Només es conserva una taula de classificació dels Usatges, publicada per BROCA (1907²). *Vid.* FONT I RIUS (1988: XXXI).

151. «Axí los deputats del dit General decontinent com açò fos fet per aquells als quals fos comanat reduir los dits Usatges, Constitucions e Capítols en bona forma e scriure en bells pagamins ab bons cap lletres, col·locant-los per kalendaris e feent-ne fer dos llibres, ço és, la un en lengua latina e altre en romanç vulgar cathalà, los quals per comuna utilitat de la cosa pública e per informació dels laycs e altres persones pobres qui aquells vullen legir e copiar stiguen fermats e clavats ab cadena en una casa comuna de la Diputació del dit General, segons pus largament és contingut en un capítol [*el capítol 14*], insertat en lo poder donat e elecció feta pel reverent frare March, abbat de Muntserrat, del noble mossèn Gilabert de Centelles e del honorable en Johan Ros, ciutadà de Barchinona en olim deputats del dit General per la dita Cort celebrada en Barchinona».

152. Aquest albarà és el darrer en el qual Callís i Pere perceberen emoluments. Si bé és possible trobar albarans de data posterior que es refereixen a l'activitat de Callís en la recerca de Constitucions amb ajuda de Garcia, o fins i tot de confecció de la mateixa Compilació per part dels dos juristes, caldria suposar que aquells albarans es paguen amb cert endarreriment.

seguit acomplir el capítol 14, escollint una nova comissió. Igualment, és al dit capítol que la Diputació fonamentava la seva voluntat de pagar-se a partir d'aquell moment els dos volums en pergami de la Compilació, llatí i català, i servir-los definitivament al seu Arxiu.

L'escriptura del primer volum conegut de la Compilació, en paper, es pagà el 17 de juny de 1418 a Bartomeu Teixidor, beneficiat de l'església de Santa Maria del Pi.¹⁵³ Però immediatament la Diputació s'ocupà d'observar el capítol 14, tot encomanant a Joan Bellmunt la redacció dels dos volums avantdits.¹⁵⁴ Li pagava 20 florins a la segona meitat de 1418.¹⁵⁵ Per les mateixes dates, Bellmunt cercava (potser a l'Arxiu reial) Capítols de Cort (per al seu volum identificat com G-4) i Constitucions en llatí per a la Compilació;¹⁵⁶ i l'arxiver reial Garcia proporcionava còpies a la Diputació referents a aquesta darrera.¹⁵⁷

No és segur quan fou escollida per la Diputació la segona comissió, integrada per dos dels seus membres, l'oïdor de comptes Narcís de Sant Dionís i el diputat Francesc Basset. L'albarà de pagament a la seva tasca és de 29 de març de 1420.¹⁵⁸ Com que foren comissionats «de paraula», l'única data segura és el 31 de juliol de 1419, quan conclouïa el trienni. No hi ha més albarans que registrin la labor de la comissió conjunta i cadascun dels juristes perceberen 100 florins. Segons sembla, el comès havia estat la correcció de l'obra de l'anterior comissió, però caldria tenir present els albarans suara esmentats, que es refereixen a còpies trameses per Garcia i a cerques de Bellmunt, ja ben avançat el 1418. Segons aquesta notícia, segurament els dos comissionats per la Diputació van aportar més documentació. De fet, el proper volum en paper i en català de la Compilació ja presenta aquesta tal com la deixaren la participació de Sant Dionís i de Basset, és a dir, menciona el resultat de les dues comissions.¹⁵⁹

A finals de 1420, Bellmunt era retribuït per escriure un volum llatí i un altre català de la Compilació i per la il·luminació del còdex llatí.¹⁶⁰ A mitjan 1421, la Diputació comprava

153. D'ABADAL-RUBIÓ (1910: ap. IV). La base bîteca (manid 1289) l'identifica amb el còdex 78 de l'ACB. FONT I RIUS (1990: 123) no l'identifica pas amb aquest.

154. Es compren sis dotzenes de pergamis a Girau de Popas (9 de juliol de 1418: ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-508, f. 94rv. D'ABADAL-RUBIÓ (1910: 25), FONT I RIUS (1988: XXVI), BUENO (2001: 219) els registren.

155. 8 d'agost de 1418: ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-508, ff. 94v-95r. 19 de desembre de 1418: D'ABADAL-RUBIÓ (1910: ap. V).

156. 24 de juliol de 1419: D'ABADAL-RUBIÓ (1910: ap. VI).

157. 19 de desembre: ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-508, f. 86rv. També hi ha menció de capítols de Cort i altra documentació. Cal ressenyar que a l'albarà es menciona l'activitat de Callís i Pere com a simultània, dada que implicaria una poc explicable perllongació de la primera comissió més enllà de 1417.

158. Albarà del 29 de març de 1420, publicat per D'ABADAL-RUBIÓ (1910: ap. VII).

159. 20 de setembre de 1420, pagament als notaris Gil de Cases i Pere des Pou, que l'escrigueren (ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-508, f. 151r). Gil de Cases és remunerat encara pel mateix volum el 5 de desembre de 1421 (D'ABADAL-RUBIÓ, 1910: ap. IX).

160. 20 de desembre: D'ABADAL-RUBIÓ (1910: ap. VIII).

dotze dotzenes de pergamins per a continuar la labor de Bellmunt,¹⁶¹ per la qual aquest rebia emoluments el desembre del mateix any i, juntament amb el volum G-4, l'agost del 1422.¹⁶²

Sant Dionís continuà dedicant-se a la Compilació, tot sol, segons l'albarà que li concedeix remuneració el dia 9 de juny de 1422. El jurista havia comprovat i completat les traduccions de llatí a català i viceversa, a més de «fer diverses taules per ço que en la dita ordinació sots certs títols los dits volums poguessen ésser escrits e posats».¹⁶³ Dos anys més tard, l'escrivent alemany Martí Misna fou retribuït per escriure un exemplar en llatí i en paper que contenia Constitucions, probablement la Compilació, que havia de posseir el procurador del General Bartomeu Ripoll.¹⁶⁴

No obstant això, els dos volums de Bellmunt continuaven escrivint-se: el 24 de maig de 1424 es pagava a Jaume Seguer, el diputat local de Perpinyà, per la compra de 12 dotzenes de pergamins i de tints (de gira-sol) per a rubricar;¹⁶⁵ i, un any més tard, Bellmunt cobrava per escriure el volum de Capítol de Cort (possiblement el G-4) i els dos de la Compilació.¹⁶⁶ A finals de 1426 Bellmunt rebia la darrera paga per la mateixa tasca, que sembla concloure en aquestes dates.¹⁶⁷

Encara, però, a mitjan 1425, l'arxiver Garcia rebia emoluments per corregir els dos còdexs i contrastar-los amb la documentació que raïa a l'Arxiu Reial.¹⁶⁸ A l'albarà que permetia el pagament es fa referència als dos exemplars, però s'especificava ambigüament que el còdex llatí aniria a l'Arxiu Reial i el català a la casa de la Diputació. A l'albarà que dos anys més tard remunerava una labor similar de part de Garcia, el destí dels dos volums és la casa de la Diputació.¹⁶⁹

Els dos còdexs definitius de la Compilació foren relligats pel llibreter Joan Desplà a la primera meitat de 1428, i la Diputació, que tornava a autoritzar-se amb el capítol 14 de la *Carta del Poder dels Diputats*, indicava que anirien a custodiar-se cadascun a l'Arxiu Reial i al propi de la dita institució.¹⁷⁰

161. 7 de juliol: ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-508, f. 179rv.

162. 22 de desembre de 1421: ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-508, f. 204v. 14 d'agost de 1422: ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-509, f. 1r.

163. ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-508, f. 216. El publicaren D'ABADAL-RUBIÓ (1910: ap. X), que llegeixen equivocadament gener (*vid.* BUENO, 2001: 207, n. 31; i 220). Francesc Basset degué morir abans del 22 de setembre de 1421 (CARAVYC XIII: 109).

164. 14 de març de 1424: D'ABADAL-RUBIÓ (1910: ap. XII). També es pagava la labor de rúbrica i il·luminació. Cadrria posar aquesta dada en correspondència amb la Constitució 1422/XVII (*Assats és cosa ridícula*), que roborava altres anteriors (CARAVYC XIII: 406-407).

165. D'ABADAL-RUBIÓ (1910: ap. XIII). Segons els autors (*ibidem*: 25), potser només es destinaven al volum G-3.

166. 27 de juliol de 1425: ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-509, ff. 152v-153r.

167. 4 de desembre de 1426: ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-510, f. 31r.

168. ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-510, f. 2rv. Publicat per BUENO (2000: 832). Garcia rep salari també per altres serveis relatius a conflictes de la Diputació amb la ciutat de Barcelona. FONT I RIUS (1990: 120) evalua i nega la possibilitat que les correccions de què parla l'albarà es deguin a la mà de Sant Dionís i de Basset. IGLESIA (2000: 32) creu que són les correccions detectables al CR-10.

169. 10 de juny de 1427: ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-510, ff. 62-62v. Publicat per BUENO (2000: 833).

170. Albarà de 30 de juliol de 1428: ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-510, f. 121r.

QUADRE GENÈRIC SOBRE LES FASES DE LA TASCA COMPILATÒRIA			
FASE	ESTADI DE L'ELABORACIÓ DE LA COMPILACIÓ	DOCUMENTACIÓ CONSERVADA	VOLUMS IDENTIFICATS
0	La Compilació, com a projecte, i material auxiliar.	Taula de classificació dels Usatges publicada per Brocà (19072)	
0.1	Els dos quaderns en paper amb què treballaven Callís i Pere, lliurats a la Diputació.		
0.5	Volum en pergami, en llatí, de Capítols de Cort i altra normativa a favor del General, escrit per Joan de Bellmunt.		G-4
1	Exemplar de la Compilació escrit en paper per Bartomeu Teixidor.		ACB, ms. 78?
2, 3	Dos volums en pergami, un en llatí i l'altre en català, escrits per Joan de Bellmunt.		<CR-10, G-2, G-3> ¹⁷¹
4	Exemplar de la Compilació, en paper i en català, escrit per Gil de Cases.		
5	Exemplar en paper i en llatí, de totes les Constitucions escrit per Martí Misna, per a Bartomeu Ripoll.		
6	Taules per als títols dels capítols i llibres, obra de Sant Dionís.	Probablement material per al <i>Compendium</i> .	

En aquest estadi de la investigació, la ressenya dels albarans de la Diputació no permet establir un itinerari per als tres còdexs. Si no ens errem, un dels dos volums llatins no és mencionat en dita documentació, plausiblement, el G-2. Aquest darrer còdex és, també, aquell que aporta menor informació sobre el seu destí ulterior, excepte per la cota que l'adscriu a la Diputació.

Sembla ser el mateix cas per al G-3. No obstant això, com ja he exposat en una altra publicació, caldria revisar la seva tradició d'arxiu. D'acord amb una nota en un foli del CR-10 escrita per l'arxiver reial del darrer quart del s. XV, Pere Miquel Carbonell, el volum G-3 es custodiava el 1479 a l'Arxiu Reial.¹⁷² Un examen segurament encara superficial del G-3 pot avalar la identificació de certes notes i glosses com a pròpies dels Garcies, els arxivers anteriors.¹⁷³ Amb posterioritat, sembla que el G-3 fou integrat a la casa de la Diputació, on va rebre la cota que encara avui presenta, i fou traslladat amb la resta del fons de la institució a l'Arxiu Reial, el segle XIX, en temps de Bofarull.¹⁷⁴

Una edició crítica de la primera Compilació, mai duta a terme encara, hauria de ser extremament útil per a saber quins volums custodià la Diputació des del primer moment.

171. Generalitat 2 i 3 (en llatí i català, respectivament): no es pot procedir a una identificació clara dels dos volums en qüestió, i per això es troben entre falques angulars.

172. La nota fa referència relativa al plet contra els assassins de l'abat de Sant Cugat, Arnau de Biure: «Si uis legere processum factum in Curia Perpiniani per Regem Iacobum super morte abbatis Sancti Cucufatis accipe alium uolumen Vsaticorum et Constitutionum uernacula lingua in membranis scriptum hac in arca reconditum scilicet folio LXXXVI» (CR-10, f. Dr). Carbonell aporta el foli del G-3 on efectivament es troba el dit plet, i explica que es trobava a la mateixa arca que el CR-10, a l'Arxiu Reial. *Vid.* ÀLVAREZ GÓMEZ (2016).

173. ÀLVAREZ GÓMEZ (2016). Per una panoràmica dels Memorials, *vid.* RIERA I SANS (1999).

174. En un inventari de l'Arxiu Reial de finals del segle XVI ja no s'hi troba: ACA, Memorial 70/3, f. 16r. *Vid.* GONZÁLEZ HURTEBISE (1920: 28-30). Els fons de la Diputació s'estotjà a la nova Reial Audiència creada per Felip V (al mateix palau de la Diputació) i d'allà se'n féu lliurament a l'Arxiu Reial el 1828 (*ibidem*: 56).

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA RELATIVA ALS TREBALLS DE LA COMPILACIÓ					
DATA	PAGAMENTS	RAÓ	OBRA RESULTANT	DESTÍ	IDENTIFICACIÓ
7 març 1414	Callís, Pere i Regassol 150 florins + 150 florins + 30 florins	Treballar en la Compilació			
3 abril 1415	Callís i Pere	Són apremitats perquè continuïn amb la Compilació			
22 maig 1415	Joan de Bellmunt 10 florins	Escriure	Volum en pergami, en llatí, de Capítols de Cort [0.5]	La Diputació	G-4
30 octubre 1415	Joan de Bellmunt 126 sous	Compra de 8 dotzenes de pergamins	Volum en pergami, en llatí, de Capítols de Cort [0.5]	La Diputació	G-4
16 desembre 1415	Diego García 20 florins	Donar còpia i trobar escriptures de Pere III i Joan I	[Còpies per a la Diputació o bé per a ? 0.5]	[La Diputació]	[potser utilitzades per a G-4]
13 març 1416	Joan de Bellmunt 15 florins	Continuar escrivint el volum	Volum en pergami, en llatí, de Capítols de Cort [0.5]	La Diputació	G-4
27 juliol 1416	Joan de Bellmunt 15 florins	Continuar escrivint el volum	Volum en pergami, en llatí, de Capítols de Cort [0.5]	La Diputació	G-4
25 agost 1416	Pere Palau 4 lliures i 5 sous	Compra de cinc dotzenes de pergamins	Volum en pergami, en llatí, de Capítols de Cort [0.5]	La Diputació	G-4
25 maig 1417	Callís i Pere 200 florins per cap	Mostrar a la Diputació dos quaderns en paper	Compilació llatina i catalana [0 i 0.1]	La Diputació [els dos volums resultants]	?
15 març 1418	Diego García 10 florins	Ajudar Callís a trobar Capítols de Cort de Pere III, fer-ne còpies i de lleis de Martí l'Humà	Volum en pergami, en llatí, de Capítols de Cort [0.5]	La Diputació	?G-4
17 juny 1418	Bartomeu Teixidor 100 sous	Escriure	Exemplar en paper de la Compilació [1]	-	
9 juliol 1418	Girau de Popas 78 sous	Compra de sis dotzenes de pergamins	Dos volums, llatí i català, de la Compilació [2, 3]	-	<CR-10, G-2, G-3>
8 agost 1418	Joan de Bellmunt 20 florins	Escriure	Dos volums, llatí i català, de la Compilació [2, 3]	-	<CR-10, G-2, G-3>
19 desembre 1418	Joan de Bellmunt 20 florins	Continuar escrivint	Dos volums, llatí i català, de la Compilació [2, 3]	-	<CR-10, G-2, G-3>
19 desembre 1418	Diego García 15 florins	(a) Mostrar als diputats Capítols i Privilegis (b) Donar còpies de Constitucions	(b) La Compilació de Callís i Pere [0]	-	
24 juliol 1419	Joan de Bellmunt 5 florins	Trobar (a) Capítols de Cort (b) i Constitucions en llatí	(a) Volum en pergami, en llatí, de Capítols de Cort [0.5] (b) La Compilació de Callís i Pere [0]	-	(a) G-4
29 març 1420	Sant Dionís i Basset 100 florins per cap	Arreglar i corregir la Compilació i la traducció	Compilació de Callís i Pere [0]	La Diputació	

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA RELATIVA ALS TREBALLS DE LA COMPILACIÓ					
DATA	PAGAMENTS	RAÓ	OBRA RESULTANT	DESTÍ	IDENTIFICACIÓ
20 setembre 1420	Gil de Cases + Pere dez Pou 20 florins + 8 florins	Escriure	Exemplar en català i en paper de la Compilació [4]	-	?
20 desembre 1420	Joan de Bellmunt 5 florins	Continuar escrivint dos llibres	Dos volums, llatí i català, de la Compilació; i la il·luminació de l'exemplar llatí [2, 3]	-	<CR-10, G-2, G-3>
7 juliol 1421	Jaume Sala 6 lliures	Compra de dotze dotzenes de pergamins	La Compilació [0]	La Diputació	
5 desembre 1421	Gil de Cases 50 florins	Concloure la redacció	Exemplar en català i en paper de la Compilació [4]	-	?
22 desembre 1421	Joan de Bellmunt 20 florins	Continuar escrivint dos llibres	Dos volums, llatí i català, de la Compilació [2, 3]	-	<CR-10, G-2, G-3>
9 juny 1422	Sant Dionís 165 florins	Comprovar i completar la traducció al català; traduir al llatí (b) Fer taules per als títols dels capítols i llibres [6]	(a, b) Dos volums, llatí i català, de la Compilació [2, 3] (b) Taules per als títols dels capítols i llibres [6]	-	(a, b) <CR-10, G-2, G-3>
14 agost 1422	Joan de Bellmunt 40 florins	Continuar escrivint	(a) Volum en pergami, en llatí, de Capítols de Cort [0.5] (b) Dos volums, llatí i català, de la Compilació [2, 3]	-	(a) G-4 (b) <CR-10, G-2, G-3>
14 març 1424	Martí Misna 168 sous	Escriure, il·luminar i rubricar	Exemplar en paper [potser de la Compilació], en llatí, de totes les Constitucions [5]	Bartomeu Ripoll, procurador del General	?
24 maig 1424	Jaume Seguer 7 lliures, 11 sous + 4 sous i 6 diners	Compra de dotze dotzenes de pergamins + compra de dos trossos de girasol per caplletres i rúbriques	La Compilació (probablement els dos volums, llatí i català, de la Compilació escrits per Bellmunt) [2, 3]	-	<CR-10, G-2, G-3>
27 juliol 1425	Joan de Bellmunt 20 florins	Escriure	(a) Volum en pergami, en llatí, de Capítols de Cort [0.5] (b) Dos volums, llatí i català, de la Compilació [2, 3]	-	(a) G-4 (b) <CR-10, G-2, G-3>
10 agost 1425	Diego Garcia 35 florins	(a) Corregir els volums (b) Recerca de Capítols de la profertia de Pere III	(a) Dos volums, llatí i català, de la Compilació [2, 3] (b) Volum en pergami, en llatí, de Capítols de Cort [0.5]	(a) Originals a l'Arxiu reial i Còpies a la Casa de la Diputació	(a) <CR-10, G-2, G-3> (b) G-4
4 desembre 1426	Joan de Bellmunt 30 florins	Haver escrit + rature pergamins per a ser utilitzats	Dos volums, llatí i català, de la Compilació [2, 3]	-	<CR-10, G-2, G-3>
10 juny 1427	Diego Garcia 25 florins	(a) Corregir els volums (b) Ajudar a trobar Capítols de Cort de Pere III	(a) Dos volums, llatí i català, de la Compilació [2, 3]	La Diputació	<CR-10, G-2, G-3>
30 juliol 1428	Joan Desplà 11 lliures	Lligar i enquadrar	Dos volums, en català [caldrria entenedre un en català i l'altre en llatí], de la Compilació [2, 3]	Un a l'Arxiu reial i l'altre a la Casa de la Diputació	<CR-10, G-2, G-3>

3. L'ESTRUCTURA DEL *COMPENDIUM*

3.1. La creació del *Compendium* i la disposició de la Compilació segons el Codi de Justinia

Narcís de Sant Dionís, en el moment d'escriure el *Compendium*, devia conservar bona part del material utilitzat per a la tasca com a compilador (quadres d'Usatges i Constitucions, còpies de lleis, etc.). Hi ha autors que creuen que probablement Sant Dionís fou l'autor de l'ordenació sistemàtica d'acord amb els llibres i les rúbriques del Codi de Justinia, segons la qual fou estructurada la Compilació.¹⁷⁵ Segons aquesta interpretació tradicional, Sant Dionís hauria estat llavors el veritable cervell organitzador de la Compilació.

Dos documents podrien avalar aquesta hipòtesi. Un és l'albarà de pagament a Sant Dionís, ja citat, de 9 de juny de 1422,¹⁷⁶ que menciona «diverses taules per ço que en la dita ordinació sots certs títols los dits volums poguessen ésser escrits e posats». Per la labor de completar i perfilar l'obra de Pere i Callís i per confeccionar aquestes taules, Sant Dionís percebé 165 florins, que amb els 100 florins que havia rebut el mateix dia que Basset també cobrà igual quantitat, arriben a 265, no gaire lluny de la suma total (350) que es retribuï per cap als dos primers compiladors.

De tota manera, cal tenir presents aquestes xifres i suposar que la Diputació recompensava proporcionadament cadascun dels serveis. Els que més perceberen (700 florins), Callís i Pere, per força degueren portar el major pes de la Compilació. En tot cas, aquella suma (165 florins), que no es retribuï a Basset (probablement perquè ja era mort), indica, tal com també insisteix l'albarà, que Sant Dionís s'esforçà especialment en afinar l'ordenació de les lleis; però no fonamenta la creença que la seva labor fos la principal. Cal dir que el dit albarà només es refereix a la confecció de certes taules, que ajudarien a completar la tasca general, en una fase ja definitiva.

L'altre document és l'afirmació del propi Sant Dionís, al final del pròleg del *Compendium*: «In huius enim Compendii diuisione et rubricarum collocacione sequutus sum ordinem Codicis Iustiniani ut sit magis familiaris iuristis»; amb expressió equivalent a la versió catalana.

La doctrina tradicional observa amb desconfiança –i sembla que molt raonablement– aquesta darrera asseveració de Sant Dionís, ja que nombrosos albarans indiquen que la tasca d'ordenació fou també duta a terme per Callís i Pere.¹⁷⁷ Per tal d'entendre aquesta afirmació de Sant Dionís i treure transcendència al dit albarà, cal una lectura acurada del dit pròleg.

Sant Dionís comença indicant que el desordre a què havia arribat el corpus jurídic català féu necessària una Constitució que disposés la traducció i l'ordenació de les lleis

175. BUENO (2001: 207-209), IGLESIA (2003: 41), PÉREZ MARTÍN (1998). *Vid. supra*.

176. ACA, Generalitat, Cauteles i albarans, N-508, f. 216. Fou publicat per D'ABADAL-RUBIÓ (1910: ap. X).

177. D'ABADAL-RUBIÓ (1910) i FONT I RIUS (1990: 117).

del Principat: «debere de latino in romancio siue lingua Cathalana uulgari reduci, et de inde tam ille de latino quam de romancio sub congruis titulis collocari» (en català: «que fossen arromançades [...] e que per degut orde fossen sots còngruus títols col·locades»). Evidentment es tracta de la Constitució *Per tal que les leys*, i l'ordenació justiniana ja queda alludida en els darrers quatre mots citats.¹⁷⁸ No obstant això, segons Sant Dionís, aquesta Constitució i la disposició que s'hi prescrivia desembocaren en una dificultat al voltant de l'estructura de la Compilació que en naixeria. La nova Compilació requeria la recerca d'innombrables volums antics que posteriorment serien destruïts: «unde oporteret infinitos libros antiquos destrui». ¹⁷⁹ El nou sistema d'ordenació legal també podia implicar una contínua confecció de la Compilació, és a dir, que en acabar-se unes noves Corts caldria refer completament la Compilació per incloure-hi les noves Constitucions aprovades, ja que no s'introduïrien al final sinó en els corresponents llibres.¹⁸⁰ A més, si la llei disposava que tot advocat hagués de posseir un exemplar, calia en conseqüència dependre grans diners en l'elaboració de nous volums: «oporteret [...] alios non sine magnis dispendiis, laboribus et expensis de nouo fieri». ¹⁸¹

És cert que enmig d'aquesta dificultat Sant Dionís aporta la seva «doctrina molt breu» o l'«alia uia» (en ambdós pròlegs, català i llatí, respectivament), materialitzada en una obra que contingués summàriament la Compilació o el corpus jurídic català, ja fos com a text alternatiu o com a auxiliar de la mateixa, és a dir, el *Compendium*. No crec, però, que sigui possible exagerar l'aportació de Sant Dionís, per bé que ell mateix se servís de l'ambigüitat de les darreres paraules del pròleg, quan afirma que ha ordenat el seu opuscle segons el Codi de Justinià per tal de fer-lo més entenedor als juristes. Al meu parer, només reconeix el valor que l'ordre del corpus del *ius comune* tenia per a les entitats polítiques coetànies; en cap moment no s'arroga pas la iniciativa de la seva aplicació a les lleis catalanes.

3.2. Cronologia relativa del *Compendium* llatí i del català

La comparació del cos de les tres versions del *Compendium* llatí i del *Compendi* català continguda al ms. A –que sembla la versió catalana més completa–¹⁸² permet advertir que ambdues versions –llatina i catalana– no són exactes reproduccions una de l'altra. Si bé en el número de llibres i en la disposició de rúbriques les diferències són més aviat

178. Repetits, en formes equivalents, des de la Constitució i durant el procés d'elaboració, tal com reflecteixen els albarans.

179. En català: «que per la dita forma se haurien a destruir quasi infinits llibres segons les antigues compilacions ja escrits».

180. BUENO (2001: 214-215).

181. En català: «e altres no sens grans treballs e despeses haver de nou a fer e scriure».

182. El ms. A és l'exemplar menys defectiu dels *Compendis* catalans que es conserven.

escasses, l'ordenació dels paràgrafs a l'interior de les rúbriques mostra nombrosos canvis d'ordre (*vid.* Apèndix, taula III). De vegades, es donen mostres clares de reescriptura i modificació de la redacció. Sovint el *Compendi* català simplifica i prescindeix d'alguns paràgrafs que llegim a la versió llatina. Aquestes característiques traïxen la reelaboració d'una versió (la catalana) respecte de l'altra (la llatina), potser amb un cert marge de temps, fins al punt de poder parlar d'una nova recensió (en el cas de la versió catalana).

En qualsevol cas, s'albira una dificultat major quan es fa necessari establir l'anterioritat d'una de les dues versions. Malgrat que no es pot arribar a conclusions definitives al respecte fins que no es faci una edició crítica de la versió catalana, és possible trobar raonaments per a defensar l'anterioritat del *Compendium* llatí, tant d'ordre extern (numerats) com intern (identificats per lletres).

Tal com especifica al pròleg, Sant Dionís escriu la seva obra per a juristes (1), els quals utilitzaven amb regularitat el llatí, llengua en què era escrita no només la major part de la legislació del Principat, sinó també la glossa ordinària i les obres dels juriconsults. (2) No es pot oblidar que la innovació que introdueix la Constitució *Per tal que les leys* és en benefici del poble i de les parts en litigi, no dels advocats, als quals es comminava l'ús del català mitjançant la darrera clàusula de la dita Constitució. És molt improbable que un opuscle com el de Sant Dionís s'escriuís primer en català, per després realitzar-ne una traducció llatina.

Una anàlisi, fins i tot superficial, sobre el contingut de les dues versions pot abonar aquesta hipòtesi. Ambdues redaccions tenen, en general, (a) una dependència comuna major que la possible supeditació per separat a la sintaxi i als períodes de la Compilació.¹⁸³ Això significa que la traducció d'una a l'altra s'ha hagut de produir transversalment, entre elles. Aquest raonament dificulta la hipòtesi segons la qual Sant Dionís hauria traduït del català al llatí: caldria imaginar que produí la versió llatina d'una manera extremadament complicada, quan ja tenia a l'abast una extensa legislació en llatí. Per una altra banda, (b) en Constitucions o parts d'elles que els dos *Compendis* reproduïen gairebé literalment, el *Compendi* català s'estima més emprar vocabulari i construccions propis per a traduir el text llatí –o calcats del *Compendium*– que no pas recórrer a les expressions de la versió catalana de la Compilació (G-3).¹⁸⁴ Especialment significatius, en ambdues raons (a, b), són els Capítols de Cort de Martí I (1409), la legislació de Ferran (1412-1413) o la de la reina Maria (1422), que van ser promulgades en català, així com els Capítols de Cort des de les Corts de Montsó de 1363.¹⁸⁵

183. Exemples notables es troben als paràgrafs 1,1,2; 1,9,2|3|4; 1,15,2; 1,28,1; 1,18,1 (resum fonamentalment de Pere III, Cervera 1359, V); 2,3,1; 2,6a,1; 2,6b,1; 2,7,1. També és visible a paràgrafs que recullen Constitucions de Ferran I: 1,15,6; 1,23,2; 2,8,1; 4,2,16.

184. Exemples destacats es troben als paràgrafs 1,1,6; 1,2,2; 1,1,3; 1,5,2; 1,16,3; 10,4,4.

185. FONT I RIUS (1988: XXX).

Una altra raó que fonamenta la primacia de la versió llatina és que (c) sembla difícil que els girs i usos del *Compendium* llatí puguin derivar-se de la versió catalana, perquè el català conserva restes de la fraseologia llatina del *Compendium* llatí i no a l'inrevés.¹⁸⁶ En darrer lloc, (d) Sant Dionís anà a cercar tal vegada la redacció original de la Constitució i no pas la redacció adoptada per la Compilació,¹⁸⁷ la qual cosa hauria dificultat novament l'itinerari apuntat: des de la legislació llatina, fer una versió catalana, de la qual extreure novament una traducció llatina que reproduïa amb certa exactitud la lletra de la legislació original. Aquest darrer aspecte pren major valor si es considera que Sant Dionís, com es veurà, amplia les referències a Constitucions i altres lleis en gran quantitat respecte de la Compilació.

3.3. El pròleg

L'anàlisi conjunta del pròleg català i llatí aporta arguments per a afirmar que la versió catalana conté característiques que es deuen a una fase d'elaboració posterior. Tret d'un passatge de la versió catalana,¹⁸⁸ el pròleg llatí presenta una redacció més àmplia i completa.¹⁸⁹ Les parts absents al pròleg català semblen haver estat eliminades en reescriure's, al mateix temps que s'incorporen algunes frases aclaratòries. Hi ha una recollació de l'apartat que conté l'*sphragis* de Santdionís, que potser havia quedat massa desplaçat del començament, després d'un llarg període.¹⁹⁰

Quant al contingut del pròleg, és possible establir un *terminus post quem* -1422- per a l'elaboració d'ambdues versions, perquè Sant Dionís, tot recordant l'obligació que els advocats posseïxin les lleis de la terra, sembla al·ludir a la Constitució *Assats és cosa ridiculosa* de la reina Maria a les Corts Barcelona de 1422.¹⁹¹ Aquesta Constitució és mencionada dues vegades al *Compendium* llatí i una al català (*vid.* Apèndix, taula IV). No cal donar massa rellevància a l'afegit «memorie recolende» referit a Ferran I, de

186. Alguns exemples es troben als paràgrafs 1,10,8; 1,8,11; 1,11,4; 1,16,3; 1,2,3; 1,7b,4; 1,7b,6; 1,9,3; 1,9,4; 1,10,4.

187. Dos exemples es troben als paràgrafs 1,3,2; 2,1,1.

188. «com los dits Usatges, per la forma que són stats posats, no s puxen axí fàcilment sumar com les dites Constitucions són sumades. E deu haver cascun ben per mans l'orde de les rúbriques o títols, per ço que sàpie si la rúbrica en què vol trobar alguna Constitució és situada en la primera part, o en la segona, e axí de les altres».

189. Els següents segments del text llatí no es troben a la versió catalana o han estat simplificats: «qua de re aliquociens eciam magni iuriste non habent in promptu talem earum noticiam qualem pro dirimendis cito controuersiis oporteret» [...] «que quidem destructio et inmutatio tot librorum in maximum dispendium Rei Publice redundaret» [...] «ad meam multorumque et dicte Rei Publice utilitatem presens opusculum compilaui, arctum quidem corpore, uiribus tamen amplum» [...]. «Sic quod in et sub qualibet rubrica reperiri confestim ualeat in effectu quidquid in Constitutionibus de materia illius rubrice habeatur nil de sustancialibus omittendo, elegi quam potius in aliquibus que non possunt comode sub uerborum paucitate includi longius existere quam de omissione notari» [...]. «Sequantur ergo rubrice tocuis huius Compendii et primo rubrica prime partis».

190. «Hinc ego Narcissus de Sancto Dionisio, canonicus Barchinone, minimus inter legum ceteros profesores».

191. La número XVII (CARAVYC XIII: 406-407). Aquest aspecte ja havia estat notat per BUENO (2001: 209).

la versió llatina, que no apareix a la catalana. Aquesta absència podria suggerir equivocadament una data límit per al text català abans de 1416, any de la mort del monarca.

Hi ha una característica, però, que permet marcar diferències entre ambdues versions. Es tracta de la probable referència en el pròleg llatí a la Compilació de 1413, iniciada per Callís i Pere en 1416, amb aquestes paraules: «in uolumine compilacionis Constitutionum ipsarum». Aquest *uolumen* podria ser qualsevol dels conservats, preferentment el CR-10. En canvi, el pròleg català, en manifestar la utilitat del *Compendium*, no menciona cap compilació, sinó remet a volums anteriors on es poguessin llegir les Constitucions, com podrien ser els Registres o Processos de Corts de l'Arxiu Reial. Encara que, com es veurà, la dependència del *Compendium* llatí respecte de la Compilació (llatina) és molt relativa (fins i tot per la declaració d'intencions del pròleg), aquesta diferència suggereix que hi podria haver hagut una evolució, des de la concepció del *Compendi* llatí fins a l'acabament de la versió catalana del dit *Compendium*, segons la qual Sant Dionís hauria decidit fer del tot autònoma la seva obra respecte de la Compilació.

Aquesta dada podria marcar un *terminus post quem* per al *Compendium* llatí a l'agost de 1425, quan els volums de la Compilació són lliurats a Garcia per a ser corregits, o el juliol de 1428 quan són lligats i encuadernats.

3.4. El propòsit del *Compendium*

Una qüestió també delicada és la finalitat que Sant Dionís atorga al seu opuscle. La possible referència a la Compilació, al pròleg llatí, no treu força als nombrosos passatges que traïxen el manteniment del disseny bàsic d'aportar un camí divers, una drecera per a evitar els innombrables inconvenients de la Compilació. És més, l'allusió a la Compilació resulta un element aïllat i eclipsat per afirmacions vehements d'autonomia respecte del projecte compilatori, com la següent: «ideo perquirenda uisa fuit alia uia per quam absque mutacione uoluminum antiquorum predicti domini Regis uoluntas compleatur»; en català: «per ço he encercada [...] doctrina molt breu». No és completament segura la correspondència entre aquests dos passatges, al text llatí i català, però l'adverbi causal *ideo* (traduït *per ço*) sembla força determinant. Sant Dionís ha reelaborat la idea matriu de l'opuscle que ve expressada en aquest passatge: al llatí és una necessitat general a la qual, immediatament, segueix l'adverbi *hinc* i el segell d'autoria («Hinc ego Narcissus de Sancto Dionisio»), mentre que al català és ell qui ha trobat el nou mètode.

La conclusió que acompanya aquestes observacions és, al meu entendre, que Sant Dionís concebé en tot moment el *Compendium* com el mètode que ultrapassaria (o evitaria) la Compilació. Sobta que el seu opuscle descarti la rúbrica *De Constitutionibus explanandis et sub congruis titulis situandis*, que integren, al CR-10 (f. 13v i ss.), la Constitució *Per tal que les leys* (collocades per Sant Dionís al títol *De legibus seu Constitutionibus...*, 1,10), el Capítol de Cort 1413/IX (*Item, Senyor, com los Usatges*) i un Capítol

de Cort d'observança, el 1413/XI, preterits pel jurista gironí. Ara bé, com es reflecteix encara al pròleg llatí, l'autor volgué igualment donar al seu opuscle una projecció tan àmplia com fos possible tot mostrant certa supeditació a la Compilació. Al pròleg de la versió catalana, ja no considerarà pas necessari continuar referint-s'hi. No obstant això, el *Compendium* podia utilitzar-se segons tres criteris: com a obra completa que aportava informació suficient sobre la legislació del Principat; com a compendi que ajudava els juristes a acudir als volums antics; com a guia auxiliar de la mateixa Compilació.

Significativament, l'*Apparatus* de Tomàs Mieres també ofereix una via alternativa perquè els juristes accedissin a la legislació catalana, mitjançant l'exposició cronològica i agrupada únicament per collacions, dedicades als successius reis d'Aragó i Prínceps de Catalunya. Els mots que Mieres emprà per a justificar-se són ben afirmatius d'una actitud d'independència com a jurispèrit. Denuncien un possible conflicte latent ja a les basseroles del projecte compilador i ajuden a entendre la genuïna voluntat de Sant Dionís (subratllo les expressions similars a les que escrigué aquest darrer): «magis mihi placet iste ordo [*scilicet*, l'emprat per Mieres al seu *Apparatus*], quam ille ordo rubricarum Codicis nouiter inuentus ab alijs, quia hic non truncantur Constitutiones, & ibi oportet infinitos destruere libros, cum maximo dispendio, quod est vitandum».¹⁹² Mieres sembla alludir a l'ordre derivat del Codi de Justinià, el qual implicava la destrucció dels llibres antics. Sant Dionís es referia al mateix estrall de vells volums, amb expressions que resulten força properes a les de Tomàs Mieres, ara citades.

Un dels alludits per Mieres en l'adjectiu «alijs» molt probablement devia ser Sant Dionís, però, com s'ha vist, foren les mateixes Corts que –amb l'expressió «sub congruis titulis»– imposaren l'adaptació dels textos legals a l'estructura del Codi de Justinià.

Mieres, al seu pròleg, després d'anunciar la seva decisió, descarrega tota una bateria d'anticipacions, fonamentades en les autoritats jurídiques i evangèliques, i retrets contra les crítiques: «emulos detractores, & inuidios», «nemo Propheta acceptus in patria habetur», «turbationes, instigante diabolo [...] ex socijs inuidia, & malitia»; les quals precaucions no semblen merament protocolàries, sinó adequades a la mida del seu pensament: desviar-se de la Compilació de 1413. Per finalitzar el seu pròleg, s'escuda amb l'autoritat del mateix Sant Dionís, que també havia pres una via alternativa a la de la Compilació, encara que Sant Dionís emprà l'ordenació justiniana, que desagradava a Mieres. Malgrat que Mieres no reconeix en l'opuscle de Sant Dionís més que una «*summula*»,¹⁹³ això no ha de fer oblidar que tots dos juristes es distanciaren de la Compilació.

És curiós, però, que Sant Dionís, que fou un dels mateixos compiladors –«*prae ceteris*», deia Mieres– que van col·laborar per a crear una obra d'absoluta referència per a tota la jurisprudència del Principat es decidís, mentre s'ultimava la Compilació, o poc temps després,

192. MIERES (I, 1621: pròleg, paràgrafs 4-5).

193. MIERES (II, 1621: 218 n° 34).

per realitzar un opuscle que obviés aquella obra.¹⁹⁴ Les necessitats de còpies i recerques de documents originals a l'Arxiu reial per part de la Diputació (com he intentat mostrar en el capítol corresponent) inspiraren al jurista la trobada d'un procediment innovador.¹⁹⁵

Quant a l'espècie a què s'adscriu el seu opuscle, cal no obviar que, d'acord amb l'alusió de Mieres, el seu mestre hauria escrit una *summula*. La *summa* era un gènere singular en la literatura jurídica, amb el qual es pretenia copsar el sentit precís de la llei o d'una sèrie de lleis, estalviant a l'estudiant de dret o als mateixos juristes l'improbable tasca d'abastar llargues seqüències legislatives a través de la lectura àrdua del *Codi* o la glossa. En el cas present, l'autor del *Compendium* pensava a les corresponents Constitucions i Capítols de Cort.¹⁹⁶

Així doncs, no fóra res estrany que aquella taula de què parlava l'albarà de 9 de juny de 1422 formés part dels documents funcionals per a la Compilació que van ser reutilitzats per a l'elaboració del *Compendium*. Es podria haver tractat o bé de l'índex inicial o de la taula final dels Usatges o dels títols que conduïen a la futura *summa*.

3.5. L'estructura general del *Compendium*

D'acord amb la descripció del mateix autor, la «doctrina molt breu» –que és el *Compendium*– es divideix en deu llibres, d'acord amb l'estructura del *Codi* de Justinià. Els llibres es divideixen en rúbriques, que no són exactament les mateixes del *Codi*, ja que només s'han adoptat aquelles rúbriques que fossin pertinents a la legislació catalana. Fins a aquest punt, el *Compendium* segueix el plantejament de la Compilació, la qual, a l'interior de cada rúbrica, recull el text complet de les Constitucions, tot i que de vegades només es limita a recollir-ne algunes clàusules. El *Compendium*, però, com a efecte de l'acció de 'sumar', condensa una disposició legal (Constitució, Capítol de Cort o Usatge) o bé un aspecte o concepte legal i posteriorment, introduïda amb lletra rubricada, incorpora la referència a les diverses promulgacions legislatives. Després de la primera citació, si cal, afegeix la referència a altra legislació que s'hi relaciona.

Per últim, després dels deu llibres, el *Compendium* recull també les Constitucions de Pau i Treva i un llistat dels Usatges. Com es pot comprovar, però, l'apartat de Pau i Treva no s'enuncia al pròleg.

194. De tota manera, aquesta decisió no em sembla que serveixi com a argument per a abonar el caràcter nonat de la Compilació de 1413.

195. D'ABADAL-RUBIÓ (1910: 27).

196. Quant al gènere de la *summa*, vegeu, si més no, ORESTANO (1987: 145). Se sol tractar d'obres (com la d'Azó) de més folgada redacció i no precisament breus, però cenyides al mateix ànim de quintaessència. Vegeu al mateix pròleg (o, suara, notes 188 i 189) la voluntat manifesta del jurista gironí i la seva confessió de no poder resumir adequadament els Usatges com sí era possible 'sumar' les Constitucions. El diminutiu emprat per Mieres, *summula*, podria fer referència a un dels subgèneres derivats de les lliçons dels glossadors (la *summula titulorum*; vid. IGLESIA, I, 1996: 416).

La Compilació recollí també les dites Constitucions de Pau i Treva, a continuació dels *Casos* de Pere Albert, de les *Costums de Catalunya* i de les *Commemoracions* de Pere Albert, que havia situat entre el llibre desè i les Constitucions de Pau i Treva. Aquestes tres obres jurídiques no foren incorporades al *Compendium*.

Després de la Pau i Treva, molt més breu que a l'opuscle de Sant Dionís, la Compilació deixa tres folis en blanc (154r-156v, del CR-10) i afegeix posteriorment Constitucions i Capítols de Cort,¹⁹⁷ que no figuren al *Compendium*; tampoc no llista els Usatges, que es localitzen escampats per l'obra.

3.5.1. Llibres i disposició de rúbriques

Sens dubte Sant Dionís té present l'estructura de la Compilació, que naturalment tampoc no havia recollit totes les rúbriques de les actuals edicions del Codi de Justinià.¹⁹⁸ De fet, segueix molt aprop la Compilació en l'elecció, la seqüència i la unió de rúbriques, així com en la creació de rúbriques noves, quan s'escau. Així doncs, pel que fa a l'ordenació –estructura bàsica concebuda en la fase inicial del projecte– el *Compendium* deriva de la Compilació.

Evidentment, el *Compendium* si intentava substituir (o sumar) la Compilació, ho faria utilitzant la mateixa configuració general (*vid.* Apèndix, taula I). Les diferències d'ordenació entre el *Compendium* i la Compilació són relativament poques. Només en alguns pocs casos Sant Dionís es decideix pel model del Codi de Justinià, en front de la fórmula alternativa que li presentava la Compilació.

3.5.2. Contingut de les rúbriques: capítols o paràgrafs i sèrie d'Usatges

És a l'interior de les rúbriques on s'accentua la diferència del *Compendium* respecte de la Compilació. Hi queda palesa la voluntat de Sant Dionís de superar l'obra compilatòria ordenada per les Corts de 1413. Com exposa al pròleg, a cada rúbrica se succeeixen diferents capítols (o paràgrafs, en la versió catalana) que contenen el resum d'una Constitució, menys sovint d'un Capítol de Cort o, encara en menor freqüència, d'un Usatge. Després, es referencia la dita llei i altres mesures legislatives que hi puguin estar relacionades.

A més, Sant Dionís projecta que cada rúbrica inclogui una llista dels Usatges pertinents: «sub qualibet rubrica commemorantur omnes Vsatici quoquo modo ad mate-

197. *Vid.* FONT I RIUS (1988: XLIV), el qual recorda que són Constitucions de Jaume I, Jaume II, Alfons III, Pere III, Elionor (esposa de Pere III) i Ferran I. Quant als Capítols de Cort, l'investigador recorda que són de Pere III, Joan I i Martí I.

198. Al quadre I es presenta una visió panoràmica dels índexs i cossos de l'obra del CR-10, del *Compendium* llatí i del català. Cf. el Codi de Justinià (visible a D'ABADAL-RUBIÓ, 1910).

riam illius rubrice facientes» (pròleg), perquè, com ell mateix indica, són difícil de ‘sumar’. Com el propi autor indica tot seguit, aquest procediment s’emmiralla en el llistat d’Usatges que conclou el *Compendium*. Al pròleg es projecta la numeració dels Usatges: «quos, ut quisque facilius ualeat inuenire eorum capita atque quotam, in fine huius Compendii per ordinem alphabeti subiunxi»; «posant solament lo començament dels dits Usatges e lo nombre de cascun d’ells». De fet, números (aràbics i romans) acompanyen els Usatges a la versió catalana del ms. A, però no a la llatina. Altres manuscrits del *Compendi* català tendeixen a eliminar els Usatges.

En afirmar, però, «sub qualibet rubrica commemorantur omnes Vsatici», Sant Dionís vol manifestar que els Usatges se citen (sense ‘sumar’) a l’interior del títol (*rubrica* entesa com a títol), tal com es mostra en altres ocasions al mateix pròleg, és a dir, immediatament després del títol i abans dels capítols/paràgrafs (en la seva condició de capçalera del dret català, com ha estat dit afortunadament en alguna ocasió). Si hagués volgut indicar que la sèrie d’Usatges se citaria després dels capítols/paràgrafs, probablement hauria especificat que els situaria al final. De tota manera, la ubicació d’aquesta llista d’Usatges –en posició inicial o final– és un element diferenciador entre els diversos manuscrits llatins i catalans conservats: els manuscrits E i U els col·loquen habitualment després del títol, mentre que el manuscrit C, posterior, després de cada capítol.

Al darrer llibre, el de Pau i Treva, Sant Dionís desenvolupa una exposició amb redactat propi, que no és un resum o una paràfrasi de textos anteriors. Porta el lector des de les primeres fins a les darreres Constitucions de Pau i Treva, les quals cita amb íncipit, contràriament a la tendència de la resta de l’opuscle per a la resta de la legislació, és a dir, amb número de Constitució o Capítol de Cort. Transcriu, però, el text complet d’algunes Constitucions de Pau i Treva. Redacta certs capítols en què podria arribar a establir jurisprudència, com ara les subdivisions de Pau i Treva. A més, tal com havia anunciat al pròleg, col·loca al marge les correspondències entre cada paràgraf de les dites Constitucions transcrites i els capítols o paràgrafs d’altres Constitucions pertinents. Aquesta característica serveix per a determinar l’antiguitat i anterioritat de dos manuscrits (mss. E i U) en front d’un de sol (ms. C) que ha incorporat aquestes concordances marginals al cos del text.

Quant als deu primers llibres del *Compendium*, Sant Dionís fa una gran passa per distanciar-se de la Compilació amb aquest disseny per a cada rúbrica:

a) títol de la rúbrica; b) llistat d’Usatges (que, com he dit, seran aplegats en un llistat final al final de l’opuscle); c) capítol/paràgraf amb breu resum de la mesura legal, que inclou la referència a la legislació oportuna (Constitucions, Capítols de Cort o Usatges).

Aquesta és l’estructura totalment genuïna del *Compendium*, la qual permet una citació molt més abundosa de lleis. És un disseny que redunda en la voluntat de Sant Dionís de millorar i ampliar el programa de la mateixa Compilació i fa creïble el seu disseny, ja discutit, de superar-la, tot convidant els juristes a passar directament des del *Compen-*

dium als exemplars antics i altres compilacions de Constitucions i lleis del Principat, prescindint de la Compilació de 1413.

El número de capítols/paràgrafs i de referències legislatives del *Compendium* llatí és molt major que a la Compilació, característica que ve a refermar l'autonomia de l'opuscle. Al *Compendi* català es produeix, de manera general (amb excepcions puntuals), una reducció de paràgrafs, que potser cal atribuir a les vicissituds de la transmissió.

En qualsevol cas, prenent el *Compendium* com a projecte únic, és palmari que Sant Dionís considerà insuficient la quantitat de textos legals recollits a la Compilació, i projectà el seu tractat com una obra que podria ampliar-se contínuament i perfeccionar-se amb les addicions dels mateixos lectors. Amb l'estructura del *Compendium*, seria possible esmenar la numeració i les citacions, en cas d'haver incorregut en errors. També seria fàcil incloure concordances i glosses al marge que ampliessin la quantitat de referències. L'opuscle de Sant Dionís, en la distribució dels capítols a l'interior de les rúbriques, mostra la seva veritable natura: la d'un índex de lleis amb un alt grau d'exhaustivitat, que el jurista utilitzaria com a guia i manual.

3.5.3. Confecció dels paràgrafs o capítols

Després del paràgraf que conté el resum d'una Constitució, Capítol de Cort o Usatge, s'introdueix amb un calderó la seva referència, que conté el nom del monarca, la seua de les Corts, indicant si s'escau el seu ordre en la sèrie de Corts del dit monarca, i finalment la numeració de la llei corresponent. El mètode de citació, però, és el mateix que la Compilació utilitza, la numeració, el qual cal recalcar que sembla un procediment més aviat recent, considerant que tradicionalment primava íncipit, com encara és visible de vegades a la Compilació i al mateix *Compendium* i era habitual als Processos de Corts.¹⁹⁹ Sant Dionís segueix un mètode de reproducció de les diferents lleis segons el qual resumeix o refà la redacció de la primera de les lleis citades al final del capítol/paràgraf, utilitzant-ne literalment algunes expressions; de vegades es limita a extreure i copiar passatges. Per aquesta raó, l'obra de Sant Dionís de vegades presenta un escàs atractiu filològic o literari. Els únics passatges extensos escrits completament per Sant Dionís són el pròleg i els paràgrafs conductors del capítol final de Pau i Treva, així com les concordances ubicades al marge.

De tota manera, el *Compendium* adquireix un valor jurídic altíssim quan es considera que Sant Dionís no es limità, com s'ha dit, a la reproducció o resum de les lleis aplegades a la Compilació, sinó que també cità una gran quantitat de legislació que no es mencionava a la Compilació. Així mateix corregí errors en textos legals que sí hi eren mencionats o es decantà per redactats alternatius als fixats per la Compilació.

199. CARAVYC I: 217, 308. CARAVYC XI: 264 (Corts de Barcelona, 1413). CR-10, f. 34v.

4. PROLEGOMENA DE L'EDICIÓ CRÍTICA

4.1. Els testimonis manuscrits

4.1.1. Descripció dels manuscrits del text llatí

Actualment es conserven tres manuscrits amb el text llatí del *Compendium*: el ms. E-II-13 (54-133) de la Biblioteca del Real Monasterio de San Lorenzo del Escorial (E, abreviatura d'*Escorialensis*), el ms. 5-5-31 de la Biblioteca Colombina de Sevilla (C, per *Colombinus*) i el ms. 2105 de la Biblioteca Capitular de la Seu d'Urgell (U per *Vrgeliensis*).

San Lorenzo del Escorial, Biblioteca del Real Monasterio, ms. E-II-13²⁰⁰

Paper. S. XV. Ff. II+758+III. 305x215 mm. Manuscrit jurídic miscel·lani. Quant a la foliació, en números romans, és amb tinta, la qual presenta alguns errors: passa de f. 37 a 39, de 42 a 44, de 499 a 501 i de 742 a 744; repeteix el número 354, i té dos folis sense numerar entre el ff. 216 i 217 i entre els ff. 568 i 569. Estan en blanc els ff. 134r, 230r, 704v, 705, 736v, 741v, 745v, 759. El seu possessor fou Antonio Agustín i s'identifica amb el n° 410 de la seva *Bibliotheca Latina* (en endavant 410-BLA).²⁰¹ No hi ha indicació d'escriba, però sembla ser el mateix per a tot el volum, que utilitza lletra gòtica cursiva. El *Compendium* ocupa el novè lloc entre les obres que componen el volum: ff. 54r-133v, i correspon a l'ítem 7 del 410-BLA.²⁰² La doble foliació (la primera cancel·lada, però ben visible a l'índex) convida a pensar que fou un opuscle independent relligat més tard amb la resta d'obres del volum. És una còpia de caràcter personal, amb moltes correccions i nombroses glosses, probablement de la mateixa mà.

Ortotipografia. L'escriba no utilitza separacions per a indicar nous capítols (els títols de rúbriques van en minúscules, en negre, destacats només per parèntesis) i avantposa els Usatges a l'exposició, col·locats en dues columnes. Deixa fora, al marge, com a glosa, el capítol final sobre les Constitucions de Pau i Treva, les concordances legals amb altres Constitucions. Els mss. E i U i el ms. A (còdex 1 de la Generalitat) les conserven al marge, mentre que el ms. C ja les inclou al cos del text. Acostuma a escriure tots els mots amb minúscula, amb comptades excepcions.

200. ANTOLÍN (1911: 46-52). AGUSTÍN (1772: 105b). *Vid.* també la descripció en el catàleg en línia de la Real Biblioteca del Monasterio de San Lorenzo del Escorial. <http://rbme.patrimoniacionacional.es/Busqueda-en-Catalogo.aspx?id=102> [data de consulta: gener de 2016].

201. Hi porta per títol (al qual ja vénen consignades alguns de les obres destacades del volum): *Thomas Mieres Vsantiae et Consuetudines Gerunde. Narcisi de Sancto Dioniso Compendium Constitutionum Cathalonie. Prouisiones Regum Aragonum. Baldi et Ubaldis Perusini commentaria in III Codicis Rolandini Rodulphi summa totius artis notariae cum additionibus Petri de Unzola. Bartoli de Sassoferato commentaria in codicem. Et alia* Per a una descripció exhaustiva dels còdexs *vid.* la tesi ÀLVAREZ (2015).

202. «Narcissi Sancti Dionyssi Canonici Barcinonensis compendium constitutionum Catalonie generalium, in quo ordinem titulorum Codicis Iustiniani secutus est, opus in decem partes diuisum, et partes in rubricas».

Vocalisme. Simplifica els diftongs *-ae-* en *-e-*, com els altres dos manuscrits U i C. Sovint conserva doble *-i-* en datius i ablatius d'arrels que ja contenen una *-i-* a la terminació, per exemple: *controuersiis*, mentre que els altres dos mss. la simplifiquen.

Consonantisme. Prefereix sistemàticament *-th-* en lloc *-t-* en mots com *Cathalonia*; *Cathalani*; *Catholicus -a -um*. Prima el grup *-ci-* per *-ti-*. Utilitza c trencada amb certa freqüència. Hi ha vacil·lació en la grafia de *s-*, *sc-* i *c-* davant d'*e* i *i*. De vegades escriu *s-* on s'esperaria *c-* i a l'inrevés, o duplica la *-s-*. Manté *in* davant de bilabial: *inpetratum*. Duplica *f* sistemàticament, de manera especial en posició inicial, però tal vegada la simplifica. Redueix el prefix *con-* a *co-* en casos como *constitutio*. Llegim *paguanismo*, *alouguamentis*; i grafies oposades com *gardia*, per *guardia*.²⁰³

Separació de paraules. Sovint escindeix el prefix *in-* de la resta de la paraula.

Sevilla, Biblioteca Colombina, ms. 5-5-31²⁰⁴

Paper. Mitjan s. XV. Ff. 93+I (66v-93v en blanc). 222x295 mm. Manuscrit jurídic de tipus miscellani, és una còpia de caràcter formal, amb escasses correccions. Es troba enquadernat en pell, amb les armes d'Aragó. Queden restes de cinc bollons decoratius a la coberta i contracoberta. Ferran Colom, el fill de l'Almirall, el comprà a Roma el 1530, tal com registra aquesta nota continguda al f. de guarda.²⁰⁵ Després de la deixa del testament de Colom a la Catedral de Sevilla, l'exemplar ha romàs ininterrompudament a la Colombina. Fins al foli 61va la lletra és bastarda tirant a librària d'una mateixa mà, activa en la primera meitat del s. XV. Del 61vb al 66rb actua una segona mà. Hi ha revisions i correccions probablement d'un lector italià als ff. 1, 3r. D'una mà posterior són les anotacions dels ff. 6v, 57v-60r.

El Compendium de Sant Dionís ocupa la primera posició entre les obres del volum: ff. 1-56r. Als ff. 55r-56r, sota el títol *Sequuntur Vsatici Barchinone secundum ordinem Alphabeti*, inclou l'índex d'Usatges amb què conclou el *Compendium* de Sant Dionís.²⁰⁶

203. Algunes grafies particulars en són: *baptismus*, *prothonotarius*, *comissarius* per *commissarius*, *calumpnia*, *irita* per *irrita*, *Eyvice*, *Dertusse*, *Eliano*, *Ceupum*.

204. *Olim* AA Tab. 142, N.º. 37. Per a una descripció exhaustiva, *vid.* PUIG I OLIVER (2001). A la Base Biteca té numeració 2458. <http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca.ca.html> [data de consulta: gener de 2016].

205. Vegeu ÁLVAREZ MÁRQUEZ (2003: 79). Apareix recollit també a l'anomenat Abecedari B, columna 1130 (COLÓN, 1992: col. 1130). PUIG OLIVER (2001: 282) hipotitza que podria haver pertangut amb anterioritat a algú relacionat amb la cort reial, potser de Nàpols; no obstant, reconeix no haver trobat cap vestigi de l'obra o l'autor a la bibliografia que consultà sobre la biblioteca d'Alfons IV a Nàpols.

206. Les altres obres són les següents: ff. 56v-61v. *Presentacio comissionum regie et episcopi facta iudicibus rati-one concordia testamentorum*. Ff. 61v-63v. *Sequuntur Capitula causis subscriptis a domino rege Petro ordinata inter Episcopum una et ciuitatem Barchinonem Partibus ex altera*. Ff. 63v-64v. *Prouisio cum eius presentatione domini Benedicti pape XIII facta circa captionem clericorum in contractibus seu eorum instrumentis et aliis autenticis scripturis personaliter obligatorum*. Ff. 64v-66r. *Sententia arbitralis de domino rege Iacobo et episcopo Valentino lata super ladimiis quemadmodum in compromisso continentur*.

Les inicials són amb tinta vermella i blava, alternativament. La foliació és aràbiga i moderna. La lletra és gòtica híbrida, amb tendència librària. Sembla ser només una mà la que ha escrit i ha esmenat, al cos del text, en comptadíssimes ocasions.

Ortotipografia. Títols i capitals han estat escrits amb un cert grau d'elaboració: solen tenir l'alçada de dos o tres línies, i sovint línies ornamentals que ocupen la meitat del foli. La capitular del pròleg i del capítol primer de la primera part (f. 3, «Cui ad fidem catholicam...»), d'entre cinc i sis línies d'alçada, escrites amb tinta blau i vermella, presenten una ornamentació especial. A cada capítol, postposa els Usatges a l'exposició. Aquest manuscrit, a diferència dels altres, incorpora al text les glosses de les concordançes amb altres Constitucions al capítol de Pau i Treva. L'índex de rúbriques no indica la ubicació dels capítols als folis.

Vocalisme. Simplifica el diftong *-ae-* en *-e-*. Vacilacions en la conservació de doble *-i-* en datius i ablatius d'arrels que ja contenen una *-i-* a la terminació: ex. *controuersiiis*.

Consonantisme. Sempre escriu *Cathalonia* (no *Catalonia*) ; *Cathalani* (no *Catalani*). El grup *-ti-* ha estat conservat en sufixos *-tio* i *-tia*, però *-ci-* en la majoria de casos. També vacilla en l'ús de les sibilants. Escull la forma *cequia*, com U, en front d'E, *sequia*. *Cepum* per *sebum*. De vegades, escriu *paguanismo*, *alonguamentis*, que alternen amb formes com *gardia*, per *guardia*.²⁰⁷

La Seu d'Urgell, Biblioteca Capitular, ms. 2105²⁰⁸

Paper. Segle XV-XVI. Ff. 146. 288x220 mm. Enquadernació medieval en pell. Foliació moderna a llapis al marge superior dret, sense reclams. Hi ha dos folis tallats sense numerar entre els ff. 4 i 5, i un entre els ff. 110 i 111. Estan en blanc els ff. 5-6, 91v, 11-125, 128. Escrit per diverses mans de cronologia diversa. Ha d'estar molt relacionat amb la còpia de la Compilació de 1413-1422, amb registre 2101, que es troba al mateix Arxiu Capitular de La Seu d'Urgell.²⁰⁹

El *Compendium* es troba en novè lloc dins del manuscrit als folis 17r-91r.²¹⁰ Hi ha dues foliacions: una aràbiga a llapis, al marge superior dret; n'hi havia una altra anterior, en xifres romanes, ubicada a l'extrem del foli, just al damunt de l'aràbiga, que sembla exclusiva de l'opuscle. La numeració de l'índex del *Compendium* (17v-20r) coincideix

207. Altres grafies particulars en són: *accessor* per *assessor*; *atzemblarior*; *babtismus*; *calumpnia*; *comissarius* per *comissarius*; *Eyvice*; *Dertuse*; *Elienor*; *laycus prothonotarius*; *rey publice*. Trobem també *Arborum furtim cisarum* (per *cesarum*).

208. VALLS I TABERNER (1927), que no dona cap descripció del document. Per a una edició del pròleg, *vid.* PÉREZ MARTÍN (1998: 690-691); una descripció completa es troba a PÉREZ MARTÍN (1998: 689-694) i GARCÍA GARCÍA (2009: 330-335).

209. A la Base Biteca: *Manid* 2592. http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html [data de consulta: gener de 2016].

210. Per a la descripció de les altres obres, donada la seva quantitat, *vid.* la tesi ÁLVAREZ (2015).

amb aquesta numeració romana, probablement contemporània de la còpia. Tot això indica que el *Compendium* constituïa originalment un opuscle independent.

Presenta 20 línies per pàgina, a pàgina sencera. La lletra de la mà principal és una gòtica librària (U¹). Aquesta primera mà és també responsable de rubricar els títols emprant la minúscula. Algun títol no ha estat rubricat com el cinquè del llibre 9, *De blasfematibus et maledicis* (f. 60v). Igualment les caplletres que introdueixen paràgraf són rubricades i a més estan precedides per un calderó. De vegades, però, les caplletres del primer paràgraf no estan anotades, i només queden les lletres d'avís prèvies. Hi ha un calderó, així mateix, al davant de les referències a les Constitucions.

La primera mà (U¹) no es corregeix massa, només de vegades amb mínima intervenció, puntejant sota de les lletres que cal eliminar o refent-les amb pocs traços. Es recullen aquestes correccions amb la sigla U². Altres correccions són amb tinta més clara, potser d'un moment posterior, com es pot veure al nom de Narcís (de Sant Dionís) al mateix pròleg. Aquestes correccions també han estat recollides com a U², perquè no sempre ha estat possible distingir-les de les anteriors. A més d'aquesta primera mà, fins a quatre més han afegit anotacions o glosses jurídiques als marges, no de menyspreable extensió.

Ortotipografia. La primera mà decideix avantposar, a cada capítol, els Usatges a l'exposició. Deixa fora, al marge, com a glossa, el capítol final sobre les Constitucions de Pau i Treva, les concordances legals amb altres Constitucions. La separació de capítols queda ben delimitada per rúbriques vermelles, en majúscula la primera lletra. Utilitza majúscules a l'interior del text per paraules com *Rex*, noms de reis i de ciutats. A les rúbriques de l'índex oblida en alguns capítols l'abreviatura per la *r* de *Rubrica*.

Vocalisme. Sempre manté el diftong *-ae-* en la forma *-e-*, com els altres mss. Sovint simplifica *-i-* en datius i ablatius d'arrels que ja contenen una *-i-* a la terminació, tret corregit per Pujol i Tubau. També ocorre als adjectius: de *regius*, escriu *regi* (gen. sg. i nom. pl.), corregits per Pujol i Tubau.

Consonantisme. Utilitza *y* com a al·lògraf en paraules com: *rey*, *Ylerda*. Quant a l'ortografia, sempre apareix *Cathalonia* (no *Catalonia*); *Cathalani* (no *Catalani*). Se serveix del grup *-ci-* per *-ti-*. Sovint utilitza *ç* davant *-e/-i*, però la vírgula podria haver estat afegida més tard, si bé no sempre és evident aquesta posterioritat (Pujol i Tubau no recull aquestes lliçons amb *c* trencada). De vegades duplica les *f* (*ffaciunt*), o les simplifica (*oficium*, *sufragium*). Vacilla entre *lezda* i *leuda*.²¹¹

211. Altres lliçons particulars en són: *baptismus*, *prothonotarius*, *comissarius* per *commissarius*, *asessor*, *calumpnia*, o la forma *cequia*, com *C*, en front de *E*, *sequia*, *Eyvice*, *Dartuse*, *Elienor*, *ceptum* per *sebum*, *aliquitranum* per *alquitranum*.

4.1.2. Els manuscrits del text català

Els manuscrits catalans del *Compendi*, fins al moment, són els següents:

1. Barcelona, ACA, Còdex de la Generalitat 1 [A].
2. Barcelona, ACA, Còdex de Santa Maria de Ripoll 102.
3. San Lorenzo del Escorial, Biblioteca del Real Monasterio, ms. Z-II-11.
4. San Lorenzo del Escorial, Biblioteca del Real Monasterio, ms. Z-II-12.
5. San Lorenzo del Escorial, Biblioteca del Real Monasterio, ms. Z-II-13.
6. Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 832.
7. Vic, Arxiu-biblioteca Episcopal, ms. 158.
8. Vic, Arxiu-biblioteca Episcopal, ms. 159.²¹²

Barcelona, ACA, Còdex de la Generalitat 1²¹³

Pergamí. S. XV (*post* 1422). Ff. I-126+IV. 300 x 230 mm. (caixa 288 x 213 mm.). Text pautat a dues columnes sense numerar, amb 27 línies per columna. No té títol. Al lloc, escrit amb posterioritat, apareix: «Compen[dio] / metòdic[o] / de las / Constit[uciones] / Usages / y Capítu[los] / de Corte[s] / de Catalunya / MS por / Narciso / de [tapat per l'etiqueta que indica que és el còdex 1 de la Generalitat]». La lletra és gòtica de la segona meitat del XV. Hi ha una foliació àrabica moderna, escrita molt fluixa a llapis al marge superior dret, que hauria de seguir una freqüència decimal, però que resulta ser més esporàdica; hi ha foliacions extraordinàries als ff. 6r, 7r (molt lleu), 123r, 126r. Són en blanc els ff. 5v, 6rv, 126v.

Presenta rúbriques en vermell i caplletres ornades en blau i vermell, especialment ornamentades en els primers folis.²¹⁴ La primera caplletra ha estat decorada amb la figura d'un rei flanquejat per un cavaller i un canonge,²¹⁵ en un foli especialment ornamentat de floritures, com també el del proemi i les primeres rúbriques. Té miniatures i ornamentació en color en els folis 2 i 8. Les rúbriques del *Compendi* són sempre en vermell, així com el número dels capítols, tant dels Usatges com de Constitucions (que solen tenir al costat escrit a llapis un número de guia, el qual orientava a la segona mà encarregada de posar caplletres i donar color als capítols). Al davant de les Constitucions citades posa un parèntesi o calderó en blau o vermell, també alternat. L'escut d'armes, al f. 7r, ha estat raspat. Sobre el posseïdor, Brocà²¹⁶ diu que prové de la Dipu-

212. Al present treball només es descriu el primer ms., i succintament. Per a una descripció exhaustiva de tots *vid.* la tesi ÀLVAREZ (2015).

213. *Vid.* BROCÀ (1907¹), D'ABADAL-RUBIÓ (1910) i IGLESIA (2003).

214. Segons Brocà, la decoració seria del segle XVI. *Vid.* BROCÀ (1907: 267) diu: «la fulleraca de les orles de la primera plana, del proemi y de la primera taula sembla esser de la centuria XVI».

215. BROCÀ (1907¹: 267) i D'ABADAL-RUBIÓ (1910: 9) suggereixen que el canonge podria ser el mateix Sant Dionís.

216. BROCÀ (1907¹: 267).

tació del General. Presentava la signatura "Col. de Còdex 11". Conté exclusivament el *Compendi* català de Narcís de Sant Dionís, als ff. 2r-127r. INC: «Com les Constitucions Generals de Catalunya en lur primitiua ordinatio». EXP: «CIX Christiani non uendant».²¹⁷

4.1.3. Notícia d'altres volums

Entre els volums en mans de particulars,²¹⁸ cal ressenyar el del fill de Tomàs Mieres,²¹⁹ el llicenciat en lleis Gaspar Mieres. L'inventari dels llibres deixats a la seva mort (1 de desembre de 1475-1 de setembre de 1476) contenia un exemplar de l'obra de Sant Dionís, en paper i en llatí.²²⁰ A l'inventari dels llibres deixats a la seva mort per Antoni Jaume Ça-Pila, ciutadà de Barcelona (30 de juliol-13 d'agost de 1492), se'n trobava un exemplar en paper i en català.²²¹ A l'inventari dels llibres del poeta Romeu Llull, es registra un volum en català i en paper del *Compendium*.²²² Caldria considerar l'addició de la Constitució de Jaume II a les terceres Corts de Barcelona, 1311/II, per part de l'arxiver Miquel Carbonell al marge inferior d'un foli del volum CR-10 (que la reproduïx molt més endavant), just en la mateixa rúbrica i posició en què la situa el *Compendium* (paràgraf 1,1,2).²²³ És un índex (si bé feble) que potser Carbonell utilitzà el *Compendium* en alguna de les seves dues versions.

217. Aquest manuscrit ha gaudit d'edicions parcials. D'ABADAL-RUBIÓ (1910) reproduïren les rúbriques en un quadre de tres columnes en què eren contrastades amb els capítols del Codi de Justinià i els de la Compilació. IGLESIA (2003) edità en apèndixs l'índex final dels Usatges, i extregué del text, sota els títols corresponents, els Usatges i les referències a Constitucions de Pau i Treva.

218. VILALLONGA (1993).

219. Quant a l'adhesió de Tomàs Mieres al *Compendium*, *vid.* BUENO (2001: 215); IGLESIA (1999¹: 340-341).

220. «Item un libre escrit en paper de forme de full, intitulat Compendium Usaticorum Constitutionum et aliorum Iurium Cathalonie ab honorabili domino Narcisso de Sancto Dionisio legum professore compositum. Comensa: 'Quoniam Constituciones generales Cathalonie'. E feneix: 'Christiani non vendant'; après se segueix un altre tractat escrit de mà del honorable misser Thomàs Mieres qui comensa: 'In Christi nomine Amen', e cubert a posts cubertes de cuyro vermel bolonat ab dos gafets» (Arxiu històric de la ciutat de Barcelona, Arxiu notarial I.13, *apud* HERNANDO, 2002: 447-449; MADURELL, 1955: 6). No es tracta, clarament, del manuscrit de la Biblioteca Capitular de La Seu d'Urgell, ms. 2105, que conclou amb un *explicit*.

221. «Item altre llibre de forma menor, ab posts cubertes engrutades de cuyro vert e vermell, escrit en paper, apellat Usatges e Constitucions de Cathalunya abreujats. E finex: 'en aquell', en la primera carta. E la darrera comensa: 'no-s pot fer'» (AHPB, Joan Marc Miquel, leg. 8, lib. 2° inventaris, 1492-1523. Entrada II. MADURELL, 1955: 163 i 169). Sembla que no pot contenir al vers del darrer foli la llista dels Usatges, per tant es tractava d'un manuscrit deficitari en aquest aspecte. No són aquests els darrers mots dels folis primer i últim dels manuscrits següents: BC, 832; ACA, Còdex de Ripoll, 102; Arxiu-Biblioteca Episcopal de Vic, ms. 158 i ms. 159.

222. «Item altre libre de la forma de full, ab cubertes de pergami, escrit ab paper, apellat Constitucions abreujades de micer Sent Dionís» (Arxiu històric de la ciutat de Barcelona, Arxiu notarial I. 18. MADURELL, 1955: 226; en p. 229 indica que havia estat de Pere Llull; HERNANDO, 2002: 545). A LLULL (1996: 20) queda aclarit que és l'inventari de Romeu Llull, no del jurista Lluís Llull, el seu germà. D'aquesta presència d'un volum del *Compendium* de Sant Dionís en aquest inventari, considerat de Lluís Llull, abans en donà notícia BALAGUER I MERINO (1874²: 302), sense dir-ne la ubicació.

223. CR-10, f. 2v. Hi apareix al f. 85v. Aspecte ja comentat, *vid. supra*.

4.1.4. Filiació dels mss. llatins del *Compendium*

El *Compendium* és una obra miscel·lània, composta de fragments de textos aliens, en els quals es trobaven contingudes les lleis catalanes, i aquest fet dificulta la identificació d'errors efectivament significatius. Pot resultar relativament complicat detectar errors disjuntius perquè un copista sempre ha pogut refer *ad sensum* un passatge errat del seu arquetip a partir de la lletra de la disposició legal recollida. Si a més es considera –cosa ja especificada en la descripció dels manuscrits– que E i U semblen còpies produïdes per part d'estudiants de dret o juristes, i que C és una bella reproducció del *Compendium* per a un ús de caràcter oficial, sembla possible hipotitzar que els copistes tenien coneixements o assessoria jurídics i en molts casos recordaven el sentit o la lletra de la llei resumida al *Compendium* i podien dur a terme esmenes immediates. Aquestes correccions sobre el text de partida, l'arquetip, ni tan sols quedarien reflectides en el text d'arribada, la còpia, perquè el copista actuaria sobre l'obra al mateix temps de realitzar la seva labor.

Així doncs, en fer la filiació dels tres manuscrits és convenient no refiar-se excessivament de la impressió que poden deixar algunes variants més vistoses. Només el pròleg ofereix una mostra força profitosa alhora d'establir error disjuntius o conjuntius, perquè la seva redacció es deu a la completa autoria de Sant Dionís.

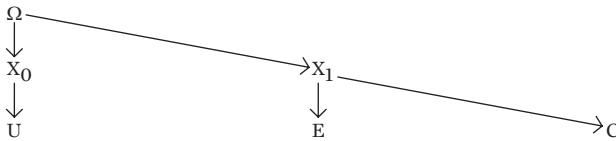
Nombrosos errors disjuntius dels tres manuscrits eliminen la possibilitat que cap d'ells pugui ser *descriptus* dels altres. El manuscrit C és el més recent, com mostra el fet que incorpora al text les concordances del capítol de Pau i Treva que Sant Dionís havia destinat –segons afirma al pròleg– als marges del foli, mentre els altres dos manuscrits llatins les conserven encara en la seva col·locació original. Hi ha, al ms. C, una referència a la Compilació de 1413 com a «antique Compilacionis», tret que podria indicar una major distància temporal en comparació amb els altres mss., que no presenten l'adjectiu *antique*. A més, és citada, al cos de C, a continuació del paràgraf 1,12,1, una Constitució d'Alfons IV a les Corts de Barcelona, 1432/IV, definida com a *nouella*. Hi ha estat afegida la referència a algunes Constitucions i alguns paràgrafs, que probablement no es trobaven a l'original (per exemple, a la rúbrica 1,20). Postposa els Usatges a l'exposició, característica que sembla redundar en la seva posterioritat, perquè els altres dos mss. E i U, clarament anteriors, els avantposen. En alguns passatges, però, mostra ser més descurat, encara que la seva bella factura invita a pensar que els responsables de confegir-lo hi esmerçaren especial atenció. Algunes lectures disseminades per l'obra no fan cap sentit, una d'elles al pròleg («Deinde autem...»).

El ms. U podria resultar el més antic perquè no té referències, al menys al cos del text, a les Corts de 1432. No obstant això, si bé de vegades proporciona variants que fan sentit, en comparació amb les dels altres mss., que no en fan, i conserva lectures més completes, no deixa d'incórrer en errors, alguns d'ells disjuntius, que el separen dels altres dos mss., i altres que no permeten considerar-lo com el *codex optimus* o base.

El ms. E ha estat escrit de manera apressada, amb nombroses repeticions braquiològiques, dittografies i cancel·lacions immediates, probablement perquè es tracta d'una còpia al dictat, o intern o extern. Com a exemple, val a dir que sovint escriu *uel* quan havia d'escriure *seu*, o a l'inversa, i sobre la mateixa paraula o en línia, tot seguit, ha rectificat. De tota manera, és més conscient del contingut que copia i sembla mostrar més desinvoltura en la matèria. El ms. E presenta una Constitució d'Alfons IV a les Corts de Barcelona, de 1432, però diferent de la que havia ofert el ms. C, en aquest cas, la número I, i després del paràgraf 3,4,4.

Encara que els errors que comparteixen E i C no semblen suficients per a eliminar tota reserva, n'hi ha que podrien considerar-se conjuntius²²⁴ i resulta plausible hipnotitzar-ne un subarquetip comú. Així mateix, malgrat que els salts *du même au même* no fonamenten un argument a favor de la filiació, evidentment amb caràcter aïllat i dispers, cal remarcar la sorprenent abundància de llacunes d'aquesta mena compartides entre E i C.

Considerant, doncs, la descripció succinta suara aportada i les concomitàncies entre aquests darrers manuscrits, l'*stemma* de la tradició codicològica del *Compendium* pot presentar-se com segueix:

4.2. Criteris d'edició i especificacions relatives als dos Apèndixs

4.2.1. Criteris d'edició del text llatí

Quant al contingut del *Compendium*, es pren com a text base el ms. E, sense perdre de vista els encerts dels altres manuscrits. Quant a l'ortografia, els criteris són els següents:²²⁵

Grafia. Els parells de grafies *u/v* i *i/j* se simplifiquen en *u/i* i en *V/I*, en majúscula.²²⁶

224. paràgrafs 1,22,3: scripturarum EC; 3,4,6: In Ripacurcia ubi sunt aliqui populati secundum Forum Aragonum et alii populati secundum] In Ripacurcia ubi aliqui populati secundum Forum Aragonum, et aliqui secundum EC; 4,2,16: debent om. EC; 4,2,21: Et de translato ab illa parte cuius erit tres denarios de forma maiori] translati ab juna parte de forma maiori E (translati) C.

225. S'han tinguts presents els resultats de la Comissió de Diplomàtica (BAUTIER ed., 1984) però aquests se ceneixen a la documentació administrativa i esdevenen tan conservadors que ha calgut prendre'n una metodologia independent.

226. Considerant *v*, *U*, *j*, *J* com a mers al·lògrafs, d'acord amb l'índex dels Usatges contingut al mateix *Compendium*. *Y* majúscula («Ylerda») no es recull al cos del text ni es registra a l'aparat per ser una variant al·lògràfica insignificant. En el cas de la transcripció de Pujol i Tubau, abreujat *Pujol* a l'aparat crític (VALLS I TABERNER-PUJOL I TUBAU, 1927), s'anoten totes les variants, inclosos errors (excepte *lapsu digiti* o les distincions *j/i*, *v/u*).

Ortotipografia. Es prescindeix dels calderons amb què s'introduïen les Constitucions. S'han distribuït modernament majúscules i minúscules. S'han escrit en itàlica alguns mots o frases plenament catalans, com «*s'abatrà*», «*abatut*», «*faron*», i d'altres fins i tot s'han regularitzat en la seva ortografia, com «*remensa*». S'han resolt verbalment els números d'elements de l'exposició (sense obviar les característiques del llatí del moment, que postposa les unitats a les desenes): «XXIII annorum» es transcriu com «uiginti quattuor annorum». No es registra a l'aparat. Es mantenen els números de la indicació de monarca o de normativa, fins i tot amb l'escriptura estesa, d'acord amb el ms. E o qui en dóna la lectura correcta: «Petrus III in Curia Montissoni capitulo III». No s'indiquen a cap aparat les variants de formulació de la mateixa xifra en els altres mss., és a dir, en l'exemple exposat: IV. No s'anota la següent particularitat del ms. E: la separació del prefix *in-* respecte de l'arrel, que en E és contínua. Només en cas que per una altra raó aparegui a l'aparat s'hi registrarà la forma exacta també amb la separació del prefix.

Les notes que els mss. contenen, si són aclaratòries o completen el text, intenten ser recollides a l'aparat, deixant les glosses fora d'aquesta categoria. Quant a les correspondències, però, del capítol de Pau i Treva, són incorporades al text entre claudàtors.

Puntuació. Es puntua segons els usos prosòdics actuals, guiat per un esperit de fidelitat i de mínima intervenció. Sant Dionís havia concebut la seva obra com un recull de partícules del dret i per tant és habitual l'ús de paràgrafs, que conclouien per la citació de la legislació resumida, però no sempre, com per exemple al principi del llibre cinquè (particularitat recollida per Pujol i Tubau). En aquest cas s'ha preferit unificar paràgrafs per facilitar la identificació legislativa, sense anotar-ho a l'aparat.

Ortografia. Consonantisme. Es conserva la forma *-ci-* en lloc de *-ti-*;²²⁷ i *-th-* en casos etimològics o sense tradició clàssica.²²⁸ El grup *-nm-* que conté el prefix *in-* es manté. Cal temporitzar amb medievalismes no llatins ni grecs,²²⁹ d'ús molt estès o únic als tres mss.,²³⁰ o impossibles de reduir plausiblement a l'ortografia clàssica,²³¹ en els quals s'ha escollit la forma més comuna,²³² però tota altra desviació respecte de la dita norma (també les addicions de *-ç-*) és corregida.

Vocalisme. *-ae-* resulta *-e-*. A cap ms. no es troba *ę*. Altres particularitats de l'ortografia vocàlica medieval (com *-ii-*, *-i-*) presents als mss. es regularitzen, si bé es registren al segon aparat.

227. Fins i tot en casos com «percutiunt», «apciur» o «parcium», que es troben en incòmoda alternança gramatical amb «percutere»; «aptus», «apti»; o amb «parti», «partes», «partibus», etc.

228. Com «Cathalonia» o (específicament amb aquesta declinació) «Barchinona», «Terrachona», i derivats.

229. «Guerra», «franchus», «richus», «penones», «iaccensis», «bataylla», «rocha», «marchus», «bannus».

230. «Ypoteca», «laycus», «homagium».

231. Com «acuydamentum», «alongamentum», «acapita», «auere», «draperius», «emparamentum», «enganum», «escondimentum», «forcia», «logerium», «preconizacio».

232. Sempre que ha estat possible, ha servit de referència DU CANGE.

4.2.2. Criteris de transcripció del text català

La transcripció del text català, que té la missió auxiliar de complementar el text llatí del *Compendium*, s'ha basat en el ms. A.²³³ No s'han reconegut dues mans, sinó només una, tot i que de vegades es perceben correccions i addicions posteriors. Per tant, la indicació A2 només es refereix a una segona revisió del copista. Puntualment també s'ha emprat el ms. ACA, Còdex de Santa Maria de Ripoll 102, i les aportacions d'IGLESIA (2003) i d'ABADAL-RUBIÓ (1910), que apareixen al aparat crític com a *Iglesia* i d'*Abadal-Rubió* respectivament. En el cas d'*Iglesia*, per exemple, no s'anotaran els finals en *-tio*, que ell sí respecta, però que en aquesta edició s'adapten a la normativa, és a dir, *-ció*. S'indiquen els folis del manuscrit amb un número volat i una barra inclinada: 1r/. A l'índex alfabètic d'Usatges que conclou l'opuscle, el ms. A presenta la seva numeració –rubricada– avantposada a cadascun dels Usatges. Per a afavorir la lectura i la identificació alfabètica ha estat postposada en aquesta transcripció.

Grafia. Hi ha regularització de la distinció *v/u*, *i/j*.

Ortotipografia. Majúscules inicials: *Rei*, *Rey*, *Constitucions*, *Barchinona*, *Cúria*, *Cort*, *Usatges*, *Papa*, etc. Els numerals gairebé sempre apareixen al còdex amb xifres: s'han desenvolupat d'acord amb criteris conservadors (per exemple, «quint»), però majoritàriament moderns (es transcriu «vuit» o «cinc», si bé l'ortografia coetània acostuma a escriure *in extenso* «vuyt» o «cinch»).

Puntuació. Es puntua segons els usos prosòdics actuals, i d'acord amb un esperit de fidelitat i de mínima intervenció.

Ortografia. Quant a l'ortografia, se segueixen els criteris de transcripció de la col·lecció *Els Nostres Clàssics* de l'Editorial Barcino, amb certes variacions.

Consonantisme. Palatal lateral (*ll*) es conserva en la seva grafia simple (*l*), a principi de paraula (ex.: «letra»). Es regularitza l'ela geminada sempre que sigui etimològica. Si no, es manté com a ella. Es respecten la grafia “ch” per a la gutural final: «antich, pràctich, lonch, camerlench». Els grups *-ti-* llatinitzant en formes catalanes (ex.: «ordina-tio») es restitueixen a *-ci-*.

Generalitats. La forma «SS» sempre es transcriu «sol»; en canvi, «sou» quan s'hi troba desenvolupat.²³⁴ «Barch'na» (o similars) s'ha desenvolupat com a «Barchinona», en front d'altres alternatives. «Juy» queda accentuat: «juý», també en plural. Grafies vacil·lants es respecten en les seves formes respectives: «Fferdinandus, Ferdinandus». Quant a l'ortografia de les aglutinacions, se segueixen els criteris d'*Els Nostres Clàssics*, excepte en els casos en què hi ha contracció vocàlica (ex.: «no'n pot fer esmena») o quan en queden restes gràfiques, com duplicacions («a'ffin», en front de la norma de la dita

233. Cal advertir que la transcripció ha estat realitzada a partir de la pàgina del portal PARES (*vid.* base de dades a la bibliografia).

234. Si bé de vegades s'ha trobat «solido». Es respecten aquestes formes ortogràfiques: «a (per ha), bataylla, Cathalunya, dons, fassen, guissa o guisa, hon, horde, juheu, ley, Rey, reyal, sarrahí, smena, transaccions, yo».

collecció: «que ss'aturàs»). En cas de no haver aglutinació, es respecta només si no hi ha contracció vocàlica, ex.: «de Aragó». En la resta de casos es contrau segons normativa actual, ex.: «sen ha fet» passa a escriure's «se n'ha fet».

4.2.3. Aparats del *Compendis* llatí i català

El *Compendi* català només presenta un aparat, crític, de variants significatives. El *Compendi* llatí en té dos, el primer dels quals com el del text català. Al segon aparat s'identifiquen les Constitucions i Capítols de Cort que es mencionen en el text. L'aparat crític és negatiu, el qual, però, presenta característiques pròpies d'un de positiu en casos en què dues mans en un manuscrit ofereixen lectures diverses i la darrera d'elles coincideix amb la solució escollida per a l'edició. Ha estat llavors necessari anotar la lectura d'aquesta segona mà a l'aparat crític. Però no s'han registrat els altres manuscrits que també donen la lectura encertada, d'acord amb l'estructura bàsica d'un aparat negatiu. Al següent exemple els mss. E i U trasmeten la lectura «libros», però al C la primera mà ofereix una variant que la segona mà corregeix d'acord amb la lectura correcta: nec licet alicui habere libros] libros C²: libro C¹.

La indicació de primera, segona o tercera mà (E¹, E², E³) manifesta les successives intervencions, no identifica copistes o lectors.

Quant a les concordàncies, però, del capítol de Pau i Treva (que funcionaven com a glosses), les quals els manuscrits E i U mantenien al marge, mentre que el C les incorporava al text, són també incorporades al text a la nostra edició, però distingides amb un calderó inicial, al mateix temps que s'anota a l'aparat crític la seva situació als respectius manuscrits. En el cas del ms. A, que també conservava als marges les dites correspondències, s'ha transcrit incorporant-les igualment al cos del text, però notant-les de la mateixa manera amb un calderó.

S'ha intervingut puntualment al text, quan la lliçó manuscrita era un error evident, tot anotant a l'aparat crític l'esmena (*correxí*) i el dit error: «Barchinone» per «Ilerde» (1,20,4), «ficta» per «facta» (4,3,2), «litigiosa» per «religiosa» (4,12,3), «Barchinone» per «Gerunde» (PT 1,10). Per a alguns casos dubtosos, l'aparat presenta una lectura diplomàtica: co(mun)is, o l'expressió: *uidetur* (sembla) o *non liquet* (no és clar). Les interpolacions d'un ms. respecte de la lectura acceptada s'introdueixen mitjançant un *adiec.* després del darrer mot en què un ms. i altre coincideixen. El mateix ocorre amb les eliminacions, assenyalades per *del*. Les lectures que substitueixen el text i no són una addició queden anotades sense indicació.

Quant al segon aparat, el procediment d'identificació es basa en la citació per any de les Corts en què s'emmarquen, barra i número de la disposició legal en qüestió, per ex.: 1292/III (si és Constitució); 1292/cc III (si és Capítol de Cort). En el cas del número s'ha respectat tant com ha estat possible la numeració pròpia del *Compendium*, tot inten-

tant dirimir entre variants dels diversos manuscrits.²³⁵ Aquestes referències remetent a les tres darreres taules de l'Apèndix.

4.2.4. Numeració aplicada als *Compendis*

Als dos *Compendis* s'han numerat les rúbriques, tant a l'índex com al cos del text. Posteriorment han estat també numerats els paràgrafs dins de cada rúbrica. La citació de paràgrafs apleix el següent esquema: el segon paràgraf de la rúbrica segona del llibre quart és indicat i a les taules com a 4,2,2. Alguna numeració s'ha desdoblada, com a les rúbriques 1,7a i 1,7b; 2,6a i 2,6b; i 3,11a i 11b del *Compendi* català, perquè hi sembla haver una aparent unicitat prèvia de les dites rúbriques a la Compilació. Aquesta numeració permet establir doncs una correspondència estreta entre aquest mode de citació de paràgrafs a les taules III i IV de l'Apèndix i el de disposicions legals mencionades al tercer apartat del *Compendium* i a la taula III de l'Apèndix, com s'especifica tot seguit.

4.2.5. Indicacions sobre les taules de l'Apèndix

Taula I. Aquesta taula recull en paral·lel els llibres i les rúbriques de l'índex i el cos del text de la Compilació llatina, d'acord amb el CR-10, i dels dos *Compendis*, llatí i català, en els manuscrits editats. El CR-10 marca l'ordre de les rúbriques, que els dos *Compendis* segueixen, en els quals, però, hi ha una numeració entre parèntesis que indica l'ordre propi.

Taula II. S'hi fa una relació de tota la legislació tractada, amb les abreviatures de les seus on s'aprovà, tal com seran mencionades a la taula III.

Taula III. Es presenten sinòpticament llibres, rúbriques i legislació del CR-10, en una primera columna, i en relació amb ell, llibres, rúbriques, paràgrafs i legislació citada dels dos *Compendis*, llatí i català, mostrats a les columnes segona i tercera respectivament. En aquesta taula s'han numerat a l'esquerra les rúbriques dels *Compendis* tal com es troben numerades a l'edició d'ambdós versions de l'opuscle. No obstant això, com que el CR-10 determina l'ordre de les rúbriques, als dos *Compendis* els canvis d'ordre s'indiquen amb un número entre parèntesis escrit després de la rúbrica.

Tot seguit, en el requadre que recull una llista de la legislació mencionada a cada paràgraf del *Compendium*, la dita legislació ve citada de manera diversa al *Compendi* llatí i al català.

235. De tota manera, no és fàcil establir la numeració correcta. Sovint CARAVYC no pot servir de referència fiable per errors de tradició manuscrita o dels propis editors; i tampoc CYADC ofereix un guarisme amb caràcter oficial.

Els Usatges, significats amb l'abreviatura VS, no vénen pas recollits a la Taula IV, perquè ja han rebut estudis exhaustius amb anterioritat.²³⁶

Taula IV. Es tracta d'una relació seqüencial i cronològica de totes les Constitucions de Pau i Treva i de Corts. La seva finalitat és la darrera identificació de la legislació continguda al *Compendi* i la seva ubicació a les edicions més a l'abast dels especialistes, de vegades amb indicacions a manuscrits i altres reculls de referència. Per aquesta raó la citació breu: any/número (1301/II), del tercer aparat de l'edició i d'Apèndix, taula III resulta imprescindible. El lector pot localitzar la legislació mitjançant l'any i la numeració amb certa facilitat, perquè la capçalera dels quadres, que presenten les referències de cadascuna de les Corts, es repeteix sobrejant pàgina per pàgina. Tot seguit trobarà en dues columnes en paral·lel la ubicació que té als dos *Compendis* la disposició legal que cerca, gràcies a la indicació de l'incipit de la rúbrica, seguit de la numeració del llibre, rúbrica i paràgraf, de la següent manera: *De deposito...* 4,11,6. En una altra columna a la dreta es presenta l'incipit de la disposició legal i finalment en dues columnes últimes la pàgina o foli i l'edició o manuscrits utilitzats per a la identificació, seguits si s'escau, darrera d'una barra diagonal /, d'altres fonts o publicacions que també la recullen.

Quan s'ha detectat un error evident, s'ha intentat prevenir el lector a tot arreu on és citada la disposició legal, tant a les taules com al tercer aparat crític (en aquest darrer cas, especialment), mostrant l'itinerari de la correcció amb el signe >, de la següent forma: 1292/III > IV. Quan la Constitució o Capítol de Cort era identificada mitjançant incipit, s'ha respectat aquest procediment de citació. Encara que pugui semblar farragós, resulta més segur que aplicar a la disposició legal una numeració a partir de CARAVYC o CYADC, per la manca de completa fiabilitat, ja adduïda.

236. Serviu-vos com a referència de l'estudi d'IGLESIA (2003).

COMPENDIVM CONSTITVCIONVM
GENERALIVM CATHALONIE

CONSPECTVS SIGLORVM

CODICES

A = Aragonensis [Barcelona, ACA, Codex Generalitatis 1], saeculi XV

A¹ = prima manus

A² = correctiones posteriores

E = Escorialensis E-II-13, saeculi XV

E¹ = prima manus

E² / E³ = correctiones posteriores

C = Colombinus 5-5-31, saeculi XV

C¹ = prima manus

C² / C³ = correctiones posteriores

U = Vrgeliensis 2105, saeculi XV

U¹ = prima manus

U² / U³ = correctiones posteriores

CORRECTORES AC EDITORES PRAECIPVI

Abadal-Rubió = D'ABADAL-RUBIÓ (1910)

Iglesia = IGLESIA FERREIRÓS (2003)

Pujol = VALLS I TABERNER-PUJOL I TUBAU (1927)

ALIAE NOTAE

Codices = Consensum Codicum, scilicet, ECU

O = Consensus omnium, scilicet, ECU Pujol

COMPENDIVM CONSTITVCIÓNVM GENERALIVM CATHALONIE

NARCISSI DE SANCTO DIONISIO

Quoniam Constitutiones generales Cathalonie in earum primordio per multos Reges Aragonum et Principes Cathalonie successiuis temporibus in diuersis
 5 generalibus Curiis absque titulorum consequentia et ordine fuerunt prolixè descripte, qua de re aliquociens etiam magni iuriste non habent in promptu talem earum noticiam qualem pro dirimendis cito controuersiis oporteret; ob quod Rex Ferdinandus, memorie recolende, in ciuitate Barchinone celebrando Cathalonis Curiam generalem, statuit Constitutiones prefatas ac Vsaticos et Capitula Curiarum
 10 aliaque iura huius patrie, eo ut essent omnibus tam clericis quam mere laycis magis nota, debere de latino in romancio siue lingua Cathalana uulgari reduci, et deinde tam illa de latino quam de romancio sub congruis titulis collocari; unde oporteret infinitos libros antiquos destrui et alios non sine magnis dispendiis, laboribus et expensis de nouo fieri, eo quod quilibet aduocatus antequam officio patrocinandi utatur librum
 15 dictorum iurium huius patrie teneatur penes se habere, cum secundum iura predicta debeant omnes cause in Cathalonia terminari, que quidem destructio et inmutatio tot librorum in maximum dispendium Rei Publice redundaret, ideo perquirenda uisa fuit alia uia per quam absque inmutacione uoluminum antiquorum predicti domini Regis uoluntas compleatur. Hinc ego Narcissus de Sancto Dionisio, canonicus Barchinone,
 20 minimus inter legum ceteros professores, ad meam multorumque et dicte Rei Publice utilitatem presens opusculum compilauit, arctum quidem corpore, uiribus tamen amplum, quod decreui «compendium» nominari, eo quod sub breui compendio continet in se summam effectum omnium Constitutionum in et cum quo absque aliquali inuouacione antiquorum uoluminum dictarum Constitutionum quilibet
 25 facillime poterit inuenire quicquid uoluerit in dictis Constitutionibus reperire. Et, quod dudum antiqui iuriste cum magno labore et maxima difficultate ac longiori tempore uix poterant reperire, possint nunc etiam noui tirones prout uoluerint ad

1 COMPENDIVM...CATHALONIE] Incipit prologus Compendii Constitutionum Catalonie generalium E : Incipit prologus Compendii ...utionum (*folio corrupto*) Cathalonie generalium C : Incipit prologus Compendii Constitutionum Cathalonie U Pujol 2 NARCISSI...DIONISIO *adieci* : om. O 3 generales Costituciones E | per *bis* E 4 ...halonie [...]...uersis [...]...-orum [...]... escripte *folio corrupto* C 5 Curiis U² : Cariis U¹ | fuerint C 6 de re E² : dere E¹ | aliquociens E² : eciam E¹ | eorum E 7 qualem om. C | controuersiis E² : con controuersiis E¹ | Rex om E 9 generalem Curiam E | prefatas] prescriptas U Pujol 10 aliarumque C | laycis E² : layciss laycis E¹ 12 illa *correxi* : ille O | colloquari U Pujol 13 destrui et] discurrere C | alios] aliis E | laboribus dispendis C 15 doctorum U Pujol 16 tot *sup. lin.* E² : om. E¹ 17 maximum rey publice redundaret preiudicium C 18 mutacione U Pujol | predicta C 19 Narcisius C : Narsissus U² : narsissius U¹ 20 et om. C | Rey Publici U 21 arctum C²U² : artum EC¹ : arctam U¹ 22 quod²] quia Pujol 23 continetur E | in se U² : om. C : *bis* U¹ | summarium Pujol | effectum E² : compendium E¹ 24 aliquali U² : liqali U¹ | in uocacione E 27 noui tirones] nouiciores E

COMPENDI DE LES CONSTITUCIONS GENERALS DE CATHALUNYA

NARCÍS DE SANT DIONÍS

^{1r/} Com les Constitucions generals de Cathalunya en llur primitiva ordinació sien estades en diversos temps e per diversos Reys de Aragó, Prínceps de Cathalunya, sens horde e sens conseqüència de títols fetes e promulgades, e per ço lo senyor Rey en Fferrando en la Cort de Berchinona haje ordonat que les dites Constitucions e altres drets de la terra fossen aromançades de guissa que per tots letrats e no letrats sien mils enteses e que per degut orde fossen sots còngruus títols col·locades: coniderant yo, Narcís de Sent Dionís, doctor en leys, canonge de Barchinona, que per la dita forma se haurien a destruir quasi infinits libres segons les antigues compilacions ja scrits e altres no sens grans treballs e despeses haver de nou a fer e scriure, car cascun advocat abans que hus de l'offici de advocat en Cathalunya és tengut de haver les dites Constitucions, e altres drets de la terra, com segons aquells e aquelles se hagen a decidir e determenar totes qüestions e pleys en Cathalunya; per ço, he encercada e ab lo divinal adjutori trobada doctrina molt breu ab la qual, sens res innovar en les antigues compilacions de les dites ^{1v/} Constitucions, cascun porà sens alcuna dificultat trobar en *promptu* tot quant en les dites Constitucions és determenat e comprès. E ço que los antichs juristes, jatsie ben pràtichs, ab gran affany e ab dilació de lonch temps apenes podien trobar cascun, per novell juriste que sie, e encara tot altre, ab aquest present tractat -lo qual per ço car en breus paraules contén en summa lo effecte de les dites Constitucions vull ésser appellat compendi- soptament hi puxe trobar tot quant vulle. En lo qual compendi, per ço que l'haje pus familiar cascun juriste, he volgut seguir l'orde dels títols del Codi e de la divisió dels libres. És donchs divisit lo present

¹ COMPENDI...² DIONÍS *adieci*: om. A ⁵ lo om. *Abadal-Rubió* ¹⁶ dites...Constitucions *correxí*: dites Cons ^{1v/} Constitucions A ¹⁹ novel *Abadal-Rubió* ²² compendi *Abadal-Rubió*

libitum illico inuenire. Diuiditur autem presens Compendium in decem partes et partes in rubricas sub quibus diuersa capitula situantur et in fine cuiuslibet capituli describitur nomen Regis qui constituit ea que summam in illo capitulo continentur et Curie in qua ipsa Constitutio fuit facta et numerus sub quo est in ipsa Curia situata;

5 ut qui non contentabitur de effectu possit cum adiutorio huius Compendii in uolumine Compilacionis Constitutionum ipsarum confestim reperire et uidere ad saturitatem quod optat. In huius enim Compendii diuisione et rubricarum collocacione secutus sum ordinem Codicis Iustiniani ut sit magis familiaris iuristis. Non tamen omnes rubricae Codicis in hoc opusculo continentur, sed ille dumtaxat sub

10 quibus potest aliqua Constitutio debite collocari. Sic quod in et sub qualibet rubrica reperiri confestim ualeat in effectu quicquid in Constitutionibus de materia illius rubricae habeatur nihil de sustancialibus omittendo, elegi quam potius in aliquibus que non possunt commode sub uerborum paucitate includi longius existere quam de omissione notari. Et, ut effectus dictarum Constitutionum in summa taliter sub hoc

15 breui Compendio perstringatur quod nihil de aliis iuribus patrie omittatur, sub qualibet rubrica commemorantur omnes Vsatici quoquo modo ad materiam illius rubricae facientes, quos, ut quisque facilius ualeat inuenire eorum capita atque quotam, in fine huius Compendii per ordinem alphabeti subiunxi. Sequuntur ergo rubricae totius huius Compendii et primo rubrica prime partis.

20 **Sequuntur Rubricae prime partis**

1-2. De fide catholica et effectu Baptismi, et ut nemo de fide audeat publice disputare.

3. De sacrosantis Ecclesiis et priuilegiis suis.

4. De episcopis et clericis ac rebus et priuilegiis eorum.

25 5. De his que clericis prohibentur.

6. De Audiencia Principis et eius titulo.

7ab. De hereticis et excommunicatis.

8. De iudeis et saracenis.

1 Diuiditur] Deinde C | et...2 partes om. CU Pujol 2 rubricis C | situate Pujol | cuius librum Pujol 3 nomine Pujol | eam quam E 4 Curie U²: Curie U¹ | in² om. E | Curia E²: Constitutio E¹ 6 Compilacionis] antiquae Compilacionis C 8 collocacione E²: collocacione E²: collacione E¹: colloquacione U Pujol | codicis E | familiaris U² Pujol: facta U¹ 9 contineri Pujol | dum taxat U 10 quia Pujol | qualibet] quibus E | rubrica Pujol 11 reperire C | in²] de U Pujol 12 dimittendo C | quam] quod E: quin Pujol 13 paucitate E | longus EU 14 notari U: notari Pujol | dictarum E²U²: ipsarum E¹: dicto U¹: istarum Pujol | suam Pujol | taliter om. E 15 perstringatur] perstringari Pujol | quod E²: quia E¹ 16 commemorare Pujol | quo modo E | illius sup. lin. E²: om. E¹ 17 capite E cotam E 18 subiunxi U²: subxi U¹ 19 rubri...folio corrupto C 20 Sequuntur...partis] om. et De summa trinitate et fide catholica adiec. E: Secuntur rubricae prime...folio corrupto C 21 e effecti U | effectu] e... / tu folio corrupto C nemo] ne...folio corrupto C 22 disputare] disput...folio corrupto C 23 priuilegiis] -legiis folio corrupto C | suis U²: istis U¹ 24 De...eorum] De episcopis et prelati ac clericis et eorum rebus et priuilegiis inter lineas E²: om. E¹ priuilegiis] pr... / legiis folio corrupto C

tractat en deu parts e cascuna part en rúbriques e les rúbriques en pàrrafos. E a la fi de cascun pàrraf serà scrit lo nom del Rey qui ha statuït ço que en lo dit pàrraf és contengut, e en qual Cort e a quants capítols de la dita Cort fou feta la dita Constitució en aquell pàrraf contenguda, de guisa que qui no serà content haver lo effecte puxe recórrer al dit capítol hon la dita Constitució estesament és posada. Emperò en aquest tractat no són posades totes les rúbriques del Codi sinó solament aquelles de la matèria de les quals se troba ^{2r/} ésser feta alguna Constitució. E, per ço que ab lo dit present tractat se puxe haver notícia de tots los drets de la terra no solament de les dites Constitucions mas encara dels Capítols de Cort e dels Usatges de Barchinona, he volgut designar en cascuna rúbrica tots los dits Usatges qui fassen a la matèria de aquella rúbrica en alguna manera, posant solament lo començament dels dits Usatges e lo nombre de cascun d'ells. E a la fi de aquest tractat he posats los començaments de tots los Usatges per alfabet a'ffin que pus prestament se demostren, com los dits Usatges, per la forma que són stats posats, no's puxen axí fàcilment sumar com les dites Constitucions són sumades. E deu haver cascun ben per mans l'orde de les rúbriques o títols, per ço que sàpie si la rúbrica en què vol trobar alguna Constitució és situada en la primera part, o en la segona, e axí de les altres.

^{2v/} **Seguexen les Rúbriques de la primera part**

- 1-2. De la sancta fe cathòlica e de baptisme e que negun no guos públicament disputar d'aquella. 20
3. De les sacresanctes Esgleyes e coses e privilegis d'aquelles.
4. Dels bisbes, prelatos e clergues e de llurs coses e privilegis.
5. De les coses prohibides als clergues.
6. De la Audiència del Príncep e de son títol.
- 7a. De excomunicats. 25

⁵ esposada *Abadal-Rubió* ²¹ sacresanctes correxerunt *Abadal-Rubió*: sacrestans A ²⁴ titoll *Abadal-Rubió*

9. De celebracione generalium Curiarum.
10. De legibus seu Constitutionibus condendis, interpretandis et obseruandis.
11. Si contra ius uel utilitatem publicam fuerit aliquid impetratum.
12. De diuersis rescriptis et alongamentis.
- 5 13. De priuilegiis, immunitatibus, guidaticis et saluaguardia.
14. De iure sigilli et quod non possit alienari.
15. Vt omnes officiales in Cathalonia sint Cathalani.
16. De officio Cancellarii, Vicecancellarii et quod Rex non signet rescripta tangencia interesse partis.
- 10 17. De officio Camarlenchi, Prothonotarii et secretarii.
18. De officio Gubernatoris et baiuli generalis Cathalonie et assessorum eorum.
19. De officio iudicum de Curia Regis.
20. De officio uicarii et baiuli et aliorum triennialium.
21. De officio iudicis delegati et commissarii.
- 15 22. De officio consulum, iuratorum et rei publice administratorum.
23. De officio aduocati et procuratoris fiscalis et collectoris terciorum.
24. De officio posanderii.
25. De officio porteriorum et azemblariorum.
26. De officio sagionum.
- 20 27. Que officiales regii facere prohibentur.
28. De officio inquisitorum seu iudicum tabule et qui officiales et quomodo tenere tabulam sunt astricti.

Sequuntur Rubrice secunde partis

1. De edendo.
- 25 2. De in ius uocando.
3. De libelli oblacione.
4. De iuramento calumnie.
5. De pactis.
- 6a. De aduocatis ut examinentur antequam eorum officio utantur.
- 30 6b. Vt medici examinentur.
7. Ne liceat in potenciores acciones uel cessiones transferre.
8. Vt nemo priuatus titulos prediis imponat uel minas aut metum laborantibus inferat.
9. De arbitriis.

2 seu *om. C* 3 aliquid *om. E* | interpretatum *E*: impetratu *C* 5 comunitatibus *C* 6 sigilli] ciuile *C* | et... alienari *om. EC* 8 non *E*²: sig *E*¹ | signet *E*²: res *E*¹ 11 generalis *om. C* | Cathalonie *om. E* 12 Regis *E*²: re *E*¹ 15 iuratorum] et iuratorum *E* 16 collectore *C* | terminorum *Pujol* 17 posendarii *E*: posendarum *C* 21 inquisitoris *U Pujol* 33 inferat] in ponat *E* 34 arbitris *EU Pujol*

7b. De heretges.	
8. De juheus e sarrahins.	
9. De celebrar Cort[s] Generals.	
10. De leys e Constitucions e de la interpretació e observació d'aquelles.	
11. Si contra dret o utilitat pública serà algun rescrit impetrat.	5
12. De diversos rescrits e alongaments.	
13. De privilegis, immunitats, guiatges e salvaguàrdia.	
14. De dret de sagell.	
15. Que tots los oficials de Cathalunya sien Cathalans.	
16. De offici de Canceller, Vicicanceller o Regent la Cancelleria.	10
17. De offici de camarlench, secretari e de prothonotari.	
18. De offici de Governador e de batle general, de procurador reyal e de llurs assessors.	
19. De offici de jutges de la Cort del senyor Rey.	
20. De offici de vaguer ^{3r/} e de batles.	15
21. De offici de jutge delegat e de comissaris.	
22. De offici de jurats, consellers o pahers, e administradors de la cosa pública.	
23. De offici de advocat e procurador fiscal e de cuyllidor de terços.	
24. De offici de posander.	
25. De offici de porter e de azempler.	20
26. De offici de saigs.	
27. De les coses prohibides als oficials.	
28. De offici de inquisidors e jutges de la taula.	
Seguexen-se les Rúbriques de la segona part	
1. De mostrar e exhibir cartes.	25
3. De donar libell.	
2. De citar e vocar en juý.	
4. De jurament de calúmpnia.	
5. De pactes e transsaccions.	
6ab. Que advocats e metges sien examinats abans que usen de llur offici.	30
7. Que no sia legut cessionar accions en pus potents.	
8. Que negun privat no pos senyals en camps d'altres per fer terror o menassar al posseýdor.	
9. De arbitres.	

³ general *Abadal-Rubió* ⁹ catalans *Abadal-Rubió* ¹¹ .i. prothonotari *Abadal-Rubió* ¹² batlle *Abadal-Rubió*
³⁰ examinats *Abadal-Rubió*

Sequuntur Rubrice tercię partis

1. De iudiciis et iuris firmis.
2. De ordine iudiciorum.
3. De dilacionibus.
- 5 4. De iurisdictione omnium iudicum et de foro competenti.
5. De foro hominum de paratico et officialium et domesticorum Regis.
6. Quando liceat unicuique sine iudice uindicare.
7. Quando Princeps inter pupillos et miserabiles personas cognoscat.
8. De inofficioso testamento.
- 10 9. De usufructu et seruitutibus.
10. Vbi de crimine siue banno agi oportet.
11. De damno dato qualiter emendetur.
12. De aleatoribus et tafuraria.

Sequuntur Rubrice quarte partis

- 15 1. De iureiurando.
2. De suffragio et salariis.
3. De accionibus et obligacionibus et quod nullus pro ciuili debito capiatur.
4. Ne filius pro patre uel pater pro filio conueniatur.
5. Ne pro debito ciuili quis homagium facere teneatur et ut creditor possit
- 20 prorogare iuramentum et solucionem.
6. De testibus.
7. De probacionibus.
8. De fide instrumentorum.
9. De notariis et scriptoribus ad quid teneantur.
- 25 10. De usuris et baratis.
11. De deposito et campsoribus.
12. De contrahenda empcone et uendicione.
13. Que res uendi non possunt.
14. De uectigalibus, leudis, gabellis, pedagiis et securitate itinerum.

7 sine] sentencie *Pujol* 8 et *om. E* 9 De...testamento *om. C* | testamento] et computacione legitime *adiec. E*
11 Vbi...oportet] post cognoscat antepos. *U Pujol* | oporteat *E* 25 et baratis *om. EC* 28 Que...possunt *om. C*
possunt] et ubi *adiec. E* 29 et] de *adiec. U Pujol*

Seguexen-se les Rúbriques de la tercera part

1. De juýs e fermes de dret.
2. De orde de juýs.
3. De dilacions.
4. De juridicció de tots jutges e de for competent. 5
5. ^{3v/} De for de hòmens de paratge e de oficials domèstichs e familiars del Rey.
6. Quant sia legut vengar-se sens jutge.
7. Quant lo Príncipe entre vídues e miserables persones puxe conéxer.
8. En quin loch per crim o per ban haje hom a pledejar.
9. De inoficiós testament e legítima.¹ 10
10. De ús de fruyt e de servituts.
11. De dan donat com sia smenat.²
12. De jugadors e tafureria.

Seguexen-se les Rúbriques de la quarta part

1. De jurament. 15
2. De salaris.
3. De accions e obligacions e que per deute civil nagun sia pres.
5. Que per deute civil no sia fet homenatge e cascun puxe porrogar son deutor sens perjudici del contracte.
4. Que lo fill no puxe ésser convengut per deute del pare ne lo pare per lo fill.³ 20
6. De testimonis.
- [7. De provacions.]⁴
8. De fe e auctoritat de cartes.
9. De notaris e scrivans.
10. De usures. 25
11. De depòsit, comandes e cambiadors.
- 12-13. De comprar e vendre.⁵
14. De victigals, gabelles e leudes, e de seguretad de camins.

¹⁷ negun *Abadal-Rubió* 19 contracte] e cascun puxe *del. A*² 22 De provacions *restitui : om. A Abadal-Rubió*

¹ Aquesta rúbrica, al cos del *Compendi*, ocupa la desena posició, entre *De ús de fruyt e de servituts* i *De dan donat com sia esmenat*. Vegeu quadre als apèndixs.

² Aquesta rúbrica, al cos del *Compendi*, es desdobra en dos: *De dan donat com sia esmenat* i *De dan donat que sia esmenat*.

³ Aquesta rúbrica es troba, al cos del *Compendi*, en la mateixa posició que al *Compendium* llatí, abans de la rúbrica *Que per deute civil no sia fet homenatge...*

⁴ És una rúbrica que el cos del text sí presenta.

⁵ Aquesta rúbrica contindrà, al cos del *Compendi*, Constitucions pròpies i de la rúbrica que ocupa el següent lloc al *Compendium* llatí, *Que res uendi non possunt*.

15. De iure emphiteotico et laudimio seu foriscapio.

Sequuntur Rubrice quinte partis

1. De sponsalibus et matrimoniis.

2. De dotis promissione.

5 3. Soluta matrimonio que iura competant uidue in bonis uiri sui.

4. De tutoribus.

Sequuntur Rubrice sexte partis

1. De furtis et seruis fugitiuis.

2. Arborum furtim cesarum.

10 3. De impuberum et aliis substitutionibus.

4. De successione ab intestato.

5. De liberis et parentibus exhereditatis.

6. De his quibus ut indignis hereditas aufertur.

7. De uerborum et rerum significacione.

15 **Sequuntur Rubrice septime partis**

1. De prescripcionibus.

2. De fructibus et litis expensis.

3. De aueriis composicionum.

4. De execucione rei iudicate.

20 5. De appellacionibus et nullitate sentencie.

6. De cessione bonorum.

Sequuntur Rubrice octaue partis

1. Vnde ui et de restitutione spoliatorum.

2. De operibus publicis.

25 3. De pignoribus et ypotecis.

4. De represaliis et pignoracionibus et faticis.

5. De litigiosis.

6. De fideiussoribus.

7. De emancipacione liberorum.

30 8. De consuetudine et stilo diuersarum Curiarum.

9. De donacionibus.

2 quinte C² : quarte C¹ 5 competunt C | uidue] uxori E 9 Arborum...cesarum om. C | furtium Pujol
 10 impuberibus Pujol 11 De...intestato] post aufertur transpos. CU Pujol | intestato] intestatis U Pujol
 12 exhereditatis U Pujol 18 annis Pujol 25 ypothesis E 26 et¹] ac C | peregrinacionibus E

15. De dret emphiteò^{4r}/tich, de loÿsme e foriscapi.

Seguexen-se les Rúbriques de la quinta part

1. De sposalles e matrimonis.
2. De prometença de dot.
3. Disolt lo matrimoni quin dret ha la vídua. 5
4. De tudors e curadors.

Seguexen-se les Rúbriques de la sisena part

1. De furts e sclaus fugitiuus.⁶
2. De arbres furtats tayllats.
4. De substitucions pupil·lars e d'altres.⁷ 10
3. De fills e pares preterits o desheretats.
5. De successions ab intestat.
6. D'aquells a qui com indignes la heretat és toltá.
7. De significació de paraules.

Seguexen-se les Rúbriques de la setena part 15

1. De prescripcions.
2. De fruyts e despeses de plets.
3. De averies e composicions.
4. De fer execució de la cosa ju[t]gada.
5. De appellacions e nul·litat de sentències. 20
6. De cessió de béns.

Seguexen-se les Rúbriques de la vuitena part

1. De violència e restitució de spillats.
2. De obres públiques.
3. De penyores. 25
4. ^{4v}/ De represalle [*sic*] e fadigues.
5. De coses litigioses.
6. De fermançes e plivis.
7. De emancipació de fills.
8. De consuetut e stills de diverses Corts. 30
9. De donacions.

¹⁹ jutgada *correxerunt Abadal-Rubió*

⁶ Aquesta rúbrica, al cos del *Compendi*, és la darrera del llibre cinqué.

⁷ Aquesta rúbrica recupera, al cos del *Compendi*, el seu lloc després de *De substitucions e de pubills e de altres* i abans de *De fills i pares preterits*, etc.

10. De reuocandis donacionibus.

Sequuntur Rubrice none partis

1. De acusacionibus et denunciacionibus.

2. De inquisitionibus tam super criminibus quam infraccione Constitutionum.

5 3. De custodia reorum et de carcelariis.

4. De algutziris et eorum salariis.

5. De blasfemantibus et maledicis.

6. De adulterio et quod uiles mulieres non morentur inter honestas nec in caupona.

7. De homicidio.

10 8. De crimine falsi.

9. De falsa moneta et ualore bone.

10. De his qui reos criminis occultant et de sacramentali et sono emisso.

11. De cequia molendinorum Barchinone non rumpenda.¹

12. De penis corporalibus et exilii.

15 13. De pena infamie.

14. De pena priuacionis officii.

Sequuntur Rubrice decime partis

1. De re militari, duello et reptamentis de bausia.

2. De feudis et emparis.

20 3. De rusticis et hominibus propriis.

4. De iure fisci et eius Regaliis.

5. De his que dominus Rex facere debet.

6. De his que dominum Regem facere non decet.

4 infriccione *E*: infaccione *C* 6 algutzeriis *EC* 7 blasfamatoribus *E* 8 nec] et *Pujol* 11 bone *E*²: boni *E*¹ 12 de *om. E* | emisso] arborum furtim cesarum *adiec. CU*: arborum furtium cessarum *adiec. Pujol* 13 rumpenda] rupenda *E* 14 penis *om. C* | exilii *E*²: exiliis *E*¹ 18 militari] d *del. E*² | duello...bausia *om. E* | de bausia *om. C* 19 empari *C* 23 decet] licet *E*

¹ Aquestes dues rúbriques 10 i 11 es troben en ordre invers al cos del *Compendium: De cequia molendinorum Barchinone*, 10; *De his qui reos criminis occultant, de sono emisso et sacramentali*, 11.

10. De revocar donacions.

Seguexen-se les Rúbriques de la novena part

1. De accusacions e denunciacions.

2. De inquisicions.

3. De custòdia de presos.

5

4. De algutzirs e de llur salari.

5. De blasfemadors e jurado[r]s de Déu.

6. De adulteris.

7. De homicidi.

8. De crim de fals.

10

9. De falsa moneda e de valor de la bona.

11. De la cèquia dels molins de Barchinona.

10. D'aquells qui recullen e amaguen los criminosos e de sometent e de sacramental.⁸

12. De penes corporals e de exili.

15

14. De pena de privació de l'offici.

13. De pena de infàmia.

Seguexen-se les Rúbriques de la desena part

1. De bataylla e de desafiaments e coses pertanyents a cavalleria.

2. De feus e empires reynals.

20

3. De pagesos e hòmens propis.

4. De Regalies e d'açò que's pertany al sen[y]^{5r}/or Rey.

5. De les coses que'l senyor Rey deu fer.

⁷ juradors *Abadal-Rubió* 19 de *om. Abadal-Rubió* 22 senyor *Abadal-Rubió*

⁸ Les rúbriques que aquí es numera com a 10 i 11, en ordre invers, rebran la seva numeració successiva al cos del *Compendi*.

De Pace et Treuga**De modo procedendi****Vsatici per alphabetum****Prima pars Compendii Constitutionum**5 **1. De summa Trinitate et fide catholica**

1. Facit ad presentem rubricam Vsaticus «Si quis iudeo».

2. Qui ad fidem catholicam de paganismo et ignorancie tenebris ad uiam ueritatis qui Christus est et² baptismi lauacrum se conuertunt, omnia bona sua mobilia et immobilia que ante suam ad Christi³ conuersionem habebant integre ac libere et sine
10 impedimento ac contradiccione cuiusquam retinere possunt et perpetuo possidere, statuto, prohibicione uel pacto Regis uel cuiusuis alterius aut obtenta super hoc consuetudine contraria non obstante. Salua legitima filiorum et iure proximorum conuersi post eius mortem. Rex Iacobus primus hoc statuit Ilerde anno Domini MCCXLII. Et papa Innocencius hoc confirmauit Lugduni, pontificatus sui anno tercio.
15 Deinde hoc idem confirmauit et Rex Iacobus in Curia tertia Barchinone, capitulo I.

3. Nec debet aliquis eisdem conuersis impropere seu retrahere pristinam condicionem dicendo eis *retallats* aut similia uerba, sub pena pecuniaria arbitrio iudicis infligenda. Idem Iacobus secundus in tertia Curia Barchinone, capitulo II. Facit Vsaticus «Si quis iudeo».

20 4. Iudei dum baptizantur non tenentur renunciare bonis ex usura uel turpi lucro quesitis. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo VIII; et in tertia, capitulo I.

5. Saraceni serui iudeorum si baptizentur remanent liberi, soluendo redempcionem secundum iuris disposicionem, ut est fieri assuetum. Petrus secundus
25 in Curia Barchinone, capitulo XXX.

6. Debet eciam fieri predicacio in sinagogis iudeorum et meschitis saracenorum, uel in aliis locis in quibus pro faciendis suis oracionibus communiter congregantur;

¹ Treuga] et *adiec.* U Pujol 2 De...3 alphabetum om. C 3 Vsatici...alphabetum] De Capitibus Vsaticorum Barchinone De censualibus mortuis et uiolariis U Pujol 4 Prima pars] Incipit prima pars O 6 Facit...iudeo om. CU Pujol 7 ad¹ om. E 8 et¹] ad E 9 ad om. E 10 cuiuscumque Pujol 11 Regis U²: regis U¹ 14 hec U Pujol | in Lugdun(e) C 15 Deinde...confirmauit om. C | et om. U Pujol 16 seu om. U Pujol 17 *retayllat* uel U Pujol 18 secundus om. E | in *sup. lin. E²: om. E¹* 20 ex] et Pujol 21 tercio U 23 baptizantur C 24 est om. E 25 capitulum III XXX U Pujol 26 *sinagonis* E 27 *faciendo* CU Pujol | suas or(ati)ones C

¹³ 1242 ¹⁴ Innocenci IV ¹²⁴⁵ 1311/I ¹⁸ 1311/II ²¹ 1300°/VIII | in²...22 I] 1311/I ²⁴ 1283/XXX

² D'acord amb la versió catalana, caldria imaginar que originalment es redactà amb la preposició «per».

³ Podria hipotitzar-se que a l'arquetip deia «Christum».

6. De les coses que'l senyor Rey no deu fer.

De Pau e de Treva

7r/ Libre primer. Comença lo Compendi de les Constitucions de Cathalunya

1-2. De la sancta fe cathòlica e del baptisma, e que negun no gos públicament disputar de aquella

5

1. Fa al present títol lo Usatge «Si algun hom a juheu o serrahí».

2. Qui de paganisme a la sancta fe cathòlica e de tenebres de ignorància a la via de veritat, la qual és Jhesuchrist, per llavament de l'ayga del sant babtisme se covertexen tots llurs béns mobles e immobles que ans de llur conversació havien se poden retenir entegrament e llibera sens enpetxament e contradicció de algun, e perpetuament possehir, no obstant prohibició, statut o pacte del Rey o de qualsevulle altre ho contrària consuetut sobre açò obtenguda, salvada legítima als fills e dret als prohismes aprop mort dels dits conversos. Rey Jachme primer en Leyda. E fou conformat per Papa Innocent a Leó en l'any tercer de son pontificat. Açò mateix confirmà lo Rey en Jachme segon en la terça Cort de Barçalona, capítol I.

15

3. 7v/ Nagú no deu recitar o retraure als dits conversos llur prístina condició, dient-los «retallats» o semblants paraules sots pena peccuniària per lo jutge arbitradora. Jacme segon en la terça Cort de Barçalona, capítol III.

4. Los juheus, quant se bategen, no són tenguts renunciar als béns que de usura ho leig guany han guanyats. Jacme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol VIII, e en la terça Cort de Barchinona, capítol I.

20

5. Los serrahins qui són sclaus de juheus si-s bategen romanen franchs pagant la reempçó segons disposició de dret axí com és acostumat de fer. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol III.

6. En les synagoges dels juheus e en les mesquites dels moros, ho en altres lochs en los quals per fer oracions comunament se ajusten, deu ésser feta predicació e, si per

25

18 capítol] c del. A²

ubi nisi gratis conueniant sunt cogendi uenire et dictam predicacionem pacienter audire. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo I.

2. Vt nemo audeat de fide catholica publice contendere neque libros Veteris uel Noui Testamenti in romancio tenere

- 5 1. Facit ad presentem rubricam Vsaticus «Si quis iudeo».
2. Nulli layco licet publice uel priuatim de fide catholica disputare; et qui contra fecerit, cum constiterit, a proprio episcopo excommunicetur, et nisi se purgauerit tanquam suspectus de heresi habeatur. Iacobus primus in Curia Terrachone, in principio.
- 10 3. Nec licet alicui habere libros in romancio Veteris Testamenti uel Noui, sed debet eos loci episcopo tradere comburendos; alias tanquam suspectus de heresi, quousque se purgauerit, est habendus. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo II.

3. De sacrosanctis ecclesiis et earum rebus et priuilegiis

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:
 - 15 «Precipimus enim ut si quis alodiarius».
 - «Hec est pax confirmata».
 - «Hoc quod iuris est sanctorum».
 - «Item statuerunt preffati».
2. Quilibet potest dare, legare et alienare quocumque modo uoluerit ecclesiis et
 - 20 locis religiosis quicquid uelut de possessionibus suis, saluo iure et dominio generali domini Regis et consuetudinibus antiquis. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo XVIII.
3. Dominus Rex tenetur seruare et seruari facere libertates et immunitates ecclesiis et personis ecclesiasticis, locis et rebus eorum; et sunt cassa et irrita statuta et
 - 25 Constituciones contra hoc edita, saluis Constitucionibus Pacis et Treuge et Vsaticis Barchinone. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo VIII; Iacobus primus Ilerde, capitulo IX.

1 paçienter *U*²: pauçienter *U*¹ 3 publice *om. E* | neque... 4 tenere *om. C* 5 Facit...iudeo *ad finem transpos. C*: Ffaciunt ad presentem rubricam Vsaticis Si quis Iudeo *ad finem transpos. U* (Faciunt... Usatici) *Pujol* 10 Nec] Non *E* | habere *om. U Pujol* | libros *C*²: libro *C*¹ | Veteris...Noui] Veteris uel Noui Testamenti *E* | Noui] tenere *sup. lin. U*² (*in linea*) *Pujol*: *om. U*¹ 11 tradere episcopo loci *E* 14 Faciunt...18 preffati Ffaciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes «Precipimus enim ut si quis alodiarius», «Hoc quod iuris est sanctorum», «Hec est pax confirmata», «Item statuerunt preffati», «Treugam etenim cum quattuor sequentibus», «Laudauerunt» *ad finem capititis transpos. C*: Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes «Precipimus enim ut si quis alodiarius», «Hoc quod iuris est sanctorum», «Hec est pax confirmata», «Item statuerunt preffati» *ad finem capititis transpos. U Pujol* 23 et² *E*²: ecclesiis *E*¹ | immunitates...24 et¹] immunitates clericis et *U Pujol* 24 locis *sup. lin. E*²: *om. E*¹ 26 capitulo VIII *sup. lin. U*²: *om. U*¹

2 1311/I 8 1235^a/in principio 12 1235^a/II 21 1235^a/XVIII 26 1283/VIII | 1257/IX

grat no y volien venir, deuen ésser forçats aquí venir e la dita predicació pacientment hoyr. Jacme segon en la terça Cort de Barchinona, capítol I.

2

2. Disputar públicament ho privada de la sancta fe cathòlica no és legut a negun lech, e qui contrafarà sie per son propi bisbe excomunicat, e si no se'n pur^{8r}/garà axí com a-sospitós de heretgia sia haüt. Jachme primer en la Cort de Tarragona, capítol I. 5

3. Ítem no és leguda cosa a negú haver libres en romanç del Veyll o Novell Testament, ans los deu liurar al bisbe per cremar-los, en altra manera axí com a sospitós de heretgia si no se'n purgarà sia haüt. Jachme primer en la Cort de Terragona, capítol II. 10

3. De les sacrosanctes esgleyas e coses e privilegis d'aquelles

1. Fan a la present rúbrica los Usatges:

«Manam que si algun alodiari», 139.

«Açò qui és dret de sants», 100.

«Aquesta és la pau confirmada», 126. 15

«Ítem statuïren los sobredits», 66.

2. Cascun pot donar ho alienar ho en son testament lexar a les esgleyes ho lochs religiosos ço que-s vol de ses possessions, salvat dret e senyoria general al senyor Rey e antigues costumes. Jachme primer en la Cort de Tarragona, capítol XVIII.

4. ^{8v}/Negun no deu trencar esgleya, traure'n alguna cosa per forsa, en altra manera pot-li ésser restitit per los consellers de la ciutat sens encorrimet de alguna pena. Alfons segon en la Cort de Montsó, capítol XXXI. 20

6. Aquell qui apresone clergue o met ses mans violentes sobre aquell no deu ésser sostengut ne deffès ne admès a composició per lo senyor Rey. Pere primer en la Cort de Leyda, capítol XXXI. 25

¹ deuen *correxí*: deuem A 16 66] -- 4 *uidetur deleuisse et 66 supra scripsisse* A² 25 XXXI] e qui auciuirà clergue encorre molt grans penes enposades per lo Senyor Rey *in margine adiec.* A²

4. Nullusque debet frangere ecclesiam, uel aliquid inde uiolenter extrahere, alias potest sibi impune resisti per consilium ciuitatum. Alfonsus secundus in Curia Montisconi, capitulo XXXI.

5. Rex eciam tenetur suis sumptibus defendere prelatos, clericos et religiosos ac homines et bona eorum. Iacobus primus in Curia Ilerde, capitulis I et IIII, VI et X. Et tenetur eos defendere contra depredatores et Pacis et Treuge uiolatores et quoscumque alios contra iusticiam ipsos agrauantes; et tenetur emendare iniurias et restituere ablata per se et suos ipsos prelati et e contra.

6. Capiens autem clericum uel manus iniciens in eundem non debet sustineri neque defendi per Regem seu ad compositionem admitti. Et qui clericum interficit magnis subiacet penis. Petrus primus Ilerde, capitulo «Statuimus», et capitulo «Idem dicimus».

7. In posse episcopi diocesani debent uicarius et baiulus regii publice in presencia populi iurare se fideliter iusticiam exercere ac defendere prelatos et clericos et homines eorum et fideliter dare partem episcopis de iusticia Pacis et Treuge. Iacobus primus in Curia Ilerde, capitulo III et IIII, et in Curia Barchinone, capitulo I.

4. De episcopis et prelati ac clericis et eorum rebus et priuilegiis

1. Faciunt ad hanc rubricam Vsatici subsequentes:

«Laudauerunt».

20 «Hec est pax confirmata».

«Treugam etenim», cum quattuor sequentibus.

2. Clerici racione rei mobilis uel immobilis ad aliquam questiam non tenentur. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo XX.

3. Clerici non debent soluere leudam uel pedagium, mensuraticum neque pensum, pro rebus suis, nec homines eorum, sed possunt ubique eas transferre per mare uel per terram, nisi prohiberetur propter sterilitatem uel nimiam caristiam bladii. Iacobus primus in Curia Ilerde, capitulo IX. Petrus secundus in Curia Barchinone capitulo XXXV. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XXXVI. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo XV.

30 4. Non potest officialis regius penam imponere religioso sine consensu eiusdem. Alfonsus in Curia Montisconi, capitulo XXVIII.

1 Nullus E | ffrangere E²: ffa E¹ 2 potest] primi Pujol | impugne C | concilium E 4 suis sumptibus tenetur E 7 tenentur Pujol 9 autem om. E 10 deffendi U²: deffendere U¹ Pujol 11 subiaceat C 17 De...et²] De episcopis prelati et clericis et C: De episcopis et prelati ac ecclesiis U: De episcopis et prelati ac ecclesiasticis Pujol 18 Faciunt...21 sequentibus om. C | hanc] presentem E 21 enim U Pujol 24 lezdam C | masuraticum C 26 prohiberentur E Pujol 28 Iacobus¹...XXXVI post XV transposuit C

2 1289/XXXI 5 1257/I | IV | VI | X 11 1211^b/«Statuimus» | «Idem dicimus» 15 1257/III | IV 16 in²...I] 1228^b/I 23 1235^a/XX 26 1257/IX 27 1283/XXXV 28 Iacobus¹...XXXVI] 1292/XXXVI | Iacobus²...29 XV] 1235^a/XV 31 1289/XXVIII

3. Lo senyor Rey és tengut servir e fer servir les libertats e immunitats a les esgleyes e persones ecclesiàstiques e als lochs e coses llurs, e són casses e irrits tots statuts e Constitucions contra açò fets, salvant les Constitucions de Pau e de Treva e ls Usatges de Barchinona. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol VIII.

5. Lo senyor Rey és tengut a les pròpies despeses defendre los prelats e clergues e religiosos e hòmens e béns llurs, e és tengut deffendre'ls contra depredadors e violadors de Pau e de Treva e contra qual[s]sevol altres opriments-los contra justícia, e és tengut esmenar les injúries e restituir les coses toltes als dits prelats per si o per sos oficials, *et e contra*. Jachme pri^{9r}/mer en la Cort de Leyda, capítol I, IIII, VI, X.

7. Ítem los veguer e batle del senyor Rey deuen, en poder del bisbe, en presència del poble, jurar de exercir fehelment la justícia e deffendre los prelats e clergues e hòmens llurs, e fehelment donar als bisbes llur part de la pena de Pau e de Treva. Jachme primer en la Cort de Leyda, capítol III, IIII, e en la Cort de Barchinona, capítol I.

(2.) Los clergues no són tenguts per llurs coses mobles e immobles pagar alguna quèstia. Jacme en la Cort de Tarragona, capítol XX.⁹

4. Dels bisbes, prelats e clergues e de llurs coses e privilegis

1. Fan al present títol los Usatges:

«Lloaren e atorgaren», LXXXIII.

«Aquesta és la pau confirmada», CXXVI.

«La treva de nostre senyor», ab quatre Usatges següents, CXXVII.

3. Ítem los clergues no deuen pagar leuda ne peatge ne mesuratge ne pes per les coses llurs ne llurs hòmens, ans les poden transportar hont se volen per mar o per terra, si donchs no era prohibit per rahó de sterelitat o de gran caristia de blat. Jachme primer en la Cort de Tarragona, capítol XV. En la Cort de Leyda, capítol IX. ^{9v}/ E Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXXV. E Jachme segon en la primera Cort de Barchinona capítol XXXVI.

5. Negin official real, cavaller o altre no deu per força hostalejar en les cases dels clergues ho de hòmens llurs ne fer sobre ells cavalcades ne quèstia de blat ne d'alre.

²⁴ En *bis A*

⁹ Aquest paràgraf ha estat avançat per error, al ms. G-1, però hauria d'ocupar el lloc de segon capítol a la rúbrica següent.

5. Nullus officialis regius, miles uel alius debet uiolenter in clericorum domibus uel hominum eorumdem hospitari, nec super ipsis caualcatas uel questiam bladii uel alterius rei facere. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo XXII; et in Curia Barchinone, capitulo finali; et in Curia Ilerde capitulo X.

6. Clerici litigantes coram Rege in principali causa et subcumbentes non tenentur soluere terciam uel aliam quotam partem⁴ litis, nec litigando coram uicario, nisi prout fiebat tempore domini Regis Iacobi. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XVII.

7. Clerici possunt regere scribanias et tam ipsi quam eorum homines possunt se iuuare Constitutionibus Curiarum generalium. Iacobus secundus in Curia tertia Barchinone, capitulo VII. Iacobus secundus in Curia Ilerde, capitulo X.

5. De his que clericis prohibentur

1. Facit ad supradictam rubricam Vsaticus «Statuimus».

2. Clericus non potest esse assessor nisi assecuret per laycos in posse iudicis secularis se ius suum querelantibus ministrare. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo V.

3. Nec potest tenere officium regium saluis Cancellario, consiliario et elemosinario Regis et iudicibus qui scirent ius, adeo ut si delinquerent in aliquo Rex posset eos inde punire. Iacobus secundus in Curia Barchinone, capitulo XIII.

4. Nec potest clericus rem immobilem donare, uendere, obligare uel stabilire in perpetuum sine permissione et subscriptione domini Regis. In Vsatico «Statuimus».

6. De Audiencia Principis et eius titulo

1. Dominus Rex debet tenere Audienciam semel in qualibet septimana, uidelicet die ueneris, uel in crastinum si die ueneris fuerit impeditus. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo IX.

2. Et cum exiuerit uicariam potest ibidem per decem dies tantum dicta Audiencia celebrari per Cancellarium, Vicecancellarium aut Regentem suo casu; non tamen possunt de nouo cause ibidem inchoari, sed iam inchoate prosequi et finiri. Maria in

² homines *E* 3 in Curia¹] in prima Curia *E* 4 capitulo finali] capitulo [nono] *Pujol* 8 XVII] XVIII *U*: XII *Pujol* 11 secundus *om.* *U Pujol* 13 Facit...Statuimus *om.* *C* | usaticum *Pujol* 17 consiliario *om.* *U Pujol* | et *om.* *EU Pujol* 18 delinqueret *Pujol* 19 in Curia] in secunda Curia *C* | capitulo XIII *om.* *C* 21 In Vsatico] Facit ad presentem Rubricam Vsaticus *C* 23 Rex *sup. lin. U²*: *om. U¹* | septimana *U* 26 ibidem] ibi *E* | dicta *om. E* | dictam Audienciam *Pujol* 27 Cancellarium *om. E* | Vicecancellarium] Vice *sup. lin. E²*: *om. E¹* 28 cause de nouo *C* inchoari ibidem *U Pujol* | persequi *C* | Maria...*prx. pg. 2* ibidem] Nec potest in aliquo loco teneri Audiencia donec Rex intrauerit terminos ipsius loci. Maria in Curia Barchinone capitulo *V C*

³ 1235^a/XXII | in²...4 finali] 1228^b/XV 4 in...X] 1257/X 7 1283/XVII 10 1311/VII 11 1301/X 15 1292/V 19 1300^a/XIV 24 1300^a/IX 28 1422/V

⁴ La lletra de la Constitució és: «aliquotam partem» (CR-10, f. 70r, i CARAVYC I: 146).

Jachme primer en la Cort de Tarragona, capítol XXIX. E en la Cort de Barchinona, capítol final. E en la Cort de Ley[d]a, capítol X.

4. Ne lo official reyal no pot imposar pena al religiós sens son consentiment. Alfons en la Cort de Monsó, capítol XXVIII.

6. Los clergues pledejants davant lo senyor Rey en la causa principal subcumbents no deuen pagar lo terç ho alguna altra part del plet, ne encara pledejant davant lo vaguer sinó axí com en temps de senyor Rey en Jachme se fahie. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XVII. 5

7. Los clergues poden regir scrivanies. Jachme segon en la terça Cort de Barchinona, capítol VII. 10

7. Ítem los clergues e llurs hòmens se poden ajudar de les Constitucions de les Corts Generals. Jachme segon en la Cort de Leyda, capítol X.

5. ^{10r/} De les coses prohibides als clergues

1. Fa al present títol l'Usatge:

«Statuhim que negun clergue», capítol CL. 15

2. Lo clergue no pot ésser assessor si donchs no asegure per lechs en poder del jutge seglar de ministrar dret als querelants. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol V.

3. Nagun clerga no pot tenir offici reyal salvant Cancellor, conseller e almoynier del senyor Rey e jutges qui sàpien de dret, per ço que si delinquien en alguna cosa lo Rey los ne pogués punir. Jachme segon en la Cort segona de Barchinona, capítol XIII. 20

6. De la Audiència del Príncep e de son títol

1. Lo senyor Rey deu tenir Audiència una vegada cascuna semmana, ço és lo divendres ^{10v/} ho l'endemà si en lo divendres és enpetxat. Jachme segon en la segona Cort de Barçalona, capítol IX. 25

2. Aprés que'l senyor Rey serà exit d'alguna vegueria se pot en aquella tenir Audiència per lo Cancellor, Vicicancellor o Regent en son cas per continuar, desicir e executar les causes, mas no se n'hy poden comensar dins los deu dies.

²¹ segon A²: segons A¹ ²⁴ enpetxat] -tx- sup. correctionem scripsit A² ²⁶ serà A²: i A¹

Curia Barchinone, capitulo V. Nec potest in aliquo loco Audiencia teneri donec Rex intrauerit terminos illius, ibidem.

3. Rege uero absente uel Regina eius locumtenente, non potest Audiencia teneri, signari uel alie prouisiones fieri uel negocia reseruari nisi per Cancellarium uel
5 Vicecancellarium. Capitulum Curie prime Barchinone Petri tercii.

4. Et in loco in quo Rex tenet Audienciam Primogenitus uel Gubernator non potest tenere ipsam, Maria in Curia Barchinone, capitulo V.

5. Dominus Rex, tam in litteris quam in sigillis, debet se intitulare Comitem Barchinone. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXXIIII.

10 7a. De excommunicatis

1. Laycus excommunicatus cum candelis extinctis, per singulos quattuor menses quibus in excommunicatione perstiterit, centum solidos; post annum uero penam duplicatam et trecentos solidos ultra soluere tenetur. Et, post ipsum annum, quamdiu perstiterit est infamis et a Pace et Treuga et ducatu Regis eiectus et multis aliis penis
15 subditus, donec beneficium absolucionis a Papa preterquam in mortis articulo meruerit obtinere et contrahens interim cum eodem punitur in quingentis aureis. Petrus primus in Curia Ilerde. Et fuit confirmatum per Papam Gregorium.

2. Nec excommunicatus huiusmodi in foro seculari admittitur ad agendum. Iacobus primus in Curia Ilerde, capitulo XI.

20 3. Neque admittitur ad testificandum. In Vsaticis «Homicide».

4. Excommunicatus persistens in excommunicatione per annum debet cogi per officiales regios ad debite satisfaciendum. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo XVII.

7b. De hereticis

25 1. De heresi suspectus uel infamatus non potest iurisdictionem uel officium publicum ministrare nec admittitur ad testificandum. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo III; et in Vsaticis «Homicide».

1 Nec...2 ibidem *om.* U *Pujol* 3 regium eius locumtenentem *Pujol* | possunt *Pujol* | Audienciam tenere signare U *Pujol* 4 alias prouisiones ffacere U (facere) *Pujol* | negocio *Pujol* | reseruare U *Pujol* 5 uicarium *Pujol* | Curia *Pujol* | prime Curie C 6 Et...7 V *om.* U *Pujol* 8 in² *om.* CU *Pujol* | segillis E 12 persisterit E 13 ultra *om.* E 14 persisterit E | Treuga] in Constitutione pacis et [treuge «In] Christi nomine» capitulo «Ab hac pace» *adiec.* C et³] in U *Pujol* | ductatu U 15 subditus *om.* U¹ : subiectus *sup. lin.* U² (in linea) *Pujol* 16 contra habens *Pujol* 17 primus] secundus U *Pujol* 18 scomunicatus U² : scomuniacatus U¹ | agendam C 20 Neque] Nec eciam E | In... Homicide *om.* E 21 scomunicatus U² : scomuniacatus U¹ 23 XVII] VI EU *Pujol* 24 De hereticis *sine rubrica* U 26 primus] secundus U *Pujol*

5 1365^b/cc «Item quod absente domino Rege» 7 1422/V 9 1282/XXXIV 17 1211^a | Gregori IX 1230 19 1257/^aXI > XII 22 1235^a/XVII 26 1235^a/III

4. Ítem lo Primogènit, lo Governador general ne altri negun no pot tenir Audiència en aquell loch hon lo Rey la ten. Maria en la Cort de Barchinona, capítol V.

3. Absent lo senyor Rey ho la Regina, lochtinent seu, no's pot tenir Audiència, signar ho fer provisions ho negocis reservar sinó per lo Canceller ho Vicicanceller. Capítol de Cort del Rey en Pere en la primera Cort de Barchinona. 5

5. Ítem lo senyor Rey axí en ses letres com en segells se deu entitular Comte de Barchinona. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXXIII.

7a. ^{11r}/ De Excomunicats

* Fa al present títol l'Usatge: «Si negú ferirà ho pendrà abbat», capítol CXXX.

1. Lo lech qui per sa pròpria colpa serà excomunicat ab candeles apagants deu pagar 10 cent sols per cascuns quatre mesos que estarà axí vedat, e si passe hun any deu pagar la dita pena doblada e tres-cents sols més avant, e tant quant passat un any estarà en la dita excomunicació és infami e gitat de Pau e de Treva e de manteniment del senyor Rey fins que haja obtengut del Papa, sinó en article de mort, benefici de absolució, e negun no deu contractar ab ell entretant sots pena de sinch-cens florins d'or. Pere 15 primer en la Cort de Leyda, e fou fermat per Papa Gregori.

2-3. E aytal excomunicat no deu ésser admès a demanar res en lo for seglar ne a fer testimoni. En lo Usatge «Homicides». Jachme primer en la Cort de Leyda, capítol XII.

4. Ítem lo excomunicat qui està per hun any excomunicat deu ésser forçat per los officials reials a degudament satisfacer. Jacme primer en la Cort de Tarragona, capítol 20 VI.

7b. ^{11v}/ De heretges

1. Aquell qui és sospitós ho infamat de heretgia no pot administrar juridicció ne algun offici públich. Jachme primer en la Cort de Terragona, capítol III.

² la¹ sup. lin. A²: om. A¹ 11 e sup. correctionem scripsit A²

2. Et potest fieri inquisicio contra ipsum eciam post eius mortem. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXIX.

3. Nullus tamen debet ut hereticus uel credens puniri per aliquem, donec per episcopum uel personam ecclesiasticam potestatem cognoscendi habentem fuerit
5 iudicatus. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo V.

4. Et in locis suspectis de heresi debent per episcopum et Principem seu eius baiulum nonnulli deputari ad perquirendum hereticos et credentes, qui possunt intrare quecumque loca ubi suspicionem habeant ipsos esse; et ipsos captos episcopo et Principi tradere puniendos. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo VII.

10 5. Domus receptantis scienter hereticos alodiales diruuntur, feudales dominis directis applicantur. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo IIII.

6. Et permittens scienter uel negligenter hereticos morari in terra sua priuatur perpetuo ipsa et corpus suum uenit ad manum Principis puniendum. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo VI.

15 7. Suspectus est de heresi qui publice contendit de fide catholica disputare et qui libros in romancio tenet noui et ueteris Testamenti. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo I et II.

8. Heretici a presidio Constitutionum Pacis et Treuge sunt exclusi. In Constitutione pacis capitulo «Ab hac pace».

20 8. De iudeis et saracenis

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Iudei cesi».

«Malefacta in saracenis».

«Iudei iurent christianis».

25 «Si quis iudeo».

«Christiani non uendant».

«Statuerunt supradicti».

2. Iudeus non debet fieri saracenus nec e conuerso sub pena mortis. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo XXI.

1 post eciam *E* 2 XXX *U Pujol* 3 tamen *om. E* 4 habentem cognoscendi *C* 5 primus *E*²; tercius *E*¹ 6 debetur *Pujol* 8 habent *U* | ipsos¹] eos *E* 10 diruuntur *om. et spatium uacuum reliquerunt U Pujol* 13 manus *E*²; munus *E*¹ 17 capitulo...II *om. C* 18 In...19 pace *om. EU Pujol* 20 De...saracenis in margine *U*²; *om. U*¹ 21 Faciunt...27 supradicti ad finem capitis *transp. C* | presentem] hanc *U Pujol* 29 primus *om. E* | Terrachone] Barchinone *U Pujol*; alias Terrachone *sup. lin. adiec. U*²

1 1235^a/XXIX 5 1235^a/V 9 1235^a/VII 11 1235^a/IV 13 1235^a/VI 16 1235^a/I | II 18 1228^a/«Ab hac pace» 28 1235^a/XXI

7. Sospitós de heretgia és cascun qui contén públicament o privada disputar de la fe cathòlica, e qui té libres en romans del Veyll o Novell Testament. Jachme primer en la Cort de Tarragona, capítol I, II.

4. En los lochs sospitosos de heretgia deuen ésser deputats alguns per lo bisbe o per lo Príncep o son batle ha encerquar los heretges e crehens, los quals puxen entrar en qual[s]sevullen lochs hont hagen sospita que sien e aquells presos liuren al bisbe e al Príncep per punir-los. Jachme primer en la Cort de Terragona, capítol VII. 5

3. Mas negú no pot ésser punit axí com heretge o crehent per algun fins que sie stat jutgat per lo bisbe ho altri persona ecclesiàstica havent poder de conéixer-ne. Jachme primer en la Cort de Tarragona, capítol V. 10

2. E contra los heretges se pot fer inquisició aprop llur ^{12r/} mort. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol XXIX.

6. Aquell qui scientment ho negligent permet estar heretges en sa terra deu ésser privat d'aquella en perpetu, e son cors deu venir en man del Príncep per punir-lo'n. Jachme primer en la Cort de Tarragona, capítol VI. 15

5. E les cases d'aquells qui scientment recullen heretges, si són alodials, deuen ésser dirruïdes e, si són feudals, deuen ésser applicades als senyors directes. Jachme primer en la Cort de Terragona, capítol IIII.

8. Ítem los heretges són exclusos de presidi de les Constitucions de Pau e Treva.

8. De Juheus e Serrahins 20

1. Fan al present títol los Usatges:

«Juheus batuts», VIII.

«Les malefetes en serrahins», XX.

«Jueus juren», XLIX.

«Si algun hom a juheu o serrahí», LXXII. 25

«Los christians no venen», CIX.

«Statuhiren axí mateix los desús dits», CXL.

3. Los juheus no deuen resebra per usura sinó vint sols per ^{12v/} cent l'any, e la dita usura no pot sobrepujar la sort doblada per quant se vulla temps haje durat. Si donchs no se n'era clamat al jutge e lo clam manifestat a la part. Jachme primer en la Cort de Barchinona, capítol I, IIII. 30

20 Juheus *correxí*: juhehus A

3. Iudei non debent recipere pro usura nisi uiginti solidos pro centum in anno. Iacobus primus in Curia Barchinone, capitulo I et IIII. Et non potest dicta usura excedere sortem duplicatam quantumcumque tempore durauerit, nisi infra biennium fiat querela iudici et insinuetur eciam parti.

5 4. Iudei debent probare debitum per testes uel per instrumenta; possunt tamen probare per iuramentum, si incumbant pignori uel ypothece. Iacobus primus in Curia Barchinone, capitulo II.

5. Non creditur iuramento iudei uel pagani dicentis se prorogasse solutionem debitori suo que sub pena tercii erat certo termino fienda, uel se ipsam solutionem ante terminum recepisse, licet super his christiano creditori credatur. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XI.

6. Priuilegia iudeis indulta non preiudicant sponsaliciis antiquoribus. Iacobus primus in Curia Barchinone, capitulo III.

7. Iudei non possunt officia publica siue iurisdictionem exercere neque in domo familiam tenere christianam. Iacobus primus in Curia Barchinone, capitulo V et VI.

8. Nec possunt esse locumtenentes officialis uel assessoris. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XXV.

9. Neque possunt scindere carnes in carniceriis christianorum sub pena sexaginta solidorum. Petrus tercius in Curia Perpeniani, capitulo XXXVIII.

10 10. De iudeis et saracenis an sint illius domini in cuius loco morantur, seruatur usus antiquus saluis specialibus priuilegiis atque pactis. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXXVIII.

11. Saraceni franchi debent portare capillos circinatos in circuitu, sub pena quinque solidorum domino loci ubi degunt applicanda. Iacobus secundus in Curia Ilerde, 25 capitulo XII.

9. De celebracione Curiarum, quo loco et tempore et cum quibus personis debeat fieri et de earum iudicio obseruando

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Iudicium in Curia datum».

30 «Iudicia Curie».

1 recipere usuras C 2 Barchinone C²; Terracone C¹ | dicta om. E 3 quantumcumque Pujol 4 sinuetur E 5 debita C | tamen] eciam E 9 que] quam E 10 super om. E | creditur U Pujol 12 antiquorum U Pujol 13 Terrachone EU Pujol 14 publica om. C | siue U²; sine U¹ 15 Barchinone] Terrachone EU Pujol 16 Nec] Non E alfonsus E²; al E¹ 19 tercius] secundus Pujol | XXVIII E 22 XXXXVIII] XLVIII E 23 circinatos] turcinatos U: turciatos Pujol 26 celebracione] generalium adiec. C | quo...27 obseruando om. C | et²] ac E 27 debeat] debeant U Pujol 28 Faciunt...30 Curie ad finem capitis transpos. C | ad E²; al E¹ | presentem] hanc U Pujol 30 Curia E

2 1228^b/I | IV 6 1228^b/II 10 1350-1351/XI 12 1228^b/III 15 1228^b/V | VI 16 1289/XXV 19 1350-1351/XXXVIII 21 1283/XLIX 24 1301/XII

4. Los juheus deuen provar llur deute per testimonis o per carta; e no per jurament, si donchs no han penyora ho ypotheca. Jachme primer en la Cort de Barchinona, capítol II.

6. Los privilegis atorgats als juheus no perjudiquen als sponsalícis pus antichs. Jachme primer en la Cort de Barchinona, capítol III. 5

7. Los jueus no poden exercir juridicció ne offici públich ne tenir en llur casa família christiana. Jachme primer en la Cort de Barchinona, capítol V, VI.

8. No poden ésser lochtinents de oficials ne de assessor. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol XXV.

9. Ne poden tallar carns en la carnereria dels christians sot pena de seixanta sols. 10
Pere terç en la de Perpenyà, capítol XXXVIII.

5. Ne és crehegut al jurament del juheu ho pagà dient que ha porrogada la paga ha son deutor, qui era sots pena del terç obligat pagar a çert dia, ho dient que ha rese^{13r}/buda la dita paga abans del dit termini. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol II. 15

10. Dels juheus e sarrahins si deuen ésser del senyor d'aquell loch hont estan deu ésser servat lo ús antich, salvant pactes e privelegis specials. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XLVIII.

11. Los sarrahins franchs deuen portar los cabells tolts o circinats en radon sots pena de sinch sols applicadora al senyor d'ell loch hont estan. Jachme segon en la 20
segona Cort de Leyda, capítol XII.

2. Lo juheu no's deu fer sarrahí ne lo moro juheu sots pena de mort. Jachme primer en la Cort de Tarragona, capítol XXI.

9. De celebrar Corts Generals

1. Fan al present títol los Usatges: 25

«Judici donat en Cort», capítol LXXV.

«Los judicis de Cort e los Usatges», capítol LXXVII.

2. Lo senyor Rey ^{13v}/ ab sos prelats, religiosos, barons, cavallers, ciutadans e hòmens de vil·les deu de tres en tres anys tenir Cort als Cathalans dins lo Principat de

²⁰ loch...²¹ XII *post* Tarragona, capítol XXI *transpos.* A ²⁷ judicis A²: juheus A¹ ²⁸ Rey] ab en Pere segon en la Cort de Barchinona capítol XXIII *del.* A² ²⁹ tres²] Antiguament féu ordonar que's tengués Cort General de any en any (Pere segon en la Cort de Barchinona capítol XXIII. Lo hun any a Leyda l'altre a Barchinona, emperò lo Rey podie mudar lo loch si's volie (Jacme segon en la segona Cort de Barchinona capítol IIII *in margine adiec.* A²

2. Dominus Rex cum suis prelatiis, religiosiis, baronibus, militibus, ciuibus et hominibus uillarum debet de triennio in triennium in carnipriuio tenere Curiam Cathalanis infra Cathalonie Principatum, in loco quo uoluerit, non tamen minori ducentorum focorum, tractando de bono statu et reformacione patrie.

5 3. Ad quam celebrandam tenentur uenire omnes uocati ad diem et locum assignatos, uidelicet, Vniuersitates per sufficientem procuratorem, singulares autem persone personaliter, nisi fuerint ad cognicionem Regis et Curie iusto impedimento detente; quod impedimentum in procuracionis instrumento exprimere teneantur, nisi esset sibi periculosum, uerecundum siue damnosum, super quo stetur suo
10 iuramento quod prestare habeat in posse notarii qui procuracionis instrumentum conficiet, et in dicto instrumento de prestacione ipsius iuramenti per notarium fiat fides.⁵

4. Quo casu ydoneam et sufficientem personam in procuratorem mittere teneatur; ita uidelicet quod, si prelatus fuerit ecclesie cathedralis, personam sui capituli aut
15 uicarium uel suum principalem officialem; si uero religiosus aut collegiata ecclesia fuerit, aliquam ydoneam personam sui conuentus aut ordinis uel professionis sue; aut, si capitulum cathedralis ecclesie uel collegiate fuerit, personam sufficientem sui capituli uel collegii. Si autem baro, cuiuscumque preminencie aut status fuerit, uel miles, personam de paratico uel militari genere in suum procuratorem mittere
20 teneatur. Sic tamen quod ipse procurator sit et esse habeat Cathalanus et domiciliatus seu beneficiatus in Cathalonia. Et eadem persona nequeat esse procurator duorum, uidelicet prelati et capituli, uel duorum prelatorum aut capitulorum, uel duorum baronum, et sic de aliis. Nec qui pro se et suo nomine in Curia fuerit possit esse alterius procurator, excepto milite qui in Curia pro se et nomine suo et ut procurator
25 duorum uel plurium militum possit esse. Quilibet uero procurator tenetur sufficiens deferre procuratorium de quo per instrumentum publicum die Curie prefixa Regi tenetur facere fidem. Qui uero predicta non seruauerit uel contrafecerit ad tractatus

1 cum *om. C* | religiosi *Pujol* 2 debent *E* 3 Catalanis *E*²: Catalanos *E*¹ | in...uoluerit] in loco in quo uoluerint
E 4 patrie] Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXIII *adiec. U* (XXII) *Pujol* 5 omnes *E*²: omni *E*¹
7 personaliter *E*²: singulariter *E*¹ | fuerit *Pujol* | Curie et iusto *C* 8 instrumento *C*²: officio *C*¹ | teneatur *U Pujol*
9 sibi esset *E* 10 habeant *Pujol* 11 conficeret *Pujol* | ipsius *om. E* 13 mittere teneatur *C*²: *bis C*¹ 14 capitulo sui *E*
15 uel] aut *E* | ecclesia...16 fuerit *om. E* 16 uel *E*²: aut *E*¹ 18 uel²] aut *E* 19 in *om. C* 20 Sic] Sit *U* | procurator *in*
*margine adiec. E*²: *om. E*¹ 21 seu] uel *Pujol* 25 esse possit *E* 26 Curia *U Pujol*

1 cum...2 uillarum] 1283/XXIII 2 de...carnipriuio] 1301/II 3 in...uoluerit] 1300^a/IV | non...4 focorum]
1422/IV 4 tractando...patrie] 1283/XXIII 5 Ad...8 teneantur] 1301/II 8 nisi...12 fides] 1359/XIX

⁵ Des del principi d'aquest paràgraf -3- fins a «teneantur» és una perífrasi de Jaume II a les Corts de Lleida (1301), II. Des de «nisi esset» fins a «fides», s'hi ha afegit un resum de Pere III a les Corts de Cervera (1359), XIX, tal com mostra una nota al marge dels mss. E i U. Per aquesta raó es llegeix «habeat», en singular i no en plural, «habeant», com seria esperable per tal que concordés amb el subjecte «omnes uocati». Per a la Constitució *vid. CR-10, f. 11r; CARAVYC II: 51.*

Cathalunya, en aquell loch que's vulla, pusque no sia menor de dos-cents fochs, per tractar del bon estament e reformació de la terra.

3. A la qual celebrar són tenguts venir tots los convocats al dia e loch assignats, ço és les Universitats per sufficient procurador, e les singulars persones personalment, si donchs a conexença del senyor Rey e de la Cort no eren per just impediment detenguts, 5 lo qual impediment en la carta de la procura sien tenguts exprimir. Si donchs no lus era perillós, vergonyós o dampnós, sobre qual cosa haje star a llur sagrament, lo qual hajen a prestar en poder del notari qui farà la carta de la procura e que en la dita carta de la prestació del dit sagrament sia feta fe per lo dit notari.

4. ^{14r/} E en aquell cas sie tengut de trametra a la dita Cort ydònea e sofficient 10 persona en procurador, axí que si és prelat de seu cathedral persona de son capítol ho son vicari ho son official principal, e si és religiós ho sgleya col·legiada alguna ydònea persona de son covent ho orde ho de sa professió, ho si és capítol d'esgleya cathedral ho col·legiada persona sufficient de son capítol o col·legi. E, si és baró de qualsevulla preheminiència o stament que sie ho cavaller, persona de paratge ho de linatge militar 15 en procurador seu sien tenguts de trametra. Axí emperò que'l dit procurador sie e haje ésser cathalà e domiciliat ho beneficiat en Cathalunya, e una matexa persona no puxa ésser procurador [de dos], ço és de prelat e de capítol o de dos prelats o capítols o de dos barons, e axí dels altres. Ne aquell qui per si mateix e en son nom serà en la Cort puxe ésser procurador d'altre, exceptat lo cavaller qui pot per si ho en son nom e axí 20 com a procurador de dos ho de molts cavallers ésser en la Cort. Emperò cascun procurador és tengut de portar sufficient procura de la qual per carta pública sie tengut de fer fe al senyor Rey en lo dia a la Cort assignat. E qui les ^{14v/} sobredites coses no servarà ho contrafarà no serà admès en neguna manera als tractaments de la dita

¹ Cathalunya] Jachme segon en la segona Cort de Barchinona capítol IIII *del. A²* | vulla] Maria en la Cort de Barchinona capítol IIII *del. A²* | fochs] Pere segon en la Cort de Barchinona capítol XXIII *del. A²* 2 terra] Jachme segon en la Cort de Leyda capítol II e Pere terç en la Cort de Perpenyà capítol XXX *del. A²* 6 exprimir] Pere terç en la Cort de Cervera capítol XIX *del. A²* 9 notari] Pere terç en la Cort de Perpenyà capítol XXX *del. A²* 10 ydònea *A²*: ydòneu *A¹* 18 ço...19 dos *in margine adiec. A²*: om. A1

dicte Curie aut alia ibidem agenda nullatenus admittitur, eciam si Rex de consensu Curie de hoc eidem gratiam facere uellet. Nec si archiepiscopus uel episcopus uel comes fuerit ad dandum grauamina in Curia ullatenus admittatur. Iacobus secundus in Curia Ilerde, capitulo II.

5 5. Rex uero absens a loco ubi Curiam conuocauit non potest ipsam prorogare nisi per quadraginta dies, infra quos si non erit personaliter in dicto loco ex tunc ipso facto dicta conuocacio sit absoluta et circumducta. Maria in Curia Barchinone, capitulo III.

6. Celebrare Curiam pertinet soli Regi. Petrus tercius in Curia Barchinone, Capitulo Curie.

10 7. Si alterum ex tribus brachiis recedat a Curia protestando quod non uult interuenire, reliqua brachia in contumacia et ausencia ipsius possunt ordinaciones facere, et ualebit quod sic per ipsa fuerit ordinatum. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXXIIII.

10. De legibus seu Constitutionibus, interpretacione et obseruacione earum

15 1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

In prohemio.

«Iudicia Curie» in fine.

«Vnaqueque gens».

20 2. Omnes cause debent secundum Vsaticos Barchinone iudicari, et ubi non sufficiunt Vsatici recurratur ad leges Goticas et ad Principis arbitrium, eiusdemque iudicium atque Curie. In Vsatico «Iudicia Curie», in fine.

3. Nec in causis secularibus debent allegari leges Romane, Gotice nec Decretales, sed Vsatici et consuetudines approbate et in eorum defectu debet procedi secundum sensum naturalem, nec iudices debent admittere aduocatos legistas. Iacobus primus
25 in Curia Barchinone, capitulo II.

4. Circa iusticiam ministrandam debet procedi secundum Vsaticos Barchinone, Constitutiones Cathalonie et Capitula Curiarum, Vsus, Consuetudines, Priuilegia et

¹ alia ibidem] alicubidem *Pujol* | admittatur *U Pujol* ² eisdem *U Pujol* | uel¹ *om. E* ³ ullatenus *C*²: nullatenus *EC*¹ | Rex Iacobus *Pujol* | secundus] tercius *EU Pujol* ⁵ Curia *Pujol* ⁶ quadraginta *E*²: *XX E*¹ | fuerit *E* ⁸ solo *C* secundus *U Pujol* ¹² ipsa] ipsa *bratxia E*: ipsam *U*: ipsum *Pujol* ¹³ XXXIIII] XXXXIIII *E* ¹⁴ Constitutionibus] et de *adiec. C* ¹⁵ Faciunt...18 gens] Faciunt ad presentem rubricam Vsatici sequentes «Vnaqueque gens», «Iudicia Curie», Prohemium in fine *ad finem capitis transpos. C* | presentem] hanc *U Pujol* ¹⁸ unaquaque *U Pujol* ²⁰ recurratur *EC* ²⁴ iudices *E*²: *bis E*¹ ²⁵ capitulo... *prx. pg. 5 XVII*] Postea per regem martinum in secundo capitulo Curie barchinone fuit ordinatum quod in administrando iusticiam procedatur secundum usaticos, constitutiones et capitula Curiarum, Vsus, consuetudines, Priuilegia, immunitates, Ius comune, equitatem et bonam rationem. Deinde Rex Ferdinandus in Curia Barchinone capitulo XVII uoluit quod ubi sufficiunt Vsatici, constitutiones uel capitula Curiarum seu alia Iura patrie non recurratur ad alias leges. Idem fecit Regina maria in Curia barchinone capitulo XVII *C* ²⁶ Circa... *prx. pg. 5 XVII om. U Pujol*

³ 1301/II ⁷ 1301/II ⁸ 1365^b/cc «Item cum dicta domina Regina» ¹² 1300^a/XXXIV ²⁴ 1251/II

Cort, e altres coses aquí fahedores, encara que·l senyor Rey de consentiment de la Cort li'n volgués fer gràcia, ne si és archabisbe, bisbe ho compte sien admesos a donar greuges en la Cort en neguna manera. Jacme segon en la Cort de Leyda, capítol I.

5. Ítem lo senyor Rey absent del loch hont aurà convocada la Cort no pot aquella prorogar sinó per quaranta dies dins los quals si no serà personalment en lo dit loch d'aquí avant *ipso facto* la dita convocació sia absoluta e circumduÿta. Maria en la Cort de Barchinona, capítol III. 5

7. Ítem absent lo hun bras de la Cort pot ésser per los altres dos braços procehit en absència e contumàcia del terç qui no y vulle entrevenir, e val ço que en la dita Cort serà ordonat. Jachme en la segona Cort de Barchinona, capítol XXXIIII. 10

6. Celebrar Corts se pertany al senyor Rey. Pere terç en la Cort de Barchinona, Capítol de Cort.

10. ^{15r/} De leys e Constitucions e de la interpretació e observació d'aquelles

1. Fan al present títol los Usatges: «En lo prohemi», capítol I.

«Los judicis de Cort e Usatges», capítol XX. 15

«Cascuna gent», CXXV.

3. En les causes seglars no deuen ésser allegades leys romanes, gòtiques ne Decretals, mas Usatges e consuetuts aprovades, e en defalliment llur deu ésser procehit segons seny natural. Ne los jutges deuen admetre advocats legistes. Jachme primer en la Cort de Barchinona. 20

4. En ministrar la justícia deu ésser procehit segons Usatges, Constitucions, Capítols de Cort, usos, costumes, privilegis e libertats, dret comú, equitat e bona rahó. Martí en la Cort de Barchinona, capítol II.

5. E si [a] decisir la causa basten Usatges, Constitucions, Capítols de Cort ho altres drets de la terra no deu ésser recorregut a altres leys. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol XVII. 25

libertades, ius commune, equitatem et bonam rationem. Martinus in Curia Barchinone, capitulo II.

5 5. Et ubi sufficiunt Vsatici, Constitutiones uel Capitula Curiarum seu alia iura patrie non debet haberi recursus ad alias leges. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XVII.

6. Leges seu Constitutiones debent fieri in Cathalonia de approbacione et consensu prelatorum, baronum, militum et ciuium Cathalonie, uel ipsis uocatis maiorum et saniorum partis eorundem. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XIII.

10 7. Et si aliqua Constitucio indigeat interpretacione debet fieri uocatis et auditis partibus per Regem, cum quattuor prelatis, si interuenire uoluerint, et quattuor richis hominibus, et quattuor militibus et quattuor ciuibus et iurisperitis. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXXI; et in Curia Gerunde, capitulo X.

15 8. Et si forte esset necessarium meliorare dictam interpretacionem quod illud faciat Rex cum consilio Curie generalis tunc primo celebrande. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXXI.

9. Nec potest alius interpretari Constitutiones uel priuilegia generaliter toti terre uel specialiter aliquibus locis uel personis concessa nec petere sentenciam super eis. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XV.

20 10. Quinimmo tam dominus Rex quam Regina et Primogenitus ac eorum officiales tenentur dictas Constitutiones et omnes libertates, priuilegia, usus et consuetudines concessas prelatis, ecclesiis, religiosis, richis hominibus, militibus, ciuitatibus, uillis et aliis locis Cathalonie, ac ciuibus et habitatoribus eorundem et suis in perpetuum obseruare, prout plenius hactenus usi fuerunt. Petrus secundus in Curia Barchinone, 25 capitulo VIII. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XXXIII. Iacobus secundus in Curia prima Barchinone, in principio, et in secunda Curia, capitulo XI et XXXVIII; et in Curia Ilerde, capitulo XI; et in Curia Gerunde, capitulo XII, XX, XXVIII, XXX. Alfonsus in Curia Montisalbi capitulo XXXV. Elienor in Curia Dertuse, capitulo IX. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo IIII et XI, VIII.

3 uel capitula *E*²: uel alia capitula *E*¹ 7 uacatis *U* 8 maiorum...[partis] maiore et saniore parte *E* | partis *U*²: parte *U*¹: parti *Pujol* 12 ciuibus *U*²: quibus *U*¹ 13 Curia¹ *om. E* 16 XXXI] XXXII *C* 17 alius *E*²: aliquis *E*¹/*C* interpretare *EC* | tote *C* 20 tam dominus *E*²: dominus tam *E*¹ 21 dictas *om. U Pujol* | consuetudines] Constitutiones *EU Pujol* 22 militibus ciuitatibus] militibus ciuibus ciuitatibus *E* 23 Cathalonie *om. C* | ac ciuibus *om. E*: ac ciuitatibus *C* | suis *E*²: suies *E*¹ 24 fuerint *C* 26 Curia¹ *om. E* | principio] prima *U Pujol* | in³ *om. U Pujol* 28 XXVIII] XXVIII *E* | XXX *om. E*: et XXX *C* 29 XI VIII] XI et VIII *E*: XXVIII *Pujol*

1 1409/cc II 4 1413/XVII 8 1283/XIV 12 1300^a/XXXI 13 in²...X] 1321/X 15 1300^a/XXXI 19 1289/XV 24 1283/VIII 25 1289/XXXIII | 1292/in principio 26 in³...27 XXXVIII] 1300^a/XI | XXXVIII 27 in¹...XI] 1301/XI in²...28 XXX] 1321/XXII | XX | XXIX | XXX 28 1333/XXXV | 1365^c/IX 29 1413/IV | XI | VIII

6. Les leys ho Constitucions deuen ésser fetes en Cathalunya de consentiment e aprovació dels prelats, barons, cavalle[r]s e ciutadans de Cathalunya ho ells appellats de la major ^{15v/} e pus sana part d'ells. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XIII.

7. E si alguna Constitució ha mester interpretació deu ésser feta appellades e 5 hoÿdes les parts per lo senyor Rey ab quatre prelats si intervenir hi volran e ab quatre richs hòmens e quatre cavallers e quatre ciutadans e juristes. Jacme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol XXXI. E en la Cort de Gerona, capítol X.

8. E si encara per ventura serà mester millorar la dita interpretació que allò façe lo Rey ab consell de la Cort General primerament celebradora. Jachme segon en la 10 segona Cort de Barchinona, capítol XXXI.

9. Nagun no pot interpretar Constitucions ne Privilegis generalment a tota la terra ho specialment a alguns lochs o persones atorgades ne demanar sentència sobre aquells. Alfons segon en la Cort de Montsó, capítol XV.

10. Ítem lo senyor Rey e la senyora Reyna e lo Primogènit e oficials llurs són 15 tenguts les dites Constitucions e libertats, privilegis, usos e constumes atorgades als prelats, esgleyes, religiosos, a richs hòmens, cavallers, a ciutats, vil·les e lochs de Cathalunya e a ciutadans e ^{16r/} habitants d'aquells e als seus em per tots temps observar segons que pus plenament sa entràs ne han usat. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol VIII. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol XXXIIII. Jachme 20 segon en la primera Cort de Barchinona en lo primer, e en la segona Cort, capítol XXXVIII. E en la Cort de Leyda, capítol II. E en la Cort de Gerona, capítol XII, capítol XX, capítol XXIX, XXXIX. Alfons terç en la Cort de Montblanch, capítol XXXV. Alienor en la Cort de Tortosa, capítol IX. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol IIII e II.

11. Semblantment tots los barons de Cathalunya són tenguts a-[o]bservar e tenir les 25 Constitucions de Cathalunya. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXXI.

11. Similiter omnes barones Cathalonie tenentur obseruare et tenere Constitutiones. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XXXI.

12. Et si fiat contra Vsaticos, Constitutiones Cathalonie uel Capitula Curiarum seu Priuilegia communia omnibus brachiis, Deputati Cathalonie per se uel per
5 procuratores debent se opponere et facere eas seruare. Maria in Curia Barchinone capitulo XXVII.

11. Si contra ius uel utilitatem publicam fuerit aliquid impetratum

1. Priuilegia, littere et instrumenta super quocumque negocio a Principe impetrata debent inuiolabiliter obseruari. Et absque cause cognicione in preiudicium alterius
10 non debent reuocari. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo XI. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo VII.

2. Nec debet exire carta de Curia contra cartam, immo si littera siue carta contra aliam impetretur, uel que contineat aliquid contra priuilegium generaliter uel specialiter uel contra consuetudinem alicuius loci non ualet. Alfonsus secundus in
15 Curia Montissoni, capitulo XVI, VII. Iacobus secundus in Curia Gerunde, capitulo IIII et VIII.

3. Nec si contra ordinaciones Curie aliquod priuilegium uel concessio concedatur. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XVI, et in Curia Gerunde, capitulo VIII et XVII; et in tertia Curia Barchinone, capitulo XIII.

4. Et littera de qua sequeretur uel procederet cognicio uel executio aliqua que concerneret seu tangeret interesse tercii deducibile in iudicium non debet signari per Regem, et si fiat non ualet; nec debet aliquis officialis illi obtemperare, alias penam incurrit ducentorum florenorum applicandorum pro dimidia parti cuius interest, et pro alia dimidia fisco. Et impetrans uel presentans per se uel per procuratorem
25 potestatem habentem incurrit penam centum florenorum ipso facto, diuidendam ut supra, et tenetur in omnibus expensis et interesse partis. Capitulum primum Curie Barchinone Martini.

¹ obseruare *U*²: obseruare *U*¹ | Constitutiones et tenere *U Pujol* 2 secundus *E* 3 Et] § in *marginē adiec.* *C*² Et...6 XXVII *om.* *U Pujol* | contra...seu] contra Constitutiones Vsaticos Capitula Curie siue *C* 4 Cathalonie *om.* *C* per¹...5 debent] debent per se uel eorum procuratores *C* 8 super] sub *C* 14 secundus *om.* *EC* 15 XVI et VII *C* secundus *om.* *C* 16 VIII] VIII *E*: et Petrus secundus in Curia Barchinone capitulo VIII *adiec.* *C* 17 concessio *E*²: bis *E*¹ 18 secunda...in² *om.* *U Pujol* 19 et¹...XIII *om.* *E* 21 seu *E*²: uel *E*¹ 22 illi *E*²: illis *E*¹ 23 incurrat *U Pujol* florenorum] solidorum *C* | applicanda *C* | et *om.* *E* 24 Et] Sed et *U*: Sed *Pujol* | uel¹] seu *E* 25 diuidendi *U Pujol* 26 tenere *E* | primum *om.* *C*

2 1350-1351/XXXI 5 1422/XXVII 10 1235^a/XI | 1289/VII 14 1289/XVI | VII 15 1321/IV | IX 18 1300^a/XVI in²...19 XVII] 1321/IX | XVII 19 in...XIII] 1311/XIV 26 1409/cc I

12. E si contra les dites Constitucions, ho Usatges ho Capítols de Cort ho privilegis comuns a tots los tres braços serà fet los deputats generals ho locals se deuen oposar per ells o per llur procurador e fer observar aquelles a despesa de la part requirent. Maria en la Cort de Barchinona, capítol XXVII.

11. ^{16v/} Si contra dret ho utilitat pública serà algun rescrit empetrat

5

1. Los privilegis, letres ho cartes empetrats del Príncep sobre qualsevol negoci deuen ésser inviolablament observats, e sens conexença en perjudici d'altre no deuen ésser revocats. Jacme primer en la Cort de Tarragona, capítol II. E Alfons segon en la Cort de Montsó, capítol VII.

2. De la Cort del senyor Rey no deu exir carta contra carta, ans si letra ho carta serà empetrada contra altra letra ho carta ho que contengue caucom contra privilegi general o special ho contra consuetut d'algun loch no val. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol VII e XVI. Jachme segon en la Cort de Gerona, capítol IIII, IX.

3. Ne val si és atorgada contra ordinacions de la Cort. Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol XVI, e en la terça Cort, capítol XIII. E en la Cort de Gerona, capítol IX, XVII.

4. Lo senyor Rey no deu signar letra o rescrit de què's seguesque ho procehesque conexença ho execució alguna que toch o concernesque ^{17r/} interès de terç deduhible en juhí, e si ho fa no val ne algun official la deu obtemperar; en altra manera incorre en pena de dos-cents florins applicadora per la meytat a la part de qui és interès e per altra meytat al fisch. E lo impetrant o aquella presentant per si ho per son procurador havent poder incorre en pena de cent florins *ipso facto* departidora segons que dessus és dit, e és tengut en totes mesions, despeses e interès de la part. Capítol de Cort del Rey en Martí en la Cort de Barchinona, capítol I.

12. De diuersis rescriptis et alongamentis

1. Alongamentum non potest concedi a Principe impediens solutionem censualium uel uiolariorum ullo modo. Capitulum Curie Regis Petri tercii in prima Curia Barchinone; et in secunda Curia Barchinone; et in secunda Curia Dertuse; et in tercia
5 Curia Barchinone; et in Curia Montissoni.

2. Nec eciam concessum super alio debito ualet, nisi debitor caueat soluere creditori in termino quo fuerit alongatus, nisi tempore exercitus concedatur. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo XII.

3. Et tunc persone non capte, quia captus in carcere non potest guidari nec
10 alongari, nec a carcere extrahi, eciam racione armate, licet Rex possit crimen pro quo est captus sibi remittere. Capitulum Curie Regis Petri in prima Curia Barchinone.

4. Iudeis autem non debet concedi alongamentum per quod creditori christiano debitum differatur. Petrus tercius in Curia Perpiniati, capitulo XXII.

13. De priuilegiis, inmunitatibus, guidaticis et saluaguardia

15 1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Auctoritate et rogatu».

«Quoniam per iniquum».

«Simili modo firmissime».

2. Guidaticum uel saluaguardiam non debet Princeps uel aliquis officialis eius
20 concedere aliquibus singularibus personis christianis uel iudeis suis, cum quilibet sit et esse debeat in guardia et defensione sua et specialiter persone ecclesiastice. Et si concedant non ualent, neque pena in eis apposita potest peti. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XVII; et in Curia tercia, capitulo XV.

3. Neque debet ponere uel mittere penones uel porteros uel alium hominem
25 racione guidatici in aliquo loco qui sit intra iurisdictionem castrorum uel locorum richorum hominum uel militum. Iacobus in Curia Montisalbi, capitulo III.

1 et] *sup. lin. E²: om. E¹C* 3 tercii *sup. lin. E²: om. E¹* 4 et¹...Barchinone² *om. C* 5 Curia¹ *om. C* | Montissoni] et in nouella Constitutione Regis Alfonsi *adiec. C* 6 aliquo *C* 7 debitori *C* | termino *E* 9 quia qui captus est *U²*: quia captus est *U¹*: qui captus est *Pujol* | carcere *E²: bis E¹* 10 possit *E* | crimine *Pujol* 11 remittere] resistere *Pujol* Curie *om. E* 12 debet] potest *E* 14 inmunitatibus *E²*: in munitatibus *bis E¹* | et *om. E* | saluagardis *C*: saluaguarda *U Pujol* 15 Faciunt...18 firmissime ad finem capitis transpos. *C* | presentem] hanc *U Pujol* 19 uel²] nec *C* 22 concedat *E*: concedatur *Pujol* | ualet *EC* | secundus *om. C* 23 secunda *E²*: tercia *E¹* 24 uel¹] neque *E* | uel³] nec *E*

3 Capitulum...4 Barchinone¹] 1365^b/cc «Item quod dominus Rex nec domina Regina» 4 in¹...Barchinone²] 1368-1369/cc «Item quod uos serenissime domine uel domina» | in²...Dertuse] 1365^a/cc «Item quod uos domine Rex et domina» | in³...5 Barchinone] 1372-1373/cc «Item quod uos domine Rex uel domina» 5 in...Montissoni] 1362-1363/cc «Item quod uos serenissime domine et dominus dux» 7 1235^a/XII 11 1365^b/cc «Item quod dominus Rex uel domina Regina» 13 1350-1351/XXII 22 1300^a/XVII 23 1311/XV 26 1307/III

12. De diuerses rescrits e alongaments

1. Alongament empexant pague ho pensió de sensals o de violaris no pot ésser alongat, atorgat per lo Príncep en neguna manera. Capítol de Cort del Rey en Pere terç en la primera Cort de Barchinona, e en la Cort de Muntsó.

2. Ne val allongament atorgat sobre algun deute si donchs lo deutor no presta 5
causió de pagar lo deute en lo terme en què serà allongat, si ^{17v/} donchs no en temps de armada. Jachme primer en la Cort de Terragona, capítol XII.

3. Lo senyor Rey ne l'almiral ne altre no deu guiar ne allongar algun hom pres a instància de part ne traure'l de la presó, jatsie lo senyor Rey li puxe remetra lo crim per què serà pres. Capítol de Cort del Rey en Pere en la primera Cort de Barchinona. 10

4. Ne deu lo senyor Rey atorgar allongament a juheus per lo qual lo deute sie differit al crehedor christià. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXII.

13. De privilegis, immunitats, guiatges e salvaguarda

1. Fan al present títol los Usatges:

«*Auctoritate et rogatu*», LXXX. 15

«Car per inich Príncep», LXXXX.

«Semblant modo fermament», LXII.

2. Per lo senyor Rey ne per sos officials no deu ésser atorgat guiatge ho salvaguarda a algunes persones singulars, christians ho jueus seus, com cascun sie ^{18r/} e dege ésser

¹⁹ a *correxi*: ho A

4. Pars rei communis priuilegiata facit extendere priuilegium eciam ad aliam partem aliter non priuilegiatam. In Constitutione Pacis «In primis», capitulo «Volumus». Et in Constitutione «Ad honorem», capitulo «Item supradicta».

5. Vbi tamen Rex uel eius officialis guidauerit seu affidauerit aliquem, debet eidem omnino fidem seruare. Et qui emparamentum, id est guidaticum uel proteccionem quod fecerit Princeps per se uel per nuncium uel sagionem uel sigillum suum, ausus fuerit deseparare, nisi prius fatigauerit se de directo in Principem ad consuetudinem ipsius Curie, debet uenire cum omni auere et honore in manu Principis ad faciendum inde suam uoluntatem secundum consilium et laudamentum ipsius Curie. In Vsaticis
10 «Simili modo» et «Quoniam per iniquum».

14. De iure sigilli et quod non possit alienari

1. De carta simplicis iusticie execucionis uel commissionis quilibet singularis debet soluere quinque solidos, Vniuersitas uero decem solidos: pro citacione soluuntur duo solidi, sed prelati et baronibus presentibus in Curia, et pauperibus et ordinibus non
15 habentibus proprium, debet dari sine precio. De carta uero alongamenti pro mille in anno soluuntur uiginti; et ita secundum magis et minus. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XVI. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo VIII. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo VI.

2. Et qui inde recipit plus quam sit supradictum, uel aliquod seruicium, perdit
20 officium. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo VIII.

3. Sigilla sua Princeps non debet uendere nec obligare, nec alicui committere preterquam in Curia sua. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone capitulo VI. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo XIII.

4. Sigillum uero secretum debet tenere Camarlencus secundum ordinem domus
25 regie, quod non debet committere alicui, nisi secretario uel scribe mandamenti succedenti in loco secretarii. Capitulum Curie Martini, capitulo VI.

5. Sigillum autem maius tenere debet Prothonotarius et recipere ius sigilli, ex quo debet soluere decimam Cancellario, Vicecancellario et Prothonotario et assignacionem factam Vicecancellario de tribus mille solidis et quitacionem

3 sub predicta C: supradictas U Pujol 4 fidauerit C | omnino eidem C 5 id est om. Pujol 7 de om. C 9 In E²: us E¹ 12 singulari Pujol 13 Vniuerstatis E | solidos² om. U Pujol | soluuntur U Pujol 14 et³ sup. lin. C²: om. C¹ 15 debe[n]t Pujol 16 soluantur U Pujol | magis] maius EC 17 XVI] XV Pujol 18 prima om. E | Curia prima C 19 inde E²: plus E¹ | recepit C: receperit U Pujol | plus sup. lin. E²: om. E¹ 21 sua om. C | nec¹] neque U Pujol nec²] neque CU Pujol 22 Iacobus...VI om. U Pujol 23 in Curia] in prima Curia E 24 ordinationem C 28 Vicecancellario] uicario Pujol | et¹ om. E 29 factam] secretam Pujol | Vicecancellario] uicario Pujol

2 In¹...3 Volumus] 1307/III 3 in...supradicta] *disposició legal no identificada* 16 1283/XVI 17 1289/IX 18 1292/VI 20 1289/IX 22 1292/VI 23 1235^a/XIV 26 1409/cc VI

en guarda e deffensió sua e specialment les persones ecclesiàstiques, e si l'atorgue no val ne la sua pena en les persones aquelles apposada pot ésser demanada. Jacme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol XXII, e en la terça Cort.

14. De dret de sagell

1. Per carta o rescrit de simpla justícia ho de execució ho de commissió cascun 5
singular deu pagar cinc sols, e les Universitats deu sols, per citació deuen ésser pagats
dos sols, mas als prelats e barons presents en la Cort e a pobres e als órdenes qui no han
proprí deuen ésser liurades sens algun preu. De carta emperò de allongament per mil
sols en l'any se paguen vint sols, e axí segons més e menys, e qui'n pendrà més avant de
la sobredita taxa ho algun servey que perda l'ofici. Pere segon en la Cort de 10
Barchinona, capítol XVI. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol IX. Jachme segon
en la primera Cort de Barchinona, capítol VI.

5. Del dret de sagell ^{18v/} deuen ésser paguats los scrivans en llur quitació e vestut.
Maria en la Cort de Barchinona.

⁵ justícia] Antigament per carta de justícia constave xii diners solament, Jachme primer en la Cort de Terragona, capítol X *in margine adiec.* A²

scriptoribus sibi et suo locumtenenti debitam. Maria in Curia Barchinone, capitulo IX; et Capitulo Curie Martini, capitulo IIII.

15. Vt omnes officiales in Cathalonia sint Cathalani

1. Omnes officiales qui ius habent reddere de uno ad alium in Cathalonia et regno
5 Maioricarum et insulis adiacentibus assessoresque et consiliarii eorum debent esse Cathalani. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo I et II.

2. Ita quod nullus qui domicilium non habet in Cathalonia et ipsum communiter non teneat in eadem non potest esse iudex ordinarius uel delegatus uel officialis qui iurisdiccione utatur. Nec potest eciam in persona Regis cognoscere uel sententiam
10 ferre, nec processum recognoscere uel relacionem in Curia Regis uel alibi facere de eodem eciam ut iudex Curie regie, nec alias se intromittere de causis Cathalonie quouis modo. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XX. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo X.

3. Et qui contrafecerit et opposito uel requisito per aliquam parcium illico non
15 desisteret ipso facto fiat infamis et incurrat penam centum florenorum auri, cuius medietas fisco, et alia medietas parti contra quam fuerat impetratum applicetur, et impetrans careat impetratis. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XI.

4. Talisque processus et sententia uiribus careant et effectum, estque ipso facto irritum et inane. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XX; et Petrus tercius in
20 Curia Ceruarie, capitulo X.

5. In hoc tamen non comprehenduntur Cancellarius et Vicecancellarius alibi eciam domiciliati. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo X.

6. Scriptores eciam Curiarum Regis et Gubernatoris ac secretarii in causis Cathalonie, que in Audiencia regia uel Gubernatoris dum sunt in Cathalonia ducuntur,
25 debent esse domicilio Cathalani et non aliunde. Et si contrafiat actus sunt nulli. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo X. Maria in Curia Barchinone, capitulo X.

7. Et notarii seu scriptores Cathalani recedentes a Curia uel impediti debent dimittere scripturas siue acta que habeant duci in Audiencia regia aliis scriptoribus Cathalanis actu sequentibus dictam Curiam, alias pro qualibet uice exercicio sui officii
30 per annum et quitacionis atque gracie illius anni sint priuati. Maria in Curia Barchinone, capitulo XI.

1 IX] VIII° C: IV *Pujol* 4 in *sup. lin.* U²: om. U¹ 6 et om. C 10 nec] ac E | relacionem E²: rel E¹ | Regis] regia U *Pujol* 11 eciam] et E | regie om. E 14 et] ex E: om. U *Pujol* | aliquam parcium] aliquem procuratorem C 15 desisterit EC | fiat U²: fa U¹ 18 iuribus C | estque...facto] ipso facto est C | ipso U²: ipsa U¹ 22 capitulo E²: bis E¹ 23 eciam *sup. lin.* E²: om. E¹ | Regis] regiarum U *Pujol* 25 debent om. E 27 seu] siue E 28 Regis U *Pujol* 30 sunt E

1 1422/IX 2 1409/cc IV 6 1292/I | II 12 1333/XX | 1359/X 17 1413/XI 19 1333/XX | 1359/X 22 1359/X 26 Ferdinandus...X¹] 1413/X | Maria...X²] 1422/X 30 1422/XI

15. Que tots los oficials en Cathalunya sien Cathalans

1. Que tots los oficials qui han a'ffer justícia e retre dret de hun altre en Cathalunya e en lo regne de Mallorques e illes adjacents e llurs assessors e consellers deuen ésser Cathalans. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol I, e en la Cort de Montblanc, capítol XX.¹⁰ 5

2. Axí que negun qui no aje son domicili en Cathalunya fahent en aquell comunament sa habitació no puxa ésser jutge ordinari ne delegat, ne official qui us de juridicció ne encara en persona del Rey puxe conéxer o sentenciar ne regonéxer procés o fer-ne relació en Cort del Rey o en altra part encara axí com a jutge de la Cort del senyor Rey ne en altra manera entremetre's de les causes de Cathalunya en neguna 10
19r/ manera. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol X.

3. E qui contra açò farà, e pusque li sie opposat per alguna de les parts no se'n lejarà, sie *ipso facto* «*infamis*», e encorrega en pena de cent florins d'or, de la qual la meytat sie del fisch e l'altra meytat de la part contra la qual serà estat empetrat e l'empetrant freytur de les coses impetrades. Fferrando en la Cort de Barchinona, 15
capítol II.

4. E aytal procés e sentència no haje forsa ne valor. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol XX.

5. Emperò en açò no són compresos Cancellor ne Vicicancellor en altra part domiciliats. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol X. 20

6. Ítem los scrivants de les Corts del senyor Rey e del Governador, e los secretaris en les causes de Cathalunya, les quals en la Audiència del senyor Rey ho del Governador mentre són en Cathalunya són menades, deuen ésser Cathalans per domicili e no d'altra part, e si lo contrari és fet los actes són nul·les. Ffernando en la Cort de Barchinona, capítol X. E Maria en la Cort de Barchinona, capítol X. 25

7. Ítem los notaris e scrivants Cathalans quant se partexen de la Cort e són enpetxats deuen les scrip^{19v/}tures ho actes qui s'hagen a menar en la Audiència del senyor Rey lejar a altres escrivants Cathalans acte seguints¹¹ la dita Cort. En altra manera per cascuna vegada sien privats de l'exercici de l'offici per un any e de la quitació e gràcia d'aquell any. Maria en la Cort de Barchinona, capítol II. 30

⁹ o en altra part encara axí com a jutge de la Cort del senyor Rey *bis A 23* Cathalunya] no *sup. lin. adiec. A²* 26 scrivants] ho actes qui s'hagen *del. A²*

¹⁰ Es tracta de la Constitució XX d'Alfons III en les Corts de Montblanc, però no correspon a aquest resum sinó al següent, tal com es troba a la versió llatina.

¹¹ Cf. 1422/XI (CYADC: 98): «actualment seguints»; i també ACA, còdex de Ripoll 102, f. 8r, i Bisbat de Vic, ms. 158, f. 10v: «actu seguints».

8. Capitania siue castellania castrum in Cathalonia non committatur aliis quam naturalibus et domicilio Cathalanis. Maria in Curia Barchinone, capitulo finali.

16. De officio Cancellarii et Vicecancellarii et quod Rex non signet rescripta tangencia interesse partis

- 5 1. Cancellarius, qui ecclesiastica persona esse debet, et Vicecancellarius, secularis, debent esse doctores seu iuriste sollemnes, experti in Furibus et Constitutionibus atque legibus patrie, naturales et domiciliati, realiter et de facto, cum ueritate, absque dispensacione, de regno Aragonum, Valencie, Maioricarum uel Principatu Cathalonie et non aliunde. Maria in Curia Barchinone, capitulo I.
- 10 2. Et debent regere et administrare iusticiam pro Rege, seruando bonam ordinacionem domus regie, tam in eo quod tangit scriptores mandamenti et registri quam in aliis. Capitulum Curie Martini, Barchinone, capitulo II.
- 15 3. Per quos seu alterum ipsorum debent, secundum Deum et eorum bonam conscienciam, nominari domino Regi duo uel tres de aprioribus iuristis ad regendum, in absentia seu impedimento alterius ipsorum, Audienciam et iusticiam. Ex quibus Rex debet unum eligere et illi, et non alteri nec alio modo, committere regimen dicte Audiencie et iusticie, tam in signando quam in aliis actibus per ipsum exercendis simul cum altero de dictis Cancellario uel Vicecancellario qui presens et non impeditus fuerit. Capitulum Curie Martini Barchinone, capitulo III.
- 20 4. Qui quidem Cancellarius, Vicecancellarius et Regens Cancellariam predicti, antequam utantur eorum officio, tenentur iurare solemniter, et Vicecancellarius et Regens prestare homagium in posse domini Regis: tenere et obseruare Capitulum secundum Curie Regis Martini, quo cauetur quod Rex non impediet in exercicio iusticie Cancellarium, Vicecancellarium, Regentem nec quemuis alium delegatum
- 25 suum uel subdelegatum, relatores uel alium ministrum iusticie per uiam dilacionis, supersedimenti, rogaminum, mandatorum uel aliquam aliam uiam impedimenti, et si contrarium fiat, quod dictus Cancellarius et Vicecancellarius et Regens Cancellariam seu alii supradicti non habeant neque debeant id seruare. Capitulum Curie Martini Barchinone, capitulo II.

1 comittantur *Pujol* 3 signat *Pujol* 5 Vicecancellarius] uicarius *Pujol* 6 iuribus *C Pujol* 7 proprie *Pujol* 8 de] et *C* | Valencie] et *adiec. Pujol* 10 Et *om. C* 11 registri *C* 14 iuristes *Pujol* | regendum] Regem *C* 15 impedimenti *Pujol* | alterus *Pujol* 16 modo *om. Pujol* 17 et iusticie *om. E* | per...18 Cancellario *om. U Pujol* 18 Vicecancellario] et Regens Cancellariam seu alii supradicti *adiec. E¹* et del. *E²*: uicarius *Pujol* 19 Martini] Marie *C* 20 Qui quidem *C²*: quidem *C¹* | Vicecancellarius et Cancellarius *E* | Vicecancellarius] uicarius *Pujol* | predictam *C* 21 et¹ *om. U Pujol* 22 tenere *U²*: teneretur *U¹* 23 Curie *om. E* | Martini *om. C* | in pediat *E²*: in pediat *E¹* 25 alterum *C* dilacionis...26 supersedimenti] delacionis seu supersedimenti *U Pujol* 26 rogaminum...impedimenti *om. C* 27 et¹ *om. E* | Vicecancellarius] uicarius *Pujol* 28 seu *E²*: aut *E¹* | id *om. C* 29 *1 E*

2 1422/c.f. «Per proveir» 9 1422/I 11 ordinacionem...regie] 1344 Ordinationes domus regie 12 1409/cc II 19 1409/cc III 28 1409/cc II

8. Nagun no pot tenir capitania ho castellania de castell en Cathalunya qui no sia Cathalà natural e domiciliat en Cathalunya. Maria en la Cort de Barchinona, capítol II.

16. De offici de Cancellor, Vicicancellor o Regent

1. Lo Cancellor, qui deu ésser persona ecclesiàsticha, el Vicicancellor, qui deu ésser lochtinent,¹² deuen ésser doctors ho juristes sol·lempnes experts en los Furs e 5 Constitucions e leys de la terra, naturals e domiciliats, realment e de fet ab veritat sens dispensació, del regne d'Aragó, de València, de Mallorques ho del Principat de Cathalunya e no d'altra part. Maria en la Cort de Barchinona, capítol I.

2. E deuen regir e administrar la justícia per lo senyor Rey servant la ^{20r/} bona ordinació de la casa del dit senyor axí en ço que tocha los scrivans de manament e de 10 registre com en altres coses. Capítol de Cort del Rey en Martí, capítol II.

3. Per los quals Cancellor o Vicicancellor ho la un d'ells deuen ésser nomenats al senyor Rey dos ho tres juristes dels pus aptes segons Déu e llur bona consiència, a regir, en absència ho enpetxament llur, la justícia e Audiència, dels quals lo Rey deu 15 elegir [un], e [a] aquell e no altre ne en altra manera deu cometre lo regiment de la dita Audiència e justícia, axí en signar com en altres actes per aquell exercir ensemps ab l'altre¹³ dels dits Cancellor ho Vicicancellor qui presents e no enpetxat serà. Capítol de Cort del Rey en Martí, capítol III.

4. E los dits Cancellor, Vicicancellor e Regent la Cancelleria en son cars, ans que usen de llur offici, sien tenguts jurar sol·lempnament, e lo Vicicancellor e Regent 20 prestar homenatge en poder del senyor Rey de tenir e observar lo Capítol segon de la Cort del Rey en Martí, que contén que·l senyor Rey no enpatxará en exercir la justícia lo Cancellor, Vicicancellor, Regent ho qualsevol altri delegat seu o sotdelegat, relador ^{20v/} o altre ministre de justícia per via de dilació, de sobrehiment, de prechs, de manaments ne per altre qualsevol via de empexament, e si lo contrari farà que·l dit 25 Cancellor, Vicicancellor e Regent la Cancellaria ho altres sobredits no hajen ne degen allò servir. Capítol de Cort del Rey Martí, capítol II.

¹² ACA, còdex de Ripoll 102, f. 8r: «lech».

¹³ La lletra de la Constitució aconsella «exercidors ensemps ab aquell», que és com ha traduït la Compilació catalana (G-3, f. 23r): «exercidors» expressa correctament el valor del gerundiu, i «aquell» el sentit opositiu o selectiu (e. g. un dels dos) d'«altero», referit a un dels dos: el Cancellor o el Vicicancellor.

5. Et quando contingit uacare officium Cancellarii uel Vicecancellarii, per mortem, renunciacionem, remocionem uel alio modo, Rex debet prouidere de ipso infra duos menses a tempore uacacionis. Maria in Curia Barchinone, capitulo I.

17. De officio Camarlengi, Prothonotarii et secretarii

5 1. Camarlengus domini Regis et Primogeniti, qui debet tenere sigillum secretum, non debet cum eodem sigillare aut sigillari facere nec expedire aliqua tangencia iusticiam neque litteras patentes cuiusuis sint materie nisi secretariis; nec potest dictum sigillum committere alteri nisi camarlengo uel secretario seu scriptori mandamenti in locum secretarii subrogato. Et de hoc antequam utatur officio debet
10 prestare sacramentum et homagium in posse domini Regis uel eius Primogeniti seu Cancellarii uel Vicecancellarii. Et si contrafiat ultra infriccionem sacramenti et homagii sit infamis et perdat officium quod nequeat eidem restitui. Et quod tales carte, littere seu scripta nullius sint efficacie seu ualoris. Capitulum Curie Martini Barchinone, capitulo VI.

15 2. Secretarii uero seu scriptores subrogati in locum dictorum secretariorum non debent nec possunt per se nec per alium sigillare nec expedire aliquam cartam, litteram uel rescriptum de iusticia uel tangentem interesse partis deducibile in iudicium, immo habent illas remittere expediendas Prothonotario. Et si contrafiat, ultra infriccionem sacramenti, etc. ut supra proxime.⁶ Capitulum Martini Barchinone,
20 capitulo V.

3. Prothonotarius autem uel eius locumtenens, seu scriptores mandamenti, ad expediendum id quod officio Prothonotarii pertinet per dictum Prothonotarium uel in eius ausencia per dictum locumtenentem deputati, non possunt nec debent expedire nec sigillare nec facere expediri uel sigillari scienter aliquam de dictis litteris, cartis
25 uel rescriptis de iusticia uel tangencia interesse partis deducibile in iudicium nisi sit signata de manu Cancellarii uel Vicecancellarii, seu in suo casu Regentis Cancellariam. Capitulum Curie Martini Barchinone, capitulo IIII.

4. De predictis enim antequam utantur officio, dicti Camarlengus, secretarii, Prothonotarii et locumtenentes ipsius atque scriptores subrogati in eorum locum

1 contingerit E : contigerit Pujol | Vicecancellarii] uicarii Pujol 2 de ipso prouidere E 3 menses C¹ : annos C² II C 6 in pedire E 7 sacratariis E² : sacratariiss E¹ : secretarius U Pujol 9 de om. E 10 prestare E¹ : pro E² 11 Vicecancellarii] uicarii Pujol | infriccionem supra rasuratum C² : infraccionem E : infraccionem Pujol sacramenti] et cetera ut supra proxime adiec. E¹ et del. E² 13 seu scripta] uel rescripta E 19 instriccionem E : institutionem C : infraccionem Pujol | proxime om. C 21 autem om. C | scriptoris Pujol 22 id om. U Pujol Prothonotarii pertinet om. U Pujol 23 deputatum Pujol | non debent nec possunt E 24 nec¹] neque E | expediri... sigillari] expedire uel sigillare E 25 tangentes E : tangentis U : tangentibus Pujol 26 Vicecancellarii] uicarii Pujol 27 IIII] X C 28 utatur Pujol

3 1422/I 13 1409/cc VI 19 1409/cc V 27 1409/cc IV 28 1409/cc IV | V

⁶ Vegeu com la versió catalana completa el resum.

5. E quant s'esdevindrà vagar l'offici de Cancellor o de Vicicancellor per mort, renunciació, remoció ho en altra manera, lo senyor Rey ne deu provehir dins dos mesos al temps de la vocació. Maria en la Cort de Barchinona, capítol I.

17. De officio Camerlench, secretari, prothonotari

1. Lo Camarlench del senyor Rey e del Primogènit, qui deu tenir lo sagell secret, no 5
deu sagellar ne fer segellar ne espetxar algunes coses tocants justícia ne letres patents
de qualsevulle matèria sinó als secretaris. Ne pot lo dit sagell comenar a altre sinó a
Camarlench o a secretari, o a scrivà de manament sorrogat en loch del secre^{21r}/tari. E
d'açò, ans que us de l'offici, deu prestar sacrament e homenage en poder del senyor
Rey o de son Primogènit o del Cancellor ho Vicicancellor, e si contra açò farà ultra la 10
infecció [sic] del sacrament e homenatge sie infami e perda l'ofici, lo qual no li puxe
ésser tornat, e que les dites cartes, letres o rescrits no hagen neguna eficàcia o valor.
Capítol de Cort del Rey Martí, capítol VI.

2. E los secretaris, o scrivans surrogats en llur loch, no deuen ne poden per si ne per 15
altri segellar ne espetxar alguna carta, letra o rescrit de justícia o tocant interès de part
deduïble en juhi, ans hagen aquelles remetre per espetxar al prothonotari e si era fet lo
contrari ultra la infricció de l'homenatge fosen «*infamis*» e perden l'ofici, lo qual no'ls
pogués ésser restituït e que tals cartes o rescrits no hagen alguna eficàcia o valor.
Capítol de Cort del Rey Martí, capítol V.

3. Lo prothonotari, emperò, ho son lochtinent o los scrivans de manament per lo 20
dit prothonotari o en sa absència per lo dit lochtinent deputats espatxar ço que a
l'offici de prothonotari se pertany no poden ne deuen espatxar ne segellar ne fer
spatxar o sagellar alguna de les dites letres, cartes ho rescrits de justícia ho ^{21v}/ tocants
interès de part deduïble en juhi, si no era signada de mà del Cancellor o Vicicancellor o
del Regent en son cars la Cancelleria. Capítol de Cort del Rey Martí, capítol IIII. E en 25
la Cort de Barchinona de la Regina Maria, capítol VIII¹⁴.

4. E cascun dels dits Camerlench, secretari e prothonotari e son lochtinent, e los
scrivans surrogats en loch d'aquells, ans que usen de l'offici deuen prestar sacrament e
homenatge en poder del Cancellor o del Vicicancellor de servir les coses desús dites, e

¹⁴ Malgrat que la Constitució IX de les Corts de Barcelona, de la reina Maria, tracta del dret del segell, aquest resum no s'hi adiu exactament.

debent prestare sacramentum et homagium in posse dicti Cancellarii uel Vicecancellarii; et si fiat contrarium huiusmodi littere sint nullius efficacie seu ualoris.

18. De officio Gubernatoris et Baiuli generalis Cathalonie et Procuratoris regii et eorum assessorum

1. Gubernator Cathalonie generalis seu eius uices gerens existens extra aliquam uicariam uel baiuliam non possunt aliquod negocium ciuile uel criminale dictarum uicarie uel baiulie sibi aliquo modo reseruare, sed dum sunt infra uicariam uel baiuliam predictas possunt libere cognoscere de eisdem. Sic tamen ut illico cum exierint de eisdem cognicio ipsius negocii de quo inceperant cognoscere ad ordinarium redeat ipso iure absque alia commissione, nec potest super hoc dictus ordinarius inhiberi. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo V. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo IIII.

2. Nec possunt dictus Gubernator seu eius uices gerens aliquos processus secum deferre extrahendo ipsos de uicaria uel baiulia predictis; nec possunt Gubernator ac uices gerens predicti signare aliquam cartam, litteram uel rescriptum de iusticia seu tangentem interesse partis deducibile in iudicium, immo talis signatura fienda est per assessorem eorum. Qui assessor tenetur sequi dictum Gubernatorem seu eius uices gerentem; uel si propter necessitatem non posset, quod eo casu aliquis bonus iurista ponatur et sequatur loco ipsius. Quique assessor, et iurista suo casu, teneatur prestare sacramentum et homagium tale quale Vicecancellarius et Regens Cancellariam prestant, de et cum cuius assessoris uel iuriste consilio idem Gubernator seu eius uices gerens habeant definitiuas sentencias uel interlocutorias tormentorum pronunciare seruando Constituciones Cathalonie et alia iura. Et teneantur admittere omnes appellaciones super dictis sentenciis interpositas, nisi persone contra quas fuerint late essent antea male uite et diffamate, de quo per sumariam informacionem prius constaret; et si fiat contrarium non teneat, immo tanquam factum a persona priuata habeatur et puniatur. Capitulum Curie Martini Barchinone, capitulo XVI.

2 Vicecancellarii] uicarii *Pujol* 4 Cathalonie...5 assessorum] et eorum *C* 6 uices gerens] uicegerens *E* : uicarius *C* 7 ciuilem uel criminalem *Pujol* 8 baiulie uel uicarie *E* 9 libere *om. U Pujol* | illud *C* 10 exiuerint *U Pujol* | de eisdem *om. U Pujol* 14 Nec] neque *C* | potest *U Pujol* | uices gerens] uicegerens *E* : uicarius *C* 15 uel *E*² : se *E*² | Gubernatores *U Pujol* | ac...16 gerens] seu eius uicegerens *E* 16 gerentes *Pujol* | predicti *om. E* | cartam litteram] cartam uel litteram *C* 17 est fienda *E* 18 assessorum *U* : assessorum *Pujol* | uices...19 gerentem] uicegerentem *E* : uicarium *C* 20 ipsius] Capitulum Curie Regis Ferdinandandi VIII *adiec. C* | Quique] qui *U Pujol* 21 sacramentum] iuramentum *E* | Vicecancellarius] uicarius *Pujol* 22 uel] et *E* | concilium *E* | uices...23 gerens] uicegerens *E* 24 et...25 appellaciones *om. E* 26 essent...male] essent male *C* : essent omnino male *U Pujol* | et *om. U Pujol* 27 factum *om. C*

si lo contrari fahien aytals letres, cartes o rescrits no hagen neguna efficàcia o valor. Capítol de Cort del Rey en Martí, capítol IIII, V.

18. De officii de Governador, de batle general, de Procurador reyal e de llurs assessors

1. Lo Governador general de Cathalunya o lo Portantveus d'aquell, stants fora 5
d'alguna vegaria o batlia, no·s poden reservar en neguna manera algun negoci civil o
criminal de les dites vegue^{22r/}ria o batlia, mas dementra que són dins les dites vegeria o
batlia poden liberalment dels dits negocis conéxer. Axí emperò que tant tost com ne
seran exits la conexença d'aquell negoci del qual havien començat de conéxer torn *ipso*
iure a l'ordenari sens altre comissió, ne pot sobre açò ésser inhibit lo dit ordinari, ne 10
los dits Governador o Portant veus d'aquell se'n poden portar naguns processos
trahent-los de les dites vegueria o batlia. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol V.

2. Ne poden signar neguna carta, letra o rescrit de justícia o tocant interès de part
deduïble en juý, ans aytal signatura s'i deu fer per llur assessor, lo qual assessor és 15
tengut seguir lo dit Governador o son Portant veus o, si per necessitat no·l podie
seguir, que en aquell cars algun bon joriste sia posat e seguesque en loch seu, los quals
assessors e jurista en son cars sien tenguts prestar aytal sacrament e homenatge com
fan lo Vicicanceller e lo Regent la Cancelleria, de e ab consell dels quals assessor o
juriste lo dit Governador o son Portant veus hagen a pronunciar les sentències
diffinitives o interlocutòries de turments servant les Constituci^{22v/}ons de Cathalunya 20
e altres drets. E sien tenguts admetre totes appellacions sobre les dites sentències
interposades, si donchs les persones contra les quals seran donades no eren ja d'abans
de mala vida e diffamades, de la qual cosa haje primerament apparer per sumària
informació, e si lo contrari era fet que no tengue ne vauge, ans sie hagut e punit axí
com a fet per persona privada. Capítol de Cort del Rey Martí, capítol XVI. 25

¹¹ processos *correxí* : processors A 16 seguir] lo dit governador *del. A*² 18 assessor *A*² : assessors *A*¹ 21 drets] Ferrando en la Cort de Barc(hinona) capítol VIII *in intercolumnio adiec. A*² 24 e punit *A*² : epeni *A*¹

3. Vices gerens Gubernatoris generalis aut quiuis alius dictum officium regens non potest ipsum facere regi per alium nec constituere locumtenentem ipsis existentibus infra Cathalonie Principatum. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXXVI.

4. Et tenentur iurare seruare Constitutiones et priuilegia quibusuis concessa.
5 Iacobus secundus in Curia Gerunde, capitulo XX. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo VIII.

19. De officio iudicum de Curia Regis

1. Iudices de Curia Regis de sentenciis principalium causarum uel relacionibus uel pro recognoscendis processibus dictarum causarum principalium non debent recipere
10 aliquod salarium uel seruicium. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XVIII. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXIII.

2. Et de hoc tenetur prestare iuramentum in manibus domini Regis. Iacobus secundus in Curia Gerunde, capitulo XV.

3. Qui contrafecerit tenetur restituere salarium in duplum, et ulterius non potest
15 esse iudex Curie dicti domini Regis. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo X.

4. Quinimmo eciam iurisperiti seu layci milites seu alii qui de consilio uel de domo domini Regis uel iudices siue auditores Curie Regis existunt uel sequuntur dictam Curiam, siue recipiant quitacionem siue non, pro recognoscendis processibus, pro
20 relacionibus seu prouisionibus, iudicaturis seu cognicionibus de causis principalibus ac pro inquisicionibus in regia Curia seu Audiencia fiendis ac terminandis, nullum salarium, donum, seruicium siue munus aliquod possint recipere uel habere, ordinacione domus in contrarium facta quacumque reuocata; et qui contrafecerit sit ipso iure et facto infamis, et officio iudicandi et patrocinandis et a dicta Curia ipso facto
25 perpetuo priuatus. Et nihilominus ipsa iudicia seu processus pro quibus aliqua data fuerint et recepta quo ad dantes sint irriti et inanes. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo VI.

20. De officio Vicarii et Baiuli et aliorum triennialium

1. Vicarie debent esse distincte, ita quod unum castrum seu locus cum suis terminis
30 non sit nisi de una uicaria, de illa uidelicet in qua est situatum caput ipsius castri.

1 uicegerens E 2 ipsum] ipsum officium U (-f-) Pujol 4 cuiusuis U 6 VIII] Baiulus generalis Cathalonie et procurator regius Rocilionis non possunt uti alia iurisdictione nisi sicut tempore Regis Petri utebantur. Maria in Curia Barchinone capitulo XXIII *adiec.* C 7 Curia Regis] curia domini regis C 11 XXIII U²: XVIII C: XXIII U⁷
15 secundus *om.* E 17 seu²...consilio *bis* E 21 ac¹] aut E | determinandis U Pujol 22 donum] uel *adiec.* E
23 ordinacionem E (-ti-) C | si C 24 facto²] iure E: *om.* C 26 fuerant C | ad dantes] addentes C 28 et Baiuli *om.*
C¹: baiuli *sup. lin.* C² 29 castrum E²: *bis* E¹ 30 in qua] qua U: que Pujol

3 1362-1363/XXXVI 5 1321/XX | 1413/[cc] VIII 10 1283/XVIII 11 1333/XXIII 12 1321/XV 15 1321/X
26 1362-1363/VI

3. E lo dit Portantveus de Governador general o qualsevulle altre regent lo dit offici [no] pot fer regir aquell per altri ne constituir lochtinent, ells stants dins lo Principat de Catalunya. Pere terç en la Cort de Muntsó, capítol XXXVI.

4. E és tengut de jurar de servir les Constitucions e privilegis atorgats a quisvulle. Jachme segon en la Cort de Gerona, capítol XX. E Ferrando en la Cort de Barchinona, 5 capítol VIII.

19. ^{23r/} De offici de jutge de Cort

1. Los jutges de Cort del senyor Rey no deuen pendre nangun salari o servey de sentències o de relacions o de regonéxer processos de causes principals, e si contrafan no puxen usar de offici de jutjar. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XVIII. E 10 Alfons terç en la Cort de Muntblanch, [capítol] XXIII.

2. E d'açò són tenguts prestar sagrament en mans del senyor Rey. Jachme segon en la Cort de Gerona, capítol XV.

3. E qui contrafarà és tengut restituir lo dit salari en doble e d'aquí avant no pot ésser jutge de Cort del dit senyor Rey. Jachme segon en la terça Cort de Barchinona, 15 capítol X.

4. Encara més los joristes o lechs cavallers o altres qui són de consell o de casa del senyor Rey o jutges o hoÿdors de Cort o seguexen la dita Cort, si-s vol que reseben quitació o no per regonéxer processos, per relacions, provisions, judicatures o conexences de causes principals ne per fer enquestes e determenar aquelles en la dita 20 Cort, no poden resebre o haver negun salari, don, servey o donatiu, revocada qualsevol ordinació de casa del senyor Rey en contra açò feta, e qui contrafarà sie *ipso iure et facto* ^{23v/} «*infamis*» e de offici de jutgar e de advocar e de la dita Cort en per tots temps privat. E noresmenys los dits juhís o processos per los quals algunes coses seran stades donades e resebudes quant als donants sien irrits e vans. Pere terç en la Cort de 25 Muntsó, capítol VI.

20. De offici de vaguer e de batle

3. Lo vaguer deu jurar la forma de la Pau e de la Treva en presència del bisbe e del poble d'aquella ciutat o vila hont és constituït. Jachme primer en la Cort de

⁹ processos *correxí* : processors A ¹⁹ processos *correxí* : processors A ²⁴ processos *correxí* : processors A

Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo LI. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XXXI; et in Curia Gerunde, capitulo III. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXX.

2. Et uicarius non debet poni in uicaria ubi habet domicilium uel sit inde oriundus.

5 Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XII.

3. Vicarius debet iurare secundum formam sibi traditam in Constitutione Curie. Et ultra hoc tenetur iurare formam Pacis et Treuge in presencia episcopi et populi illius ciuitatis uel uille ubi constituitur, alias in posse episcopi, quod fideliter exerceat iusticiam et quod propter hoc pecuniam non recipiat, et quod defendat clericos et
10 homines eorum et eorum bona uiriliter et potenter. Iacobus primus in Curia Barchinone, capitulo I. Iacobus I in Curia Ilerde, capitulo II.

4. Et non potest facere caualcatam super honores uel homines ecclesiarum, uel super castrum uel honorem de feudo ecclesie, nisi in domino feudi fuerit inuenta fatica de directo racione illius qui pacem dicitur uiolasse. Iacobus primus in Curia
15 Barchinone, capitulo II.⁷

5. Nec potest albergas recipere in mansis ecclesiarum nec acapite uel forciam facere. In eadem Curia, capitulo finali.

6. Nec questiam uel exaccionem bladii uel alterius rei, alias dominus Rex requisitus tenetur facere restitui infra duos menses. In eadem Curia, capitulo X.

20 7. Nec potest sibi ponere subuicarium.

8. Nec uendere iusticiam seu aliquid recipere unde iusticiam non faciat.

9. Nec incipere a questionibus sine cognitione iudicis uel precepto Principis.

10. Nec debet tenere in sua societate seruientes latrones uel homines infamatos nec eos mittere per uicariam.

25 11. Vicarius est iudex competens baronum, militum et hominum de paratico. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XLI.

¹ prima om. E | Curia²] Curie Pujol ² tercius sup. lin. U¹: om. U¹ ⁴ in om. C ⁵ tercius om. EC | Montisoni C ⁷ illius U²: eius U¹ ¹¹ I²] II C: om. U Pujol ¹³ super...feudo] super honorem castrum uel honorem de feudo E²: super honorem de E¹ ¹⁴ dicitur uiolasse] Dei violaverit Pujol | uiolasse] uiolare U ¹⁵ Barchinone correx: Ilerde O ¹⁸ alicuius C | Rex om. C ¹⁹ duos E¹: d E² ²⁰ ponere sibi C | subuicarium] nisi in locis ubi est assuetum, ibidem adiec. C ²¹ iusticiam²] iusticia Pujol | faciat] Iacobus I in prima Curia Barchinone capitulo 12 adiec. C ²² Nec... Principis] post uicariam transpos. E | Principis] Iacobus I in prima Curia Barchinone capitulo 13 adiec. C ²³ debet om. E | societate] seruitute E ²⁴ uicariam] Iacobus I in prima Curia Barchinone capitulo 11 adiec. C

¹ 1283/LI | 1292/XXXI ² in¹...III] 1321/III | 1362-1363/XXX ⁵ 1333/XII ⁶ formam...Curie] 1283/forma del jurament dels veguers (CYADC: 118-119) ¹⁰ Iacobus...11 I¹] 1228^b/VIII ¹¹ 1257/II ¹⁴ 1228^b/IX ¹⁷ 1228^b/XV ¹⁹ 1257/X ²⁰ 1228^b/X ²¹ 1228^b/XII ²² 1228^b/XIII ²³ 1228^b/XI ²⁶ 1283/XLI

⁷ Aquest paràgraf i el següent recullen dues Constitucions de les Corts de Barcelona de 1228 (les no relatives a la Pau i Treva); i no de Corts de Lleida, com presenta la tradició manuscrita.

Barchinona, capítol I. E deu jurar en poder del bisbe que exercirà feelment la justícia, e que per açò no pendrà pecúnia, e que defendrà virilment e potent los clergues e hòmens e béns llurs.

5. E que no pendrà albergues en los masos de les sgleyes, no y farà força o capte, 6. ne quèstia o exacció de blat o d'altra cosa, en altra manera lo senyor Rey, request, ^{24r/} 5 sie tengut de fer restituir dins dos mesos. 7. Ne lo dit vaguer pot metra o posar sotveguer. 8. Ne deu vendre la justícia o rehebre alguna cosa per què no la fasse 9. ne deu començar a turments sens conexença de jutge o manament del Príncep. 10. Ne deu tenir en sa companya servidors ladres ne hòmens diffamats ne trametre'ls per la vegueria. Jachme primer en la Cort de Leyda, capítol I, II. 10

1. Ítem les vegueries deuen ésser distintes, axí que un castell o loch ab sos térmens no sia sinó de una vegueria ço és d'aquella en la qual és assegut lo cap del castell. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol LI. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XXXI. En la Cort de Gerona, capítol IIII. Pere terç en la Cort de Muntsó, capítol XXX. 15

2. E lo vaguer no deu ésser mès o posat en aquella vegueria d'on és nadiu o en què és domiciliat. Alfons terç en la Cort de Mun[t]blanch, capítol XII.

11. Lo vaguer és jutge competent dels barons e cavallers e dels hòmens de paratge. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XLI.

12. Vicarius cum deputato locali in qualibet uicaria potest retaxare numerum focorum ut iuxta dictum retaxatum numerum soluant exinde. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo VI.

13. Vicarius Barchinone qui ponit *capdeguaytas* tenetur pro culpīs, delictis et negligenciis per eos commissis si de illis non possint assequi iusticiam conquerentes. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XVII.

14. Qui, si pro eligendis ipsis recipere pecuniam, donum uel munus, penam ducentorum morabatinorum auri et priuacionis officii ipso facto incurrit. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXXIII.

15. Vicarius Ripacurcie tenetur seruare Constitutiones Pacis et Treuge a Montissono usque ad collum de Paniça[r]s. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XXXVIII.

16. Vicarius et baiulus tenentur reddere ius de compromissis et penis appositis in ipsis, et tenentur sequi et complere mandata et iudicata per compromissarios et iudices delegatos. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XIII.

17. Baiuli eligunt et ponunt subbaiulos in sua baiulia et tenentur pro culpīs, delictis et negligenciis eorum pro mala eleccione si de illis non possunt assequi iusticiam conquerentes. Qui subbaiuli, antequam utantur officio, debent assecurare tenere tabulam. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XVII.

18. Et, si pro eligendo subbaiulum dictus baiulus recipiat pecuniam, munus uel donum, penam ducentorum morabatinorum auri et priuacionis officii penam incurrit ipso facto. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXXIII.

21. De officio iudicis delegati et commissarii

1. Iudex delegatus a uicario uel baiulo potest in causa sibi commissa quem uelit eligere publicum scriptorem. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XX.

2. Si delegatus dicatur per aliquam parciū esse suspectus debet recusans coram eodem delegato suspicionis causas sufficientes proponere et eas probare coram arbitris per ambas partes electis, sic ut quelibet pars unum eligat, prestito prius per recusantem calumnie iuramento; ita quod si causa allegata uera seu sufficiens non existat recusans in expensis sine aliquo remedio condemnetur. Iacobus secundus in Curia Ilerde, capitulo XIII; et in Curia Gerunde, capitulo XIII.

1 deputado *Pujol* 2 ut] et *U Pujol* | soluat *U Pujol* 4 *capdeguaytes E* : *capdeguaytis C* | culpīs et delictis *E* 5 possunt *E* 6 XVIII *U Pujol* 7 si *om. U Pujol* | eligendis ipsis *U²* : eligendos ipsos *EU¹* : eligendo ipsis *C²* : eligendo ab *C¹* | recipit *EC* | munus] mutuum *C* 9 XXXIII *C²* : XX *C¹* 10 Vicarii *U Pujol* | tenentur *U Pujol* 13 reddere *E²* : dicere *E¹* | et a penis *U* 15 delegatos *C* | secundus *om. C* 17 eorum *om. E* 18 tenere *om. E* 21 penam¹ *om. U Pujol* penam² *sup. lin. U²* : *om. U¹* 23 et commissarii *om. U Pujol* 25 scriptorem] instrumentum *U Pujol* 28 sic quod *E* quelibet *Pujol* 29 seu *E²* : uel *E¹* | non...30 recusans] non sit recusantis *U Pujol* 30 recusans *E²* : rei *E¹*

2 1413/[cc] VI 6 1333/XVII 8 1362-1363/XXXIII 11 1292/XXXVIII 15 1289/XIII 19 1333/XVII 22 1362-1363/XXXIII 25 1289/XX 30 Iacobus...31 XIII¹] 1301/XIV 31 in...XIII²] 1321/XIV

12. Lo veguer ab lo diputat local en cascuna vegueria pot retatxar lo nombre dels fochs e segons la dita retatxació deuen ^{24v/} pagar d'aquí avant. Capítol de Cort del Rey en Ferrando, capítol C.

13. Lo veguer de Barchinona qui posa capdeguaytes és tengut de les culpes, delictes e negligències comeses per ells en cars que-ls qui se'n clamen no puxen aconseguir justícia d'aquells. Alfons terç en la Cort de Montblanch, capítol XVII. 5

15. Lo veguer de Ribagorça és tengut de servir les Constitucions de Pau e de Treva de Muntsó fins al Coll de Paniça[r]s. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XXXVIII.

16. Lo veguer e'l batle són tenguts de retra dret de compromesos e de les penes en aquells imposades e són tenguts seguir e complir los manaments o coses jutjades per los compromissaris e jutges delegats. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol XIII. 10

17. Lo batle elegeix e pose sotbatle en la sua batlia, e és tengut per les culpes, delictes e negligències llurs per rahó de la mala elecció en cars que los qui se'n clamen no puxen aconseguir justícia de aquells, e lo dit sotbatle ans que us de son ofici deu jurar e assegurar de tenir taula. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol XVIII. 15

18. E si lo dit batle per metra sotbatle o lo vaguer de ^{25r/} Barchinona per metra capdeguayta reheben peccúnia, servey o algun don encorren en pena de dos-cents morabatins d'or e de privació de l'offici *ipso facto*. Pere terç en la Cort de Muntsó, capítol XXXIII. 20

21. De officio de jutge delegat e de comissari

1. Cascun jutge delegat de vaguer o del batle se pot elegir en la causa a ell comesa qual scrivà públich se vulle. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol XX.

3. Lo official ordinari no pot ésser delegat. Ne li pot ésser feta comissió de neguna causa. E si n'usave que fos privat de l'offici e restituesque a la part totes despeses e dans. Capítol de Cort del Rey Martí, capítol X. 25

4. Ne causa de appellació pot ésser per lo senyor Rey delegada sinó a juristes. Pere terç en la Cort del Muntsó, capítol VI.

2. ^{25v/} Si lo jutge delegat és per alguna de les parts recusat per sospitós, aquel qui-l recuse deu proposar davant lo dit delegat les coses e rahons de sospita e deu provar aquelles davant àrbitres per amdues les parts elegits. Axí que cascuna part ne 30

³⁰ deu¹ in margine adiec. A²: om. A¹

3. Non potest delegari officialis ordinarius neque commissio de aliqua causa sibi fieri. Capitulum Curie Barchinone, capitulo X.

4. Nec potest delegari causa appellacionis nisi iurisperitis. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo VI.

5. 5. Commissarii uero seu delegati non possunt sub quouis nomine mitti per Cathaloniam, alias posset eis impune resisti. Maria in Curia Barchinone, capitulo XXVIII.

22. De officio Consulium, iuratorum et Rei Publice administratorum

1. Consules, iurati et paciarii ciuitatum et uillarum possunt uti et esse in ciuitatibus et uillis prout assueuerunt esse et uti. Petrus in Curia Barchinone, capitulo XXVII.

2. Et possunt ordinare et taxare et ponere precia siue salarium ydoneum, de uoluntate uicarii uel baiuli illius loci seu eius locumtenentis, super salario carcellariorum. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo V.

3. Et super salario scriptorum⁸ scribaniarum uicarii et baiuli, siue sint *forsades* scribanie siue non, quorumcumque scriptorum. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo X. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo XI.

4. Possunt eciam ordinare locum certum ubi uendantur merces, altilia, galline, caules, racemi et ceteri fructus recentes siue sicci. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXV.

5. Possunt inquam defendere, impedire et resistere cuicumque frangenti ecclesiam uel extrahere inde uolenti cartas, monetam uel aliud ibi depositum. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XXXI.

6. Et de eorum consilio posanderii Regis, Regine uel Primogeniti debent assignare *posadas* in qualibet ciuitate seu uilla. Maria in Curia Barchinone, capitulo XV.

7. Debent inquam interesse in examinacione fienda de iuristis, medicis et notariis antequam ad exercicium officii admittantur. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XVII, XVIII, XIX.

23. De officio Procuratoris et aduocati fiscalis et collectorum terciorum

1. Fisci procuratores et aduocati in principio sui officii debent prestare sacramentum et homagium quod, si contingat dictum procuratorem in Audiencia

1 delegar sic C 3 Petrus om. C 5 sub] sibi E 9 uti...esse E²: esse et E¹ 14 scripturarum EC 15 secundus om. C 16 X] XV C | XI] XV C 17 aletilia E 19 XXVI U Pujol 21 monetam om. U Pujol | aliud] aliquid C | ibi U²: ubi U¹ secundus om. C 23 possendarii E: posenderi U Pujol 25 examinacione fienda] examine fiendo U Pujol | et E²: eci E¹ 27 XVII et XVIII et XVIII E 28 Procuratorum C | et²...terciorum om. U Pujol 29 procuratoris C | et om. C

2 1409/cc X 3 1362-1363/VI 6 1422/XXIX 10 1283/XXVII 13 1283/V 15 1289/X 16 1359/XI 18 1362-1363/XXV 21 1289/XXXI 24 1422/XV 26 1289/XVII | XVIII | XIX

⁸ A l'original (VALLS I TABERNER, 1928: 267) la lectura és «scriptorum». Al CR-10, f. 24v, una paraula ha estat esborrada, probablement «scripturam», i s'ha escrit a sobre «scriptorum». El G-3 (f. 27r) recull «scrivans».

elegesque un, prestat primerament per lo recusat jurament de calúmpnia, e si la causa o rahó de sospita no és vera o sofficiant lo recusant deu ésser condempnat sens negun remey en les despeses. Jachme segon en la Cort de Leyda, capítol XVIII. E en la Cort de Gerona, capítol XIII.

5. Nagun comissari o delegat no por ésser tramès per Cathalunya sots quin nom se vulle, en altra manera pot-li ésser resistit sens incurrimment de neguna pena. Maria en la Cort de Barchinona, capítol XXIX.

22. De offici de jurats, concellers o pahers e administradors de la cosa pública

1. Los jurats, pahers e con^{26v}/sellers de les ciutats e viles poden ésser e usar en les dites ciutats e viles segons que han acostumat de ésser e de usar. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXVII.

2. E poden ordonar, tatxar e posar preu o cert salari ydòneu de voluntat del vaguer o batle o de llur lochtinent sobre lo salari dels carcellers. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol V.

3. E axí mateix sobre'l salari de les scriptures de quals[s]evol escrivants de les scrivanies del vaguer o del batle, si-s vol sien scrivanies forçades o no. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol X. E Pere terç en la Cort de Cervera, capítol II.

4. Ítem poden ordonar cert loch hon se venen mercaderies, capons, gallines, raÿms e altres fruytes axí fresques com seques. Pere terç en la Cort de Muntsó, capítol XXV.

5. E poden empatxar, defensar e resistir a tot hom qui trench sgleya, d'on vulle traure cartes, moneda o altra cosa aquí deposada. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol XVII, XVIII e XIX.¹⁵

6. E de consell llur los posaders del senyor Rey, de la Regina o del Primogènit deuen assignar possades a cascuna ciutat o vila. Maria en ^{26v} la Cort de Barchinona, capítol XV.

23. De offici de procurador e advocat fiscal e de cullidor de terços

3. Lo procurador fiscal no-s pot appellar ne supplicar de sentència contra ell donada en causes criminals, e semblantment en civils, si donchs no li eren pervengudes scriptures o altres documents, les quals no fossen produÿdes. E açò sie

¹⁵ E axí *correxí*: E Aaxí A 22 XIX] Deuen encara ésser presents en la examinació qui-s fa de juristes o metges ho notaris hans que sien admesos a exercici de llur offici, Alfons segon en la Cort de Muntçó capítol XVII, XVIII, XIX *in margine adiec.* A²

¹⁵ El copista ha fet un salt d'igual a igual: és tracta d'Alfons II, Montsó, capítol XXXI. Els mss. Bisbat de Vic 158 i ACA, còdex de Ripoll 102, coincideixen amb la redacció de la versió llatina, tot incloent també els capítols XVII, XVIII, XIX del mateix rei i Corts, amb el resum propi, com a cloenda de títol.

regia mouere alicui questionem super aliquo iure, proprietate uel iurisdiccione quam Regi asserat pertinere, non possit aliter dare petitionem quam de consilio in scriptis redacto aduocati fiscalis, de quo appareat in libello per suscripcionem eius in manu propria factam; quod quidem consilium non audeat dare dictus aduocatus donec
 5 probaciones dicte petitionis fuerint demonstrate eidem, et ipsis uisis habuerit consilium cum duobus solemnibus iuristis de Audiencia uel consilio domini Regis, quod eciam redigatur in scriptis taliter quod reus uiso dicto consilio possit an cedat uel contendat melius deliberare. Maria in Curia Barchinone, capitulo XXVI.

2. Nec potest dictus procurator fiscalis, sub pena priuacionis officii, contra aliquem
 10 facere, inquirere nec in processu libellum uel aliam scripturam offerre nisi de consilio aduocati fiscalis illius stacionis, de quo habeat constare per scripturam manu dicti aduocati factam, alias non auditur sed fragante maleficio uel ubi de fuga timetur ad capcionem persone potest procedi instante dicto procuratore fiscali seu alias non expectato consilio aduocati. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo VI.

3. Nec potest dictus procurator fisci appellare nec supplicare a sententia contra
 15 ipsum lata in causis criminalibus, et similiter in ciuilibus nisi in dictis ciuilibus peruenissent scripture uel alia documenta ipsi procuratori que non fuissent producta. Et hoc teneatur primo iurare in animam suam. Et si fuerit cognitum duxisse maliciose dictam appellacionem uel supplicacionem condemnabitur in expensis quas tenetur de
 20 bonis propriis soluere. Qui, si non habeat bona, conuertetur in alia pena equiualentia arbitrio iudicis. Capitulum Curie Martini Barchinone, capitulo VIII.

4. Et, si inquisicio uel apprisia ad instanciam dicti procuratoris fiscalis uel ex officio fuerit inchoata uel per quemuis iudicem recepta, non publicetur donec per aduocatum fisci illius stacionis fuerit recognita et plene uisa infra terminum per
 25 iudicem sibi statutum. Qua uisa si, per contenta in illa, uisum fuerit dicto aduocato quod, si datis defensionibus processus remaneret in puncto quo tunc est, probatum esset plene uel semiplene uel inde insurgerent indicia presumpcionis uel argumenta saltim que mouere debeant iudicem ad ulterius procedendum, tunc aduocatus faciat inquisicionem e uestigio publicare formetque petitionem contra reum criminis.
 30 Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XXX.

3 in² om. C 4 factum Pujol | non audeat om. C 5 habuerint C 8 concendat U: concedat C Pujol 11 aduocati] Ferdinandus in Curia Barchinone capitulo VI adiec. E¹ et del. E² | habebat E 12 audiatur U Pujol 13 procuratori Pujol 16 ipsum E²: eum E¹ | et sup. lin. C²: om. C¹ | ciuilibus¹ E²: ciuibus E¹ | ciuilibus² E²: ciuibus E¹ 17 producte C 18 teneatur E²: teneantur E¹ | iurare primo E | dixisse C 20 habet U Pujol 22 apprisio C | instancia U Pujol fiscalis] fici E: om. C 23 publicentur C 24 recognita E³: cognita E²: con E¹: recepta C | plena Pujol 25 statutum E²: statum E¹ | si sup. lin. U²: om. U¹ Pujol 26 datis] datur Pujol | remanerent E | nunc E 27 plene...semiplene] per semiplene E | indicia correxi: iudicia O | presumpcionis U²: presumpcionibus U¹ Pujol | argumentationis C 28 ulteriora C 29 a uestigio E | formetque Pujol | criminis om. U Pujol

tengut primerament jurar en la ànima sua, e si serà conegut que haje menada maliciosament la dita appellació ho supplicació que sie condemnat en les despeses, les quals haje pagar de sos béns propis. E si no ha béns sie convertida en altra pena equivalent ha arbitre del jutge. Capítol de Rey Martí, capítol VIII.

6. Los lochstinents del procurador fiscal no poden usar de neguna juridicció ne fer 5
neguna execució, ans si per son offici han res a demanar [h]o ^{27r/} deuen demanar
davant lo jutge ordinari. E si contra açò faran per los jutges o inquisidors de la taula a
llur arbitre sien punits. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol VIII. Pere terç en
la Cort de Cervera, capítol XVIII.

7. E, si lo dit lochtinent ho cuyllidors de terços e scrivans de les Corts, per força o 10
per corrupció ho en altra manera endegudament, hauran res exhigit o resebut, sien
tenguts de restituir-ho a la part tot en doble. E a ffer açò per capsió de béns e de
persones e per altres remeys de dret sien compellits per llurs ordinaris. Pere terç en la
Cort de Cervera, capítol XIX.

2. Ítem lo procurador fiscal no deu fer enquerir contra negun ne en procés donar 15
libell ho altra scriptura sinó de consell de l'advocat fiscal d'aquella stació, del qual
consell haje apparer per scriptura feta per mà del dit advocat; en altra manera no deu
ésser hoÿt. Emperò, fragant malifici o si's tem de fuyta, pot ésser procehit a capció de
la persona a instància del dit procurador fiscal ho en altra manera no sperat consell del
dit advocat. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol VI. 20

4. E, si enquesta o aprísia, a instància del dit procurador fiscal ho per offici, serà ^{27v/}
començada ho per qualsevulle jutge presa, no sie publicada fins que per l'advocat fiscal
d'aquella stació sie regoneguda e plenament vista dins lo temps per lo jutge ha ell
statuït, la qual vista, si per les coses contengudes en ella serà vist al dit advocat fiscal
que si dades defensions lo procés romanía en lo punt que llavors és que serie provat 25
plenament o semiplena ho que n'insurgirien indicis de presumpció ho arguments
almenys tals que deurién moure lo jutge a procehir més avant, lladonchs lo dit advocat
façe tant tost la dita enquesta publicar e forme sa petició contra lo delat,¹⁶ 5. la qual lo
dit procurador sot pena de privació de son offici sie tengut donar davant lo jutge
contra lo dit delat dins sis dies judicials, qui deuen ésser assignats al dit procurador 30

³ pena A²: manera A¹ 21 enquesta A²: enquesta A¹ 25 que¹ in *intercolumnio* A²: om. A¹

¹⁶ Aquest paràgraf, fins aquí, correspon, segons especifica també la versió llatina, a Ferran I, a Barcelona, capítol XXX.

5. Quam infra sex dies iudiciales qui debent procuratori fisci assignari postquam inquisicio erit publicata idem procurator contra delatum coram iudice, sub pena priuacionis officii, si per ipsum stabit, offerre omnino teneatur. Et si per aduocatum fiscalem steterit dictus aduocatus simili pena puniatur. Quod si ex processu que dicta sunt ipsi fisci patrono non uideantur insurgere tunc nec libellum formet nec procedi ulterius paciatur, sed inquisicione reseruata, si delatus captus fuerit in carcere uel fideiussoribus commendatus, is qui ius dicit faciat eum e uestigio liberari. Quod, si iudex prefatus et aduocatus fisci contra predicta fecerint et negligentes in premissis fuerint uel remissi, pena decem librarum qui culpabilis repertus fuerit pro uice qualibet feriatur. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo V.

6. Locatenentes procuratoris fiscalis non possunt uti iurisdiccione aliqua nec aliquam execucionem facere; sed, si qua ex eorum officiis petere habuerint, ea coram iudicibus ordinariis petere tenentur. Qui, si contrafecerint, per inquisitores tabule ad eorum arbitrium puniantur. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo VIII. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo XVIII.

7. Et, si quid predicti locatenentes seu collectores terciorum et scriptores Curiarum per uim, corrupcionem aut alias indebite exegerint aut receperint, totum in duplum restituere parti tenentur, ad quod per capcionem bonorum et personarum et alia iuris remedia per suos ordinarios compellantur. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo XVIII.

24. De officio posanderiorum

1. Posanderii domini Regis, Regine et Primogeniti tenentur assignare *posades* ad ordinacionem consulum seu regencium ciuitatem uel uillam ubi erunt. Et pro assignando ipsas non debent recipere pecuniam. Et si contrafecerint, sunt ipso facto priuati officiis eorum. Maria in Curia Barchinone, capitulo XV.

25. De officio porteriorum et azemblariorum

1. Azemblarii et superazemblarii et porterii animalia, que tamen quis non teneat pro sua propria equitatura, uel furnis aut molendinis non deseruiant, possunt in ciuitatibus, locis et uillis regiis tantum recipere pro dominis Rege, Regina, filiis et

3 offerre *Pujol* 4 simili...puniatur] pena puniatur simili *C* : pena simili puniatur *U Pujol* 5 patrono *sup. lin. adiec. U²* : procuratori *U¹ Pujol* | forment *Pujol* | ulterius procedi *E* 6 si *om. E* 8 fecerint] fuerint *U Pujol* | missis *C* 10 fferiatur *E²* : fferiator *E¹* 12 habeant *C* 13 ordinariis *om. C* | contrafecerit *Pujol* | inquisicionis *Pujol* 14 puniatur *Pujol* 16 si *om. C* | qui *C* : quod *U* : quis *Pujol* | dicti *E* 17 exhigerint *E* : exigerint *C* | aut²] uel *E* 18 ad...per] aut quod aut per *E* | per *om. C* 19 iure *EC* | medio *C* 21 posendarii *EC* 22 Posanderius *Pujol* tenetur *Pujol* 23 ordinaciones *U Pujol* | regencium *E²* : regencum *E¹* | pro *om. C* 24 debet *Pujol* | pecuniam *E²* : salarium *E¹* | sint *Pujol* 25 officio *Pujol* 27 tenet *Pujol* 29 ciuitatibus *U²* : ciuital *U¹* | ciuitatibus...regiis] ciuitatibus et locis regiis *E* | Rege et Regina *C*

4 Quod...10 feriatur] 1413/XXX 10 1413/V 14 1333/VIII 15 1359/XVIII 19 1359/XVIII 25 1422/XV

après que la enquesta sie publicada. E si estarà per culpa de l'advocat fiscal de semblant pena sia lo dit advocat punit. Mas si era vist al dit advocat que del dit procés no ensurgissen les sobredites coses lladonchs no deu formar libell ne soferir que sie més avant procehit, mas reservada la dita enquesta façe tantost deliurar lo delat si era pres o afermençat. E si los dits jutge e ad^{28r}/vocat fiscal contra açò faran, e en açò seran 5 necligens o remesos aquell qui culpable serà trobat de pena de deu liures per cascuna vegada sie punit. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol V e VI e VII.¹⁷

1. Lo procurador fiscal no pot donar en l'Audiència del senyor Rey demanda o petició contra algun sobre dret o propietat o juridicció, la qual digue pertànyer al senyor Rey, si no ho ha de consell de l'advocat fiscal reduït en escrits, del qual 10 aparegua per subscripció de mà del dit advocat feta en lo libell. E que'l dit advocat no guos donar lo dit consell fins que les proves de la dita petició li sien monstres e vistes aquelles ne haje haüt son consell ab dos sol-lempnes juristes de la Audiència ho consell del senyor Rey, lo qual consell axí mateix sie redigit en escrits en tal forma que aquell 15 contra qui serà donada la dita petició, libell o demanda, vist lo dit consell, puxe mills deliberar si o atorgarà o si contradirà. E, d'açò observar, los dits advocat e procurador fiscal ans que usen de l'offici deuen prestar sagrament e homenatge. Maria en la Cort de Barchinona, capítol XXXVI.

24. ^{28v}/ De officio de posanders

1. Los posanders del senyor Rey, de la Regina e del Primogènit són tenguts assignar 20 les posades a ordinació dels consellers ho regidors de la ciutat, vila o loch dont seran. E per assignar les dites posades no deuen reebre peccúnia. E si contrafaran que sien *ipso facto* privats de l'offici. Maria en la Cort de Barchinona, capítol XV.

25. De officio de porte[r]s e de azemble[r]s

1. Los sobreazemble[r]s e azemblers e porte[r]s poden en les ciutats, lochs e viles 25 reynals tantsolament pendre bèsties les quals emperò algun no tenga per son propi cavalcar, o que no servesquen a forns o a molins, per obs del senyor Rey e Regina, fills e infants ^{29r}/ llurs, e encara ells presents per los conseyllers e altres domèstichs llurs, e

⁹ digue *correxí*: digne A 18 XXXVI A²: XXV A¹ 27 forns A²: fons A¹

¹⁷ No sembla pas que la Constitució número VII tingui cap relació amb les dues anteriors, sinó que cal suplir-la per la número XXX (com a ACA, còdex de Ripoll 102, f. 11v).

infantibus eorum; et eis presentibus eciam pro consiliariis et aliis domesticis eorum ac eis absentibus pro consiliariis, secretariis et scriptoribus eorum qui tamen accedant pro negociis dictorum Regis et Regine. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XVI.

5 2. Sed si appareat in recipiendo dicta animalia deliquisse, longe uidelicet plura animalia quam domino Regi et sue Curie sint necessaria scienter ut inde faciant gentes redimere capiendo uel redempcionem recipiendo, aut alias in similibus grauiter ex proposito excedendo, suo officio ipso facto perpetuo sint priuati, et exacta in duplum illi a quo receperint restituere tenentur, notamque infamie iuris ac penam centum
10 morabatinorum auri pro qualibet uice qua contrafactum fuerit incurrunt, cuius pene execucionem, absentibus Rege et Regina, ordinarii cuiuslibet ciuitatis uel uille de bonis ipsorum summarie et de plano possunt facere et tenentur, nec possunt eis inde gratiam facere ullo modo. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo XIII; et in Curia Montissoni, capitulo XVI; et in Curia Perpiniiani, capitulo XXIII.

15 3. Porterius Regis, Regine uel Gubernatoris generalis non potest facere aliquam execucionem sine consilio uicarii, Curie uel baiuli, iudicis ordinarii uel assessoris illius loci ubi iminebit execucio fienda uel iudicis delegati in negocio sibi commisso. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo VIII.

4. Et eundo racione dicte execucionis uel quauis alia racione ultra quinque solidos
20 pro die, inter salarium et sumptus, nequeat recipere uel habere. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo XIII.

26. De officio sagionum

1. Sagiones debent poni in Curiis boni et ydonei, et numero pauci. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo III.

25 2. Quorum numerum possunt temperare inquisitores tabule in qualibet uicaria et baiulia; et punire ipsos ad eorum cognicionem, si deliquerint in eorum officio uel tenendo officium. Iacobus secundus in tertia Curia Barchinone, capitulo XI.

3. Et uicarius uel baiulus non possunt augmentare numerum sagionum per inquisitores ordinatum. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XVIII.

30 4. Et sagiones non debent habere pro salario nisi sex denarios Barchinonenses uel quattuor Iaccenses pro leuca, uel minus ubi consueuerunt minus habere. Alfonsus

1 eciam *om. E* | pro] per *U Pujol* | consiliariis *U²*: consialariis *U¹* | et²...2 secretariis *om. U Pujol* | eorum²] eorumdem *E* 2 tamen] tunc *Pujol* 3 Regina *Pujol* 4 *XV Pujol* 5 Sed] Et *E* | in *sup. lin. E²*: *om. E¹* | delinquisse *E* uidelicet] recipiendo *adiec. E* 6 Curie] familie *C* 9 notaque *Pujol* | iur(e) *non liquet EU* | pena *Pujol* 12 inde *om. U Pujol* 14 XIII *C* 15 Porterius *E²*: R *E¹* | Regis et Regine *C* | Gubernator *C* | possunt *E* 16 Curie] terre *C* 17 manebit *C* | facienda *E* 20 pro *om. C* 22 sagionis *C* 24 secundus *om. C* 25 possint *C* 26 eorum¹ *om. E* delinquerunt *E*: delinquerint *C* 27 Curia tertia *C* 29 inquisitoris *Pujol* 30 Barchinone *U Pujol*

3 1362-1363/XVI 13 1359/XIII | in²...14 XVI] 1362-1363/XVI 14 in...XXIII] 1350-1351/XXIV 18 1333/IX 20 1359/XIII 23 1333/III 27 1311/XI 29 1333/XVIII 31 1289/XXIV

ells absents per los consellers, secretaris e escrivants llurs, los quals emperò vagen per negocis dels dits Rey e Reyna. Pere terç en la Cort de Muntsó, capítol XVI.

2. E si apparrà en pendre les dites bèsties los dits ezemble[r]s, sobreetzemble[r]s e porter haver delinquit, ço és scientment haver presos [*sic*] moltes més bèsties que no eren necessàries al senyor Rey e a la sua Cort, per ço que n'faessen rescatar les gents ho prenent-ne rescat o en altra manera ab propòsit en semblants coses greument fahent excès, que *ipso facto* sien privats en per tots temps de llur offici. E sien tenguts restituir ço que n'hauran exigit en doble a aquell de qui ho ajen pres e encorreguen pena de infàmia de dret e de dos-cents morabatins d'or per cascuna vegada que contra açò faran, la qual pena, absents lo Rey e la Reyna, los ordenaris de la ciutat, vila o loch poden e són tenguts exigit dels béns dels contrafahents summàriament e de pla, ne lus ne poden fer gràcia en neguna manera. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol XIII. E en la Cort de Muntsó. ^{29v/} E en la Cort de Perpenyà, capítol XXIII.

3. Los porte[r]s del senyor Rey, de la Reyna o del Governador no poden fer alguna execució sens consell del dit vaguer, Cort, batle o de llur assessor d'aquell loch hont se haurà affer la dita execució o del jutge delegat en aquella causa a ell comesa. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol IX.

4. Los porters anants per alguna execució o per altra rahó no poden pendre sinó sinch sols per dia entre salari e despesa sot pena de privació de llur offici *ipso facto*. Pere tercer en la Cort de Cervera, capítol XIII.

26. De officio de saigs

1. Los satgs deuen ésser posats en les Corts bons e sufficients e poch en nombre. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol III.

2. E los jutges o inquisidors de la taula poden temprar lo nombre dels sags en cascuna vegueria e batlia, e punir aquells a llur conexença si hauran delinquit en llur offici o tenint offici. Jachme segon en la terça Cort ^{30r/} de Barchinona, capítol II.

3. E lo veguer ho lo batle no poden créxer lo dit nombre dels satgs ordonat per los dits inquisidors. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol XVIII.

4. Los satgs no deuen haver de salari sinó sis diners barchinonesos ho quatre jaquesos per legua ho menys allà hont menys ne han acostumat de haver. Alfons segon

17 de] Barch *del.* A² 30 allà...menys² om. A¹ : allà hont menys ne *in margine* A²

secundus in Curia Montissoni, capitulo XXIII; Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XVIII.

5. Et si movent uel citant plures contentos in una littera citacionis uel monicionis non debent habere nisi pro uno pedagio quocumque in una littera contineantur.⁹

5 Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XV.

6. Et creditur eis pro sola oblacione citacionis. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo III.

7. Sagionie autem non debent uendi per aliquem officialem preterquam Ville France et Fontis Rubei, cum sagiones ipsorum locorum recipiant aliqua iura regia que
10 in usu seu exercicio iurisdictionis non consistunt. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XVIII.

27. Que officiales regii facere prohibentur

1. Nullus officialis regius aut sagio uel bastonerius debet intrare ciuitates, castra uel uillas nec terminos ipsorum uel alia quecumque loca que non sunt domini Regis pro
15 querimonis, faticis, pignoracionibus seu execucionibus faciendis aut alia quacumque occasione racione sui officii, nisi prout tempore domini Regis Iacobi fuit fieri assuetum. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo III.

2. Nec debet imponere bannum in hominibus uel honoribus qui sunt in territorio castrorum, prelatorum, religiosorum, richorum hominum, militum, ciuium uel
20 hominum uillarum Cathalonie; quod si fiat non ualet. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XXXIII, et in Curia Gerunde, capitulo VII.

3. Nec potest imponere penam alicui homini de paratico uel religioso sine suo consensu. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XXVIII.

4. Nec debet facere acapta; et si fecerit debet soluere duplum. Alfonsus secundus in
25 Curia Montissoni, capitulo XXVII.

5. Nec debet recipere seruicium ab aliquo nisi de cibo et parum; et si contrafiat pro furto habeatur, et amittat officium incontinenti. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo I et V.

¹ secundus¹ om. C ³ unica *Pujol* ⁴ quodcumque C: quancumque *Pujol* | una] dicta *CU Pujol* | contineatur *Pujol*: continetur C ⁹ recipient C ¹⁰ se C ¹¹ XVIII C ¹² prohibentur] Quilibet officialis tenetur facere continuam residenciam in loco in quo iurisdictione utatur alias si per duos menses in anno fuerit absens amittit ipso facto salarium illius anni, Alfonsus ³ in Curia Montisalbi capitulo XV et Petrus in Curia Ceruarie capitulo XV *adtec.* C ¹⁴ ipsorum] ipsarum E: om. C ¹⁵ saticis C | pignoribus C | quecumque *EU* ¹⁶ officii sui E ¹⁸ in¹...honoribus] in hominibus uel honoribus E²: in honoribus E¹ | uel honoribus om. *U Pujol* | sint C | territoris *Pujol* ¹⁹ militum... uel] militum et ciuium et C ²¹ XXXIII] XXXVIII C ²³ secundus *sup. lin.* E²: om. E¹C ²⁴ acap(i)(ur)a non liquet C: acapte *U Pujol* ²⁶ potu *U Pujol* ²⁸ capitulo...V] capitulo V C

¹ 1292/XVIII ⁵ 1292/XV ⁶ 1283/IV ¹⁰ 1333/XIX ¹⁷ 1283/III ²⁰ 1292/XXXIII ²¹ in...VII] 1321/VII ²³ 1289/XXVIII ²⁴ 1289/XXVII ²⁷ 1289/I | V

⁹ Cf. la lletra de la Constitució de Jaume II, 1292/XV: «nisi pro uno pedagio pro multis quos inde amoneat in una littera» (CR-10, f. 75v; CARAVYC I: 159).

en la Cort de Muntsó, capítol XXIII, e Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XLIII.

5. E si citen o amonesten molts contenguts en una letra de citació ho de amonestació no deuen haver sinó per un peatge per molts que sien en la dita letra contenguts. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XV. 5

7. Les sagionies no deuen ésser venudes per negun official sinó aquelles de Vila Francha e de Font Robia. Car les sagionies dels dits lochs reseben alguns drets que no stan en ús ne exercici de juridicció. Alfons terç en la Cort de Mun[t]blanch, capítol XIX.

27. ^{30v}/ De les coses prohibides als officials 10

1. Negun official reyal, saig o bastoner no deu entrar en ciutats, castells o viles ne en llurs térmens ne altres lochs qui no sien del senyor Rey per fer clams, fatigues, penyores o execucions o per qualsevulle altre ocasió, per rahon de son offici, sinó en la forma que en temps del Rey en Jachme era acostumat de fer. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol III. 15

2. Ne deuen posar ban en los hòmens o honors que són entre territori de castels, de prelats o de religiosos o de rics hòmens, de cavallers, de ciutadans o de hòmens de vila de Cathalunya. E si ho fan no val. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XXIII. E en la Cort de Gerona, capítol VII.

3. Ne posar pena a negun hom de paratge o de orde sens llur consentiment. Alfons 20 segon en la Cort de Muntsó, capítol XXVII.

4. Ne deuen fer acapte. E si ho fan deuen pagar lo doble. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol XXVII.

5. Ne deuen reebre servey de algun sinó de menjar e d'a^{31r}/quell poch e si o faran que sie haüt per furt e que perden l'ofici de continent. Alfons segon en la Cort de 25 Muntsó, capítol I, V.

6. Ne gosen jurar o aguabellar ab altre official ne fer-se de casa de negun noble de la senyoria del Rey. Ne tenir rendes de negun mentre que tinguen lo offici reyal, si

15 III] [N]e deuen posar a negun hom de paratge *del. A²* 17 hòmens²] rics *del. A²*

6. Nec audeat se facere de domo alicuius nobilis de dominio Regis, neque tenere redditus alicuius hominis dum teneat officium regium, nisi prius teneret dictos redditus uel beneficia antequam haberet officium regium antedictum. Et, si fecerit, quod amittat officium et sit exul ab hac patria per unum annum. Alfonsus secundus in

5 Curia Montissoni, capitulo V.

7. Nec possit tenere officium prelati, uel alterius cuiuscumque persone. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XIX.

8. Neque idem officialis uel aliquis de eius familia audeat recipere procuracionem uel commissionem alicuius persone super redditibus aut aliis iuribus infra districtum
10 ipsius colligendis, exceptis iuribus Regis. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XVIII.

9. Nec potest impetrare aliquam assignacionem sibi fieri, super prouencibus uel iuribus officii sibi commissi, pretextu quantitatis per dominum Regem sibi debite; et si fiat non ualet, quia subditi inde grauentur. Iacobus secundus in Curia Gerunde,
15 capitulo XVIII.

10. Neque eciam potest emere neque emi facere redditus loci unde est officialis, nec rem aliquam immobilem que sit alicuius sui subditi nec eciam mobilem que ui Curie uenderetur, nec partem habere, nec fraudem aliquam super his committere. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XII, XXII; et in Curia Ilerde capitulo
20 VIII.

11. Nec potest recipere donacionem seu obligacionem siue assignacionem censualium uel uiolariorum uel aliarum rerum, quia presumitur fieri per metum. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XI.

12. Nec potest aliquid recipere de rebus racione officii penes ipsum sequestratis uel
25 commendatis, alias tenetur restituere recepta in duplo et ex tunc non potest officium regium obtinere. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo XVII.

13. Nec debet se unire seu agabellare cum aliquo alio officiali. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo V.

1 dominio domini Regis E 3 redditus C 4 exul om. E | secundus om. EC 7 secundus om. C 9 super] sub C
10 ipsius E² : ip E¹ 11 XVIII] VIII C : nec potest compellere aliquam Vniuersitatem uel singularem personam
accipere remissionem directe uel indirecte pro qua recipiat ipse officialis aliquam quantitatem uel aliud alias
tenetur illud restituere in duplo, Maria in Curia Barchinone capitulo XIII adiec. C 12 impetrari Pujol | uel E² : f E¹
13 et om. C 14 grauantur E : grauarentur C 16 eciam E² : eci E¹ | unde E² : ubi E¹ 17 sui om. C 18 uenderentur E
19 secunda om. C | XII] et capitulo adiec. E | XII XXII] XII-XXII Pujol | XXII] XXXI C 20 V VIII U : V-VIII Pujol
21 seu E² : siue E¹ | assignacionem] seu adiec. E 22 uel] siue E 26 tercia] quarta U Pujol 27 unire] unire E
gabellare U Pujol 28 in capitulo C

4 1289/V 6 1300^a/XIX 10 1350-1351/XVIII 14 1321/XVIII 18 1300^a/XII | XXII 19 in²...20 VIII] 1301/VIII
23 1289/XI 26 1311/XVII 27 1289/V

donchs ja primerament no tenien les dites rendes o beneficis abans que aguessen lo dit offici. E si ho fa que perda l'offici e sia exellat de la terra per un any. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol V.

7. Ne puxen tenir offici de prelat o d'altra qualsevol persona. Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol XIX. 5

8. Ne lo dit official o algun de sa família no gos pendre procura o comissió de naguna persona de cullir rendes o altres drets dins son destret o territori, exceptats los drets del Rey. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XVIII.

9. Ne pot empetrar que li sia feta alguna assignació sobre los drets o esdeveniments de l'offici a ell comanat per rahó o ocasió d'alguna quantitat per lo senyor Rey a ell 10 deguda. E si lo contrari era fet que no valega car los súbdits ne serien agreujats. ^{31v/} Jachme segon en la Cort de Gerona, capítol XVIII.

10. Ne pot comprar ne fer comprar les rendes del loch d'on és official, ne alguna cosa inmoble que sia d'algun sotmès seu, ne encara moble que's vena per força de Cort ne y pot haver part ne fer frau. Jachme en la segona Cort de Barchinona, capítol XII, 15 XXII. E de Leyda, capítol VIII.

11. Ne pot pendre donació o obligació o assignació de censals o de violaris o d'altres coses car serie presumció ésser fet per pahor. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol II.

12. Ne pot pendre ho haver res de les coses per rahan de son offici devers ell 20 seqüestrades o comenades. E si ho fa és tengut restituir-ho en doble e d'aquí avant no pot tenir offici reyal. Jacme segon en la terça Cort de Barchinona, capítol XVII.

13. Ne's deu haunir o agabellar ab negun altri official. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol V.

14. Nec aliquis assessor uel scriptor se associare cum uicario, baiulo uel alio officiali. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo IIII.

28. De officio inquisitorum seu iudicum tabule, eorumque salario, et qui officiales tenere tabulam sunt astricti

5 1. Omnes officiales regii antequam utantur officio sibi commisso debent in posse domini Regis uel eius quem ad hoc ipse ordinauerit prestare ydoneam caucionem cum bonis fideiussoribus, ita quod proceres illius ciuitatis uel uille de dicta securitate se teneant pro contentis, uidelicet quod tenebunt tabulam. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo I.

10 2. Et prestare sacramentum et homagium quod post depositum officium pro tenendo dictam tabulam remanebunt personaliter in ciuitate uel uilla que est caput dicti officii per quinquaginta dies, infra quos nequeant absque fideiussorum suorum expressa licencia et consensu, de quibus constare habeat per publicum instrumentum, de dicta ciuitate uel uilla et terminis earum exire. Petrus tercius in Curia Ceruarie,
15 capitulo VI.

3. Et dominus Rex debet de triennio in triennium in carnipriuio, eciam si tunc generalis Curia non celebretur, remouere omnes suos officiales temporaneos ab eorum officiis. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo IIII.

4. Et debet eligere unum militem et unum ciuem uel hominem uille, et unum
20 iurisperitum in qualibet uicaria, qui eligant sibi unum notarium. Et inquirant contra dictos officiales si fuerint negligentes in manutenendo, custodiendo et defendendo iurisdiccione[m] et iura regia, uel si fraudem commiserint pro pecunia uel alia de causa in damnum Regis siue diminucione[m] iurisdiccione[m] ipsius. Et inquirant super
25 ordinacionibus Curiarum fractis uel non seruatis, et super omnibus et singulis iniuriis factis Vniuersitatibus uel singularibus quibuscumque personis, ac super aliis in quibus

1 assessor...scriptor] scriptor uel assessor *E*²: scriptor seu *E*¹ | uicario uel baiulo *E* 2 IIII] III *C* 3 eorum *U Pujol* 6 Regis in *margin*e *C*²: *om. C*¹ | ad hoc *om. C* 8 tenebit *C* 10 homagium et sacramentum *E* 12 per *om. U Pujol* | infra] in *Pujol* | fideiussoribus *Pujol* | suorum *E*²: consensus *E*¹ 14 terminos eorum *C* 16 eciam] et *C* 17 celebrabitur *U Pujol* | suos *sup. lin. E*²: *om. E*¹ 21 custodiendo *om. C* 22 regia et uel *E* | pro *om. C* 23 diminucione *Pujol* | ipsius *om. C* | requirant *EC* 24 factis *U Pujol* | iniuriis] e tortis *sup. lin. adiec. U*²

2 1292/IV 8 1300^a/I 14 1359/VI 18 1311/IV

14. Ne lo assessor o scrivà se deu associar ab lo vaguer o batle o altre official. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol IIII.

28.^{32r/} De offici de inquisidors e jutges de la taula

1. Tots los officials reyals abans que usen de l'offici a ells comenat deuen en poder del senyor Rey o d'altra a açò per ell ordonat prestar ydònea causió ab bones 5
fermançes en tal manera que·ls prohòmens de la ciutat o vila de la dita seguretat se tenguen per contents, ço és que tendran taula. Jachme segon en la Cort de Barchinona, capítol I.

2. E deuen prestar sacrament e homenatge que, aprop que hauran lextat lo offici, per tenir la dita taula romendran personalment en la ciutat o vila que és cap del dit 10
offici per cinquanta dies, dins los quals no puxen exir de la dita ciutat o vila e llurs tèrmens sens expressa licència e consentiment de llurs fermançes, de què haje a co[n]star per carta pública. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol VI.

3-4. E lo senyor Rey deu de trienni en trienni a carnestoltes, per bé que lladonchs no·s celebra Cort General, tots sos offici^{32v/}als temporals remoure de llurs officis. E deu 15
elegir hun cavaller e hun ciutadà o hom de vila e hun juriste en cascuna vegueria. Los quals se alegesquen hun notari e enquiren contra los dits officials ja si seran stats negligens en mantenir, guardar e defendre la juridicció e drets del senyor Rey o si hauran comès frau per peccúnia o per altra cosa en dan del senyor Rey o en disminució de la sua juridicció. E enquiren sobre les ordinacions de les Corts Generals trencades o 20
no servades, e sobre totes e sengles injúries fetes ha Universitats o quals[s]evol singulars persones, e altres coses en què los dits officials usants de llur offici ajen delinquit. E presten sacrament e homenatge los dits inquisidors que ben e leyalment enqueriran contra los dits officials, els condempnaran o absolran segons justícia e llur

¹⁴ carnestoltes] Antigament se feye enquesta cascun any e tenien los officials taula XXX dies qui començaven lo primer dia de janer e durant la taula eren sospesos dels officis, Alfons segon en la segona Cort de Muntsó, capítol IIII, e Jachme en la segona Cort de Barchinona, I, II e XXI. Ne la dita enquesta durant podien ésser retornats en lo dit offici ans lo inquisidor en nom e per auctoritat del senyor Rey hi posave altre official en loch del sospès, Jachme en la segona Cort de Barchinona, capítol II. Depuy féu ordonar que·s tengués la taula de dos en dos anys, Jachme en la Cort de Leyda, capítol I. Enaprés fou ordonat que·s tengués de tres en tres anys segons que ací és contengut *in margine adiec.* A² 16 hun²] Antigament lo Rey feye enquesta contra los bovatges e officials [e]-els corregia segons llur culpa axí com li era vigares e penjant la dita enquesta eren sospesos de l'offici, Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XX. Depuys fou ordonat que·l Rey elegís I jorista en cascuna vegueria qui enquirís contra los officials, Jachme segon en la Cort de Barchinona, capítol II. Enaprés fou ordonat ço qui ací és contengut *in margine adiec.* A² 17 hun] Concorda en la Cort de Gerona del Rey Jachme, capítol XIX. Deuen encara los dits jutges ab sacrament e homenatge prometre que segons llur bona consciència elegiran I notari o sufficient, ne a prechs, monicions o induccions del Rey ne d'algun altre faran contra, Alfons segons en la Cort de Muntçó, capítol IIII. E lo dit notari deu ésser en aquella ciutat o vila hont se ten la taula [e] graciosament deu ésser elegit per los dits jutges, pus que no·n face neguna responció, Maria en la Cort de Barchinona capítol XX *in margine adiec.* A² 18 o] en disminució *del.* A²

dicti officiales eorum utendo officio deliquerint; et prestant sacramentum et homagium dicti inquisitores quod bene et legaliter contra dictos officiales inquirent. Et condemnabunt uel absoluent ipsos secundum iusticiam et eorum bonam conscienciam. Et quia summarie inquiretur et pronunciat de culpa seu crimine
 5 ipsorum officialium tantum et non de alia re, ideo ex tali sententia uel processu non sit preiudicium domino Regi uel alteri persone in proprietate uel possessione alicuius rei nisi quoad condemnationem uel absolucionem criminis uel culpe officialium predictorum.

Denunciaciones autem et querimonie contra dictos officiales debent dari
 10 inquisitoribus infra unum mensem a die qua incipiant tabulam tenere. Et postea infra alios tres menses immediate sequentes dicti inquisitores terminent ipsas questiones summarie et sine figura iudicii ex suo officio uel alio modo sicut melius uidebitur eis fiendum timore, rancore, amore et omni seruicio et fraude semotis.

In qua inquisicione uel cognicione atque pronunciacione eius, non possunt
 15 impediri in totum uel in partem per dominum Regem uel aliquem officialem, imo tenentur executare quecumque per dictos inquisitores fuerint iudicata quoad satisfacionem fiendam damna passis. Rex tamen si uoluerit, post pronunciacionem dictorum inquisitorum et non ante, potest remissionem uel gratiam facere de eo quod sibi adiudicatum fuerit tantum; et de pena corporali si officiales ad hoc fuerint
 20 condemnati. Et omnes officiales predicti tenentur personaliter uel per procuratorem sufficientem tenere tabulam et comparere, respondere et procedere coram inquisitoribus supradictis.

Et, si quis dictorum trium inquisitorum propter infirmitatem uel aliud legitimum impedimentum non possit interesse uel intendere in premissis, reliqui duo nomine et
 25 auctoritate Regis possunt alium eligere et sibi associare, qui una cum eis procedat super premissis secundum formam supradictam. Et ille quem in hoc casu elegerint uel associauerint similiter faciat, iuxta formam suprascriptam, sacramentum et homagium alteri dictorum duorum inquisitorum qui dictum sacramentum et homagium recipiat nomine et auctoritate domini Regis.

30 Officialis uero si in quantitate quingentorum solidorum uel minori per dictos inquisitores fuerit condemnatus non possit inde appellare, sed de condemnatione maioris ualoris uel quantitatis uel de qualibet sententia ex qua sequeretur ipsi officiali

¹ delinquerunt *E*: delinquerint *C* 5 ideo] imo *C* | tali] tunc *Pujol* | uel *E*²: seu *E*¹ | sit] fit *U Pujol* 6 domino] homini *Pujol* | Regi *om. U Pujol* | uel²] seu *E* 11 terminant *C* 13 seuicia *U Pujol* | remotis *Pujol* 14 uel *E*²: seu *E*¹ 17 uoluerit] gratiam ffacere de eo quod sibi aduocatum fuerit *adtec. E¹ et del. E²* 18 inquisitorum *E*²: officialium *E*¹ potest *U*²: po *U*¹ 21 sufficientem *om. C* 24 uel intendere *om. U Pujol* 25 possint *C* 26 commissis *C* | eligerint *E*: elegerunt *C* 27 associauerint *U*²: asoss *U*¹ | suprascriptam *E*²: supradictam *E*¹

bona consiència. E per tant, car enqueren e pronuncien summàriament de la colpa o crim dels dit[s] oficials tant solament e no d'altre, per ço per aytal sentència o procés no és fet perjudici al Rey o a altra persona en la propietat o possessió de neguna cosa, sinó en condempnació o absolució del crim o colpa dels dits ^{33r/} oficials.

Les denunciacions, emperò, en querimònies contra los dits oficials se deuen donar 5 dins hun mes del dia que començen de tenir taula. E puys dins altres tres mesos immediament següents los dits inquisidors determenen les dites qüestions summàriament e sens figura de juý per llur offici o en altra manera axí com lus serà mills vist fahedor, temor, rancor, amor e tot servey e frau apart posats.

En la qual enquesta o conexença e pronunciació d'aquella no poden ésser 10 enpatxats en tot o en part per lo senyor Rey ne official algun. Ans són tenguts executar ço que per los dits inquisidors sie jutjat en quant toque satisfacció fahedora a la part dampnejada. Lo senyor Rey, emperò, si:s volrà aprop de la pronunciació dels dits inquisidors e no abans pot fer gràcia o remissió d'allò tant solament que li serà estat jutjat e de la pena corporal si los oficials hi seran estats conde[m]pnats. E tots los dits 15 oficials són tenguts personalment o per sufficient procurador tenir taula e comparar, respondre e procehir davant los dits inquisidors. E si algun dels dits tres inquisidors per enfermetat o altre legítim enpatxament no y porà entrevenir ne entendre en les desús ^{33v/} dites coses, los altres dos per nom e auctoritat del senyor Rey ne poden elegir altre e associar-lo axí mateix, lo qual ensemps ab ells procehescha sobre les dites coses 20 segons la forma desús dita. E aquell que hauran en tal cas elegit e a si associat axí mateix façe, segons la forma damunt dita, sacrament e homenatge a l'hun dels dits dors inquisidors, qui lo dit sacrament e homenatge resebe en nom e auctoritat del senyor Rey.

E si lo official serà condempnat en quantitat de cinch-cens sols o menor per los dits 25 inquisidors que no se'n pusque appellar, mas de condempnació de major valor o quantitat o de qualsevol sentència de què:s seguís al dit official infàmia e de sentència de pena corporal se puxa una vegada appellar e semblantment aquell qui aurà donada

¹¹ tot A²:toti A¹ | executar *sup. lin.* A²:om. A¹ 12 per *sup. lin.* A²:om. A¹ 21 e *sup. lin.* A²:om. A¹

infamia et de sententia pene corporalis possit semel appellare; et ille similiter qui dederit petitionem contra officialem possit appellare simili modo si in quantitate uel re ualente ultra quingentos solidos petita dictus officialis fuerit absolutus. Et quod quilibet possit se iuuare beneficio appellacionis alterius partis. Et quantitas dictorum quingentorum solidorum intelligitur tantummodo de una sententia singulari lata contra ipsum officialem pro Vniuersitate uel pro una persona uel pluribus et non possit intelligi nec multiplicari de condemnacionibus factis in diuersis sentenciis. Et pro dictis appellacionibus cognoscendis et terminandis dominus Rex debet de triennio in triennium in carni priuio quadragesime assignare duos iurisperitos, unum uidelicet in ciuitate Barchinone, qui determinet appellaciones interpositas per officiales uel quaslibet Vniuersitates uel personas de uicariis uel baiuliis Barchinone et Vallesii, Gerunde et Bisulduni, Ausonie, Bagiarum, Bergue et Bargadiani, Villefrance et Montisalbi; et alium in ciuitate Ilerde, qui determinet appellaciones de uicariis uel baiuliis Ilerde, Ripacurcie, Pallariensis, Ceruarie, Tarrage, Dertuse et Montanearum de Pradis. Qui duo iudices appellacionum tabule sacramentum Regi faciant et homagium quod determinent et determinare habeant secundum iusticiam et eorum bonam conscienciam dictas appellaciones et earum quamlibet infra triginta dies continue subsequentes postquam dicta appellacio fuerit facta, infra quos possint procedere et procedi facere de hora in horam et de die in diem summarie et sine figura iudicii secundum quod eis et eorum alteri fuerit bene uisum. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo IIII.

5. Predictae siquidem inquisitiones debent fieri per dictos inquisitores expensis domini Regis, ita uidelicet quod militi dentur pro qualibet die dictorum quattuor mensium sex solidi Barchinone, et ciui uel homini uille quattuor solidi, et iurisperito quattuor solidi et notario seu scriptori dictarum inquisitionum duo solidi. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo V.

6. Sic quod ab inicio tercia tantum pars salarii eis soluatur, alia uero tercia pars lapso mense qui ad querimonias coram ipsis opponendas assignatur, reliquam uero partem habeant in fine trium mensium qui dantur ad questiones terminandas, dum tamen in omnibus ipsis inquisitionibus seu processibus suas sententias dederint;

1 et²...similiter] et si similiter *E* | et²...3 absolutus] simili modo si in quantitate uel re ualente quingentos solidos petita dictus officialis fuerit absolutus et similiter qui dederit petitionem contra officiales simili modo si uoluerit possit appellare *U Pujol* 2 petitiones *C* 3 petitis *C* | quod *om. E* 4 appellacionis *E²*: absolucionis *E¹* | Et] *E* ciam *E* 6 ipsum] dictum *E* 7 possit] sufficit *C* 8 debet *om. U Pujol* 10 uel *om. Pujol* 11 uel²] et *E* 12 Bisuldini *E* Ausone *C* | Bergue *om. U Pujol* 13 uel *om. C* 14 Tarrage] Terrachone *C* 15 Qui] et *U Pujol* | tabule] cabalem *U Pujol* 16 determinare *E²*: determinari *E¹* 17 qualibet *Pujol* 18 possunt *Pujol* 20 secundus *sup. lin. E²*: *om. E¹* 24 solidi¹] solidos *EC* | Barchinonenses *C* | solidi² *om. C*: solidi *U²*: solidos *U¹* 25 solidi¹ *U²*: solidos *CU¹* dictarum *E²*: duarum *E¹* | duos *E* 26 tercius *om. E* 27 tercia¹...eis *E²*: tercia pars salarii tantummodo eis *E¹* salarii...pars² *om. C*

la demanda contra l'official se puga appellar si en quantitat o cosa valent més de cinch-cens sols demanada l'official serà absolt. E que cascun se puxe ajudar de benefici de la appellació de l'altra part. E la quantitat dels dits cinc-cens sols sia entesa tant solament de una sentència singular dada contra lo dit official per una Universitat o per una persona o per moltes e no puxe ésser entès ne multiplicat de ^{34r/} condempnacions fetes en diverses sentències. E per conéixer e determenar les dites appellacions lo senyor Rey de tres en tres anys a carnestoltes deu assignar dos juristes, ço és hun en la ciutat de Barchinona, lo qual determén les appellacions interposades per los officials o qualsevol Universitats o persones de les vegueries o batlies de Barchinona e de Vallès, de Gerona e de Bosolú [*sic*], de Osona e de Bages, de Bergua e de Berguadà, de Vila Francha e de Muntblanch. E altre en la ciutat de Leyda que determén les appellacions de les vegueries e batlies de Leyda e de Ribagorça, de Pallars, de Cervera, de Tàrraga, de Tortosa e de les muntanyes de Prades, los quals dos jutges de appellacions de la taula façen al senyor Rey sagrament e homenatge que determenen e hajen a determenar segons justícia e llur bona consiència les dites appellacions e cascuna d'aquelles dins trenta dies contínuament subsegüents despuix que la dita appellació serà estada feta, dins los quals puxen procehir de hora en hora, de dia en dia, summàriament e sens figura de juý segons que lus serà ben vist. Jachme segon en la terça Cort de Barchinona, capítol IIII.

5. E les dites inquisicions se deuen ^{34v/} fer per los dits inquisidors a despeses del senyor Rey. Axí ço és a-saber que al cavaller sien donats per cascun dia dels dits quatre mesos sis sols barchinonesos, e al ciutadà o hom de vila quatre sols e al jurista altres quatre sols. E al notari o scrivà de les dites enquestes dos sols. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol V.

6-7. En tal forma que en lo començament lus sia pagada solament la terça part de salari. E altra terça part pasat lo mes que és assignat a proposar los clams davant ells. E la restant part ajen a la fi dels tres mesos qui són donats a determenar les qüestions, axí emperò que hajen donades llurs sentències en totes les enquestes o processos, en

¹ cinc-cens] cens *in margine* A²: cens *om.* A¹ 3 cinc-cens] D cens A 13 quals A²: quas A¹

alias, donec eas tulerint, ipsis dicta ultima solucio differatur. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo VIII.

7. Et, ut tales inquisitiones seu processus per dictos iudices infra dictos tres menses determinantur omnino, talem tenentur ordinationem obseruare ut lapso dicto mense qui datur ad querimonias proponendas ipsi inquisitores seu iudices unum mensem assignent his qui suas querimonias proposuerint ad ponendum, articulandum et probandum et ad dicendum quicquid ponere uoluerint, articulare, dicere et probare. Postmodum assignent alium mensem officialibus tenentibus tabulam ad proponendum omnes excepciones et defensiones et ad dicendum quicquid dicere uoluerint et probare. Quibus elapsis quelibet pars minime audiatur, et postmodum in ultimo mense non cessent suas sententias publicare. Et precipitur dictis iudicibus ut saltem una hora cuiuslibet diei iuridice dictorum quattuor mensium in ipsis inquisitionibus seu processibus intendere habeant et cum diligencia teneantur. Petrus in Curia Montissoni capitulo VIII.

8. Quod si infra dictos quattuor menses omnes inquisitiones non fuerint finite dicti inquisitores tenentur sine noua commissione, salario et expensis dictas inquisitiones ut cicius potuerunt finire et determinare, lapsu dictorum quattuor mensium non obstante, ad que in et sub sacramento et homagio per ipsos prestando inquisitionum inicio se astringere teneantur. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo III.

9. Et, ad hoc ut salarium dictis inquisitoribus facilius persoluatur, omnes officiales qui tenere tabulam sunt astricti, antequam suo fungantur officio, deponere habeant in aliqua tabula nummularia uel apud aliquem probum hominem salarium dictorum inquisitorum, pro solido uidelicet et libra iuxta salaria et emolumenta que ipsi officiales in et pro officiis eis commissis recipiunt et quantitatem quam ipsi officiales deposuerunt possint sibi de prouencibus suorum officiorum libere retinere. Et magister rationalis Curie domini Regis ipsam quantitatem depositam ex sola ostensione apoche per campsozem uel alium qui ipsum depositum receperit facta in computum ipsis officialibus admittere teneatur, licet litteram Regis mandatum aut executoriam thesaurarii non ostendat. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XXIX.

2 VIII *U Pujol* 4 terminentur *C* | tenentur] tantum *U Pujol* | ordinem *EC* | seruare *E* 5 inquisitores *U²*: iure *U¹* 8 assignant *E*: assignetur *U (-ss-) Pujol* | alium mensem] alius *U Pujol* 10 lapsis *U Pujol* 14 Petrus...VIII *om. EU Pujol* 16 in quisiciones *E²*: in quisicionibus *E¹* | comissione noua *E* 18 ad...sub] ad quem sub *C* | ipso *Pujol* prestando in inquisitionum *C* 19 se *U²*: seu *U¹* | Curia *U²*: tercia *U¹* | capitulo III *om. E* 20 officialibus *U* 21 habent *E* 23 ipsi *E²*: ipsis *E¹* 24 in *E²*: pro *E¹* | in...officiales² *om. U Pujol* 25 deposuerunt *E²*: depu *E¹* possunt *U Pujol* | retinere *E²*: tenere *E¹* 26 magistri racionales *U Pujol* 27 extensione *C* | per *om. C* | receperint *E* | facta *om. U Pujol* 28 conpotis *E* | teneatur *E²*: teneantur *E¹* | mandatum *in margine uidetur E²: om. E¹* | aut] autem *E* 29 tercius *om. C*

1 1362-1363/IX 14 1362-1363/IX 19 1333/III 29 1350-1351/XXIX

altra manera fins que les dites sentències hagen donades la dita darrera solució lus sia differida o retardada.¹⁸

E per ço que tals processos per los dits jutges sien dins los dits tres mesos del tot determenades deuen aytal orde servir que passat lo mes qui és donat a proposar los clams los dits inquisidors o jutges assignen un mes a aquells qui hauran proposats llurs clams posar, articular, dir ne provar vullen. Despuys ^{35r/} assignen altre mes als officials tenents taula a proposar totes llurs excepcions e defensions e a dir tot quant dir ne provar vullen. E passats los dits mesos neguna de les parts no sia pus hoÿda. E puys en lo darer mes no cessen de publicar llurs sentències. E són tenguts los dits jutges almenys una hora de cascun dia jurídic dels dits quatre mesos entendre en les dites enquestes e processos. Pere terç en la Cort de Muntsó, capítol IX.

8. E si per ventura dins los dits quatre mesos totes les enquestes no seran finides que·ls dits inquisidors sien tenguts sens altra nova comissió ne salari ne despeses les dites enquestes hon abans poran fenir e determenar, no obstant que sien passats los dits quatre mesos, a les quals coses en e sots sagrament e homenatge per ells prestador en lo comensament de les enquestes se sien tenguts d'estrényer. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol III.

9. E per ço que·l salari als dits inquisidors pus fàcilment sie pagat tots los officials qui sien tenguts de tenir taula abans que usen de llur ofici hagen a depositar ^{35v/} en alguna taula de cambi o en poder d'algun prohom lo salari dels dits inquisidors, ço és per sou e per liura segons los salaris e emoluments que·ls dits officials en e per los officis a ells comenats reseben. E la quantitat que deposaran los dits officials se puxen franchament retenir dels emoluments de llurs officis. E lo mestre racional de la Cort del senyor Rey la quantitat axí deposada a sola hostenció de àpocha per lo dit cambiador ho altre que lo dit depòsit haje resebut feta en compte als dits officials sie tengut admetre, jatsie que no mostre letra del senyor Rey, manament o executòria del tresorer. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXIX.

⁴ deuen A²: deuem A¹ ¹¹ processos *correxí*: processors A ¹⁴ poran A²: porran A¹ ²¹ per^l] ésser *del*. A² ²⁶ o *sup. lin.* A²: *om.* A¹

¹⁸ Es tracta de la Constitució de Pere III en les Corts de Montsó, IX. Però al ms. A, en continuar el paràgraf, s'ha decidit col·locar la referència al final del següent paràgraf.

10. Tabulam autem tenere sunt astricti uicarius, subuicarius, Curia et baiulus et subbaiulus, iudex ordinarius et assessor, carcerarius et sagio, et alius quicumque officialis qui iurisdiccione utatur et eorum locatenentes. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo I, XXI; et in tercia Curia Barchinone, capitulo IIII.

5 11. Fallit in castellanis et baiulis et officialibus eorum. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo I et II.

12. Et in Gubernatore generali seu eius locumtenenti et iudicibus Curie eius. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo IIII.

10 13. Similiter notarius regens scribaniam uicarie uel baiulie debet tenere tabulam tempore quo ceteri officiales ipsam tenent. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo VII.

14. Et contra ipsum, inquisicione durante, quamuis perpetuo sit sua scribania, suspendatur a regimine ipsius; sed potest ipsemet committere ipsam scribaniam alteri ydoneo scriptori. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo III.

15 15. Alii uero officiales perpetui uel ad uitam, licet inquirantur ut ceteri officiales, tamen non suspenduntur nec remouentur ab eorum officiis. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo IIII.

16. Officialis uero, antequam inquisicio sit completa et terminata, uel si appellatum fuerit quousque sit determinata appellacio, in aliquo officio non potest redire. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo II et XXI.

17. Et, si fuerit condemnatus racione officii, numquam potest tenere officium Regis. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XI; et in secunda Curia Barchinone, capitulo II.

Secunda pars Compendii

25 1. De edendo

1. Edere debent notarii instrumenta uendicionum, stabilimentorum et quarumcumque aliarum alienacionum que fiant per emphiteotas, uassallos seu feudatarios aut quousuis alios terratenentes, de possessionibus quas in emphiteosim, feudum, pagesiam, aut quemuis alium censum, seruitutem uel onus tenent; et notulas
30 eciam ipsorum instrumentorum dominis uidelicet pro quibus ipse possessiones

1 et²...2 subbaiulus *om. C* 2 assessor] et *adiec. C* | carterarius *Pujol* 3 secunda...4 Curia¹] Curia secunda *C* 4 I et XXI *E* | IIII] et Maria in Curia Barchinone capitulo 28 *adiec. C* 5 et¹ *om. C* 6 et *om. U Pujol* 8 Curie *Pujol* 12 perpetua *E* 13 suspendetur *EC* | ipsam] dictam *C* 15 ad *E*² : adu *E*¹ | inquirant *C* 18 Officialis *correx* : Official(e)s *non liquet C* : Ofiçiales *U (-c-) Pujol* | si *om. E* 24 Secunda pars] Incipit secunda pars *O Compendii om. U Pujol* 27 fiunt *E* : fuit *C* 28 emphiteosi *C* 29 tenent] teneat *E*

3 1300^a/I | XXI 4 in...IIII] 1311/IV 5 1300^a/I | II 8 1311/IV 10 1333/VII 14 1350-1351/III 16 1311/IV 19 1300^a/II | XXI 22 1292/XI | in²...23 II] 1300^a/II

10. En són tenguts, de tenir taula, lo vaguer, sotsvagner, Cort e batle e sotba[t]le, jutge ordinari e assessor, carceller e saig e qualsevol altre official qui us de juridicció e llurs lochtinents. Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol I, II.

11. Açò fall en los castellans e batles e officials llurs. Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol II. 5

12. E en lo Governador general e son lochtinent e jut^{36r}/ges de llur Cort. Jacme segon en la terça Cort de Barchinona, capítol III.

13. Semblantment lo notari regent la scrivania d'alguna batlia ho vegueria deu tenir taula en temps que ls altres officials la tenen. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol VII. 10

14. E durant la enquesta contra lo dit notari, jatsie que perpètua sia sua la scrivania, deu ésser sospès del regiment d'aquella, emperò pot ell mateix comenar la dita scrivania a altre scrivà ydòneu. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol III.

15. Mas los altres officials perpètuus o de llur vida jatsie que sien enquirits axí com los altres officials, emperò no són sospesos ne remoguts de llurs officis. Jacme segon 15 en la terça Cort de Barchinona, capítol III.

16. Emperò los officials abans que la enquesta sie complida e determenada o si appellació se n'ha feta fins que la appellació sia determenada no puxe[n] tornar en negun offici. Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol XX, XXI.

17. E si lo oficial serà condempnat per rahon de l'offici que null temps puxe tenir 20 offici. Jachme en la primera Cort de Barchinona, ^{36v}/ capítol II. He en la segona Cort de Barchinona, capítol II.

Llibre segon

^{37r}/ Ací comença lo segon libre

1. De exhibir e mostrar cartes 25

1. Mostrar deuen los notaris als senyors directes les cartes de les vendes o de establiments o de qual[s]sevol altres alienacions fetes per los feudataris, vassalls e emphiteotes, o qual[s]sevol altres terres tenents de les possessions que tenen en feu o emphiteosim o pagesia o qualque altre çens, servitut o càrrech, e encara les notes de

² carceller] canceller *uidetur scripsisse A¹ et correxisse A²* ¹¹ la¹ sup. lin. A²: om. A¹

tenentur. Et dare eciam ipsis, dominorum predictorum tamen expensis, de dictis notulis copiam et transumptum. Quod si noluerint facere per eorum ordinarios possunt compelli. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XII.

2. Quilibet eciam iudex ordinarius debet compellere quamlibet parcium
5 litigancium instrumenta petita ab altera parte ad fundandam intencionem exhibere et eorum solemniter copiam facere, licet in causa uel iudicio pars a qua fuerint petita ipsis usa non fuerit instrumentis. In Vsatico «Item prouida deliberacione».

2. De in ius uocando

1. Non debet procedi contra aliquem sine citacione. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XX.

3. De libelli oblacione

1. Libelli ineptitudo uel impertinencia non nocet ex quo clare de intencione agentis appareat per processum uel petitionem quin iudex in causa sua proferat sentenciam nec debet talem excepcionem ante litis contestacionem uel postea admittere, nec
15 processus aut sentencia ex causa predicta annullari ualet, uel reuocari, aut dici nulla uel irrita ipso iure. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XIII.

2. Libellus non est offerendus in causa secunde appellacionis. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXVIII.

3. Libellus seu peticio ante debet per aduocatum fisci dictari et subscribi quam per
20 procuratorem fiscalem contra aliquem possit offerri. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo VI et XXX. Et Maria in Curia Barchinone, capitulo XXVI.

4. De iuramento calumnie

1. Iuramentum calumnie debet in omnibus causis, tam ab actore quam reo, prestari. Iacobus primus in Curia Barchinone, capitulo VIII. Et in Vsatico «Quoniam
25 ex conquestione».

5. De pactis et transaccionibus

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

1 ipsis] in ipsis *E*²: in ipsorum *E*¹ | tamen predictorum *U Pujol* 2 notulis] uero titulis *C* | nolint *U Pujol* ordinarium *C* 3 XII *E*²: XLI uidetur *E*¹ 4 quamlibet] quemlibet *E*: om. *U Pujol* 5 fundandum *C* 6 copiam *U*²: capiam *U*¹ | uel in iudicio *C* 7 usa *U*²: uisa *U*¹ | fuerint *E* 13 quin] quam *C*: quia *Pujol* 14 postea] postquam *C* 15 aut¹ *E*²: ex *E*¹ | annullari] appellari *E* | uel om. *Pujol* 18 XXVIII] Nec si supra usu priuilegiorum dubitatur, Petrus secundus in Curia Barchinone in principio. Nec in causis usque ad quinquaginta solidos inclusiue, Petrus tercius in Curia Montisoni capitulo 13 *adiec.* *C* 20 fiscalem] contra aliquem possit offerri contra aliquem nec *adiec.* *E*¹ et *del.* *E*² 24 capitulo VIII om. et uacuum reliquit *E*: om. *U Pujol* 25 conquestione] et Vsatico «Omnes homines tam milites» *adiec.* *U Pujol* 27 Faciunt... *prx. pg.* 2 factis *ad finem capitis transpos.* *C*: om. *U Pujol*

3 1350-1351/XII 9 1292/XX 16 1350-1351/XIII 17 1333/XXIV 20 1413/VI | XXX 21 1422/XXVI 24 1251/VIII

les dites cartes e donar-lus-ne còpia e translat, a despeses emperò dels dits senyors, e si fer no volen ne poden ésser forçats per llurs ordinaris. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XII.

2. Ítem cascun jutge ordinari deu compel·lir cascuna de les parts litigants exhibir e fer-ne sol·lempnament còpia de les cartes que per l'altre part seran demanades per fundar sa intensió, jatsie que en aquell juý la part no haje usat de les dites cartes. En l'Usatge «*Item prouida deliberatione*».

2.^{37v/} De citar e vocar en juhi

1. No deu ésser procehit contra negun sens citació. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona.

3. De donar libell¹⁹

1. La ineptitut o inpertinència del libell, pusque per lo procés o petició aparegua clarament de la intenció de l'actor, no empatxe que'l jutge no puxe donar sentència en aquella causa. Ne deu lo jutge admetra tal excepció abans del plet contestar ne depuys, ne se'n pot anul·lar lo procés ho sentència ne revocar o ésser dit nul·le o irriit *ipso iure*. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXVIII.

3. Lo libell abans que sie donat per lo procurador fiscal contra nagun deu ésser ditat e sotscriu per lo advocat fiscal. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol VI e XXX. Maria en la Cort de Barchinona, capítol XXVI.

2. Ítem en la causa de la segona appellació no sia donat libell. Alfons terç en la Cort de Muntblanch.

4.^{38r/} Jurament de calúpnia

1. Jurament de calúpnia deu ésser prestat en totes causes axí per l'actor com per reu. Jachme primer en la Cort de Barchinona, capítol VIII.

¹⁴ causa A²: cosa *del. A*¹ 18 en la *bis A* 21 Muntblanch] Ne, quant és fet dupte, ús de privilegis, Pere segon en la Cort de Barchinona, en lo principi. Ne en les causes fins en L sols, Pere terç en la Cort de Muntsó, capítol XIII *in margine adtec. A*²

¹⁹ Les rúbriques es troben en ordre igual al *Compendium* llatí, mentre que a l'índex es trobaven en ordre invers, com s'ha dit.

«Communie et conueniencie».

«Constituerunt eciam ut in factis».

2. Pactum factum de non habendo recursum ad arbitrium boni uiri ualet. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo XII.

5 3. Pacta et conuenciones quas milites et pedites in caualcatis et in uenacione ire uolentes inuicem fecerint, siue expresse consenserint siue audientes tacuerint, et non contradixerint, tam in lucro quam damno firmiter obseruentur. In Vsatico «Communie».

4. Dominus Rex non debet facere conuenienciam cum aliquo subdito quia
10 Dominus non debet tenere partem immo debet esse communis omnibus. Alfonsus secundus in Curia Montisoni, capitulo VI.

6a. Vt aduocati examinentur antequam eorum officio utantur

1. Iurisperitus qui non est doctor uel approbatus in iure non debet uti officio aduocacionis, assessorie uel iudicature in ciuitatibus, uillis et locis insignibus
15 Cathalonie donec in presencia uicarii uel alterius officialis et proborum hominum illius ciuitatis uel uille per alios iuristas examinatus fuerit et approbatus, iuretque se bene et legaliter in aduocacionibus et aliis rebus habere. Et iuret se per quinque annos in studio generali ius ciuile uel canonicum audiuisse, et omnes libros ordinarios illius iuris quod ut predicatur audierit penes se ut suos habere. Qui iurisperitus, si premissa
20 non obseruauerit, omnibus dictis officiis per biennium ipso iure priuatus existat et penam nihilominus quinquaginta morabatinorum auri incurrit. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XVII. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo XII; et in Curia Montissoni, capitulo XVII.

2. Debet eciam habere Vsaticos Barchinone et Constituciones Cathalonie et
25 Capitula Curiarum, alias penam quinquaginta librarum inter fiscum et accusatorem equis partibus diuidendam incurrit. Maria in Curia Barchinone, capitulo XVII.

6b. Vt medici examinentur

1. Medici uero fisici et chirurgici, antequam eorum arte utantur, debent similiter
30 examinari et approbari, et fisici debent iurare se audiuisse per tres annos in studio generali libros ordinarios sciencie medicine. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XVII.

4 tercia om. E 6 faciunt EC 7 contradixerint E²: contra E¹ | quam in dampno E | non firmiter C obseruantur C 8 comunie U²: comunali U¹ 9 Dominus...11 VI om. U Pujol | subdito] souco sic C 14 assorie C 16 uille E²: u E¹ 17 rebus se habere E 18 canonicum uel ciuile E 19 iuris E²: iuriss E¹ | quos C 27 Vt medici] De medici ut C 28 fisici om. E | simpliciter E 30 medecine EU Pujol

3 1311/XII 10 1289/VI 21 1289/XVII 22 1359/XII | in²...23 XVII] 1362-1363/XVII 26 1422/XVII 30 1289/XVII > XVIII

5. De pactes e transaccions

2. Pacte fet de no haver recors a arbitre de bon baró val e ten. Jachme segon en la terça Cort de Barchinona, capítol XII.

4. Lo senyor Rey no deu fer convenença ab negun sotmès. Ans deu ésser comunal en justícia a tots. Alfons en la Cort de Muntsó, capítol VI. 5

6a. Que advocats e metges sien examinats abans que usen de llur offici

1. Cascun juriste qui no és doctor o aprovat en dret no deu usar de offici de advocat, de assessor o de jutge en ciutats, viles e lochs insignes de Cathalunya fins que ^{38v/} en presència del veguer o d'altre official e dels prohòmens d'aquella ciutat o vila sie per altres juristes examinat e aprovat [e jur haver-] se ben e leyalment en advocacions e 10 altres coses, e jur haver hoÿt cinc anys en estudi general dret civil o canònich, e haver devers si que sien seus propis tots los libres ordinaris d'aquell dret que segons dit és haurà hoÿt, lo qual juriste si les dites coses no observarà de tots los dits officis per dos anys *ipso iure* sie privat e noresmenys encorregua en pena de cinquanta morabatins d'or. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol XVII. Pere terç en la Cort de Cervera, 15 capítol XII. E en la Cort de Muntsó, XVII.

2. Deu encara lo dit juriste haver los Usatges de Barchinona e Constitucions e Capítols de Cort de Cathalunya. Si no, encorre en pena de cinquanta lliures departidora entre lo fisch e l'acusador per eguals parts. Maria en la Cort de Barchinona, capítol XVII. 20

6b

1. Los metges físichs e sirurgians, abans que usen de llur art, deuen ésser examinats e aprovats, e los físichs deuen jurar haver hoÿt per tres anys en estudi general los libres ordinaris de sciència de medecina.

2. Los juheus e serrahins metges deuen ésser examinats per hun metge cristià e 25 per metges de llur ley o secta si n'i ha o, si no n'i ha, lla^{39r/} donchs sien exeminats per

¹⁰ se...11 coses] se ben e leyalment en advocacions e altres coses *in margine A²: om. A¹* ¹⁴ ipso...noresmenys *in margine A²: om. A¹* ¹⁵ segon *correxí*: segons A

2. Iudei autem et saraceni medici debent examinari per unum medicum christianum et per medicos eiusdem legis uel secte, si qui sint; uel, si non fuerint, tunc examinentur per duos medicos christianos. Et, si reperti fuerint sufficientes, iurare habeant, antequam ad practicam admittantur, se bene et legaliter praticare. Medici uero omnes qui, antequam ut premittitur examinati sint et approbati, praticare presumpserint priuacionem officii per biennium et penam quinquaginta morabatinorum auri incurrunt. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XVII.

7. Ne liceat in potenciores acciones uel cessiones transferre

1. Cessiones que prohibentur de iure fieri in potenciores habent locum in Rege et Regina, filiisque et officialibus eorum. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo III.

8. Vt nemo priuatus titulos prediis alienis imponat

1. Minans uel metum uerbo uel facto inferens per se uel alium qualitercumque possessoribus rerum feudalium uel emphiteoticarum quas dominus directus in commissum recepit, seu alias iure directi domini proprie culture retinuit, distraxit uel stabiliuit, aut earum fructus destruens uel agros depopulans, eo quia pretendit ius sibi competere in rebus predictis, his uel aliquo eorum probatis coram iudice competenti, pro eiecto a Pace et Treuga publicetur, habeatur et euitetur per uicarium in cuius uicaria talia fuerint attemptata, si inde fuerit per partem idem uicarius requisitus, alias non. Quam publicacionem aliis uicariis, prelati, baronibus et aliis iurisdictionem habentibus habeat intimare, et nullus exinde eum ualeat sustinere. Sed, cum talis eiectus comparuerit purgando contumaciam aut satisfaciendo damna et expensas parti, aut firmando ius in posse uicarii, potest eum dictus uicarius reducere in Pacem et Treugam et punire eum de crimine secundum iusticiam. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XV.

9. De arbitriis

1. Arbitramenta et sentencie arbitrorum debent per officiales regios sine diffugio execucioni mandari, tam in penis quam in aliis. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XIII. Iacobus secundus in Curia tercia Barchinone, capitulo XII; et in Curia Gerunde, capitulo XVI.

¹ et] *om. U*: [et] restituit *Pujol* 3 examinantur *C* 7 tercius] in Curia Seruarie capitulo XII et *adiec. E* 12 uel per alium *E* 13 possessionibus *C* | rerum *U*²: eorum *U*¹ *Pujol* 14 recipit *EC* | domini *E*²: domini *E*¹ 15 eorum *EC Pujol* 16 eorum aliquo *E* 18 talia *bis C* | atempta *E*: atemperata *C* | inde *E*²: idem *E*¹ *C* | fuerit...partem] fuerint partem *E* 19 requisitus *om. E* 21 et...22 expensas] ex expensis *C*²: ex pensis *C*¹ 22 expensis *Pujol* 24 XV *U*²: XVI *U*¹ 25 arbitris *EU Pujol* 28 tercia *om. E* 29 et...XVI *om. C*

7 1362-1363/XVII 10 1362-1363/III 23 1413/XV 27 1289/XIII 28 1311/XII 29 1321/XVI

dos metges christians. E si seran trobats ésser sufficients deuen jurar abans que sien admesos a practicar de bé e leyalment a practicar. E si algun metge abans que sie segons damunt és dit examinat e aprovat presumirà practicar encorrega privació de son offici per dos anys e pena de cinquanta morabatins d'or. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol XVII. 5

7. Que no sia legut a negun cessionar accions en pus potents

1. Les cessions que per dret són prohibides ésser fetes en persones pus poderoses han loch en lo senyor Rey e Reyna e fills e officials llurs. Pere terç en la Cort de Muntsó, capítol III.

8. Que negun privat no pos en camp ho possessió d'altri creus ho senyals ho lus 10 façe pahor o manaces

1. ^{39v/} Si algun, pretenent se haver dret en algunes possessions ho altres coses feudals o emphiteoticàries, les quals lo senyor directe se haurà preses en comís ho en altra manera, per rahó de dreta senyoria, se retindrà a sa pròpria cultura ho haurà distretes o stabilides, menasçarà als posseïdors de les dites coses o lurs farà pahor de fet o de paraula per si o per altre en qualsevol manera, provades les dites coses o alguna d'elles davant jutge competent, aytal manaçant o fahent pahor sie publicat per gitat de Pau e de Treva e per tal sia haüt e esquivat per lo vaguer de la vegueria ont tals coses seran atemptades, si'n serà per la part request e no en altra manera, la qual publicació haje lo dit vaguer intimar als altres vagues, prelats e barons e a altres havents 15
juridicció. E d'aquí avant nagun no'l gos sostenir. Emperò, si aytal gitat de Pau e de Treva vol comparar purgant sa contumàcia o satisfahent lo dampnatge e despeses a la part o fermant de dret en poder del vaguer, lo dit vaguer lo pot reduir en Pau e en Treva e punir-lo del crim segons justícia. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol XV. 20

9. ^{40r/} De arbitres 25

1-3. Los arbitraments e sentències de àrbitres deuen per los officials reysals sens diffugi nagun ésser executades axí en penes com en altres coses. E val lo compromès fermat sots pena que no hagen recors a arbitre de bon jutge. Alfons segon en la Cort de

¹⁷ publicat] per la vegueria *del. A*²

2. Et tenet renunciatio ne habeatur recursus ad arbitrium boni uiri. Iacobus secundus in Curia tertia Barchinone, capitulo XII.

3. Et ualet compromissum firmatum sub pena. Iacobus secundus in Curia Gerunde, capitulo XVI.

5 Tercia pars Compendii

1. De iudiciis et firmis iuris

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Bataylla iudicata».

«De omnibus namque communibus causis».

10 «Magnates».

«Qui se sciente».

«Iudicium in Curia».

«Iudicia Curie».

«Stabilierunt eciam».

15 «Statuerunt eciam quod si parentes».

«Pater contra filium».

2. Rex debet tenere iusticiam et iudicare per directum. Vsaticus «Alium namque».

3. Cause usque ad quinquaginta solidos inclusiue sine strepitu et figura iudicii et sine scriptis debent cognosci et appellacione remota determinari, contraria
20 consuetudine non obstante. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XIII.

4. Firmans de iure non tenetur firmare cum pignoribus tenentibus, preterquam pro Pace et Treuga et pro duello. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XX.

5. Quilibet debet firmare de iure domino suo ubicumque ipse uoluerit in suo,
25 scilicet comites et uicecomites potestati pro quolibet castro cum eius honore pro centum unciis auri Valencie; miles uero pro qualibet cauallaria terre pro decem, et pro castro cum adempriuio eius pro aliis decem; pro feudis minoribus secundum illorum ualorem; pro hominatico sicut pro media caualleria terre de hoc quod ad fidem

1 renunciacione ne C 2 tertia Curia E | tertia om. C | XII] XVI C 4 XVI] XII C 5 Tercia pars] Incipit tertia pars O 6 iuris firmis U Pujol 7 Faciunt...16 filium ad finem capitis transposuit C 8 iudicate E 9 communibus causis om. C 11 se om. C 15 quod om. C 16 filium] «Omnes homines debent firmare», «Etiam inuiolabili» adiec. C 17 namque] In accusacionibus ac querelis pacis et treuge et denunciacionibus perit instancia cause si non prosequatur infra annum. Et eciam si prosequatur, nisi infra biennium finiatur. Maria in Curia Barchinone, capitulo VII. adiec. U Pujol 18 strepitu E²: scriptu E¹ 22 pro¹] in E | secundus om. C 24 debet E²: tenetur E¹ domino U²: de U¹ | suo¹ sup. lin. U²: om. U¹ 25 et uicecomites om. C | potestati] parati Pujol 26 et...27 decem sup. lin. U²: om. U¹ Pujol 28 hominatico] hominacio C | pro²] per Pujol

1 1311/XII 3 1311/XII 20 1362-1363/XIII 22 1300^a/XX

Muntsó, capítol XIII. Jachme segon en la terça Cort de Barchinona, capítol XII. E en la Cort de Gerona, capítol XVI.²⁰

Libre terç

Ací comença lo tercer libre

1. De juhís e de ferma de dret

5

1. Fan al present títol los Usatges:

«En lo prohemi».

«Tots hòmens fermen», capítol XXII.

«Bataylla jutjada», XXVII.

«De totes comunes causes», capítol XXVIII.

10

«Los magnats», XXIX.

«Qui a son scient», XL.

«Judici donat», LXXVI.

«Los judicis de Cort», LXXVII.

«Stabiliren encara los dits», LXXIX.

15

«Statuïren encara que si los pares», CXII.

«Pare contra fill», CLVI.

«Ítem i[n]violabla observació», CLXV.

3. Les causes fins a cinquanta sols inclusivament se deuen conéixer e determenar sens escrit²¹ ^{40v/} e figura de juhí e sens escrits, tota apellació remoguda, contrària consuetut no obstant. Pere terç en la Cort de Muntsó, capítol XIII. 20

4. Nagun no és tengut de fermar de dret ab penyores tenents, sinó per Pau e per Treva o per batalla. Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol XX.

¹⁹ fins sup. lin. A²: om. A¹

²⁰ En la versió catalana es troben adjudicades a un únic resum les dues Constitucions que en la versió llatina tenen, cadascuna, la seva ressenya particular. La primera d'aquestes Constitucions (Jaume II, terceres Corts de Barcelona, capítol XII) no tenia cap línia pròpia en el resum únic de la versió catalana.

²¹ Caldria entendre *strèpit*, que és la forma que presenta ACA, Còdex de Ripoll, 102, f. 15v: «st(re)pit». Indubtablement l'habitual semblança de les grafies c/t, i l'ambigüitat de les abreviatures re/ri, han confós el copista d'A. A la Compilació catalana (G-3, f. 42r) es llegeix «brugit».

pertinebit. Rusticus autem pro quinque solidis cum augmento. Vsaticus «Omnes homines».

6. In accusacionibus ac querelis Pacis et Treuge et denunciacionibus periit instancia cause si non prosequatur infra annum. Et eciam si prosequatur nisi infra
5 biennium prosequatur et finiat. Maria in Curia Barchinone, capitulo VII.

2. De ordine iudiciorum

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Si quis aliquod malum».

«Si quis homines habuerit».

10 «Si quis contra alium».

«Si quis dixerit se».

2. Cause de quibus in Audiencia fuerit facta relacio debent uotari et decidi antequam alie postmodum incipiantur. Maria in Curia Barchinone, capitulo XIII.

3. De dilacionibus

15 1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Placitum mandetur».

«Stabilierunt eciam».

«Statuerunt eciam idem».

«Similiter nempe».

20 «Omnes homines postquam».

2. Dilacio debet dari et assignari partibus ad litigandum de tribus in tribus diebus, nisi fuerit causa inter milites; tunc eciam assignatur eis de octo in octo diebus. Iacobus primus in Curia Barchinone, capitulo.

3. Militi dantur tres dilaciones, prima decem dierum, relique due de octo in octo
25 diebus, uel una pro omnibus de uiginti sex diebus. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XVI.

⁴ Et om. U Pujol | nisi...5 finiat] nisi infra biennium finiat C : nisi finiat infra biennium U Pujol 5 VII] Lis cum extraneo uel iter agente debet cito et sine mora fine debito terminari in Vsaticis «Quoniam ex conquestione», capitulo «Item inuiolabili». Vsus priuilegiorum debet absque libello et sine figura iudicii terminari per solam receptionem testium, Petrus II.us in Curia Barchinone capitulo primo adiec. C : Lis cum extraneo uel iter agente debet cito et sine mora fine debito terminari. Vsaticis «Item inuiolabilii obseruacione» adiec. U Pujol 7 Faciunt...11 dixerit ad finem capitis transposuit C 11 se om. C 12 in sup. lin. C² : om. C¹ 13 alie postmodum] postmodum alie cause C | postmodum E² : per p E¹ 15 Faciunt...20 postquam ad finem capitis transposuit C 18 idem] inde C 21 in tribus om. C 23 capitulo] XVI adiec. U² Pujol 25 uiginti sex] XXV C : XX.ti U Pujol 26 XVI U² : XVII U¹

5 1422/VII 13 1422/XIII 22 1251/III 25 1292/XVI

6. En acusacions e clams de Pau e de Treva e denunciacions pereys la instància de la causa si no és perseguida dins un any. Encara que sia perseguida si dins dos anys no és finida. Maria en la Cort de Barchinona, capítol VII.

2. De orde de juýs

2. Les causes de què és feta relació en la Audiència deuen ésser votades e 5 determenades ans que n'i sien altres començades. Maria en la Cort de Barchinona, capítol XIII.

3. De dilacions

1. Fa[n] al presen[t] títol los Usatges:

«Pleyt sia menat», XXIII. 10

«Stabiliren encara los dits», LXXIX.

«Statuïren encara aquells mateys», CXV.

«Semblantment statuïren e loaren», CXVII.

«Tots hòmens pus que hauran», CLXXX.

2. Dilació deu ésser donada e assignada a les parts a pledejar de tres en tres dies, si 15 donchs lo plet no és entre cavallers, als quals deu ésser assignat de vuit e[n] vuit dies. Jachme primer en la Cort de Barchinona, capítol III.

4. Placitum mandatur tam magnatibus quam militibus, primum ad decem dies, deinde de octo in octo. Rusticis autem mandatur in quarta die uel quinta. Vsaticus «Placitum».

5. Omnis causa cuiuscumque qualitatis fuerit, infra quadraginta dies debet finiri computandos a die firmamenti, nisi tempus esset prolongandum pretextu testium uel instrumentorum que in remotis partibus haberentur. Et quod de hoc fiat plena fides per iuramentum. Et quod detur dilacio secundum loci distanciam. Si autem infra quadraginta dies contingit aliquam parcium ad Principem appellare, si legitime et non frustratorie appellauerit, non currit ei predictum tempus quadraginta dierum, si in die sibi statuto a iudice ut coram Principe debeat comparere fuit in Curia Regis donec suam habuerit sentenciam. Iacobus primus in Curia Barchinone, capitulo III.

6. Quod, si ex culpa alterius partis efluxerint dicti quadraginta dies ante definicionem cause, emendet alteri parti que sine culpa fuerit omnes expensas quas pro dicta causa oportuerit sustinere. Sin autem dies culpa iudicis efluxerint sine cause definicione, emendet iudex partibus omnes expensas quas pro dicta causa oportuerit eos sustinere. Iacobus primus in Curia Barchinone, capitulo VI.

7. Causa uero appellacionis que fit super definitiuam sentenciam terminetur infra uiginti dies, et causa secunde appellacionis terminetur infra decem dies. In eadem Curia, capitulo VIII.

8. Appellari debet et opponi exceptio nullitatis contra sentenciam infra decem dies. Et terminari dicta exceptio, si contra sentenciam secunde appellacionis fuerit opposita, infra alios decem dies. Iacobus secundus in Curia Ilerde, capitulo XIII.

9. Apostoli debent dari infra decem dies a tempore appellacionis emisse. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo VII.

25 **4. De iurisdictione omnium iudicum et de foro competenti**

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Omnes homines debent firmare».

2 in octo om. U Pujol | Rusticis...3 Placitum om. E 4 debet finiri E²: bis E¹ 5 computandos om. E 6 que correxi: qui EC: om. U Pujol | Et quod] Ex quo C 8 contingerit EC | si] sed E 9 frustratorie U Pujol | ei om. C 11 III] IIII U Pujol 12 Quod] Quia C | eluxerint C: afluxerit Pujol 13 emendat C 14 afluxerint Pujol 15 difinicione E²: diminucione E¹ 17 fit] fiet C: sit Pujol | sentenciam om. U Pujol 18 cause E | terminetur E 21 terminari U¹: d U² 22 apposita E 24 tercius] II.us Pujol 26 Faciunt...prx. pg. 3 Laudauerunt ad finem capituli transposuit C

11 1251/III 16 1251/VI 18 1251/IX 22 1301/XIII 23 1362-1363/VII

3. Als cavallers quant són citats deuen ésser dona^{41r/}des tres dilacions, ço és la primera de deu dies, e les altres dues de vuit en vuit dies, o una per totes de vint-i-sis dies. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XVI.

5. Tots plets de qualsevulla quantitat sien dins quaranta dies deuen ésser finits comptadors del dia que serà firmat de dret, si donchs lo temps no-s devia porrogar per rahó de testimonis o de cartes que fossen en longinquës partides. E que d'açò sia feta plena fe per jurament. E que sie donada covinent dilació segons la distància del loch ont seran. E si dins los quaranta dies alguna de les parts se appellaran [*sic*] al Príncep legítimament e no frustatòria, que no li correga lo temps dels dits quaranta dies, si en lo dia a ell statuït per lo jutge, que comparegua davant lo Príncep, serà en la Cort del senyor Rey fins que n'haje sentència. Jachme primer en la Cort de Barchinona, capítol III.

6. E, si per colpa de la una part passaran los dits quaranta dies abans que la causa sia diffinida, esmèn a l'altra part que serà sens colpa totes les despeses que per la dita causa haurà hagudes a fer. E, si lo dit temps serà passat per colpa del jutge sens diffinir la causa, esmèn a les parts totes les ^{41v/}despeses que hauran hagudes sostenir per la dita causa. Jachme primer en la Cort de Barchinona, capítol VI.

7. E, si de sentència diffinitiva se serà appellat, la causa de la dita appellació deu ésser diffinida dins vint dies, e la causa de la segona appellació dins deu dies. Jachme primer en la Cort de Barchinona.

8. Dins deu dies donats a appellar deu ésser proposada contra la sentència excepció de nul·litat. E deu ésser determenada la dita excepció dins altres deu dies si és oposada contra sentència de la segona appellació. Jachme segon en la Cort de Leyda, capítol XIII.

9. Dins deu dies aprop de la appellació interposada lo jutge deu donar apòstols. Pere terç en la Cort de Muntsó, capítol VII.

4. De iuridicció de tots jutges e de for competent

1. Fan al present títol los Usatges:

^{42r/} «Tots hòmens fermen dret», XXII.

«Pledejar deuen», XXIII.

«Pleyt jutjar», XXVI.

⁵ firmat A²: finit A¹ ³¹ XXVI A²: XXVII A¹

«Placitare debent».

«Placitum iudicatum».

«Laudauerunt».

2. Omnes cause de Cathalonia seu de Comitatu Barchinone principales siue
5 appellacionum sunt infra Cathaloniam seu ipsum Comitatum tractande; et Rex in
quacumque parte Cathalonie fuerit potest si uelit de causis appellacionum
cognoscere. Sed ipso exeunte extra habet illas in suas uicarias committere
terminandas iurisperitis tantum. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XI et
XII. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo VIII. Petrus tercius in
10 Curia Montissoni, capitulo VI.

3. Similiter singule cause uicarie uel baiulie siue ciuiles siue criminales debent in
sua uicaria uel baiulia et non alibi pertractari, nisi barones uel milites cum domino
Rege in sua Curia litigarent iuxta Vsaticum «Placitare», etc. Petrus secundus in Curia
Barchinone, capitulo XII. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo VIII.
15 Maria in Curia Barchinone, capitulo II.

4. Et sequitur quis forum in loco ubi deliquit uel contraxit uel ubi reperitur res de
qua agitur, et in loco nundine uel mercati, si ibi reperiatur. Petrus secundus in Curia
Barchinone, capitulo XV.

5. Dominus loci ubi sunt bona mariti obligati cognoscit si bona sufficiant uxori non
20 obligate et creditoribus, non obstante quod dictus maritus obligauit se sub pena tercii
in Curia alicuius officialis regii. Iacobus secundus in Curia Gerunde, capitulo XXVI.

6. In Ripacurcia, ubi sunt aliqui populati secundum Forum Aragonum et aliqui
secundum Constitutiones Cathalonie, debet quilibet per uicarium iudicari secundum
quod est populatus uel ad Constitutionem uel ad Forum, nisi populatus ad Forum
25 delinqueret in loco Constitutionis uel e contra. Iacobus secundus in prima Curia
Barchinone, capitulo XXXVII, XXXVIII.

4 Cathalonia] Cathalonie *Pujol* | de² *om. E* 5 sunt] [tractande] *adiec. Pujol* | seu...6 quacumque *om. U*: [ita quod in quacumque] *Pujol* 6 fuerit] [rex] *adiec. Pujol* 7 in] infra *E* 8 XI...9 XII] XI XII *U*: XI-XII *Pujol* 9 VIII] VIII *U Pujol* 12 praticari *E*²: patricare *E*¹ 13 iuxta Vsaticum *om. C* | Placitare *E*²: litigare *E*¹ | etc *om. U Pujol* 14 capitulo¹...Barchinone² *om. E* | Curia 3a *C* 15 II] Nec eciam ad instanciam procuratoris fisci potest aliquis extrahi de uicaria uel baiulia ubi delictum comisit uel captus fuit. Maria in Curia Barchinone, capitulo II *adiec. U Pujol* 16 in loco *om. C* | uel¹ *om. C* 18 XV] Monetarii, nisi in certis casibus, nec arrendatores seu collectores lezdarum non effugiunt iurisdictionem ordinariorum. Maria in Curia Barchinone, capitulo XIX et XXIII. Nullus potest extrahi etiam ad instanciam procuratoris fiscalis de baiulia uel uicaria ubi delictum comisit uel captus fuerit, Maria in Curia Barchinone, capitulo II *adiec. C* 19 obligata *E* | cognoscat *C* 20 se] et *adiec. U Pujol* 21 in Curia¹ *om. C* | Regis *U Pujol* | secundus *om. E* | XXVI] Super causis pupillorum, uiduarum, puberum et aliarum miserabilium personarum adque patrimonialium uide Constitutionem nouam per dominum Alfonso[m] factam in Curia Barchinone incipientem «Les causes» *adiec. E* 22 sunt *om. EC* | formam *E* | aliqui²] alii populati *U Pujol* 23 iudicare *C* 24 uel¹...populatus² *om. EC* | populatus²] populati *U Pujol* 25 in loco] ad locum *Pujol* | loco *om. EC* prima *om. U Pujol* 26 XXXVII] et *adiec. E*

8 1283/XI | XII 9 1311/VIII | 1362-1363/VI 13 1283/XII 14 1311/VIII 15 1422/II 17 1283/XV 21 1321/XXVI 25 1292/XXXVII | XXXVIII

«Loharen e atorgaren», LXXXIII.

2. Totes les causes de Cathalunya o del comtat de Barchinona principals e de appellació se deuen tractar dins Cathalunya o en lo comtat de Barchinona. Emperò lo senyor Rey en qualsevulla part sie de Cathalunya pot conéixer de les causes de appellació si-s vol, mas ell stant fora de Cathalunya no-n pot conéixer, mas pot-les 5 cometra dins llurs vegueries a juristes tant solament. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol II. E Jachme segon en la terça Cort de Barchinona, capítol VIII. Pere terç en la Cort de Muntsó, capítol VI.

3. Ítem les causes de cascuna vegueria o batlia deuen ésser tractades dins la sua vegueria o batlia e no en altre loch, si donchs no són barons o cavallers qui pledegen ab 10 lo senyor Rey en la sua Cort juxta Usatge «Pledegar deuen» *et cetera*. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XII. E Jachme en la terça Cort de Barchinona, capítol VIII.

5. Lo senyor d'aquell loch on són los béns del marit obligat e hon abite lo dit marit ab sa muller deu conéixer si los dits béns basten a la muller no obligada a son dot 15 esposalici e als altres crehedors, no obstant ^{42v/} que-l dit marit se sia obligat ab pena de terç en la Cort d'algun official. Jachme segon en la Cort de Gerona, capítol XXVI.

6. En Ribagorça, hon són alguns poblats segons fur d'Aragó e altres segons Constitucions de Cathalunya, deu per lo vaguer cascun ésser jutjat segons que és 20 poblat per fur o per Constitució, si donchs lo poblat a fur no delinque en loch de Constitució ho per lo contrari. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XXXVII, XXXVIII.

9-10. Cascun qui tengua honor per altre és forçat de pledejar en poder de son senyor per lo qual ten aquella honor per la qual és convengut e no en altre loch, ço és

² Totes *correxí*: A totes A 5 conéixer] de les causes *del*. A² 9 deuen...10 batlia *in margine* A²: *om.* A¹ 11 Pere] terç *del*. A²

7. Si homines monasteriorum uel ecclesiarum inter se damnum dederint et querimonia ad uicarium regium peruenerit debet eos remittere ad dominos proprios, sed si infra quindecim dies damnum in posse dominorum noluerint resarcire, ex tunc uicarius recipiat pignora in propriis personis, et causa sub ipsius examine fine debito terminetur. In Constitutione Pacis «Diuiinarum»; «In Christi nomine», capitulo «Si uero homines». Idem Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XLII in fine.

8. Cause feudales debent iudicari per pares. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo LVI.

9. Quilibet tenens pro alio honorem compellitur placitare in posse domini pro quo tenet illum honorem pretexto cuius conuenitur, et non alibi. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XXX.

10. Et ubicumque ipse dominus in dominio suo uoluerit sed, si conuentus illa die non possit ad propria reuerti, dominus debet sibi dare conductum siue uictum. Vsaticus «Placitare».

15 5. De foro hominum de paraticho et officialium et domesticorum Regis

1. Officiales ordinarii de domesticis et officialibus domini Regis, Regine et Primogeniti in ipsorum iurisdiccione habitantibus seu domiciliatis, Rege et aliis predictis absentibus, possunt querelantibus iusticiam facere. Et eciam ipsi presentibus possunt illos capere et arma auferre si inuenti fuerint delinquentes seu in locis suspectis. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXIII.

2. Vicarius est iudex competens baronum et militum racione debiti uel contractus. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XLI.

3. Et quilibet uicarius potest facere iusticiam de baiulis infra suam uicariam regentibus et eorum locatenentibus et assessoribus ac iudicibus ordinariis eorundem; et uice uersa baiulus principalis uicarie de ipso uicario locumtenenti et eius assessore

2 querimonia[m] Pujol | probos U Pujol 3 uoluerint C 4 recipia C | fine] sine C 5 Pacis] et treuge adiec. C Diuiinarum...6 homines] *tanquam unam Constitutionem* O 6 secundus om. E 7 iudicare C 8 LVI] XLVI U Pujol 9 in posse bis E 12 ipse sup. lin. E² : om. E¹ | sed om. U Pujol 13 sibi sup. lin. U² : om. U¹ | conductum E² : conuentum E¹ 14 usaticis U Pujol | Placitare] Monetarii, nisi in certis casibus, nec arrendatores seu collectores leudarum non effugiunt iurisdiccione[m] ordinariorum. Maria in Curia Barchinone, capitulo XIX, XXIII adiec. U Pujol 15 domesticorum et officialium U Pujol 16 Regine om. C 17 domiciliatus E | et...18 predictis E² : bis E¹ 18 ipsis] illis U Pujol 19 illos] ipsos U Pujol 20 suspectis E² : suspectibus E¹ 21 Vicarius...22 XLI ad finem capituli transposuit C | racione E² : et hominum E¹ 22 XLI E² : XLXI E¹ 24 et²] eius adiec. U Pujol | ordinariis om. C 25 locumtenenti] loci E

5 In¹...Diuiinarum] 1200/«Si uero homines» | In²...6 homines] 1283/XLII 6 Petrus...XLII] 1283/XLII 7 1283/LVI 10 1292/XXX 20 1362-1363/XXIII 22 1283/XLI

hont se vulle lo dit senyor dins sa senyoria. Mas si lo dit convengut no se'n pot tornar aquell dia a sa casa lo dit senyor li deu donar conduyt, ço és a menjar. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XXX. E en l'Usatge: «Pledejar deuen» *et cetera*. E en l'Usatge: «Tots hòmens deuen fermar».

4. E pot ésser cascun convengut en lo loch en què ha delinquit o contractat o que y sie trobada la cosa demanada o que sia loch de fira o de mercat si hi és trobat. Pere ^{43r/} segon e[n] la Cort de Barchinona, capítol XV. 5

8. Les causes feudals deuen ésser jutjades per pars eguals. Pere segon en la Cort de Barchinona, LVI.

7. Si hòmens de monestirs o d'esgleyes se dampnifiquen entre ells mateys e n'és fet clam al vaguer, deu-los remetre a llurs senyors propis. Mas, si dins quinze jorns no lus hauran fet smenar lo dan, d'aquí avant lo vaguer ne porà conéixer. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XLII. 10

5. De for dels domèstichs e oficials reyals e de hòmens de paratge

1-3. Los oficials ordinaris en jurisdicció dels quals habiten los domèstichs o oficials del senyor Rey, de la Reyna e del Primogènit poden fer justícia als queralants dels dits domèstichs o oficials, stants absents los dits senyor Rey, Reyna e Primogènit, e encara ells presents los poden pendre e tolre-lus les armes si-ls troben delinquent ho en lochs sospitosos. 15

Ítem cascun vaguer pot fer justícia dels batles dins la sua vegueria regents e de llurs lochtinents e assessors e jutges ordi^{43v/}naris llurs. E lo batle principal de la dita vegueria pot fer axí mateix justícia del dit vaguer e de son lochtinent assessor e jutge de deutes que deguen axí com a privades persones durant llur offici. Pere terç en la Cort de Muntsó, capítol XXIII. E en la Constitució de Pau: «*Diuiñarum*» e «*In Christi nomine*», capítol «*Si uero homines*». ²² 20

2. Cascun baró o cavaller deu ésser convengut davant de lo vaguer del senyor Rey e aquí fermar de dret si és convengut per rahó de algun deute o de contracte. Pere terç en la Cort de Barchinona, capítol XI. ²³ 25

⁴ fermar] ca *del. A*²

²² Les Constitucions «*Diuiñarum*» i «*In Christi nomine*» no corresponen al resum. A la versió llatina eren citades al paràgraf de la rúbrica anterior 3,4,7.

²³ Pere II a Barcelona, 1283/XLI.

et iudice de debitis que debent ut priuate persone durante eorum officio. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXIII.

6. Quando liceat unicuique sine iudice uindicare

1. Qui aliena depredauerit uel inuaserit si in ipsa direpcione occisus uel percussus
5 fuerit, ille qui percusserit nullam calumniam pacietur. Vsaticus.

2. Quilibet potest capere et retinere animalia, eciam si sint aratoria, que reperierit in sua tala donec sibi fuerit emendata. Petrus primus in Constitutione «Anno Domini Millesimo CCII».

7. Quando Princeps inter pupillos, uiduas et miserabiles personas cognoscat

10 1. In processu miserabilitatis non est fienda citacio nisi prius coram iudice miserabilitatis ipsa fidedignis testibus sit probata. Nec ad regium consistorium pretextu perhorroscencie aliquis est trahendus, nisi fuerit aliter quam per iuramentum probata, et tunc in loco aliquo eiusdem uicarie non suspecto aut, si totam uicariam sibi probauerit esse suspectam siue non tutam, infra aliam uicariam uel
15 baiuliam uiciniorum, est iudex tunc assignandus in loco idoneo atque tuto ultra dictam, a fine uicarie non distante, ubi possit copia peritorum haberi. Et in contrarium atemptata ipso iure sunt nulla. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo.

8. De inofficioso testamento et computacione legitime

1. In computacione legitime debet seruari lex romana. Alfonsus tercius in Curia
20 Montisalbi, capitulo XXVII.

9. De usufructu et seruitutibus

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Strate et uie publice».

«In baiulia».

25 10. Vbi de crimine seu banno agi oporteat

1. Facit ad presentem rubricam Vsaticus «Si quis iudeo», in fine.

1 de sup. lin. U²: om. U¹ 2 XXIII] XXIII U Pujol 4 aliena U²: alienam U¹ 5 paciatur U(-c-) Pujol 6 capere] accipere U Pujol | et E²: ac eciam E¹ | eciam] et C 7 sibi om. C 8 Millesimo] M E²: MM E¹ | CCII] capitulo «Placet» adiec. C 9 pupillos] et adiec. C | et] ac E 11 testibus om. C | aprobata C | regium E²: reg E¹ 12 porroscencie EC 14 sibi...uicariam² om. C 15 uiciniorum U(-c-) Pujol | est...assignandus] iudex tunc assignandus est C | iudex tunc E²: tunc iudex E¹ | in om. C | tuto E²: to bis E¹ 16 distantem E 17 capitulo om. Pujol 18 et...legitime om. U Pujol 21 De...24 baiulia] post capitulum Vbi de crimine seu banno agi oporteat transpos. U Pujol | usu fractu U 25 oportet Pujol 26 Facit E²: Ffaciunt E¹ | Facit...iudeo ad finem capitis transpos. C | in fine om. C

1 1362-1363/XXIII 7 1202 17 1413/«Ne ex beneficio» 19 1333/XXVII

2bis. E, si l'oficial durant son ofici delinquirà o farà injúria a algun, lo Rey lo'n pot punir si'l vol, no sperat lo temps de la taula. Alfons terç en la Cort de Montblanch, capítol XVI.

6. Quant sie legut venjar-se sens jutge

1. Fa-hi l'Usatge: «*Qui aliena*», CLVII. 5

2. Cascun pot aturar e pendre les bèsties encara que sien de lauró que trobarà talant ço del seu. E les pot retenir fins que la tala li sia smenada. En Pere primer en la Constitució «*Anno domini MCCII*». ²⁴

7. ^{44r/} Quant lo Príncep entre pubils e miserables persones puxe conéixer

1. En procés de miserabilitat no deu ésser negun citat si donchs davant lo jutge de la dita miserabilitat per testimonis dignes de fe primerament no és provada, ne deu ésser nangun tret o tirat al consistori del senyor Rey per rahó de perarrosència, ²⁵ si donchs no és provada en altra manera que per jurament. E lladonchs li deu ésser assignat jutge en algun loch de la vegueria no sospitós, o si provarà tota la vegueria ésser-li sospitosa o no segura dins altra vegueria o batlia pus prop vehina en loch ydòneu e segur, que no sie pus luny de una jornada de la fin de la dita vegueria hont haje còpia de juristes. E les coses en contrari fetes sien *ipso iure* nul·les. Fferrando en la Cor[t] de Barchinona. 10 15

10. En quin loch per crim o per ban age hom a pledejar

1. Fa al present títol l'Usatge:

«Si algun hom o juheu» a la fi, LXXII. 20

2. ^{44v/} Los hòmens del senyor Rey delinquents en loch de juredicció d'altre o cahents en ban aquí possat poden aquí per los senyors d'aquell loch ésser punits e lo ban exhigit axí com en los lochs reyls los hòmens d'altre senyor són ponits per los oficials reyls. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol XXVII. E Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XXXV. 25

9. De ús de fruyt e de servituts

1. Fan al present títol los Usatges:

⁸ CCII] *spatium inferius* ua ... *cat uerbo hoc modo disiuncto in margine scripto signat A²*: plau al senyor Rey e aquí fermar de dret si és convengut per rahó d'elgun deute o de contracte. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XLI *in eo spatio adiec. A³*

²⁴ Immediatament s'inserta un paràgraf, tal com indica l'aparat crític, que sembla trobar-se desubicat.

²⁵ És a dir, perhorrescència.

2. Homines domini Regis in iurisdiccione alterius delinquentes uel in bannum illic positum incidentes possunt illic per dominos illius loci puniri et bannum exigi, sicut in locis Regis homines alterius racione delicti ibi commissi per officiales regios puniuntur. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXXIX et XV. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XXVI. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XXXV.

11. De damno dato quod emendetur ante remissionem

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

- «Bataylla iudicata».
- 10 «Magnates».
- «Si quis contradixerit».
- «Si quis feudum».
- «Qui fallerit hostem».
- «Qui ira ductus».
- 15 «Potestatem de suo castro».
- «Et si a potestate».
- «Cunctum malum».
- «Si quis alicui homini iactauerit».
- «Si quis occiderit equum».
- 20 «Omnes quippe naues».
- «Item statuerunt ut omnes homines».
- «Camini et strate».
- «Simili modo firmissime».
- «Moneta».
- 25 «Item statuimus si quis seniori».
- «Princeps namque».
- «Per bonum Vsaticum».
- «Ex magnatibus».

1 delinquentis *Pujol* 2 in *sup. lin. C² : om. C¹ 3 regis U Pujol 4 XV] XVI U Pujol 7 dato] et adiec. E 8*

8 Faciunt...47,2 composicione] Faciunt ad suprascriptam rubricam Vsatici subsequentes «Bataylla iudicata», «Manates» [*sic*], «Si quis contradixerit», «Si quis feudum», «Simili modo firmissime», «Moneta», «Item statuimus si quis seniori», «Princeps namque», «Et si a potestate», «Cunctum malum», «Si quis alicui iactauerit», «Si quis occiderit equum», «Omnes quippe naues», «Per bonum Vsaticum», «Ex magnatibus», «Si quis aliquid malum», «Solidos de composicione», «Qui falerit hostem», «Qui ira ductus», «Potestatem de suo castro», «Item statuerunt ut omnes homines», «Camini et strate» *ad finem capitis postposuit C* | presentem] suprascriptam *C* : supra proximam scriptam *U* : proximam scriptam *Pujol* | rubricam *sup. lin. E² : om. E¹ 17 Cunctum malum] Cum inter malum U Pujol 18 homini om. EC 21 ut] quod E 23 Simili...26 namque] post «Potestatem de suo castro» anteposuit *E**

«Strades e Vias públiques», LXIX.

«En batlia o guarda», capítol CLX.

De inoficiós testament o legítima

1. En comptar la legítima se deu observar la ley romana e segons aquella se deu devisir la dita legítima. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol XVII. 5

11a. ^{45r}/ De dan donat com sia esmenat

2+4. Los dans donats e injúries e deutes deuen ésser satisfets a la part abans que'l senyor Rey ne sos oficials ne puxen haver terç ne altre per son dret. Ne deu lo senyor Rey ne oficials seus traure lo deutor o malfaytor de presó o deliurar de manleuta si serà manlevat, ne per composició ho en altra manera haver-ne alguna cosa fins que'l mal sie primerament smenat ho lo deute pagat. E si del malfeytor serà feta justícia corporal axí mateix de sos béns, si n'i ha, sia satisfet a la part. E si lo official farà contra açò que ho pach de açò del seu propi, e altretant al senyor Rey per pena. Alfons segon en la Cort de Muntsó, capítol XIII. E Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol VIII. 10
15

3. E açò damunt dit ha loch encara en remissions qui's façen en juheus ho alguna aljama. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXI.

11b. ^{45v}/ De dan donat que sia smenat

1. Fan al present títol los Usatges:

«Batalla jutjada», XXVII. 20

«Los magnats», XXIX.

³ De...legítima ... I(n)fusios... *corrígere conatus* A³ : De infusions testament o legitima *in margine* A² : *om.* A¹ inoficiós *correxí* 13 que A²: *bis* A¹ 15 capítol] XXI *del.* A²

«Si quis aliquod malum».

«Solidos de composicione».

2. Maleficia, iniurie et debita ante debent parti emendari quam dominus Rex recipiat aliquid de iure suo. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XIII.

5 3. Quod eciam in remissionibus fiendis aliame uel iudeis seruatur. Petrus tercius in Curia Perpiniati, capitulo XXI.

4. Sic quod nec terciam nec aliam partem Rex uel eius officiales debent recipere donec debitum sit solutum, nec captum liberare a carcere uel a manleuta in qua existat, nec per composicionem uel alias aliquid habere donec malum fuerit primitus
10 emendatum uel debitum persolutum. Et si de malefactore fiat iusticia corporalis similiter de bonis suis, si habeat, satisfaciat damnum passis. Quod si uicarius uel officialis faciat contrarium, soluat de suo proprio et totidem domino Regi pro pena. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo VIII.

5. Hoc quod supra dictum est extenditur ad omnes officiales siue ordinarios siue
15 delegatos sub pena priuacionis officii et centum morabatorum auri pro qualibet uice qua contra faciant committenda. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo III.

6. Et tenetur nihilominus parti quam damnificauerit uel grauauerit restituere et soluere omnes expensas, damna et interesse. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XIII.

20 7. Omne autem malefactum quod iniuste fiat per officiales uel homines regios debet restitui per malefactores. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XXXII.

3 Malicia *E* | incurie *Pujol* | debeant *E* | emendari *E*²: emendare *E*¹ 5 aliame] alianigene *Pujol* 6 XXI *E*²: XXIII *E*¹ 7 Si *Pujol* | nec¹] neque *E* | terciam *E*²: terram *E*¹ | aliquam *C* | officialis *E* 8 manleuta *E* 9 alias *U*²: aliis *U*¹ 10 iusticia *E*²: iniusticia *E*¹ 11 habeant *E* 12 et *om. E* 13 secundus *om. E* | prima *om. C* 15 delegatos *U*²: delegatus *U*¹ 16 qui *U Pujol* | facient *U Pujol* 17 tenentur *C*: tenere *Pujol* | dampnificauerint *C* | uel grauauerit *om. C* 20 maleficium *U Pujol* | uel per homines *E*

4 1289/XIV 5 1350-1351/XXI 13 1292/VIII 16 1362-1363/IV 18 1413/*XIV > XIII 21 1292/XXXII

- «Si algú contradirà», XXX.
- «Si algú donarà son feu».
- «Qui fallirà hosts», XXXIII.
- «Qui per ira mogusts [*sic*]», XXXIII.
- «Postat de son castell», XLI. 5
- «E si per la potestat», XLIII.
- «Tot mal que hom farà», XLV.
- «Si algú gitarà lança», LV.
- «Si algun ociurà caval», LVI.
- «Totes les naus», LIX. 10
- «Ítem statuïren que tots hòmens», LVIII.
- «Los camins e strades», LVIII.
- «Semblant modo fermament», LXII.
- «Moneda axí d'or com d'argent», LXIII.
- «Ítem statuim que si algú jurarà», LVIII. 15
- «Lo Príncep si per qualque cars», LXV.
- «Per bon Usatge», LXVIII.
- «Dels magnats», LXXXII.
- «Si algun pendrà mal», LXXXX.
- «Los sous de smena o composició», CV. 20
5. Ítem açò que damunt és dit se extén a tots oficials axí ordinaris com delegats, sots pena de privació de llur ofici e de cent morabatins d'or per cascuna vegada que contrafaran. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol IIII.
6. E lo dit oficial qui a les dites coses contrafarà és tengut noresmenys de restituir e pagar totes despeses, dans e en^{46r}/teresses a la part que n'haurà dampnificada. E-n 25 pot ésser convengut durant lo ofici davant son competent jutge e depositat lo ofici en la taula. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol XIII.
7. Tot malefici que sia fet injustament per oficials o altres hòmens del senyor Rey deu ésser restituit per los malfayto[r]s. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XXXII. 30

8. Dominus Rex omnes iniurias, per se uel suos factas clericis, religiosis et eorum hominibus, debet emendare et restituere ablata, clericis facientibus illud idem. Iacobus primus in Curia Ilerde, capitulo VII et XI.

9. Maleficia facta per officiales uel homines regio sine cause cognitione quibusuis militibus uel hominibus eorum, uel ecclesiarum, ciuitatum aut uillarum, debent eis emendari. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XXI.

12. De aleatoribus et tafureria

1. Omnis tafureria est reuocata penitus et sublata. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXIX.

2. Et quilibet officialis sustinens seu permittens tafureriam exerceri in loco sui regiminis priuetur officio. Et ab eodem loco exuletur tribus annis et soluat pro pena erario regio applicanda quinquaginta libras Barchinonenses. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XXI.

3. Nullus uero debet ludere ad taxillos aliquo modo intra domum aut loca separata; alias pro qualibet uice penam quingentorum solidorum incurrit, cuius pene tertia pars domino illius loci, alia tertia accusatori, alia tertia operi murorum ipsius loci applicatur. Et qui soluere non potest debet in communi carcere esse captus quadraginta diebus; super qua pena non potest per aliquem dispensari. Sed quolibet anno predicta pena a uigilia Natalis Domini usque ad Epifaniam suspenditur inclusiue. Ludus tamen tabularum sub hac ordinatione non intelligitur comprehendi. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo III.

Quarta pars Compendii

1. De iure iurando

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Si quis contradixerit».

«Omnes homines a uicecomitibus».

«Sacramentum», cum septem sequentibus.

«Rochas».

«Statuerunt equidem prefati».

1 uel *om.* *U*: [uel] *restituit Pujol* | uel per suos *E* | clericis et religiosis *C* 3 et *om.* *U Pujol* 4 causa *U Pujol* 5 aut *E*²: uel *E*¹ 6 emendari *U*²: emendare *U*¹ | secundus *om.* *EC* 9 XXIX] XXVIII *E* 11 officio *om.* *C* | pro *E*¹: erario *E*² 12 Regis *E* | applicanda *E*²: aplicandam *E*¹ | Barchinone *Pujol* 16 domino *E*²: dominus *E*¹ | alia¹...loci² *om.* *C* | alia²] reliqua *E* 19 predictam penam *Pujol* | Natalis] natiuitatis *E*¹: Natalis alias *sup. lin. adiec.* *E*² epifaniam *E*²: epefeniam *E*¹ 20 sub] super *U Pujol* 21 III *E*²: IIII *E*¹ 22 quarta *E*²: tertia *E*¹ | Quarta pars] Incipit quarta pars *O* 23 iurando] iuris *uidetur C* 24 Faciunt... *prx.pg.* 4 iurent *ad finem capitis transpos.* *C* | presentem] precedentem *C* 25 contradixit *C* 29 prefati *om.* *C*

3 1257/VII | XI 6 1289/XXI 8 1283/XXIX 12 1413/*XXI > XXXVII 21 1413/III

8. Lo senyor Rey deu esmenar totes injúries per si o per los seus fetes a clergues, a religiosos e a llurs hòmens e restituir les coses toltes, los dit[s] clergues fahents axí mateix. Jachme primer en la Cort de Leyda, capítol VII, II.

9. Tots dants donats per officials o hòmens reyals sens coneguda de dret a cavallers e hòmens llurs o d'esgleyes o de ciutats o de vil·les deuen ésser esmenats. Alfons segon 5 en la Cort de Muntsó, capítol XXI.

12. ^{46v}/ De jugadors e de tafureria

1. Tota taffureria és revocada e de tot en tot tolta. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXIX.

2. Tot official qui sostengue o permeta que tafureria se exerquesque en loch de son 10 regiment sia privat de l'offici e que sia exellat del dit loch per tres anys e que pach cinquanta lliures de pena al senyor Rey. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol III.

3. Ítem negun no deu jugar a daus en alguna manera dins cases, habitacions, ords, vergers ho lochs seperats e si ho fa que pach per cascuna vegada cinc-cents sols de 15 pena, de la qual pena haje lo senyor d'aquell loch la terça part, l'accusador l'altra terça part e l'altra terça part la obra dels murs del dit loch. E si no ho pot pagar deu estar pres en la presó comuna quaranta dies, sobre les quals penes per algun no puxa ésser dispensat. Emperò cascun any de la vigília de Nadal fins Aparici inclusive la dita pena és sospesa. Emperò en la dita ordinació no és comprès joch de taules. Fferrando en la 20 Cort de Barchinona, capítol III.

^{47r}/ Libre quart

Ací comença lo quart libre

1. De jurament

13. Cascun official en lo començament deu jurar tres coses, ço és a tot hom 25 ministrar justícia e no procehir en les causes sens conseyll de jutge e no trencar

³ en...Cort bis A 16 l'altra...17 part¹ in margine A²: om. A¹

«Constituunt eciam sepedicti».

«Item statuimus si quis seniori».

«Cum inter nostros milites».

«Iudei iurent».

5 2. De iure iurando quod dominus Rex debet prestare habetur mencio in secunda Curia Barchinone Regis Iacobi secundi, capitulo XXVIII.

3. De Gubernatore seu procuratore generali Cathalonie et de eius locumtenenti et de ipsorum assessore fit mencio in Curia Barchinone Regis Ferdinandi, capitulo IIII, et in Curia Gerunde Regis Iacobi secundi, capitulo XX. Et in quodam capitulo Curie

10 Regis Ferdinandi, capitulo VIII.

4. Et de dicto assessore in quodam capitulo Curie Regis Martini, capitulo XVI.

5. De Cancellario, Vicecancellario et Regente Cancellariam suo casu habetur in quodam capitulo Curie Regis Martini, capitulo II.

6. De Camarlengo Regis habetur in quodam capitulo Curie predictae, capitulo VI.

15 7. De secretariis habetur in quodam capitulo Curie Regis Martini, capitulo V.

8. De Prothonotario et eius locumtenenti habetur in quodam Capitulo dicte Curie, capitulo IIII; et in quodam capitulo Curie Regis Ferdinandi, capitulo finali, et in Curia Barchinone Regine Marie, capitulo VIII.

9. De iudicibus Curie domini Regis habetur in Curia Gerunde Regis Iacobi secundi, 20 capitulo XV.

10. De aduocato et Procuratore fisci habetur in Curia Barchinone Regine Marie, capitulo XXVI.

11. De iudicibus seu inquisitoribus tabule et de iudicibus appellacionum dicte tabule habetur in tercia Curia Barchinone Regis Iacobi secundi, capitulo IIII.

25 12. De iuramento prestando a quolibet iurisperito uolenti in Cathalonia praticare habetur in Curia Montissoni Regis Alfonsi tercii, capitulo XVII; et in Curia Ceruarie Regis Petri tercii, capitulo XII; et in Curia Montissoni dicti Regis Petri, capitulo XVII; et in Curia Barchinone Regine Marie, capitulo XVII.

30 13. Quilibet officialis ab inicio debet iurare tria, uidelicet omnibus iusticiam ministrare, et sine consilio iudicis in causis non procedere, atque consuetudines et

1 constitu[er]unt *Pujol* 4 iurent] christianis *adtec. U Pujol* 5 debet] habet *U Pujol* | secunda] tercia *C* 6 XXVIII] XXVII *U Pujol* 8 de *om. U Pujol* | in Curia *om. E* | in...9 XX] in Curia Gerunde Regis Iacobi II, capitulo XX, et in Curia Barchinone Regis Ferdinandi, capitulo IIII *U Pujol* 9 secundi *om. C* | Curie *om. E* 11 Curie *om. E XVI*] VI *C* 12 De...13 II *om. C* | habet *U Pujol* 13 capitulo Curie] concilio *E* 14 Curie predictae] dicte Curie *U Pujol* 15 Curie *om. E* 17 capitulo...Curie *om. EC* 21 aduocato *C*²: aduocato fiscali *C*¹ | et *om. E* 24 tercia *om. U Pujol* 25 uolente *E* 26 Regis *E*²: capitulo IIII *E*¹ 27 Regis¹ *om. C* 28 et *E*²: bis *E*¹ 29 ab inicio *om. E* 30 consilio *E*²: co *E*¹ 5 1300°/XXVIII 8 1413/IV 9 in¹...XX] 1321/XX | in²...10 VIII] 1413/cc VIII 11 1409/cc XVI 12 1409/cc II 14 1409/cc VI 15 1409/cc V 16 1409/cc IV 17 in¹...finali] 1409/cc «Item que vos senyor façats fer e lliurar» | in²... 18 VIII] 1422/IX 19 1321/XV 21 1422/XXVI 24 1311/IV 26 in¹...XVII] Alfons *III > II: 1289/XVII | in²...27 XII] 1359/XII 27 1362-1363/XVII 28 1422/XVII

costumes e libertats a quisvullen sien atorgades. Alfons segon en la Cort de Muntçó, capítol II.

14. No val lo jurament o fealtat prestada al senyor Rey per algun son sotmès abans que·l dit senyor haje jurat e aprovat la venda e franquea del bovatge e tots altres statuts e ordinacions de les Corts e privilegis e gràcies generalment e special atorgades a sos sotmesos. Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol XXVIII. 5

15. Lo veguer, Cort e batle deuen jurar tenir justícia segons forma acostumada e deu ésser feta crida per un dia abans de llur adveniment que tuyt[s] venguen a cert loch per veure-los jurar. Jacme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XL.

16. Al jurament del christià crehedor afermant que hans del temps haje rehebuda la paga ho haje alongat lo terme en què lo deutor li devia pagar és donada fe, encara que en la quarta²⁶ sia expressament dit que la pena del terç o altra ^{47v/} fos gonyada al fisch 10

²⁶ Cal entendre *carta*.

libertates quibuslibet concessas non frangere. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo II.

14. Iuramentum uel fidelitas prestita domino Regi per aliquem subditum suum, priusquam idem Rex iurauerit et approbauerit uendicionem et franquitatem bouatici
5 et omnia alia statuta et ordinationes Curiarum ac priuilegia et gracias generaliter uel specialiter concessas suis subditis, non ualeat. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXVIII.

15. Vicarius, Curia et baiulus debent iurare tenere iusticiam secundum formam assuetam. Et debet fieri preconizacio per unam diem ante eorum aduentum quod
10 omnes ueniant ad certum locum ad uidendum eos iurare. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XL.

16. Iuramento creditoris christiani asserentis se ante terminum prorogasse suum debitorem uel solutionem ante terminum recepisse statur eciam si in instrumento dicatur quod pena tercii uel alia fisco absque retroclamo uel requisicione ex solo lapsu
15 termini adquiratur. Petrus tercius in Curia Perpiniiani, capitulo XI.

17. Collectores leude uel alterius uectigalis, scilicet, pedagogii, mensuratici et pensi debent iurare in manibus baiuli illius loci seruare et tenere capitulum XXVIII Petri secundi in Curia Barchinone. Iacobus secundus in Curia Gerunde, capitulo II.

18. In iuramento quod exigitur super fraccione treugarum cum iuratur de facto suo proprio, scilicet, quod ipse qui iurat non fregit seu frangere fecit siue consensit, non
20 admittitur clausula «*a son scient*», secus quando iuratur super facto alieno in quo alter pro quo ipse dederit treugas fregit uel non. Vsaticus «Cum inter».

19. Iudei iurant christianis; christiani uero illis numquam. Vsaticus.

2. De suffragio et salariis

25 1. Salarium debet solui per dominum Regem capitaneis quos ponit in ciuitatibus et illis tempore guerre sicut aliis officialibus suis. Capitulum Petri tercii, Montissoni.

2. Procurator draperii uel alterius creditoris extra locum domicilii ipsius creditoris missus pro exigendis debitis, siue uadat eques siue pedes, salario duodecim denariorum pro qualibet die sit contentus. Iacobus secundus in Curia Gerunde,
30 capitulo XXI.

⁵ alia omnia C ⁶ secunda om. C ⁷ XXVIII U²: XL U¹ ⁸ curie Pujol ⁹ debent Pujol ¹⁰ prima] II.a Pujol ¹³ statur sup. lin. U²: om. U¹ | strumento U ¹⁴ penam U Pujol | tercii om. U Pujol ¹⁶ uel alterius om. C | pedagogii E²: peg E¹ ²⁰ consensit] concesserit E ²¹ adicitur EC | a...scient] a suo scienti U Pujol | in quo] quod U Pujol ²² fregerit E ²³ Vsaticus om. E ²⁴ et] de adiec. C ²⁶ sicut] sic C ²⁹ dia U Pujol

¹ 1289/II ⁶ 1300^a/XXVIII ¹⁰ 1292/XL ¹⁵ 1350-1351/XI ¹⁷ 1283/XXVIII ¹⁸ 1321/II ²⁶ 1362-1363/cc «Item cum per aliquos capitaneos» ²⁹ 1321/XXI

sens reclam o requesta per sol transpassament del terme. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XI.

17. Los cuyllidors de la leuda o d'altre vittigal, ço és de peatge, mesuratge e pes, deuen jurar en mans del batle del loch servir e tenir lo capítol del senyor Rey en Pere segon fet en la Cort de Barchinona. Jachme segon en la Cort de Gerona, capítol II. 5

1. Fan al present títol los Usatges:

«Si algun contradirà a son senyor», capítol XXX.

«Sagrament sia totstemp jurat», capítol XVII.

Ab set Usatges següents.

«Les rochas», capítol LXX. 10

«Statuïren axí matex», capítol CXVIII.

«Constituïren encara los», capítol CXXIII.

«Ítem statuïm si algun jurarà», capítol LXVIII.

«Los jueus juren», capítol XLIX.

«Com entre nostres cavallers». 15

«Tots hòmens dels vescomptes», capítol XLVI.

2. De salaris e suffragi

1. Lo salari dels capitans que'l senyor Rey pose en les ciutats e viles en temps de guerres deu ésser pagat per lo dit senyor Rey axí com als altres oficials reyal. Capítol de Cort de Muntsó del Rey en Pere terç. 20

2. Lo procurador d'algun drap o d'altre crehedor qui serà tramès fora lo loch hon lo dit crehedor està per exhigir deutes sia content de dotze diners per cascun jorn, si·s vol que vage a cavall o a peu. Jachme segon en la Cort de Gerona, capítol XXI.

³ és sup. lin. A²: om. A¹

3. Et pro una die non possit recipere nisi unicum salarium, nec eciam notarius qui cum eo iuerit, eciam si in multis locis et contra multos debitores fuerint protestati. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXVI.

4. Officialis ordinarius si cognoscat ex speciali commissione de causa iam sibi iure ordinario pertinente non potest salarium inde habere; assessor suus tamen potest recipere moderatum. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo II.

5. Iudices, aduocati, procuratores et notarii causarum super eorum salariis conquerentes lata sententia non audiuntur, nisi cum instrumento publico ostendant promissionem eis fore factam. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXVIII.

6. Familiaris post mortem domini cui seruiuit non potest petere salarium nisi probet sibi fuisse promissum certum salarium siue *soldada*. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXVIII.

7. Pro rebus apud aliquem officialem racione officii commendatis uel sequestratis, nullus pretextu custodie uel alterius laboris potest inde salarium recipere uel habere. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo VI.

8. Nullus iudex ordinarius uel alius quiuis delegatus, pro consulendo uel pronunciando absolucionem uel condemnacionem alicuius delati de crimine, aliquid audeat recipere ullo modo, eciam iudex Curie Regis. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXIX; et in Capitulo Curie quarte Barchinone eiusdem.

9. Neque pro inquisicione contra aliquem factam, nisi delatus in sui defensione daret testes pro quibus recipiendis oporteret inquirentem extra locum exire; quare tunc salarium potest inde recipere moderatum. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XIII.

10. Pro decreto interponendo super re ualente quinquaginta libras uel minus, tres solidos; si ultra quinquaginta usque ad centum, quinque solidos. Et, si ultra centum ad quamcumque quantitatem ascendat, decem solidos. Super re uero non estimata sicut

1 pro] quod EC | possit E²: possint E¹ 2 iuerit E²: e E¹ 4 si cognoscat] qui cognoscit E | sibi E²: om. E¹ | iure] de iure C 5 potest¹ om. C | tamen suus E 6 II] II E²: III E¹: In Curia Barchinone Regis Iacobi primi fuerat ordinatum quod aduocati iurarent non recipere salarium de aliqua causa seculari donec causa ipsa foret finaliter diffinita sed bene poterant exigere cautionem quod post sententiam soluetur eis dictum salarium *adiec.* C: Hodie uero non potest sibi fieri commissio. Martinus in Curia Barchinone, capitulo X *adiec. U Pujol* 7 Iudices] uero *adiec. E* aduocati C 8 ostendatur E 9 XXVIII] XXIII U *Pujol* 10 propter *Pujol* | cui seruiuit] sui C 11 solidata U *Pujol* 14 potest] non potest E 18 audeat recipere] recipiat E 19 in om. EC 20 pro om. E | defencionem E 22 inde] iudex U *Pujol* | moderatum om. E 23 XIII] XIII C 26 quamcumque] quantamcumque C | quamcumque quantitatem] quacumque quantitate *Pujol* | solidos U²: dolidos U¹ | re E²: bis E¹ | examinata *Pujol*

3 1333/XXVI 6 1350-1351/II 9 1333/XXIV 11 1333/XXIV 15 1350-1351/VI 18 1362-1363/XXIX 19 in... eiusdem] 1379-1380/cc «Item cum iurisperiti» 22 1292/XIII

3. E que en un dia no puxe rehe^{48r}/bre sinó un salari ne aytant poch lo notari qui ab ell irà, per ben que hajen protestat en molts lochs e contra molts deutors. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol XXVI.

4. Lo official ordinari si per special comissió conex d'aquella causa la qual sens comissió se pertany a son offici no·n pot haver nagun salari, mas lo seu acessor ne pot pendre salari moderat. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol II. 5

5. Los jutges, advocats, procuradors e notaris de les causes no deuen ésser oÿts si aprop que la sentència és promulgada se clamen de llur salari, si donchs ab carta pública no mostren que los sia stat promès. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol XXIII. 10

6. Lo familiar no pot demanar salari aprop mort del senyor ab qui haurà stat si no prove que li sia stat promès cert salari o saldada. Alfons III en la Cort de Muntblanch, capítol XXIII. 10

7. Nagun official no pot demanar salari per custòdia o altre trebayll que haje fet en les coses per rahon de son offici devers ell seqüestrades e comanades. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol VI. 15

8. Nagun jutge ordinari o altre qualsevol delegat per consellar ne pronunciar ab^{48v}/solució o condemnació d'algun delat de crim no·n pot haver salari encara que sie jutge de Cort. Pere terç en la Cort de Muntço, capítol XXIX. E per Capítol de la Cort que tench en Barchinona. 20

9. Ne encara per inquisició contra algun feta, si donchs lo delat en sa deffensió no donave testimonis per los quals a resebre lo dit inquisidor agués anar defora lo loch, car lladonchs ne pot pendre salari moderat. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XIII.

10. Per interposar son decret si és posat sobre cosa de valor de cinquanta lliures o menys és lo salari tres sols. Si sobre cosa valent de cinquanta lliures fins a cent és lo salari cinc sols. Si sobre cosa valent de cent lliures en sus a quina cantitat se vulla puigés lo salari deu sols. E si és posat sobre cosa inextimada axí com carta de procura o 25

4 ordinari] avuy no pot ésser delegat lo official ordinari ne li pot ésser feta comissió d'alguna causa per Capítol de Cort del Rey Martí en Barchinona *in margine adiec.* A² 5 pertany *correxí*: pertanyen A 10 XXIII] En la Cort de Barchinona del Rey en Jachme fou ordonat que·ls advocats jurassen no pendre salari de neguna causa seglar fins que·la causa fos per sentència finida, mas ben podien exhigir caució que aprop la dita sentència lus fos pagat lo dit salari *in margine adiec.* A² 18 condem nació A²: contemplació A¹

in instrumento procuracionis uel simili, tres solidos et non ultra pro salario recipiatur, nisi fuerit minus uel nihil recipi consuetum. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo VII.

11. Iudices et arbitri et alii quibus pro cognicione, relacione uel nocione licitum est recipere salarium ultra tres denarios a qualibet parte non recipiant pro libra in prima instancia. Et ultra septuaginta quinque libras dictum salarium non ascendat. In secunda aut tertia instanciis duos denarios tantum a qualibet parte, et ultra quinquaginta libras non ascendat; de quibus fiant quattuor partes, quarum prima detur in contestacione litis, uel in actu qui pro contestacione habetur, secunda publicatis attestacionibus, alie due data sententia, uel si per partem steterit quod non detur lapso tempore quo instancia periit. Et ultime due partes, ante prolacionem uel relacionem dum causa fuerit in puncto referendi uel sentenciandi, in loco tuto deponantur uel idonea caucio detur ita ut is cui debetur contentetur. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XIII.

12. Aduocati seu patroni causarum tres denarios in prima, et duos in secunda et tertia instanciis tantum pro libra a parte sua recipiant, et ultra triginta septem libras cum dimidia in prima uel uiginti quinque in secunda et tertia instanciis non excedat. Iudices autem siue consiliarii alicuius execucionis sentencie late nisi unam terciam prime instancie inter ambas partes non recipiant. Aduocatus medietatem prime tercie a parte quam defendit solum recipiat. Et iudex aut alius qui ultra predictas quantitates recepit ad restitutionem in duplum parti a qua recepit tenetur et per annum absque remissione uel gracia ab officio est suspensus. In graduacione autem fienda, si bona que distribuentur non sufficiant ad quantitates petitionum, salarium exigatur tantum pro solido et libra secundum quod bona sufficient sic distributa, facta computacione

1 recipiantur *CU* 2 tercius *om. EC* 4 Iudices *E²*: Iudies *E¹* | nocicione *U*: noti[fi]ca]cione *Pujol* | licitum] litium *U Pujol* 5 tres *in margine C²*: *om. C¹* 6 dictum *om. E* 7 aut] autem *EU*: autem et *Pujol* | tantum denarios *E* tantum] terni *Pujol* 8 ascenda *C* 11 ante] inter *U Pujol* | relacionem uel prolacionem *E* 13 debebitur *E* 14 XIII] Antiquitus in Curia Montissoni Regis Petri tercii capitulo V fuerat statutum super salario iudicis quod si quantitas esset usque ad X libras haberet octo denarios, a decem libris usque ad quinquaginta sex denarios, a quinquaginta uero et ultra IIII denarios pro libra a qualibet parcium, uerumtamen dictum salarium non poterat ascendere ultra quinquaginta libras ab una parte, et aduocati ab ipsa parte quam aduocarent secundum predictam diuisionem octo, sex uel IIII denarios pro libra haberent pro eorum salario et non ultra et si plures forent iudices seu arbitri uel aduocati inter omnes uno salario essent contenti sub pena centum morabatinorum auri pro qualibet uice et quamuis in uno processu uel instancia essent plura capitula diuersarum quantitatatum solum poterant recipere unum salarium ac si unum foret capitulum tantum *adiec. E* 16 tantum] cui *C* | a] ex *U Pujol* 19 instante *Pujol* 20 solum *om. C* | Et *om. C* | Et...22 suspensus *om. E* 21 recepit¹ *om. C*: recipiat *Pujol* | duplum] ultra predictas quantitates *adiec. C¹* et del. *C²* | tenetur] tantum *U Pujol* 22 ab...est] abest *C* 23 distribuuntur *U Pujol* 24 sufficient *C* | facta *bis C*

2 1350-1351/VII 13 1413/XIV

semblant és lo salari tres sols e no plus, si donchs no era acostumat de pendre menys o no res. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol VII.

11. Los salaris dels jutges, reladors, àrbitres e de tots altres a qui per regonéixer processos de causes és legut aquells resebre són en la primera instància tres diners per lliure de cascuna part per la quan^{49r}/titat continguda en la demanda o dos diners per lliure en la segona e terça instàncies de appellació o supplicació. Axí emperò que·l dit salari en la primera instància no puix entre abdues les parts a més de setanta-cinc lliures ne en la segona o terça instàncies a més de cinquanta lliures, de les quals fetes quatre eguals parts la una sia pagada en la contestació del plet o en l'acte que és haüt per contestació, la segona part publicats los testimonis e les altres dues finalment dada la sentència. Ho, si per les parts starà que no·s don, passat lo temps qui per dret és atorguat que la instància perescha e no en altra manera. Axí emperò que les dites dues dareres parts de salari quant serà en punt de fer relació ho de dar la sentència, abans de fer-la o de dar aquella, sien deposades en loch segur ho de aquelles en lo dit temps pagadores sia prestada ydònea causió de la qual aquell a qui seran degudes se dege tenir per content. E llavors lo advocat de cascuna de les parts pot exhigir en la dita primera instància tres diners per lliure, e en la segona e terça instàncies dos diners per lliure de la part que advocarà e no més avant, lo qual salari de una part exigit en la primera instància trenta-set lliures deu sols, e en <la> ^{49v}/ la segona e terça instàncies vint-i-cinc lliures no sobrepuig en neguna manera. Los jutges emperò e consellers d'alguna causa de execució de qualque sentència ja donada no poden exhigir per llur salari entre amdues les parts si no tant com és una terça del salari e de la primera instància, e los advocats de les parts sinó la meytat de la dita terça de la part que deffendran, e si alguns dels dits jutges, reladors, àrbitres, advocats o altres dessús dits

³ jutges] Antigament en la Cort de Muntgó del Rey en Pere III capítol V era statuït que·l jutge agués I de salari, si la quantitat era fins a X lliures, VIII diners, de X lliures fins a L [lliures], VI diners, e, de L lliures en sus, agués IIII diners per lliura de cascuna de les parts, emperò lo dit salari no podie pujar a més de L lliures de una part. E los advocats de la part que advocaven segons la dita divisió vuyt, sis o quatre diners per lliura podien haver per llur salari e no pus. E si molts fossen los jutges o àrbitres o advocats que fossen contents entre tots de I salari sot pena de C morabatins d'or per cascuna vegada. E si com I procés o instància de diverses quantitats havie molts capítols solament ne podien pendre I salari axí com si fos I capítol solament *in margine adiec.* A² ⁴ processos *correxi* : processors A | aquells *correxi* : aquelles A ⁹ en la *bis* A

inter creditores pro solido et libra quantitatis petite per singulos eorumdem. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XIII.

13. Iudex de sententia condemnatoria super uendicione censualis uel uiolarii mille solidorum rendalium ultra decem solidos, et si supra mille solidos annuales ad
5 quamcumque quantitatem ascendat, ultra uiginti solidos non recipiat ullo modo sub pena centum morabatinorum auri si plus inde receperit et quod talis sententia sit irrita et inanis. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXIII.

14. Iudex uero uel inquisitor non debet aliquid recipere ab eo contra quem fit inquisicio nisi pro sua defensione testes producat extra locum pro quibus recipiendis
10 iudex personaliter haberet accedere ad ipsos et tunc recipiat salarium moderate. Iacobus in prima Curia Barchinone, capitulo XIII.

15. Salarium scripturarum in quolibet loco possunt taxare iurati de uoluntate uicarii uel baiuli. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XI.

16. Notarii seu scriptores quicumque prohibentur recipere uel a partibus exigere
15 medietatem quantitatis que datur pro salario iudicibus et relatoribus. Sed debent esse contenti salario pro scripturis taxato sub pena priuacionis officii et restitutionis fiende parti. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo VIII.

17. Salarium autem scripturarum tale est quod pro testamentis seu codicillis, donacionibus causa mortis uel aliis ultimis uoluntatibus et pro inuentariis recipiendis
20 et in publicam formam redigendis de bonis ualentibus a mille usque ad decem mille solidos, uiginti solidos; a decem mille usque ad quinquaginta mille, quinquaginta solidos; a quinquaginta mille usque ad centum mille et ultra, centum solidos recipere ualeant, et non ultra. Et, pro qualibet die qua pro inuentariis laborauerint, in loco domicilii quinque solidos, si extra decem solidos pro die et ultra pro qualibet carta
25 maioris forme tres denarios possint recipere, nisi minus recipere sit consuetum. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XX.

18. Pro instrumentis matrimonii si ascendant usque ad quantitatem mille solidorum, quinque solidos; si usque ad duos mille solidos, decem solidos; si usque ad

1 et om. C 2 XIII] XIII C : Antiquitus si quantitas distributa ascendebat usque ad quinquaginta libras iudex habebat sex denarios pro libra, a quinquaginta ultra IIII. or denarios, non poterat salarium excedere mille solidos, Petrus in Curia Perpiniensi capitulo VIII. De inde in Curia Montissoni capitulo V fuit ordinatum quod iudex habebat IIII. or denarios pro libra tantum et idem in processu pacis et treuge ac soni emissi si tamen fieret declaracio clami, composicio, remicio uel execucio, alias quod nil reciperet *adtec. E 4 et...solidos² om. C 5 ultra E² : usque E¹ solidos E² : ter E¹ 8 Iudex...11 XIII om. C | quam Pujol | sit Pujol 14 quicumque om. C 15 debent om. EC 16 salario E² : pro E¹ | taxato U² : taxata U¹ 17 VIII] XVIII U Pujol 20 a om. U Pujol 21 solidos¹ E² : XX E¹ mille¹ solidis E 22 usque...ultra] solidos quantumcumque ascendat E | recipera C 23 die *sup. lin. E² : om. E¹ laboraverit Pujol 25 possit U Pujol | sit recipere U Pujol 27 ascendat E : ascendat Pujol | mille] Me *sup. lin. E² : mille E¹ 28 solidos² om. C***

2 1413/XIV 7 1362-1363/XXIV 11 1292/XIII 13 1289/*XI > X 17 1413/IX 26 1362-1363/XX

demanaran e resebran lo salari qui d'alguna de les dites causes lus pertany ultra la taxa damunt dita sia tengut encontinent restituir-lo en doble a la part de què l'aurà exigit o resebut, per lo qual li'n pusque ésser feta prompta execució sens alguna sol·lempnitat de dret. E noresmenys sia privat per un any de tot exercici e ús de son offici sens alguna gràcia o remissió. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol XIII. 5

12. Mas en les causes d'alguna graduació fahedora entre crehedors si los béns no basten a la quantitat en les peticions contengudes lo dit salari solament sia exigit de tant com abastaran los béns distribuïts, fet compte per sols e per lliures entre los dit crehedors segons la quantitat per cascun[a] ^{50r/} de les parts demanada. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol XIII. 10

13. De sentència condempnatòria interposada sobre venda de censal o de violari de mil sols annuals lo jutge no deu haver sinó deu sols. E si és de més de mil sols annuals a qualsevulla quantitat puig vint sols e no pus, sots pena de cent morabatins d'or per cascuna vegada que contrafarà, e que la dita sentència sia irrita e nul·la. Pere terç en la Cort de Muntós, capítol XXIII. 15

16. Als scrivants o notaris qual[s]sevulle és prohibit pendre o exigir de les parts la meytat de la quantitat qui és donada als jutges o reladors per lur salari. Mas deuen ésser contents del salari taxat per les scriptures, e açò sots pena de privació de llur offici e de fer-ne restitució a la part. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol IX.

17. E lo salari de les scriptures és aquest: que per testaments o codicils o donacions per causa de mort o altres últimes voluntats o inventaris e resebre e metre'ls en pública forma, de béns qui vleguen de mil entro a deu mília sols puxen los dits notaris per llur salari haver vint sols; de deu mília fins a cinquanta mília sols, cinquanta sols; de cinquanta mília sols e d'aquí en sus, cent sols ^{50v/} e no pus, e per cascun dia que per lo dit eventari fer treballaran en lo loch de llur domicili cinc sols. E si han anar defora 20
lo dit loch deu sols per dia. E ultra açò per cascuna fulla de forma major puxen resebre 25

ó causes] Antigament si la quantitat distribuïda pujave fins a L lliures lo jutge ne havie sis diners per lliura, de L lliures en sus ne havie quatre diners per lliura e lo dit salari no podie pujar mes de mil sols, Pere terç en la Cort de Perpenya, capítol VIII. Depuys en la Cort de Muntçó, capítol V, fou statuït que'l jutge agués solament quatre diners per lliura e lo notari dos diners e lo advocat agés de la part que advocave IIII diners per lliura e semblantment en procés de Pau e de Treva e de sometent si emperò se fahie declaració del clam, composició, remissió o execució, d'altra guisa no res *in margine adiec.* A² 15 XXIII] Lo jutge o inquisidor no deu pendre res d'aquell contra qui fa la enquesta si donchs no volie produir testimonis en sa defensió fora lo loch hon lo dit enquisidor agés anar personalment e lavors ne pot pendra salari moderat, Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XIII *in margine adiec.* A² 23 de] mil fins *del.* A²

quattuor mille solidos, quindecim; si usque ad decem mille, uiginti; si usque ad uiginti mille, quadraginta; a uiginti mille supra quinquaginta solidos possint recipere, et non ultra. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXII.

19. Pro instrumentis censualium et uiolariorum et apocharum precii eorumdem ac
5 eciam sententiarum iudicialium, arbitrationum seu compositionum, si ascendant usque ad quantitatem quinquaginta solidorum in annua pensione, uiginti solidos. Si a quinquaginta usque ad centum, triginta. Si a centum usque ad ducentos, quadraginta; si a ducentis usque ad quingentos, quinquaginta; a quingentis supra, centum solidos pro eorum salario recipere ualeant et non ultra sub pena priuacionis officii. Et si extra
10 locum oporteat eos ire habeant pro qualibet die duodecim solidos et iurati ipsorum octo. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXII.

20. Pro litteris uero citacionum faciendis quando uicarius monet aliquem militem, non debet scriptor recipere nisi duos denarios pro qualibet littera. Iacobus secundus in Curia Barchinone, capitulo XVI.

21. Notarii seu scriptores Curie Regis, Primogeniti, Gubernatoris uel baiuli
15 generalis Cathalonie pro qualibet carta processus maioris forme quinque denarios, et minoris forme tres denarios originalis a qualibet parte, et de translato ab illa parte cuius erit tres denarios de forma maiori, et de forma minori duos denarios tantum recipere possunt. Pro appellacionibus autem presentandis et mandatis in litteris
20 apponendis, scribendis et dictandis ipsis litteris, cartis et prouisionibus, nihil recipiant quoquomodo. Et si pars requirat et non alias clausuram apponant, et tunc ultra ducentos solidos non possunt pro salario recipere uel habere, quod est iuxta laborem eorum et negocii qualitatem debite moderandum per eosdem uel per Cancellarium aut Vicecancellarium aut assessorem Gubernatoris et baiuli generalis
25 ubi ipsi male fuerint arbitrati, alias ipso iure sunt infames et priuati officio et a Curia Regis. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XIX. Maria in Curia Barchinone, capitulo VIII.

1 quattuor] alias IIII *sup. lin. adiec.* U²: III U¹ Pujol | solidos *om.* EU Pujol | mille²] milia U 2 mille² *om.* C
5 sentenciam Pujol 7 triginta] solidos *adiec.* U Pujol | quadraginta] solidos *adiec.* U Pujol 8 ad *om.* C
quingentos] solidos *adiec.* U Pujol | quinquaginta] solidos *adiec.* U Pujol 9 recipiant E 10 oportet U Pujol
11 tercius *om.* C | XXII] XXIII U Pujol 12 litis Pujol 13 littera] libram E | secundus] III.us U Pujol 16 quinque...
17 forme *om.* C 17 originalis tres denarios E | et...translato] translati E: translatis C | illa] una EC 18 cuius...
denarios² *om.* EC 20 et²] uel C 21 clausuram E 23 et *om.* U Pujol | qualitate Pujol | moderatum U Pujol | uel] aut
E 24 et E²: bis E¹ 25 alias E²: a E¹ | a *om.* C 26 Montissoni...XIX] Barchinone, capitulo VIII U¹ Pujol: Montissoni,
capitulo XIII infra lineam posuit U²: Montissoni, capitulo XIII post capitulo VIII posuit Pujol 27 VIII] VIII U
Pujol

tres diners, si donchs no y era costuma de pendre menys. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XX.

18. Per cartes de matrimoni si munten fins a quantitat de mil sols ne pot haver lo notari cinc sols. E si munten a dos mília sols deu sols. E si a quatre mília sols quinze sols. Si a deu mília sols vint sols. Si a vint mília sols quaranta sols. De vint mília en sus quant se vulle que munt ne pot haver cinquanta sols e no plus. Pere terç en la Cort de Muntsó, capítol XXII. 5

19. Per cartes de censals e violaris e àpoches del preu, e encara de sentències judicials, de arbitracions e conposicions, si munten a cinquanta sols de annual pensió, poden los dits notaris haver per llur salari vint sols. Si munten de cinquanta fins a cent sols de annual pensió, trenta sols. Si de cent fins en dos-cents sols, quaranta sols. Si de dos-cents fins a cinc-cents sols, cinquanta. De cinc-cents sols anuals en sus ne poden haver cent sols e no pus sots pena de privació de llur offici. E si hauran anar fora de llur lochs los dits notaris po^{51r}/den haver dotze sols e llurs jurats vuit sols per cascun dia. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XXII. 10 15

20. Mas per fer letres de citacions quant lo vaguer cite algun cavaller no deu haver l'escrivà sinó dos diners per letra. Jachme en la primera Cort de Barchinona, capítol XLI.

21. Los notaris o scrivans de la Cort del senyor Rey, de[] Primogènit, del Governador e del batle general de Cathalunya no deuen haver sinó cinc diners per cascuna fulla de procés de la forma major e tres diners de la forma menor de l'original de cascuna part e de translats d'aquella part de qui sarà. Mas per presentar appellacions e posar manaments en letres e escriure e dictar les dites letres, cartes e provisions no deuen res haver en neguna manera. E si la part ho requer e no en altra manera deuen posar llur clousura en les dites cartes o letres e llavors ultra dos-cents sols no puxen haver per llur salari e treball, lo qual segons la qualitat del fet e llur treball deu ésser moderat per ells o per lo Canceller o Vicicanceller o acessor del Governador o batle general en cas que ells o aguessen mal arbitrat, en altra manera *ipso iure* són infames e privats de l'offici e de la Cort del Rey. Pere terç en la Cort [de] Muntçó, capítol XIX. 20 25

¹⁵ capítol] XLI *del. A²* ¹⁶ *fer A²: for A¹* ²⁸ *en²...29 Rey in margine. A²: om. A¹*

3. De accionibus et obligacionibus et quod nullus pro debito ciuili capiatur

1. Nullus pro debito ciuili debet personaliter capi nec captus detineri nisi esset pura
 5 commanda, nam, ad ostensionem instrumenti pure comande in quo non sit certus
 terminus uel iuramentum uel fideiussor, debet debitor capi et captus in persona
 Curia Barchinone, capitulo XXVI. Alfonsus secundus in
 Curia Montissoni, capitulo XXIII. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone,
 capitulo XXXIIII, et in Curia Gerunde, capitulo V.

2. Et hoc nisi commanda esset facta per iudeum christiano uel e contra, quia
 10 presumitur ficta¹⁰ ex condicione personarum ipsarum, nisi mercatori racione
 mercancie facta foret. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XXIII.

3. Rustici uero nec familia eorum pro debito dominorum suorum uel propriis
 debitis uel fideiussoribus nullo modo personaliter capiantur nec capti retineantur. In
 Constitucione Pacis, capitulo «Rustici uero».

4. Ne filius pro patre uel pater pro filio conueniatur

15 1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:
 «Statuerunt eciam quod si parentes».
 «Item statuerunt quod si filius».

5. Ne pro debito ciuili teneatur quis facere homagium. Et ut creditor possit prorogare iuramentum et solucionem

20 1. Faciunt ad supradictam rubricam Vsatici subsequentes:
 «Statuerunt eciam quod si parentes».
 «Item statuerunt quod si filius».

2. Nullus pro debito ex contractibus mutui initis in Cathalonia debet facere
 homagium, nisi tale debitum deberetur pro matrimonio uel pro financia capcionis sui
 25 uel amici eius. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXX; et in
 Curia Ilerde, capitulo «Nouerint».

¹ ciuili om. EC: civile Pujol 2 ciuili om. EC 3 comenda C | comende C 4 persona] personam U Pujol 5 XXVI] XV et XXVI C 6 XXIII] XXIII U Pujol 7 V] Nisi fuerit mulier que pretextu instrumenti comende uel scripture tercii non potest capi nec capta detineri etiam si renunciauerit cum iuramento, Maria in Curia Barchinone capitulo XVI adiec. C 8 commanda om. E: comenda C 9 ficta correx: facta O 11 debitis U Pujol 12 fideiussionibus C nec] uel U Pujol 13 uero om. E 14 uel...conueniatur om. C 15 presentem] hanc C 16 parentes] capitulo XII adiec. U Pujol 17 filius] capitulo XIII adiec. U Pujol 18 ciuili] civile Pujol 20 Faciunt...22 filius om. EC 21 Statuerunt] Statuunt U 23 contrahentibus EC | inuitis C 24 pro²] per Pujol 25 secunda om. CU Pujol | XXX E²: XXXV E¹

5 1283/XXVI | 1289/XXIII 6 1292/XXXIV 7 1321/V 10 1350-1351/XXIII 12 1228^a/«Rustici uero» 25 1300^a/XXX | in²...26 Nouerint] 1300^b/«Nouerint»

¹⁰ Cal entendre «ficta» per la versió catalana i pel contingut explícit de la Constitució de Pere III: «Ad euitandum occasionem faciendi comandas ficticias inter subscriptas personas [...]» (CR-10, f. 53d). També es pot consultar a CARAVYC I: 381.

3.^{51v/} De accions e obligacions e que per deute civil negun sia pres

1. Nagun per deute no deu ésser pres en persona ne pres ésser detengut sinó per comanda pura. Car lladonchs a sola hostenció de la carta de comanda en la qual no haja cert terme ne jurament ne fermança deu ésser pres lo deutor e pres en persona ésser detengut. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXVI. Alfons segons en la Cort de Muntçó, capítol XXIII. Jachme segon en la Cort primera de Barchinona, capítol XXXIIII. E en la Cort de Gerona, capítol V. 5

2. E açò, si donchs la dita comanda no era feta entre christià e algun juheu, car atesa la condició de les persones és presumidor ésser ficta, si donchs no era feta a mercader per mercaderia. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXIII. 10

4.^{52r/} Que·l fill no sie convengut per lo pare ne lo pare per son fill

1. Fan al present títol los Usatges:

«Statuïren que si los pares», CXII.

«Ítem statuïren que si lo fill», CXIII.

5. Que per deute civil no sia fet homenatge e cascun puxa porrogar son deutor sens perjudici del contracte 15

2. Negun no deu fer homenatge per deute de préstech en Cathalunya si donchs no era fet per matrimoni o per fermança o reemensa de presó sua o de son amich. Jachme segon en la segona Cort de Barchinona. E en la Cort de Leyda, capítol «*Nouerint uniuersi*». 20

¹ pres] Los pagesos ne llur companya no poden ésser personalment presos per deute de llur senyor o per llurs propis deutes o per fermança en neguna manera ne presos ésser detenguts, en la Constitució de Pau e de Treva, capítol Los pagesos etc. *in margine adiec. A*²

3. Quilibet potest prorogare seu alongare suum debitorem nec obligationes iuramenti siue hostagii propter hoc ualent minus. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXXV.

4. Ex pluribus debitoribus uel fideiussoribus potest alongare si uoluerit unum siue
5 plures ex ipsis. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXXV.

6. De testibus

1. Faciunt ad hanc rubricam Vsatici subsequentes:

«Statuerunt equidem».

«Precipimus ut periuria».

10 «Et testes priusquam».

«Nullus presumat».

«Accusatores».

«Duo uel tres».

«Si quis per amorem».

15 «Si quis falsum».

«Homicide».

«Nullus homo uel femina».

«Pater contra filium».

7. De probacionibus

20 1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Sacramenta rustici», cum quattuor sequentibus.

«Si quis dixerit se fatigatum».

«Statuerunt equidem».

«Si quis testamentum».

25 2. Affirmantis est probare, non negantis. Vsaticis.

3. Facta antiqua debent et possunt probari per instrumenta, libros et scripturas alias et per famam. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo V, in fine.

1 seu] siue *E* | debitum *U Pujol* 2 ualet *U Pujol* | Iacobus...3 XXXV *om. C* 4 alongari *U Pujol* 7 hanc] presentem *E* 8 siquidem *Pujol* 9 ut periuria *om. C* 16 homicidie *U Pujol* 20 Faciunt...23 equidem] Faciunt ad presentem rubricam Vsatici: «Si quis testamentum», «Sacramenta rustici», «Si quis dixerit se fatigatum», «Statuerunt equidem» *ad finem capitis postpos. C* 21 rusticorum *U Pujol* | quattuor sequentibus] IIII.or aliis Vsaticis subsequentibus *U Pujol* 22 se *om. U Pujol* 23 siquidem *Pujol* 24 testamentum] testium *U Pujol* : «Affirmantis» *adiec. U Pujol* 25 Afirmans *Pujol* 27 fine] Et si de usu priuilegiorum dubitetur [expediatur] per solam receptionem testium et decidatur absque libello et figura iudicii, Petrus II.us in Curia Barchinone capitulo I *adiec. C*

2 1300^a/XXXV 5 1300^a/XXXV 27 1283/V

3. Cascun creedor pot porrogar o alongar son deutor e de molts deutors o fermances ne pot allongar un o molts sens que la obligació del jurament o de hostatges per açò no val menys. Jachme se^{52v}/gon en la segona Cort de Barchinona, capítol XXXV.

6. De testimonis

5

1. Fan al present títol los Usatges:

«Statuïren axí mateix los damunt dits», CXL.

«Manam que perjuris», CXXXIII.

«E los testimonis abans», CXXXIII.

«Nagun presumescha», CXXXV.

10

«Accusadors o testimonis», CXXXVI.

«Dos o tres ydòneus testimonis», CXXXVIII.

«Si algun per amor de peccúnia», CXXXVII.

«Si algun fals testimoni», CXLVIII.

«Homeyers», CLIIII.

15

«Negin hom ne fembra», CLV.

«Pare contra fill», CLVI.

7. De provacions

1. Fan al present títol los Usatges:

«Los sacraments de pageses» ab quatre Usatges següents, L.

20

«Si algun diu ésser-se fadigat», CLXX.

«Statuïren axí ma^{53r}/teix los damunt dits», CXL.

2. Los fets antichs se deuen e poden provar per cartes, libres e altres scriptures e per fama. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol V.

3 val] m del. A² | la segona sup. lin. A²: om. A¹ 23 altres] ss del. A²

8. De fide instrumentorum

1. Facit ad presentem rubricam Vsaticus:

«Si quis testamentum».

2. Instrumentum publicum, siue alia scriptura iudeorum, siue sit usure siue non, ex
5 quo sint lapsi sex anni ab eius confeccione non habet ualorem, nec iudeus potest ea uti
nec inde obligati tenentur in aliquo respondere, nisi interim debitum ipsum pecierit in
iudicio, nisi talis iudeus esset pupillus siue absens. Iacobus secundus in prima Curia
Barchinone, capitulo XII; et in tercia Curia Barchinone, capitulo X. Petrus tercius in
Curia Perpiniiani, capitulo XXVII.

10 3. Instrumentum super debito ciuili ubi fiat homagium non ualet nisi esset
debitum pro matrimonio uel pro rescato. Iacobus secundus in secunda Curia
Barchinone, capitulo XXX.

4. Instrumentum uendicionis factum in fraudem usurarum irritum habetur.
Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo.

15 5. Instrumentum confectum super remissione per minorem uiginti annis facta
tutori uel alteri in cuius posse existat non ualet nisi interuenerit consensus trium
amicorum proximorum et decretum iudicis et iuramentum proprium per quod asserat
dictos amicos esse sibi proximiores. Petrus tercius in Curia Perpiniiani, capitulo XVII.

20 6. In omnibus instrumentis et aliis scripturis non debet poni annus Incarnacionis,
prout antiquitus fiebat, sed annus a Natiuitate Domini. Petrus tercius in Curia
Perpiniiani, capitulo XXXVII.

7. Instrumentum factum in preiudicium donacionis propter nupcias uel
hereditamenti facti tempore nupciarum non ualet. Petrus tercius in Curia Perpiniiani,
capitulo, XXVII.

9. De notariis et scriptoribus ad quid teneantur

1. Nullus creetur notarius nisi etatem uiginti quattuor annorum compleuerit, et
sciencia ac moribus per examinacionem in capite uicarie de ipso fiendam sufficiens
habeatur antequam sua arte utatur. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo
XXXI. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XIX. Elienor in Curia Dertuse,
30 capitulo III.

2 Facit...3 testamentum *om. C* 4 siue¹ *U²* : sine *U¹* | sit] sint *E* 5 confessione *C* 6 inde] iudei *C* | obligati
tenentur] obligari *U Pujol* 7 in...8 et *om. E* 8 tercius] II.us *Pujol* 13 factum] ffecte *E* 14 Iacobus] Petrus *U¹* : alias
Iacobus *sup. lin. adiec. U²* : [Jacobus] *correxerit restituens Pujol* | capitulo] [xix] *adiec. Pujol* 16 tutori] uel curatori
adiec. U Pujol | posse cuius *E* 17 amicorum] annorum *C* 18 sibi *om. E* | XVII] XXXVII XVII *U* : XXXVII-XVII
Pujol 19 et aliis] aliisque *U Pujol* | poni] opponi *E* : apponi *C* 24 XXVII] Nec factum per mulierem quod pro
debito, Maria in Curia Barchinone capitulo XVI *adiec. C* : XXVII alias XXV *U²* : X *U¹* : XXVII uel XXV *Pujol*
25 teneant *C* 26 creatur *E* 27 fienda *E Pujol*

7 1292/XII 8 in¹...X] 1311/X | 1350-1351/XXVII 11 1300^a/XXX 14 1235^a/XIX | 1235^a/XIX 18 1350-
1351/XVII 20 1350-1351/XXXVII 23 1350-1351/XXVII 28 1333/XXXI 29 1289/XIX | 1365^c/III

8. De fe e auctoritat de cartes

2. Les cartes ho altres scriptures de juheus, si-s vol sien de usures o no, pusque haje passat sis anys que sien fetes no han valor ne lo juheu ne pot usar ne los obligats per aquells són tenguts en res, si donchs entretant no lurs serà stat demanat en juý lo dit deute, si donchs lo dit juheu no era pobill o absent. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XII. E Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XVII. 5

3. La carta feta sobre deute civil, si contén homenatge, no val res, si donchs no és deute per matrimoni o rescat. Jachme en la primera Cort de Barchinona, capítol XXX.

4. La carta de venda feta en frau de usures és irrita. Jachme primer en la Cort de Terregona.²⁷ 10

5. ^{53v/} La carta feta sobre remissió que-l menor de vint anys façe a son tudor o altre en poder del qual stigue no val res si no y entrevén consentiment de tres pus prop parents de part de pare e de mare o de la una part o, en defalliment llur, de tres amichs pus prohismes e decret de jutge e propri jurament ab lo qual affirm los dits amichs ésser pus prohismes. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XVII. 15

7. La carta feta en prejudici de donació ho de heretament fet en temps de noces no val res. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XVII.

6. En totes cartes e altres scriptures deu ésser scrit lo canalar de l'any de la Nativitat de nostre Senyor e no de la Incarnació axí com antigament [se] feya. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXXVII. 20

9. De notaris e scrivans

1. Nagun no deu ésser creat notari públich si no ha vint-i-quatre anys complits e que sie examinat e ^{54r/} trobat ésser sufficient en sciència e bones costumes hans que us de l'offici de notari. Alfons segon en la Cort de Muntçó, capítol XIX. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol XXXI. Elianor en la Cort de Tortosa, capítol XXX. 25

⁴ entretant *correxí*: entercant A 9 irrita] n del. A² 21 scrivans] que per deute civil no sia fet homenatge e cascan puxe porrogar son deutor sens prejudici del contracte del. A² 24 XIX A²: XX A¹

²⁷ Es tracta del Capítol XIX.

2. Notarius cui officium iurisdictionis committitur non debet in illo loco uti officio notarie, sed alteri committat; et non potest ipse uel eius substitutus regere officium iurisdictionis illius Curie ubi regit scribaniam. Petrus tercius in Curia Perpiniiani, capitulo V. In eadem Curia, capitulo IIII.

5 3. Iuratus notarii non potest recipere testamentum uel codicillum uel donacionem causa mortis. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXXI. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXVI.

4. Notarius quilibet requisitus tenetur sub pena priuacionis officii conficere quecumque instrumenta et coram quocumque, dum tamen non tangat preiudicium
10 uel damnum Generalis Cathalonie. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XVIII.

5. Et tenetur ponere in fine protestacionis totum id quod ille contra quem fit respondebit siue dicet infra duos dies. Sed ultra duos dies non tenetur expectare responsum. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XVIII.

15 6. Notarius infra duos menses tenetur dictare largo modo instrumenta, satisfacto eidem de medietate salarii, qui currunt a die firme uel ordinacionis ubi ad consilium alterius debet dictari. Idem seruatur in testamentis a die publicacionis post mortem uel in uita a die requisicionis dummodo testator medietatem salarii soluat. Et notarius qui predicta non seruauerit officio tabellionatus perpetuo est priuatus. Petrus tercius
20 in Curia Perpiniiani, capitulo XVIIIII.

7. Quilibet habens scribaniam potest regere eam personaliter per se uel per alium laycum uel clericum sufficientem. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo VII.

8. Notarius debet edere et dare copiam instrumentorum alienacionum rerum
25 emphiteoticarum seu feudalium dominis pro quibus tenentur absque alia compulsione. Petrus tercius in Curia Perpiniiani, capitulo XII.

9. Notarius sub pena priuacionis officii non debet conficere instrumentum in contractibus mutui ubi ponatur homagium pro debito ciuili, et si fiat contrarium non ualet instrumentum. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXX.

1 cui *U*² : cuius *U*¹ 2 remitat *C* 3 iurisdictionis] in illo loco in quo *adiec. E*¹ et *del. E*² | tercius *om. U Pujol*
4 In...IIII *om. EC* 5 notarium *C* 9 tangant *E* 12 sit *U Pujol* 13 Sed...dies²] ultra *E* : *om. C* 15 instrument(um) *U* :
instrumentum *Pujol* 16 me(dieta)te *U* | ordinacionis *E*² : ordine *E*¹ 17 publicacionis *U*² : publicai *U*¹ 18 uel] et *E*
uitam *U Pujol* | medietate *C* 19 predicta] per dicta *E* 21 scribaniam] propriam scribaniam *C* | eam *E*² : ipsam *E*¹
22 Curia tercia *U Pujol* 23 VII *E*² : XXX *E*¹ 25 tenetur *U Pujol* 28 mutuis *C* | ponat *E* 29 Curia secunda *C*

3 1350-1351/V | IV 6 1333/XXXI | 1362-1363/XXVI 10 1300^a/XVIII 14 1300^a/XVIII 19 1350-1351/XIX
22 1311/VII 26 1350-1351/XII 29 1300^a/XXX

2. Nagun notari al qual és comanat en algun loch offici de juridicció no y pot usar de l'offici de notari mas pot-lo comanar a altre. E no pot ell ne substitut seu regir offici de juredicció d'aquella Cort hont regix la scrivania. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol III, V.

7. Cascun qui haje scrivania la pot regir per si matex personalment o per altre lech o 5
clergue sufficient. Jachme segon en la terça Cort de Barchinona, capítol VII.

3. Lo jurat del notari no pot pendre testament o codicil ne donació per causa de mort. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol XXXI. E Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XXVI.

4-5. Cascun notari request és tengut sot pena de privació de son offici fer e pendre 10
qual[s]sevulla cartes e davant qual[s]sevulle persones, si donchs no eren en perjudici o dan de General de Cathalunya. E és tengut de metra e posar en la fi de la protestació tot ço que ^{54v/} aquell contra qui-s farà respondrà e dirà dins spay de dos dies, mas no és tengut sperar plus dels dits dos dies. Jacme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol XVIII. 15

6. Cascun notari és tengut, pagada a ell la meytat del salari, dictar largamanent e no per *e contra* e scriure en nota les cartes dins dos mesos après la ferma de tots los contrahents comptadors o de la ordinació quant deu ésser dictada a consell d'algun. E açò mateix deu servir en los testaments del dia que'n serà request e li serà pagat la meytat del salari e axò sots pena de privació de l'offici en per tostemps. Pere tercer en 20
la Cort de Perpenyà, capítol XIX.

8. Ítem és tengut de mostrar e exhibir e donar còpia de les cartes fermades sobre alienacions de coses feudals o enphiteoticàries als senyors per qui-s tenen sens sperarne altre compulsa. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XII.

10. Nagun notari no deu pendre carta qui-s façe en perjudici de heretament o 25
donació feta en temps de nocés, e si ho fa aytal carta no val res. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXVI.

²⁴ compulsa A²: compusa A' ²⁵ heretament A²: heretament A'

10. Notarius non debet recipere instrumentum in preiudicium hereditamenti siue donacionis facte tempore nupciarum, et si fiat tale instrumentum non ualet. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XXVI.

11. Notarius siue scriba tenetur bene custodire inquisitionem per ipsum receptam
5 ut possit eam inuenire et ostendere quando officialis tenebit tabulam, alias perdet scribaniam et officium in perpetuum. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo VIII.

10. De usuris et baratis

1. Vsuras usurarum nullus iudeus recipiat ipsas redigendo in sortem siue in
10 primordialibus instrumentis uel subsequenter nouacionibus, siue aliquo excogitato alio modo, sed quattuor denarios tantum pro libra in mense recipere potest. Iacobus primus in Curia Gerunde. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XX. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo X; et in secunda Curia Barchinone, capitulo VII.

15 2. Et quilibet iudeus debet semel in anno iurare se pretatxatum modum usurarum seruare, ut ibidem.

3. Et quilibet notarius debet penes se habere nomina iudeorum qui sic iurarunt, nec debet facere instrumenta aliis iudeis qui non iurauerint, et debet indagare si fraus interueniat usurarum in contractu iudeorum, quod si reperit interuenire debet
20 officialibus nunciare; ut ibidem.

4. Iudei non debent recipere usuras nisi uiginti solidos pro centum in anno, nec inmiscere usuras cum sorte. Iacobus primus in Curia Terrachone, circa principio.¹¹

5. Nec usura potest excedere sortem duplicatam quancumque tempore durauerit, nisi infra biennium fuerit iudici facta querela et parti insinuata. In eadem
25 Curia, capitulo IIII.

6. Iudeus non debet facere aliquem contractum uel baratam nec mutuare bladum nec alias res, nisi denarios. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo X.

7. Nec debet recipere seruicium uel aliud preter quattuor denarios pro libra in mense, alias contractus est nullus, ut ibidem.

1 recipere] rerecipere C 6 Iacobus] Petrus C 10 aliquo om. E | excogitato E²: excogitato E¹ 13 secundus om. C 17 debet U²: de U¹ | no(min)i C 18 iurarunt U Pujol | et E²: eo E¹ | si] ne C | fraus U²: frus U¹ 19 iudeorum om. E 21 nec] debet adiec. EC 22 miscere E | circa principio] capitulo primo U Pujol 24 iudici] iudicata Pujol 25 IIII] III E 26 mutare C 27 denarios C²: bladum C¹ 28 seruicium E²: aliquid E¹ | aliud] aliquid C | quattuor] tres C 29 alias] uel U Pujol

2 1350-1351/XXVI 6 1292/VIII 11 1241 12 1283/XX | 1292/X 13 in²...14 VII] 1300^a/VII 16 1300^a/VII 20 1300^a/VII 22 1228^b/I 24 1228^b/IV 27 1292/X 29 1292/X

¹¹ Sembla que l'autor, en donar la referència d'aquesta Constitució, fonia per error dues Constitucions de dues Corts diferents: Jaume I a les Corts de Barcelona (1228b), I; i Jaume I a les Corts de Tarragona (1235a), XVI.

9. Ítem sot pena de privació de l'offici no deu oposar homenatge en carta de contractes ^{55r/} de préstech o si ho fa la carta no val res. Pere terç. Jachme segon en la Cort segona de Barchinona, capítol XXX.

11. Cascun notari o scrivà és tengut guardar bé la enquesta per ell rehebuda per ço que la puxe trobar e mostrar en temps que l'official tendrà taula sots pena de privació de l'offici e de la scrivania en per tots temps. Jachme segon en la primera Cort, capítol VIII. 5

10. De usures

1-3. Nagun juheu no deu pendre usura de usures mesclant aquelles en la sort o en lo principal contracte o en les subsegüents novacions o per qualsevulla altra excogitada manera. Mas pot pendre per usura quatre diners tant solament per lliura en lo mes. E cascun juheu deu una vegada l'any jurar servir la dita taxa de usures, e cascun notari deu haver devers si los noms dels juheus qui axí hauran jurat. Ne deu fer cartes als altres juheus qui no hajen jurat. E deu encercar si en lo contracte dels juheus intervén frau de usures. E si trobe que y enter^{55v/}vengue deu-ho denunciar als officials. Jachme primer en la Cort de Gerona. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XX. Jachme segon en la Cort primera de Barchinona, capítol X. E en la segona Cort de Barchinona, capítol VII. 10 15

4. Los juheus no deuen pendre usura si no vint sols per cent en l'any ne mesclar la usura ab la sort. 20

5. Ne la dita usura pot sobrepujar la sort dobla per quant temps se vulle dur. Si donchs dins dos anys no n'era fet clam al jutge e mostrat a la part. Jachme primer en la Cort de Terragona en lo principi, capítol VIII.

6-7. Los juheus no deuen fer algun contracte o barata ne prestar blat ne altres coses sinó diners. Ne-n deuen rehebre servey ne alre sinó quatre diners per lliura lo mes, en altra manera lo contracte és nul·le. Jacme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol X. 25

⁹ usura *correxí*: usara A

8. Christianus non debet cogi soluere usuras christiano, secus de baratis. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo LIIII.

11. De deposito et campsoribus

1. Campsor quilibet antequam teneat tabulam cambii tenetur assecurare eam in
5 quavis ciuitate Cathalonie uel uilla Perpiniiani pro duobus mille marchis argenti et in
aliis uillis Cathalonie pro mille. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo XX.

2. Et bona ipsius sunt tacite obligata creditoribus suis et ualet perinde ac si in
instrumento fuissent specialiter uel generaliter obligata. Iacobus secundus in Curia
Ilerde, capitulo IIII.

3. Et si *se abatrà*, sic quod non soluat suis creditoribus sicut bonus et planus
mercator, sit infamis et tanquam infamis et *abatut* publicetur uoce preconia in locis
ubi erit *abatut*; et per alias eciam uicarias. Et quod bona ipsius per Curiam uendantur
pro satisfaciendo creditoribus predictis. Et nihilominus capiatur et amputetur sibi
15 caput per officiales regios, si est in locis domini Regis, aut ad ipsorum officialium
requisitionem per illos in quorum iurisdictione se recollegerit, eciam si domini
dictorum locorum bannitos consueuerint sustinere. Iacobus secundus in secunda
Curia Barchinone, capitulo V, et in Curia Ilerde, capitulo III, et in Curia Gerunde,
capitulo XIII. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo VIII.

4. Nec per Regem uel aliquem officialem potest dicto campSORI *abatut* fieri
20 remissio seu alongamentum concedi, donec suis creditoribus fuerit satisfactum;
neque preiudicatur eisdem creditoribus per quemuis processum contra dictum
campSOREM factum in his que eidem per Regem uel alium debeantur. Iacobus
secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo VI.

5. Quilibet campSOR debet scribere omnes *ditas* in capibreuio maiori suo iurato et
25 non in aliis libris. Et ualet perinde ac si esset depositum seu commanda. Iacobus
secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo VI.

6. Pro deposito aut pura commanda potest quis personaliter capi. Alfonsus
secundus in Curia Montissoni, capitulo XXIII. Iacobus primus in prima Curia
Barchinone, capitulo XXXIIII, et Gerunde, capitulo V. Petrus tercius in Curia
30 Perpiniiani, capitulo XXIII.

1 debet...usuras *E*²: cogitur soluere usuras *E*¹ 2 secundus] III.us *U Pujol* 4 quilibet *sup. lin. E*²: om. *E*¹*U Pujol*
teneat *E*²: teneant *E*¹ 5 quavis *E*²: qualibet *E*¹ | duobus] duabus *EU Pujol* 7 ualent *Pujol* | perinde] pro inde *E* | ac
om. *U*¹: ad *sup. lin. U*² | in om. *U Pujol* 8 generalite *C* 11 sit] ffit *E* 15 in om. *C* 16 locorum om. *C* | secunda om. *C*
17 III *U*²: IIII *U*¹ 19 aliquem *E*²: aliqui *E*¹ 21 eisdem] eis *C* 22 eidem] idem *C* 24 capibreui *C* 25 Et] quod *adiec.*
U Pujol | ualeat *Pujol* | perinde] proinde *Pujol* | uel *E* 26 secundus om. *C* 27 deposito] debito *E* | aut] autem uel
U Pujol | potest *E*²: p *E*¹ 28 secundus om. *C* | in Curia *E*²: bis *E*¹

1 1283/LIV 6 1359/XX 8 1301/IV 16 1300^a/V 17 in¹...III] 1301/III | in²...18 XIII] 1321/XIII 18 1359/IX
22 *2ª Bar - *VI > 1301/III 25 1300^a/VI 27 1289/XXIII 28 Jaume *I > II: 1292/XXXIV 29 1321/V | 1350-
1351/XXIII

8. Nagun cristià no deu ésser forçat pagar usures a cristià, mas barates sí. Pere segon en la Cort de Barchinona.

11. ^{56r/} De depòsits e cambiadors

1. Cambiador cascun abans que tengua taula de cambi en neguna ciutat de Catalunya o en la vila de Perpenyà la deu assegurar per dos mília marchs d'argent e 5 en altres viles per mil. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol XX.

2. E los béns del dit cambiador són tàcitament obligats als crehedors e val axí com si ab carta fossen specialment o general obligats. Jachme segon en la Cort de Leyda, capítol IIII.

3. E si se abatrà per guisa que no pach a sos crehedors axí com bon e plan mercader 10 sia infami e axí com infami e abatut sia publicat ab veu de crida en los lochs on serà abatut e encara per altres vegueries. E que sos béns sien venuts per la Cort per satisfer als dits crehedors e que ell sia pres e que li sia tolt lo cap per los oficials reysals si és en loch del senyor Rey o a requesta llur per aquells oficials en juredicció dels quals serà 15 recollit per ben que ls senyors d'aquells lochs hagen acostumat de sostenir bandejats. Jacme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol V. E de Leyda, capítol III. E de Gerona, capítol XIII. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol IX.

4. Ne los pot ésser feta remissió o guiatge per lo senyor ^{56v/} Rey ne altre official fins que sia satisfet als dits crehedors; [ne als dits crehedors] pot ésser fet perjudici per qualsevulle procés fet contra los dits cambiadors abatuts en açò que per lo senyor Rey 20 o per altre lus sia degut. Jachme segon en la Cort de Leyda, capítol III; e de Gerona, capítol XIII.

5. Cascun cambiador deu scriure totes les dites en capbreu major jurat e no en altres llibres. E val axí com si era depòsit o comanda. Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol VI. 25

6. E per depòsit o pura comanda pot lo comandatari ésser pres en persona. Alfons segon en la Cort de Muntçó, capítol XXIII. E en la primera Cort de Barchinona, capítol XXXIIII.²⁸ E de Gerona, V. E Pere terç en la Cort de Perpenyà, XXIII.

³ cambiadors] Antigament era en altra manera ordonat en la Cort de Leyda del Rey en Jacme II, capítol V *in margine adiec.* A²

²⁸ Aquesta Constitució i la següent corresponen a Jaume II.

7. Et si aliquis officialis utitur pecuniis uel rebus penes ipsum depositis seu ratione officii commendatis seu sequestratis tenetur in duplum restituere. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo XVII.

8. Nec pretextu custodie talium rerum potest aliquod salarium uel seruicium inde recipere seu habere. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo VI.

9. Quilibet mercator uel draperius et eorum factores tenentes commandas uel merces seu alias res usque ad ualorem centum librarum quas receperint ratione sui officii et fugiendo *se abatrà* debet puniri pena contra campsores *abatuts* statuta. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXX.

10. 10. Item seruatur in curritoribus et *pellers* christianis, iudeis uel saracenis, qui raupas uel pelles recipiunt ad uendendum, eciam si dicte raupe non fuerint tanti ualoris, ut ibidem.

12. De contrahenda empzione et uendicione

1. In uendicione reddituum domini Regis non intelligitur uendita Curia uel Baiulia uel Vicaria, ne ex hoc pereat iusticia et subditi deprimantur. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXXII.

2. Res ecclesiastica immobilis non potest uendi seu alienari sine permissu et subscripcione Principis; et si fiat non ualet, pena degradacionis contrafacientibus imminente. Similiter et monasterium. Vsaticis «Statuimus» et <capitulo> «Nemini».¹²

20 3. Res litigiosa¹³ non potest alienari nec in alium, eciam in Principem, transferri, nec ipsius accio. Vsaticus «Rem in contencione». Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo LV.

4. Regnum Maioricarum et insule Minoricarum, Eiuisse et alie insule dicto Regno subiacentes non possunt uendi seu alio quocumque modo separari a dominio 25 Cathalonie et Aragonum. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XXXII. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XLII.

5. Nec eciam ciuitas Dertuse; immo si alienata fuerit reuocari debet. Elienor in Curia Dertuse, capitulo V.

1 rebus *bis E* | compositis *C* 2 tenentur *C* 3 curie *Pujol* 5 seu *E²* : uel *E¹* 6 tenens *EC* | comandas *E²* : comendas *E¹C* 8 *abatrà C²* : a patra *C¹* | contra] qua *E* 10 Idem *E* | *pelers E²* : *peles E¹* : *pelleis Pujol* 11 eciam *om. E* 17 mobilis *C* | sine *om. U Pujol* 18 contrafacienti *C* | contra ffacienti iminetur *E* 20 litigiosa *correx* : religiosa *EU (-s) C Pujol* 21 in¹ *om. C* | secundus *om. C* 25 Aragonie *U Pujol* 26 XLII] LII *E²* : LV *E¹* : XVI *C* 27 aliena *E* alieta fuerint *C*

2 1311/XVII 5 1350-1351/VI 9 1333/XXX 12 1333/XXX 15 1283/XXXII 21 1283/LV 25 1289/XXXII 26 1292/XLII 27 1365^e/V

¹² Són dos Usatges diferents.

¹³ Ha de ser «litigiosa», d'acord amb la versió catalana, i la lletra de la Constitució: «Item quod nos [...] non emamus [...] neque adquiramus [...] baronias castra villas aut alia loca in contencione seu litigio positas» (CARAVYC I: 152).

7. E lo official en poder de[l] qual, per rahon de son offici, seran algunes coses deposades o secrestades, si o despèn o se n'empara, deu-o retra en dobla. Jachme segon en la terça Cort de Barchinona, capítol XVII.

8. Ne per rahó de custòdia de les dites coses lo dit official e altra pot pendre salari o servey algun. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol VI. 5

9-10. Cascun mercader o draper o llurs facto[r]s qui tenen comandes o mercaderies o altres coses, pusque ^{57r/} valeguen cent lliures, les quals hajen preses per rahó de llur offici, si fugirà e s'abatrà, deu ésser punit d'aytal pena com cambiador abatut. E açò mateix sia observat en corredors e peyllers christians, juheus e serrahins, qui prenen robes o peylls [*sic*] a vendre, per ben que no valeguen cent lliures. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol XXX. 10

12-13. De comprar e vendre

* Fan al present títol los Usatges:

«Christians no venen», CXC.

«No sia lícit a negú», CXLIX. 15

«Statuïm que negun capellà», CL.

1. En venda qui's façe de les rendes del senyor Rey no y és entesa ésser venuda la Cort ne la batlia ho vegueria, per ço que no'n perescha la justícia e que'ls sotmesos no sien oprimits. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXXI.

1bis. Lo senyor Rey no pot comprar ne per altre títol atquirir baronies, castells, viles ne lochs en plet o contesa posats. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol LV. 20

7. ^{57v/} Lo senyor Rey no pot comprar alou dins los térments de castells d'algú baró o de cavaller o d'altri qui no tenga aquell per lo senyor Rey. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol L. E Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol XXIII.

¹⁷ venda A²: vendre A¹

6. Christiani non debent uendere arma saracenis, nisi facerent de consensu Principis, alias ipsa arma que uendiderint recuperent, licet eis graue sit; quod nisi fecerint centum uncias auri persoluant. Similiter componant si uictualia eis contradicente Principe uendiderint. Vsaticis «Christiani».

5 7. Rex non potest emere alodium infra terminos castri alicuius baronis, militis seu alterius qui illud non teneat pro domino Rege. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo L. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXIII.

8. Nec aliquis officialis potest emere redditus illius loci ubi est officialis. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XII; XXII; et in Curia Ilerde, capitulo
10 VIII.

9. Si dominus Rex fecerit alicui gratiam de extrahendo bladum a Principatu Cathalonie tempore quo propter necessitatem fuerit facta inhibicio, quia aliter non potest inhiberi, ille cui est facta huiusmodi gracia non potest eam alteri uendere uel alienare. Iacobus secundus in Curia Gerunde, capitulo VIII.

15 13. Que res uendi non possunt et ubi

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Christiani non uendant».

«Nemini liceat».

«Statuimus».

20 2. Iudei non debent uendere carnes suas in carniceriis ubi christiani uendunt suas, sub pena sexaginta solidorum. Petrus tercius in Curia Perpiniiani, capitulo XXXVIII.

3. Altilia, galline, caules, racemi et fructus sicci et similia debent uendi in certis locis cuiuslibet ciuitatis uel uille ubi consiliarii, iurati uel paciarii ipsius ordinauerint. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXV.

25 14. De uectigalibus, leudis, gabellis, pedagiis et de securitate itinerum

1. Vectigal concessum in priuatum commodum non ualet eciam si in litteris concessionis utilitas publica intendatur. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXVIII.

2 nisi E² : si non E¹ 6 dominio Pujol 7 L...capitulo² om. E 9 Curia¹] curie Pujol | XII...in²] XII et XXII in E XXII U² : XXIII U¹ Pujol 11 de extrahendo U² : dex U¹ | extrahendo E² : u E¹ | blado Pujol 12 necessitatem E² : necessita E¹ 16 Faciunt...19 Statuimus *ad finem capitis transpos. C* | presentem] predictam C 19 Statuimus] quod nullus clericus *adiec. E* 20 vendant Pujol 21 XXXVIII] XXXVII U Pujol 22 Aletilia E | caules om. E | in...23 ubi prout E : in bo C 23 conciliarii E² : concialiarii E¹ | ipsius] ipsius ciuitatis E 24 XXV E² : XXXV E¹ : XX U Pujol 26 concessum] consesum est E 27 posseconis E 28 XXVIII] Dominus Rex, Regina et liberi eorum tenentur soluere ius generalitatum, Fferdinandus in Capitulo Curie, capitulo IIII *adiec. C*

6 1283/L 7 1300^a/XXIII 8 1300^a/XII | XXII 9 in²...10 VIII] 1301/VIII 14 1321/VIII 21 1350-1351/XXXVIII 24 1362-1363/XXV 27 1362-1363/XXVIII

8. Ne algun official pot comprar les rendes d'aquell loch d'on és official ne alguna cosa immoble de son sotmès ne encara mobla qui's vena per força de Cort. Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol XII, e XXII. E de Leyda, VIII.

9. Si lo senyor Rey fa gràcia a algun de traure blat del Principat de Cathalunya en temps que per necessitat de carestia serà feta inhibició, car en altra manera no's pot 5
vedar, aquell a qui serà feta tal gràcia no la pot vendre ne alienar en altre. Jachme segon en la Cort de Gerona, capítol VIII.

3. La cosa littigiosa no's pot alienar en lo Príncep ne en altre ne la acció d'aquella. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol LV.

4. Lo regne de Mallorques e les ylles de Menorcha e de Yviça e altres ylles al dit 10
regne subjacents no's poden vendre ne en altra manera separar de la senyoria de Cathalunya e d'Aragon. Alfons segon en la Cort de Muntçó, capítol XXXII. Jachme en la primera Cort de Barchinona, capítol XLII.

5. ^{58r/} Semblantment la ciutat de Tortosa no's pot alienar. Alienor en la Cort de 15
Tortosa, capítol V.

13

2. Los jueus no deuen vendre llur carn en la carneria hon los christians venen les 20
sues sot pena de seixanta sols. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXXVIII.

3. Los capons e gallines, cols, raïms e fruyta secha e semblants coses se deuen 20
vendre en certs lochs de cascuna ciutat o vil·la hont los consellers o jurats d'aquella ordonaran. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XXV.

14. De vittigals e gabelles e leudes e de seguretad de camins

1. Vettigal atorgat a algun per privada utilitat no val jatsie en les letres de la 25
concessió se pretena que sie atorgat per utilitat pública. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XXVIII.

2. Vettigal no pot ésser imposat contra la forma acostumada ne en altre loch hon ja 58v/
no sia acostumat ésser pagat, e per ço lo senyor Rey en Pere segon revocà totes

⁵ en] o del. A² ó a sup. lin. A²: om. A¹

2. Vectigal non potest imponi contra formam assuetam, uel in alio loco quam retrolapsis temporibus fuerit consuetum persolui. Ideo Rex Petrus secundus reuocauit leudam, pedagia, mensuraticum et pensum que tunc de nouo a uiginti annis citra fuerant imposita. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XVIII, et in Curia 5 Perpiniani, capitulo XXV. Petrus II in Curia Barchinone, capitulo XXVIII. Iacobus secundus in Curia Gerunde, capitulo II.

3. Quilibet potest ire et redire per quascumque uias, terminos et loca per mare uel per terram ad quecumque loca et portus et insulas applicare uoluerit, cum aut sine mercimoniis, absque contradiccione Regis seu officialium eius, saluis Regaliis assuetis 10 domino Regi atque sibi et aliis uectigalibus, leudis et pedagiis. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXV. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XV.

4. Nec compellitur aliquod nauigium appulere, nisi in locis quibus debeat leuda persolui. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo VIII.

5. Clericus, baro uel miles non tenetur soluere pedagium, leudam, mensuraticum siue pensum de redditibus et rebus suis cessante fraude, nec aliquis alius qui habeat priuilegium uel antiquam possessionem de non soluendo predicta. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXXV et XXXVI.

6. Gabella salis est sublata et remissa in Cathalonia, ita quod amodo numquam 20 imponatur. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo VII.

7. Similiter auferatur gabella bladi et uictualium et omnium mercimoniorum et aliarum rerum; ita quod quilibet cuiusuis sit condicionis potest deferre et mittere bladum, uictualia et omnes alias res et mercimonia, siue ex redditibus illa habeat, siue ex empzione, uel alio quouis titulo, absque impedimento domini Regis seu officialium 25 eius, ad quascumque partes, excepta terra inimicorum Regis cum quibus habeat guerram. Tempore tamen carestie pro necessitate patrie Rex potest ponere inhibicionem in extraccione bladi et uictualium, duraturam usque ad mensem iunii tunc sequentis. Sic tamen quod dictus dominus Rex possit concedere gratiam extrahendi uictualia et quascumque res eciam alias prohibitas, dum tamen gracia non 30 sit in fraudem huius capituli. Nec possit Rex seu aliquis eius officialis inde recipere pecuniam, quod si dictus officialis contra hoc faceret Rex inde puniat ipsum. Et, nisi

1 Vectigal] ut concessum in priuatum comodum *in linea adiec.* U³ Pujol : uacat *sup. lin. et spatium adiec.* U² : spatium uacuum postea reliquit U¹ | in *om.* E 2 Ideo] I(m)o C 3 qui E 4 imposita *correx*i : imposite EU : imposite C Pujol | et...5 XXVIII *om.* Pujol 8 uoluerint C | aut] et C 11 secundus *om.* E 13 apluere E 16 ne C 18 Barchinoni Pujol 19 modo C 21 aufertur U Pujol | et² *sup. lin.* C² : *om.* C¹ | mercimoniarum E 23 habet U Pujol 24 alio] aliorum Pujol | im pedimento E² : im pedmento E¹ 25 partes] terras C | quibus] quo E 26 pro...potest] Rex potest pro neçessitate patrie C 29 alias] aliter Pujol | gratiam Pujol

2 Rex...4 imposita] 1283/XXVIII 4 1362-1363/*XVIII > XXVIII | in²...5 XXV] 1350-1351/XXV 5 1283/XXVIII | 1321/II 10 1283/XXV 11 1300^a/XV 14 1289/VIII 17 1283/XXXV | XXXVI 20 1283/VII 27 duraturam...28 sequentis] 1311/VIII

leudes, peatges, pes o mesures qui fossen de vint anys lladonchs ançà estats imposats. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXVIII. E Jachme segon en la Cort de Gerona, II. E Pere terç en la Cort de Perpenyà, XXV. E de Muntçó, XXVIII.

3. Cascun pot anar e tornar per mar e per terra a quals lochs e per quals camins o carreres o a qual[s]sevulla ports o lochs o vil·les se volrà ab mercaderies o sens mercaderies sens embarch del senyor Rey ne de sos officials, salvades al dit senyor Rey e als seus vectigals, leudes e peatges e Regalies antiguament acostumades. Pere segon en la Cort de Barchinona, XXV. E Jachme en la segona Cort de Barchinona, capítol XV. 5

5. Clergues ne barons ne cavallers no són tenguts pagar peatge, leuda ne mesuratge ne pes de les coses o rendes llurs, sàul que no sia feta frau ne mercaderia, ni algun altre qui n'haje privilegi usat e antiga possessió. Pere segon en la Cort de Barchinona capítol XXV e XXXVI. 10

6. Gabella de sal és remesa e relevada en Cathalunya axí que d'aquí avant no sie imposada ne alguna altra semblant gabella. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol VII. 15

7. ^{59r/} Semblantment és tolt e relevada gabella de blat e de vitualles e de totes altres coses e mercaderies en axí que tot hom, de qualque condició sia, puxe portar e trametre blat, no obstant lo desteniment fet en la Ciutat de Tortosa, lo qual lo senyor Rey en Pere terç revocà e anul·là en la Cort de Perpenyà, capítol XXXI.²⁹ E vitualles e mercaderies e totes altres coses en terra de christians e en tot altre loch hon se vulle, si que les haje per compra o de sa renda o de sa cullida o per altra manera, sens contrast en paix e servey del senyor Rey ne de sos officials, exceptada la terra de enemichs ab los quals lo dit senyor Rey guerrejàs. Emperò en temps de carastia per necessitat de la terra lo senyor Rey pot fer inhibició en treta de blat e de vitualles, Jachme segon en la Cort de Gerona, duradora fins al mes de juny lladonchs següent. Axí emperò que'l dit senyor Rey pusque fer gràcia de traure vittualles e altres coses encara que sien prohibides, pusque la gràcia no sia feta en frau d'aquest capítol ne lo dit senyor ne official seu ne puxen pendra diners. E si lo official feya lo contrari que'l senyor Rey lo'n 25

⁹ mesuratge] ne çoçols, en Leyda, Jacme II en la primera Cort de Barchinona, capítol XXXVI *in margine adiec.*
A² 11 Pere] terç *del.* A² 20 christians] e de serrahins *del.* A² 24 vitualles] n *del.* A²

²⁹ Citada novament al final del paràgraf.

puniret seu idem dominus Rex inde pecuniam caperet, dicta inhibicio esset incontinenti soluta. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo X. Petrus tercius in Curia Perpiniiani, capitulo XXXI.

8. Res prohibite extrahi de Principatu Cathalonie sunt iste: pegunta, cepum,
5 alquitranum, fusta, canabum, filum, exarcia, ferrum et arma. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo X.

15. De iure emphiteotico, laudimio seu foriscapio

1. Emphiteota non potest uendere, pignorare uel obligare censu uel tributo stabilire seu quomodolibet alienare honores uel possessiones quas ad censum uel
10 emphiteosim tenet, sine speciali licencia et uoluntate domini directi, sub pena quingentorum aureorum. Petrus primus in Barchinone, VII idus Marcii, anno MCCX, «Quoniam digne». Et in Constitutione pacis «Hec est pax», capitulo «Nullus christianus». Et in Vsatico «Si quis suum feudum».

2. Quod, si quis ex empzione absque firma domini possessionem rei feudalis uel
15 emphiteotice apprehenderit, ultra penas iuris duplicatum laudimium domino directo persoluere tenetur. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XVI.

3. Si quis baiuliam uel honorem domini sui impignorauerit sine suo consensu, [si senior sciuerit et contradixerit] emparare poterit per directum quandocumque uoluerit. Si uero sciuerit et non contradixerit, non poterit emparare, sed baiulus
20 firmet ei directum et emendet, quia absque suo consensu fecit. Vsaticus: Vide Vsaticis «Si quis suum feudum».

4. Laudimium est tercia pars precii seu estimacionis, quando titulo oneroso res feudalis ad quemuis peruenit. Sed, si titulo lucratiuo perueniat ad patrem uel matrem uel quemuis per rectam lineam descendentem, nihil penitus soluitur, eciam si aliqua
25 res uel quantitas per illum in quem titulo lucratiuo transfertur fuerit eroganda. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo III.

5. Sed, si ad alios ascendentes uel ad transuersales agnatos siue cognatos, uel quosuis extraneos transferatur ex titulo lucratiuo, tunc pro ipsa renouacione seu noua adquisicione decima pars ualoris ipsius feudi, que laudimium proprie in Cathalonia dicitur, persoluatur. Ibidem.
30

2 Barchinone] Perpiniiani E 3 tercius U²: I U¹ 4 Res] Rex Pujol | Principatu sup. lin. E²: om. E¹ | ista Pujol cepum E 5 fusta om. C | canabum] canabulum U Pujol 7 iure om. U Pujol | emphiteotice EC | seu] et EC 8 tributo] arbitrio C 10 tenet om. C 11 primus] III.us E²: in E¹ | in om. C 12 in sup. lin. E²: om. E¹ 13 quis om. C 18 directum] dominum adiec. E 20 Vsaticus om. E 22 existimacionis Pujol 23 peruenit E²: pertinet E¹ perueniat bis E 24 nihil...soluitur om. E 27 ad¹ om. C | ad² om. E | transuersales uel agnatos C 28 quouismodo C transferantur U | reuocacione U Pujol 29 proprium U Pujol | proprie...30 dicitur] proprie in Catalonia proprie dicitur E

2 1311/X 3 1350-1351/XXXI 5 1300^a/X 11 1210 12 1198/«Nullus christianus» 16 1413/XVI 25 1359/III 30 1359/III

dega punir. E si lo Rey ne prenia diners que la ^{59v/} dita inhibició fos solta de continent. Jachme segon en la Cort de Barchinona, capítol X. E Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXXI.

8. Les coses generalment prohibides traure del Principat de Cathalunya són aquestes: pregunta, sèu, alquitrà, fusta, cànem, fil, exàrcia, ferre e armes. Jachme segon 5
en la segona Cort de Barchinona, capítol X.

15. De dret emphiteòtich e de loÿsme e foriscapi

9. Fan al present títol los Usatges:

«Los castellans no deuen», XXXII.

«Si algun donarà son feu», XXXIII. 10

«Les batlies», XCIII.

«Negun christià o juheu», CXLVI.

«Si alguna batlia o honor», CXLIII.

1. Emphiteota no pot vendra ne empenyorar ne obligar ne stablir a cens o ha trahüt ne en altra manera alienar les honors o possessions les quals ten a cens o enphiteòsim 15
sens special licència e voluntat del senyor directe sots pena de sinch-cens sols d'or. ^{60r/}
Pere primer en Barchinona a VII idus de març l'any M CCX en la pramàtica que comença «*Quoniam digne regnat*».

2. E si lo comprador pren possessió de la cosa feudal o emphiteoticària sens ferma del senyor, ultra les altres penes de dret, deu pagar lo loÿsme duplicat al senyor. 20
Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol XVI.

4-6. Loÿsme o foriscapi és la terça part del preu o de la extimació quant la cosa feudal pervén a algun per títol onerós, mas, si per títol lucratiu pervén al pare o a la mare o a altre descendent per dreta línea, no-n deu ésser res pagat, encara que per haver la dita cosa haje a donar certa quantitat de peccúnia o altra cosa. Mas, si a altres 25
ascendents o transversals parents o a qual[s]sevol altres stranys és la dita cosa feudal transportada per títol lucratiu, llavors per aquella renovació o nova adquisició la deena part de la valor del dit feu, la qual en Cathalunya és dita pròpriament loÿsme, deu ésser pagada. Si emperò la cosa feudal no serà alienada mas serà empenyorada o obligada,

⁷ foriscapi] de d. del. A²

6. Si uero ipsa res feudalis non alienetur sed pignoretur uel obligetur, tunc uicesima pars quantitatis pro qua obligatur solui debet, nisi pro securitate dotis obligaretur, quia tunc nihil pro tali obligacione solueretur. Sed ubi feudum datur in dotem, si per ipsammet uxorem aut ipsius patrem uel matrem, nihil solui debet. Sed si
5 per alium tunc decima pars ualoris ipsius soluitur domino feudi siue patrum antiquum fuerit siue nouum. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo III.

7. Laudimium siue foriscapium soluitur per emptorem seu nouum adquirentem et non per uendentem, nisi aliud conueniatur. Et soluitur domino directo totum, nisi sint
10 plures, tunc maiori domino soluitur tercia pars, et inter omnes alios quotquot fuerint relique due partes. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo III.

8. Et notarius tenetur ostendere instrumenta et dare copiam ipsorum alienacionum rerum emphiteoticarum dominis pro quibus tenentur in emphiteosim uel ad censum, absque alia compulsione. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo
15 XII.

9. Faciunt ad supradictam rubricam Vsatici subsequentes:

«Castellani in castris».

«Si quis suum feudum».

«Baiulias».

20 «Nullus christianus».

«Si quis baiuliam».

Quinta pars Compendii

1. De sponsalibus et matrimoniis

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

25 «Si quis uirginem».

«Tutores uel baiuli».

2. Sponsalia et matrimonia abscondita fieri prohibentur. Desponsans autem puellam aut rapiens sine consensu parentum, aut si parentes non habet, aui et tutoris, seu ipsis deficientibus duorum uel trium proximorum consanguineorum, pena
30 perpetui exilii a toto dominio Regis citra mare et a regno Maioricarum punitur.

¹ ipsa om. E | impignoretur U Pujol ³ obligaretur E¹: q E² ⁵ patrum] p(ri)mum siue U: primum siue Pujol
⁶ tercius om. C ⁷ seu E²: siue E¹ | et...8 non E²: bis E¹ ⁸ vendentes Pujol ⁹ medietas U Pujol | sunt U Pujol
¹⁰ tunc om. U Pujol ¹² ipsarum E ¹³ alienacionis U Pujol ¹⁵ XII] III E ¹⁶ Faciunt...²¹ baiuliam] ante emphiteota
non potest uendere... *posuit* E | ad om. C | supradictam] presentem E ¹⁷ Castellam E ²² Quinta pars] Incipit
quinta pars O ²⁴ Faciunt...²⁶ baiuli ad finem capitis transpos. C ²⁷ dispansans E ²⁸ aut rapiens om. C | habet
om. E: habent C | tutorum U Pujol ²⁹ ipsi deficientibus] deficientibus illis C | proximorum U

⁶ 1359/III ¹¹ 1359/III ¹⁴ 1350-1351/XII

llavors la vintena part de la quantitat per la qual serà ^{60v/} obligada ne sia pagada, si donchs la obligació no's feya per seguretat de tot, car llavors no se'n deu pagar res. Mas, quant lo feu és donat en dot, si per la muller mateixa o per son pare o per sa mare, no se'n deu res pagar. Mas si per altre és donat en dot llavors deu ésser pagat la deena part de la valor del dit feu al senyor directe, si's vol sie feu paternal antich o novell. 5
Pere terç en la Cort de Cervera, capítol III.

7. Lo loÿsme o foriscapi deu ésser pagat per lo comprador o novell atquisidor e no per lo venedor si en altra manera no és convengut, e deu ésser pagat tot al senyor directe. Emperò si y són dos senyors successius cascun ne deu haver la meytat, mas si y són tres senyors o més lo primer senyor ne deu haver la terça part, e entre tots los 10
altres senyors quants que sien les restants dues parts. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol III.

8. Cascun notari deu mostrar e exhibir als senyors directes cartes de vendes, de stabiliments o de qual[s]sevol altres alienacions fetes per vasalls o emphiteotes de coses feudals o emphiteotícaries e donar-lus-ne còpia a despeses dels dits senyors 15
directes. ^{61r/} Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XII.

Libre quint

Ací comença lo quint libre

1. De sposalles e matrimonis

1. Fan al títol los Usatges: 20

«Si negun violentment», XCV.

«Los tudors», CI.

2-3. Sposalles e matrimonis amagats són reprovats e prohibits fer. E, si algun sposarà o farà o contraurà matrimoni ab alguna donzella o fadrina verge sens consentiment de son pare e mare o paternal avi si-u haurà o, si no n'haurà, del tudor e, 25
si no haurà tudor, de dos o tres parents pus acostats a ella, o la se'n menarà o la ^{61v/} raparà violentment o de son grat per sguart de fer matrimoni ab ella, *ipso facto* de pena de perpetual exili de tota la senyoria del senyor Rey deçà mar e del regne de

25 si-u.A²: seu.A¹

Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XVIII. Et eciam morte, si raptus uel uiolencia interuenerit, uel alie circumstancie iudicantis arbitrio hoc exposcant.

3. Baro autem uel alius in cuius iurisdiccione tale quid fuerit perpetratum exulare debet eum a tota iurisdiccione sua; deinde Rex penam imponere supradictam, nisi puella et eius parentes contententur prouisione Vsatici Barchinone, uidelicet, quod uelit ipsum in maritum habere, quia tunc cessare debent pene predictae. Si uero absque consensu parentum ipsa puella consenciat raptui uel sponsalicio seu matrimonio absconsis, nisi uiginti quattuor annos excessisset, priuabitur hereditate parentum. Et, si maliciose quisquam se iactet desponsasse aliquam puellam contra ueritatem sine uoluntate parentum uel aliorum supradictorum, ipso facto perpetuo exilio puniatur uel alia pena arbitrio iudicantis, casu quo exilium non esset pena eidem. Testis uero qui asseret se interuenisse in sponsaliciis uel matrimoniis absconditis simili pena exilii puniatur. Et qui in aliquo predictorum falsum testimonium pro pecunia uel alias contra ueritatem fecerit morte naturali plectetur. Et producens eum scienter tanquam falsarius arbitrio iudicis puniatur. Quas penas nullus officialis ullo modo remittere potest. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XVIII.

4. Pena apposita super matrimoniis contrahendis cum effectu committitur, et seruanti fidem promissam inuiolabiliter acquiritur. Vsaticus: «Cum in celebri».

2. De dotis promissione

1. Instrumentum factum in derogacionem seu preiudicium donacionis uel hereditamenti facti tempore nupciarum est nullum ipso iure. Et notarius prohibetur tale recipere instrumentum. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XXVI.

3. Solutio matrimonio que iura competant uidue in bonis mariti

1. Facit ad hanc rubricam Vsaticus:

«Vidua».

2. Solutio matrimonio per mortem uiri, uxor censetur confestim omnia bona ipsius uiri possidere. Et in anno luctus debet de ipsis sibi in omnibus uite sue necessariis prouideri. Post annum uero facit fructus suos donec sibi integriter in dote et

¹ XVIII] Idem Iacobus primus Valencie *adiec. U Pujol* | morte] corporali *adiec. U Pujol* ² interuenit *E* iudicante *Pujol* | exposcat *C* ⁴ sua *om. E* ⁹ iactet *U²*: iacet *U¹* ¹⁰ supradictorum *E²*: supradictus *E¹* ¹² assereret *E* introuenisse *C* | uel] seu *Pujol* ¹³ exilii *bis E* | per peccuniam *C* ¹⁷ committitur et] comittetur et si *C* ¹⁸ inuiolabiliter *E³*: in uioa *E²*: imli *E¹* ²⁰ derogacionem *U²*: derogacione *U¹* ²¹ notaris *U* (-iis) *Pujol* ²³ Sulto *E* uidue] uidue(s) *E* | mariti] uiri sui *E* ²⁴ Facit...²⁵ Vidua *om. E* ²⁶ uiri] ipsius uiri *C* ²⁸ Post *om. C* | uero *om. C* facit] fati *C*

¹ 1413/XVIII ¹⁶ 1413/XVIII ²² 1350-1351/XXVI

Mallorques sia punit, e encara de mort natural si *raptus* o violència hy aurà entervengut o altres circumstàncies a arbitre del jutge o requeren. E, si les dites coses seran comeses en terra de baró o d'altre havent tal jurisdicció, que l'haje exillar de tota sa terra e condemnar e enfligir les altres penes sobredites, e despuys lo senyor Rey e sos officials deu[en] exillar aquells de tota sa terra segons damunt és dit, si donchs la dita fadrina o son pare o mare no eren contents de la provisió de l'Usatge de Barchinona, ço és que'l volgués haver per marit, car lladonchs deuen cessar les penes sobredites. E si la dita fadrina a les dites sposalles o matrimoni amagats o al dit rapte o menament haurà consentit, si donchs no ha més de vint-i-quatre anys, sia *ipso facto* privada de tota heretat paternal e maternal. E, si algun maliciosament se jactarà haver sposada alguna fadrina contra veritat sens voluntat de son pare, mare o d'altres dasús dits, *ipso facto* de pena de perpetual exill sia ponit, ^{62r/} o d'altra pena a arbitre del jutge en cas que l'exil no li fos pena. E los testimonis qui's diran ésser entervenguts scientment en tals sposalles o matrimonis amagats de pena de semblant exil sien punits, o d'altre si lo exil no los era pena a arbitre del jutge. E qui en alguna de les dites coses dirà fals testimoni per diners o en altra manera contra veritat sia punit de pena de mort natural. E qui scientment lo produhirà en testimoni axí com a falsari sia punit a arbitre del jutge, les quals penes no puxe negun official remetra en alguna manera. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol XVIII.

4. La pena aposada en fer o contraure matrimonis ab affecte sia comesa, e a aquell qui servirà la fe promesa inviolablement sia atquirida. Usatge «*Cum in celebri*».

2. ^{62v/} De prometença de dot

1. Carta feta en derogació o perjudici de heretament o donació feta en temps de noces és nul·la *ipso iure*. Pere terç en la Cort de Perpenyà, e és prohibit als notaris de pendre tals cartes, capítol XXVI.

3. Dissolt lo matrimoni quin dret ha la vídua

1. Fa al present títol lo Usatge:

«Vídua si honesta», CXLII.

2. Dissolt lo matrimoni per mort del marit la muller de continent és vista pocehir tots los béns del dit marit.³⁰ E en l'any de plor d'aquells béns li deu ésser provehit en totes coses necessàries a ça vida. E aprop l'any fa los fruyts dels dits béns seus fins que

⁸ rapt(e) A²: rap A¹ 21 servirà A² Iglesia: scriura A¹ 24 Perpenyà] c del. A² | e...als A²: capítol XXVI A¹ 29 pocehir A²: pocehir A¹

³⁰ Cf. la mateixa Constitució al G-3, f. 68v: «Sanccim que la muller mort lo marit en continent après la mort d'aquell sie vista tots los béns de son marit possehir».

sponsalicio fuerit satisfactum, si inuentarium infra mensem a tempore mortis uiri inceperit et infra alium mensem compleuerit. Mulieres autem quibus certa loca uel redditus sunt assignata ipsis sint contente. Petrus tercius in Curia Perpiniiani, capitulo XXXIII.

5 **4. De tutoribus et administracione eorum**

1. Facit ad presentem rubricam Vsaticus:

«Tutores quoque».

2. Tutor testamentarius absque confirmacione seu decreto iudicis potest nomine pupilli hereditati paterne se inmiscere et inuentarium atque alia quecumque facere
10 prestito prius iuramento de procuranda utilitate pupilli. Petrus tercius in Curia Perpiniiani, capitulo VIII.

3. Tutor non compellitur respondere et litigare pro pupillo, nisi actor se iam fatigasset de iusticia in patrem pupilli. Vsaticus «Tutores».

Sexta pars Compendii

15 **1. De furtis et seruis fugitiuis**

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Statuerunt eciam iamdicti».

«Saracenis in fuga».

2. Nullus iudeus potest emere res furtiuas nec super ipsis accommodare seu
20 mutuum dare, alias tenetur ipsas restituere libere, quocumque priuilegio non obstante. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XIII.

2. Arborum furtim cesarum

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Si quis nesciente domino».

25 «Si quis ortum alterius».

3. De impuberum et aliis substitucionibus

1. Impuberibus morientibus ab intestato, bona que ad eos perueniunt a patre seu auo uel aliis ex paterna linea, quacumque occasione uel titulo adquisita, ad dictos

1 sponsalicio] a tempore *adiec.* *U¹*: *del.* *U²* | infra mensem *om.* *C* 2 alium mensem] alium *E*: annum *C*
3 asignati *E*: assignat(i) *C* | contente *E²*: contenti *E¹* | capitulo...4 XXXIII *om.* *C* 6 ffaciunt *E* | Facit...7 quoque
ad finem capitis transpos. *C* | presentem] supradictam *C* | usatici *E* 7 tutor *U Pujol* 9 inmiscere *E¹*: in mistere *E²*:
ministrare *C* 13 Tutores] ductores *C* 14 Sexta pars] Incipit sexta pars *O* 16 Faciunt...18 fuga *om.* *C* 19 iudex *Pujol*
emere] tenere *U Pujol* | ipsis *U²*: ipsas *U¹* *Pujol* 20 libere restituere *E* | libere *om.* *C* 21 XIII *E* 22 cesarum *U Pujol*
26 impuberibus *E* 27 eos] ipsos *U Pujol* | peruenerint *E* | seu *C²*: se *C¹* 28 occasione] actione *C*

3 1350-1351/XXXIII 10 1350-1351/IX 21 1292/XIV

íntegrament li sia satisfet en son dot e sposalici, si n'aurà fet inventari, lo qual deu començar dins un mes e complir dins un altre mes. Emperò si lo marit li aurà assignats certs lochs o rendes ^{63r/} o altres béns sie'n contenta. Pere en la Cort de Perpenyà, XXXIIII.

4. De tudors e curadors

5

1. Fa al present títol l'Usatge:

«Tudors e batles».

2. Lo tudor testamentari sens confirmació o decret de jutge se pot mesclar a la heretat del pare del pubill en nom del dit pubill e fer inventari e altres coses necessàries, prestat primerament jurament de procurar la utilitat del dit pubill. Pere 10 terç en la Cort de Perpenyà, capítol IX.

3. Lo tudor no és forçat de pledejar per lo pobill, si donchs l'actor no s'era ja fadigat de justícia en lo pare del dit pubill. Usatge: «Tutores».

1 [Del libre sisè]. ^{63v/} De furts e de sclaus fugitius

1. Fan al present títol los Usatges:

15

«Statuïren més avant los ja dits», CXL.

«Serrahins quant fugen», CXX.

2. Nagun juheu no pot comprar ne prestar sobre coses furtades e si o fa deu-les restituir liberalment. Jachme en la primera Cort de Barchinona, XIII.

Libre sisè

20

Ací comença lo sisè libre

3. De substitucions e de pubills e d'altres

1. Quant los pubills moren ab intestat aquells béns qui lus eren pervenguts del pare o de l'avi o d'altres per línia patrenal per qualsevol ocasió o títol atquisits deuen

¹ inventari *A*²: inventanri *A*¹ 9 del pare *A*²: *bis A*¹

patres et alios ex illa parte proximiores usque ad quartum gradum, seruato inter eos ordine iuris romani, et non ad matrem seu qui fuerunt ex parte matris proximiores, perueniant, sola legitima seruata ipsi matri seu aliis ascendentibus ex linea materna si superuixerint, seruatis uinculis et condicionibus appositis impuberibus ipsis. Et uersa
5 uice idem seruatur in bonis que ad ipsos impuberes a matre seu linea materna peruenerint. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo I.

4. De successionibus ab intestato

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Item statuerunt si quidem».

10 «De rebus et facultatibus».

«De intestatis».

2. Homine proprio alicuius domini moriente ab intestato, si uxorem et filios reliquerit, dominus in tercia parte succedit. Si filios et non uxorem, uel si uxorem et non filios, medietatem habeat dominus et aliam medietatem parentes defuncti; quod
15 si desierint esse tunc in totum succedunt domini, seruatis iuribus in dote et aliis dicte uxori. Et ita idem seruatur de uxore mortua intestata. De consuetudine autem, eo qui numquam habuit uxorem moriente ab intestato, dominus eius habet terciam partem suorum bonorum mobilium et non plus racione intestie. Et, si post mortem patris filius pagensis uagabundus non habens certam mansionem moriatur ubicumque, in
20 tercia parte bonorum suorum mobilium succedit dominus patris sui, et non dominus illius loci ubi moriatur. Vsaticus «De intestatis».

5. De filiis et parentibus exheredatis seu preteritis

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Si quis filium».

25 «Exheredare».

«Statuerunt eciam quod si parentes».

2. Parentes possunt exheredare liberos et alios in eorum loco instituere dummodo causa legitima expressa eos nominatim exheredent, et causa per heredem uera esse probetur, puta si ipsos parentes grauiter percusserint, aut deshonestauerint, uel de

1 et] uel E | illa] alia U Pujol 2 fuerint E 3 perueniat E | descendantibus C 4 appositis E²: ipsis E¹: oppositis Pujol | ipsis om. E 5 materna om. C 6 peruenerunt C 8 Faciunt...11 intestatis *ad finem capitis transpos.* C subsequentes om. U Pujol 11 De intestatis om. Pujol | intestatis] intestatibus EC 12 homines proprii U² Pujol: homines proprio U¹ | moriente U¹: morientes U² Pujol | si *sup. lin. C²*: om. C¹ 13 reliquerint U Pujol 14 filios non U Pujol 16 idem] eciam U Pujol: esse C | autem om. E 17 morientem Pujol | partem om. C 18 bonorum suorum E intestia Pujol 20 non om. EC 21 illius om. E 22 et om. E 23 Faciunt...26 eciam *ad finem capitis transpos.* C 25 Exheredare] exhereditare U Pujol 26 quod om. U Pujol | quod...parentes om. C 27 exhereditare C | eodem Pujol | institutis Pujol 29 aut] at C | desonestauerit U

pervenir als dits pare o avi o altres de part de pare pus prohismes fins al quart grau, servat entre ells orde de dret, e no pas a la mare o altres pus prohismes de part de mare, reservada sola legítima a la dita mare o altres ascendents per línea maternal si sobreviran, servats vincles e condicions als dits ^{64r/} pubills aposades. E per lo contrari axí matex sia servat en los béns que lus eren pervenguts de part de la mare o d'altres de línea maternal. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol I. 5

4. De successions ab intestat

1. Ffan al present títol los Usatges:

«Ítem statuïren los sobredits», CLVIII.

«De les coses e facultats». 10

«Dels intestats», CLIX.

5. De fills e pares preterits e desheretats

1. Fan al present títol los Usatges:

«*Si quis filium*», LXXIII.

«*Deseretar podem*», LXXIII. 15

«Statuïren encara que si los pares», capítol CXX.

crimine in iudicio accusauerint: aut filii fiant bausatores uel saraceni et penitere noluerint, uel filie non matrimonio copulari sed turpiter uiuere uelint; alias exhereditacio non ualeret. Vsaticus «Si quis filium»; et Vsaticus «Exheredare»; et Vsaticus «Statuerunt eciam quod si parentes».

5 3. Pater debet exheredare filium nolentem emendare damnum quod intulerit domino patris sui. Vsaticus «Statuerunt eciam quod si parentes».

4. Filia que absque consensu expresso patris uel matris uel curatoris, aut illis deficientibus, sine consilio proximorum, ante uicissimum quartum annum, uirum duxerit aut se rapti permiserit, a successione paterna et materna excluditur.

10 Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XVIII.

5. Testamentum patris non irritatur, immo ualet, eciam si non iure institutionis sed alio quolibet modo de filio mencio habeatur. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo I.

6. Idem est de testamento liberorum, si in eo de ascendentibus iure institutionis
15 nulla mencio habeatur, eis tamen legitima seruatur. Elionor in Curia Dertose, capitulo I.

6. De his quibus ut indignis hereditas aufertur

1. Maritus uxori quam interfecit, nec in dote nec in aliis bonis, eciam ex pacto, non potest succedere, eciam mediante persona filii communis sibi et dicte uxori, nisi
20 probauerit eam in casibus de iure licitis occidisse. Et hoc idem seruatur in aliis personis quarum una aliam interfecit. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XIII.

7. De uerborum significacione

1. Verbum «reuertatur», «deuoluatur», «perueniat», «substituto», et similia posita
25 in substitucione pupillari pro directis uerbis habentur. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo I.

2. Verbum «emparamentum» ponitur pro guidatico uel proteccione. Petrus tercius in Curia Perpiniiani, capitulo XXXV.

3. Verbum «debitum» intelligitur de eo quod ex mutuis contractibus debetur.
30 Iacobus secundus in Curia Ilerde, capitulo.

1 accusauerit *U* 2 noluerint *U*²: uoluerint *U*¹: uoluerint *C* | matrimonio non *U Pujol* | aliter *U Pujol* 3 filius *C* exhereditare *C* 4 parentes *om. E* 6 Statuerunt...parentes] etiam quod si *C* | parentes *om. E* 7 que] qui *E* curatorum *C* 8 proximorum *Pujol* 11 patris *U*²: partis *U*¹ 14 liberorum *om. EC* 15 eis...seruatur *om. EC* 18 interficit *U*: (-c-) *Pujol* | eciam ex *om. C* 24 substituo *U*²: substitucio *U*¹ *Pujol* 25 per *Pujol* 27 Verborum *E* 28 XXX *C*

10 1413/XVIII 12 1362-1363/I 15 1365/I 21 1362-1363/XIV 25 1362-1363/I 27 1350-1351/XXXV 30 1300^b

5. En qualsevulla manera lo pare façe menció de son fill en lo testament, jatsie que ço que li lexa no li'n leix per dret de institució, aytal testament val e té e per ço no és irrit ne nul·le. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol I.

6. E axí mateix és del testament del fill. Elienor en la Cort de Tortosa, capítol I.

4. La filla menor de vint-i-quatre anys qui's pren marit sens exprès consentiment del pare o de la mare o dels curadors o, si no n'ha, sens consell de sos proïsmes parents o's permet forçar és de successió paternal e mater^{64v}/nal [exclosa]. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol XVIII.

6. De aquells a qui axí com indignes la heretat és tolta

1. Lo marit no pot succehir a la muller que mate ne en lo dot ne en altres béns encara que li n'hagués fet pacte ne encara migançant la persona del fill comú a ell e a la dita muller, si donchs no prove haver-la morta en cas de dret permès. E açò mateix és servat en totes altres persones que maten lo un a l'altre. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XIII.

7. De significació de paraules

* Fa al present títol lo Usatge «Castell».

1. Aquestes paraules «torn», «sia devolut», «pervengue», «substituesch» e semblants paraules posades per lo pare en la substitució que fa al fill pubill constituït en sa potestat són ^{65r}/haüdes per paraules directes. Pere terç en la Cort de Muntçó, I.

2. Aquesta paraula «enparament» vol aytant dir com guiatge o protecció. En lo Usatge: «*Simili modo*». Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXXV.

3. Aquesta paraula «deute» és entesa d'aquell qui és degut per mutus contractes. Jachme segon en la Cort de Leyda.

¹ testament] del pare *del. A*² 21 modo *correx*i: meo *A*

4. Verbum «carta» complectitur instrumentum publicum et scripturam tercii seu iudiciale[m] aut quamuis aliam scripturam. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XXVII.

5. Verbum «castrum» quasi casa alta et quod diminutiue dicitur castellum. Vsaticus «Castrum».

6. Verbum «officium iurisdictionum» comprehendit uicarios, subuicarios, Curiam, baiulos, subbaiulos, assessores et iudices ordinarios et capita excubiarum. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo II.

Septima pars Compendii

10 1. De prescripcionibus

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Hoc quod iuris est sanctorum».

«Omnes cause».

2. Non prescribitur hoc quod iuris est sanctorum uel potestatum aut castrorum
15 terminatorum, eciam longinca ducentorum annorum possessione. Vsaticus «Hoc quod iuris».

3. In aliis uero causis habet locum prescriptio triginta annorum. «Omnes cause» lex gothica est.

4. Et si post dictam prescripcionem quis agere uelit, unam libram auri, si Rex
20 iusserit, soluat. Ibidem.

5. Prescribitur biennio contra iudeum, quod usura non possit excedere sortem, quantocumque tempore steterit, si infra biennium non exegerit debitum uel non deduxit iudicialiter in querelam. Iacobus primus in Curia Barchinone, capitulo IIII.

6. Item prescribitur anno et die contra dominum per hominem suum proprium qui
25 in locum ubi sit tale priuilegium mutauit domicilium. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXII.

2. De fructibus et litis expensis

1. Facit ad presentem rubricam Vsaticus:

«Si quoniam cuiusquam appellacio».

1 seu *sup. lin. U² : om. U¹ 4 et]* est *U Pujol 6 iurisdictionis C | comprehenditur E | uicarios E² : uicaris E¹ 7 baiulos subbaiulos E² : baiulus subbaiulus E¹ | assessores C² : accessores C¹ | iudicis Pujol 9 Septima pars] Incipit septima pars O 11 Faciunt...13 cause om. CU Pujol 15 longinca E² : longa E¹ : lognica C 16 iure U Pujol 21 quod] quia Pujol | potest U Pujol 22 extiterit E | biennium E² : bre E¹ | exhegit E : exierit C 23 deduxerit C in¹ E² : quere E¹ | IIII] Prescribitur contra iudeos si infra sex annos debitum non petatur. In Curia Perpiniani Petri III capitulo XI. Nisi infra ipsos sex annos in iudicio conuenerit aduersarium, uel nisi sit absens uel pupillus. Iacobus in prima Curia Barchinone, capitulo XII *adiec. U Pujol 25 loco EC 28 Facit...29 appellacio ad finem capitis transpos. C | Vsaticus om. E 29 quoniam] non E**

2 1350-1351/XXVII 7 1362-1363/II 23 1228b/IV 25 1283/XXII

4. Aquesta paraula «carta» significa instrument públich, scriptura de terç o judicial o altre qualsevol scriptura. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXVII.

6. Aquesta paraula «offici de juredicció» comprèn veguers, sotsveguers, Cort, batles, sotbatles, accessors e jutges ordinaris e capdeguaytes. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol II. 5

5. Aquesta paraula «castell» significa casa alta e és diminitiu. En l'Usatge «*Castrum*».

^{65v/} Libre setè

Ací comença lo setè libre

1. De prescripcions 10

1. Fan al present títol los Usatges:

«*Hoc quod iuris est sanctorum*», C.

«Totes coses», CLXIII.

2. Ço que és de dret de sants o de les potestats o de castells termenats no-s pot prescriure encara per longa possessió de dos-cents anys. En l'Usatge: «Ço que és de dret de sants». 15

3. Mas en les altres coses ha loch prescripció de trenta anys. E[n] l'Usatge: «Totes causes».

4. E si aprop de la dita prescripció algun vol moure acció deu pagar una liura d'or si lo senyor Rey ho mane. En l'Usatge mateix. 20

5. Si lo juheu no haurà exigit lo deute dins dos anys o no se'n serà clamat en juý, despuys, quant se vulle stiga la usura, no pot pujar més de la sort principal. Jachme primer en la Cort de Barchinona, capítol III.

2. ^{66r/} De fruyts e despeses de plets

1. Fa al present títol l'Usatge: 25

«Si quant que quant la appellació», CXXXVIII.

2. In expensis sine aliquo remedio condemnatur recusans iudicem delegatum, si causa suspicionis uera uel sufficiens non existat. Iacobus secundus in Curia Ilerde, capitulo XIII.

3. Similiter condemnatur in expensis uictus in causa qua agitur contra aliquem qui
5 Constitutiones Cathalonie non seruauit. Iacobus secundus in Curia Ilerde, capitulo XVI.

4. Item, si appellat quis iniuste, sumptus quos aduersarius pro appellacione fecerit in quadruplum refundere ei tenetur. Vsaticus «Si quoniam cuiusquam appellacio».

5. Miles uel clericus litigans coram Rege uel iudicibus de Curia in causis
10 principalibus succumbens non soluit terciam uel aliquotam partem litis nec si litigent coram aliis officialibus regiis nisi prout fiebat tempore domini Iacobi Regis. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XVII.

6. Item non soluitur per aliquem tercium uel alia quantitas loco tercii, nisi fiat firma iuris uel obligacio ad certum diem de debito persoluendo. Iacobus secundus in
15 prima Curia Barchinone, capitulo XVII.

3. De aueriis compositionum

1. Delatus nihil soluit pro aueriis nisi fuerit pecuniariter de crimine condemnatus, uel remissionem habuerit pro pecunia. Et tunc quattuor solidos tantum pro libra quantitatis in condemnatione uel compositione deducta, que auerie ultra ducentas
20 libras ascendere non ualent, inter omnes delatos in uno processu contentos, diuidende inter officiales Regis qui auerias assueti sunt recipere. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo VII; et in Capitulo Curie quarte Barchinone.

2. Officialis uero ordinarius, scriptor uel assessor eiusdem uel procurator fiscalis qui certum salarium a Rege recipiunt de aueriis non possunt aliquid recipere uel
25 habere, ut ibidem.

4. De execucione rei iudicate

1. Execucioni debet mandari sententia cuiuscumque iudicis eciam delegati, ac eciam arbitratorum uel arbitratorum seu amicabilium compositorum, eciam super penis in compromissis appositis, per officiales regios. Alfonsus secundus in Curia

⁴ causa sup. lin. E²: om. E¹ | quam U Pujol 7 Item] quod adiec. U Pujol 8 ei om. U Pujol 10 sucaumbens U: suc..... Pujol | uel aliquotam] seu quotam E | si om. C 13 solvit Pujol | nisi] ni C 14 de om. C 17 pecuniariter... crimine E²: de crimine pecuniariter E¹ 19 quantitate Pujol | in om. E 20 diuidendum C: diuidendas U Pujol 21 regios E | qui om. C 22 quarte Barchinone] Barchinone IIII U Pujol 23 Officialis...25 ibidem in margine E²: om. E¹ 24 qui certum] incertum C | aureis C 26 exocucione U 27 emandari U Pujol

² 1301/XIV 5 1301/XVI 11 1283/XVII 14 1292/XVII 21 1359/VII 22 1379-1380/cc sn^o [XXIV] 25 1359/VII 29 1289/XIII

4. Si algun se apella injustament deu pagar les despeses que per aquella appellació lo adversari farà en quatre dobles. En l'Usatge «Si quant d'algun la appellació».

2. Aquell qui recusa lo jutge delegat si les causes de la sospita no són veres o bastants deu ésser sens algun remey condempnat en les despeses. Jachme segon en la Cort de Leyda, capítol XIII.

3. Semblantment deu ésser condempnat en les despeses aquell qui és convençut de no haver observades les Constitucions de Cathalunya. Jachme segon en la Cort de Leyda, capítol XVI.

5. Lo cavaller o clergue pledejant denant lo Rey o denant jutges de Cort en causes principals si són vençuts no deuen pagar lo terç o alguna altra part del plet ne aytant poch si pledejen davant altres oficials reys sinó axí com feyen en lo temps del Rey en Jacme. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XVII.

6. Nagun pledejant no deu pagar lo terç o altre quantitat en loch de terç si donchs no y ha ^{66v/} ferma de dret o obligació de pagar lo deute a cert dia. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XVII.

3. De haveries e composicions

1-2. Lo delat no deu pagar res per averies, si donchs no és condempnat de crim peccuniàriament o que n'haje composició per diners. E en aytal cas no deu pagar sinó quatre sols solament per liura de la quantitat en la condempnació o composició continguda, departidors entre los oficials reys qui han acostumat de haver haveries. Emperò l'oficial ordinari, e l'escrivà o acessor d'aquell o lo procurador fiscal qui prenen cert salari del senyor Rey de les dites haveries no pot res pendre ne haver. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol VII.

1. Les quals haveries no poden pujar a més de cent lliures per los jutges e a altres cent lliures entre tots los altres oficials, per molts jutges que sien e per molts de ^{67r/}lats que sien en un procés. Pere terç en Capítol de la quarta Cort de Barchinona.

4. De fer execució de la cosa jutjada

1. La cosa jutjada per sentència de qualsevol jutge ordinari o delegat o encara de àrbitre, arbitrador o amigabla composador deuen los oficials reys executar, e encara en les penes en los compromesos aposades. Alfons segon en la Cort de Muntçó, capítol

⁵ de] bar del. A² 20 haveries] ço és C entre tots los jutges e altres C entre tots los altres oficials *in margine adiec.* A²

Montissoni, capitulo XIII. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo XII; et in Curia Gerunde, capitulo XVI. Petrus in Curia Montissoni, capitulo XXVII.

2. Non tamen possunt pignorari animalia militum uel arma sui corporis, nec apparamenta sue domus pro aliquo debito ipsorum. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XLV.

3. Nec animalia aratoria uel instrumenta arandi, eciam pro albergis, uel pro hoste, caualcata, nec pro cena uel debito regali priuato uel publico, sub pena priuacionis officii eius qui contrafecerit. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XXXIX; et in secunda Curia Barchinone, capitulo XXIII.

4. Nec equa pullinaris quamdiu apta sit ad fetum producendum. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo XXI, in fine.

5. Nec potest porterius regius facere execucionem absque consilio officialis uel iudicis ordinarii, uel assessoris illius loci ubi inminet execucio facienda, uel absque consilio iudicis delegati in negocio sibi commisso. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo VIII.

5. De appellacionibus et nullitate sentencie

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Cum ex conuestione».

«Si quoniam cuiusquam appellacio».

2. Iudex a quo appellatur debet dare apostolos intra decem dies a tempore dicte appellacionis emisse, alias sine ipsis potest appellans causam prosequi ac si dati fuissent. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo VII.

3. Et ex tunc pars appellata potest iudicem impetrare et ipsam causam appellacionis prosequi coram ipso. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo VIII.

4. Causa uero appellacionis extra Curiam regiam non committitur nisi iurisperitis tantum. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo VI in fine.

5. In causa secunde appellacionis non offertur libellus et quiescit omnis processus, sed determinatur iuxta posita et probata in causa primitiua et prime appellacionis sine

3 pignorare *Pujol* 4 secundus] I.us *U Pujol* 8 officii] officii *Pujol* 9 XXXIX *Pujol* 10 fetum] effectum *U¹ Pujol* : alias equum *sup. lin. adiec. U²* 12 regius *sup. lin. U² : om. U¹* | facere execucionem] execucionem facere *E²* : execucionem *E¹* 14 iudicis] officii *C* | comissi *C* 16 et] ex *C* 17 Faciunt...19 appellacio *ad finem capitis transpos. C* : om. *U Pujol* | precedentem *C* 18 Cum] Quoniam *C* 22 VII] VIII *E* 23 ex om. *E* 24 VIII] VIII *C* 25 Causa *U²* : casu *U¹* | iurisperito *E* 27 offertur *U²* : a *U¹* 28 sine... *prx. pg.* 1 lite *U²* : siue litis *U¹ Pujol*

1 1311/XII 2 in¹...XVI] 1311/XII | 1362-1363/XXVII 4 1283/XLV 8 1292/XXXIX 9 1300^a/XXIV 10 1359/XXI 14 1333/IX 22 1362-1363/VII 24 1362-1363/VIII 26 1362-1363/VI

XIII. Jacme segon en la terça Cort de Barchinona, XII. E en la Cort de Gerona, capítol XVI. Pere terç en la Cort de Barchinona, capítol XXVII.

2. Emperò per negun deute de cavaller no poden ésser penyorades llurs cavalcaures ne armes de llurs cors ne los paraments de casa. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XLV. 5

3. Ne poden ésser a null hom executats ne penyorats animals de lauró ne instruments de laurar per rahó de albergues ne ^{67v/} per host e cavalcada ne per cenes ne per deute reyal o privat o públich, sots pena de privació de l'offici a aquell qui lo contrari farà. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XXXIX. E en la segona Cort de Barchinona, capítol XXIII. 10

4. Ne pot ésser penyorada eugua pullinar mentre que sia apta a fer pullins. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol XXI.

5. Negun porter no pot fer execució sens consell de l'oficial o del jutge ordinari o de l'accessor d'aquell loch on se deu fer execució o del jutge delegat en lo negoci a ell comès. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol IX. 15

5. De appellacions e nul·litat de sentències

1. Fa[n] al present títol los Usatges:

«Quant qüestió».

«Si quant que quant appellació», CXXXVIII.

2. Quant algun se serà appellat lo jutge li deu donar apòstols dins deu dies del 20 temps de la appellació interposada, e si n[o]·o fa lo appellant pot sens aquelles proseguir ^{68r/} la appellació axí com si donat li fossen. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol VII.

3. E d'aquí avant la part appellada pot impetrar jutge e davant aquell la appellació proseguir. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol VIII. 25

4. La causa de la apellació fora la Cort del senyor Rey no deu ésser comesa sinó a juristes. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol VI.

5. En causa de segona appellació no·s dóna libell e tot procés cesse. E deu ésser determenada segons les coses posades e provades en la causa primitiva e de la primera appellació sens plet e sens scrits. Emperò deu ésser pronunciat en scrits bé o mal ésser 30

⁶ ne¹ correxi: no A 28 e sup. lin. A²: aA¹

lite et scriptis, licet pronunciari debeat in scriptis bene uel male fuisse appellatum, confirmando uel infirmando sentencias precedentes. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXVIII.

6. Si tamen nullitas contra sentenciam primi iudicis appellacionis opponatur, 5 eciam debet ipsam nullitatem simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicii, terminari. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XII.

7. Non appellatur a sentencia cause usque ad quinquaginta solidos inclusiue. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XIII.

8. Causa eciam appellacionis Cathalonie debet in Cathalonia pertractari. Et Rex 10 potest cognoscere de causis appellacionum in quacumque parte Cathalonie existat. Si uero extra Cathaloniam fuerit, debet eas committere infra suas uicarias terminandas. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XI, XII. Iurisperitis tantum. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo VI, in fine.

9. Excepcio nullitatis sentencie debet opponi infra decem dies datos ad 15 appellandum, et primo cognoscitur de ea quam de appellacione uel saltem simul. Et pronunciato super appellacione non admittitur contra eandem sentenciam excepcio nullitatis. Sed, si contra sentenciam secunde appellacionis fuerit apposita, recepto iuramento calumnie uel malicie ab opponente infra decennium summarie terminetur; quod si non iurauerit non admittatur. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XII.

20 10. Quod habet locum in omnibus excepcionibus nullitatis, siue ex processu apparentibus siue non. Et si simul nullitas et appellacio proponantur unus iudex insimul habet cognoscere de utraque, alias pars super obmissa ulterius non auditur. Iacobus secundus in Curia Ilerde, capitulo XIII.

11. Non potest appellare nec supplicare procurator fiscalis in criminalibus a 25 sentencia contra ipsum lata neque in ciuilibus, nisi superuenerint sibi scripture uel alia documenta que non fuissent producta, quod iurare tenetur. Et si maliciose duxerit causam appellacionis, condemnatur in expensis de suis bonis propriis persoluendum;

1 scriptis¹] scripturis E 3 XXVIII] XXVIII C 4 Si U²: Sed U¹ 5 ipsam] illam C | simpliciter E²: sim E¹ 6 terminare E | XII E²: III E¹ 7 Non...8 XIII om. E 8 Montissoni] alias Montisalbi sup. lin. adiec. U² | XIII] Et in ea proceditur simpliciter et de plano, sine scriptis; ut in Curia prima Montisalbi Regis Petri III, et capitulo adiec. U Pujol 9 Cathalonia] Cathalonie Pujol | praticari C 12 Barchinone...13 Curia om. EC 13 VI] V U Pujol 15 saltem] faltam C 16 pronunciatio Pujol | excepto Pujol 17 secunde] predictae Pujol | opposita E 18 infra E²: info E¹ decennium] intellige sequentem sup. lin. adiec. E² 19 admittatur] admittitur idem E: admittatur C | XII] et Iacobus in Curia Ilerde capitulo XVI sup. lin. adiec. E² 21 nullitas U²: nullitatis U¹ | proponatur E 22 omisso E audiatur E 23 XIII] Petrus III.us in Curia Montissoni capitulo XII inter lineas adiec. E² 24 nec] uel E 26 maliciose duxerit] male dixerit C 27 persoluendis E

2 1333/XXVIII 6 1362-1363/XII 8 1362-1363/XIII 12 Petrus¹...XII] 1283/XI | XII | Petrus²...13 fine] 1362-1363/VI 19 1362-1363/XII 23 1301/XIII

estat appellat, confirmant o infirmant les sentències precedents. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol XXIX.

6. Mas si era opposada nul·litat contra la sentència del primer jutge de appellació deu ésser determanada per lo jutge de la segona appellació simplement e de pla sens figura de juý. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XII. 5

7. En les causes fins a cinquanta sols no·s pot hom appellar. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XIII.

8. Les causes de appellació de Cathalunya se deuen tractar en Cathalunya e ^{68v/} lo senyor Rey pot conéxer d'aquelles en qualsevulla part de Cathalunya sia. Mas si és fora de Cathalunya deu·les cometre a determenar dins llurs vegueries e solament a 10 juristes. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XI, capítol XII. E Pere III en la Cort de Muntçó, capítol VI, a la fi.

9. Si algun vol dir la sentència ésser nul·la deu exposar tal excepció de nul·litat dins deu dies donats a appellar. E deu ésser conegut primer de la nul·litat que de la appellació o almenys ensemps, car pus que fos pronunciat sobre la appellació no seria 15 admesa excepció de nul·litat contra aquella mateixa sentència. Mas, si algun oposarà excepció de nul·litat contra la sentència de la segona appellació, deu jurar de calúmpnia o de veritat; si no, no y serie admesa la dita excepció; e, prestat lo dit jurament, deu ésser la dita nul·litat dins deu dies determenada. Jachme segon en la Cort de Leyda, capítol XIII. 20

10. E açò deu ésser observat en cascunes excepcions de nul·litat si·s vol apareguen per lo procés o no. E si nul·litat e appellació són ensemps proposades un mateix jutge deu ensemps conéxer de costuma, en altra manera la part no deu ésser admesa a proseguir aquella que ^{69r/} haurà jaquida. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XII.³¹

11. Lo procurador fiscal no·s pot appellar ne supplicar de sentència contra ell 25 donada en causes criminals e semblantment en civils, si donchs no li eren pervengudes scriptures o altres documents, les quals no fossen produïdes. E açò sia tengut primerament jurar en ànima sua. E, si serà conegut que haje menada maliciosament la dita appellació o supplicació, que sia condempnat en les despeses, les quals haje a

¹⁶ contra] la sentència de la segona *del. A² 23* en *in margine A² : om. A¹*

³¹ Aquest resum i l'anterior tenen intercanviades les seves referències. La versió llatina mostra la correspondència exacta entre resum i Constitució. És a dir: «Si algun vol dir la sentència...» correspon a Pere III, a les Corts de Montsó (1362-1363), capítol XII; i «E açò deu ésser observat...» correspon a Jaume II, a les Corts de Lleida (1301), capítol XIII.

quod si non habeat in ere luet in corpore arbitrio iudicantis. Capitulum Curie Martini, Barchinone, capitulo VIII.

12. Appellacio interposita a sententia Gubernatoris definitiua uel interlocutoria tormentorum debet per dictum Gubernatorem uel eius uices gerentes seu
5 locumtenentes ipsius omnino admitti, nisi condemnatus esset antea persona diffamata seu alias male uite, de qua infamia debet primo per summariam informacionem constare. Capitulum Curie Martini, Barchinone, capitulo XVI.

13. Non appellatur ab interlocutoria, nisi a manifesto grauamine, uel nisi in se contineat manifestum errorem, seu contra ius pronunciatum existat, in quibus
10 casibus infra triduum cognoscatur de sententia supradicta et fine debito corrigatur. Vsaticus «Quoniam ex conquestione».

14. Causa appellacionis que fiet super diffinitiuam sententiam terminetur infra uiginti dies. Et causa secunde appellacionis infra decem. Iacobus primus in Curia Barchinone.

15 15. Quando legitime et non frustratorie appellatur, non currit tempus quadraginta dierum ad finiendum principalem causam limitatum.

16. Si quando cuiuscumque iniusta appellacio comprobatur, sumptus quos pro appellacione aduersarius compellitur sustinere, non in simplum, sed in quadruplum reficere cogitur. Vsaticus.

20 6. Qui bonis cedere possunt

1. Quando cessio fit bonorum, debet per ciuitatem uel uillam ubi fit cum tubis preconizari, ut nemo de cetero per eum qui cesserit bonis decipiatur. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo XVIII.

Octaua pars Compendii

25 1. Vnde ui et de restitutione spoliatorum

1. Dominus Rex nec sui officiales non debent spoliare aliquem possessione uel quasi absque cause cognicione; alias debent integre restitui, saluo iure proprietatis. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXIII.

¹ habet *E* | corpore *U*²: corbore *U*¹ 3 a] in *C* | uel *om.* *C* 4 uices gerentes] uicarium *C* 6 primo *om.* *E* 9 erro *C* 10 cognoscitur *E*: cognoscat *C* | de...supradicta *om.* *C* | fine] sine *C* 12 fit *C* | sententiam *om.* *E* 13 cause *E* primus *om.* *U Pujol* | Curia] tercia Curia *U Pujol* 16 limitatum] limitatam *EC*: idem in eadem Curia, capitulo *V adiec.* *U Pujol* 17 comprobatur *om.* *C* 20 Qui] De hiis qui *U Pujol* 21 tubis *E*²: tri *E*¹: tribus tubis *U Pujol* 23 tercia *om.* *C* 24 Octaua pars] Incipit octaua pars *O* 25 Vnde de *adiec.* *C* | de] *om.* *U Pujol* | spo. *C* 26 aliquam *U Pujol* possessione *C*²: possessionem *C*¹ *Pujol* (-ssesi-) *U* 27 quasi] meri imperii et eciam mixtum imperium *adiec.* *E*¹ et *del.* *E*² | cause *U*²: causa *U*¹

1 1409/cc VIII 7 1409/cc XVI 13 1251/VIII 16 1251/V 22 1311/XIX 28 1283/XXIV

pagar de sos béns propis. E, si no ha béns, sia convertida en altra pena equivalent a arbitre del jutge. Capítol del Rey en Martí en Barchinona, capítol VIII.

12. Appellació interposada de sentència diffinitiva o interlocutòria de turments donada per lo Governador o Portantveus d'aquell deu ésser en tota manera admesa per ells, si donchs lo condempnat ja d'abans no era persona de mala vida e diffamada, de la 5 qual cosa haja primerament apparer per sumària informació. Capítol del Rey en Martí en Barchinona, capítol XVI.

16. Quant la appellació d'algun és comprovada ésser injusta deu lo appellat satisfes a son adversari les despeses que per aquella appellació haurà ^{69v/} sostengudes en quatre dobles. En lo Usatge «*Si quando cuiusquam appellatio*». 10

13. No-s pot appellar nagun de interlocutòria sinó de manifest greuge o si no contenie evident error o que fos pronunciat contra dret. En los quals casos dins tres dies de la dita sentència sia conegut e per deguda fi corregida. En lo Usatge «*Quoniam ex conquestione*».

14. La causa de la appellació de sentència diffinitiva deu ésser determenada dins 15 vint dies e la causa de la causa de la segona appellació dins deu dies. Jachme primer en la Cort de Barchinona, capítol VIII.

6. De cessió de béns

1. Quant algun fa cessió de béns aytal cessió de béns deu ésser per la ciutat o vila hont se fa crida[da] ab trompes, per ço que d'aquí avant nagun no puxe ésser per aquell 20 decebut. Jachme segon en la ^{70r/} Cort terça de Barchinona, capítol XVIII.

Libre vuitè

Ací comença lo vuitè libre

1. De violència e de restitució de despul[lats]

* Fa al present Usatge «*Qualsevol violentment*». 25

¹ sos A² : sons A¹ ⁶ haja *correxí* : hie A ¹⁶ X dies *in margine* A² : om. A¹ ¹⁹ aytal...deu *correxí* : aytal cessió de béns aytal cessió deu A ²¹ decebut] n *del.* A² ²⁴ despul *supra aliquid deletum* A²

2. Vnde dominus Rex restituit omnibus illis qui ab antiquo usi fuerunt in locis eorum possessionem uel quasi meri imperii et eciam mixtum imperium et iurisdicionem atque notarias seu scribanias, sicut eas plenius habuerunt. Et quod deinceps nullam molestiam super his inferet, neque eos spoliabit sua possessione uel
5 quasi. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo I, II, III, X. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo VI, VII.

3. Et quilibet habens scribaniam potest regere eam personaliter per se uel per alium laycum uel clericum sufficientem. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo VII.

10 4. Et, si per uim uel corrupcionem aut alias indebite locumtenens procuratoris fiscalis, collectores terciorum et scriptores Curiarum aliquid exegerint aut receperint, totum id in duplum restituere parti tenentur, ad quod per capcionem bonorum et eciam personarum per suos ordinarios compellentur. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo XVIII.

15 5. Quicumque uiolenter expulerit possidentem priusquam pro ipso sententia proferatur perdit causam de qua agebatur si ad ipsum res pertinebat. Si uero illud inuasit quod per iudicium obtinere non poterit, perdit causam et aliud tantum quantum inuasit reddat expulso. Vsaticus.

2. De operibus publicis

20 1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Strate et uie publice».

«Rochas».

2. Pons debet fieri in Lubricato apud Rocam de Droch, facta inde concedenti emenda si ex hoc alicui iniuria fieret. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo
25 LIIII.

3. De pignoribus et ypothecis

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Bataylla iudicata».

«De omnibus namque communibus».

30 «Si quis baiuliam».

«Nemini liceat».

1 loco C 2 possessione E *Pujol* (-ssesi-) U 3 scribanias C²: scribania C¹ 4 inferre C 5 III et X E 6 VI et VII E 7 scribaniam habens C 11 collectorum U *Pujol* | exhigerint E: exigerint C | aut] alias C 12 id E²: hoc E¹ 13 compelluntur U *Pujol* 15 expellerit E: expelleret C | ipso C²: ipsa C¹ 16 de] pro E 17 inuasit... aliud om. C | per iudicium] iudicatum E: per iudicium *Pujol* | poterat E 18 reddit *Pujol* 20 Faciunt... 22 Rochas *ad finem capitis transpos.* C 23 Droch] Troch U *Pujol* | competenti E: competen C 25 LIIII] IIII EC 27 Faciunt... 31 liceat *ad finem capitis transpos.* C

5 1283/I | II | III | X | 1311/VI | VII 8 1311/VII 13 1359/XVIII 24 1283/LIV

1. Lo senyor Rey ne sos officials no deuen despullar negun de possessió o quaix sens conexença de dret. E si o fan deu aytal ésser íntegrament restituït salvat dret de la propietat. Pere en la Cort de Barchinona, capítol XXIIII.

2. E per tant lo senyor Rey restituí la possessió o quaix de mer e mixt imperi e de juridicció, notaries e scrivanies a tots aquells que ab antich ne havien usat e que d'aquí 5
avant no-ls ne molesterie ne-ls ne despularie. Pere ^{70v/} segon en la Cort de Barchinona, capítol I, III, X. E Jachme segon en la Cort terça de Barchinona, capítol VI, VII.

3. E cascun que haje scrivania la pot fer regir per si mateix o per altre sufficient clergue o laych. Jachme segon en la Cort tercera de Barchinona, capítol VII.

4. Si per força o corrupció o en altra manera indeguda lo lochtinent de procurador 10
fiscal, cullidors de terços o scrivans de Corts hauran exigit o resebut res, tot allò són tenguts tornar a la part en doble e açò deuen ésser forçats per llurs ordinaris axí per capció de béns com de persones. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol XVIII.

5. Cascun qui violentment traurà algun de possessió abans que haje la sentència guanyada deu perdre lo plet que menave si la cosa se pertanyia a ell. E si no-s pertanyie 15
a ell deu perdre lo plet e restituir a la part atretant com se ha ocupat. En l'Usatge «*Quicumque uiolenter*».

2. ^{71r/} De obres públiques

1. Fan al present títol los Usatges:

«Strades e careres públiques», XXVII. 20

«Rochas», XV.

2. Que sia fet pont a Lobregat. Pere en la Cort de Barchinona, capítol LIIII.

3. De penyores

1. Fan al present títol los Usatges:

«*Batalla iudicata*», XXVII. 25

«De totes comunes causes», capítol XXVIII.

«Si alguna batlia», CXLIII.

«No sia lícit a negú», CXLIX.

2. Non possunt pignorari animalia militum, nec arma sui corporis, nec apparamenta sue domus pro aliquo debito eorum. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XLV.

3. Nec animalia cuiuscumque aratoria uel instrumenta aratoria pro aliquo debito publico uel priuato, eciam pro questiis, albergis, cenis et aliis. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XXXIX; et in secunda Curia Barchinone, capitulo XXVIII.

4. Nec equa dum fuerit apta ad pullinandum. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo XXI; et in Curia Montissoni, capitulo XXXV.

5. Nec debet firma iuris fieri cum pignoribus nisi pro duello uel pro Pace et Treuga. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XX.

6. Nec potest aliquod monasterium impignorari seu ypothece dari. Vsaticus «Nemini».

7. Sed si animalia alicuius eciam aratoria inueniantur in maleficio siue tala, licitum est ei cui fuit facta tala in suo recipere ipsa animalia eaque tamdiu tenere donec sibi sit cautum et satisfactum a domino animalium. In Constitutione pacis «Anno Domini», capitulo «Insuper».

4. De represaliis et faticis

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Cunctum malum».

«Si ille qui pliuium».

«Hec est pax confirmata».

2. Represalie et pignoraciones fieri prohibentur nisi propter faticam iusticie inuentam in domino uel Curia loci unde debitor est. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XXIX.

3. Vnde si coram officiali regio conqueratur quis de aliquo alterius iurisdictionis, talis officialis debet monere litteratorie dominum illius loci seu baiulum eius quod infra uiginti dies soluat uel componat se cum querelatore uel creditore, quod si non

2 aparamentum C 3 Barchinone om. C 4 quecumque U Pujol | uel...aratoria² om. E 7 XXVIII] Nec pro pliuio uel proprio debito nec pro debito uel delicto dominorum suorum eciam si fuerint specialiter obligata in Constitutione pacis capitulo «Item quod nullus hoc» cum suis concordanciis adiec. E : Et in Constitutione pacis «Diunarum» et «In primis» capitulo «Vomeres» et capitulo «Si quis autem fideiussor cum pignoribus nisi pro duello» et in Constitutione «In Christi nomine» capitulo Item «Quod nullus» adiec. C¹ : cum pignoribus nisi pro duello del. C² 10 ffieri firma iure E | pro² om. E 11 secundus om. E | secunda om. C 14 aliqua U Pujol | eciam om. C 15 sibi om. C 17 Super C 19 Faciunt...22 confirmata ad finem capitis transpos. C | subsequentes om. U Pujol 22 confirmata] In Constitutione pacis «Item statuimus quod nullus uicarius» et capitulo «Item statuimus quod nullus mercator» adiec. E (ad finem capitis) C 24 debitorem U Pujol | est] Petrus II.us in Curia Barchinone capitulo XV adiec. C 27 Domini U Pujol 28 uel²] seu Pujol | creditore E² : cre E¹

2 1283/XLV 5 1292/XXXIX 6 1300^a/XXIV 8 1359/XXI 9 1362-1363/XXXV 11 1300^a/XX 16 1202/ca. «Insuper» 24 1292/XXIX

2. A cavallers no poden ésser penyorat cavalcadures ne armes de llurs cors ne peraments de llur casa per qualsevulla deute llur. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XLV.

3. Ne poden a negun ésser penyorades bèsties de laurar per algun deute ne instruments de laurar per algun deute públich o privat ne encara per quèsties o cenes o albergues o altres drets, ne per fermança o deute propri o d'altre ne per delicte o deute de llur senyor encara que sien especialment obligats, en la ^{71v/} Constitució de Pau, capítol «Ítem que null hom no penyor». Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XXXIX. En la segona Cort de Barchinona, capítol XLIIII.

4. Ne pot ésser penyorada eugua mentra que sia àbill a fer pullins. Pere terç en la Cort de Cervera, XXI.

5. Ne ferma de dret se deu fer ab penyores si no per batalla o per Pau e Treva. Jacme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol XX.

6. Ne monastir pot ésser ypothecat ne donat en penyora. En l'Usatge: «*Nemini*».

7. Cascun qui troba bestiar encara que sia de lauró en sa tala lo pot pendre e per penyora tenir fins que li sia satisfeta la tala. Pere primer en la Constitució «*Anno domini M C C I I*», capítol «*Insuper*».

4. De represàlies e fadigues

1. Fan al present títol los Usatges:

«Tot mal que hom farà», XLV. 20

«Si aquell qui haurà feta fiança», CXX.

«Aquesta és pau confermada», CXLVI.

2. Negun official reyal ne altre de quina condició que sia no pot penyorar algun si deutor o fermança no era, si donchs fadiga de dret no era trobada en la Cort o loch d'ont seria. Jac^{72r/}me segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XXIX. 25

3. Si algun se clamarà davant official reyal de alguna persona que sie de juridicció d'altra lo dit official reyal deu amonestar ab letra lo senyor o la Cort d'aquell loch que

¹ no poden *A*²: *bis A*¹ ⁶ fermança *correxi*: *fermença A* ⁸ capítol *sup. lin. A*²: *om. A*¹ ⁹ XXXIX *A*²: XXIX *A*¹
²¹ fiança *correxi*: *finança A*

fecerit tunc in fatigam iusticie absque alia citacione officialis regius potest procedere pignorare et destringere. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XL. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulis XV, XXIX.

4. Quod si dictus dominus uel Curia illius loci certificauerit dictum officialem
5 regium infra tempus ei assignatum quod debitor non habet bona que possint
executari, tunc dictus officialis non potest dare licenciam pignorandi locum
predictum, nisi tunc creditor coram officiali regio probauerit quod debitor habeat
bona in loco predicto uel termino eiusdem. Quo probato poterit per dictum officialem
regium concedi licencia pignorandi. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo
10 XXIII.

5. Non tamen potest intrare terminos loci aliene iurisdicciois. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo IIII.

6. Et possunt moneri plures homines eiusdem iurisdicciois; omnes in una littera. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XV.

7. Miles uero, si de ipso aliquis coram uicario conqueratur, debet habere tres
15 dilaciones, primam decem dierum, et secundam et terciam quamlibet octo dierum, uel
unam pro omnibus que sufficiat ad ipsas tres, scilicet de uiginti sex diebus. Iacobus
secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XVI.

8. Pignorari possunt pro debito, necdum debitor principalis sed eciam fideiussores,
20 nisi postea inissent treugas cum creditore. Iacobus secundus in prima Curia
Barchinone, capitulo XXIX.

5. De litigiosis

1. Rem litigiosam in contencione positam in quam alter ante petere temptauerit si
racionabiliter recipere poterat, non licet donare uel uendere nec aliquo loco
25 transferre. Vsaticus.

2. Rex non potest adquirere per se uel per alium castra, uillas uel loca seu acciones
in contencione positas. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo LV.

3. Terras in contencione positas nullus uillanus labore postquam inde monitus
fuerit per illum in quo iusticia placiti non remanserit. Et, si monitus non desisterit,
30 non requiritur pro pace fracta. In Constitutione Pacis «Diuiinarum».

2 pignora *U Pujol* | XL...3 capitulis *om. C* 3 XV et XXIX *C* 4 illius *om. U Pujol* 5 habeat *C* 7 regio *U²*: Regis *U¹*
8 terminis *U Pujol* 10 XXIII] alias XXXIII *adiec. U*: vel XXXIII *adiec. Pujol* 11 intrare *E²*: iurare *E¹* 15 habere]
h(ab)eres *C* 16 prima *EU Pujol* 17 scilicet] saltem *C* 19 Pignorari...21 XXIX *post* alias XXXIII *ante*pos. *U Pujol*
poterit *U Pujol* | fideiussoris *U Pujol* 20 postea] propter ea *E* 21 XXIX Et Iacobus secundus in Curia Barchinone
adiec. CU Pujol 23 in²] idem *U Pujol* | ante *om. C* | petere] alias petere *sup. lin. adiec. U²*: partem *U¹* *Pujol*
24 aliquo] alico *U*: alio *Pujol* 26 adquirere *E²*: recipere *E¹* 28 contencione *U²*: condicione *U¹* *Pujol* 29 remansit *E*
Et...30 fracta *om. EC* 30 Diuiinarum *om. EC*

2 1283/XL | 1292/XV | XXIX 9 1333/XXIII 11 1283/IV 14 1292/XV 17 1292/XVI 20 1292/XXIX
27 1283/LV 30 1200/ca. «Terras»

dins vint dies faça que aquella persona pach o s'avengue ab lo clamador o crehedor. E si n[o]o fa lladonchs en fadiga de justícia lo dit official reyal sens altra citació pot procehir penyorar e destrényer. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol IIII. E Jachme en la primera Cort de Barchinona, capítol XV, XXIX.

5. Emperò no pot entrar lo dit official reyal dins los térmens del loch qui és de 5
juridicció d'altri. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol IIII.

6. E pot amonestar molts hòmens en una mateixa letra, pusque sien de una mateixa juridicció. Jacme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XVI.

4. Mas, si lo senyor o batle d'aquell loch on serà lo deutor, dins lo terme a ell assignat, certificarà al dit official reyal que'l deutor no ha béns que puxe executar, 10
lladonchs lo dit official no pot donar licència de penyorar lo dit loch. Si donchs lo crehedor no provava davant lo dit official reyal que'l deutor haja béns en lo dit loch e térmens d'aquell.^{72v/} Car si açò és provat lo dit official porà donar licència de penyorar o marcar. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol XXXIII.

5. De coses litigioses

15

1. Fa al present títol lo Usatge:

«La cosa en contesa posada», CLXII.

2. Lo senyor Rey ne fills ne successors seus per si ne per altre no deu per negun títol adquirir baronies, castells, vil·les o lochs o accions en contenció posades. Pere segon 20
en la Cort de Barchinona, capítol LV.

3. Les terres posades en contenció nagun vilà no les deu laurar pusque ne sia monestat per aquell en qui no roman que la justícia no se'n veja. En la Constitució de Pau e Treva «*Terras*».

⁷⁶ Fa...Usatge A²: Fan al present títol los Usatges A¹

6. De fideiussoribus

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Si ille qui pliuum».

«Hec est pax confirmata», in fine.

5 2. Si fideiussor quem debitor principalis noluit a fideiussione extrahere soluerit debitum, id quod soluerit consequetur a debitore in duplum. Vsaticus «Si quis pliuum».

3. Sed si fidem promissam noluerit adimplere, potest per creditorem omni tempore in Treuga et Pace distringi et pignorari, moderate tantum. In Constitutione pacis
10 «Diuiarum», et «In primis», capitulo «Si quis autem fideiussor».

7. De emancipacione liberorum

1. Per contractum matrimonii de et cum consensu parentis per uerba de presenti facti, liberi a patria potestate liberantur, licet inde copula carnalis non fuerit subsecuta, quamuis eciam postea cum eisdem parentibus commorentur. Petrus
15 tercius in Curia Perpiniani, capitulo XVI.

8. De consuetudine et stilo diuersarum Curiarum

1. Facit ad presentem rubricam Vsaticus «Vnaqueque gens».

2. Quando ex usu, consuetudine uel stilo Curiarum, aliqui pretendunt preiudicium sibi generari, Rex concedit certis personis ut sine lite et libello summariam recipiant
20 informacionem de dictis usibus et stilis Curiarum, et de iuribus et rationibus conuencionum, quos dictum negocium tangit. De qua informacione facta relacione in consilio regio in presencia certarum personarum, trium de quolibet brachio, Rex de consilio et approbacione earum, uel maioris et sanioris partis, suam facere debet declaracionem. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo IIII.

25 3. Si de usu priuilegiorum sit dubium, debet per solam recepcionem testium sine libello et iudicio decerni. Petrus secundus in Curia Barchinone, in principio.

9. De donacionibus

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Auctoritate et rogatu».

30 «Possunt».

² Faciunt...⁴ fine *ad finem capituli transposuit* C ³ plurimum CU : pl[ivi]um Pujol ⁴ confirmata...fine om. U Pujol ⁵ Si om. C | extrahere E² : extraere E¹ | soluerit C² : et soluerit C¹ ⁷ pliuum] plurimum CU Pujol ¹² parentum Pujol ¹³ liberentur U Pujol ¹⁴ morentur E ¹⁷ Facit...gens *ad finem capituli transpos. C* | ad... rubricam om. U Pujol | unaquaue U Pujol ¹⁸ Quando] iudex *adiec. C* | consuetudinis C ¹⁹ ut] et E ²⁵ priuilegii U Pujol ²⁶ in principio om. C ²⁸ Faciunt...*prx. pg.* ² liceat *ad finem capituli transpos. C*

⁹ 1173/ca. «Si quis autem fideiussor» ¹⁰ 1200/ca. «Si quis autem fideiussor» ¹⁴ 1350-1351/XVI ²⁴ 1359/IV ²⁶ 1283/*in principio*

6. ^{73r/} De fermañes

1. Fan al present títol los Usatges:

«Si aquell», CXX.

«Aquesta és la pau» a la fi, CXXVI.

1bis. La fermaña si no pague pot ésser penyorat axí com lo principal. Jachme 5
segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XXIX.

2-3. Si la fermaña ha pagar³² lo deute per ço car lo deutor principal no-l vol traure 5
de la fermaña, deu açò que aurà pagat cobrar del deutor principal en doble. Mas si no
vol servir la fe que ha promesa lo crehedor lo pot destrényer e fer penyorar en tot
temps e en Pau e en Treva. En l'Usatge «*Si quis pliuium*». 10

7. De mancipació de fills

1. Si lo fill o la filla, nét o néta, fa matrimoni de consentiment del pare o de l'avi, tant 5
tost és haüt per mancipat e és deliurat de la potestat paternal, jatsie que còpula carnal
encara no s'i sie seguida, encara que despuys habitàs en una casa ensemps ab lo dit
pare. Pere terç en la Cort de Perpenyà, XVI. 15

8. ^{73v/} De consuetut e estils de diverses Corts

2. Quant alguns se dien ésser agreujats per ús o stil de algunes Corts lo senyor Rey 5
atorgue a certes persones que sens plet e libell reeben sumària informació dels usos e
stills de les dites Corts, e dels drets e de les rahons dels clamants a qui lo dit negoci
toque. E, feta relació de la dita informació en lo consell del senyor Rey en presència de 20
certes persones, tres de cascun braç, lo dit senyor de consell e aprovació de les dites
persones o de la major e pus sana part deu-ne fer sa declaració. Pere terç en la Cort de
Cervera, capítol IIII.

9. De donacions

1. Fan al present títol los Usatges: 25

⁶ capítol *sup. correctionem* A² 7 no-l...8 principal *in margine* A²: *om. A*¹ 16 diverses *correxí*: diversos A 22 *sa*
correxí: *se A*

³² Cf. la traducció catalana de l'Usatge, al G-3, f. 77r: «Si aquell qui haurà feta fermaña atendrá sa fe e pagarà el
seu deute d'açò del seu»; i a la versió llatina: «de suo debitum persoluerit» (CR-10, 76r).

«Precipimus ut si quis».

«Nemini liceat».

2. Donum debet esse firmum et perenniter inconuulsum; eciam si fiat a parentibus in liberos causa mortis; nec poterit reuocari si inde recepit donatarium ad hominem uel ad honorem manibus commendatum; aut donet ei potestatem de castro dato aut
5 commendet ei castellanum et eos qui honorem habuerint pro donante. Vsaticus «Auctoritate», in principio.

3. Et possunt magnates et milites dare non solum honorem quem iam habent, sed eciam illum quem expectant eis euenire per mortem possessorum; et postquam
10 donauerint non possunt mutare uoluntatem si propter hoc donatarius fecerit homagium. Quod eciam si negetur poterit iuramento probare. Vsaticus «Possunt eciam».

4. Non ualet donacio facta de monasterio. Vsaticus «Nemini».

5. Nec ualet donacio siue remissio in quantum sapit donacionem factam per
15 minorem uiginti annis ei in cuius posse existebat, nisi consensus trium proximorum ex parte patris et matris et decretum iudicis interueniat et iuramentum donantis, cuius uirtute asserat predictas personas esse magis sibi propinquas uel amicas. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XVII.

10. De reuocandis donacionibus

20 1. Rex Alfonsus secundus reuocauit donaciones et alienaciones factas in iuuentute sua, offerens se restituere precia rerum et ea que causa permutacionis inde receperat, et satisfacere seruicia que pro illis fuissent impensa; et ius quod inde soluatur in scribania pro iure sigilli. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XXXIIII.

2. Item reuocauit priuilegia de nouo per eum concessa in diminucionem regalis
25 patrimonii. Idem Alfonsus in eadem Curia, capitulo XXXV.

3. Item obligaciones que fiunt de dando alicui officiali regio, tenenti officium, in uita eiusdem certa censualia seu uiolaria sunt reuocate. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XI.

3 conuulsum C 4 nec E²: bis E¹ | receperit E: reperit C | ad...5 honorem] ab hominem E²: ab hominibus E¹: ad hominem C | hominem] alias homagium *sup. lin. adiec.* E² 6 qui] dictum *adiec.* U Pujol | donate EC 8 milites U²: mile U¹ | quem] quam U Pujol 10 donatarius E²: donatam E¹ 14 Nec] Non E | sapit] super C | factam E¹: fact E²: facta C 15 cuius] eius C | confessus Pujol | proximiorum U 16 et¹ E²: ma E¹ | interueniet U: interueniret Pujol 17 esse...sibi] sibi esse magis E | propinquas] proximiores E 19 reuocandis U²: reuocando U¹ 21 receperat C²: fecerat C¹ 22 pro om. E | et ius] eius EC | soluerant EC 23 XXXIIII] XXIIII C 24 Item] Et E 25 alfonsus E²: al E¹ | eadem U²: esse U¹ 26 fuerint Pujol 27 reuocate U²: reuocata U¹ Pujol

17 1350-1351/XVII 23 1289/XXXIV 25 1289/XXXV 27 1289/XI

«De auctoritats e prechs», LXXIII.

^{74r/} «Poden encara los Prínceps», LXXV.

«Manam que si algú», CXXXIX.

«No sia lícit a negun», CXLIX.

5. No val la donació o remissió o absolució en quant sap donació feta per algun 5
menor de vint anys a aquells en poder de qui està o a altre per ell si no y etervén
consentiment de tres prohismes de part de pare e de mare e decret de jutge e jurament
del donant en virtut del qual afferm les dites persones ésser a ell pus proïsmes e
amigues. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XVII.

10. De revocar donacions

10

1. Lo senyor Rey Alfons segon en la Cort que tench a Muntçó, capítol XXXIIII,
revocà totes donacions e alienacions que agués en sa juventut fetes offerint-se de
restituir los preus e ço que per cambi ne agués rehebut e satisfacer los serveis que per
aquelles coses li fossen stats fetes e lo dret del sagell que aguessen pagat.

2. Ítem revocà tots privilegis de nou per ell atorgats en disminució de son patrimoni 15
reyal en la dita Cort, capítol XXXV.

⁵ absolució *correxí* : absulució A ¹³ satisfacer *correxí* : satisfet A ¹⁶ XXXV] Ítem són revocades totes donacions e obligacions qui-s fan a algun official durant l'oficials [*sic*] de sensals o violaris, Alfons II en la Cort de Muntçó, capítol XI *in margine adiec.* A²

Nona pars Compendii

1. De accusationibus et denunciacionibus

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«De compositione».

5 «Mariti uxores».

«Precipimus ut periuria».

«Nullus unquam presumat».

«Accusatores».

«Per scripturam».

10 2. Non potest accusare nec accusari absens, nec permittitur accusari quem per scripturam. Vsaticus «Per scripturam».

3. Nec potest idem esse accusator et iudex et testis. Vsaticus «Nullus unquam».

4. Nec potest denunciare seu iudicare, nisi quod iudicauerit ad uerum trahat per sacramentum, batayllam, uel iudicium aque frigide uel calide. Vsaticus «Vere iudex».

15 5. Nec est legitimus accusator qui nudius tercius fuerit inimicus. Vsaticus «Accusatores».

6. Nec potest accusator testes eligere absente accusato. Vsaticus «Precipimus ut periuria».

20 7. Accusare possunt homicidam filii interfectorum, seu alii propinqui quibus eorum legitima competat hereditas. Vsaticus «De compositione».

2. De inquisitionibus tam super infraccione Constitutionum quam super criminibus

1. Inquisicio non potest fieri contra aliquem iam defunctum uel eius bona, nisi contra illos qui portant res prohibitas ad partes Egipti, et in crimine heresis. Et infra
25 triennium tamen a morte illius de cuius bonis agitur in criminibus lese magestatis et false monete. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXVIII.

2. Nec debet fieri inquisicio contra notarios an seruauerint uel non seruauerint Constitutionem Perpiniiani que incipit «Ad occurrendum», etc. Capitulum Curie Petri tercii in Curia quarta Barchinone.

1 Nona pars] Incipit nona pars O 3 Faciunt...subsequentes] Faciunt usatici C 4 De compositione om. C 6 Precipimus...9 scripturam om. C 10 absens...accusari² om. C | quam U Pujol 11 scripturam¹] scripta C 13 trahit E 18 per iniuria (sic) Pujol 20 competit E 21 infraccione *correx* et Pujol: infriccione EU: infectione C 24 Et om. C 25 tantum Pujol | de om. CU Pujol 26 monete om. EC: moneta Pujol | montissoni C 27 Non U Pujol | notarios... seruauerint¹] notarios conseruauerint E | uel E²: aut E¹ 28 Capitulum E²: bis E¹

26 1333/XXIX 28 1350-1351/XIX | 1379-1380/cc sn^o

74v/ Libre novè

Ací comença lo novè libre

1. De acusacions e denunciacions

1. Fa[n] al present títol los Usatges:
 «De composició». 5
 «Marit e mullers».
 «Per scriptura», CXXXVII.
 «Negun presumescha», CXXXV.
 «Verament denunciador», XCIX.
 «Accusadors o testimonis», CXXXVI. 10
 «Manam que perjuris», CXXXIII.
 «De la composició».
 «Los marits poden», XCVIII.
2. No pot acusar ne ésser acusat lo absent ne pot negun acusar ab scriptura.
3. Ne pot hun matex ésser acusador, jutge e testimoni. Usatge «*Nullus unquam*». 15
4. Ne pot negun denunciar si donchs no monstra ésser ver ço que denunciarà per sacrament, per batalla o per juý de ayga calda o freda. Usatge «*Vere iudex*».
5. Ne és legítim acusador qui fort poch ha era enamich. Usatge «*Accusatores*».
6. Ne lo acusador pot elegir testimoni lo acusant absent. Usatge «*Precipimus ut periuria*». 20
7. Si algun haurà mort altre, los fills o parents del mort als quals la successió del mort se pertany poden acusar lo homeyer. Usatge «*De compositione*».

2. ^{75r}/ De inquisicions

1. No pot ésser feta inquisició contra algun o sos béns aprop sa mort si donchs no contra aquells qui porten coses vedades en les parts de Egipte e en crim de heretge e de 25
 lesa magestat e de falsa moneda e en los dos casos derre[r]s no pot ésser feta, si donchs dins tres anys següents tantost aprop la mort d'aquell dels béns del qual serà feta demanda no era començada. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol XXIX.
2. Ne deu ésser feta enquesta contra notaris si han servada o no la Constitució de Perpenyà, capítol XIX, la qual comença: «Acórrer a la peresa». Capítol del Rey en Pere 30
 terç en la quarta Cort de Barchinona.

6 Marit...mullers uidetur deleuisse A² 18 Usatge A²: Vsatges A¹ 30 peresa correxi: operesa A

3. Sed debet fieri inquisicio contra iudeos, de eo quod receperint ultra quattuor denarios pro libra. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo X.

4. Et ad instanciam partis potest fieri inquisicio contra iudeos pro sui iuris emenda sibi fienda, non obstante remissione facta aliame siue singularibus iudeorum. Petrus
5 tercius in Curia Perpiniani, capitulo XXI.

5. Potest eciam fieri inquisicio per officiales regios contra porteros et azemblarios denunciatos recepisse multo plura animalia quam fuissent necessaria Regi et Curie sue. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XXIII.

6. Inquisicio uel apprisia ex officio uel instante procuratore fisci inchoata uel
10 recepta non debet publicari donec per aduocatum fisci illius stacionis fuerit infra competentem terminum eidem per iudicem statuendum recognita et plene uisa. Et tunc si sibi uidebitur quod, si datis defensionibus processio remaneret in puncto quo tunc est, probatum esset plene uel semiplene, uel insurgerent argumenta uel iudicia
15 presumpcionis saltem que mouere deberent iudicem ad ulterius procedendum, tunc faciat inquisicionem ipsam illico publicari. Et ex tunc infra sex dies a dicta publicacione formet petitionem contra reum. Sed, si predicta non uideantur dicto aduocato fisci insurgere ex processu, non formet libellum nec procedi ulterius
20 paciatur. Sed inquisicione reseruata, si delatus captus existat in carcere uel fideiussoribus commendatus, iudex faciat eum e uestigio liberari; pena decem librarum inminente dicto aduocato et iudici si fiat contra per eos seu negligentes in premissis fuerint uel remissi. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XXX.

3. De custodia reorum et carcellariis

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Captus a Curia».

25 «Capcio uero».

«Si quis se miserit».

«Quia iusticiam».

2. Captus a Curia et missus in carcere propter iusticiam non debet inde exire sine licencia nisi timeat mori, alias pena inuasionis, scilicet, triginta solidorum, punietur.

⁴ facta *E*²: facte *E*¹ ⁷ multa *EC* ⁹ fisco *E* | inchoata] in carta *C* ¹² processus *E* ¹³ esse *U Pujol* | semiplene] semi *EC* | uel²] inde *adiec.* *EC* ¹⁴ alterius *U Pujol* | procedendum *U*²: procedentem *U*¹ ¹⁵ ex *om.* *E* ¹⁷ fisci *E*²: i *E*¹ formet *E*²: libell *E*¹ ¹⁸ delatus *E*²: dl *E*¹ ¹⁹ ffaciat *E*²: ffacit *E*¹ | eum *sup. lin.* *E*²: *om.* *E*¹: etiam *C* | e] a *E* ²⁰ per *om.* *E* ²¹ remissi] reuersi *E* | XXX] Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes *adiec.* *C* ²³ Faciunt...²⁷ iusticiam *ad finem capitis transpos.* *C* ²⁶ quis] uero *adiec.* *C*¹ et del. *C*² ²⁷ Quia iusticiam *om.* *U Pujol* ²⁹ puniatur *U Pujol*

2 1292/X 4 1350-1351/XXI 8 1350-1351/XXIV 21 1413/XXX

3. Enquesta deu ésser feta contra los juheus si han preses usures ultra quatre diners per lliura. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol X.

4. E pot ésser feta enquesta contra juheus ha instància de part per ço que li sia feta esmena de son dret, no obstant remissió ^{75v/} de crims feta a la aljama o a singulars d'aquella. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXX. 5

5. Contra porte[r]s e [a]zemble[r]s del senyor Rey, dels quals serà denunciat haver preses moltes més bèsties que no són necessàries a la Cort pot cascun official reyal fer enquesta en fer restituir ço que n'hauran pres. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXIIII.

6. Enquesta o aprís[i]a per mer offici o a instància del procurador fiscal resebuda o començada no deu ésser publicada fins que sie regoneguda e plenament vista per lo advocat fiscal de aquella stació dins terme competent qui li sia per lo jutge statuit. E llavors, si li és vist que do competent defensions e lo procés romangués en aquell punt fos plenament o mig ple provat o que n'insurgissen arguments o judicis de presumpció, tals almenys que deguessen moure lo jutge a procehir més avant, llavors 10
façe de continent publicar la enquesta, e d'aquí avant dins sis dies après de la dita supplicació form sa petició contra lo delat. Mas si al dit advocat fiscal no és vist del procés insurgir les dites coses llavors no deu formar lo libell ne sofferir que y sia més procehit. Mas reservada la enquesta si lo delat era pres o afermançat lo jutge ^{76r/} lo'n 15
deu fer tantost deliurar sot pena de deu lliures als dits jutge e advocat si lo contrari feyen o eren en açò negligents o remesos. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol XXX. 20

3. De custòdia de presos

1. Fan al present títol los Usatges:

«Dels magnats primer», LXXXII. 25

«Home pres per la Cort», L.

«Apresonament», XX.

«Si algun se metrà en aguayt», IIII.

4. Nagun pres no deu pagar per rahó de carcellatge sinó sis diners barchenonins o quatre jaquesos entre dia e nit, e per loguer de draps si tenir-ne volrà e de altres coses 30

¹⁰ fiscal] /· Qui no deu instar sinó de consell de l'advocat fiscal d'aquella stació, en la Cort de Barchinona del Rey en Ferrando, capítol VI *in margine adtec.* A²

Et reuersus in carcere emendabit culpam sicut Curia iudicauerit. Vsaticus «Captus», etc.

3. Captus non potest liberari a carcere per Regem, Reginam, Gubernatorem generalem, Admiratum seu alium officialem, per uiam accordamenti uel aliam
5 quamcumque uiam uel modum, quousque debitum certum pro quo fuerit captus soluerit parti realiter et de facto. Et si erat res incerta ciuilibus uel criminalibus quousque conuenienter prestiterit securitatem de stando iuri parti. Et officialis in cuius posse erit captus non potest dictum captum dimittere extrahi a carcere, alias satisfaciet parti de suo proprio, nec talis captus potest ratione armate uel alias guidari uel alongari, et
10 si fiat contrarium non ualet, immo hoc non obstante fiet debita executio contra ipsum et bona sua. Potest tamen eidem fieri remissio de crimine ipso sufficienter assecurante de stando iuri parti cuius intersit. Capitulum Curie prime Barchinone Petri terti.

4. Captus non debet soluere ratione carcelagii nisi sex denarios Barchinone uel
15 quattuor iacenses inter diem et noctem. Preter hoc tamen soluet pro logerio pannorum lecti, si pannos tenere uoluerit uel aliarum rerum, salarium per officialem in cuius posse detinetur captus uel per ordinarium arbitrandum. Iacobus secundus in Curia Gerunde, capitulo XXIII. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XX.

5. Flagrante maleficio uel ubi est suspicio de fuga delinquentis potest procedi ad
20 capcionem persone instante procuratore fiscali non expectato consilio aduocati fiscali. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo VI.

6. Detinere longo tempore captos in carcere pertinet solum potestatibus. Vsaticus «Quia iusticie».

7. Campsor *abatut* debet detineri captus, et non comedere nisi panem et aquam
25 donec satisfaciat. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo V.

8. Captus non debet extrahi a uicaria ubi commisit delictum et ubi fuerit captus, etiam ad instanciam procuratoris fiscali uel alterius. Maria in Curia Barchinone, capitulo II.

4. De alutziris et eorum salariis

30 1. Alutzirus domini Regis uel Gubernatoris ratione carcelagii uel morabatini nihil debet recipere a capto si infra decem dies absque manuleuta uel firma iuris liberetur a capcione. Si uero infra dictos decem dies manuleute tradatur, potest recipere quinque

1 Curia *om. EC* 3 Regem *om. EC* 4 admirantum *U* 7 prestiterit *om. U Pujol* | Et] si *adiec. U Pujol* | officiali *C* 8 satisfaciat *U Pujol* 11 sufficienter *C²U²*; *bis C¹*; sufficienter de crimine *U¹* 14 ratione *om. C* | denarios *C²*: solidos *C¹* 15 hec *C* 16 uoluerint *E* | alias res *C* 17 per *om. C* | secundus *om. E* 18 tercius *om. EC* 22 potestatibus] in potestatibus *C* 23 Quia iusticie *om. EC* 26 a] de *E* | comiserit *U Pujol* 28 II] alias *V adiec. U Pujol* 32 dictos... dies] X dies predictos *U Pujol* | manuleuta *C* | manuleute... *prx. pg.* 1 dies *om. E*

12 1365^b/cc 17 1321/XXIV 18 1350-1351/XX 21 1413/VI 25 1300^a/V 27 1422/II

tant com l'oficial en poder del qual està pres arbitrària. Jachme segon en la Cort de Gerona, capítol XXIII. E Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XX.

7. Lo cambiador abatut deu star ^{76v/} pres e no deu menjar sinó pa e aygua fins que haje satisfet. Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol V.

5 5. A instància del procurador fiscal no sperat consell de l'advocat fiscal pot ésser procehit a presó d'algun fragant delictes en cas que sia sospitós de fuyta. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol VI.

6. Detenir lonch temps en presó és Regalia. En l'Usatge «*Quia iusticiam*».

2. L'om pres per la Cort e més en càrrec per justícia no'n deu exir sens licència si no tem mort, en altra manera deu pagar trenta sols e tornat en la presó esmenar la colpa 10 segons que la Cort jutjarà. En l'Usatge «*Captus*».

3. Lo pres no pot ésser deliurat de la presó per lo senyor Rey ne Reyna ne governador ne almirall ne per altre official per via d'acordament o en qualsevol altra manera fins que realment de fet haje pagat lo deute cert per lo qual fou pres, ho si era cosa incerta civil o criminal fins que haje prestada sufficient seguretat de star a dret a 15 la part. E si l'oficial en poder del qual starà pres lo lejarà traure de la presó deu-ho satisfet del seu propi a la part. Ne aytal pres pot ésser guiat o alongat per rahó de armada. E si lo contrari era fet no val, ans no obstant allò serà ^{77r/} feta deguda execució contra sos béns, mas pot-li ésser feta remissió de crim, ell assegurant sufficientment de star a dret a la part de qui és interès. Capítol de Cort de Barchinona del Rey en Pere 20 terç.

4. De algutzirs e de llur salari

1-2. Lo algutzir del senyor Rey o del Governador per rahó de carcellatge o de morabatí no deu pendre res del pres si dins deu jorns serà deliurat sens manleuta o ferma de dret. E si dins los dits deu dies serà deliurat de la presó ab manleuta pot-ne 25

² XX A²: XXX A¹ 19 feta sup. lin. A²: om. A¹

solidos. Et si per decem dies uel plures captus existat tunc decem solidos potest inde recipere et non ultra. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo XVII. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XII, sub pena priuacionis officii.

2. Si uero dictus captus ultimo supplicio condemnetur, si fuerit nobilis, miles, uel de paraticho, ciuis, burgensis, uel homo de uilla honoratus, dictus algutzirus nihil de bonis suis recipere audeat, nisi equum uel mulam quem uel quam equitabat tempore capcionis et arma cum quibus fuerit deprehensus, et lectum et uasa omnia que pro esu uel potu uel alias ipsi condemnato seruierint in carcere. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXXI.

3. Algutzirus Gubernatoris Cathalonie ac Rossilionis non potest recipere salarium, pretextu custodum uel alias ab aliquo qui realiter non sit missus de mandato dicti Gubernatoris uel assessoris in carcerem. Maria in Curia Barchinone, capitulo XXVIII.

4. Algutziri non possunt exercere officium nisi duo domini Regis et unus Primogeniti et habent esse naturales Cathalani nec possunt tenere iudicium sine expressa commissione. Maria in Curia Barchinone, capitulo VIII.

5. Algutziri non possunt se intromittere nec cognoscere de aliquibus causis ciuilibus uel criminalibus ciuium uel habitatorum ciuitatum uel uillarum regalium Cathalonie, nisi illorum qui sunt de domo Regis, nisi haberent a domino Rege qui eas sibi reseruasset specialem commissionem uel preceptum cum eius littera uel albarano; alias non possunt cognoscere sine Vicecancellario seu Regente in causis de parte ad partem que non sint de domo regia. Capitulum Curie quarte Barchinone Petri tercii. Maria in Curia Barchinone, capitulo VIII.

5. De blasfemantibus et maledicis

1. Qui malum dixerit de Deo omnipotenti, uel beata Maria seu de aliis sanctis, si fuerit miles uel homo honoratus, soluat uiginti solidos; alius uero soluat decem solidos uel recipiat decem *assots*. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XXX.

2. Qui autem uerba nefandissima Deum et beatam Mariam et ipsius dignitatem tangencia et sanctos et sanctas Dei ex proposito dixerit, sine spe uenie moriatur. Si in ludo uel in rixa uel cum ira uel casu protulerit, portando unam uirgam ferream per medium lingue fustigetur. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo X.

3 Barchinone *E*²: Seruarie *E*¹ 4 dictus *om.* *E* 5 nihil *sup. lin.* *E*²: *om.* *E*¹ 6 mulum *C* 8 seruierunt *E* 11 aliter *U Pujol* 13 unus] eius *U Pujol* 14 tenere *E*²: tener *E*¹ 15 VIII] VIII *C* 16 possunt] exercere officium *adiec.* *U Pujol* 17 ciuilibus *U*²: *bis C*: cuilibet *U*¹ 19 specialiter *U Pujol* 21 sint] sunt *U Pujol* | quarte] quartum *U Pujol* 23 De... maledicis *sine rubrica U* | bla[sfemia] et ma[lediccione] *Pujol* 24 male *C* 25 solidos² *om.* *C* 26 asotos *E* 28 sanctas *U*²: sancta *U*¹

2 1359/XVII | 1413/XII 8 1362-1363/XXXI 12 1422/XXIV 15 1422/VIII 21 1379-1380/cc sn^o 22 1422/VIII 26 1289/XXX 30 1362-1363/X

pendre cinc sols. Mas si sta pres per deu dies o més llavors ne pot pendre deu sols e no pus. Mas si lo dit pres serà condempnat a mort, si és cavaller ho hom de paratge, ciutadà o burgès o hom de vila honrat, lo dit algutzir no deu res pendre de sos béns sinó lo cavall, mul o mula que cavalca^{77v/ve} en temps que fos pres e les armes ab què fon pres e lo lit e vexella que li servie per menjar o beure en la presó. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol XVII. E en la Cort de Muntçó, capítol XXXI. E Ferrando en Barchinona, XII, sot pena de privació de l'offici e henabilitat. 5

3. Lo algutzir del Governador de Cathalunya ne de Rosselló no pot pendre salari per ocasió de guardes o en altra manera d'algun qui realment no sia stat més de manament del dit Governador o de l'accessor en la presó. Maria en la Cort de Barchinona, XXIIII. 10

4. Los algotzi[r]s no poden exercir llur offici sinó dos del senyor Rey e un del Primogènit. E han ésser Cathalans naturals ne poden tenir juý sinó ab comissió expressa. Maria en la Cort de Barchinona, capítol VIII.

5. Los algutzirs no-s poden entremetre ne conéxer de les causes civils o criminals de ciutadans o de habitants de ciutats o de viles reials de Cathalunya sinó d'aquells qui són de casa del senyor Rey, si donchs no havien special comission o manament ab letra o albarà del senyor Rey, qui aquelles causes se agués reservades. E en altra manera no poden conéxer sens lo Vicicancellor o l Re^{78r/gent} en causes de part a part qui no sien de casa del dit senyor. Capítol de Cort quarta de Barchinona del Rey en Pere, e Maria en la Cort de Barchinona, capítol VIII. 20

5. De blasfemadors e de jurado[r]s de Déu

1. Qui dirà mal de Déu omnipotent o de la verge Maria o dels sants de paradís si és cavaller o hom honrat pach vint sols o si és altre hom pach deu sols o reheba deu asots. Alfons segon en la Cort de Muntçó, capítol XXX. 25

4. Qui paraules en neguna manera no dehidores tocants Déu e la verge Maria e la sua dignitat e sants e santes acordadament dirà deu morir sens sperança de vènia. Mas si en joch o en baralla iradament o per cas les dirà sia scobat portant una verga de ferro per mig de la lenga. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol X.

¹ si] lo dit pres *del. A²* | ne *A²* : no *A¹*

3. Et officiales in principio sui regiminis debent iurare huiusmodi Constitutiones cum effectu seruare. Et annuatim, infra octo dies ante Natiuitatem Domini, debent predictas Constitutiones uoce preconia facere publicari. Qui, si negligentes fuerint in executione permissorum, penam priuacionis officiorum incurrunt sine omni remissione. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XII.

6. De adulteriis et quod meretrices non morentur inter bonas nec in caupona

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Si quis uirginem».

«Vidua honeste».

10 «Mariti uxores».

2. Vidua que adultauerit et cubile uiri sui uiolauerit amittit honorem et totum auere uiri sui; non tamen amittit suum proprium auere nec sponsalium quamdiu uixerit. Vsaticus «Vidua honeste».

3. Mariti possunt uxores suas reptare de adulterio propter suspicionem, et ille se debent expiare per illarum auagant, per sacramentum et per batayllam si sint manifesta indicia uel signa competencia; uxores militum per sacramentum et insuper per militem; uxores ciuium et burgensium per pedonem. Et uxores rusticorum manibus propriis per calderam et, si uincerit uxor, retineat eam uir suus honorifice et emendet ei omnes missiones quas fecerint ipsa et amici sui in ipso placito et bataylla et malum de ipso batayller. Si autem uicta fuerit, ueniat in manu mariti sui cum cunctis que habuerit. Vsaticus.

4. Mulieres uiles de suo corpore publice diffamate non debent morari inter honestas personas, immo possunt inde expelli, eiam de propriis domibus earumdem. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XI.

5. Nec possunt teneri in caupona siue hostal, publice uel occulte, ad usum peccati carnalitat; nec possunt itinerando ibi recolligi, nisi per unam diem naturalem. Et tunc quod absteineat se talis meretrix a peccato luxurie committendo; alias si contrarium faciat fustigetur per uillam una cum suo lenone, si eum secum ducat. Hospes uero qui mulierem, seruam uel liberam, tenebit causa peccandi, puniatur in uiginti florenis, cuius pene tercia pars denunciatori, et alia tercia operi murorum loci

1 officialis *U Pujol* | regimis *U*: regimi[ni]s *Pujol* | debet *U Pujol* 2 seruare *E*²: seruare *E*¹ | anunciati *E* 3 publicari facere *E* 5 XII] alias II *adiec.* *U*: aliter II *adiec.* *Pujol* 6 inter bonas *E*²: cum bonis *E*¹ | nec *om.* *C* 7 Faciunt...10 uxores ad finem capitis transpos. *C* 10 uxores *E*²: *x E*¹: uxoris *U* 11 uiri *C*²: uire *C*¹ 12 uiri *sup. lin.* *U*²: *om.* *U*¹ | non *U*²: *bis U*¹ | non...amittit *C*²: uiolauerit admittit *C*¹ | nec] eiam *U Pujol* 13 honesta *C* 14 raptare *E* | de adulterio reptare *C* | adulterio *U*²: alterio *U*¹ 15 expitire *C* | auagayt *U* | per³ *om.* *C* 16 iudicia *EC* competencia signa *E* 18 manibus...uxor] manibus per calderiam et si uixerit uxor *C*: *om.* *U Pujol* | eam *om.* *C* | uir *E*²: ru *E*¹ 21 cuncta *Pujol* 23 personas *om.* *U Pujol* 27 quod tunc *E* | absteineat *Pujol* | a peccato *E*²: appe *E*¹ 28 fustigetur *U*²: fug *U*¹ 29 qui *U*²: quare *U*¹ 30 florenis] solidorum pena *C* | tercia² *U*²: *bis U*¹ | operi *om.* *C*

5 1413/*XII > I 24 1362-1363/XI

5. ^{78v/} E los officials reyls al començament de llur offici deuen jurar servir ab effecte les prop dites Constitucions. E cascun any dins vuit dies abans de Nadal les deuen fer publicar ab veu de crida sot pena de privació de llur offici. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol II.

6. De adulteris

5

1. Fan al títol present los Usatges:

«Si negun violentment», XCV.

«Vídua si honestament», CXLII.

«Los marits poden» XCVIII.

4. Fembres vils de llur cors públicament diffamades no deuen habitar entre les 10
persones honestes hans ne poden ésser gitades encara de llurs pròpies cases. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol III.

5. Nagun hostaler no deu tenir en l'ostal esclaves ne altres fembres abandonades a peccat de carnalitat ni les aculle caminants sinó un jorn natural, e que llavors se abstengua la dita fembra de ^{79r/} cometra lo dit peccat sot pena de córer la vila ab asots 15
ella e son amich si ab ella hy serà, e l'ostal·ler qui contrafarà per cascuna vegada encorrega pena de vint fflorins, departidors la terça part al denunciador, altra terça part a l'official qui farà la execució, l'altra terça part a la obra dels murs, de la qual pena no puxe fer negun official remissió ne composició sot pena del doble, applicadora la

ubi tale delictum committetur, et reliqua tertia pars officiali executionem facienti omnino applicetur. Quam penam aliquis officialis remittere siue compositionem facere non possit, sub pena dupli applicanda pro duabus partibus dicte operi murorum, et pro tertia parte accusatori. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo

5 XXXV.

7. De homicidio

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

Primus, secundus et tercius.

«Baiulus interfectus».

10 «Rusticus interfectus».

«Qui se sciente».

«Si quis de homicidio».

«De compositione».

«Qui subdiaconem».

15 2. Obtinens remissionem uel diffinicionem de homicidio, si fuerit uoluntarie perpetratum debet per quinquennium, sed si in rixa per biennium abstinere ab ingressu loci in quo defunctus morabatur, nisi prius cum amicis composuerit interfecti; quod si contrarium faciat, remissio et diffinicio erit nulla et irrita ipso facto: in hoc tamen non comprehenduntur homicidia de iure fieri permissa. Petrus tercius in
20 Curia Perpiniani, capitulo XV.

3. Et quod supradictum est habet locum in guidaticis sicut in remissionibus. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo XVI.

4. Homicida non potest succedere, eciam ex pacto, in bonis interfecti. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XIII.

25 5. In bonis homicidarum, Rex debet uti sicut tempore Regis Iacobi utebatur. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXXIII; et Gerunde, capitulo XI.

6. Si quis de homicidio probatus fuerit uel conuictus, ueniat in manu proximorum defuncti et eorum domini si noluerit directum facere, aut non poterit, ad faciendum
30 eorum uoluntatem sine morte. Vsaticus.

1 facienti] tenenti C 2 omnino om. C 7 Faciunt...14 subdiaconem] Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes. Primus, secundus et tercius, «Baiulus interfectus», «Rusticus interfectus», «Qui sub diaconum», «Qui se sciente», «Si quis de homicidio», «De compositione» *ad finem capitis transpos.* C 14 Qui subdiaconem om. E 16 perpetratum U²: abstinere U¹ | si om. E 21 est om. E | in¹ E²: habet E¹ 25 Rex] rerum E 26 XXXIII] XXIII E 28 manum U Pujol | proximorum U 29 noluerit *correx*i: uoluerint E: uoluerit CU Pujol 30 uoluntate Pujol Vsaticus] Qui aliena si in ipsa deiectione percussus aut occisus fuerit, ille qui percussit nullam calupniam paciatur. Vsaticus *adiec.* U Pujol

4 1413/XXXV 19 1350-1351/XV 21 1359/XVI 23 1362-1363/XIV 26 1300^a/XXXIII | 1321/XI

terça part al denunciador e les altres dues terces a la obra dels dits murs de la vila hon se recullen los hòmens del loch hont és l'ostal. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol XIII.

7. De homicidi

1. Fan al present títol los Usatges: 5
 Primer, segon e terç.
 «Batle aucit», X.
 «Pagés aucit», XI.
 «Qui a son scient», XL.
 «Si algun de homey», LXXXVII. 10
 «De la composició», LXXXVIII.
2. ^{79v/} Lo homanyer, per ben que n'obtenga remissió o diffinició, no pot tornar, aturar ne star en loch en lo qual stave lo mort, dins cinc anys si féu l'omey deliberadament o per dos anys si l'haurà fet en brega, comptadors del dia de la remissió obtenguda, si donchs no se n'avenia ab los [fills] o parents del mort. E si 15
 assagarà fer lo contrari que la remissió o diffinició sia nul·la *ipso facto*. En açò, emperò, no són compresos aquells qui deffenent-se o en altra manera en casos leguts de dret se esdevendrà perpetrar homey. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XV.
3. E açò qui és dit en remissió ha loch en guiatges. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol XVI. 20
4. Lo homenyer no pot succeir en los béns del defunt. E si lo marit auciu la mul[]er no li pot en res succehir per pacte ne en altra manera ni encara per migà de son fill, si no que provàs haver feta la dita mort en cas de dret permès. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XIII.
5. En los béns dels homeyers lo Rey deu usar axí com se usave en temps del Rey en 25
 Jachme. Jacme segon en la Cort segona de Barchinona, XXXIIII. E en la Cort de Gerona, XI.
6. ^{80r/} Si algun serà provat o convençut haver [fet] homey, si no·n porà o no·n volrà fer dret vengue en man dels prohismes del mort e de son senyor a fer-ne llur voluntat sens mort. L'Usatge «*Si quis de homicidio*». 30

¹¹ LXXXVIII] [f]embres vils de llur cors públicament diffamades no deuen habitar *del. A² 21 del A²: de A¹*

8. De crimine falsi

1. Falsarius in testificando tantum de suo auere perdat quantum ille contra quem falsum testificauerit amisisset si ueritatem dixisset. Vsaticus «Si quis falsum».

2. Et quartam partem omnium bonorum ei cui falsitatem iurauerit componat et
5 amittat testimonium. Vsaticus «Si quis per amorem».

3. Et tanquam falsarius punitur. Iacobus primus in Curia Gerunde, in Constitutione usurarum.

4. Et, si circa sponsalia falsum testificauerit, pena mortis naturalis punietur. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo.

10 5. Falsans safranum perdet manum et safranum falsatum debet comburi. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XXXIX.

6. Falsam uel fictam barbam defferens uel occultam ex sola delacione manum debet amittere si est homo pedes; miles autem uel de paraticho uel ciuis, aut homo uille honoratus pena exilii decennalis puniatur. Et, si portando ipsam malum fecerit,
15 pena prodicionis plectetur, cuiuscumque condicionis existat. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XL.

7. Et qui falsam barbam fabricauerit perdat manum, ut ibidem.

8. Tanquam falsarius est puniendus campsor qui tenuerit in tabula cambii tapits uel alios pannos siue stora, non prestita prius securitate contenta in Curia Ilerde
20 Iacobi secundi, capitulo III.

9. De falsa moneta et de ualore bone

1. Falsam monetam fabricans debet uenire eius persona cum omni honore et auere in manu Principis ad faciendum suam uoluntatem secundum consilium et laudamentum ipsius Curie. Vsaticus «Simili modo».

25 2. Nam moneta tam auri quam argenti ita debet diligenter esse seruata ut nullo modo crescat in ere nec minuatur auro uel argento siue penso. Vsaticus «Moneta».

⁹ capitulo] XXXXII *adiec. E* 10 perdat *C* 12 barbam *U*²: uerbam *U*¹ | defferens] publice *adiec. E* | oculte *E* dilacione *E* 15 prodicionis] priuacionis *U Pujol* 17 ut *om. E* 18 tenet *U Pujol* | in tabula] tabulam *C* 19 siue] sine *C* 20 Iacobi...III] Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo III *U Pujol* 21 de *om. U Pujol* | bone] bona *U Pujol*: facit Vsaticus «Simili modo», capitulo «Moneta» *adiec. E* 23 faciendam *C* 26 minuatur] in *adiec. E*

6 1241/*Const. usurarum* 9 1413/sn° 10 1350-1351/XXXIX 15 1350-1351/XL 17 1350-1351/XL 19 1301/III

8. De crim de fals

1. Aquell qui testifica falsament deu perdre aytant del seu com ferà aquell contra qui testifica si digués veritat. En l'Usatge «*Si quis falsum*».

2. E la quarta part de sos béns li esmén e d'aquí avant no puxe fer testimoni. En l'Usatge «*Si quis per amorem peccunie*».

5

3. E com a falsari sia punit. Jachme primer en la Cort de Gerona, capítol final.

4. E si en sposalles diu fals testimoni de pena de mort deu ésser punit. Fferrando en la Cort de Barchinona.

8. Lo cambiador qui sens que no haje ^{80v/} prestada causió tendrà tapit o stora en la taula del cambi deu axí com a falsari ésser punit. Jachme en la Cort de Leyda, capítol III.

10

5. Aquell qui falsa safrà deu perdre lo puy e que-l safrà sia cremat. Pere terç en la Cort de Perpenyà, XXXIX.

6. Aquell qui fa barbes falses deu perdra lo puy e aquell qui la aporte, si és hom de puy o si és de paratges, exill a deu anys e, si portant-la fa mal, axí com a traïdor deu ésser punit. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XL.

15

De arbres tallats³³

1. Fan-hi los Usatges:

«*Si quis nesciente domino*», CLVIII.

«*Si quis ortum alterius*».

20

10. De la cèquia dels molins

De la sèquia dels molins de Barchinona.

Fa al present títol l'Usatge.

«La cèquia dels molins», XI.

9. ^{81r/} De falsa moneda e valor de la bona

25

3. La moneda barçalonesa de tern és confirmada en per tots temps segons la forma del privilegi de la dita moneda. Jacme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol IX.

4. Ítem que la moneda barçalonesa axí de diners menuts com d'argent sia perpètua, establa e encomutable en ley e en senyal, axí com per los il·lustres Reys d'Aragó en

30

¹ fals] de crim de fals *iterum in margine minuscula littera alia manus* 6 com *correxí* : con A 25 bona] Fa al present títol lo Usatge capítol XIII. Lo sol d'or ha VIII argenc capítol XIII. La moneda axí d'or capítol LXIII *in margine adiec. A*²

³³ Aquesta rúbrica ha estat transposada fins aquí segurament per error, perquè hauria de trobar-se al llibre sisè; al propi índex figura en la situació que té al *Compendium* llatí. Per aquesta raó no és numerada en aquesta edició.

3. Est enim confirmata moneta Barchinone de terno in perpetuum secundum formam priuilegii ipsius monete. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo VIII.

4. Ita quod dicta moneta Barchinone, tam de denariis minutis quam de argento, sit
5 prompta, stabilis et inconmutabilis in lege et signo, prout per illustres Reges Aragonum diuersis diebus et temporibus per diuersa eorum priuilegia extitit ordinatum. Elionor in Curia Dertose, capitulo VI.

5. Et fuit declaratus ualor monete in Vsatico contente sic uidelicet quod morabatinus ualet quattuor solidos monete Barchinone de terno: uncia uero auri cocti
10 ualet uiginti octo solidos, auri uero Valencie octo solidos dumtaxat, solidus uero aureus ualet sexdecim solidos dicte monete, argenteus uero solidus uel plate, quod idem est, ualet duos solidos monete predicte, mancusus uero auri Valencie sexdecim denarios ipsius monete et non ultra. Per hoc tamen non minuitur ualor morabatinorum Alfonsinorum, aut qui pro censu, aut ex certa promissione prestantur.
15 Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XXXVI.

6. Et contra falsarium monete potest inquiri post eius mortem infra triennium. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXIX.

7. Debetque prosequi per Regem et puniri, prout iustum fuerit. Iacobus primus in Curia Ilerde, capitulo VI.

8. Rex Ferdinandus cum Curia prohibuit ne quis contractaret cum moneta extranea, uidelicet scutis seu blancis, sub certa pena, sic quod tota dicta pecunia deferatur secce propinquiore, et per magistrum secce recipiatur ad forum quem ualebit de lege; de cuius precio due partes remaneant domino pecunie, et tercia diuidatur inter accusatorem et officialem execucionem facientem. Ferdinandus in
25 Curia Barchinone, capitulo XXXIII.

9. Si quis monetam Barchinone uel iacensem falsauerit, uel ad fundendum alicubi portauerit uel aliquam bazonayam de Cathalonia extraxerit, tanquam monete falsarius puniatur. Et, si quis eum apprehenderit, de his que penes eum inuenerit habeat terciam partem et personam cum omnibus adducat et tradat uicario regio. In
30 Constitutione pacis «Notum», et in Constitutione Cardinalis, capitulo «Item statuimus quod si quis monetam».

3 VIII] VIII *U Pujol* 5 prompta] et *adiec. C* | stabilis *om. E* 6 eorum] eo *C* 8 sic uidelicet *E*²: sicut ualet *E*¹ 10 uiginti octo] XXti *C* 11 monete predicte *E* | argenteus...12 predicte *om. E* 12 Valencie] ualet *adiec. E* 18 fuit *C* 21 extranea *E*²: extrana *E*¹ | scutis...blancis] cum scutis uel blanquis *E* 23 remanent *E* 24 accusatorem *E*²: officialem *E*¹ 26 Jaccensium *Pujol* | alicui *U Pujol* 27 bazonayam] (?) *adiec. Pujol* 28 que *om. C*

2 1292/IX 7 1365°/VI 15 1350-1351/XXXVI 17 1333/XXIX 18 1257/VI 24 1413/XXXIII 29 1225/ca. «Item statuimus quod si quis monetam» 30 1214/ca. «Item statuimus quod si quis monetam»

diversos dies e temps per diversos privilegis és estat ordonat. Elienor en la Cort de Tortosa, capítol VI.

5. E fou declarada la valor de la moneda contenguda en los Usatges axí que lo morabatí val quatre sols de moneda barcelonesa de tern, la onza de l'or cuyt val vint-i-vuit sols e de or de València val vuit sols, lo sou d'or val setze sols de la dita moneda, 5 sou d'argent val dos sols, lo mancuús d'or de València val setze diners de la dita moneda. Emperò per açò no és minvada la valor dels morabatins alfonsins, o qui [per certa promissió es presten] o qui es deuen pagar per cens. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXXVI.

6. Contra lo falsador de moneda pot ésser feta enquesta dins tres anys aprop sa 10 mort. Alfons terç en la Cort de Muntçó, capítol XXIX.

7. E deu lo falsador de ^{81v/} moneda per lo senyor Rey ésser perseguit e punit per justícia. Jachme primer en Leyda, capítol VI.

8. Ítem negun no deu contractar ab moneda stranya, ço és ab scuts o ab blanques, sots certa pena, ço que tota la dita peccúnia sia portada a la secha pus prop e per lo 15 mestre de la dita secha sia presa al for que val de ley, del preu de la qual les dues parts sien donades al senyor de la dita moneda e la terça part sia divisida entre lo acusador e l'oficial qui farà la execució. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol XXXIII.

2. La moneda, tan ben d'or com d'argent, axí diligentment sia observada que no cresque en aram ne minve en aur ne en argent ne encara en pes. En l'Usatge «*Moneta*». 20

4 bar(celonesa) *in margine A²: om. A¹ 5 sols³ in margine A²: om. A¹ 6 dor in margine A²: om. A¹ 11 XXIX*] Si negú fondrà moneda barchinonesa o jaquesa o la portarà en negun loch per fondre o traurà de Cathalunya alguna bellonalla axí com a falsari de moneda sia punit. E si algun lo pendrà que haje la terça part de les coses qui seran devers aquell. E men e liurra la persona al vaguer del senyor Rey. En la Constitució de Pau e Treva Notum sit. En la Constitució del cardenal Item statuimus quod si quis monetam *in margine adiec. A²*

10. De cequia molendinorum Barchinone

1. Facit Vsaticus «Cequiam».

11. De his qui reos criminis occultant et de sono emisso et sacramentali

1. Omne sacramentale est absolutum, nisi de uoluntate domini hominum et auctoritate Regis sit factum. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XX.

2. Nec debet procedi sine citacione contra aliquem, emittendo sonum uel aliter, nisi maleficium esset tale pro quo capitaliter puniri deberet, uel esset in camino commissum, uel extra caminum si malefactor non posset emendam facere. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XX.

3. Et qualiter procedatur per sacramentale, siue uetus siue nouum, habetur in Curia Barchinone domini Ferdinandi, capitulo.

4. Et qui emittit sonum fraudulentem punitur ut excitator populi. Iacobus secundus in Curia Gerunde, capitulo VI (fuit temporalis). Et officiales et alii damnus dantes contra formam capitali puniuntur.

12. De penis corporalibus et exilii

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Item statuimus si quis seniori».

«Precipimus ut periuria».

«Si quis restituente domino».

«Si quis alienum ortum».

«De magnatibus».

2. Nullus debet condemnari sine cognicione iudicis, immo debet procedi tam in puniendo quam absoluendo, quam ad manuleutam dando, ad cognicionem iudicis. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXVI.

3. Nec debet aliquis damnari ad mortem uel ad mutilacionem membrorum uel tormentis subici, eciam per Regem uel quemcumque officialem, defensione debita non concessa. Et littera uel preceptum contra hoc emanatum non ualet. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXV. Petrus tercius in Curia Perpiniiani, capitulo XIII; et in Curia Ceruarie, capitulo I.

¹ Barchinone *om. EC* 3 reos *E²*: res *E¹* | et¹ *om. U Pujol* | emisso] in misso *E* 5 prima] secunda *C* 7 procedi sine *U²*: procedi contra sine *U¹ Pujol* 8 esset¹] erit *Pujol* 9 possit *E* 12 capitulo *om. Pujol* 13 Et...15 puniuntur] *om. E*: ante et qualiter *transposuit C* | secundus *om. C* 14 et] quicumque *adtec. C* 17 Faciunt...22 magnatibus ad finem capitis *transpos. C* 18 si...seniori *om. E* 20 Si...domino *om. EC* 21 ortum alterius *U Pujol* 22 De magnatibus] «Cequiam» *U Pujol* 23 in...24 puniendo] impugnando *C* 25 secundus *om. C* | secunda *om. C* 29 II.us *Pujol*

5 1292/XX 9 1292/XX 11 1413/«Nos Ferdinandus dei gracia» 13 1321/VI 25 1300^a/XXVI 28 1333/XXV 29 1350-1351/XIV 30 in...I] 1359/I

11. De aquells qui amaguen los crimosos e de sometent e de sacramental

1. Tot sacramental és solt si donchs ab voluntat del senyor dels hòmens ^{82r/} e ab auctoritat del senyor Rey no és fet. Jachme segon en la primera Cort de Bachinona, capítol XXI.

2. No deu ésser procehit contra negun sens citació, sometent o en altra manera, si donchs no per crim qui merescha mort o que fos comès en camí públich o fora camí si lo malfeytor no'n pot fer esmena. Jacme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XX. 5

3. La forma qui's deu observar quan se proceheix per sacramental axí vell com novell és posada per lo Rey Fferrando en la Cort de Barchinona. 10

4. E qui metrà so fraudulentment deu ésser punit axí com excitador de poble. Jacme en la Cort de Gerona capítol VI (fou temporal). E que'ls oficials e altres qual[s]sevol donants dan contra la forma del dit capítol sien punits.

12. De penes corporals e de exili

1. Fan al present títol los Usatges: 15

«Statuïm si algú», LXIIII.

«Manam que perjurs», CXXXIII.

«Si algú en altre ort», CXLIIII.

«De magnats», LXXXII.

2. Negun deu ésser co[n]dempnat sens conexença de jutge, ans axí en punir com en absoldre com en donar a manleuta deu ésser procehit ab coneguda de jutge. Jachme segon en la Cort ^{82v/} de Barchinona, capítol XXVI. 20

3. Negun no deu ésser condempnat a mort o a mutilació de membres o ésser posat a turments per lo senyor Rey ne per negun oficial sens que no li sie deffensió atorgada. E qualsevulla letra o manament en contrari fet no val. Alfons terç en la Cort de Muntblanch, capítol XXV. E Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XIIII. E en la Cort de Cervera, capítol I. 25

4. Interfactoribus clericorum pena imponitur corporalis. Petrus primus in Curia Ilerde.

5. Sustinentes hereticos morari in terra sua, corpus debet uenire ad manum Principis puniendum. Iacobus primus in Curia Tarracone, capitulo I § IIII.

5 6. Campsor *abatut* punitur pena capitis. Iacobus secundus in Curia Gerunde, capitulo XIII; et Petrus in Curia Ceruarie, capitulo IX.

7. Pena campsoris *abatut* punitur commendatarius mercium uel rerum ualencium centum libras fugiens uel latitans. Idem in curritoribus et *pellers*. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXX.

10 8. Blasfemans Deum uel sanctos, si non potest soluere in ere, recipiat decem *assots*. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XXX.

9. Quod si ex proposito uerba nefandissima dixerit morte punitur; alias si rixando dixerit, portando ferrum per medium lingue fustigatur. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo X; et Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo II.

15 10. Raptor puelle punitur perpetuo exilio. Iacobus primus Valencie.

11. Sed, si raptus non interuenit sed alias preter consensum amicorum eandem desponsauerit, tunc pena perpetui exilii punitur. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XVIII.

12. Leno si moretur cum meretrice in caupona et cetera, fustigentur ambo.
20 Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XXXVI.

13. Iudeus non debet fieri saracenus, nec e contra, sub pena amissionis persone. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo XXI.

14. Ludens ad taxillos si non potest penam pecuniariam soluere debet stare captus quadraginta diebus in carcere. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo III.

25 15. Saracenus non deferens capillos circinatos, si non potest soluere quinque solidos, debet recipere decem *assots*. Iacobus secundus in Curia Ilerde, capitulo XII.

16. Falsans safranum debet amittere pugnum. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XXXIX.

17. Similiter fabricans falsam barbam amittat pugnum, uel ipsam deferens, si sit
30 homo pedes. Sed homo honoratus deferens exilio decennali punitur. Idem, capitulo XL.

10 sanctos *E*²: st *E*¹ | asotos *E* 11 secundus *om.* *EC* 13 per *om.* *E* | fustigetur *U Pujol* 15 Valencie] ymo nunc punitur morte *adiec.* *U Pujol* 16 preter] propter *Pujol* 17 tunc *om.* *E* | auxili *Pujol* 19 et cetera *om.* *Pujol* 21 nec e] ne e *C* 23 ad...stare] ad taxillos preter penam pecuniariam quam soluere debet debet stare *U*² *Pujol*: ad taxillos preter penam pecuniariam soluere debet stare *U*¹ | penam *om.* *C* 25 terçinatos *U*: terçinatos *Pujol* 26 asotos *E* 29 amittit *C* 30 Sed] Si *U Pujol* | deferens *om.* *E* | decennali] de triennali *C*

1 1211^a 4 1235^a/I § IV 5 1321/XIII 6 1359/IX 8 1333/XXX 11 1289/XXX 13 1362-1363/X 14 1413/II 15 1244 17 1413/XVIII 20 1413/XXXVI 22 1235^a/XXI 24 1413/III 26 1301/XII 27 1350-1351/XXXIX 30 1350-1351/XL

4. Als qui maten clergue deu ésser posada pena de mort. Pere primer en Leyda.
5. Aquells qui sostenen heretges estar en llur terra deuen venir en mans del Príncep e ésser punits. Jacme primer en la Cort de Terragona, capítol I, II, IIII.
6. Lo cambiador abatut deu ésser punit de pena capital. Jachme segon en la Cort de Gerona, capítol XIII. Pere terç en Cervera, capítol IX. 5
7. Lo depositari qui fuig ab les mercaderies o altres coses valents cent lliures a ell comenades o s'amague deu ésser axí punit com cambiador abatut. E açò mateix deu ésser observat en los corredors e peyllers. Alfons terç en la Cort de Muntçó, XXX.
8. Aquells qui blastomen Déu e sants, si no poden pagar la pena, ço és deu sols, ^{83r/} deuen pendre deu assots en la plaça. Alfons segon en la Cort de Muntçó, capítol XXX. 10
9. E qui ab propòsit dirà paraules molt leges de Déu ne dels sants sia punit de mort. Mas si per ira en batalla o dirà sia escobat portant hun grafi travesat per la lengua. Pere terç en Muntçó, capítol X. E Fferrando en Barchinona.
- 10-11. Aquell qui amagadament sposarà alguna fadrina sens consentiment de sos amichs de pena de exilli perpetual deu ésser punit. O si la furtarà per força de pena de 15 mort. Jachme primer a València. E Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol I.
- 11bis. E los testimonis qui-s diran ésser entervenguts scientment en tals sposalles o matrimonis amagats de pena de exili sían punits. Ferrando en la dita Cort de Barchinona, capítol XVIII.
12. Si alguna fembra pública anant per camí aturarà en hostaleria més avant 20 d'aquell dia que y aribarà e la nit o en altra manera hi aturarà per cometre peccat de carnalitat deu ésser scobada per la vila e l'alcabot qui ab ella hy serà trobat ensemps ab ella. Fferrando, XXXVI.
16. Aquell qui falsarà safrà deu perdre lo puy. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXXIX. 25

1 primer A²: terç primer A¹ 24 falsarà A²: fasarà A¹

18. Conuictus de periurio manum amittat uel centum solidos redimat. In Vsatico «Percipimus ut periuria».

19. Qui non attendit domino suo quod iurauit manum perdat uel centum solidos redimat. In Vsatico «Item statuimus ut si quis seniori».

5 20. Seruus deustans ortum alcius debet recipere quinquaginta *assots*. In Vsatico «Si quis alienum ortum».

21. Corporaliter uel ad mortem punire pertinet solis potestatibus in Principatu Cathalonie, et non magnatibus. In Vsatico «De magnatibus», in principio; et capitulo «Quia iusticiam facere» et capitulo «Mulieribus».

10 13. De pena infamie

1. Excommunicatus persistens in excommunicatione cum candelis extinctis ultra annum est infamis et a Pace et Treuga et ducatu Regis eiectus. Petrus primus in Curia Ilerde.

2. Camarlenchus si committat sigillum secretum alteri quam Camarlencho, 15 secretario uel scribe mandamenti, uel si sigillet cum eodem aliqua rescripta aut cartas, nisi dicto secretario aut scribe, est infamis. Martinus in Curia Barchinone, Capitulo VI.

3. Iudex Curie Regis, si recipiat salarium pro relacionibus uel pro recognoscendis processibus cause principalis, est infamis. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo 20 VI.

4. Notarii Curie Regis uel Gubernatoris, si recipiant ultra quam sit tatxatum in Curia Montissoni Regis Petri, capitulo XIX, capitulo «Sunt infames».

5. Azemblarius qui recipiet pecuniam pro animalibus que ad opus Curie receperat, 25 ut ipsa dimittat, esset infamis. Petrus in Curia Montissoni, capitulo XVI.

6. Campsor *abatut* efficitur infamis. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo V; et in Curia Gerunde, capitulo XIII.

7. Idem seruatur in mercatore commendatario rerum ualoris centum librarum, et in *pellers*, et curritoribus *abatuts* siue fugitiuis. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXX.

3 manum perdat *om. U Pujol* 4 ut *om. U Pujol* | senior *U Pujol* 5 *Servans Pujol* | quinquaginta] centum *C açotos E* 6 Si *om. E* | ortum] corporaliter *adiec. C² et del. C²* 9 Quia...Mulieribus] «Mulieribus» et capitulo «Quia iusticiam facere» *U* (iusticiam] *Pujol* 12 et³ *om. C* 15 si *om. U Pujol* 19 capitulo...20 VI *om. E* 22 Regis Petri *E²*: Petri tercii *E¹* | XIX] XVIII *U Pujol* | capitulo²] *om. U Pujol* | Sunt infames] Item infames *E* 23 Atzemblarii *C* recipiunt *C* | opus...receperat] opus Curie regie *E*: opus regie Curie receperant *C* 24 dimittant *C* | esset] est *E*: sunt *C* | Petrus] II.us *adiec. U Pujol* 25 secundus *om. C* 26 V *om. U Pujol* 27 Idem *E²*: Inde *E¹* 28 tercius *om. EC*

12 1211^a 16 1409/cc VI 19 1362-1363/VI 21 1362-1363/XIX 24 1362-1363/XVI 25 1300^a/V 26 1321/XIII 28 1333/XXX

17. ^{83v/} Aquell qui fabricarà falses barbes deu perdre lo puy e axí mateix aquell qui la portarà si és home de peu. E si és hom honrat sie exellat. E qui portant falsa barba farà mal sie punit com a traïdor. Pere terç a Perpenyà, capítol XL.

15. Lo moro qui no portarà los cabells cercinats si no pot pagar deu sols reheb[r]a deu asots. Jacme segon en la Cort de Leyda, capítol XII. 5

14. Aquell qui jugarà a daus en temps o en loch prohibit, si no pot pagar la pena que posada hi és, deu star pres quaranta dies en la presó. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol III.

18. Aquell qui és convençut de perjuri deu perdre lo puy o pagar cent sols. En l'Usatge «*Precipimus ut periuria*». 10

19. Qui no compleix a son senyor ço que li haurà jurat deu perdre la mà o pagar cent sols. En l'Usatge «*Item statuimus ut si quis seniori*».

20. Lo sclau qui deguastarà algun ort deu pendre cinquanta asots. En l'Usatge «*Si quis alienum ortum*».

21. Punir corporalment a mort se pertany solament a les potestats. En l'Usatge «*De magnatibus*», en lo primer. E en lo capítol «*Quia iusticiam*», e en lo capítol «*Mulieribus*». 15

11bis. ^{84r/} De aquells qui amaguen los crimosos e de somentent e de sacramental

1. Tot sacramental és solt si donchs ab voluntat del senyor dels hòmens e ab auctoritat del senyor Rey no és fet. Jachme segon en la primera Cort de Bachinona, capítol XXI. 20

2. No deu ésser procehit contra negun sens citació so metent o en altra manera, si donchs no per crim qui merescha mort o que fos comès en camí públich o fora camí si

ó jugarà *A*²: jurara *A*¹ 18 amaguen *A*²: maguen *A*¹

8. Porterius, si recipiat salarium ultra quinque solidos pro die inter salarium et expensas, priuatur officio et efficitur infamis. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo XIII; et in Curia Montissoni, capitulo XVI.

14. De pena priuacionis officii

- 5 1. Pena priuacionis officii eminet uicario et baiulo, nisi reperiantur diligentes in perquirendo hereticos in locis suspectis. Iacobus primus in Curia Tarracone capitulo IIII.
2. Et baiulo si proponendo subbaiulum, uel uicario Barchinone si proponendo *capdeguaytes*, recipiant pecuniam. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo
10 XXXIII.
3. Item Camarlencho si committat sigillum secretum alii quam camarlencho, secretario siue scribe mandamenti, uel si sigillet cum eodem sigillo aliqua rescripta uel cartas nisi dictis secretario et scribe et cetera. Martinus in Curia Barchinone, capitulo VI.
- 15 4. Item secretario et scribe mandamenti substituto in eius locum si sigillet aliquas cartas uel litteras seu scripta de iusticia tangencia interesse partis, immo debet eas remittere Prothonotario. Martinus in Curia Barchinone, capitulo VI.

¹ recipit *E* ² tercius *om. EC* ⁵ et] uel *E* | reperiantur] inueniantur *Pujol* ⁸ subbaiulum...proponendo² *om. C*
10 XXXIII] XXX *C* ¹¹ secretum *om. E* | [vice]camerlencho *Pujol* ¹² siue *E*²: seu *E*¹ | sigillat *C* | scripta *C* ¹³ et
cetera *om. U Pujol* ¹⁵ Item...¹⁷ VI *om. E Pujol* ¹⁶ rescripta *C* | partis *U*²: y *U*¹

² 1359/XIII ³ 1362-1363/XVI ⁶ 1235^a/IV ⁹ 1362-1363/XXXIII ¹³ 1409/cc VI ¹⁷ 1409/cc *VI > V

lo malfeytor no'n pot fer esmena. Jacme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XX.

3. La forma qui's deu observar a quant se proceheix per sacramental axí vell com novell és posada per lo Rey Fferrando en la Cort de Barchinona.

14. ^{84v}/ De pena de privació de l'offici 5

3. Pena de privació de l'offici és imposada al camarlench del senyor Rey si lo sagell secret que ell deu tenir comana a altre sinó a camarlench o al secretari o an aquell scrivà de manament qui és posat en loch del secretari. O si'n segella cartes, letres o rescrits sinó als dits secretari o scrivà de manament. Capítol de Cort de Barchinona del Rey en Martí, capítol VI. 10

4. Ítem al secretari, e scrivà de manament substituït en son loch, si sagella negunes cartes o letres o rescrits de justícia tocants interès de part, hans aquells deu remetra al prothonotari. Capítol de Cort de Barchinona del Rey en Martí, capítol V.

5. Ítem als jutges de Cort del senyor Rey e altres seguints la Cort si prenen negun salari o servey per judicatures o relacions o per regonèxer processos de causes principals o per fer inquisicions en l'Audiència. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol VI. E Alfons en la Cort de Muntblanch, capítol XXIII. 15

6. Ítem als jutge e advocats, si reseben salari ultra la tatxa, és inposada pena de privació de exercir llur offici per hun any. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol XIII. 20

6bis. ^{85r}/ E lo advocat qui ordona clam de Pau e de Treva inmoderat, e lo jutge qui no'l modera, són sospesos de l'offici per dos anys. Fferrando en la Cort de Barchinona «*Confirmants*».

7. Ítem a l'assessor si abans que sia absolt en la taula és admès a offici axí com a conseller o en altra manera. Alfons en la Cort de Montblanch, XI. 25

8. Ítem al procurador fiscal si aprop que la enquesta del delat és publicada sta per ell que no don dins sis dies que li deuen ésser assignats libell contra lo dit delat. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol V.

9. E axí mateix si dóna libell ne demanda sens consell de l'advocat fiscal, del qual consell aparegua per scriptura de pròpria man del dit advocat script. Fferrando en la dita Cort, capítol VI. 30

⁴ Barchinona] *uacuum et cat adiec.* A² 24 si] abans que *del.* A² 25 Alfons A²: Alfonso A¹

5. Item iudici Curie si recipiat salarium pro relacionibus uel pro recognoscendis processibus cause principalis. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo VI. Et Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXIII.

6. Item iudex et aduocatus qui recipiunt salarium ultra tatzam priuantur ab omni usu et exercicio sui officii per unum annum. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo XIII.

7. Item assessori eminet pena priuacionis officii si, antequam absolutus fuerit in tabula, admittatur ad dictum officium pretextu consiliarii uel alias. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XI.

8. Item procuratori fisci si non dederit libellum contra delatum infra sex dies sibi assignandos, postquam inquisicio fuerit publicata, si per eum stabit. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo V.

9. Item si, absque consilio aduocati fiscalis de quo per scripturam eius manu factam appareat, det contra aliquem libellum. Idem, capitulo VI.

10. Iurista et medicus si antequam examinatus fuerit et iurauerit se audiuisset in Studio Generali, per quinque annos iurista, uel per tres medicus, et habere libros ordinarios, etc., biennio priuetur officio. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XVII.

11. Item notario imminet pena priuacionis officii si perdat processum inquisitionis quod non reperiatur quando officialis tenebit tabulam. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo VIII.

1 pro² om. *U Pujol* | recognoscendis *U²*: reg *U¹* 2 tercius om. *C* 3 tercius om. *EC* 4 et om. *U Pujol* | recipiat *Pujol* | priuatur *EU Pujol* 8 tercius om. *EC* 9 Montisalbi] Barchinone *U Pujol* | XI] V *U Pujol* 10 Item...12 V] post idem capitulo VI *transpos. U Pujol* 11 asignatos *E* 13 manu eius *E* 14 det om. *C* 16 ue] et *E* | tres] annos *adiec. C* 17 ordinarios *E²*: ordinarie *E¹* | Montissoni] Barchinone *Pujol* 19 eminet *E Pujol* 20 tenebit *U²*: tene *U¹*

2 1362-1363/VI 3 1333/XXIII 5 1413/XIV 8 1333/XI 11 1413/V 14 1413/VI 17 1362-1363/XVII 20 1292/VIII

10. Ítem al jurista e al metge, si usen de llur offici abans que sien exeminats e hajan jurat haver hoÿt en estudi general, lo juriste per cinc anys e lo metge per tres anys, e haver los libres ordinaris, és privat per dos anys del dit offici. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XVII.

12. Ítem al notari és imposada pena de privació de son offici si en carta de deute 5 civil pose homenatge. Jachme en la ^{85v/} terça Cort de Barchinona, capítol XXX.

12bis. Ítem si no pren carta de tot quant sie request e davant quals[s]evulle persones sinó que fos en dan o perjudici del General de Cathalunya. Jachme en la segona Cort de Barchinona, capítol XVIII.

12ter. Ítem si a la fi de la requesta o protestació no pose la resposta que li dirà aquell 10 qui serà request o protestat dins dos dies. Jachme en la segona Cort de Barchinona, capítol XVIII.

11. Ítem si perdrà la enquesta en son poder feta axí que no la puxe trobar quant l'oficial tendrà taula. Jachme en la primera Cort de Barchinona, capítol VIII.

13. Ítem al notari o scrivà de la Cort del Rey o del Governador si pren per son salari 15 la meytat del salari de l'advocat o si pren més de la tatxa contenguda en la Cort de Muntçó del Rey en Pere, capítol XIX. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol IX.

14. Ítem al porter si pren més de cinc sols per die entre salari e despesa. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol XIII.

15. Ítem al dit porter e a l'azembler del senyor Rey si prenen diners per lexar anar 20 les bèsties que hauran preses moltes més que no ^{86r/} són mester a ops de la Cort. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XVI.

16. Ítem al saig si pren més de sis diners barchelonins o de quatre jaquesos per leuga. Jachme en la primera Cort de Barchinona, capítol XVIII.

2. Ítem al batle és imposada pena de privació de l'offici si per fer algun sotbatle 25 pren diners. Ídem al veguer si pren diners per fer algun capdeguayta en Barchinona. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XXIII.

1. Ítem al vaguer e al batle si no són diligens en cercar los heretges en los lochs sospitosos que n'haje. Jachme primer en la Cort de Tarragona, capítol IIII.

19. Ítem a cascun official és deposada pena de privació de l'offici si aquell qui serà 30 pres o donat a manleuta solta de la presó o de la manleuta o'n pren res fins que sie

6 de] Muntçó del. A² 7 Ítem] al notari del. A² | tot in margine A²: om. A¹

12. Item si in instrumento debiti apponat homagium. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXX.

13. Item notario seu scriptori Curie Regis uel Gubernatoris si recipit salarium ultra tatum contentam in Curia Montissoni Regis Petri tercii, capitulo XIX.
5 Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo IX.

14. Item porterio imponitur pena priuacionis officii si recipiat ultra quinque solidos pro qualibet die inter salarium et expensas. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo XIII.

15. Et eidem porterio atque azemblario et superazemblario si receperint pecuniam pro dimittendo ire animalia que receperant ultra quam essent necessaria Curie regie. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XVI.

16. Item sagioni si receperit ultra sex denarios pro leuca. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XVIII.

17. Item quilibet officialis regius si receperit seruicium nisi sculentum, uel agabellet se cum alio officiali, uel faciat se de domo alicuius nobilis, uel teneat redditus alterius quam domini Regis, debet perdere officium. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo VI.
15

18. Item si receperit aliquid de rebus penes se depositis uel sequestratis. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XVII.

1 secunda *om. C* 2 XXX] Idem si propter ius sigilli recipiat aliquid pro prouisionibus Curie Regis expediendis, Alfonsus et in Curia Montissoni capitulo VIII *adiec. C* 3 recipiat *E* 4 tercii *om. E* 6 ponitur *C* 7 Curuarie *U* 9 idem *C* | et superazemblario *om. C* | receperit *U Pujol* 10 ire *om. E* | reperant *C* 13 Curia prima *C* 14 sculentum] (?) *adiec. Pujol* 15 se faciat *U Pujol* | alicuius *U²*: alterius *U¹ Pujol* 16 secundus *om. EC* 18 Idem *C* recipiat *E*: recipit *C*

1 1300^a/XXX 4 1362-1363/XIX 5 1413/IX 7 1359/XIII 11 1362-1363/XVI 12 1292/XVIII 16 1289/VI 18 1292/XVII

satisfet a la part. Jachme en la primera Cort de Barchinona, capítol VIII. E Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol IIII.

18. Ítem si pren res de les coses per rahon de son offici devers ell deposades o secrestades. Jachme en la primera Cort de Barchinona, capítol XVII.

20. Ítem si sostén tafureria. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol I. 5

17. ^{86v/} Ítem cascú official reyal, si pren servey sinó de menjar e de beure o si s'agabella ab altre official o's fa de casa d'algun noble o ten rendes a levar d'altre sinó del senyor Rey, deu perdra l'ofici. Alfons en la Cort de Muntçó, capítol VI.

17bis. Ítem a cascun official ordinari és imposada pena de privació de l'ofici si dins vuit jorns abans de Nadal cascun any no fa publicar ab veu de crida les Constitucions fetes contra lo[s] blasfemants e leyalment³⁴ jurants de Déu e de la verge Maria e dels sants. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol I. 10

21. Ítem al carceller si pren per salari més de sis diners barchelonins o de quatre jaquesos entre dia e nit o si pren per loguer de draps o d'altres coses més d'açò qui serà taxat per lo official. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XX. 15

13. ^{87r/} De pena de infàmia

1. Pena de infàmia encorre lo excomunicat ab candeles apagants si persevere més de un any en la dita excomunicació e és de Pau e de Treva e de mantiniment del Rey gitat. Jachme primer en la Cort de Leyda.³⁵

2. Ítem pena de infàmia incorre lo camerlench del senyor Rey si comane lo sagell 20
sacret a altre qui no sia camarlench o secretari o scrivà de manament substituït en loch del secretari o si'n sagella cartes o rescrits sinó als dits secretari o scrivà de manament. Capítol del Rey en Martí en la Cort de Barchinona.³⁶

2bis. Ítem los dits secretari e scrivà substituït en son loch si sagellen o espatxen 25
neguna carta o rescrit de justícia o tocants interès de part deduÿble en juý, ans los deuen remetra per spatxar al prothonotari. Capítol de Cort del Rey en Martí en la Cort de Barchinona, capítol V.

3. Ítem los jutges de Cort del senyor Rey si per regonéixer processos de causes principals o jutjar o fer-ne relació en l'Audiència prenen algun salari o servey. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol VI. 30

⁷ ten] ren *del. A*²

³⁴ Cal entendre «lejament». Cf. 1413/I: «del tot foragitants los il·lícits, e detestables juraments» (CYADC: 415); o Bisbat de Vic, ms. 158, f. 31r: «contra los blasfemadors e lejament jurants»; o Biblioteca de Catalunya, ms. 832, f. 59r: «contra los blasfemants e lejament jurants».

³⁵ 1211^a.

³⁶ 1409/cc VI.

19. Item si recipiat aliquid a capto, uel eum liberet a carcere uel fideiussione antequam satisfaciat parti. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo VIII; et Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo IIII.

20. Item si sustineat tafurariam. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo primo.

5 21. Item Carcellarius qui recepit ultra sex denarios Barchinonenses uel quattuor Iacenses racione carcelagii inter diem et noctem, uel pro logerio pannorum uel aliarum rerum ultra quam officialis arbitretur. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XX.

Decima pars Compendii

10 1. De re militari, duello et reptamentis de bausia

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

Primus, secundus, tercius, quartus, quintus, sextus et septimus.

«Bataylla iudicata».

«Qui fallerit hostem».

15 «Qui uiderit seniore».

«Qui seniore suum in bello».

«Si quis in Curia».

«Et si a potestate».

«Miles senex».

20 «Alii quoque milites».

«Sacramenta burgensium».

«Feuos quoque».

«Communie et conueniencie».

«Omnes homines postquam».

25 «Item constituerunt sepedicti».

«Constituerunt igitur ut si quis».

«Miles uero postquam Christiani».

«Si quis alium».

2. Filii Regis alii quam successor in regno, non existentes in patria potestate
30 scilicet hereditati, possunt sicut alii barones defendere et prestare auxilium uel

1 a capto *E*²: a parte *E*¹: acapt *C*: acapto *Pujol* | eum *om.* *C* 3 tercius *om.* *C* 5 receperit *C* | sex denarios *E*²: IIII. or denario *E*¹ 9 Decima pars] Incipit decima pars *O* 10 De...duello] De militari duello *C* 11 Faciunt...28 alium ad finem capitis transpos. *C* | subsequentes] uidelicet *U Pujol* 12 et *om.* *E* 13 iudicada *E* 14 ffallerit *E* 16 sanioem *E* 18 a potestate] aptante *Pujol* 22 Feuos] Senes *C* 26 ut *om.* *E* 28 alium] de bausia *adiec.* *U Pujol* 29 patris *U*

2 1292/VIII 3 1362-1363/IV 4 1413/I 7 1350-1351/XX

4. Ítem los scrivans e notaris de la Cort del Rey o del Governador si prenen per scriptures ultra la taxa per ^{87v/} lo Rey en Pere en la Cort de Muntçó tatxada, capítol XIX. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol IX.

8. Ítem los porte[r]s si prenen més de cinc sols per dia de llur salari e despesa. Pere tercer en la Cort de Cervera, capítol XII. E en la Cort de Muntçó, XVI. 5

5. Ítem los etzemble[r]s qui prenen més bèsties que no són mester a la Cort del senyor Rey e per leixar aquelles anar ne prenen diners e axí mateix los porte[r]s. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XVI.

6-7. Ítem lo cambiador abatut és infami e lo mercader al qual serà feta comanda valent cent lliures si s'abatrà, e lo peyller e corredor si s'abatrà o fugirà. Jachme en la segona Cort de Barchinona, capítol V. E en la Cort de Gerona, capítol VIII. Alfons en la Cort de Muntblanch, capítol XXX. 10

88r/ Libre desè

1. De bataylla e desafiaments e coses pertanyents a cavalleria

1. Fan al present títol los Usatges: 15
- Primer, II, III, IIII, V, VI, VII.
- «Batalla jutjada», XXVII.
- «Qui fallirà hosts», XXXIIII.
- «Qui veurà son senyor», XXXV.
- «Qui son senyor leixarà viu», XXXVII. 20
- «Si algun en Cort», LIIII.
- «E si per la potestat», XLIIII.
- «Cavaller vell», XLI.
- «Los altres cavallers», LII.
- «Los sacraments de burgesos», LIII. 25
- «Los feus que tenen», LIIII.
- «Les comunes e covinençes», LXVII.
- «Tots hòmens pusque», CVIII.
- «Ítem constituïren los sobredits», C.
- «Constituïren donchs que si», CVIII. 30
- «Cavaller pusque per son», CXXII.
- «Los christians no venen», CIX.

2 capítol bis A 7 ne A²: no A¹ 23 XL fere deletum 27 LXVII A²: LV A¹ 30 chs uidetur del. A²

fauorem reptato de bausia uolenti se excusare iuxta Vsaticum Barchinone, non autem Rex nec ceteri filii eius. Sed si nolit se excusare non debet per aliquem sustineri. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXI. Iacobus in Curia Gerunde, capitulo I.

5 3. Reptans non potest crescere de diuiciis parem quem habet dare reptato de bausia; quod si fecerit diuicie sunt sue et suorum perpetuo, nec possit ipse renunciare ante uel post donacionem prefatam. Iacobus in prima Curia Barchinone, capitulo XXV.

4. Qui reptabit aliquem militem non potest sibi dare parem et consimilem nisi sit
10 de genere militari et sit miles et filius militis. Idem, ibidem.

5. Reptatus in Curia de bausia, prodicione uel treugis fractis, uolens se excondire per duellum, eciam si est bannitus uel alias timebit Regem uel officialem, potest nihilominus secure uenire, stare et redire per omnia loca Regis tanto tempore quanto indigeat ad fidem suam excusandam. Quod intelligitur de homine de paratico uel de
15 homine honorato ciuitatis uel uille. Iacobus in Curia Gerunde, capitulo XXV.

6. Quilibet miles uel baro si racione debiti uel contractus conueniatur debet coram uicario regio conueniri, et ibi firmare de iure. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XLI.

7. Impetrans priuilegium generositatis debet infra annum effici miles, alias dictum
20 priuilegium est ipso iure nullum, et ipse pro non generoso habetur. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXXII.

8. Quilibet potest ualere et ire ualere de guerra ad quem uoluerit per terram et per mare sicut est fieri consuetum, exceptis pagensibus et filiis eorum de terris ubi consueuerunt redimi. Iacobus in secunda Curia Barchinone, capitulo XV, in fine.

25 9. Animalia militum et arma sui corporis nec paramenta sue domus non debent pro aliquo ipsorum debito pignorari. Petrus in Curia Barchinone, capitulo XLV.

10. Miles uel aliquis homo de paratico non potest damnificare aliquem absque acuydamento, et deinde debet expectare transire dies quinque. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XXVII, et in Constitutione pacis: «In Christi
30 nomine», capitulo «Item statuimus».

1 raptato *E* | iuxta...2 excusare *om. E* 3 secundus *E*² : III.us *E*¹ 8 XXV *U*² : XXIII *U*¹ *Pujol* : XXIII *EC*
9 consimilem...10 genere] consimilem nisi de genere *E*² : consimilem de genere *E*¹ 10 et²] uel *E* 11 Raptatus *E*
12 officiales *EC* 14 indiget *E* | de³ *om. U Pujol* 16 uel² *om. U Pujol* | conueniat *C* 17 firmate *Pujol* 19 dictum]
ipsum *E* 21 XXXII] XXII *E* 22 ire ualere] prevalere *Pujol* | ad] a *C* 23 est *om. U Pujol* 29 pacis] et treuge et
Vsaticum Barchinone, Alfonsus in Curia Montissoni capitulo XXVIII *adiec. E*¹ : et Vsaticum Barchinone, Alfonsus in
Curia Montissoni capitulo XXVIII del. *E*² 30 Item *sup. lin. E*² : *om. E*¹

3 1283/XXI | 1321/I 7 1292/XXV 10 1292/XXV 15 1321/XXV 17 1283/XLI 20 1362-1363/XXXII
24 1300^a/XV 26 1283/XLV 28 1292/XXVII 29 in...30 statuimus] 1235^b/ca. «Item statuimus»

«Si algun reptarà altre», CL.

2. Los fills del senyor Rey, exceptat aquell qui succehex en lo regne, pusque sien heretats e no sien en poder del pare poden deffendre e dar favor e adjutori, axí com fan los altres barons, a aquell qui és reptat de bausia si se'n vol scusar segons Usatge de Barchinona, car si no se'n vol scusar nagun no'l deu mantenir. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXI. E Jacme en la Cort de Gerona, I. 5

3. ^{88v/} Aquell qui repte algun e li done par e contrasemble no pot créxer lo dit contrasemble de riqueses, o si o fa tot quant li darà sia en per tots temps d'aquell contrasemble, e que no y pusque renunciar abans de la donació ne après. Jacme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XXVIII. 10

4. Aquell qui repte algun cavaller no li pot donar par e contrasemble sinó tal qui sie de paratge e sia cavaller o fill de cavaller. Jachme en la primera Cort de Barchinona, capítol XXV.

5. Aquell qui és en Cort reptat de bausia o de traÿció o de treves trencades, si se'n vol scusar per batalla encara que sia bandejat o en altra manera haje temor del senyor Rey o de sos officials, pot noresmenys venir segur, star e tornar per tot loch del senyor Rey aytant temps com haje mester per scusar sa fe, la qual cosa se entén en hom de paratge o de hom honrat de ciutat o de vila. Jachme en la Cort de Gerona, capítol XXV. 15

6. Lo baró o cavaller si és convengut per deute civil o per algun contracte deu ésser convengut davant lo vaguer e aquí fermar de dret. Pere en la Cort de Barchinona, capítol XLI. 20

7. Aquell qui impetra privilegi de ésser generós se deu dins un any ésser fet ^{89r/} cavaller. En altra manera lo dit privilegi és *ipso iure* nul·le e ell és haüt per no generós. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XXXII.

8. Cascun pot valer e anar valer de guerra a quissulle per terra e per mar axí com és acostumat de fer, exceptats pagesos e llurs fills de les terres hon se acostumen de resembre. Jacme en la segona Cort de Barchinona, capítol XV. 25

14 en Cort A²: cor A¹ 20 fermar *correxí*: fermat A

11. Vicarius uel alius officialis regius non potest imponere penam militi uel homini de ordine sine consensu eorum, salua pena posita in carta Pacis et Treuge et Vsaticis Barchinone. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XXVIII.

12. Miles si de eo coram uicario aliquis conqueratur debet habere tres dilaciones, primam decem dierum; secundam uero et terciam, quamlibet octo dierum, uel unam pro omnibus de uiginti sex diebus. Iacobus in prima Curia Barchinone, capitulo XVI. Et debet firmare de iure in posse uicarii. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XLI.

13. Milites uel barones inter se guerram habentes possunt se in publico camino damnificare. In Constitutione pacis.

14. Nullus miles uel persona generosa debet abscondere militem uel personam generosam si ipsam ceperit. Sed debet tenere eum publice in castro uel loco, et requisitus per Principem debet eum sibi restituere, et sufficit de hoc citari eum in loco ubi degit uel domicilium habet. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo LII.

15 15. Dominus Rex debet defendere militem, quando suus dominus uult eum iniuste affligere uel honorem eius tollere. Vsaticus «Similiter et si senior».

16. Nullus debet capere nec raubare per se uel per alium aliquem hominem de genere laycum uel clericum, nisi acuydauerit eum ante per quinque dies, alias sit proditor; nisi essent de guerra uel ualitores alicuius guerre. In Constitutione pacis <et> «In Christi nomine [sit] notum», capitulo «Item statuimus quod nullus homo».

17. Rex debet facere expensas et esmendas baronibus et militibus qui cum eo uel altero eius nomine fuerit in exercitu. Vsaticus «Alium». Petrus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXXI.

18. Barones uel milites non debent de redditibus uel rebus suis soluere leudam, pedagium, pensum uel mensuraticum. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXXV.

2. De feudis et emparis

1. Nullus tenetur pro honore litigare nisi coram eo pro quo ipsum tenet. Iacobus in prima Curia Barchinone, capitulo XXX.

1 Regis C 3 secundus om. EC 4 eo] aliquis adiec. E 5 prima EC | secunda C | tercia C | quemlibet C : qualibet Pujol | una C 6 capitulo XVI om. C | XVI...8 capitulo om. U Pujol 9 camino publico E 12 tenere E² : terrn E¹ | loco] loco suo U Pujol 13 de] per C | eum² sup. lin. E² : om. E¹ 14 secundus om. C 16 aagere Pujol | si sup. lin. E² : om. E¹ 17 nec E² : seu E¹ 18 eum om. C | quinque] decem quinque U Pujol 19 guerre] persone E : guerra C pacis...20 notum] pacis et «In Christi nomine et notum» EU : pacis et in uersu nomine et notum C : pacis «In Christi nomine et notum» Pujol 22 secundus om. E | secunda om. C | secunda...23 Curia] Curia secunda U Pujol 24 uel²...suis sup. lin. E² : om. E¹ 25 sensum E 26 XXXV] alias V adiec. U Pujol 27 empa U : empara Pujol

3 1289/XXVIII 6 1292/XVI 7 1283/XLI 10 1173/ca. «Volumus eciam» 14 1283/LII 19 In...20 homo] 1235^b/ca. «Item statuimus quod nullus homo» 22 1283/XXXI 25 1283/XXXV 28 1292/XXX

9. Als cavallers per negun deute llur no lus deu ésser penyorat cavalcadures ne armes de llur cors ne paraments de llur casa. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XLV.

10. Nagun cavaller ne hom de paratge no pot dampnificar altre sen acundament e encara despuys deu esperar cinc jorns. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XVII. E en la Constitució «*In Christi nomine*», de Pau e de Treva, capítol «*Item statuimus*». 5

11. A cavaller no pot ésser sens consentiment seu imposable naguna pena per lo vaguer ne altre official reyal, salvant la pena inposable en la carta de Pau e de Treva e-l[s] Usatges de Barchinona. Alfons segon en la Cort de Muntçó, capítol XXVIII. 10

12. Al cavaller deuen ésser donades tres dilacions, la primera de deu dies e la segona e la terça cascuna de vuit dies, o un de vint-i-sis ^{89v/} jorns per totes. Jacme en la primera Cort de Barchinona, capítol XVI. E deu fermar de dret en poder del vaguer.

14. Nagun cavaller o persona generosa qui haje pres altre cavaller o persona generosa no-l deu tenir amagat, mas públicament en son loch o castell, e deu-lo liurar al Príncep si n'és request e baste que-n sia monestat o citat en lo loch hon està o ha son domicili. Pere en la Cort de Barchinona, capítol LII. 15

15. Lo senyor Rey deu defendre lo cavaller al qual son senyor vol injustament aflagir o tolre-li sa honor. Usatge «*Similiter*».

13. Los barons e cavallers qui han entre ells guerra se poden dampnificar en camí públich. En la Constitució de Pau e de Treva. 20

17. Lo senyor Rey deu fer esmenes e despeses als barons e cavallers qui van ab ell o ab altre per ell en ost o en armada. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXXV.

18. Los barons e cavallers de lurs rendes no deuen pagar leuda ne peatge, pes ne mesuratge. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXXV. 25

2. ^{90r/} De feus e emparees

1. Nagun no és tengut pledejar per honor que tengue per altre [sinó] davant aquell per qui la té. Jachme en la primera Cort de Barchinona, capítol XXX.

¹ deu A²: deuen A¹ 5 encara A²: en A¹ 24 deuen *correxi*: deuens A 27 aquell] qui pa *del*. A² 28 XXX] *supra aliquid antea deletum scripsit* A²

2. Si baro uel miles requiratur super feudi quem tenet seruiicio fiendo, debet seruari Vsaticus Barchinone. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XLVII.

3. Et si pro feudo non sit certum seruiicium statutum debet declarari et determinari ad equalitatem quale sit amodo inde seruiicium faciendum. Idem capitulo XXXIII.

5 4. Contenciones feudales debent per pares Curie iudicari, qui possunt sibi assessores eligere non suspectos. Idem capitulo LVI.

5. Si ciuis uel homo uille succedat quouis titulo militi in aliquo castro, debent castellani et feudatarii iudicari cum ipso sicut antea iudicarentur cum milite ante dicto. Iacobus in tertia Curia Barchinone, capitulo XVI.

10 6. Cause feudales debent terminari per pares. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo LVI.

7. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Omnes homines debent firmare».

«Placitare debent».

15 «Similiter debent esse».

«Magnates».

«Si quis contradixerit», cum decem Vsaticis sequentibus.

«Cunctum malum».

«Omnes homines a uicecomitibus».

20 «Omnes homines tam milites».

«Item statuimus ut si quis seniori».

«Per bonum Vsaticum».

«De omnibus hominibus».

«Si senior fatigauerit».

25 «Nullus Christianus».

3. De rusticis et hominibus propriis

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Omnes homines debent firmare».

«Cunctum malum».

1 quem] quod *E*² : seruiicio *E*¹ | tenent *Pujol* | seruari *C* 2 XLVII] alias XLII *adiec. U Pujol* 3 certum *E*² : aliquod *E*¹ | seruiicium *om. C* | terminari *C* 4 capitulo *om. E* 5 sibi *om. E* 6 capitulo *bis E* 7 Si...9 XVI *om. E* 8 sicut *om. C* 9 curie *Pujol* 10 determinari *E* 12 Faciunt...25 Christianus *ad initium capitis transpos. E* subsequentes *om. U Pujol* 13 debent *E*² : uer *E*¹ 15 Similiter] Simili *U Pujol* | debet *E*² : debent *E*¹ 17 cum...sequentibus *om. E* | decem...sequentibus] Vsaticis *C* 26 rusticis *E*² : *aliquid scripsit E*¹ | et *om. E* | propriis] ne se transmutent et de iuribus que debent dominis suis *adiec. U Pujol* 27 Faciunt...*prx.pg.23 fatigauerit ad finem capitis transpos. C*

2 1283/XLVII 4 1283/*XXXIV > XLVIII 6 1283/LVI 9 1311/XVI 10 1283/LVI

2. Si algun baró o cavaller és raquest per rahó d'algun feu de fer lo servey deu ésser servat l'Usatge de Barchinona. Pere en la Cort de Barchinona, capítol XVIII.

3. E si per aquell feu no és statuït cert servey deu ésser declarat o determenat segons bona equitat quin ne qual servey d'aquí avant ne deu fer. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXXIIII. 5

7. Fan al present títol los Usatges:

«Tots hòmens deuen fermar», XXII.

«Pledejar deuen», XXIIII.

«Semblantment deu ésser», XXV.

«Los magnats», XXIX. 10

«Si algun contradirà», XXX.

Ab deu Usatges següents.

«Tot mal», XLV.

«Tots hòmens dels vescomptes», XLVI.

«Tots hòmens axí cavallers», XLVIII. 15

«Ítem statuïren que si algun jura», LXIIII.

«Per bon Usatge», LXVIII.

«De tots hòmens», LXXXIX.

«Si lo senyor se fadigarà», CXLIIII.

«Negen christià o juheu», CXLVI. 20

6. Les causes feudals deuen ésser determenades per *pares*^{90v/} *Curie*, los quals se poden elegir accessors no sospitosos. Pere en la Cort de Barchinona, capítol LVI.

5. Si a negun cavaller succeheix en algun castell qualche ciutadà o hom de vila per quin títol se vulla los castellans e feudataris deuen ésser axí jutjats ab ell com eren d'abans ab lo dit cavaller. Jachme en la tercera Cort de Barchinona, capítol XVI. 25

3. De pagesos e hòmens propis

1. Fan al present títol los Usatges:

«Pagès aucit», XI.

«Tots hòmens deuen fermar», XXII.

«Pledejar deuen», XXIIII. 30

«Semblantment», XXV.

«Omnes homines tam milites».

«Sacramenta».

«Item statuimus».

«Per bonum Vsaticum».

5 «Si quis de homicidio».

«Tutores».

«Si quis acceperit alienum hominem».

«Rusticus interfectus».

«Placitare».

10 «Similiter».

«De omnibus hominibus».

«Si quis homines habuerit».

«De baiulis».

«De rebus et facultatibus».

15 «Similiter de rebus».

«Qui fallerit hostem», cum septem Vsaticis sequentibus.

«Rusticus si reperierit».

«Rusticus eciam cum acceperit».

«In baiulia».

20 «Precipimus ut si quis alodiarius».

«Statuerunt eciam iamdicti».

«Si quis baiuliam».

«Si senior fatigauerit».

2. Rustici, si transferant domicilium ad alia loca non possunt retinere honores, sed
 25 habent deserere dominis restitutis instrumentis, uel alienare personis non prohibitis,
 prescripcionem temporis non obstante. Illi autem qui sunt de *remensa* tenentur
 personas redimere, nisi prescripcionem anni, mensis et diei uel maiori possint se tueri.
 Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXII.

3. Rusticus tenens mansum, bordam uel pernatam in dominio alicuius, et faciens
 30 ibi focum, non potest sine licencia domini sui se facere hominem alterius. Iacobus
 secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XXIII.

4. Rusticus potest capi a domino suo eciam in camino publico, et potest ipsum male
 tractare. In Constitutione pacis «Diuiinarum», capitulo «Vias».

12 habueri C 16 Qui] Cui C | ffallierit E | cum...sequentibus om. E | septem] VI C | subsequenteribus Pujol
 23 Si om. C 24 transferent C 26 prescripcionem U Pujol | temporum C | obstante] habent U Pujol 29 pennatam
 Pujol 30 Iacobus] Petrus U Pujol 32 etiamsi C | maltractare E

28 1283/XXII 30 1292/XXIII 33 1173/ca. «Vias»

- «Qui fallirà hosts», XXIII.
- Ab sis Usatges següents.
- «Tot mal», XLV.
- «Tots hòmens axí cavallers», XLVIII.
- «Los sacraments de pagesos», L. 5
- «Ítem statuim que si algun jura», LXIII.
- «Per bon Usatge».
- «Si algun de homey», LXXXVII.
- «De tots hòmens», LXXXIX.
- «Si negun haurà hòmens», XCI. 10
- «De les batlies», XCIII.
- ^{91r/} «De les coses e facultats», XCVI.
- «Semblantment de les coses», XCVII.
- «Los tudors e batles», CI.
- «Pagès si troba or», CIII. 15
- «Pagès quant haurà pres mal», CXL.
- «En bayllia o en garda», CLX.
- «Manam que si algun alidiari», CXXXIX.
- «Statuïren més avant», CXL.
- «Si alguna batlia o honor», CXLIII. 20
- «Si lo senyor se serà fadigat», CXLIII.
- «Si algun pendrà hom d'altre», CXLV.

2. Los pageses, si-s muden per star e fer llur domicili en altres lochs, no-s poden retenir los honors o possessions, hans les han a lexar a llurs senyors restituint les cartes o les han alienar a persones no prohibides, no obstant prescripció de temps. E 25 aquells qui són de rehemença deuen rehembre llurs persones, si donchs no se'n poden deffendre per prescripció de any e dia o de més temps. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXII.

3. Lo pagès qui ten mas o borda o perxada en senyoria d'algun e hi fa foch no-s pot fer hom d'altre sens licència de son senyor. Jachme segon en la primera Cort de 30 Barchinona, capítol XXIII.

4. Lo senyor pot pendra son hom propri en camí públich ^{91v/} o hon se vulle que'l trobe e'l pot mal tractar. En la Constitució de Pau e de Treva, capítol «Vias».

18 alidiari A²: olidiari A¹ 24 los] hòmens del. A² 27 prescripció A²: scripció A¹

5. Et in Constitutione «Anno Domini», in principio, et capitulo «Ibidem». Nec dominus Rex debet ipsum recipere sub proprio ducatu sine uoluntate domini.

6. Rusticus dimittens mansum uel bordam si exierit de dominio domini sui amittit sedencia pertinencia ad dictum mansum et habet redimere suam personam, si erat de
5 *remensa*. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XXIX.

7. Rusticus, borderius uel iuuenis homo, siue aliquis alius christianus, faciens aliquid contra dominum suum dum existit in et sub eius dominio, non debet ab aliquo defendi contra dominum. Sed si antequam preueniatur a domino uenerit ad populandum se in locis regiis, uel aliorum dominorum, pro habitando et stando
10 *ibidem* continue, potest per ipsos in hoc casu defendi nisi fuerit de *remensa*, quia tunc debet se antea redimere. Iacobus secundus in Curia Gerunde, capitulo XXII.

8. Terram tenens infra terminos alicuius castris tenetur contribuere in questiis pro modo possessionum quas ibi habet, et in aliis exaccionibus. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XLVI. Alfonsus secundus in Montissono, capitulo XII.

9. Rusticus si inuenerit aurum uel argentum, equum, mulum uel ancipitem uel saracenum, statim debet denunciare domino suo et ei dare et accipere in mercedem qualem inde ei senior dare uoluerit. Vsaticus «Rusticus si inuenerit».

10. Et si rusticus acceperit malum in corpore uel damnum de auere uel honore nullo modo audeat uindicare uel diffinire, sed statim ut apprehenderit clamet ad
20 dominum suum, et simul cum eo accipiat inde iusticiam uel directum et faciat inde finem ad illius preceptum. Vsaticus «Rusticus cum acceperit».

11. De rebus et facultatibus et exorquiis pagensium, illis ab hoc seculo decessis, eorum seniores habeant partem illam quam haberent eorum filii insimul si remansissent ab ipsis exorquiis procreati. Vsaticus «De rebus».

12. Similiter de rebus et possessionibus cucuciorum, si marito nolente sit facta cucucia, ipse maritus et dominus equa porcione habeant partem coniugis adulterantis. Si uero, uolente uel consenciente uel percipiente marito, facta sit cucucia, tunc dominus habeat integritate totam partem. Sin autem non gratuita uoluntate sed metu uel precepto mariti, nihil perdet mulier de bonis suis, sed separet se a marito si uelit,
30 nec amittat suam dotem uel sponsalicia. Vsaticus «Similiter».

2 Rex in margine C²: om. C¹ | debet] potest U Pujol 3 sui domini E 4 personam suam U Pujol 5 secundus om. C | XXIX] XXVIII C 8 contra dominum E²: contra eius dominum E¹ 9 regiis] in hoc casu deffendi adiec. U¹ et del. U² | dominorum] suorum adiec. E 12 tenentur C 13 exaccionibus] excommunicationibus C 14 XLVI E²: XVI E¹ C secundus] om. EC : primus Pujol | in Montissono] in Curia Montissoni C | XII] Et hoc, nisi priuilegio uel consuetudine, post contradiccionem completam, sint exempti ut dicitur in Curia Montissoni, capitulo XIII adiec. U Pujol 15 ancipitre C 16 in] inde EC 17 inde...dare E²: inde senior ei dare E¹: inde senior dare C | inuenerit] et cetera adiec. C 18 acciperit E 19 audeat] eum adiec. C 21 finire Pujol 22 pagencibus E (-si-) C 25 Similiter... rebus om. C | nolente U²: uolente CU¹ 27 uolente uel] nolente C: uolente U Pujol

1 in¹...Ibidem] 1202/in principio | ca. «Ibidem» 5 1289/XXIX 11 1321/XXII 13 1283/XLVI 14 1289/XII

5. Ne lo senyor Rey deu resebre en son propri ducat ne garda lo pagès qui és hom propri d'altre. En la Constitució «*Anno Domini*».

6. Lo pagès qui lexarà son mas o borda e s'exirà de la senyoria de son senyor deu perdre los sehents pertanyents al dit mas. E ha resebre sa persona si era de rehemença. Alfons segon en la Cort de Muntçó, capítol XXIX. 5

7. Lo pagès, border o joves hom o quisvol altre christià, qui façe alguna cosa contra son senyor mentre que sta en sa senyoria no deu ésser deffès per negun contra son senyor. Mas, si abans que sia prevengut per lo senyor se serà vengut poblar per habitar e estar contínuament en loch reyal o d'altres senyors, pot en aytal cas ésser deffès per ells, si donchs no era de rehemença car llavors se deu abans resembra. Jacme segon en la Cort de Gerona, capítol XXII. 10

8. Los terra tenents en lo terme d'algun castell són tenguts contribuir en taylles e quèsties segons les possessions que y hajen e en totes altres exaccions. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XLVI. E Alfons en la Cort de Muntçó, capítol XII.

9. ^{92r/} Lo pagès si trobarà aur ne argent, cavall, mul o astor o serrahí tantost o deu denunciar a son senyor e donar-li-o e pendre'n aquella remuneració que'l senyor li'n volrà donar. En l'Usatge «*Rusticus si inuenerit*». 15

10. E si lo pagès pendrà mal en son cors o dan en sos béns no se'n deu venjar ne definir o remetra-o en naguna manera, mas tantost com ho haurà pres deu clamar a son senyor e, ensemps ab ell, que'n prengue justícia o dret e que ho remeta a manament de son senyor. En lo Usatge «*Rusticus cum accepit*». 20

11. Si lo pagès mor exorch sens infants lo senyor deu haver aquella part en sos béns que n'agueren tots los fills ensemps, si n'agués. En lo Usatge «*De rebus et facultatibus*».

13. Semblantment si lo pagès mor ab intestat, si jaqueix fills e muller, lo senyor succeheix en la terça part; si jaqueix fills e no muller o muller e no fills, la meytat ha lo senyor e l'altra meytat los parents del defunt. E si no y ha parents llavors succeheix lo senyor en tot salvat dret a la muller en lo dot e en altres drets seus. E axí mateix deu ésser servat quant la muller mor ab intestat. De costuma, emperò, quant algun ^{92v/} mor ab intestat qui null temps ha haüda muller, son senyor ha la terça part dels béns mobles solament per dret de intèstia. E si aprop mort del pare lo fill pagès serà 30

8 prevengut A²: pervengut A¹ 15 cavall A²: caval A¹ 20 senyor] en del. A² 26 del *correx*i: dels A

13. De iure autem pertinente domino in bonis rustici intestati, iam habetur supra in titulo «De succedentibus ab intestato».¹⁴

4. De iure fisci et eius regaliis

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

- 5 «Si quis in Curia».
 «Similiter si senior».
 «Et si a potestate».
 «Omnes homines a uicecomitibus».
 «Item statuerunt ut omnes homines».
- 10 «Omnes quippe naues».
 «Camini et strate».
 «Quoniam per iniquum».
 «Constituerunt sepedicti».
 «Simili modo firmissime».
- 15 «Princeps namque».
 «Item si quidem predicti».
 «Christiani non uendant».
 «Per bonum usaticum».
 «Strate».
- 20 «Rochas».
 «Cequia molendinorum».
 «Si quis iudeo».
 «Iudicium in Curia datum».
 «Auctoritate et rogatu».
- 25 «Ex magnatibus».
 «Item statuerunt prefati».
 «Omnia malefacta».
 «Treuga data».
 «Hoc quod iuris est sanctorum».
- 30 «Alium namque nobilem».

2. Soli Regi pertinet celebrare Curias generales. In Capitulo Curie Barchinone Regis Petri tercii.

1 supra] scilicet *adiec.* *U Pujol* 4 Faciunt...30 nobilem *ad initium noui capitis post* De his que dominum facere debet *transpos. E : ad finem capitis transpos. C* | presentem] *suprascriptam C* | subsequentes *om. U Pujol* 9 ut *om. E* 12 per *om. C* 14 Simili...15 namque *om. E* 16 Item...17 uendant] «Christiani non uendant», «Item siquidem predicti» *E* 30 nobilem *om. EC*

31 1365^b/cc

¹⁴ Es refereix, naturalment, a la rúbrica 4 del llibre 6.

vagabunt no havent cert statge lo senyor qui ere de son pare succeheix en la terça part dels béns seus mobles e no lo senyor d'aquell loch hont mor. En l'Usatge «De intestat».

4. De Regalies e d'açò qui's pertany al senyor Rey

2. Al senyor Rey se pertany celebrar Corts Generals e no a negú altre. En lo Capítol de Cort del Rey en Pere en la primera Cort de Barchinona. 5

4. Ítem al senyor Rey pertany que si és assetjat o ell ten sos enamichs assetjats o oyrà algun Rey o Príncep venir contra ell per combatre ell o sa terra que pot convocar ses gents per ses letres o missatges o per farahons, e tot hom qui és de edat de poder combatre li deu succórrer, e si n[o]·o fa deu perdre ço que tengua per lo Rey, e si res no·n té deu-li esmenar lo fal^{93r}/liment e la desonor ab haver e ab sacrament. En 10 l'Usatge «*Princeps namque*».

5. Pertany-se al Rey solament e no a altre nagun fer procés contra los hòmens seus e d'altres per rahó del dit Usatge «*Princeps namque*». Pere terç en la Cort de Cervera.

6. Ítem se pertany al senyor Rey haver perfeta e sencera fe e vertadera paraula de guisa que tot hom se puja fiar en ell e entre les altres coses deu fermament guardar la 15

¹ ere *in margine* A² : om. A¹ 8 ses] *sup. correctionem* A² 9 combatre A² : comabatre A¹ 15 fermament A² : ferma A¹

3. Regi pertinet punire si uoluerit officialem suum ante tabulam qui deliquerit exercendo officium. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XVI.

4. Princeps namque si quolibet casu obsessus fuerit, uel ipse idem suos inimicos obsessos tenuerit, uel audierit quemlibet Regem uel Principem contra se uenire ad bellandum, et terram suam ad succurrendum sibi monuerit tam per litteras quam per nuncios uel per *farons*, omnes homines tam milites quam pedites qui habeant etatem et posse pugnandi, statim ut hoc audierint uel uiderint, quam cicius poterint ei succurrant. Et, si quis ei fallerit de iuuamine quod in hoc sibi facere poterit, perdere debet in perpetuum honorem quem per illum habet. Et qui honorem non tenuerit emendet ei fallimentum et deshonorem quem ei fecerit cum habere et sacramento manibus propriis iurando; quoniam nemo debet fallere ad Principem ad tantum opus uel necessitatem. Vsaticus.

5. Regi tamen pertinet facere processus racione Vsatici «Princeps namque», etc., et non alteri cuicumque contra homines suos uel alios quoscumque. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo II, III.

6. Princeps debet omni tempore habere sinceram fidem et perfectam et ueram locucionem ut quilibet se possit fidare in eo. Et inter cetera firmiter custodire pacem et securitatem promissam, et ad hoc debent omnes ipsum iuuare. Vsaticus «Quoniam per iniquum».

7. Debet eciam firmissime obseruari treuga et securitas quas Princeps preceperit inter inimicos teneri quamuis ipsi non auctorizauerint. Item emparamentum seu guidaticum quod fecerit Princeps per se uel nuncium uel per suum sigillum. Item moneta tam auri quam argenti. Et si quis Pacem et Treugam uel emparamentum uel monetam fregerit, uiolauerit uel falsauerit, ueniat in manu Principis persona cum omni honore et habere ad faciendum suam uoluntatem secundum consilium et laudamentum ipsius Curie. Vsaticus «Simili modo».

8. Eadem pena punitur miles qui in presencia Principis uel commissarii sui dementitus fuerit dominum suum, nisi ex causa reptamenti de prodicione. Vsaticus «Cum temporibus», in fine. Eadem pena tenentur qui capiunt uel percuciant uenientes ad Principem stantes uel redeuntes et qui offenderint milites uocatos ab aliquo commissario Regis. Vsaticus «Cum temporibus».

1 Regi...2 XVI ante item Regi pertinet prohibere *transposuit C* | punire...uoluerit] si uelit punire *E* deliquerit] delinquerit *EC* 4 uel audierit *om. C* | uenire *E²* ; uenientem *E¹* 5 debellandum *U Pujol* | menuerit *C* quam *E²* : quod *E¹* 6 per *om. E* 7 hec *E* 8 ei *om. U Pujol* | ffallierit *E* 10 ei²] sibi *E* | auere *C* 12 Vsaticus] «Princeps namque» *adiec. E* 15 II] et *adiec. E* 16 omni...habere] habere omni tempore *Pujol* 17 possit se *E* possit *om. C* | inter] tunc *C* 18 et² *om. E* | inuare *Pujol* 20 treuga...securitas *E²* : treugam et securitatem *E¹* | quas] quam *C* | precepit *E* 22 nuncium *E²* : pro per *E¹* : per nuncium *U Pujol* | per² *om. E* 24 ma *C* 27 Eadem] Et eadem *E* | presencia *E²* : pensum *E¹* 29 Cum *om. E* | tenetur *EU Pujol* | uel *om. C* 30 uenientes...offenderint *om. U Pujol* 2 1333/XVI 14 1359/II | III

pau e seguretat per ell promesa e a ffer açò li deu ajudar tot hom qui stigue en sa terra. En l'Usatge «*Qui per iniquum*».

7. Semblantment deu ésser fermament servada la Pau e Treva e seguretat que'l Rey manarà tenir entre enemichs per bé que no la hagen atorgada. E lo emparament o guiatge que haje atorgat per si o per son missatge o per son sagell e la moneda axí d'aur com de argent, en tant que qui la dita Pau o Treva trençarà o l'emparament o guiatge violarà o la moneda falsarà deu metre sa persona e béns en mans del Rey a fer-ne a son plaer segons consell e loament de la sua Cort. En l'Usatge «*Simili modo firmissime*».

8. E de tal mateixa pena és tengut lo cavaller qui en presència del Rey desmen^{93v}/trà son senyor, si donchs no ho fa per reptament de traÿsió. E aquell qui a persona o bat aquells qui van al Rey o'n vénen o y stan. E aquell qui offèn los cavallers apellats per algun comissari reyal. E[n] l'Usatge «*Cum temporibus*».

9. Ítem tot hom qui vage al senyor Rey o se'n torn o hi stigue és segur ab tot ço del llur o en llur servey ab tot quant han e possehexen fins que sien retornats en llur casa. E qui'ls dampnificarà en persona o en béns que los restituescha tot quant tolt lurs haurà en onze dobles e puys esmèn al Rey la desonor ab haver e ab sagrament. En l'Usatge «*Auctoritate et Rogatu*». E en la Constitució de Pau e de Treva «*Notum*», capítol XIII.

10. Ítem se pertany al senyor Rey deffendre aquell cavaller lo qual son senyor vol injustament affligir o tolre-li sa honor. En l'Usatge «*Similiter si senior uoluerit*», e en la Constitució de Pau e Treva «*Notum*», capítol «Ítem sots aquesta pau constituïm que si algun noble».

12. E negun cavaller o persona generosa no deu apresonar altra persona generosa sens que primerament no l'haje acuydat de cinc dies abans. En la Constitució de Pau e de Treva «En nom de nostro senyor», capítol «Ítem statuïm^{94r}/ que null hom».

11. E quant lo haurà pres no'l deu tenir amagat, mes públicament en son loch o castell, e deu-lo restituhir al Rey tantost com per ell sia request, de què baste ésser-ne

10 a persona *Iglesia*

9. Item omnes ad Principem euntes, stantes et redeuntes sunt securi ab omnibus eorum inimicis, simul cum omni illorum auere et honore, et cum omnibus hominibus ipsorum honorem tenentibus, uel in eorum honorem permanentibus siue in eorum seruicio laborantibus, cum cunctis que habuerint et possederint usque in domibus suis fuerint reuersi. Et, si quis nocuerit uel aliquod damnum uel forisfacturam eis fecerit, ipsa die teneat se per acuydatum a potestate. Et si per hoc malumprehenderit nullo modo ei emendatum sit. Qui uero eis uel rebus eorum aliquo ingenio aliquod malum fecerit cuncta que rapuerit in undecuplo eis restituat, quibus uiolenciam fecerit, deinde emendet Principi deshonorem quem ei fecerit cum auere et sacramento manibus propriis iurando. Vsaticus «Auctoritate et rogatu»; et in Constitucione pacis «Notum», capitulo XIII.

10. Regi pertinet defendere militem quando dominus suus uult eum iniuste affligere uel honorem eius tollere. Vsaticus.

11. Et nullus miles uel persona generosa debet abscondere militem uel personam generosam si ipsam receperit, sed debet tenere eum publice in castro uel loco suo, et requisitus per Principem eum sibi restituere, et quod sufficiat eum de hoc citari in loco ubi degit uel domicilium habet. Petrus secundus in Curia Barchinone capitulo LII.

12. Nec debet ipsum capere sine acuydamento precedente quinque dierum spacio. In Constitucione pacis «In Christi nomine»; capitulo «Item statuimus quod nullus homo». Idem habetur in alia Constitucione «In Christi nomine» *la darrera*.¹⁵

13. Regi pertinet iusticiam facere de malefactoribus, et si sibi placuerit perdonare; nullus autem de magnatibus presumat punire impios, id est, suspendere per iusticiam, nec castrum contra Principem nouiter edificare uel fortitudinem tenere obsessam, nec debellare cum ingeniis. Et si fecerit statim requisitus a Principe castrum relinquat uel destruat, et fortitudinem ei reddat sine peioramento si illam ceperit, et cuncta malefacta que ibi fecerit emendet damnum passo in duplo per districtum Principis, et

1 euntes *om. E* 2 habere *U Pujol* | et² *E²*: eciam *E¹* 3 honorem¹ *U²*: honores *U¹ Pujol* | in¹ *om. E* | in² *E²*: *om. E¹* 4 possiderint *EC* 6 acuydamentum *E* 7 comendatum *E* 8 aliaquod *Pujol* | reperierit *U*: repperit *Pujol* | duplo *U Pujol* 9 inde *C* 10 in *om. U Pujol* 15 generosam] u *adiec. U* | reperit *E* | uel] in *adiec. C* 16 requisitus *U Pujol* eum¹ *sup. lin. E²*: *om. E¹* | restituere *E²*: rei *E¹* | quod *om. C* | sufficit *U Pujol* | citare *C*: citarii *Pujol* 18 spacio *om. C* 19 capitulo] et *Pujol* | capitulo...20 nomine *om. E* 21 placueri *C* 22 punire *om. C* | id est *om. C* 25 destruat] desereat *E* 26 damnum] passum *E* | paasse *Pujol*

10 1225/XIV 19 In¹...20 homo] 1235^b/ca. «Item statuimus quod nullus homo»

¹⁵ Sembla que per les Corts de Jaume I amb aquest incipit s'entenen les de Tortosa de 1235, per tant hi hauria un desdoblament de la mateixa referència.

citat en lo loch hon està o fa son domicili. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol LII.

13. Al senyor Rey e a les potestats solament se pertany a punir corporalment los malfayto[r]s e tenir-los longament presos e si mester és penjar-los per justícia o perdonar-lus si lus plau. 5

E negun magnat no deu presumir penjar nagun ne hedificar de nou castell contra lo Príncep ne tenir força assetjada ne combatre-la ab giny ne ab gata ne ab grua. E si ho fa tantost com ne sia per lo Príncep request jaquescha lo castell e reta la força si la haurà presa sens pijorament, e esmèn tot lo mal que fet hi haje en doble, e deliure los cavallers e altres hòmens que presos hi haurà, puix esmèn al Príncep la desonor ab haver, honor e ab sagrament. En l'Usatge «*De magnatibus*». En la Constitució de Pau e de Treva «*Notum*», capítol «Ítem sots aquesta pau constituim que negun no port brigola». 10

14. Ítem al Rey se pertany que deu tenir Cort e gran companya e fer conduyt e donar soldades e ^{94v/} fer esmenas e fer justícia e jutjar per dret e mantenir e soccòrrer lo opremut. En l'Usatge «*Alium namque*». 15

15. Ítem al senyor Rey se pertany que pot si-s vol per necessitat de carestia vedar que no-s trasque blat ne vitualles de la terra. Jachme II en la segona Cort de Barchinona, capítol X. E Pere III en la Cort de Perpenyà, capítol XXI.

3. Ítem que pot punir abans del temps de tenir taula son oficial qui haje delinquit exercint son offici. Alfons III en la Cort de Montblanch, capítol XVI. 20

1. Fan al present títol los Usatges:

«Si algú en Cort per son senyor», XII.

«Semblantment si lo senyor», XIII.

«E si per la potestat», XIII.

«Tots hòmens dels vescomtes», XVI. 25

«Ítem statuïren que tots hòmens», LVIII.

«Totes les naus», LVII.

«Camins e strades», LXX.

«Car per un inich Príncep», LX. 30

«Constituïren encara los soven», LXI.

3 pertanya *Iglesia* 7 ginyne *Iglesia* 16 opremut *Iglesia* 22 Fan...103,17 CX in margine A²: om. A¹ 29 LXX] LIX *Iglesia*

milites uel alios homines quos ibi ceperit solutos ei reddat; deinde emendet illi deshonorem quem in hoc ei fecerit cum honore et auere per sacramentum. Vsaticus «Ex magnatibus»; et in Constitutione pacis «Notum», capitulo «Item sub hac pace statuimus quod nullus portet fundibulum».

5 14. Debet eciam tenere Curiam et magnam familiam, et facere conductum et dare solidatas, et facere emendas, et facere iusticiam, et iudicare per directum, et manu tenere oppressum et succurrere oppresso. Vsaticus «Alium namque».

15 15. Item Regi pertinet prohibere extrahi bladum et uictualia propter necessitatem carestie de terra sua et facere inde gratiam cui uoluerit. Iacobus secundus in secunda
10 Curia Barchinone, capitulo X. Petrus in Curia Perpiniani, capitulo XXXI.

5. De his que dominus Rex facere debet

1. Dominus Rex debet cum suis prelatiis et religiosis, cum baronibus et militibus, ciuibus et hominibus uillarum de triennio in triennium in carnipriuio celebrare generalem Curiam Cathalanis, in quocumque loco Cathalonie uoluerit dum tamen
15 non sit minor ducentorum focorum, pro bono statu et reformatione tocius patrie pertractando. Iacobus secundus in Curia Ilerde, capitulo II; et Maria in Curia Barchinone, capitulo IIII.

2. Et, casu quo propter aliquod impedimentum in predicto tempore non celebraret Curiam generalem, nihilominus debet mutare officiales triennales in dicto
20 carnipriuio. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo IIII.

3. Et debet similiter tunc temporis eligere iudices seu inquisitores tabule in qualibet uicaria, unum uidelicet militem et unum ciuem uel hominem uille, et unum iurisperitum; et similiter debet assignare in iudices appellacionum dicte tabule duos iurisperitos, unum in ciuitate Barchinone et alium in ciuitate Ilerde. Iacobus secundus
25 in tercia Curia Barchinone, capitulo IIII.

4. Item debet tenere Audienciam qualibet septimana, una die, uidelicet die ueneris, uel in crastinum. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo VIIII.

1 reddat] et *adiec.* C 3 *constitucion Pujol* | capitulo] etc. *Pujol* 5 *dara C* 7 *succurrere]* *seccurrere E* 9 *secundus om. C* 10 XXXI] XXI *U Pujol* 11 *Rex bis U* 12 *et¹ om. C* 13 *ciuibus]* *quibus U* : *quibus (sic) Pujol* 14 *uoluerint E* 15 *statatu E* 16 *pertractanda E* : *pertractandis C* 18 *quasu U* 20 *tercia om. EC* 23 *iudices E² : d E¹*

3 1225/ca. «Item sub hac pace statuimus quod nullus portet fundibulum» 9 1300^a/X 10 1350-1351/XXXI 16 1301/II | 1422/IV 20 1311/IV 24 1311/IV 27 1300^a/IX

«Semblant modo fermament», LXII.	
«Lo Príncep si per qualque cas», LXV.	
«Ítem statuiren los sobredits», LXVI.	
«Per bon Usatge e honest», LXVIII.	
«Strades e vies públiques», LXIX.	5
«Les rochas», LXX.	
«La sèquia dels molins», LXXI.	
«Si algú juheu o serraý», LXXII.	
«Judici en Cort donat», LXXVI.	
«Per auctoritat e prechs», LXXX.	10
«Dels magnats», LXXXII.	
«Ítem statuiren los ja dits», LXXXIII.	
«Tots mal feyto[r]s», LXXXV.	
«Treva donada», LXXXVI.	
«Açò qui és de dret de sants», C.	15
«Christians no venen», CIX.	
«Altre noble e honest», CX.	

5. De les coses que deu fer lo senyor Rey

1. Lo senyor Rey deu ab sos prelats, religiosos o barons e cavallers, ciutadans e hòmens de viles, de tres en tres anys a Carnestoltes, celebrar Cort als Catalans dins Catalunya, en qual loch se vulle no menor de docents fochs, per tractar del bon stament e reformació de la terra. Jachme segon en la Cort de Leyda, capítol II. E Maria en la Cort de Barchinona, capítol IIII. 20

2. E, per bé que no tenga la dita Cort, sí deu mudar los officials triennals en lo dit temps. Jacme en la terça Cort ^{95r/} de Barchinona, capítol IIII. 25

3. E deu axí mateix elegir jutges de la taula: un cavaller, un ciutadà o hom de vila e un jurista en cascuna vegueria, e semblantment deu assignar dos juristes en jutges de les appellacions de la dita taula, lo un a Barchinona e l'altre a Leyda. Jacme en la terça Cort de Barchinona, capítol IIII.

4. Ítem deu tenir Audiència en lo loch hon sia un dia la setmana, ço és lo divendres o l'endemà. Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol VIII. 30

5. E deu-se entitular en ses letres e sagells Compte de Barchinona. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXXIIII.

²¹ tractar *A*²: tactar *A*¹

5. Item debet se intitulare comitem Barchinone, tam in litteris quam sigillis. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXXIIII.

6. Item debet prouidere de officio Cancellarii uel Vicecancellarii quando uacare contingunt infra duos menses a tempore dicte uacacionis, uidelicet de Cancellario alicui ecclesiastico, et de Vicecancellario alicui layco, doctori seu iurisperito, sollemnibus, expertis in iuribus patrie naturalibus, et domiciliatis in regnis Aragonum, Valencie uel Maioricarum, aut de Principatu Cathalonie. Maria in Curia Barchinone, capitulo I.

7. Item debet prouideri de Regente Cancellariam illi doctori uel iurisperito de quo sibi magis uideatur, ex duobus uel tribus per Cancellarium uel Vicecancellarium sibi nominatis. Qui quidem Regens in ausencia uel impedimento dictorum Cancellarii uel Vicecancellarii, et non alias, regat Audienciam et iusticiam. In Capitulo Curie Regis Martini, in Curia Barchinone, capitulo III.

8. Item debet seruare Constitutiones Pacis et Treuge. In Constitutione Pacis et Treuge que incipit «In Christi nomine sit omnibus manifestum», etc., in fine; et Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXXVII.

9. Item debet seruare et seruari facere Constitutiones generales omnesque libertates, priuilegia, usus et consuetudines concessas prelati, ecclesiis, religiosi, richis hominibus, militibus, ciuitatibus et uillis et aliis locis Cathalonie, et ciuibus et habitatoribus illarum et suis in perpetuum, prout plenius fuerint usi. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo VIII. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XXXIII. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, in principio; et in secunda Curia, capitulo XI et XXXVIII; et in Curia Ilerde, capitulo XI; et in Curia Gerunde, capitulo XII, XX, XXIX et XXX. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XXXV. Elienor in Curia Dertuse, capitulo VIII. Et Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo III.

10. Et specialiter debet obseruare et obseruari facere libertates et franquitates ecclesiis et personis ecclesiasticis ac locis, hominibus et rebus eorum; et omnia statuta

1 se debet C | quam] in *adiec.* E 3 uel Vicecancellarii *sup. lin.* E²: om. E¹ 4 duuo *Pujol* 5 alicui ecclesiastico] alium ecclesiasticum U (ecc-) *Pujol* | alicui²...6 expertis] alium laycum, doctorem seu iurisperitum solempnes expertos U *Pujol* 6 iure U *Pujol* | in²] de U *Pujol* 9 prouidere UC *Pujol* 10 magis sibi E 11 pedimento E: impedimentum C | Cancellarium C 12 reguat U: reguant *Pujol* 13 III E²: IIII° E¹ 14 In C²: que incipit «In Christi nomine» C¹ 17 facere seruari C 18 libertates] et *adiec.* E | et *sup. lin.* E²: om. E¹ | ecclesie U *Pujol* 20 illarum U²: uillarum U¹ 21 VIII] VIII E 22 secundus om. C | Barchinone E²: Ilerde E¹ | in principio om. C | in³ om. E 23 in¹...24 et om. C 25 Elienor E²: Eleienor E¹ 26 capitulo om. C 27 et² om. C 28 et¹ om. C | et²] ac C

1 1283/XXXIV 7 1422/I 12 1409/cc III 14 1228/in fine 15 1283/XXXVII 20 1283/VIII 21 1289/XXXIII 22 1292/in principio | in³...23 XXXVIII] 1300^a/XI | XXXVIII 23 in¹...XI²] 1301/XI | in²...24 XXX] 1321/XII | XX | XXIX | XXX 24 1333/XXXV 25 1365^b/IX | 1413/IV

6. Ítem deu provehir de offici de Cancellor o Vicicancellor quant vagarà, dins dos mesos comptadors del temps de la vacació, ço és de Cancellor algun ecclesiàstich e de Vicicancellor seglar, doctor o juriste sol-lempnes, experts en los drets de la terra, nadius naturals e domiciliats dels regnes d'Aragó, de València, de Mal[^l]orques o del Principat de Cathalunya. Maria en la Cort de Barchinona, capítol I. 5

7. Ítem deu provehir de Regent la Cancelleria aquell doctor o juriste que li plaurà de dos o de tres ^{95v/} que li sien nomenats per Cancellor o Vicicancellor, lo qual Regent en absència o empetxament llur e no en altra manera regescha l'Audiència e justícia. Capítol de Cort del Rey en Martí, capítol III.

8. Ítem deu servir e fer servir les Constitucions de Pau e de Treva. En la 10 Constitució de Pau e de Treva «En nom de nostro Senyor», a la fi. E Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXXVII.

9. Ítem deu servir e fer servir les Constitucions generals e totes libertats, privelegis, usos e costumes atorgats als prelats, esgleyes, religiosos, rics hòmens, cavallers, a ciutats, a viles e altres lochs de Cathalunya e als ciutadans e habitants 15 d'aquelles e als seus en perpetu segons que pus plenament ne hajan usat. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol VIII. Alfons segon en la Cort de Muntçó, capítol XXXIII. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona en lo principi. E en la segona Cort, capítol XI e XXXVIII. E en la Cort de Leyda, capítol XI. E en la Cort de Gerona, capítol XII, XX, XXIX, XXX. Alfons terç en la Cort de Monblanch, capítol XXXV. 20 Elianor en la Cort de Tortosa, capítol VIII. E Fferran^{96r/do} en la Cort de Barchinona, capítol IIII, XI.

³ Vicicancellor seglar *correxí*: Vicicancellor e seglar A 10 *treba Iglesia*

in contrarium facta sunt cassa et nulla. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo VIII.

11. Item debet suis propriis expensis defendere prelatos, clericos et religiosos, atque homines et bona eorum contra depredatores et uiolatores Pacis et Treuge, et quosuis alios contra iusticiam ipsos agrauantes. Iacobus in prima Curia Ilerde, capitulo I, IIII, VI et X.

12. Item debet dominus Rex emendare prelati, clericis et religiosis et hominibus eorum iniurias eis per ipsum uel officiales regio factas, et restituere ablata; et quod dicti prelati, uice uersa, faciant illud idem. Iacobus primus in Curia Ilerde, capitulo VII et XI.

13. Item debet prosequi et punire secundum iusticiam falsarios monete. Iacobus primus in Curia Ilerde, capitulo VI.

14. Item debet soluere salaria capitaneis quos in tempore guerre ponit in quibusuis ciuitatibus uel uillis, sicut soluit aliis officialibus suis. In Capitulo Curie Regis Petri III in Curia Montissoni.

15. Item debet uti in bonis homicidarum sicut fiebat tempore domini Regis Iacobi primi. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXXIII; et in Curia Gerunde, capitulo XI.

16. Item debet prouidere in expensis et facere emendas baronibus et militibus quos ipse uel alius eius nomine ducit secum in exercitu uel hoste. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXXI.

6. De his que dominum Regem facere non decet

1. Dominus Rex in Cathalonia non debet officium triennale comittere in perpetuum, uel ad uiolarium, uel ad alium certum tempus; et si fecerit non ualet nec ille talis habetur pro officiali. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo III. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XIII. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo VIII.

2. Item non debet in una ciuitate uel uilla eidem persone comittere nisi unum officium iurisdiccioni. Iacobus in secunda Curia Barchinone, capitulo XIII.

3. Nec debet comittere officium iurisdiccioni alicui qui tenuerit officium donec tabulam tenuerit et per sententiam definitiuam fuerit absolutus; nec consentire de

¹ secundus *U*²: *om. U*¹ | in² II.a *adtec. Pujol* 2 VIII *C* 4 depredatores] dempnatores *C*: dap(na)tores uidetur *U*: dampnatores *Pujol* 5 quosquis *C* 8 eis *om. C* 9 facient *E*: faciat *U* 13 quibusuis] aliquibus suis *C* 14 officialibus *E*²: ciuitatibus *E*¹ | III *om. U Pujol* 17 secunda *om. C* 19 debet *om. C* | et² *om. C* 20 nomine eius *U Pujol* 24 ad² *om. E* 26 tercius *om. EC* | Montissoni *C* 28 Item] Rex *U Pujol* | non *infra lin. C*²: *om. C*¹ | eidem] eiusdem *U Pujol* 30 debet *E*²: potest *E*¹ 31 difinitiuam sententiam *E* | consentire *om. E* | de... *prx. pg.* 1 consentire *om. C*

¹ 1283/VIII 5 1257/I | IV | VI | X 9 1257/VII | XI 11 1257/VI 14 1362-1363/cc sn^o 17 1300^a/XXXIII | in²...18 XI] 1321/XI 20 1283/XXXI 25 1300^a/III 26 1333/XIV | 1413/IX 29 1300^a/XIII

10. Especialment deu observar e fer observar les libertats e franqueses a les esgleyes e persones ecclesiàstiques e als lochs e hòmens e coses llurs, e tots statuts en contrari fets són cassos e nul·les. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol VIII.

11. Ítem deu a ses pròpies despeses defendra los prelats, clergues e religiosos e hòmens e béns llurs contra depredadors e violadors de Pau e de Treva e qual[s] se'n vulle altres qui contra justícia los agreugen. Jachme primer en la Cort de Leyda, capítol I, III, VI, X. 5

12. Ítem deu esmenar les injúries e restituir les coses per ell, per sos oficials o per altres [toltes] als prelats, clergues e religiosos e hòmens llurs *et e contra*. Jachme primer en la Cort de Leyda, capítol VII, XI. 10

13. Ítem deu perseguir e punir segons justícia los falsadors de moneda. Jachme primer en la Cort de Leyda, capítol V.

14. Ítem deu pagar lo salari als capitans que met o pose en temps de guerra en les ciutats e viles axí com fa als altres oficials. Capítol de Cort del Rey en Pere en la Cort de Muntçó. 15

15. E deu usar en los béns dels homey^{96v}/ers segons que's fahie en temps del Rey en Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol XXXIII. E en la Cort de Gerona.

16. E deu provehir en despeses e fer smenes als barons e cavallers que ell o altre per ell mena en host o en armada. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXXI. 20

6. De les coses que'l senyor Rey no deu fer

1. Lo senyor Rey no deu en Cathalunya comanar offici triennal a violari ni a cert temps o en perpetu e si o fa no val ne aytal deu ésser haüt per official. Jachme segon en la Cort de Barchinona, capítol III. E en la Cort de Muntblanch, capítol XIII.³⁷ E Ferrando en la Cort de Barchinona, capítol IX. 25

2. Ne deu en neguna ciutat o vila a una persona comenar sinó un offici de juridicció. Jachme en la segona Cort de Barchinona, capítol XIII.

3. Ne deu comenar offici de juridicció a negun qui ja ha^{97r}/je tengut offici fins que haja tenguda taula e que'n sia per sentència diffinitiva stat absolt, ne encara donar-li'n esperança de cometre'l-li ne consentir que entretant fins que sia absolt sia comenat a 30

¹¹ los] fal *del. A*²

³⁷ El copista ha preterit el monarca promulgador d'aquesta Constitució a Montblanc, Alfons III.

comittendo spem dare, nec consentire quod interim donec fuerit absolutus comittatur alicui eius consanguineo uel amico qui post absolucionem ei reddat. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo X. Maria in Curia Barchinone, capitulo XII.

4. Nec debet committere officium alicui qui fuerit ratione officii per inquisitores
5 tabule in aliquo condemnatus. Iacobus in prima Curia Barchinone, capitulo XI.

5. Nec debet ei qui tenuerit officium triennale hoc triennio committere in sequenti triennio illud uel aliud officium iurisdiccioni infra eandem uicariam uel baiuliam; eciam si tenuerit tabulam et fuerit sentencialiter absolutus ne officia continentur. Et in hoc comprehenduntur eciam illi qui in triennio proximo transacto minus uno anno
10 aliquod rexerint officium iurisdiccioni, sub spe quod illud officium per eosdem in presenti triennio regetur. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo II.

6. Et in tantum est prohibitum ne officia continentur quod nec proprio motu Principis, seu eciam ad supplicacionem Vniuersitatis, ciuitatis uel loci ubi est caput dicti officii seu alicuius alterius non possit super hoc dispensari. Ferdinandus in Curia
15 Barchinone, capitulo VII.

7. Nec debet Rex uendere officia nec in ipsis mutuuum recipere, uel aliam obligacionem, nec ad terciam partem commendare; et illi qui per pecuniam uel mutuuum per assignacionem uel ad certam partem seu aliam obligacionem uel contractum intrabunt ad ipsa officia perdant id quod mutuauerint uel dederint, et
20 ipsum officium incontinenti. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo I. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo IIII.

8. Ad quod regendum sint inhabiles ipso iure; et quicquid ut officiales egerint est irritum et inane. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XVIII.

9. Et qui per pecuniam obtinebit officium sit ipso priuatus et infamis ac inhabilis
25 per decem annos ad officium iurisdiccioni in Cathalonia obtinendum. Et illi qui receperint dictam pecuniam, uel munus, siue seruicium ualens ultra decem solidos, teneantur restituere simul cum duplo diuidendum per medium inter dominum Regem et Generale Cathalonie. Maria in Curia Barchinone, capitulo XII.

2 post *om. C* | tercius *om. EC* 4 Nec debet] Item nec debet *E²*: Item debet *E¹* 5 capitulo *om. C* 6 in] eciam *U Pujol* 7 uel[...officium] officii *C* | iurisdiccioni *E²*: im *E¹* 8 et] si *adiec. E* | sentencialiter] finaliter *C* | continuetur *E*: continentur *U*: continuetur *Pujol* 9 proximo *C* 10 rexerit *U Pujol* | iurisdiccioni] infra eandem uicariam uel baiuliam eciam si tenuerit tabulam et fuerit sentencialiter absolutus ne officia continentur *adiec. U* (eandem... officia... continentur) *Pujol* 11 regetur *E²*: rex *E¹* 12 ne officia *C²*: *bis C¹* 13 seu *om. C* | Vniuersitatis ciuitatis] ciuitatis, Vniuersitatis *U Pujol* 14 sub *Pujol* 17 nec *om. C* | terciam] certam *C* | partem certam *E* | et] sed *U Pujol* ille *U Pujol* 18 pro assignacione *U Pujol* 19 mutauerint *E* 21 secundus] in prima Curia Gerunde capitulo XVIII et *adiec. C* 22 sunt *C* | et *C²*: Petrus III.us *C¹* | ut *om. C* | egerunt *C* 23 XVIII] IIII *U Pujol* 24 per *sup. lin. C²*: *om. C¹* obtinebit in *margin. C²*: *om. C¹* 26 siue] uel *C* 27 teneatur *U Pujol* | per medium *om. E* | egem *Pujol*

2 1333/X 3 1422/XII 5 1292/XI 11 1362-1363/II 14 1413/VII 20 1289/I 21 1292/IV 23 1362-1363/XVIII 28 1422/XII

algun amich o parent seu que·l li torn après que fos absolt. Alfons en la Cort de Muntblanch, capítol X. E Maria en la Cort de Barchinona, capítol XII.

4. Ne deu comenar offici a negun qui per los jutges de la taula sia estat en res per rahó de son offici condempnat. Jacme en la primera Cort de Barchinona, capítol XI.

5. Ne a negun qui haja tengut offici triennal aquest trienni deu comenar aquell mateix offici o altre en aquella vegueria o batlia en lo següent trienni, encara que n'haje tenguda taula e·n sie estat absolt, per ço que·ls officis no sien continuats. Emperò no són en açò compresos aquells qui en lo trienni prop passat menys de un any aquell offici de juridicció auran regit sots sperança que en lo següent trienni lo puxe regir. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol II. 10

6. En tant és prohibit que·ls officis no sien continuats que lo senyor Rey provehint-ne per son propri motiu ne a suppli^{97v}/cació de la Universitat, de la ciutat, vila o loch hon és lo cap del dit offici o d'algun altre no y pot dispensar. Ferrando en la Cort de Barchinona, capítol VIII.

7-8. Ne deu lo senyor Rey vendre los officis ne pendre·hi préstechs o altre obligació ne comenar·los a certa part. E aquells qui, per diners o per préstech o ab assignació o a certa part o ab altre obligació o contracte, entraran en officis que pèrdan ço que donat o prestat hi hauran e lo dit offici encontinent, al qual a regir sien inàbils *ipso iure* e tot quant faran axí com a officials sia irrit e nul·le. Alfons segon en la Cort de Montçó, capítol XVIII. E Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol IIII. E Pere 20 terç en la Cort de Muntçó, capítol XVIII.

9. E qui per diners obtindrà offici que·n sia privat e infami e enàbil per deu anys ha haver offici de juridicció en Cathalunya. E aquells qui n'hauran resebuda la dita peccúnia o servey qui vauge més de deu sols que sia tengut restituir·ho ensemps ab lo doble, lo qual sia departit per mig entre lo senyor Rey e lo General de Cathalunya. 25 Maria en la Cort de Barchinona, capítol XII.

10. Nec ad preces alicuius persone supplicantis debet ei concedere officium pro quo haberet tenere tabulam, neque officium inquisitionis tabule predictae. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo I.

11. Item non debet dominus Rex ponere officiales in locis in quibus alii habent iurisdictionem, uel participium ubi non consueuerunt esse tempore domini Regis Petri ultimi uel predecessorum suorum, et positi debent amoueri. Maria in Curia Barchinone, capitulo XXVIII.

12. Nec debet ponere iudicem uel assessorem ubi non consueuerunt esse tempore domini Regis Petri. In Villa Francha tamen fuit positus ad supplicationem Curie. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XXII; et in Curia Gerunde, capitulo XXVIII.

13. Nec debet ponere officialem de bando eciam in loco ubi sit de bando, eciam si assecuraret aduersarium uel ab eius eximeretur districtu. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XXVIII. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XIII. Et Maria in Curia Barchinone, capitulo XII.

14. Nec debet ponere uicarium domiciliatum uel oriundum de illa uicaria. Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XII. Et Maria in Curia Barchinone, capitulo XII.

15. Nec debet ponere subbaiulos, uel in Barchinona *capdeguaytes*, et si fiat talis prouisio uel electio est irrita atque nulla. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XXXIII.

16. Nec habenti scribaniam debet committere officium ordinarium illius Curie in qua scribaniam habet, eciam si per substitutum regentem ipsam, neque substitutis eiusdem. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo IIII.

17. Nec debet committere officium publicum uel iurisdictionis alicui usurario. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo VIII.

18. Nec debet facere commissionem alicui officiali uel iudici ordinario. Capitulum Curie Martini Regis, capitulo X.

19. Nec debet mittere aliquem commissarium per Cathaloniam sub quouis nomine. Maria in Curia Barchinone, capitulo XXIX.

20. Nec debet causam appellacionis comittere nisi iurisperitis tantum. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo VI.

1 preces] partes *Pujol* 2 predictae tabule *C* 5 participium] (sic) *adtec. Pujol* | *ergis Pujol* 8 uel *E²* : seu *E¹* consueuerit *U Pujol* | tempore...9 Petri *om. EC* 9 positus fuit *E* 10 secundus] *I. us E* 12 eciam¹ *om. EC* | bando²] et *adtec. C* 13 eximierit *C* | districtu *U Pujol* 16 Nec...17 XII² *om. EC* 18 Barchinone *Pujol* | *capdeguayta U Pujol* 21 curia *Pujol* 22 scribaniam] officium *C* | regeter *EC* | substitutus *U Pujol* 24 iurisdictionem *C* 25 secundus *om. C* | VIII *C*

2 1350-1351/I 6 1422/XXVIII 10 1292/XXII | in²...11 XXVIII] 1321/XXVIII 13 1292/XXVIII 14 1289/XIII 15 1422/XII 16 Alfonsus...17 XII¹] 1333/XII 17 Maria...XII²] 1422/XII 19 1362-1363/XXXIII 23 1350-1351/IV 25 1311/IX 26 1409/cc X 29 1422/XXIX 30 1362-1363/VI

10. Ne deu lo senyor Rey atorgar negun offici per lo qual se haze tenir taula ne encara lo offici de in^{98r}/quisidor de la taula a negun qui-l ne soplich per si mateix. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol I.

11. Ítem no deu lo senyor Rey posar officials en los lochs en què altres hagen juridicció o participi hont no n'haje acostumat haver en temps del rey en Pere terç o de sos predecessors. E si hi són posats los ne deu remoure. Maria en la Cort de Barchinona, capítol XXVIII. 5

12. Ne deu posar o metre jutge o assessor en loch hont no n'haje acostumat haver. Emperò a Vila Francha ne fou possat a supplicació de la Cort. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XXII. E en la Cort de Gerona, capítol XXVIII. 10

13. Ne deu posar official de bando en lo loch hont ha bando per bé que assegur sos adversaris o que-ls exhemesque de son for. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol XXVIII. Alfons en la Cort de Muntçó, capítol XIII. Maria en la Cort de Barchinona, capítol XII.

14. Ne deu posar veguer en la vegueria de hon és natural o domiciliat. Alfons III en la Cort de Muntblanch, capítol XII. E Maria en la Cort de Barchinona, capítol XII. 15

15. Ne deu posar sotbatles ne en Barchinona capdeguaytes e si ^{98v}/ o fa aytal provisió o elecció és nul·la e irrita. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XXXIII.

16. Ne deu comanar a negun qui haze scrivania l'offici ordinari d'aquella Cort en què ha la dita scrivania, encara que la regescha per substituït, ne als substituïts d'aquell. Pere terç en la Cort de Perpenyà, IIII. 20

17. Ne deu comanar offici públich o de juridicció a negun usurer. Jachme en la terça Cort de Barchinona, capítol IX.

18. Ne deu fer neguna comissió a negun official o jutge ordinari. Capítol de Cort del Rey en Martí en la Cort de Barchinona, capítol X. 25

19. Ne deu trametra per Cathalunya negun comissari sots qualsevulle nom sia appellat. Maria en la Cort de Barchinona, capítol XXIX.

20. Ne deu cometre les causes de appellació sinó a juristes. Pere terç en la Cort de Muntçó, VI.

4 no sup. lin. A²: om. A¹ 5 haver] emperò del. A²

21. Nec debet impedire in totum uel in parte inquisitores tabule. Iacobus secundus in tercia Curia Barchinone, capitulo IIII.

22. Rex non debet defendere nec ad compositionem admittere capientem clericum uel manus uolentas inicientem in illum. Iacobus primus in Curia Ilerde, capitulo 5 «Statuimus»; et capitulo «Idem dicimus».

23. Nec absens a loco ubi Curiam conuocauerit potest ipsam prorogare nisi per quadraginta dies, infra quos, si non erit personaliter in dicto loco, ex tunc est dicta Curia ipso facto soluta et circumducta. Maria in Curia Barchinone, capitulo III.

24. Rex non debet facere Constitutiones in Cathalonia sine approbacione et 10 consensu prelatorum, baronum, militum et ciuium Cathalonie, uel ipsis uocatis maioris et sanioris partis ipsorum. Et si aliqua Constitucio indigeat interpretacione debet fieri uocatis et auditis partibus per Regem cum quattuor prelatis si interuenire uoluerint, et quattuor richis hominibus, et quattuor militibus, et quattuor ciuibus et iurisperitis. Et si forte esset necessarium meliorare dictam interpretacionem, quod 15 illud faciat Rex cum consilio Curie Generalis tunc primo celebrande. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XIII. Et Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXXI; et in Curia Gerunde, capitulo X.

25. Nec debet in Cathalonia nec regno Maioricarum et insulis eidem adiacentibus ponere officiales et assessores et consiliarios eorum nisi Cathalanos; idem in 20 castellanis castrorum. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo I et II. Et Alfonsus tercius in Curia Montisalbi, capitulo XX. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo X. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo X et XI. Maria in Curia Barchinone, capitulo X et XI et finali.

26. Rex non debet concedere cartam contra cartam iuste concessam; immo si 25 littera contra aliam impetretur, uel que contineat aliquid contra priuilegium generale uel speciale, uel contra consuetudinem alicuius loci, non ualet, nec si contra ordinationes Curie aliquod priuilegium concedatur. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo VI et XVI. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XVI; et in tercia Curia Barchinone, capitulo XIII; et in Curia Gerunde, 30 capitulo IIII, VIII et XVII.

1 tatum *Pujol* | uel *E²*: seu *E¹* | partem *C* 3 dimittere *E* 4 iniacentem *U Pujol*: iniacientem *C* 6 conuenerit *C* per] infra *E* 7 ex tunc] tunc ex *E²*: tunc *E¹* 9 approbacione] appellacione *C* 11 alia *Pujol* | interpretacionem *U Pujol* 15 III *U*: III.us *Pujol* 17 X] V *C* 18 et *E²*: nec *E¹* 19 Catalanos *E³*: Catalanis *E²*: sint *E¹* 20 castrorum *om. E* Barchinone capitulo *om. C* 21 tercius¹ *om. U Pujol* 22 X²...23 finali] X.XI in fine *C* 23 X...XI] X.XI *U*: XXI *Pujol* 25 litteram *Pujol* | generalem uel specialem *Pujol* 26 alicuius loci *om. Pujol* 27 ordinationem *C* 28 secunda] prima *E* 30 IIII VIII] IIII, VI, VIII *U*: VI, VIII *Pujol*

1 1311/IV 4 1257/ca. «Statuimus» | ca. «Idem dicimus» 8 1422/III 15 1283/XIV 16 1300^a/XXXI 17 1321/X 20 1292/I | II 21 1333/XX | Petrus...22 X] 1359/X 22 1413/X | XI | 1422/X | XI | c.f. 27 1289/VI | XVI 28 1300^a/XVI 29 in¹...XIII] 1311/XIV | in²...30 XVII] 1321/IV | IX | XVII

21. Ne deu enpetxar en tot o en part los inquisido[r]s de la taula. Jachme en la terça Cort de Barchinona, capítol IIII.

34. Ne deu enpetxar en exercir la justícia lo Canceller, Vicicanceller o'l Regent ne qualsevulle altre delegat seu o sotdelegat relador o altre ministre de justícia per via de ^{99r/} dilació, sobresehiment, de prechs o de manaments o per altra via de empatxament. 5
Capítol de Cort del Rey en Martí en la Cort de Barchinona, capítol II.

35. Ne deu signar lo senyor Rey neguna carta, rescrit o provisió de justícia o tocant interès de part deduhible en juhí e si ho fa no val, ne official negun aytal provisió deu obtemperar sots pena de docens florins e lo impetrant en docens florins e en les despeses e interès de la part deu ésser punit. Capítol de Cort del Rey en Martí en la 10
Cort de Barchinona, capítol I.

24. Ne deu fer Constitucions generals de Cathalunya sinó ab aprovació e consentiment dels prelats, barons, cavallers e ciutadans de Cathalunya o ells appellats de la major e pus sana part d'aquells. E, si alguna Constitució ha menester enterpretar, deu-ho fer lo Rey appellades e hoÿdes les parts ab quatre prelats, si entrevenir-hi 15
volen, e quatre richs hòmens e quatre cavallers e quatre ciutadans e juristes. E si per ventura era necessari millorar la dita interpretació deu-ho fer lo Rey ab consell de la Cort general primer celebradora. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XIIIII. E Jacme segon en la Cort segona de Barchinona, capítol IIII.

25. ^{99v/} Ne deu en Cathalunya ne en lo regne de Mallorca e illes en aquell adjacents 20
metra o posar oficials ne assessors llurs sinó que sien Cathalans, ne encara castellans de castells. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol I, II. Alfons terç en la Cort de Montblanch, capítol IX. Pere terç en la Cort de Cervera, capítol X. Fferrando en la Cort de Barchinona, capítol X, XI. E Maria en la Cort de Barchinona, capítol X, XI, e final. 25

26. Ne deu atorgar carta contra carta justament atorgada, ans, si alguna carta és empetrada contra carta o que contengua res contra privilegi general o especial o contra costuma de algun loch, no val ne si privilegi sia contra ordinacions de Cort

⁴ de² in margine A²: om. A¹ 12 e correxi: en A 27 contengua correxi: contenguda A

27. Nec debet concedere alongamentum impediens solutionem censualium uel uiolariorum. Petrus tercius in prima Curia Barchinone, et in secunda, et in tercia; et in secunda Curia Dertose et in Curia Montissoni.

28. Nec eciam alongamentum super alio debito concessum ualet, nisi debitor
5 caueat soluere creditori in termino quo fuerit alongatus, nisi tempore exercitus concedatur. Et tunc persone non capte, quia captus in carcere non potest guidari neque alongari, nec a carcere extrahi, eciam racione armate, licet Rex possit crimen pro quo sit captus remittere. Iacobus primus in Curia Terrachone capitulo XII; et Petrus tercius in prima Curia Barchinone, Capitulum Curie.

29. Nec debet concedere alongamentum iudeo per quod christiano creditori
10 debitum differatur. Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XXII.

30. Nec debet concedere guidaticum uel saluam guardiam aliquibus singularibus personis, siue christianis uel iudeis, cum quilibet sit et esse debeat in guardia et defensione sua, et specialiter persone ecclesiastice; et si concedat non ualet, neque
15 pena in eis apposita potest peti. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XVII; et in tercia Curia, capitulo XV.

31. Nec debet ponere uel mittere penones uel porteros uel alium hominem, racione guidatici, in aliquo loco qui sit intra iurisdictionem castrorum richorum hominum uel militum. Iacobus secundus in Curia Montisalbi, capitulo III.

32. Nec debet dominus Rex uendere uel obligare suum sigillum. Iacobus secundus
20 in prima Curia Barchinone, capitulo VI.

33. Nec alicui sigilla sua committere preterquam in Curia sua. Iacobus primus in Curia Terrachone, capitulo XIII.

34. Rex non debet in exercicio iusticie impedire Cancellarium, Vicecancellarium,
25 Regentem Cancellariam, nec quemuis alium delegatum suum uel subdelegatum relatores seu alium ministrum iusticie per uiam dilacionis supersedimenti rogaminum mandatorum, uel aliquam aliam uiam impediendi. Martinus in Curia Barchinone, capitulo II.

35. Nec debet signare aliquam litteram uel rescriptum de iusticia uel tangentem
30 interesse partis deducibile in iudicium. Et si fiat non ualet, nec debet aliquis officialis ei obtemperare, alias incurrit penam ducentorum florenorum, et impetrans eciam in

2 in² om. E | in⁴ om. E 4 ualet] uidelicet U Pujol 5 creditori] et adiec. U Pujol | termino Pujol : in adiec. E que Pujol 7 alongari E² : alongan E¹ | crimen om. C 9 prima om. C 10 creditor C 13 suis CU Pujol | habeat E 14 et¹ om. E 15 posita C 16 capitulo² om. C 17 porterio C 18 alio Pujol 19 III U² : IIII U¹ 22 primus om. U Pujol 25 subdelegatum] uel adiec. U Pujol 29 uel¹] seu E 31 eis U Pujol

2 1365^b/cc | in secunda¹] 1368-1369/cc | 1372-1373/cc | in⁴...3 Dertose] 1365^a/cc 3 in...Montissoni] 1362-1363/cc 8 1235^a/XII 9 1365^b/cc 11 1350-1351/XXII 15 1300^a/XVII 16 in...XV] 1372-1373/XV 19 1307/III 20 1292/VI 22 1235^a/XIV 27 1409/II

atorgat. Alfons segon en la Cort de Montçó, capítol VI, XVI. Jachme segon en la Cort de Barchinona, capítol XVI. E en la Cort de Barchinona, capítol XVIII. E en la Cort de Gerona, capítol IIII, IX, XVII.

27. Ne deu lo senyor Rey atorgar alongament empatxant paga de censals ne de violaris. Capítol de Cort del Rey en Pere terç en les primera, segona e terça Corts de Barchinona e en les Corts de Tortosa e de Muntçó. 5

29. Ne deu atorgar a negun juheu alongament per lo ^{100r/} qual puxe ésser lo deute diferit a negun christià. Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XXII.

28. Ne val alongament atorgat a quisvulle, si donchs lo deutor alongat no assegura al crehedor de pagar-lo en lo terme del dit alongament, si donchs lo dit alongament no-s fahie per rahó de armada. Jachme primer en la Cort de Terragona, capítol XII. Ne deu atorgar alongament ne guiatge a negun qui sie pres. Capítol de Cort del Rey en Pere terç en la primera Cort de Barchinona. 10

39. Ne deu lo senyor Rey ne officials seus resebre res per composició ne en altra manera de negun pres ne soltar-lo de la presó o de la manleuta fins que haje restituït a la part lo mal fet o'l deute per que serà pres. Alfons segon en la Cort de Muntçó, capítol XIII. E Jacme segon en la primera Cort de Barchinona, capítol VI. 15

30. Ne deu atorgar guiatge o salvaguarda a neguns singulars, christians o jueus, con cascun sia e ésser dege en guàrdia e deffensió sua e especialment les persones ecclesiàstiques. E si l'atorga no val ne la pena que y sia posada se pot exegir. Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol XVII. E en la terça Cort, capítol XV. 20

31. Ne deu ^{100v/} posar ne metra penons o trametre porte[r]s o altres hòmens per rahó de guiatge en negun loch que sie de juridicció de castells de richs hòmens ne de cavallers. Jacme segon en la Cort de Muntblanch, capítol III.

37. Ne deu comprar alou dins lo terme de castell d'altre qui no'l tengua per ell. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol L. E Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol XXIII. 25

22 deu] comprar *del. A²* | posar *correxí* : e posar *A* 25 Ne...27 XXIII *in margine A²* : om. *A¹*

expensis et interesse partis, et in centum florenis punitur. Martinus in Curia Barchinone, capitulo I.

36. Nec debet recipere in se cessiones que de iure prohibentur fieri in potenciores. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo III.

5 37. Nec debet emere alodium infra terminos castri alterius qui non teneat illud pro domino Rege. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo L. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXIII.

38. Nec baronias, uel castra, uillas uel aliqua loca in contencione positas, nec acciones ipsarum emere seu alio titulo adquirere. Petrus secundus in Curia 10 Barchinone, capitulo LV.

39. Item non debet Rex nec eius officiales aliquid habere per compositionem uel aliter a malefactore uel debitore alicuius capti, uel ipsum a carcere uel manleuta liberare, donec malum fuerit primitus emendatum uel debitum persolutum. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo XIII. Iacobus in prima Curia Barchinone, 15 capitulo VIII.

40. Nec debet facere remissionem seu concedere alongamentum campisori *abatut*, donec creditoribus satisfecerit. Iacobus in secunda Curia Barchinone, capitulo VI.

41. Nec debet uendere Curiam, baiuliam uel uicariam. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXXII.

20 42. Nec debet concedere uectigalia in priuatam utilitatem. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XVIII.

43. Nec debet ponere uectigal contra formam assuetam uel in alio loco. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo XVIII; et in Curia Perpiniani, capitulo XV.

44. Item non debet recipere pecuniam pro concedendo licenciam extrahendi 25 uictualia prohibita tempore necessitatis. Iacobus secundus in secunda Curia Barchinone, capitulo X.

45. Nec debet spoliare aliquem sua possessione uel quasi sine cognicione. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XXIII.

46. Nec debet aliquem condemnare ad mortem uel mutilacionem membrorum uel 30 tormentis subicere, defensione debita non concessa. Alfonsus in Curia Montisalbi, capitulo XXV. Et Petrus tercius in Curia Perpiniani, capitulo XIII.

1 et¹ om. C 3 in se sup. lin. E²: om. E¹ | cessiones que] possessiones C 5 alterius castri C | tenet C 6 capitulo om. C 7 XXIII] XXIII E 8 boronias U: barones E 9 actionem C 11 aliquis eius officialis E 12 alias EC | capto EC manleuta] in manleuta C: manlenta Pujol 13 primitus U²: punitus U¹ 14 secundus om. EC | Iacobus] Item EC 17 VI E²: VIII E¹ 19 XXXII] XXII Pujol 21 XVIII] et in Curia Perpiniani capitulo XV adiec. E 22 ponere om. C | in om. E 25 secundus bis E 27 sine] absque U Pujol 29 condemnare] condepnare U²: d U¹ 30 defecione E

1 1409/I 4 1362-1363/III 6 1283/L | 1300^a/XXIV 9 1283/LV 13 1289/XIV 14 1228^b/VIII 17 1300^a/VI 18 1283/XXXII 20 1362-1363/XVIII 22 1362-1363/XVIII 23 in²...XV] 1350-1351/XV 25 1300^a/X 27 1283/XXIV 30 1333/XXV 31 1350-1351/XIV

38. Ne deu comprar baronies, castells, viles ne altres lochs litigiosos ne les accions d'aquells comprar ne en altra manera atquerir. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol LV.

36. Ne deu en si resebre ne admetre cessions, les quals són per dret prohibides ésser fetes en persones poderoses. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol III. 5

33. Ne deu comanar sos sagells sinó en la sua Cort. Jacme primer en la Cort de Terregona, capítol XIII.

33bis. Ço és lo sagell secret a son Camerlench e lo sagell major al patronotari. Capítol del Rey en Martí en la Cort de Barchinona, capítol IIII, VI.

32. Ne lo senyor Rey deu vendre ne obligar son sagell. Jachme segon en la primera 10 Cort de Barchinona, capítol VI.

41. Ne deu vendra la Cort, vegueria o batlia en venda de rendes que façe. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXVII.

42. Ne deu atorgar negun victigal per utilitat privada. ^{101r/} Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XVIII. 15

43. Ne deu imposar negun victigal contra la forma acostumada ne en altre loch. Pere terç en la Cort de Muntçó, capítol XVIII. E de Perpenyà, capítol XV.

44. Ne deu resebra peccúnia per atorgar a negun licència de traure victualles prohibides en temps de necessitat. Jachme segon en la segona Cort de Barchinona, capítol X. 20

45. Ne deu lo senyor Rey despullar negun de sa possessió o quaix sens coneguda de dret. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol XXIIII.

46. Ne deu condempnar nagun a mort o a mutilació de membres ne posar-lo a turment sens atorgar-li deguda defensió. Alfons en la Cort de Muntblanch, capítol XXV. E Pere terç en la Cort de Perpenyà, capítol XIII. 25

47. Ne deu resebre ne exhigir bovatge com ne haje feta general remissió. Jachme segon en la Cort de Barchinona, capítol XXVII. E en la Cort de Leyda, capítol XV. Alfons en la Cort de Muntblanch, capítol XXXIIII.

48. Ne deu reebre monedatge ne la quinta part dels hòmens qui són de sgleya o de barons o de cavallers o de ciutadans sinó axí com se feya en temps del Rey en Jachme. 30 Pere II en la Cort de Barchinona, VI.

⁶ la¹] sia del. A² 7 XIII A²: XIII A¹

47. Nec debet recipere bouaticum quia remisit ipsum. Iacobus in secunda Curia Barchinone, capitulo XXVII; et in Curia Ilerde, capitulo XV. Alfonsus in Curia Montisalbi, capitulo XXXIII.

48. Nec debet recipere monetaticum nec quintam ab hominibus ecclesiarum, baronum, militum et ciuium, nisi sicut tempore Regis Iacobi fuit fieri assuetum. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo VI.

49. Nec debet Rex nec eius officiales exigere uel recipere albergas, cenas et acapita in locis prelatorum, baronum, militum, uel ciuium, nisi in locis ubi Reges ab antiquo consueuerunt recipere. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo X; et in
10 Constitutione pacis «Diuiarum», et «Notum» capitulo «Preterea statuimus».

50. Nec debet Rex aliquid recipere ratione residui testamentorum piorum legatorum, eciam si Archiepiscopus Terrachone concesserit sibi. In Capitulo Curie Regis Petri tercii.

51. Nec debet distringere uel compellere homines alterius iurisdictionis uel domini
15 secum ire in exercitu nec in frontiis uel stabilitis inuitos ponere. Iacobus secundus in prima Curia Barchinone, capitulo XIX.

52. Nec debet facere empenimentum uel conuenienciam cum aliquo subdito suo, quia dominus non debet tenere partem, immo debet in iusticia esse communis omnibus. Alfonsus secundus in Curia Montissoni, capitulo VI.

20 De Pace et Treuga

1

1. Faciunt ad presentem rubricam Vsatici subsequentes:

«Si quis per treugam Domini».

«Auctoritate et rogatu».

25 «Laudauerunt».

«Omnia malefacta».

«Treuga data».

«Similiter nempe».

«Hec est pax».

1 bonaticum *U* | dimisit *C* | Iacobus] II.us *adiec.* *C* 2 capitulo XV *om. C* | XV *U*² : XVI *U*¹ 4 monenaticum *E*: monaticum *U*: mone[ta]ticum *Pujol* 7 et] uel *C* 8 baronum] uel *adiec.* *U Pujol* | uel] et *E* 10 statuimus] et capitulo «Item ab hac passe statuimus quod nullus uicarius» *adiec.* *E* : «quod nullus uicarius» *adiec.* *C* 11 testamentorum] uel *adiec.* *U Pujol* 12 Archiepiscopus *U*² : Archiepiscopo *U*¹ | Curie *sup. lin.* *E*² : *om. E*¹ 15 frontaneriis *E* stabilitate *Pujol* | inuitos] inimicos *C* 17 facere *E*² : d *E*¹ | empenimentum *U Pujol* 18 dominus] Rex *adiec.* *U Pujol* 19 hominibus *U Pujol* | secundus *om. C* 22 Faciunt... *prx. pg.* 8 Candidus ante de Pace et Treuga fuerint successiue posposuit *EC* | ad...subsequentes] ad supradictam infrascripta Vsatica subsequentes *C*

1 1300*/XXVII 2 in¹...XV] 1301/XV | 1333/XXXIV 6 1283/VI 9 1283/X | in²...10 Diuiarum] 1173/ca. «Preterea sancimus» 10 1225/ca. «Preterea statuimus» 12 1372-1373/cc 15 1292/XIX 19 1289/VI

49.^{101v/} Ne deu lo senyor Rey ne officials seus reebre ne exhigir albergues, cenes ne acaptes en lochs de prelats, de barons, de cavallers o de ciutadans sinó en los lochs hon antigament ho solie reebre. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol X. E en la Constitució de Pau e de Treva «*Diuiñarum*» et «*Notum*», [capítol] «*Preterea statuimus*» e en lo capítol «*Item ab hac pace statuimus quod nullus Vicarius*». 5

50. Ne deu resebra ne pendre res del residuu de testaments o de lexas pias, encara que l'archabisbe e altres bisbes de Cathalunya li o consentisen. Capítol de Cort del Rey en Pere en la terça Cort de Barchinona.

51. Ne deu compel·lir ne forçar nagun que sia d'altre senyoria o juridicció anar ab ell en host ne per força metre'ls o posar en stablides ho en fronteres. Jachme segon en la primera Cort de Barchinona. 10

22. Ne deu deffendre ne admetre a composició nagun qui haje apresonat algun clergue o meses ses mans violentes sobre aquell. Jachme primer en la Cort de Leyda, capítol «*Statuim*». E en lo capítol «*Axí mateix diem*».³⁸

52. Ne deu fer empeniment o covinença ab negun de sa senyoria car senyor no deu tenir part ans deu ésser cominal en ^{102r/} justícia a totes les gents. Alfons segon en la Cort de Muntçó, capítol VI. 15

De Pace et Treuga generali

1

1. Fan a la present matèria los Usatges: 20
 «Totes les naus» ab sis Usatges subsegüents.
 «Si nagun per treva de senyor».
 «Per auctoritat e prechs», II.
 «Ioharen» [*sic*] ab altres tres Usatges subsegüents.
 «Tots hòmens pusque hauran acuydat». 25

¹ rebre *Iglesia* 4 *Notum*... *Preterea correxi*: *Notum et Preterea A* 21 subsegüent *Iglesia*

³⁸ Es tracta de les Corts de Pere I a Lleida, 1211.

«Omnes quippe naues», cum Vsaticis subsequentibus.

«Item statuerunt prefati Principes».

«Constituerunt igitur ut si quis».

«Omnes homines postquam».

5 «Statuerunt eciam idem Principes».

«Denique sepedicti Principes».

«Treugam Domini».

«Item Hugo Candidus».

2. Quia reperitur quod Raymundus uetus comes in comitatibus Ceritanie et
10 Confluentis, Elnensis diocesis, fecit de Pace et Treuga unum statutum quod incipit:
«Cunctis pateat hanc uidentibus», etc.

3. Fecit eciam in eadem diocesi aliud statutum quod incipit: «Hec est Treuga et Pax
confirmata ab Archiepiscopo Narbonensi».

4. Item in episcopatu Eusone fecit aliud statutum quod incipit: «Hec est pax
15 confirmata ab episcopis, abbatibus».

5. Deinde quidam Cardinalis legatus apostolicus in concilio Gerunde fecit
quamdam confirmationem Pacis et Treuge, que incipit: «Item Hugo Candidus».

6. Postea comes Raymundus Berengarii fecit unum statutum quod incipit: «Anno
ab Incarnacione Domini MCLXIII».

20 7. Item aliud statutum quod incipit: «Treugam etenim Domini confirmarunt
fortiter» etc., sub quo continentur tria capitula. Primum capitulum incipit: «Item
constitutum est quod si aliquis filius». Secundum incipit: «Item constitutum est quod
si aliquis fecerit». Tercium capitulum incipit: «Item constitutum est concilio».

8. Postquam uero Princeps Cathalonie fuit Rex Aragonum dominus Rex Alfonsus
25 primus fecit quamdam Constitutionem de Pace et Treuga generalem per totam
Cathaloniam, a Salsis usque ad Dertusam et Ilerdam, cum earum confinibus, que
incipit: «Diuiinarum et humanarum rerum tuicio», etc. Datum a Fondaldar anno
MCLXXIII.

9. Fecit eciam quamdam executoriam dicte Constitutionis, que incipit «Ildefonsus,
30 Dei gracia Rex», etc.

1 cum...subsequentibus] cum sex sequentibus *E*: cum sex Vsaticis subsequentibus *C* 5 idem] hiidem *CU Pujol*
8 Candidus] De Pace et Treuga fuerunt successiue plures Constitutiones edite tam particulares in certis diocesis
quam generales per totam Cataloniam obseruande *adiec. E* (Constitutiones... Cathaloniam) *C* 13 Narbonensi] etc.
adiec. EC 14 Eusonie *E* 15 abbatibus] etc. *adiec. EC* 16 Gerundensi *C* 17 Item *sup. lin. E²: om. E¹ | Item*] etc.
adiec. E | Candidus] etc. *adiec. E* 19 MCLXII *U Pujol* 20 statutum *E²: e E¹* 22 si *om. EC* 23 concilio] etc. *adiec.*
EC 24 fuerit *C | Ildeffonsus E (-f-) C* 25 generaliter *C* 27 etc. *om. E | Datum*] Data *E | font daldar E²: fonot E¹*

10 VS 12 VS 14 VS 17 VS 18 VS 20 VS 25 1173 29 1192

«Statuïren encara aquells mateys Prínceps».

«Statuïren que si negú irà o serà».

«Semblantment statuïren e loaren».

«D'aquí avant los dits Prínceps».

2. De Pau e de Treva general en Cathalunya són estats en diverses temps fets molts 5
statuts e Constitucions, ^{102v/} axí particulars en alguns bisbats, com generals per tota
Cathalunya. Car trobe's que'l compte Ramon en los comptats de Cerdanya e de
Conflent del bisbat d'Euna féu un statutut qui comença «*Cunctis pateat hanc*
uidentibus» etc.

3. E un altre en aquell mateix bisbat d'Euna qui comença «*Hec est Treuga et Pax* 10
confirmata ab archiepiscopo Narbonensi» etc.

4. Ítem en lo bisbat de Osona fou fet un statut de Pau e de Treva qui comença «*Hec*
est pax confirmata ab episcopis, abbatibus» etc.

5. Ítem un cardinal legat per auctoritat apostolical en lo consili de Gerona féu un 15
statut o confirmació de Pau e de Treva qui comença «*Item Vgo Candidus*».

6. Ítem lo compte de Barchinona en Ramon Berenger sobre Pau e Treva féu un
Usatge qui comença «*Anno ab Incarnacione Domini MCLXIII*».

7. Ítem se'n trobe un statut qui comença «*Treugam etenim Domini confirmarunt*
fortiter» etc. En lo qual ha tres capítols, lo primer comença «*Item constitutum est quod*
si aliquis filius». Lo segon comença «*Item constitutum est quod si aliquis fecerit*». Lo 20
darrer comença «*Item constitutum est consilio*» etc.

8. E depuys que Príncep de Cathalunya fon Rey de Aragó lo primer Rey Alfonso féu
^{103r/} una Constitució de Pau e de Treva general per tota Cathalunya de Salses fins a

4 de aquí *Iglesia* 8 statut *Iglesia* 10 E un] et infra *Iglesia* 14 un¹ sup. lin. A²; om. A¹: id est *Iglesia* | un²] infra
Iglesia 16 un] infra *Iglesia* 18 un] infra *Iglesia* | confirmarant *uidetur*: confirmaverunt *Iglesia* 20 aliquis¹] fecerit
del. A² 21 comença] començ *Iglesia* 22 lo primer bis A

10. Deinde Rex Petrus primus fecit quamdam Constitutionem de Pace et Treuga, que incipit «Hec est pax quam dominus Petrus», etc. Datum Barchinone¹⁶ Kalendas Aprilis, anno MCXCVIII.

11. Fecit eiam illam Constitutionem que incipit «In primis parentum nostrorum», etc. Datum Barchinone in mense iunii anno MCC.

12. Fecitque aliam Constitutionem que incipit «Si quis de magnatibus», etc. Datum apud Podium Ceritanum, anno Domini MCCVII.

13. Post mortem predicti Regis Petri, existente Rege Iacobo filio suo in infanti-
10 etate, quidam cardenalis legatus apostolicus, auctoritate apostolica, fecit quamdam
Constitutionem de Pace et Treuga, que incipit «Ad honorem Dei Omnipotentis, qui
auctor est pacis», etc. Datum Ilerde, anno Domini MCCXVIII.

14. Postremo Rex Iacobus primus fecit quamdam Constitutionem de Pace et
Tregua, que incipit «Ad honorem», etc. Datum Almudauer, VIII Kalendas iulii, anno
MCCXVIII.

15 15. Item fecit aliam Constitutionem, que incipit «Notum sit cunctis», etc. Datum
Dertose, VI Kalendas Madii, anno MCCXXV.

16. Item fecit aliam Constitutionem, que incipit «In Christi nomine sit omnibus
manifestum», etc. Datum Barchinone XII Kalendas ianuarii, anno Domini
MCCXXVIII.

20 17. Item fecit aliam Constitutionem confirmatoriam predictarum, que incipit «In
nomine sancte et indiuidue Trinitatis», etc. Datum Terrachone, VII idus februarii,
anno MCCXXXIII.

18. Item fecit aliam ultimam Constitutionem, que incipit «In Christi nomine; sit
notum cunctis», etc. Datum Terrachone, XVI Kalendas Aprilis, anno Domini
25 MCCXXXIII.

19. De Pace et Treuga fuerunt succesive plures Constitutiones edite, tam
particulares in certis diocesibus quam generales per totam Cathaloniam, inuiolabiter
obseruande. Verum quod omnes supradicte Constitutiones, ut plurimum, continent
quasi idem, ideo breuitatis causa intendo ex omnibus his inserere solum unam,
30 supplendo in margine et ponendo concordancias aliarum, et quod in aliis plus positum

² Barchinone *correx*: Gerunde O 4 illam] aliam E | illam...6 Fecitque om. C 5 Datis U 6 fecit quoque Pujol 7 MCCVIII U Pujol 8 in infantili] in infanti E: infantis U Pujol 11 Datis U | MCCXVIII E 13 VIII E | anno Domini C 16 MCCXXV...18 Domini om. E 18 Kalendas XII C 21 etc om. U | VII] VI E 23 sit...24 notum om. E 25 MCCXXXIII] De Pace et Treuga generali *adiec.* E 27 diocesis EC 28 obseruande] ut supra proxime di(ctum) *adiec.* C 29 his] hic E | inserte U Pujol 30 et²... *prx. pg.* 1 fuerat om. E

¹ [*Gir > Bar] 1198 4 1200 6 1207 9 1214 12 1218 15 1225 17 1228* 20 1235^a 23 1235^b

¹⁶ No puc aportar una raó per la qual aquestes Constitucions de Pau i Treva, d'1 d'abril de 1198, es troben datades a les dues versions, llatina i catalana, a Girona, quan la tradició manuscrita les situa a Barcelona (vegeu bibliografia a les Taules II i IV).

Tortosa e Leyda ab lurs confinis, qui comença «*Diuiinarum et humanarum rerum tuicio*» etc., data a Fontdaldar anno *MCLXXIII*.

9. Ítem ne féu una altra Constitució o executòria data en Barbastre en nombre de l'any MCXCII, qui comença «*Aldefonsus Dei gracia Rex*» etc.

10. En après lo Rey en Pere primer féu una Constitució de Pau e de Treva qui comença «*Hec est pax quam dominus Petrus*» etc., data a Gerona kalendas d'abril anno *MCXCVIII*.

11. Ítem ne féu una altra qui comença «*In primis parentum nostrorum*» etc., data en Barchinona en juy[n] anno *MCC*.

12. Ítem ne féu una altra qui comença «*Si quis de magnatibus*» etc., data en Puigcerdà anno *MCCVII*.

13. Aprop mort del dit Rey en Pere stant son fill lo Rey en Jachme en edat infantil fou tramès per lo Papa un cardinal legat, lo qual per auctoritat apostolical féu una Constitució de Pau e de Treva qui comença «*Ad honorem Dei omnipotentis qui auctor est pot [sic]*» etc., data a Leyda anno *MCCXIII*.

14. E [d]epuys lo dit Rey en Jachme primer féu una Constitució de ^{103v/} Pau e de Treva qui comença «*Ad honorem*» etc., data [a] Almudéver a VIII kalendas de juliol anno *MCCXVIII*.

15. Ítem ne féu ell mateix una altra Constitució qui comença «*Notum sit cunctis*» etc., data a Tortosa a VI kalendes de maig anno *MCCXXVIII*.³⁹

16. Ítem ne féu una altra qui comença «*In Christi nomine sit omnibus manifestum*» etc., data en Barchinona, a XII kalendas de janer, anno *MCCXXVIII*.

17. Ítem ne féu una altra a confirmació de les desús dites qui comença «*In nomine sancte et indiuidue Trinitatis*», data a Tarragona a VII idus de febrer, anno *Domini MCCXXXIII*.

18. Ítem ne féu una altra qui comença «*In Christi nomine sit notum cunctis*» etc., data a Tarragona a XVI kalendas d'abril, anno *Domini MCCXXXIII*.

³⁹ Es tracta de les Corts de Jaume I a Tortosa, 1225.

fuerat quam in ista non omittam eciam ponere post eamdem quanto breuius potero, sic tamen ut nihil de contingentibus omittatur.

Et quia Constitutio per Regem Iacobum primum tempore exercitus Maioricarum facta Barchinone et confirmata Terrachone fuit iterum per eundem Regem Iacobum
5 Terrachone et demum per Regem Petrum secundum Barchinone eciam confirmata, ideo duxi eam, ut sequitur, inserendam, cuius tenor sequitur et est talis:

19,0. «In Christi nomine. Sit omnibus manifestum, quod Nos Iacobus, Dei gracia, Rex Aragonum, comes Barchinone, dominus Montispessulani, uolentes antecessorum nostrorum sequi uestigia et exempla, cum consilio uenerabilium patrum nostrorum
10 Terrachone archiepiscopi, B[erengarii] Barchinonensis, G[uillelmi] Vicensis, G[uillelmi] Gerundensis, Episcoporum, abbatum et nobilium uirorum Nunionis Sanctii, Hugonis comitis Impuriarum, G[uillelmi] de Montecateni, G[uillelmi] de Ceruaria, Hugonis de Mataplana, R[aymundi] Alamani, Geraldii de Ceruillione, G[uillelmi] de Claromonte, et multorum aliorum militum, ciuium et aliorum
15 proborum hominum uillarum Cathalonie, paces et treugas perpetuas, a Sinca usque ad Salsas, statuimus in hac forma:

19,1. »Ita quod omnes ecclesie et ecclesiarum persone, cuiusque ordinis sint, cum omnibus rebus eorum et iuribus sub hac pace sunt constitute.

§ Idem in Constitutione «Anno ab Incarnatione Domini» in principio et in
20 Constitutione «Diuiuarum» capitulo «In primis» et in Constitutione «Hec est pax» in principio et in Constitutione «In primis» in principio et in Constitutione «Ad honorem» in principio et in Constitutione «Notum» capitulo «In primis», et in Constitutione Cardinalis, capitulo I.

»Item cimiteria et sacraria cuiuscumque ecclesie in circuitu constituta nullus
25 inuadere aut infringere presumat, nihilque inde abstrahere attemptet, feriendis huius statuti temeratoribus pena sacrilegii inferenda et ab episcopo eiusdem loci distringenda; satisfaccione dupli damni quod fecerint ei qui passus est prestanda.

19,2. »Ecclesias quoque incastellatas sub Pacis et Treuge defensione constituimus, ita tamen quod si raptores uel fures in eisdem ecclesiis predam uel alia malefacta
30 congregauerint, querimonia ad episcopum in cuius episcopatu fuerit commissum, et

¹ fuerit C | quam U²: in U¹: quare Pujol | quando Pujol 2 ut] quod E 3 primum om. E 4 fuit...5 Terrachone in margine adiec. E²: om. E¹ 6 talis] Constitutio pacis et treuge Regis Iacobi primi confirmata per Regem Petrum secundum in generali Curia Barchinone adiec. C 9 nostrorum² om. C 14 aliorum¹ E²: aliorum milit E¹ 17 ecclesiastice U Pujol | cuiuscumque E 18 ha C 19 Idem...23 I in margine EU: in textu C | ab C²: Domini C¹ 22 in¹ C²: et C¹ 25 temptet C | faciendis U Pujol 27 prestanda] idem in Constitutionibus supra dictis in earum principio adiec. C

³ 1228^a 19 in³...20 primis] 1173/ca. «In primis» 20 Constitutione²...pax] 1198 21 Constitutione¹...primis] 1200 | Constitutione²...22 honorem] 1218 22 Constitutione...primis] 1225 23 1214/ca. I

19. De totes les sobredites Constitucions, per ço car totes quasi dien una matexa cosa, per abreviar no n'enten[c] a explicar sinó una, suplent e posant en lo marge de aquella les concordances de les altres. E ço qui sia més en les altres que en aquesta aytan bé explicaré de guisa que tot hic sia e res no ych fallega d'açò qui en neguna Constitució de Pau e de Treva statuït sia. 5

E, per ço car aquella Consti^{104r}/tució que féu lo Rey en Jachme a Barchinona fou confirmada per ell mateix en dues Constitucions que féu a Tarragona, axí mateix, e per lo Rey en Pere segon en la Cort que tench a Barchinona, e per lo Rey en Jachme segon en la Cort que tench a Montblanch, per ço enten[c] explicar e aromançar aquella més que no altra, e comença «*In Christi nomine sit omnibus manifestum*», la sèria de la qual és de la tenor següent: 10

19.0. «En nom de nostre senyor Jhesu Christ sia a tots manifest que Nós, en Jacme, per la gràcia de Déu Rey d'Aragó, Comte de Barchinona, senyor de Montpayller, volents seguir de nostres precessors les vestígies e eximplis ab consell dels venerables pares nostres archabisbe de Tarragona, Ramon de Barchinona, G[uillem] de Vich, G[uillem] de Gerona, bisbes, e de abats e dels nobles barons Nuynó Sanç, Huc Compte de Impúries, G[uillem] de Muntcada, G[uillem] de Cervera, Hugo de Mataplana, Ramon Alamany, Gerau de Çervelló, G[uillem] de Claremunt e de molts altres cavallers, de ciutadans e d'altres prohòmens, hòmens de vil·les de Cathalunya, paus e treves perpetuals de Sincha fins a Salses statuïm en aquesta forma: 15 20

19.1. »En axí que totes les sgleyes, ecclesiàstiques persones ^{104v}/ de qualsevulla orde sien ab totes lurs coses [e] drets sots aquesta pau constituïdes.

§ Concorda en la Constitució «*Diuiinarum*», «*Hec est pax*», [capítol] «*In primis*», «*Ad honorem*», «*Notum sit cunctis*», capítol I. E en la Constitució «*Anno ab incarnatione*» e en la Constitució del cardenal *a lateri*. 25

Ítem los simenteris e sacraris en circuit de qualsevulle esgleya constituïts negun no·ls envasesque ne·ls presumesque infringir ne assejar de traure'n res. E qui contra

22 ab...pau in margine A²: om. A¹ 23 Concorda...25 lateri in margine adiec. A²

ad nos siue ad nostrum baiulum deferatur; et ex tunc nostro iudicio uel baiuli quod commissum fuerit emendetur uel a Pace et Treuga predicta ecclesia sequestretur.

§ Idem in Constitutione «Diuiarum», capitulo «Ecclesias quoque», et in Constitutione «Hec est pax», capitulo «Eas uero», et in Constitutione «In primis»,
5 capitulo «Ecclesias», et in Constitutione «Notum sit», capitulo «Ecclesias».

19,3. »Dominicaturas canonicorum et ecclesiarum monasteriorum sub pacis securitate constituimus, pena dupli restitutionis imminente eis qui eos inuadere presumpserint.

§ Idem in Constitutione «Diuiarum» et Constitutione «In primis» et
10 Constitutione «Notum sit cunctis», capitulo «Dominicaturas».

19,4. »Clericos, monachos, pupillos, uiduas, orphanos, sanctimoniales cum omnibus rebus suis sub eadem pacis defensione constitutos decreuimus; ita quod nemo eos apprehendat et nihil eis iniurie inferat, nisi in maleficiis inuenti fuerint. Si quis in aliquem istorum manus uiolentas iniecerit, uel aliquid eis abstulerit, ablata in
15 duplum restituat, et de iniuria nihilominus iudicio episcopi in cuius diocesi commissum fuerit illis satisfaciatur. Sacrilegii uero pena episcopo dependat.

§ Idem in Constitutione «Diuiarum» et «In primis», capitulo «Sed et clericos», et in Constitutione «Hec est pax», capitulo «Clericos uero», et in Constitutione «Ad honorem» et «Notum», capitulo «Item sub eadem pace ponimus et constituimus
20 omnes clericos», et in Constitutione Cardinalis, capitulo I.

19,5. »Inmunitates quoque Templi et Hospitalis Iherusalem, necnon et aliorum locorum uenerabilium cum omnibus rebus suis, sub eadem pace et defensione et pene interminacione pariter cum ecclesiis clericis constituimus.

§ Idem in Constitutione «Diuiarum» et «In primis» et «Ad honorem» capitulo
25 «Inmunitates» et in Constitutione Cardinalis legati capitulo VIII.

19,6. »Villanos uel uillanas ecclesiarum uel locorum religiosorum et canonicorum, et nostros, et omnes res eorum, tam mobiles quam immobiles et semouentes, uidelicet, boues, oues, asinos et asinas, equos et equas, et cetera animalia, siue sint apta ad

1 et ex] ex U : et Pujol 2 ecclesia] etiam EC 3 Idem...5 Ecclesias² in margine EU : in textu C : om. Pujol
6 ecclesiarum et adiec. E 7 eminente E 9 Idem...10 Dominicaturas in margine E : in textu C : om. U Pujol | et¹] in
adiec. E | et²] in adiec. E 14 aliqua Pujol | iniecerit U² : iniacerit U¹ : iniacerit Pujol | aliquid] ad E 15 et om. E
17 Idem...20 I in margine E : in textu C : om. U Pujol 21 Ierusalem C 23 clericis om. C 24 Idem...25 VIII in
margine E : in textu C : om. U Pujol 25 legati om. E 26 uel] et E² : q E¹ | canonicorum E² : locorum E¹ 27 omnes E² :
om. E¹

3 1173/ca. «Ecclesias quoque» 4 Constitutione¹...uero] 1198/ca. «Eas uero» | Constitutione²...5 Ecclesias]
1200/ca. «Ecclesias» 5 Constitutione...Ecclesias²] 1225/ca. «Ecclesias» 9 1173/ca. «Dominicaturas»
Constitutione²...primis] 1200/ca. «Dominicaturas» 10 1225/ca. «Dominicaturas» 17 1173/ca. «Sed et clericos»
1200/ca. «Sed et clericos» 18 Constitutione¹...uero] 1198/ca. «Clericos uero» | Constitutione²...19 honorem]
1218/ca. «Item sub hac Pace et Treuga» 19 1225/ca. «Item sub eadem pace ponimus et constituimus omnes
clericos» 20 1214/I 24 1173/ca. «Inmunitates» | 1200/ca. «Inmunitates» | 1218/ca. «Inmunitates» 25 1214/VIII

açò farà pena de sacrilegi incorrerà per lo bisbe d'aquell loch exegidora, feta satisfacció del doble del dan donat a aquell qui·l dan haurà sofert.

19,2. »Les esgleyes encastellades sots deffensió de Pau e de Treva constituïm. Axí emperò que, si robadors o ladres en aquelles esgleyes ajustaran·los los furts o malefics, que·n sia feta querimònia al bisbe en lo bisbat del qual serà comès e a Nós o al nostre batle. E puys que per nostre juý o del batle ço qui serà stat comès sia esmenat o la dita esgleya de Pau e de Treva seqüestrada.

§ Ídem la Constitució «*Diuiñarum*», «*Hec est pax*», «*In primis*», «*Notum sit cunctis*», capítol «*Ecclesias quoque*».

19,3. »Les senyories de canonges e de monastirs sots seguretat de pau constituïm, pena de restitució del doble imminent a aquells qui·ls presumiran invadir.

§ Ídem la Constitució «*In primis*», «*Notum sit cunctis*», capítol «*Dominicaturas*».

19,4. »Clergues, mongos, pubils, vídues, òrphens e monges ab totes llurs coses sots aquella mateixa deffensió de pau constituïts ésser declaram, axí que nagú no·ls prengua ne lus face alguna injúria si donchs no eren trobats ^{105r/} en malefics. E, si negun en algun de ells metrà ses mans violentes o llurs tolrà res, ço que lus haurà tolt lus restituescha en doble e noresmenys los satisfage de la injúria a conexença del bisbe d'aquell loch on serà stada comesa. E pag la pena de sacrilegi al bisbe.

§ Ídem la Constitució «*Diuiñarum*», «*In primis*», capítol «*Sed de clericos*», «*Hec est pax*», capítol «*Clericos ut*», «*Ad honorem*» e «*Notum*», capítol «*Item sub eadem pace ponimus omnes clericos*», e la Constitució del Cardenal, capítol I.

19,5. »Inmunitats del Temple e de l'Espital de Jherusalem e dels altres lochs venerables ab totes llurs coses sots la dita pau e deffensió e interminació de pena ensemps ab les sgleyes e clergues constituïm.

⁸ Ídem...9 quoque *in margine adiec. A*² ¹¹ aquells *correxí* : aquelles *A* ¹² Ídem...*Dominicaturas in margine adiec. A*² ¹⁴ declaram *correxí* : declarats *A* ¹⁹ Ídem...21 *I in margine adiec. A*² ²⁰ e *correxí* : est *A*

arandum siue non, sub Pacis et Treuge securitate ita constituimus, ut nullus eos capiat uel inuadat, in corpore proprio uel in rebus mobilibus uel immobilibus, damnum eis inferat, nisi in maleficiis inuenti fuerint, uel quando in caualcatis cum dominis suis aut cum aliis iuerint. Sed postquam ad domos reuersi fuerint sub predicta pace
5 remaneant.

§ Idem in Constitutione «Diuiarum» et «In primis», capitulo «Villanos», et in Constitutione «Ad honorem», capitulo «Item uillanos» et capitulo sequenti, et in Constitutione «Notum», capitulo «Item sub hac pace sunt uillani».

19,7. »Ciues uero et burgenses et omnes homines nostros et uillarum nostrarum
10 cum omnibus rebus eorum mobilibus et immobilibus, sub nostra pace constituimus.

§ Idem in Constitutione «Hec est pax» capitulo «Ciues» et in Constitutione «Ad honorem» et «Notum» capitulo «Item sub hac pace sint ciues» et in Constitutione Cardinalis capitulo IIII.

19,8. »Iudeos eciam cum omnibus rebus suis, mobilibus et immobilibus, sub nostra
15 pace constituimus.

§ Idem in Constitutione «Hec est pax», capitulo «Iudeos», et in Constitutione «Ad honorem» et «Notum», capitulo «Item sub hac pace sint iudei et saraceni».

19,9. »Et eciam pupillos, uiduas, orphanos.

§ Idem in Constitutione «Hec est pax», capitulo «Pupillos», et in Constitutione «In
20 primis», capitulo «Sed et clericos», et in Constitutione «Ad honorem» et «Notum», capitulo «Item sub hac pace sint uidue et omnes miserabiles persone».

19,10. »Villanos uel uillanas militum et eorum familias sub predicta pace constituimus.

§ Idem in Constitutione «Notum» capitulo «Item sub hac pace sunt uillani».

25 19,11. »Omnia animalia aratoria, columbaria, pallearia, abellaria, oliuaria et molendina, in predicta pace constituimus.

4 in erint *E*: inuenerint *U Pujol* 6 Idem...8 uillani in *marginē EU*: in *textu C*: om. *Pujol* 9 et³ om. *E* 10 sub... constituimus om. *EC* 11 Idem...13 IIII in *marginē EU*: in *textu C*: om. *Pujol* 12 et¹ om. *U* | sint...13 IIII] sunt uillani *E* | et²...Constitutione om. *C* 14 mobilibus...immobilibus om. *EC* 16 Idem...17 saraceni om. *E Pujol*: in *textu C*: in *marginē U* 18 eciam] in *adiec. C* | uiduas] et *adiec. C* 19 Idem...21 persone in *marginē EU*: in *textu C*: om. *Pujol* 21 uidue *C*²: iudei et sarraceni *C*¹ 22 uel om. *E*: et *C* | familia *EU Pujol*: familias *C* 24 Idem...uillani in *marginē EU*: in *textu C*: om. *Pujol* | capitulo om. *U* 25 Omnia...26 constituimus] ante et eciam pupillos *antepos. U Pujol*: columbaria etc. *adiec. C* | et om. *C*

6 1173/ca. «Villanos» | 1200/ca. «Villanos» 7 1218/ca. «Item uillanos» | ca. sequenti 8 1225/ca. «Item sub hac pace sunt uillani» 11 Constitutione¹...Ciues] 1198/ca. «Ciues» | Constitutione²...12 honorem] 1218/ca. «Item sub hac pace sint ciues» 12 1225/ca. «Item sub hac pace sint ciues» | 1214/IV 16 Constitutione¹...Iudeos] 1198/ca. «Iudeos» | Constitutione²...17 honorem] 1218/ca. «Item sub hac pace sint iudei et sarraceni» 17 1225/ca. «Item sub hac pace sint iudei et sarraceni» 19 Constitutione¹...Pupillos] 1198/ca. «Pupillos» | Constitutione²...20 clericos] 1200/ca. «Sed et clericos» 20 Constitutione...honorem] 1218/«Item sub hac pace sunt uidue» | 1225/ca. «Item sub hac pace sint uidue et omnes miserabiles persone» 24 1225/ca. «Item sub hac pace sunt uillani»

§ Ídem la Constitució «*Diūinarum*», «*In primis*», «*Ad honorem*», capítol «*Inmunitates*», e la Constitució del Cardenal capítol VIII.

19,6. »Vilans e vilanes d'esgleyes e de lochs religiosos e de canonges e nostres e totes lurs coses, axí mobles com immobles, e semovents, ço és bous, oveylles, àsens, someres, rosins, eugues e altres animals, si·s vol sien aptes a laurar o no, sots seguretat de Pau e de Treva axí constituïm que negú no·ls prengue ne·ls invasesque en propri 5
cors, o en béns mobles o immobles dan lurs façe, si donchs no seran stats trobats en malefícis, o quant van en cavalcades ab llurs senyors o ab altres, mas pusque sien tornats a llurs cases romanguen sots la dita pau.

§ Ídem la Constitució «*Diūinarum*», «*In primis*», capítol «*Villanos*» e la Constitució 10
«*Ad honorem*», capítol «*Idem uillanos*» et capítol següent, e la Constitució «*Notum*», capítol «*Item sub hac pace sint uillani*».

19,7. »Ciudadans e burgesos e tots hòmens nostres e de viles ^{105v/} nostres ab totes llurs coses mobles e immobles.

§ Ídem en la Constitució «*Hec est pax*», capítol «*Ciues*» e la Constitució «*Ad 15
honorem*» e «*Notum*» capítol «*Item sub hac pace sunt ciues*» e la Constitució del cardenal capítol VIII.

19,8. »Juheus encara ab tot ço del lur sots nostra pau constituïm.

§ Ídem en la Constitució «*Hec est pax*», capítol «*Iudeos*», la Constitució «*Ad 20
honorem*» e «*Notum*», capítol «*Sub hac pace sunt iudei*».

19,9. »Encara pubils, vídues e òrphens.

⁴ e semovents *correxī*: esser movents A 15 Ídem...17 VIII *in margine adiec.* A² 19 Ídem...20 iudei *in margine adiec.* A²

§ Idem in Constitutione «Diuiarum», capitulo «Neque mansiones», et in Constitutione «Hec est pax», capitulo «Oliuaria», et in Constitutione «In primis», capitulo «Neque mansiones», et in Constitutione «Ad honorem», capitulo «Item sub eadem pace sint apium», et in Constitutione «Notum», capitulo «Sub eadem pace sint omnia molendina», et in Constitutione Cardinalis capitulo VII.

19,12. »Item quod nullus homo animalia aratoria uel instrumenta arandi pro pliuio uel proprio debito uel alieno debito, nec pro delicto uel debito dominorum suorum pignoret uel capiat, eciam si fuerint specialiter obligata.

19,13. »Rustici uero nec familia eorum pro debito dominorum suorum uel propriis debitis uel fideiussoribus, nullo modo personaliter capiuntur, nec capti retineantur.

19,14. »Item mansiones aliquis non incendat uel alias ignem supponat ad nocendum.

§ Idem in Constitutione «Diuiarum» et «In primis», capitulo «Neque mansiones».

»Si uero barones nostri uel milites inter se guerram habuerint et ad expugnandum castrum uel fortitudinem inimicorum suorum uenient, et expugnando in ipso corpore castrum uel fortitudinis ignem supposuerint, non teneantur pro pace fracta.

§ Incendium prohibetur in Constitutione «Hec est pax» et «Ad honorem», capitulo «Prohibemus», et in Constitutione «In primis», capitulo «Siquis uero alium», uersu «seruata», et Constitutione Cardinalis, capitulo «Statuimus eciam quod nullus», et in Constitutione «Anno Domini», capitulo «Addidit».

19,15. »Terras in contencione positas nullus uillanus labore postquam inde commonitus fuerit ab eo in quo iusticia placiti non remanserit, nisi possessor paratus sit directum facere et complere.

§ Idem in Constitutione «Diuiarum» et Constitutione «In primis» capitulo «Terras».

»Si uero tercio monitus eas laborauerit et propterea damnum susceperit, non requiratur pro pace fracta. Salua tamen pace bestiarum deditarum in usu laboracionis et eorum qui eas gubernauerint uel custodierint cum omnibus. Nolumus enim quod

¹ Idem...5 VII in margine EU: in textu C: om. Pujol 4 apium om. C 6 Item...8 obligata] ante Omnia animalia antepos. U Pujol | pliuio...7 uel¹ U²: pliuio C: pleno uel U¹ 10 retineantur E²: detineantur E¹ 11 incendat E | igne Pujol 13 Idem...14 mansiones om. E Pujol: in textu C: in margine U 15 et om. U Pujol 18 Incendium...21 Addidit in margine EU: in textu C: om. Pujol 20 et¹] in adiec. E 23 commonitus] monitus C: conuencio U Pujol 25 Idem...26 Terras in margine EU: in textu C: om. Pujol 27 tercio] ter E: terras C 28 requiratur C 29 cum omnibus om. C

1 1173/ca. «Neque mansiones» 2 Constitutione¹...Oliuaria] 1198/ca. «Oliuaria» | Constitutione²...3 mansiones] 1200/ca. «Neque mansiones» 3 1218/ca. «Item sub eadem pace sint apium» 4 1225/ca. «Sub eadem pace sint omnia molendina» 5 1214/VII 13 1173/ca. «Neque mansiones» | 1200/ca. «Neque mansiones» 18 1198/ca. «Prohibemus» | 1218/ca. «Prohibemus» 19 1200/ca. «Siquis uero alium» uersu «seruata» 20 1214/ca. «Statuimus eciam quod nullus» 21 1202/ca. «Addidit» 25 1173/ca. «Terras» | Constitutione²...26 Terras] 1200/ca. «Terras»

§ Ídem en la Constitució «*Hec est pax*», capítol «*Pupillos*», la Constitució «*In primis*», capítol «*Sed et clericos*», la Constitució «*Ad honorem*» e «*Notum*», capítol «*Item sub hac pace sint uidue*».

19,10. »Vilans e vilanes de cavallers e lur família sots la dita pau constituïm.

§ Ídem en la Constitució «*Notum*» capítol «*Item sub hac pace sunt uilani*». 5

19,11. »Totes bèsties de laurar, colomers, pallers, fuschs de abelles, olivars e molins en la dita pau constituïm.

§ Ídem en la Constitució «*Diuiñarum*», capítol «*Neque menciones*», la Constitució «*Hec est pax*», capítol «*Oliuaria*», la Constitució «*In primis*», «*Neque menciones*», la Constitució «*Ad honorem*», capítol «*Item sub eadem pace sunt omnia molendina*», la 10 Constitució del Cardenal capítol VII.

19,12. »Ítem que null hom no penyor ne prengue bèsties de laurar ne instruments o aynes de lauraó per fermança ne per deute propri o d'altre ne per delicte o deute de lurs senyors encara que sien specialment obligats.

19,13. »Los pagesos ne lur companya no poden ésser personalment presos per deute 15 de llurs senyors e per llurs pròpies deutes o per fermançes en neguna manera ne presos ésser detenguts.

19,14. »Ítem los masos negun no·ls crem ne en altra manera meta foch per a noure. Si emperò barons nostres o cavallers qui entre si han guerra vendran a combatre algun castell o fortalesa de llurs enamichs e combatran mettent foch en lo cos del castell o 20 fortalesa, no·n sien tenguts per pau trencada.

§ Ídem en la Constitució «*Diuiñarum*» et «*In primis*», capítol «*Neque menciones*».

19,15. »Terres en contesa posades nagun vilà no les laure o conreu depuys que·n sia amonestat per aquell en qui la justícia del plet no romandrà que no·s façe, si donchs 106r/ lo possehidor no era apparellat de fer·ne dret e complir. E si aprop que·n serà estat 25 tres vegades amonestat les dites terres conresarà e per axò resebrà algun dan que no·l puxe requerir per pau trencada, salva emperò la pau de bèsties dedicades a hús de

¹ Ídem...3 uidue *in margine adiec.* A² | Pupillos] en *del.* A² 5 Ídem...uilani *in margine adiec.* A² 8 Ídem...11 VII *in margine adiec.* A² 10 capítol *correxí*: Constitució A 18 noure] metre foch és prohibit en la Constitució *Hec est pax ad honorem* capítol *Prohibemus* e la Constitució *In primis* capítol *Si quis uero alium, uersu Seruata*, en la Constitució del cardinal, capítol *Statuimus eciam quod nullus*, la Constitució *Anno Domini*, capítol *Addidit*, e en la Constitució *Notum*, capítol Ítem sots aquesta Pau constituïm que negun cavaller *in margine adiec.* A² 20 de...21 fortalesa *in margine* A²: *om.* A¹ 22 Ídem...menciones *in margine adiec.* A²

propter contumaciam rusticorum animalia aratoria deprehendantur, inuadantur uel disperdantur.

19,16. »Vias publicas, uel caminos siue stratas in tali securitate ponimus et statuimus ut nullus inde iter agentes inuadat uel in corpore proprio siue rebus suis
5 aliquid iniurie uel molestie inferat, nisi fuerint milites uel pedones de guerra, pena lese magestatis imminente ei qui contrafecerit post satisfaccionem dupli de malefactis et iniuriis damnum passo prestitam.

§ Idem in Constitutione «Diuiarum» et Constitutione «In primis» capitulo «Vias publicas» et in Constitutione «Hec est pax» capitulo «Caminos» et in Constitutione
10 «Ad honorem» et Constitutione «Notum», capitulo «Item sub hac pace sunt camini», et in Constitutione Cardinalis, capitulo V.

§ Hoc corrigitur in Curia Barchinone Regis Petri capitulo XVII et loco huius pene succedit hodie pena Vsatici «Camini et strate».

19,17. »Sub hac eadem pace constituimus milites et omnes illos qui iuerint cum
15 domina uxore militis, nisi fuerint bausatores uel proditores manifeste, quos ab ista Pace et Treuga penitus eicimus.

19,18. »Proditores dominorum suorum qui secundum Constitutionem scriptam innocenciam suam purgare noluerint ab hac pace et securitate tam eos cum omnibus suis bonis quam eorum complices et fautores excludimus et excipimus.

§ Idem in Constitutione «Diuiarum» et Constitutione «In primis», capitulo
20 «Proditores», et Constitutione «Notum», capitulo «Ab hac autem pace».

19,19. »Saluitates quoque tocius terre nostre tam nouas quam antiquitus constitutas sub predicta pace et securitate ponimus et constituimus.

§ Idem in Constitutione «Diuiarum» et «In primis», capitulo «Saluitates», et
25 Constitutione «Hec est pax», capitulo «Clericos», uersu «Loca autem».

1 deprehenduntur C 2 disperdantur] Concordat s. c. capitulo «Item quod nullus» et in Constitutione «Diuiarum» capitulo «Terras» et capitulo «Vias» uersu «Hoc generaliter» et in Constitutione «Hec est pax» capitulo «Camini» uersu «Boues» et in Constitutione «In primis» capitulo «Villanos» et capitulo «Terras» et «Ad honorem» capitulo «Villanos» uersu «Item animalia», in Constitutione «In nomine Domini» capitulo «Item sub hac pace sint uillani» et in Constitutione Cardinalis capitulo VI. *adiec.* C¹ : in Constitutione «Ad honorem» in *marginem post* capitulo «Terras» et *adiec.* C² 4 ut] et U *Pujol* | inde iter] inter C | agentes] agens EU *Pujol* 5 guerra] gravi *Pujol* 6 imminente om. U *Pujol* | ei] et *adiec.* U *Pujol* | maleficiis C 7 prestitura U *Pujol* : prestatam C 8 Idem...11 V in *marginem EU* : in *textu ante* pena lese *transposuit* C : om. *Pujol* 9 in² om. C 10 sunt] sint C 11 in om. U 12 Hoc...13 strate in *marginem EU* : in *textu C* : om. *Pujol* 14 eadem E² : hac E¹ | et...illos E² : bis E¹ | illos om. C iuerunt U 16 eiecimus C 17 scriptam C² : predictam C¹ 18 uoluerint C 19 bonis om. EC | et excipimus om. C 20 Idem...21 pace in *marginem EU* : in *textu C* : om. *Pujol* | capitulo] Saluitates et Constitutione Hec est pax *adiec.* E¹ : et *del.* E² 21 hac autem] autem hac U 22 antiquitus U² : antiquitus U¹ 24 Idem...25 autem in *marginem EU* : in *textu C* : om. *Pujol* | et¹] in Constitutione *adiec.* E | et²] in *adiec.* E

8 1173/ca. «Vias publicas» | Constitutione²...9 publicas] 1200/ca. «Vias publicas» 9 1198/ca. «Caminos» 1218/ca. «Item sub hac pace sunt camini» 10 1225/ca. «Item sub hac pace sint camini» 11 1214/V 12 1283/*XVII > XLII 20 1173/ca. «Proditores» | Constitutione²...21 Proditores] 1200/ca. «Proditores» 21 1225/ca. «Ab hac autem pace» 24 1173/ca. «Saluitates» | 1200/ca. «Saluitates» 25 1198/ca. «Clericos» uersu «Loca autem»

lauraó e d'aquells qui les governaran e les guardaran ab tot ço de llur, car no volem que per contumàcia dels pagesos les bèsties de lauró sien preses, invasides ne dispergides.

§ Ídem en la Constitució «*Diuiñarum*», «*In primis*», capítol «*Terras*».

19,16. »Vias públiques e camins e strades en tal seguretat posam e statuïm que negun no invasescha o scometa algun caminant en llur propri cors o llurs béns ne alguna injúria o molèstia lus façe, si donchs no són cavallers o hòmens de peu de guerra, crim de lesa magestat iminent [a] aquell qui contrafarà aprop que haje feta satisfacció del doble dels maleficis e injúries a aquell a qui seran fets.

§ Ídem la Constitució «*Diuiñarum*», capítol⁴⁰ «*In primis*», capítol «*Vias publicas*», la Constitució «*Hec est pax*», capítol «*Caminos*», la Constitució «*Ad honorem*», e «*Notum*», capítol «*Item sub hac pace sint camini*» e la Constitució del cardinal, capítol V.

19,17. »Sots aquesta mateixa pau constituïm cavallers e tots aquells qui iran ab dona muller de cavaller, si donchs no són basadors o traïdo[r]s manifestament, los quals d'aquesta Pau e Treva de tot en tot foragitam.

19,18. »Los traïdors a llurs senyors qui segons Constitució scripta no volran purgar llur ignocència d'aquesta pau e seguretat tan ben ^{106v/}ells ab tot ço de llur con lurs còmplices e factors separam e exceptam.

§ Ídem en la Constitució «*Diuiñarum*», e «*In primis*», capítol «*Proditores*», la Constitució «*Notum*», capítol «*Ab hac autem pace*».

19,19. »Les salvetats de tota nostra terra axí noves com antigament constituïdes sots la dita pau e seguretat posam e constituïm.

³ Ídem...*Terras in margine adiec. A² 7* contrafarà] açò és concordat en la Cort de Bar(chinona) del Rey en Pere capítol XVII e en loch d'açò succeheix la pena de l'Usatge Camins [e] strades *in margine adiec. A² 9* Ídem...*12 V in margine adiec. A² 19* Ídem...*20 pace in margine adiec. A²*

⁴⁰ Cal entendre, evidentment, no capítol sinó Constitució o Corts «*In primis*».

19,20. »Fures, latrones et eorum receptores, si redigere malum quod fecerint noluerint uel directum facere contenderint, a predicta pace et securitate seducimus cum omnibus rebus suis mobilibus uel immobilibus.

§ Idem in Constitutione «Diuiarum» et Constitutione «In primis», capitulo «Fures», et Constitutione «Hec est pax», capitulo «Constituentes» et infra est capitulum «Ab hac pace».¹⁷

19,21. »Item statuimus quod nullus homo capiat per se uel per alium, nec raubet nec raubare faciat aliquem hominem de genere laycum uel clericum, nisi acuydauerit ipsum ante per quinque dies; et hoc intelligimus de illis qui non sunt de guerra nec ualitores alicuius guerre. Et qui ceperit uel interfecerit eum sit statim proditor.

§ Idem in Constitutione «In Christi nomine notum sit cunctis», capitulo «Item statuimus quod nullus homo». Idem Iacobus in prima Curia Barchinone capitulo XXVII. Facit Vsaticus «Omnes homines postquam acuyndauerint».

19,22. »Ab hac pace excludimus hereticos manifestos et eorum credentes, fautores atque defensores, fures et latrones et eorum receptores, et publice excommunicatos nisi uoluerint se emendare ad mandatum episcopi.

§ Idem in Constitutione «Ad honorem» et Constitutione «Notum» et in Constitutione Cardinalis, capitulo «Ab hac autem pace» <et in Constitutione «Notum», capitulo «Ab hac autem pace»>.¹⁸

»Statuentes firmiter et insuper mandamus ut nullus eos defendat, immo manifestet eos et omnibus modis deuitet.

19,23. »Volumus preterea et mandamus ut nulli uioladores pacis manteneant, nec raptores, nec aliquis qui sit bausator appellatus sit sub pace, nisi uoluerit se purgare ad cognicionem nostre Curie.

2 uoluerit C | directum om. C | a E²: q E¹ | securitate] treuga C | reducimur Pujol 3 uel] et E 4 Idem...6 in margine EU: in textu C: om. Pujol | Diuiarum om. C | et] in adiec. E 5 et¹] in adiec. E 6 Ab] Sub E 7 uel] nec EC 8 raubare E²: s E¹ 11 Idem...13 acuyndauerint in margine EU: in textu C: om. Pujol 12 Iacobus] secundus adiec. U prima om. U 14 hac om. C 17 Idem...19 pace in margine EU: in textu C: om. Pujol | in² om. E 18 Ab...autem] Ab autem U 19 Ab...autem] Ab autem U 21 manifeste E: magifestet C | eos om. C | deuitet] alias denunciaret adiec. U Pujol 23 sit¹ om. U Pujol

4 1173/ca. «Fures» | Constitutione²...5 Fures] 1200/ca. «Fures» 5 1198/ca. «Constituentes» 6 1228/ca. «Ab hac pace» 11 1228/ca. «Item statuimus quod nullus homo» 12 1292/XXVII 17 Constitutione¹...honorem] 1218/ca. «Ab hac autem pace» | 1225/ca. «Ab hac autem pace» 18 Constitutione¹...pace] 1214/ca. «Ab hac autem pace» Constitutione²...19 pace] 1225/ca. «Ab hac autem pace»

¹⁷ Es refereix a un paràgraf situat dos capítols més avall, el qual s'ha numerat aquí com a 19,22. De tota manera, sembla que es tracta de la versió del mateix capítol (amb el mateix incipit) aprovada a altres Corts.

¹⁸ Sembla que hi ha una repetició incomprensible, a tots tres manuscrits, de la citació de Jaume I a les Corts de Tortosa (1225), ca. «Ab hac autem pace».

§ Ídem en la Constitució «*Diuiñarum*» e «*In primis*», capítol «*Saluetates*», la Constitució «*Hec est pax*», capítol «*Clericos*» uersu «*Locha autem*».

19,20. »Furtado[r]s, ladres e aquells qui·ls acuyllen, si no volen redreçar lo mal que fet hauran o contrastaran de fer-ne dret, de la dita pau e seguretat separam ab totes llurs coses mobles e immobles. 5

§ Ídem en la Constitució «*Diuiñarum*» e «*In primis*», capítol «*Fures*», la Constitució «*Hec est pax*», capítol «*Constituentes*», e dejús capítol «*D'aquesta pau*». ⁴¹

19,21. »Ítem statuim que negun hom per si ni per altre no prengue ne robe ne robar faça algun hom de linatge laich o clergue, si donchs no l'haurà acuydat ja abans per cinc dies. E açò entenem d'aquells qui no són de guerra ne valedors de alguna guerra. E qui·l pendrà o lo matarà sie tantost traïdor. 10

§ Ídem en la Constitució «*In Christi nomine notum sit cunctis*», capítol «*Idem statuimus quod nullus homo*», e Jachme segon en la primera Cort de Barchinona capítol XXVII e l'Usatge «*Tots hòmens hajen acuydat*».

19,22. »[D]e aquesta pau excludim e foragitam heretges manifets e llurs creens e factors e deffensors, furtadors e ladres e aquells qui·ls acuyllen, e los públicament excomunicats si donchs no·s volran esmenar a manament del bisbe, statuents fermament e sobretot mana[n]ts que null hom los guos deffendre hans los manifest e en tota manera los esqui. 15

§ Ídem en la Constitució «*Ad honorem*» e «*Notum*» e la Constitució del Cardenal, capítol «*Ab hac autem pace*». 20

¹ Ídem...² autem *in margine adiec.* A² ⁶ Ídem...⁷ *in margine adiec.* A² ¹² Ídem...¹⁴ acuydat *in margine adiec.* A² ²⁰ Ídem...²¹ pace *in margine adiec.* A²

⁴¹ Es refereix a dos capítols més avall, que he numerat com a 19.22.

§ Idem in Constitutione «Ad honorem», capitulo «Constituentes insuper» et capitulo «Volumus preterea», et in Constitutione «In Christi nomine notum sit cunctis», capitulo finali.

19,24. »Si quis uero miles uel ciuis contra huiusmodi Constitutionem commiserit 5 damnum, emendet illi cui malum fecerit infra quindecim dies; postquam monitus fuerit simplum; post quindecim dies duplum.

§ Idem in Constitutione «Diuiinarum», capitulo «Si quis contra huiusmodi», et in Constitutione «Hec est pax», capitulo «Quicumque ergo», et Constitutione «In primis», capitulo «Si quis contra hanc», et Constitutione «Ad honorem» et 10 Constitutione «Notum sit» et in Constitutione Cardinalis, capitulo «Si quis uero prescriptam».

»Prestandis insuper centum uiginti solidis de dupli moneta; rustici uero quindecim solidos episcopo et nobis ad quem querimonia fracte Pacis et Treuge dignoscitur contigisse.

19,25. »Si uero infra quindecim dies primos temerator constitute Pacis et Treuge 15 simplum non emendauerit, postea ut supradictum est duplum prestet; ita quod medietatem ipsius dupli habeat querelator et aliam medietatem episcopus, et Nos qui ad hanc iusticiam faciendam cum predicto episcopo extiterimus. Et insuper si infra pretaxatos quindecim dies, per nos uel episcopum uel nuntium aut nuncios nostros 20 idem temerator Pacis et Treuge commonitus damnum non emendauerit, deinde ipse malefactor et complices sui, adiutores et consiliatores eius ab episcopo excommunicentur, et a predicta Pace et Treuga separati intelligantur cum omnibus rebus suis. Ita quod malum quod propter hoc fuerit eis illatum non requiratur pro Pace et Treuga fractis; sed si malefactor et coadiutores eius iamdicto querelanti ullum 25 malum fecerint emendetur pro pace fracta.

§ Nec habebit amorem Principis immo sub eius acuydamento erit, in Constitutione «Diuiinarum», capitulo finali, et in Constitutione «Si quis de magnatibus».

1 Idem...3 finali in margine EU: in textu C: om. Pujol 5 dies] et adiec. E 7 Idem...11 prescriptam in margine EU: in textu C: om. Pujol | Diuiinarum U²: dussi U¹ 10 capitulo om. E | quis] quia C | uero] uersu adiec. U Pujol 12 solidos C | quindecim] uacuum EC 15 terminatos C 19 aut] uel E 20 treuga U²: treuga U¹ | monitus C 21 episcopo bis C 22 separati] nec habet amorem Principis ymo sub eius ecuydamento erit in Constitutione «Diuiinarum» capitulo fi et in Constitutione «Si quis de magnatibus» anteposuit C 23 Ita] Item U Pujol 24 si sup. lin. C²: om. C¹ | querelanti U²: quera U¹ 26 Nec...28 magnatibus in margine EU: in textu ante separati posuit C: om. Pujol 27 Si om. U

1 1218/ca. «Constituentes insuper» | ca. «Volumus preterea» 2 Constitutione...3 finali > 1228^a/XVI 7 1173/ca. «Si quis contra huiusmodi» 8 Constitutione¹...ergo] 1198/ca. «Quicumque ergo» | Constitutione²...9 hanc] 1200/ca. «Si quis contra *hanc» > «Si quis contra huiusmodi» 9 1218/ca. «Si quis uero prescriptam» 10 Constitutione¹...sit] 1225/ca. «Si quis uero prescriptam» | Constitutione²...11 prescriptam] 1214/ca. «Si quis uero prescriptam» 27 Constitutione¹...finali] 1173/c.f. | Constitutione²...28 magnatibus] VS

19,23. »Volem part açò ^{107r/} e manam que null hom mantengue los trencadors de Pau ne los raptors ne algun qui sie appellat bausador o bare [sie] sots Pau, si donchs no se'n volrà purgar a conexença de la nostra Cort.

§ Ídem en la Constitució «*Ad honorem*», capítol «*Constituentes insuper*» e capítol «*Volumus preterea*»; la Constitució «*In Christi nomine notum cunctis*», capítol final. 5

19,24-25. »E si algun cavaller o ciutadà contra la present Constitució haurà comès que esmèn lo dan an aquell a qui l'aurà fet dins quinze dies après que n serà amonestat en simple; après dels dits quinze dies pach lo doble. E més avant pach cent e vint ssols de moneda de doble, e los pagesos seixanta sols al bisbe e a Nós, a qui la querimònia de Pau e de Treva serà pervenguda. Si emperò dins los quinze dies primers lo trencador 10 de Pau e de Treva no haurà esmenat lo simple depuys segons que dit és pach lo doble, axí que la meytat del dit doble haje lo querelador, e l'altra meytat lo bisbe e Nós qui a fer aquesta justícia ab lo dit bisbe serem estats. E més avant, si dins los dits quinze dies per Nós o per lo bisbe o per nostre misatge o misatges lo dit t[r]encador de Pau e de Treva amonestat no haurà esmenat lo dampnatge, d'aquí avant lo dit malfaytor e sos 15 còmplices ajudado[r]s e consellado[r]s sien per lo bisbe excomunicats, e de la dita Pau e Treva sien entesos ésser separats ab tot ço del ^{107v/} lur. Axí que lo mal qui per açò lurs serà fet no puxen demanar per Pau o per Treva trencada, mas, si lo malfeytor e sos ajudadors faran negun mal al dit querelador, que li sie esmenat per pau trencada.

4 Ídem...5 final *in margine adiec.* A² 17 lur] aqui *del.* A² : Ne haurà lahor del Príncep, hans serà sot son acuydament, en la Constitució Diuinarum capítol final e en la Constitució De magnatibus *in margine adiec.* A²

19,26. »Preterea constituendum et firmiter obseruandum esse statuimus sub eadem Pace et Treuga dies dominicos et festiuos omnium sanctorum apostolorum esse et eciam Aduentum Domini usque ad octauas Epiphantie, et Quadragesimam usque ad octauas Pasce; diem quoque Ascensionis Dominice, necnon festum
 5 Pentecostes cum octauis suis, et quattuor festiuitates sancte Marie, et festiuitatem sancti Iohannis Baptiste, et sancti Michaelis et omnium sanctorum et festiuitates beate Eulalie Barchinone et sancti Felicis Gerunde et sancti Martini. Et fuerunt addite festiuitates Exaltacionis et Inuencionis sancte Crucis, Sancti Laurencii, Sancti
 10 Genesisii, quattuor Temporum, singulas uidelicet festiuitates cum suis uigiliis, cum omnibus eorum precedentibus et subsequenter noctibus: uidelicet ab occasu solis quo ipsa treuga Domini ingreditur usque ad ortum solis diei ipsius qua egreditur, et ab occasu solis quarte ferie usque ad solis ortum secunde ferie.

§ Concordat Extra de Treuga et Pace capitulo finali et in Constitutione «Diuiinarum», capitulo «Preterea illud». Item in Constitutione «Treugam et enim
 15 Domini confirmauerit» et capitulo «Item Hugo Candidus» et in Constitutione «Anno ab Incarnacione» capitulo «Pactum».

19,27. »Violatores autem pacis teneantur satis dare et pignora tenencia mittere in manu uicarii nostri in propriis personis. Si tamen dominus qui eos ad maleficium duxerit uel ad guerram uoluerit satis dare et pignora mittere pro se et militibus et
 20 hominibus qui de domo et familia sua fuerint, recipiatur.

§ Quod si nolit facere Rex debet eum distringere ut in Constitutione «Si quis de magnatibus» et eciam «Alii domini sui». Idem in Constitutione «In primis» et Constitutione «Ad honorem» et Constitutione «Notum sit cunctis» et in
 Constitutione Cardinalis capitulo «Violatores».

25 19,28. »Si uero homines monasteriorum uel aliorum locorum religiosorum inter se damnum dederint in corpore siue in rebus, et querimonia ista ad uicarium peruenerit, remittat eum uel eos ad dominos proprios. Et si ipsi infra quindecim dies in posse dominorum suorum resarcire noluerint deinde uicarius noster accipiat pignora tenencia in personis propriis, et causa illa fine debito terminetur.

1 sancimus E 3 eciam] ciam U | a quadragesima E 5 octauis U²: ac U¹ | festum E 8 Sancti¹ om. U Pujol Sancti² om. U Pujol 9 Temporum] ipsorum E 11 ad E²: ac E¹ | et om. E 12 ferie²] addicio adiec. U: addito adiec. Pujol 13 Concordat...16 Pactum in margine EU: in textu C: om. Pujol 15 confirmauerunt C | et² om. U Pujol 16 capitulo Pactum om. E 18 Si tamen] Sed tamen U: Sed tamen [si] Pujol | maleficia C 19 militibus] suis adiec. C 21 Quod...24 Violatores in margine EU: in textu C: om. Pujol | noluerit E 22 et²] in adiec. E 23 et¹] in adiec. E 24 Cardinalis om. C 26 querimonia E²: querimonia E¹ | ista om. E 27 infra...dies om. U Pujol 28 refarare (non liquet) uoluerit C | capiat C 29 propria persona E | fine] sine U Pujol

13 Liber Extra I.34.1 | 1173/ca. «Preterea illud» 14 Constitutione...15 Candidus] VS 15 Anno...16 Pactum] Disposició legal no identificada (VS?) 21 Constitutione...22 magnatibus] VS 22 Alii...sui] Disposició legal no identificada | 1200/ca. «Violatores» 23 Constitutione¹...honorem] 1218/ca. «Violatores» | Constitutione²...cunctis] 1225/ca. «Violatores» 24 1214/ca. «Violatores»

§ Ídem en la Constitució «*Diuiñarum*» e «*En primis*», capítol «*Si quis contra hanc*», la Constitució «*Hec est pax*», capítol «*Quicumque contra*», la Constitució «*Ad honorem*» e «*Notum*» e la Constitució del cardenal capítol «*Si quis uero perscriptum*».

19,26. »Part açò declaram ésser constituït e fermament observat sots la dita matexa Pau e Treva ésser los dicmenges e festes de tots los Sants Apòstols e encara lo Avent de nostre Senyor fins a les octaves de Epifania, e la Quaresma fins a les octaves de Pascha, e lo dia de la Ascensió de nostre Senyor, e la festa de Pentacoste ab lurs octaves, e les quatre festes de Santa Maria, e la festa de Sen Johan Babtiste e de Sent Miquel, e de tots Sants, e la festa de Sancta Eulàlia de Barchinona, e de Sent Feliu de Gerona, e de Sent Martí.

§ Ídem *extra de Treuga et Pace* capítol final, la Constitució «*Diuiñarum*», capítol «*Preterea illud*» en la Constitució «*Treguam enim domini confirmauerunt*» capítol «*Idem Hugo Candidus*» e la Constitució «*Anno ab incarnatione*», capítol «*Pactum*».

Foren-hi ajustades les festivitats de la exaltació e invenció de Sancta Creu, de Sent Lorens, de Sent Genís, los quatre Trempes, ço és les festivitats de llurs vigílies ab totes llurs nits precedents e següents, ço és del sol post quant la Treva de nostre Senyor comença fins al sol exit del dia que feneix, e del sol post de la quarta fèria fins al sol exit de la segona fèria.

19,27. »Los violadors o trencadors de pau són tenguts satisfacer e metre penyos^{108r/res} en mans del nostre veguer en llurs pròpies persones. Si emperò lo senyor qui ls haurà menats fer mal o a la guerra volrà satis dar e metre penyores per si mateix e per sos cavallers o hòmens qui sien de sa casa e de sa companya, que sia resebut.

19,28. »Mas si hòmens de monastirs o d'altres lochs religiosos se daran entre ells dan en cors o en béns e n serà feta querimònia al vaguer deu aquell o aquells remetra a llurs senyors. E si ells dins quinze dies no volran en poder de llurs senyors resarsir lo dan donat, depuix lo vaguer nostre prenge penyores tenents en pròpies persones e la dita causa sia per deguda fi termenada.

¹ Ídem...3 perscriptum *in margine adiec.* A² 11 Ídem...13 Pactum *in margine adiec.* A² 12 capítol *correxí* : e capítol A 16 Treva *correxí* : trava A 19 metre] E si no vol fer lo Rey l'o-u deu destrényer e los altres senyors llurs, en la Constitució Si quis de magnatibus *in margine adiec.* A²

§ Idem in Constitutione «In primis», «Ad honorem», «Notum», capitulo «Si uero homines», et in Constitutione Cardinalis, capitulo «Item statuimus quod si de hominibus», et Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo X et uersu «Si uero homines».

5 19,29. »Item statuimus et mandamus ut paces iste et treuge sint firme et perpetuo durature.

19,30. »Item statuimus atque iubemus quod omnes milites et ciues et homines uillarum a quattuordecim annis et supra paces istas iurent et eas teneant et defendant fideliter sine fraude et enganno aliquo. Quicumque admonitus ab episcopo uel a
10 nostro uicario iurare noluerit ex tunc sit excommunicatus et a Pace et Treuga eiectus.

§ Idem in Constitutione «Ad honorem» capitulo «Item statuimus atque iubemus quod omnes» et in Constitutione «Notum» et Constitutione Cardinalis capitulo «Volumus autem» et in Constitutione «In nomine sancte» capitulo «Item rogamus».

15 19,31. »Ad maiorem namque securitatem Nos Iacobus Dei gracia, Rex Aragonum, Comes Barchinone et Dominus Montispesullani, omnia supradicta et singula iuramus per Deum et super sancta quattuor Dei Euangelia tenere et firmiter obseruare et facere obseruari. Datum Barchinone XII Kalendas ianuarii, anno Domini MCCXXXVIII».

20. Supradicta Constitutio Pacis et Treuge fuit ultimo confirmata per dominum Regem Petrum secundum in sua Curia Barchinone, capitulo XXXVII, quod incipit «Volumus, concedimus et eciam approbamus», etc. Fueratque eciam confirmata semel per dominum Regem Iacobum primum Terrachone, in Constitutione que incipit «In nomine sancte et indiuidue Trinitatis» et iterum in Constitutione que incipit «In Christi nomine, notum sit cunctis», que data fuit Terrachone XVI Kalendas
25 Aprilis, anno Domini MCCXXXIII. In qua quidem Constitutione dictus Rex Iacobus addit capitulum sequens:

20,1. «In primis statuimus quod omnes homines de pede, tam rustici quam layci uillani, siue sint nostri siue ecclesiarum uel locorum religiosorum, siue militum, siue de alodio, siue de feudo, cum guerra et sine guerra, sint sub Pace et Treuga firma et

¹ Idem...4 homines *in margine EU: in textu C: om. Pujol* | Notum *om. E 3 X] XLII E 5 iste om. C 8 annis om. E: annos Pujol* | iubent *C 9 fideliter] et adiec. U Pujol* | et] *en Pujol* 11 Idem...13 rogamus *in margine EU: in textu C: om. Pujol* 12 Notum *om. E* | et² in *adiec. E 14 Dei gracia om. E* | gracia *U²: gracia bis U¹* 15 singula] supradicta *E 16 Dei om. C 21 Volumus] et adiec. E* | approbamus] abrogamus *C 22 per] dictum adiec. C 23 In...24 incipit om. Pujol* | Trinitatis] etc. *adiec. CU 26 addit C²: addid C¹ 27 pedo E*

1 1200/ca. «Si uero homines» | 1218/ca. «Si uero homines» | 1225/ca. *«Si uero homines»* > «Item statuimus quod si homines» 2 1214/ca. «Item statuimus quod si de hominibus» 3 1283/X uersu «Si uero homines» 11 1218/ca. «Item statuimus atque iubemus quod omnes» 12 1225/ca. «Volumus autem» | Constitutione²...13 autem] 1214/ca. «Volumus autem» 13 1235^a/ca. «Item rogamus» 20 1283/XXXVII «Volumus, concedimus et eciam approbamus» 22 Regem...23 Trinitatis] 1235^a/ca. «Statuimus eciam quod paces et treuge» 23 1235^b 27 In... *prx. pg. 8 manifestis]* 1235^b/ca. «In primis statuimus»

§ Ídem en la Constitució «*In primis*» e «*Ad honorem*» e «*Notum*» e en la Constitució del cardenal capítol «*Violatores*».

§ Ídem en la Constitució «*In primis*» e «*Ad honorem*» e «*Notum*», capítol «*Si uero homines*», en la Constitució del cardenal capítol «*Item statuimus quod si de hominibus*» e en Pere segon en la Cort de Barchinona capítol XLII, *uersu* «*Si uero homines*». 5

19,29. »Ítem statuim e manam que aquestes Paus e Trevas sien fermes e perpètuament duradores.

19,30. »Ítem statuim e manam que tots cavallers e ciutadans e hòmens de viles de catorze anys en sus juren aquestes paus e les tenguen e defenen feelment sens frau e engan. E quisvulle qui amonest per lo bisbe o per nostre veguer jurar no les volrà 10 d'aquí avant sie excomunicat e de Pau e de Treva foragitat.

§ Ídem en la Constitució «*Ad honorem*», capítol «*Item statuimus atque iubemus quod omnes*»; en la Constitució «*Notum*» e del Cardenal, capítol «*Volumus*»; en la Constitució «*In nomine sancte*», capítol «*Item rogamus*».

19,31. »E major seguretat Nós, en Jachme, per la gràcia de Déu Rey de Aragó, 15 Compte de Barchinona e senyor ^{108v/} de Muntpaller, totes les sobredites coses e sengles juram per Déu e sobre los sants quatre Evangelis tenir e fermament observar e fer observar. Dada en Barchinona, *XII kalendas ianuarii anno domini MCCXXVIII*».

20. La Constitució desús escrita fou per lo mateix dit Rey Jachme a Tarragona confirmada en la Constitució dada a XVI kalendas d'abril *anno MCCXXVIII*, qui 20 comença «*In Christi nomine notum sit cunctis*». [E]n la qual Constitució afigi un capítol de la tenor següent:

20.1. «En la primera statuim que tots hòmens de peu axí rústichs com lechs vilans, si-s vol sien nostres, si-s vol d'esgleyes o de lochs religiosos o de cavallers, si-s vol de alou si-s vol de feu, ab guerra e sens guerra, sien sots Pau e Treva ferma e segura sots 25

¹ Ídem...2 *Violatores in margine adiec. A*² ³ Ídem...5 *homines in margine adiec. A*² ¹² Ídem...14 *rogamus in margine adiec. A*²

secura, sub fidelitate legalitate nostra, cum omnibus rebus suis, mobilibus et immobilibus, exceptis personis eorum qui in caualcatis inuenti fuerint, uel forte caperentur in castro uel in forcia aliqua expugnata. Verumtamen postquam reuersi fuerint de caualcatis sint salui et sub ipsa pace liberi et securi cum bestiariis suis
 5 grossis et minutis, ortis, campis, uineis, domibus, possessionibus, arboribus cuiuscumque sint generis, ac rebus aliis mobilibus et immobilibus que dici uel cogitari possunt ad eosdem homines pertinentes, exceptis latronibus et raptoribus manifestis».

§ Idem in Constitutione «Diuiarum», «In primis», «In Christi nomine», capitulo
 10 «Villanos», et in Constitutione «Ad honorem» capitulo «Item uillanos».

21. Similiter dictus dominus Rex Iacobus primus in quadam alia sua Constitutione Pacis et Treuge incipiente «Notum sit cunctis», etc., que data fuit Dertose VI Kalendas Madii, anno Domini MCCXXV, posuit inter cetera capitula que sequuntur:

21,1. «Item sub eadem pace sunt uenerabiles domus Templi et Hospitalis
 15 Iherusalem et omnia monasteria et eorum grange. Et quelibet alia loca religiosa, et alia quelibet hospitalia et omnes homines et possessiones eorum, et omnes alie res mobiles ac immobiles et semouentes.

§ Concordat in Constitutione «Ad honorem», capitulo «Item sub hac pace ponimus omnes clericos», et in Constitutione Cardinalis capitulo II.

21,2. »Item sub hac pace sunt castra, uille, mansi, domus et possessiones magnatum et omnium aliorum militum, et alie res eorum et suorum hominum, siue sint alodia siue feuda.

21,3. »Item sub eadem pace sunt omnia molendina, columbaria, palearia, et mansiones, domus, campi, uinee et omnes arbores cuiuscumque generis sint, trillie,
 25 orti, ortales. Et generaliter omnia que possint haberi et possideri. Et omnes homines et femine cuiuscumque generis et condicionis sint, exceptis militibus et filiis eorum, a sexdecim annis supra, qui inter se guerram habuerint cum toto suo arnesio. Exceptis propriis hominibus, quos dominis suis liceat in camino uel extra capere. Item sub eadem pace sint omnes homines cuiuscumque sint dignitatis, condicionis uel sexus

3 in² om. U Pujol 4 sunt C | ipsa] predicta U Pujol 5 domibus] et adiec. E 6 ac] hac E | cogitari...7 possunt] excogitari possint C 7 possunt] possint E 9 Idem...10 uillanos in margine EU: in textu C: om. Pujol 12 que incipit E | Dertose om. EU Pujol 13 capitulo Pujol | que sequuntur] sequencia C 14 venerabilis Pujol 15 et² om. CU Pujol 17 ac] et E Pujol 18 Concordat...19 II] iuxta Similiter dictus dominus Rex... posuit in margine E: post ...extra capere in textu posuit C: in margine ad Item sub hac pace U: om. Pujol | in Constitutione] Constitutio E 20 hac] eadem E 23 sint C 25 omnia om. E | possunt E 27 sexdecim] XXti E: XV C | qui E²: q E¹ 29 pace U²: pena U¹ | sint¹] sunt U Pujol | sint dignitatis om. U Pujol

9 Constitutione Diuiarum] 1173/ca. «Villanos» | In primis] 1200/ca. «Villanos» | In²...10 Villanos] 1228^a/ca. «Villanos» 10 1218/ca. «Item uillanos» 11 1225 18 1218/ca. «Item sub hac pace ponimus omnes clericos» 19 1214/ca. II

feeltat e leyaltat nostra ab totes coses llurs mobles e immobles, exceptat les persones d'aquells qui seran trobats en cavalcades o per ventura seran presos en castell o força combatuda. Mas pusque sien tornats de les cavalcades sien salves e sots la dita Pau franchs e segurs ab llurs bestiars, grossos e menuts, orts, camps, vinyes, cases, possessions, arbres de qualsevulle linatge sien, e altres coses mobles e immobles ^{109r/} 5 qui dir o cogitar se puxen als dits hòmens pertanyen[t]s, exceptats ladres e rapto[r]s manife[s]ts.»

§ Ídem en la Constitució «*Diuinarum*» e «*In primis*», «*In [Christi] nomine*», capítol «*Villanos*», en la Constitució «*Ad honorem*», capítol «*Item uillanos*».

21. Semblantment lo dasús dit Rey en Jachme primer en altra sua Constitució de Pau e de Treva dada en Tortosa a VI kalendas de maig *anno MCCXXV*, la qual comença «*Notum sit cunctis*» posa entre los altres los capítols següents: 10

21.1. «Ítem sots la dita pau són les venerables cases del Temple e de l'Hospital de Jherusalem e tots lurs monastirs e granges, e qualsevol altres lochs religiosos e altres ospitals e tots hòmens e possessions d'aquelles e totes coses mobles e immobles. 15

§ Ídem en la Constitució «*Ad honorem*», capítol «*Idem sub hac pace ponimus omnes clericos*» e en la Constitució del cardinal capítol II.

21.2. »Ítem sots aquesta pau són castells, vil·les, masos, cases e possessions de magnats e de tots altres cavallers, e les altres coses lurs e llurs hòmens si·s vol sien alous o feus. 20

21.3. »Ítem sots la dita Pau són tots molins, colomers, pallers e masos, cases, camps, vinyes e tots arbres de quin linatge que sien, trilles, orts, ortals, e generalment totes coses qui·s puxen haver ne possehir, e tots hòmens e fembres de qualsevulle linatge o condició sien, exceptat cavallers e fills llurs de vint anys ensús qui contra ells hajen guerra ab tot llur arnés, e exceptats ^{109v/} hòmens propis los quals per llurs senyors 25 poden lícitament ésser presos en camp públich o fora camí. Ítem sots la dita pau sien

² daquells *A*² : d'aquell's *A*¹ 8 § Ídem...9 uillanos *in margine adiec.* *A*² 15 daquelles *bis A* 16 § Ídem...17 II *in margine adiec.* *A*²

aut ordinis ad nostram Curiam uenientes, stantes et eciam redeuntes, quousque ad patriam sint reuersi et postea.

§ Concordat in Constitutione «Hec est pax», capitulo «Similiter sub eadem», et in Constitutione «Ad honorem», capitulo «Item guidatica», et in Constitutione Cardinalis, capitulo VII uersu «Et omnes».

21,4. »Item sub eadem pace sunt guidatica, nostra sigilla, et antecessorum nostrorum, censualia et pennones, et omnia Regalia nostra.

§ Concordat in Constitutione «Ad honorem» capitulo «Item guidatica» et in Constitutione «Hec est pax» capitulo «Guidatica».

21,5. »Item statuimus quod nullus mercator extraneus uel alius pignoretur in uilla nec extra uillam, nisi debitor sit principalis aut pro alio fideiussor; uel nisi fuerit inuenta fatica iuris in uilla unde ipse mercator fuerit manifesta; in quibus eciam casibus in uilla solummodo auctoritate nostri uicarii pignoretur.

21,6. »Item statuimus quod, si quis miles uel aliquis alius super Pace et Treuga fractis, siue in quibuslibet aliis damnis datis de aliquo alio conqueratur, et reus monitus a uicario noluerit ei in iure sicut debuerit respondere uel aliter satisfacere, ostendat hoc uicarius episcopo diocesis et moneat eum quod satisfaciatur conquerenti. Et si admonitus obtemperare noluerit, excommunicetur ab episcopo et a uicario et paciariis excludatur a Pace et Treuga, ipse et res sue, et ad satisfaccionem eum uicarius districte compellat. Et, si forte episcopus fuerit negligens, uicarius nihilominus compellat eum ad satisfaciendum.

21,7. »Item sub hac pace statuimus quod nullus miles uel aliquis alius propter guerram aut aliquod factum ignem mittat ad nocendum alicui.

21,8. »Item sub hac pace constituimus, si aliquis nobilis aliquem militem suum reptauerit, uel aliquam aliam querimoniam habuerit, et ipse miles uelit se escondire de reptamento illo secundum Vsaticos Barchinone, et de aliis querimoniis directum facere secundum quod debuerit, et dominus escondimentum suum uel directum noluerit accipere sed ipsum uoluerit agrauare, nos teneamur ipsum militem suum contra illum nobilem defendere et iuuare. Si uero ipse miles de reptamento illo se escondire noluerit secundum Vsaticos Barchinone, uel de aliis querimoniis noluerit

¹ stantes *om. C* 2 patriam] propria *U Pujol* | sint *U²*: sita *U¹* 3 Concordat...5 omnes *in margine EU: in textu C: om. Pujol* | in Constitutione¹ Constitucio *E* 5 Et *om. E* 6 sint *C* | nostra] et *adiec. C* 7 mensualia *Pujol* 8 Concordat...9 Guidatica *in margine EU: in textu C: om. Pujol* | in¹ *om. C* | guidatica] et in Constitutione Cardinalis capitulo «Item guidatica» *adiec. E* 11 nec] uel *E* 12 eciam *E²*: quidem *E¹* 14 constituimus *E* 15 dats *Pujol* 17 uicarius *E²*: episcopus *E¹* 18 monitus *E* | et²...19 paciariis] protinus *U²*: et protinus *U¹*: prompcius *Pujol* 19 excludatu *C* | reuga *Pujol* | uicarius *sup. lin. E²*: *om. E¹* 20 nihilominus *C²*: nomin *C¹* 24 constituimus] quod *adiec. E* 25 raptauerit *C* | querimoniam *E²*: queriomoniam *E¹* 26 raptamento *E* 27 debuerit] habuerit *U Pujol* 29 illum *om. C* | defendere *C²*: agra *C¹* | raptamento *E*

³ 1198/ca. «Similiter sub eadem» 4 Constitutione¹...guidatica] 1218/ca. «Item guidatica» | Constitutione²...5 omnes] 1214/ca. VII uersu «Et omnes» 8 1218/ca. «Item guidatica» 9 1198/ca. «Guidatica»

tots hòmens de qualsevulle dignitat, condició, linatge o horde sien venguts a la nostra Cort, o stant o tornant-se'n fins que sien en ço del llur tornats e depuys.

§ Ídem en la Constitució «*Hec est pax*», capítol «*Similiter*» e la Constitució «*Ad honorem*», capítol «*Item guidatica*» e del cardenal capítol VII, *uersu* «*Et omnes*».

21.4. »Ítem sots la dita pau sien guiatges nostres e sagells nostres e de nostres 5
antecessors, censals e penons e totes nostres Regalies.

§ Ídem en la Constitució «*Ad honorem*» e del cardenal, capítol «*Item guidatica*», e la Constitució «*Hec est pax*», capítol «*Guidatica*».

21.5. »Ítem statuïm que negun mercader estrany no sie penyorat en vila ne fora vil·la, si donchs no era deutor principal o fermaça per altre, o si donchs no era trobada 10
fadiga de dret manifesta en la vila d'on lo dit mercader serà. E en los dits casos solament en la vila sie per auctoritat del vaguer penyorat.

21.6. »Ítem statuïm que, si algun cavaller o algun altre darà demanda de Pau e Treva trencades o d'altres dampnatges contra algun e lo reu amonestat per lo vaguer 15
no li volrà en juý respondre axí com fer deu ne en altra manera satisfer, lo vaguer monstre açò al bisbe qui amonest lo dit reu que satisface al querelant. E si axí a^{110r}/monestat no u volrà complir que sia gitat de Pau e de Treva ell e ço del seu, e lo vaguer destrengue'l per força a satisfer. E si per ventura lo bisbe hi serà negligent noresmenys lo vaguer destrengue'l a satisfer.

21.7. »Ítem sots aquesta pau statuïm que negun cavaller o algun altre per guerra ne 20
per negun altre fet no meta foch per noure a negun.

21.8. »Ítem sots aquesta pau constituïm que, si algun noble reptarà algun cavaller seu o alguna altra querimònia contra ell haurà e lo cavaller aquell se volrà escusar del reptament segons Usatges de Barchinona e de les altres querimònies fer dret segons que deurà e son senyor no li volrà la scusa ne lo dret acceptar, ans lo volrà agreujar, que 25
Nós siam tenguts de ajudar e defendre lo dit cavaller contra aquell noble. Mas·[s]i lo

3 § Ídem...4 omnes *in margine adiec.* A² 7 § Ídem...8 Guidatica *in margine adiec.* A² 10 altre] o si donchs no era deutor principal o fermaça per altre *del.* A² 13 si] q *del.* A²

directum facere secundum quod debuerit, eundem dominum contra eundem militem suum iuuare et defendere teneamur.

21,9. »Item sub hac pace statuimus quod nullus portet fundibulam, gruum uel gatam, aut aliquod aliud ingenium contra aliquem sine speciali licencia nostra et mandato, nec trahat cum eis, nisi de hoc habeat a nobis uel antecessoribus nostris priuilegium speciale.

21,10. »Item sub hac pace statuimus quod nullus uicarius aut baiulus aut miles aut filius militis seu quilibet alius faciat questam de blado, nisi de suis propriis hominibus.

21,11. »Item statuimus quod si quis contra tenorem pacis ceperit aliquem hominem in hac pace constitutum, statim teneat se de Pace et Treuga eiectum. Et omnia loca similiter que ipsum ceperint et in quibus ipsum captum tenuerint cum assensu et uoluntate domini ipsius loci; et quidquod mali uel damni sibi et locis suis factum fuerit numquam ullo tempore emendetur.

§ Concordat in Constitutione Cardinalis «Item statuimus quod si quis contra tenorem».

»Et, si antequam malum inde fiat sibi captum restituerit, pro capcione faciat et det secundum quod in Vsaticis continetur. Pro inuasionem pacis det et pro pena centum viginti solidos Barchinone de duplo, in locis in quibus currit moneta Barchinone; in locis autem in quibus moneta iacensis currat, det quadraginta solidos si ceperit militem, clericum, ciuem uel burgensem, pro alio uero homine similiter fiat sicut in Vsaticis continetur, et det pro pena quadraginta solidos Barchinone: in loco autem in quo currunt iacenses, det pro pena uiginti solidos; de qua pena habeat is qui captus fuerit medietatem, et alia medietas inter episcopum et uicarium equis porcionibus diuidatur; pena nihilominus sacrilegii pro clerico capto episcopo deferatur.

21,12. »Ab hac autem pace excludimus omnes hereticos et fautores et receptores eorum, et reptatos qui de basia se noluerint escondire secundum Vsaticos Barchinone et manifestos homicidas.

21,13. »Item statuimus quod si quis tenuerit pignora ab aliquo milite uel nobili, et ipse nobilis uel miles paces fregerit supradictas, pignus sit creditoribus saluum in

1 eundem² om. C 2 suum om. U Pujol 3 guiam C 4 aliud] om. C : alium Pujol | nostri E 7 pace U² : parte U⁷ 10 Et...13 emendetur om. Pujol 13 numquam] quod C 14 Concordat...15 tenorem om. E Pujol : in textu post suis propriis hominibus anteposuit C : in margine U 16 det] debet C 17 Vsaticis] Barchinone adiec. C | inuasionem] mansione C | et om. E 18 centum viginti] CCXX C | Barchinonenses C | Barchinone...19 solidos om. E¹ : Barchinone de duplo in locis in quibus moneta iacensis currat det XL solidos in margine E² 19 iacensi Pujol currat om. C 21 det] debet C | quadraginta] sexaginta C | in²...22 solidos om. E 22 habeant hiis Pujol 24 porcionibus U² : partibus C : patr U⁷ | episcopo E² : et E¹ 25 deferatur] Concordat in Constitutione Cardinalis capitulo «Item statuimus quod si quis contra tenorem» adiec. C 27 uoluerint E | Usaticus Pujol 29 tenuerit E² : terenuerit E¹ 30 supradictas] supradictums uidetur U : supradictus Pujol | saluum... prx. pg. 1 redditibus om. U Pujol

14 1214/«Item statuimus quod si quis contra tenorem»

cavaller no's volrà escusar del reptament segons Usatges de Cathalunya ne de les altres querimònies star a dret axí com deurie que siam tenguts defendre e ajudar lo senyor contra lo dit cavaller seu.

21.9. »Ítem sots aquesta pau constituïm que negun no port brigola, guata, grua o algun altre enginy contra algú sens special ^{110v/}licència e manament nostre ne trasque 5 o tir ab ells, si donchs no n'haurà de Nós o de nostres predecessors special privilegi.

21.10. »Ítem statuïm sots aquesta pau que negun vaguer o batle o cavaller o fill de cavaller o quisvulle altre no faça quèstia de blat sinó de sos hòmens propis.

21.11. »Ítem statuïm que si algun contra tenor de la pau pendrà algun hom en aquesta pau constituït tantost se tengua per gitat de Pau e de Treva. E tots los lochs 10 semblantment qui l'aculliran e en los quals tendra[n] aytal presoner ab asentiment e voluntat del senyor del loch, e quinsevulle dampnatge sie fet a ell o a sos lochs null temps li sia esmenat.

§ Ídem en la Constitució del cardenal capítol «*Item statuimus quod si quis contra tenorem*». 15

E, si abans que mal li'n sia fet restituirà lo presoner, per lo apresonament faça e do segons que en los Usatges és contengut, e per la invasió de la pau do e per pena cent e vint sols barchelonins de doblench en los lochs en què corra moneda barchelonesa, e en los lochs en què corren jaquesos do quaranta sols si haurà pres cavaller o clergue, ciutadà o burgès, e per altre hom axí matex faça segons que en los Usatges és 20 contengut, e do per pena seixanta sols barchelonins, e en lo loch hon corren jaquesos do per pena vint sols. ^{111r/} De la qual pena haje la meytat aquell qui serà estat pres e l'altra meytat entre lo bisbe e lo vaguer si, partida per eguals parts, sia pagada al bisbe la pena de sacrilegi.

21.12. »D'aquesta pau foragitam tots heretges e fautors e recepto[r]s llurs, e reptats 25 de bausia si no se'n volran excusar segons Usatges de Barchinona. E manifests homeyers.

21.13. »Ítem statuïm que, si algun tendrà penyores de algun cavaller o noble e aquell noble o cavaller han trencada Pau, que la penyora sia salva als creadors en totes

7 statuïm] que si algun *del. A²* 9 en...10 aquesta *A²*: enquesta *A¹* 14 § Ídem...15 tenorem *in margine adiec. A²*
19 quaranta] lliures *del. A²* 25 foragitam *correxi*: foragitan *A¹*

redditibus uniuersis, sed fortitudines per paces et per uicarium destruantur et penitus diruantur, si dictus miles uel nobilis secundum formam pacis maleficium noluerit emendare.

§ Concordat in Constitutione Domini M CCII, capitulo «Addidit», in fine. Nisi teneant in emphiteosim uel feudum quia tunc non diruuntur nisi dominus alodii esset consenciens uel sustinuerit ipsum eiectum. Ferdinandus in Capitulo Curie «*Ítem senyor cum algun abús*».

21,14. »Preterea statuimus quod nullus in mansis nostris uel ecclesiarum uel locorum religiosorum uel hominum uille habitancium quicumque teneat, inuitis habitatoribus, procuraciones, albergas, acaptas siue exacciones aliquas exigere uel facere presumat, quod si fecerit, sicut pacis uiolator de pena teneatur. Et hoc totum intelligatur bona fide et bono intellectu.

21,15. »Item statuimus quod si quis monetam Barchinone uel iacensem falsauerit, uel ad fundendum alicubi portauerit, uel aliquam batzolayam de Cathalonia extraxerit, tamquam monete falsarius puniatur. Et, si quis eum apprehenderit, de his que penes eum inuenerit habeat terciam partem et personam cum omnibus adducat et tradat uicario uel eius procuratori».

22. Similiter dominus Rex Petrus primus in sua Constitutione Pacis et Treuge que incipit «Hec est pax quam dominus Petrus», etc., posuit inter cetera capitula que sequuntur:

22,1. «Dominicaturas nostras et omnes honores nostros et nundinas siue *fires* et mercatos nostros sub eodem regimine et securitate ponimus.

§ Concordat in Constitutione «In primis», capitulo «Insuper dominicaturas», et in Constitutione «Notum», capitulo «Dominicaturas».

22,2. »Boues quoque aratores et cetera animalia aratoria cum instrumentis aratoriis et cum suis bubulcis, et cum eis qui ea custodierint, postquam exierunt a domo causa arandi uel seminandi, siue custodiendi, donec ipsi homines redierint in domos, sub eadem mittimus defensione et pace».

§ Concordat Constitutio «Diuiinarum» et «In primis», capitulo «Terras», uersu «Salua», et capitulo «Si quis autem fideiussor» et capitulo «Et insuper» et capitulo

¹ et¹ om. U Pujol | et²...2 diruantur om. E 2 diruantur U | dictus] ipse E 4 Concordat...fine in margine EU: in textu C: om. Pujol | in] cum U | Nisi...7 abús in margine EU: om. C Pujol 6 Capitulo E²: curia: E¹ 7 cum om. U 9 habitatorum U Pujol 10 procuracionibus C | acaptos Pujol 13 monetam Barchinone] Barchinonensem C Jaccensi Pujol 15 monete om. E 16 que] qui U 21 Dominicaturas U²: Dominaturas U¹ | Dominicaturas...22 ponimus in margine E²: om. E¹ | et²] omnes adiec. C | fires] firas C 23 Concordat...24 Dominicaturas in margine EU: in textu C: om. Pujol | Insuper] si super C 24 Notum om. C 26 exierint C 29 Concordat...prx.pg.4 Salua in margine EU: in textu C: om. Pujol | Constitutio] in Constitutione C | In bis E

4 1202/ca. «Addidit» 6 1413/cc «*Ítem senyor cum algún abús*» 18 Rex...19 Petrus] 1198 23 1200/ca. «Insuper dominicaturas» 24 1225/ca. «Dominicaturas» 29 Constitutio Diuiinarum] 1173/«Nolo eciam» | 1200/ca. «Terras» uersu «Salua» | ca. «Si quis autem fideiussor» | ca. «Et insuper» | ca. «Illud generaliter» | ca. «Vomeres»

les rendes, mas que les fortalezes per les paus e per lo vaguer sien destruïdes e del tot dirruïdes si lo dit noble o cavaller segons forma de la pau lo malefici no volrà esmenar.

§ Ídem en la Constitució *anno Domini MCCII*, capítol «*Addit*» a la fi.

21.14. »Part açò, statuïm que null hom, en masos nostres o d'esgleyes o de lochs religiosos o de hòmens de vila habitants, quisvulle les tengué, no presumescha per forsa a malgrat dels habitants exhigir procuracions, albergues, acaptes o exaccions algunes fer o exhigir. E si ho farà que [a] aytal pena com trencador de pau sia tengut. E tot açò sie entès a bona fe e a bon enteniment.

21.15. »Ítem statuïm que si algun falsarà moneda barchinonesa o jaquesa o la portarà en algun loch per fondre o ^{11iv/}traurà alguna billonalla de Cathalunya axí com a falsador de moneda sia punit. E si negun lo pendrà que haje la terça part de tot ço que devers ell trobarà, e que aduga la persona ab tot e la liure al vaguer o a son procurador.»

22. Lo senyor Rey en Pere primer semblantment, en una Constitució de Pau e de Treva que féu a Gerona qui comença «*Hec est pax quam dominus Petrus*» etc., posa entre los altres lo capítol següent:

22.1. «Les senyories nostres e totes honors nostres e fires e mercats nostres sots aquell mateix regiment e seguretat posam.

§ Ídem la Constitució «*In primis*», capítol «*In super*», e la Constitució «*Notum sit*», capítol «*Dominicaturas*».

22.2. »Bous de laurar e altres bèsties de lauró ab los instruments o aynes de lauró, els pastors qui aquelles guardaran, pusque seran de casa exits per laurar o sembrar o guardar fins que sien retornats en llurs cases, sots la dita pau e defensió metem».

§ Ídem en la Constitució «*Diuiñarum*» e «*In primis*», capítol «*Terras*», vers «*Salua*», e capítol «*Si quis autem fideiussor*», capítol «*Et insuper*» e capítol «*Illud*»

1 fortalezes] Si donchs no les tenen en feu o en enphiteòsim car lavors no deuen ésser derrocades si donchs lo senyor directe no y era consentent o no soten[i]e lo gitat de Pau e de Treva, Fferrando en I capítol de Cort que comença Ítem senyor com algun abús *in margine adiec. A² 3* § Ídem...fi *in margine adiec. A² 19* § Ídem...20 *Domicaturas in margine adiec. A² 24* § Ídem...127,4 *Selua in margine adiec. A2*

«Illud generaliter» et capitulo «Vomeres», et in Constitutione «Ad honorem», capitulo «Item eciam statuimus» et capitulo sequenti, in Constitutione Cardinalis legati, capitulo VI, et in Constitutione supra scripta, capitulo «Omnia animalia» et capitulo sequenti et capitulo «Terras», uersu «Salua».

5 2. De diuisionibus Pacis et Treuge

1. De Treuga et Pace in Cathalonia sunt due species; prima species dicitur treuga Domini, uidelicet, Domini nostri Ihesu Christi, que continet multos dies festiuos ad honorem Dei, ut supra in Constitutione «In Christi nomine», capitulo «Preterea constituendum», cum concordanciis positis in margine.

10 1,1. Hec treuga Domini habet duo precipua: Primum est quod uiolator dicte Pacis et Treuge Domini tenetur emendare duplum in continenti, non expectata contumacia, ut habetur in Vsatico Barchinone «Omnia malefacta»; et in Constitutione «Anno ab Incarnacione», capitulo «Treugam etenim Domini», uersu «Si quis autem infra hanc», et «Item constitutum», *lo final*. Item subiacet excommunicacioni anathematis
15 quousque resipiscat et ad satisfaccionem inde canonice ueniat, in eadem Constitutione, capitulo «Item Hugo Candidus».

1,2. Secundum precipuum huius speciei Pacis et Treuge Domini est quod, si fiat *aguayt* his diebus licet maleficium non fiat hismet diebus, ex illo *aguayt* censetur esse factum ut in Vsatico Barchinone «Si quis per treugam Domini»; et in Constitutione:
20 «Hec est Treuga et Pax confirmata», capitulo «Si quis uero infra hanc treugam se miserit *en aguayt*».

2. Secunda species Pacis et Treuge in Cathalonia dicitur treuga Principis, et diuiditur in tres partes siue species:

2,1. Prima species huius Pacis et Treuge Principis est quando est factum malum seu
25 dedecus alicui in camino uel uia publica ex qua statim petitur duplum mali et deshonorem et undecuplum ablatorum non expectata contumacia sed ex sola uiolacione, ut in Vsatico «Camini et Strate», et in Constitutione «Diuiarum» et «In primis», capitulo «Vias publicas», et in Constitutione «In Christi nomine», capitulo «Vias», cum similibus. Et potest agi pro iniuria et deshonore non corporalibus et non

1 in *om. C* 2 sequenti] et *adiec. C* 5 De...Treuge *om. EC*: De treuga Domini nostri Ihesu Christi *in margine adiec. E*² 6 sunt in Catalonia *E* | species²...10 Primum *om. E* 8 In] *Id Pujol* 10 principia et *C* | Pacis et *in margine C*²: *om. C*¹ 12 in¹ *U*²: u *U*¹ 13 infra *om. EC* 15 recipiscat *EC* 16 capitulo *om. C* 17 precipuum *U*²: principium *C* (-çi-) *U*¹ 20 Treuga et *om. E* | Pax et Treuga *C* 21 en *aguayt*] le *gayt E*: *lagayt C* 23 diditur *C* 26 desonor *C* | unde duplum *Pujol* 27 ut *om. E* 29 similibus] sy *C*: si *U*: finali *Pujol* | corporaliter *U Pujol*

1 1218/ca. «Item <eciame> statuimus» | ca. sequenti 2 1214/ca. VI 3 Constitutione...4 Salua] 1228/ca. «Omnia animalia» | ca. sequenti | ca. «Terras» vers «Salua» 8 1228/ca. «Preterea constituendum» 12 Constitutione...14 final] VS 16 Constitutione...Candidus] VS 19 Constitutione...21 *aguayt*] VS 27 Constitutione Diuiarum] 1173/ca. «Vias publicas» | 1200/ca. «Vias publicas» 28 1228^a/ca. «Vias»

generaliter» e capítol «*Vomeres*», la Constitució «*Ad honorem*», capítol «*Item statuimus*» e capítol següent, la Constitució del cardenal capítol VI, en la sobrescrita Constitució capítol «*Omnia animalia*», el capítol següent, el capítol «*Terras*», vers «*Selua*».

2

5

^{112r/} 1. De Pau e Treva generalment introduhida per Constitucions en Cathalunya són dues espècies: la un se appella Treva de nostre Senyor, l'altra és dita Treva del Príncep. La Treva de nostre Senyor Jhesu Christ comprèn molts dies e festes dedicats a honor de Déu e dels Sants segons appar en la Constitució qui comença «En nom de nostre senyor», [capítol] «Part açò, declaram» ab les sues concordàncies en lo marge 10 posades.

1.1. Aquesta Treva de nostre Senyor ha algunes specialitats, ço és a saber: primerament que aquell qui trenca aquesta Pau e Treva de nostre Senyor és tengut encontinent esmenar lo dan que fet haurà en doble, no esperada contumàcia. Segons que diu l'Usatge «Tots malefets que per treva», e en la Constitució «*Treugam et enim Domini*». Ítem és excomunicat fins que'n façe canònica satisfacció e n'obtenga absolució. En la Constitució «*Item Hugo Candidus*». Ítem que si algun se metrà en aguayt en Treva de nostre Senyor, per ben que en aquell dia no façe mal, mas l'endemà deu ésser punit axí com si fos fet en Treva de nostre Senyor, haüt esguart al dia en què fou fet lo dit aguayt, segons apar en la Constitució «*Hec est treua et pax confirmata*», 20 capítol «*Si quis uero* ^{112v/} *infra hanc treugam*», e en l'Usatge «Si algun per treva de nostre Senyor».

2. L'altra spècia de Pau e de Treva, dita Treva del Príncep, és departida en tres parts o spècies:

2.1. La primera spècia d'aquesta Pau e Treva del Príncep és quant a algun és fet mal 25 o deshonor en camí públich, per la qual tant tost pot demanar lo doble del dit mal o deshonor que li serà stada feta e que li sien restituïdes les coses que toltes li hauran en onze dobles, segons apar en l'Usatge «Camins e strades» e en la Constitució «En nom de nostre Senyor», [capítol] «*Vias publiques*» ab ses concordàncies. Ítem que'n pot ésser donat clam per injúria e deshonor no corporals ne deduhides a effecte axí en cors 30

²³ és] quant *del. A²*

deductis ad effectum tam in personis quam in rebus in dicto Vsatico «Camini», et in Constitutione «Notum», capitulo «Item sub hac pace sint camini», et Constitutione «In primis», capitulo «Vias».

Et potest procedi contra talem uiolatorem ex officio absque querelatore, ut in Curia Barchinone Regis Petri secundi, capitulo XLIII. Quod in aliis casibus fieri non potest, ut in dicta Curia capitulo XXXVIII, et in Curia Regis Ferdinandi capitulo «Quia quandoque contingit», nisi pro capcione hominis uel impedimento facto uolenti comparere. Ferdinandus in Constitutione «Nos Ferdinandus regii diedematis».

2,2. Secunda species dicte Pacis et Treuge Principis est quando damnum est datum clericis, religiosis, uiduis et sanctimonialibus, uel in ecclesia aut cimiterio uel infra triginta passus ecclesie.

Ex qua petitur duplum damni dati non expectata contumacia, sed ex sola uiolacione, ut in Constitutione «Diuiarum», capitulo «In primis», cum capitulo sequenti, et in Constitutione «In Christi nomine», in principio, et capitulo primo et capitulo «Dominicaturas» cum similibus, et in Constitutione «Hec est pax confirmata», capitulo «Ille homo».

Et potest agi pro iniuria non corporali illata ut in Constitutione «Diuiarum» et «In primis» et «In Christi nomine», capitulo «Dominicaturas», uersu «Sed clericos», et capitulis sequentibus, ubi dicitur «Nihil iniurie eis inferatur», quia loquitur uniuersaliter negatiue.

2,3. Tercia species Pacis et Treuge Principis est que generaliter et equaliter prestat tuicionem personis et bonis ab ea non exclusis, in qua specie sunt duo precipua. Primum est quod solum uenit simplum damni dati ponendum pure in querela, ut in Constitutione «In Christi nomine» suprascripta, capitulo «Si quis uero miles uel ciuis», cum similibus.

1 Camini] et strate *adiec. Pujol* 2 Notum] etc. *adiec. U Pujol* | Item *om. U Pujol* | sunt *U Pujol* 5 Quod] Et *C* in *sup. lin. E² : om. E¹* 6 Ferdinandus] *U² : Ferdinandus U¹* 7 quocumque *U Pujol* | uel *om. U Pujol* 8 Ferdinandus] Ferdinandus] *C* 9 damnum...datum] datum est dampnum *E² : datum est datum E¹* 10 uel] *U² : e U¹* infra] intra *Pujol* 12 qua statim *adiec. U Pujol* | duplum *E² : dapnum E¹* | dati] dari *C* 13 in *om. E* | primus *Pujol* capitulo²...14 sequenti] capitulis sequentibus *C* 14 sequenti] secundo *Pujol* 15 capitulo] secundo *Pujol* : et *adiec. U Pujol* | similibus] si *C* : sy *U* : fine *Pujol* | et *om. U Pujol* 17 illata *om. U Pujol* 18 uersu] capitulo *E* 19 capitulis sequentibus] capitulo secundo *Pujol* | capitulis...ubi] in sequenti *E* | iniurie] de iure *C* 22 personis *om. C* 25 similibus] si *CU* : fine *Pujol*

2 Constitutione¹...camini] 1225/ca. «Item sub hac pace sunt camini» | Constitutione²...3 Vias] 1200/ca. «Vias» 5 1283/XLIII 6 Curia¹...XXXVIII] 1283/XXXVIII | Curia²...7 contingit] 1413/ca. «Quia quocumque contingit» 8 Ferdinandus¹...diedematis] 1413/ca. «Nos Ferdinandus regii diedematis» 13 1173/ca. «In primis» | capitulo sequenti 14 1228/in principio | ca. I | «Dominicaturas» 15 Constitutione...16 homo] VS 17 Constitutione Diuiarum] 1173/ca. «Dominicaturas» uersu «Sed et clericos» 18 In primis] 1200/ca. «Dominicaturas» uersu «Sed et clericos» | In²...19 inferatur] 1228^a/ca. «Dominicaturas» uersu «Sed clericos» | ca. sequenti uersu «Nihil iniurie eis inferatur» 24 1228^a/ca. «Si quis uero miles uel ciuis»

com en béns, segons apar en lo prop dit Usatge «Camins e-strades», e-n lo dit capítol «Vias públiques».

Ítem que pot ésser procehit contra aquell qui haurà trencada aytal Treva per offici sens istància de part, segons apar en la Cort de Barchinona del Rey en Pere segon. E açò és special en aquest cas e axí matex quant algun citat per Pau o per Treva vol 5
comparar e no pot per empexament que altre li fa, car contra aytal empexament pot ésser procehit per mer offici, segons apar en ^{113r/} la Cort de Barchinona del Rey en Ferando, capítol «*Nos Ferdinandus*» etc.

2.2. La segona spècia d'aquesta Pau e Treva del Príncep és quant és donat dan a clergues religiosos, vídues o mongos o sgleyes o ciminteris o dins trenta passos entorn 10
de la sgleya.

En lo qual cas pot tantost ésser demanat lo dan donat ésser esmenat en doble per lo sol trencament de aytal Pau e Treva, no sperada contumàcia, segons appar en la Constitució «En nom de nostre Senyor» en lo començament e en lo capítol primer e en lo capítol «Les senyories», ab ses concordàncies, e en la Constitució «*Hec est pax* 15
confirmata», capítol «*Ille homo*».

Semblantment és tengut esmenar en doble aquell qui haurà presumit furtrar eugues o altre bestiar, segons apar en la Constitució «*Diuiinarum*» e «*In primis*», capitulo «*Preterea sub pene interminatione*».

Ítem que per injúria no corporal feta als clergues o altres desús contenguts pot 20
ésser donat clam de Pau e de Treva, segons apar en la Constitució «En nom de nostre Senyor», en lo capítol «Les senyories», ab ses concordàncies.

2.3. La terça spècia de Pau e de Treva del Príncep és aquella ^{113v/} la qual generalment comprèn e done seguretat a totes persones e béns qui no sien exclusos, en

4 segon] XLIII quasi *in margine A*²

Secundum precipuum huius speciei Pacis et Treuge Principis est quod in ea uenit tantum damnum et iniuria corporalis illata in corpore et bonis et non uerbali et non deducta ad effectum ut in suprascripta Constitutione «In Christi nomine», capitulo «Villanos», cum similibus in margine descriptis, ibi dum dicitur «In corpore proprio uel in rebus». Et intelligitur de iniuria illata atroci, ut est mors, uulneracio, membri abscisio uel debilitacio uel atrox uerberacio, non autem percussio, alape uel iactus lancee uel sagitte nec alie similes, quia processus Pacis et Treuge pro magnis causis fieri debet extimatis inde magnis quantitibus, ut in Curia Montissoni Regis Petri tercii, capitulo «Si racione execucionis», circa principium.

10 **3. Quando pena dupli imponitur**

1. Et, quia dictum est quod interdum ex uiolacione pacis uiolator tenetur ad duplum, occurrit uidendum in quibus casibus sit hoc uerum.

Et primo per Constitutionem Pacis et Treuge imponitur pena dupli ei qui ecclesias uel earum cimiteria aut sacraria in circuitu constituta fregerit aut inuadere presumpserit, et qui inde aliquid extrahere atemptauerit. In Constitutione «In Christi nomine», capitulo I, cum concordanciis.

2. Item tenetur ex ipsa uiolacione pacis ad duplum qui dominicaturas ecclesiarum, uel canonicorum et religiosorum inuadere presumpserit. In eadem Constitutione, capitulo «Dominicaturas», cum concordanciis.

20 3. Item qui clericis, monachis, uel uiduis aliquid abstulerit, seu aliquid iniurie intulerit. In eadem Constitutione, capitulo «Clericos», cum concordanciis.

4. Item qui immunitates Templi et Hospitalis Iherosolimitani uel aliorum locorum uenerabilium uiolauerit. In eadem Constitutione, capitulo «Immunitates», cum concordanciis.

25 5. Item qui predam fecerit de equis et aliis pecudibus. In Constitutione «Diuiarum», et «In primis», capitulo «Preterea sub pene».

6. Item qui damnum uel iniuriam intulerit in camino publico iter agenti. In Constitutione «In Christi nomine», capitulo «Vias», cum concordanciis.

7. Item qui pacem Domini uiolauerit. In Vsatico «Omnia malefacta».

1 precipuum *U²*: precipuum *U¹* 2 corporalis] et *adiec. U Pujol 3* ut in] nisi *U Pujol 4* similibus] si *CU*: fine *Pujol* | scriptis *E*: descripta *Pujol 5* in *om. E* 6 cerberacio *C* | autem] tamen *Pujol 7* pro] quod *Pujol 8* extimatur *Pujol* | inde] in *U Pujol 9* racione *E²*: bis *E¹* | ex [comunicacio]nis circha pricipim *Pujol 10* Quando...imponitur] *om. E¹C: Vide in quibus casibus uiolator tenetur ad duplum in *marginem adiec. E²* 13 Constitutiones *E* p(er)ponitur *C* 15 presumpserit *C* 29 maleficia *EC**

3 1228^a/ca. «Villanos» vers «In corpore proprio uel in rebus» 8 1362-1363/ca. «Si racione execucionis» 15 1228^a/ca. I 18 1228^a/ca. «Dominicaturas» 21 1228^a/ca. «Clericos» 23 1228^a/ca. «Immunitates» 25 1173/ca. «Preterea sub pene» 26 1200/ca. «Preterea sub pene» 28 1228^a/ca. «Vias»

la qual no deu ésser demanat tantost que sie esmenat lo doble sinó solament lo simple. E ha loch per dan o injúria corporal fet en persona o en béns e no per injúria verbal no deduïda a effecte, segons appar en la Constitució «En nom de nostre Senyor», capítol «Vilans e Vilanes», e en lo capítol «E si algun cavaller o ciutadà».

E ço que diu que ha loch per injúria corporal deu ésser entès de injúria gran axí com mort, nafres, mutilació de membre o debilitació o leig batiment, e no de bufet o git de lança o de sageta o d'altres semblans, car procés de Pau e de Treva se deu fer solament de grans coses merexents extima de gran quantitat. Segons apar en la Cort de Muntçò del Rey en Pere terç, capítol «Si per rahó de execució».

3

10

1. E car és stat dit que a vegades per la sola infracció de Pau e de Treva és hom tengut en lo doble resta dir en quins casos ne loch.

E primerament és imposada pena del doble a aquell qui trencarà o presumirà envasir les sgleyes e los cimin^{114r}/teris o sacraris en torn dins trenta passos constituïts e traure'n alguna cosa. En la sobrescrita Constitució «En nom de nostre senyor», capítol I, ab ses condacències [*sic*].

2. Ítem aquells qui presumiran envasir les senyories de les esgleyes o de canonges o de religiosos. En la dita Constitució, capítol «Les senyories».

3. Ítem aquells qui a clergues o mongos o a vídues tolran res o lurs faran injúria. En la dita Constitució, capítol «Clergues mongos».

20

4. Ítem aquells qui trencaran les [inm]unitats del Temple, de l'Hospital de Jherusalem o de altres lochs venerables. En la dita Constitució, capítol «Clergues o monges».

6. Ítem aquells qui dampnifiquen o injurien los caminants en camí públich. En la dita Constitució, capítol «Vias públiques», ab ses concordances.

25

5. Ítem aquells que presumexen fer presó de eugues e d'altres bèsties. En la Constitució, «*Diuiñarum*» e «*In primis*», capítol «*Preterea sub pena*».

7. Ítem aquells qui la pau de nostre senyor trencaran. En l'Usatge «Tots malefics».

²⁴ qui] trencaran *del. A*²

4. Qui non comprehenduntur sub Pace et Treuga

1. Sunt eciam aliqui qui non comprehenduntur sub tuicione Pacis et Treuge, immo per Constitutiones sunt a presidio ipsarum et a dicta Pace et Treuga exclusi et separati.

5 Et primo a presidio et tuicione Pacis et Treuge et predictarum Constitutionum excluduntur omnes uiolatores ipsarum Pacis et Treuge qui eo quod moniti non emendauerint fuerint publicati eiecti. In Constitutione pacis, capitulo «Si quis uero miles».

2. Item eorum fautores, defensores, adiutores et consiliatores, si post monicionem
10 non desistant et non fuerint publicati eiecti. In eadem Constitutione.

3. Item omnes a quattordecim annis supra qui moniti ex parte Regis noluerint iurare seruare Pacem et Treugam infra spacium octo dierum. In dicta Constitutione, capitulo «Item statuimus atque iubemus».

4. Item heretici manifesti eorumque credentes atque fautores. In dicta
15 Constitutione, capitulo «Ab hac pace».

5. Item excommunicati qui per annum extiterint in excommunicatione cum candelis extinctis. In dicto capitulo «Ab hac pace»; et in Constitutione «In Christi nomine Nos Petrus, etc. Ad honorem sancte ecclesie».

6. Item proditores dominorum suorum qui innocenciam purgare noluerint et
20 eorum complices et fautores. In Constitutione pacis, capitulo «Proditores».

7. Item fures et latrones et eorum receptatores si redigere noluerint mala que fecerint uel facere directum. In dicta Constitutione, capitulo «Ab hac pace».

8. Item barones et milites et eorum filii a uiginti annis supra inter se manifeste guerram habentes et eorum castra et bona quo ad ipsos non quo ad alios. In
25 Constitutione «Notum», capitulo «Item sub eadem pace sint omnia molendina», uersu «Exceptis militibus».

1 Qui...Treuga *om. EC* 5 presidio et *om. C* 6 eo...moniti] premoniti *EC* 7 emedantes *U Pujol* 9 factores et *C* monicionem *E²* : mi *E¹* 10 fuerunt *U Pujol* 11 moniti *E²* : non *E¹* 13 capitulo *om. C* 16 steterint *C* 17 in *om. Pujol* 20 et *U²* : *om. U¹* 21 receptatores *C²* : reptatores *E* : receptores *C¹* | reddere *U Pujol* 23 annis *U²* : annos *U¹* manifestam *E* 25 Item] eciam *U Pujol* | sint] sunt *U Pujol* | omnia...26 militibus *om. U Pujol*

7 1228^a/ca. «Si quis uero miles 10 1228^a/ca. «Proditores dominorum» 12 1228^a/ca. «Item statuimus atque iubemus» 14 1228^a/ca. «Ab hac pace» 17 1228^a/ca. «Ab hac pace» | Constitutione...18 ecclesie] 1211^a 20 1228^a/ca. «Proditores» 22 1228^a/ca. «Ab hac pace» 25 1225/ca. «Eciam sub eadem pace sunt omnia molendina» uersu «Exceptis militibus»

4

1. E, com sien alguns qui no ^{114v/} són compresos sots la protecció e tuició de Pau e de Treva, ans per Constitucions són de la Pau e Treva separats e exclusos, fa a veure qui són aytals persones.

E primerament són separats e exclusos de la dita Pau e Treva e de les Constitucions e presidi e tuició d'aquelles aquells qui hajen trencada Pau e Treva, los quals per ço car amonestats no han esmenat lo dan són publicats per gitats de Pau e de Treva. En la Constitució «En nom de nostre Senyor», capítol «E si algun cavaller».

2. Ítem los facto[r]s, defensors, ajudadors e conselladors si après que'n seran amonestats no se'n lexen o no se n'estan e per açò'n seran publicats. En la dita Constitució.

3. Ítem tots aquells majors de catorze anys qui amonestats per part del senyor Rey dins spay de vuit dies no volran jurar de servir les Constitucions de Pau e de Treva. En la dita Constitució, capítol «Ítem statuim e manam».

4. Ítem los heretges manife[s]ts e llurs faudors e crehents. En la dita Constitució, capítol «D'aquesta pau».

5. Ítem los excomunicats qui per un any hauran stats excomunicats ab candeles mortants. En lo dit capítol «D'aquesta pau», e en una ^{115r/} Constitució del Rey en Pere primer feta en Leyda confirmada per Papa Gregori.

7. Ítem furtadors e ladres e aquells qui los acuyllen, si no volen redreçar lo mal que hauran fet o estar-ne a dret. En la dita Constitució, capítol «D'aquesta pau».

6. Ítem los traïdors a llurs senyors qui llur ignocència no volran pregar e llurs còmplices e fautors. En la dita Constitució, capítol «Los traïdors».

9. Ítem los manife[s]ts homeyers. En la Constitució «*Notum*», capítol «De aquesta pau foragitam».

8. Ítem los barons e cavallers e llurs fills de vint anys en sus quant han manifesta guerra entre ells e lurs castells e béns, en quant és entre ells, mas no en quant a altres. En la Constitució «*Notum*», capítol «Ítem sots la dita pau són tots molins», «Exceptat cavallers».

3 Constitucions] e presidi *del. A*² 5 Treva] los quals *del. A*² 20 los acuyllen *correxí* : los o acuyllen A 25 foragitam *correxí* : foragitan A

9. Item manifesti homicide. In Constitutione «Notum», capitulo «Ab hac autem pace».

10. Item homines et familia militum uillani et uillane dum in maleficiis uel in caualcatis fuerint cum dominis suis uel cum aliis. In Constitutione «In Christi nomine», capitulo «Villanos», cum concordanciis.

11. Item homines castri extra terminos ad sonum exeuntes. In Constitutione «Ad honorem», capitulo «Item uillanos», uersu «Verumtamen».

12. Item homines qui in castro uel forcia expugnata capiuntur. In Constitutione «In Christi nomine», *la darrera*; capitulo «In primis», uersu «Exceptis».

10 13. Item uillani qui tercio moniti terras in contencione positas laborant. In Constitutione «In Christi nomine», capitulo «Terras».

14. Item homines proprii quoad personam domini alodialis qui potest ipsos eciam in uia publica capere et potest eos maletractare, secus tamen est in feudatario Regis uel locorum religiosorum. In Constitutione «Anno Domini», capitulo «Ibidem»; et
15 Constitutione «Notum», capitulo «Item sub eadem pace sint omnia», uersu «Exceptis».

15. Item clerici, monachi, orphani et alie miserabiles persone si cum armis in maleficiis inueniantur. In Constitutione «In Christi nomine», capitulo «Clericos», cum concordanciis.

20 16. Item qui ceperit hominem in Pace et Treuga constitutum. In Constitutione «Notum», capitulo «Item statuimus quod si quis contra».

17. Item qui mittit incendium ad nocendum. In Constitutione «Ad honorem», capitulo «Prohibemus».

18. Item qui in mansis regiis uel ecclesiarum uel aliorum inuitis habitatoribus
25 procuraciones, albergas, acaptas uel exacciones facere presumpserit. In Constitutione «Notum», capitulo «Preterea statuimus».

19. Item loca in quibus quis tenuerit hominem captum sub pace constitutum de consensu et uoluntate domini ipsius loci. In Constitutione «Notum», capitulo «Item statuimus quod si quis contra».

¹ Item...2 pace *om. C* | hanc *U* 3 in² *om. E* 4 In Constitutione *om. EC* 6 terminum *E* | In Constitutione *om. EC* 7 Item *om. U Pujol* 8 in *om. C* | In Constitutione *om. EC* 13 feudario *C* 15 idem *U Pujol* 16 except *U*: excepto *Pujol* 17 si *U*²: *om. U¹ Pujol* | in *om. C* 20 receperit *C* | hominem *om. C* 21 Item *sup. lin. E*²: *om. E*¹ 23 prohibemus *E*²: prohibeb *E*¹ 24 Regis *E* | ecclesiarum *U*²: ecclesiam *U*¹ | ecclesiarum uel *om. C* 25 presumpserint *E* 26 Notum *sup. lin. E*²: *om. E*¹ | preterea *E*²: pretera *E*¹ 27 quis *om. E* 28 Notum *om. C* Notum capitulo *om. E*

¹ 1225/ca. «Ab hac autem pace» 4 1228^a/ca. «Villanos» 6 1218/ca. «Item uillanos» uersu «Verumtamen» 8 1334/ca. «In primis» uersu «Exceptis» 11 1228^a/ca. «Terras» 14 1202/ca. «Ibidem» 15 1225/ca. «Idem sub eadem pace sint omnia» uersu «Exceptis» 18 1228^a/ca. «Clericos» 20 1225/ca. «Item statuimus quod si quis contra» 22 1218/ca. «Prohibemus» 25 1225/ca. «Preterea statuimus» 28 1225/ca. «Item statuimus quod si quis contra»

10. Ítem la família dels cavallers e llurs hòmens, vilans e vilanes, mentra que són en cavalcades ab los dits senyors o ab altres. En la Constitució «En nom de nostre Senyor», capítol «Vilans».

11. Ítem los hòmens del castell exints e són fora los térmens d'aquell castell. En la Constitució «*In Christi nomine*», la darrera, capítol «*In*^{115v/} uillanos», «*Verum tamen*». 5

12. Ítem los hòmens qui seran presos en castell o força combatuda. En la Constitució «*In Christi nomine*», la darrera, capítol «*In primis*», vers «Except».

13. Ítem los vilans qui aprop que'n són amonestats tres vegades lavoren les terres posades en contesa. En la Constitució, «En nom de nostre Senyor», capítol «*Terras*».

15. Ítem los clergues, mongos, òrphens e altres miserables persones si són trobats 10 en malefics ab armes. En la dita Constitució, capítol «Clergues».

20. Ítem les sgleyes en què los ladres o malfeyto[r]s se recullen ab los furts e malefeta si aprop que n'és feta querimònia ab bisbe no volen esmenar. En la dita Constitució, capítol «Les esgleyes encastellades».

16. Ítem aquell qui apresonarà algun hom constituït en Pau e Treva. En la 15 Constitució «*Notum*», capítol «Ítem que si algun contra».

19. Ítem lo loch hont lo dit presoner serà detengut pres de consentiment e voluntat del senyor del dit loch. En lo prop dit capítol: «Ítem statuïm».

14. Ítem los hòmens propris en sguart de la persona de llur senyor qui·ls pot pendre en^{116r/} cara que vagen per la via pública e·ls pot maltractar si donchs no són de feu del 20 Rey o de lochs religiosos. En la Constitució «*Anno Domini*», capítol «*Ibidem*», e en la Constitució «*Notum*», capítol «Ítem sot la dita pau són tots», vers «Exceptats».

17. Ítem aquell qui met foch per noure. En la Constitució «*Ad honorem*», capítol «*Prohibemus*»; en la Constitució «*Notum*», capítol «Ítem sots aquesta pau statuïm».

20. Item ecclesias in quibus fures uel predones congregauerint malefacta, si querimonia ad episcopum uel Regem deducta malum non emendetur. In Constitutione «In Christi nomine», capitulo «Ecclesias quoque».

21. Item qui dat contra aliquem querelam fictam postquam declaratum sit dictam querelam fictam et calumniosam fuisse. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo «Querelam».

22. Item qui in executione processus Pacis et Treuge opponit fori declinatoriam non in sui fauorem concessam quam usque ad sententiam inclusiue proponere omisit. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo «Quia plerique».

23. Item qui impedit citatum pro Pace et Treuga uolentem comparere uel ipsum associantes ne ualeat comparere. «Nos Ferdinandus, etc., regii diadematis».

24. Item qui inferet terrorem uel metum minando cultori agrorum uel aliarum possessionum ui Curie uenditarum uel quas dominus directus ab eo habuerit et sibi cultiuandas retinuerit uel aliis stabilierit. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo «Cum multis».

25. Item homines alicuius loci inter se rixantes intra terminos seu territorium castrum unde sunt. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo «Item quod uicarii».

5. De modo procedendi

1. Nunc de modo procedendi super Pace et Treuga uiolatis tractandum occurrit, circa quod est uidendum qui possint agere pro Pacibus et Treugis uiolatis, et contra quem et coram quo et ubi, et de multiplici pena contra uiolatorem per Constitutiones illata.

2. Agere potest pro Pacibus et Treugis uiolatis quilibet de iure communi habilis ad agendum et in iudicio consistendum per Constitutiones, ab ipsarum Pacis et Treuge presidio non exclusus uel non eiectus a Pace et Treuga, pro damno et iniuria corporali

¹ ecclesie C | malefacta E²: male ff E¹ 2 ad Regem et episcopum E 4 aliquem C²: aliquo C¹ | postquam...5 fictam om. EC | dictam U²: dicta U¹ 8 in sui] infra C | obmisit C 9 plerique U Pujol 11 etc om. E | Regis C diadematis U²: die U¹ 12 infert E | minandi E 13 uenditare C | et] si adec. E 18 De...procedendi om. C 19 de] pro C | uiolatis om. C 20 circa] cura C | est om. E | possit EC | pro] super C 23 Agere U²: agerere U¹ | Agere... quilibet] agere pro Pacibus et Treugis uiolatis potest quilibet U² Pujol: agere pro Pacibus et Treugis uiolatis quilibet U¹ 24 et¹ om. CU Pujol | ipsarum] et adiec. U Pujol 25 corporali... prx. pg. 1 casibus] corporali suis casibus uel non corporali suis casibus E

³ 1228^a/ca. «Ecclesias quoque» ⁵ 1413/ca. «Querelam» ⁹ 1413/ca. «Quia plerique» ¹¹ 1413/ca. «Nos Ferdinandus, etc., regii diadematis» ¹⁴ 1413/ca. «Cum multis» ¹⁷ Petrus...uicarii] 1283/XXXIX

18. Ítem aquell qui en masos del Rey o d'esgleyes o d'altres a malgrat dels habitants hi pren albergues, procuracions ne acptes o y fa exacc[i]ons. En la Constitució «*Notum*», capítol «Part açò statuim».

21. Ítem aquell contra lo qual és declarat haver donat clam de Pau e de Treva fictament e calumniosa. En la Cort del Rey Ferrando a Barchinona, capítol 5 «*Querelam*».

22. Ítem aquell qui en execució del procés de Pau e de Treva oposa excepció declinatòria de for pusque no sia en special favor sua atorgada e fins a la sentència definitiva inclusive no la haje eposada. En la Cort de Barchinona del Rey en Ferrando, capítol «*Quia plerique*». 10

24. Ítem aquell qui menaça o met ^{116v/} pahor e terror a aquell qui contrresa e laura les possessions e terras qui són per la Cort stades venudes o lo senyor directe les s'a confiscades e les se ha a sa rella aturades o stablides. En la Cort de Barchinona del Rey en Ferrando, capítol «*Cum multis*».

23. Ítem aquell [qui] enpatge aquell qui és citat per Pau e per Treva o aquells qui 15 l'acompanyen que no puxe comparar. En la pramàtica del Rey Ferrando que comença «*Nos Ferdinandus etc., regii diadematis*».

25. Ítem los hòmens de hun mateix loch qui han brega dins lo terme o territori del dit loch entre ells. Pere segon en la Cort de Barchinona, capítol «Ítem que·ls veguers».

5

20

1. Resta a veura la manera del procehiment qui deu ésser servada quant se diu ésser tractada Pau e Treva, ço és qui són aquells qui-s poden clamar e contra qui e danant qui e en quin loch e quines penes encorre lo trencador de Pau e de Treva.

2. Clamar-se pot de Pau e de Treva trencada cascuna persona qui de dret comú sia hàbil de comparar e demanar en juý e no sia gitat de Pau e de Treva ne de llur tuició e 25 presidi exclus. E pot-se ^{117r/} clamar per rahó d'algun dan o injúria corporal en cors e en béns seus feta. En la Constitució «En nom de nostre Senyor», capítol «E si algun cavaller», ab ses concordàncies.

²⁵ hàbil *correxí* : al'hàbil A

uel non corporali suis casibus specialibus irrogata uel illata in corpore et in bonis. In Constitutione «In Christi nomine», capitulo «Si quis uero miles», cum similibus.

3. Procurator uero fiscalis querelam Pacis et Treuge non debet contra aliquem offerre nisi quatenus per Constitutiones liceat ei; quod est forte quando damnum uel
5 iniuria est illata extraneo iter agenti, quia cum in dicto casu possit procedi sine querelatore ex officio, multo forcius ad instanciam fisci. Idem est forte si uie publice, nundine et mercati, dominicature Regis, guidatica, penones, sigilla, censualia et alia regalia infringantur, nam, si damnum detur Principi in corpore uel in rebus suis, non debet esse deterioris condicionis quam alius quicumque priuatus. Ferdinandus in
10 Curia Barchinone, capitulo «Quia quandoque»; et in Capitulo Curie Regis Petri «Item quod de cetero querela».

4. Item potest agi contra quemcumque inferentem damnum uel iniuriam corporalem uel non corporalem suo casu illatam personis et bonis constitutis sub
15 tuicione Pacis et Treuge, ex qua illacione damni uel iniurie Pax et Treuga dicitur uiolata, seu ipse Constitutiones pacium et treugarum dicuntur uiolate, in Constitutione «In Christi nomine», capitulo «Si quis uero miles», cum similibus.

5. Agitur autem coram uicario regio, uel coram subuicario, ipso absente, quia idem est consistorium et eadem potestas, uel coram domino Rege. In Constitutione «In Christi nomine», capitulo «Violatores», cum concordanciis; et in Curia Ceruarie Regis
20 Petri, capitulo «Deinde statuimus»; et in Constitutione «Notum» capitulo «Si quis uero prescriptam», cum similibus.

6. De Primogenito uel Gubernatore generali non inuenitur in Constitutionibus esse cautum, sed de episcopo simul cum uicario regio uel cum Rege.

7. Et in uicaria ubi commissum est maleficium, uel ubi uiolator habet domicilium
25 propter generalem regulam, quia in delictis uel quasi et contractibus uel quasi habet quis forum in loco domicilii.

8. Volens igitur agere procedendo contra aliquem pro Pacibus et Treugis uiolatis debet coram uicario regio illius uicarie ubi uiolator fouet suum domicilium uel
30 commissum fuit maleficium offerre suam querelam continentem nomen suum et eius contra quem offertur et maleficium uel iniuriam illatam, diem et locum et extimacionem damni dati uel iniurie suo casu, quod damnum petat emendari in

1 In *om. C* 2 uero *sup. lin. E² : om. E¹ | similibus*] sy *C* : si *U* : fine *Pujol* 3 querelam *U² : quera U¹*
4 Constitutionem *Pujol* 5 iter agenti *om. E* | possit *E² : potest E¹* 8 in *2 om. E* 13 Constitutionibus *C* 14 illacione]
tuicione *E* | iniurie] iurie *E* : iniuria *Pujol* 15 in...16 similibus *post* uiolata proxime ante scriptum *transposuerunt U*
Pujol 16 similibus] sy *C* : si *U* : fine *Pujol* 17 regio *om. E* | coram² *om. EC* 18 est *om. E* 20 Deinde] Demum *U Pujol*
21 similibus] sy *C* : si *U* : fine *Pujol* 22 inuenitur] uidetur *E* 24 commissum *U² : comissus U¹* 25 dilectis *C* | uel
quasi¹ *om. E* 28 uel] ubi *adiec. U Pujol* 29 fuerit *U Pujol* 30 et] ac *C* | iuriam *C* | et³ *E² : om. E¹*

2 1228^a/ca. «Si quis uero miles» 9 1413/ca. «Quia quandoque» 10 1379-1380/cc «Item quod de cetero querela»
16 1228^a/ca. «Si quis uero miles» 18 1228^a/ca. «Violatores» 19 Curia...20 statuimus] 1359/ca. VIII
20 1225/ca. «Si quis uero prescriptam»

3. E açò és entès de cascuna persona privada car lo procurador fiscal no deu contra algun donar clam de Pau e de Treva sinó en los casos per Constitucions permesos. Fferrando en la Cort de Barchinona capítol «*Quia quandoque*». Axí com per ventura és quant a algun caminant és fet mal o injúria en camí públich, car, com en aytal cas puxe l'oficial procehir per son offici sens istància de part, Pere segon en la Cort de 5 Barchinona, capítol «*Quod uicarii*», molt més hi pot procehir a instància del fisch. Axí mateix si algun trencha fires o mercats o les senyories del Rey o sos guiatges, penons o salvaguarda, segells, censals o altres Regalies, car quant algun dampnificarà lo Rey en cors o en béns no deu ésser lo Rey de pijor condició que-l privat, e per ço en aytal cas lo procurador fiscal pot donar clam de Pau e de Treva. Segons apar en un capítol de Cort 10 del Rey en Pere que comença «*Item quod de cetero querela*».

4. E pot ésser dirigida la acció e donat clam contra ^{117v/} aquell qui haurà dampnificat o injuriat algun constituït sots tuïció e presidi de les Constitucions de Pau e de Treva e les dites Constitucions violades. En la Constitució «En nom de nostre Senyor», capítol «E si algun cavaller», ab ses concordances. 15

5. E deu-se donar lo clam de Pau e de Treva davant lo vaguer o en absència del vaguer davant lo sots vaguer d'aquella vegeria on lo mal és estat fet o hon lo trencador de la dita pau és domiciliat. En la Constitució «En nom de nostre senyor», capítol «Los violades [*sic*]». E en la Constitució «*Notum*», capítol «*Si quis uero prescriptam*». E Pere terç en la Cort de Cerv[er]a, capítol VIII, qui comença «D'aquí avant ordonam que si 20 algun clam de pau». O pot ésser donat davant lo senyor Rey. En la Constitució «*Diuiñarum*», capítol «*Si quis contra*», on diu «*Mihi*», etc.

6. Del Primogènit o del Governador general no-s trobe en neguna Constitució ésser expressat, mas del bisbe ensemps ab lo vaguer.

8. Quant algun se vol clamar d'altre qui li haje trancada Pau e Treva deu-lo davant 25 lo vaguer o en absència sua davant lo sotvaguer d'aquella vegeria hont lo trencador de Treva és domiciliat o hont ha comès lo ^{118r/} malefici donar son clam, en lo qual se contengua lo nom de aquell qui done lo clam e d'aquell contra qui-l done e de l'oficial

28 nom] del qual *del. A*²

simpulum. In Constitutione «Notum», capitulo «Si quis uero prescriptam», et capitulo «Ecclesias».

9. Si tamen querelator et querelatus sint homines ecclesie, uicarius debet eos remittere eorum dominis significando clamum contra tales coram se oblatum ut
5 possint infra dictos quindecim dies facere inter se componere. Petrus secundus in Curia Barchinone, capitulo XLII, in fine.

10. Vicarius autem in huiusmodi processu Pacis et Treuge qui totaliter est ciuilis debet procedere de consilio sui iudicis ordinarii uel assessoris; de quo processu et agendis in illo dictus iudex uel assessor habet tenere tabulam sicut de aliis causis.
10 Petrus in Curia Barchinone, capitulo «Item cum in Constitutione». Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo «Vt autem»; et eciam Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo «Quia ad nostrum».

11. Qua querela oblata antequam uicarius eam admittat debet constare delictum in ea contentum fore commissum. Et si querelans est incognitus uel suspectus debet
15 iudicem informare de persona sua uel idonee ius firmare. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo «Querelam».

12. Deinde si querela oblata appareat sibi inmoderatam continere quantitatem, antequam citet querelatum, potest et debet moderari quantitatem ipsius querele, consideratis condicionibus querelantis et querelati et qualitate negocii et aliis
20 circumstanciis facti. Petrus tercius in Curia Ceruarie, capitulo «Deinde».

13. Postquam taxationem et moderacionem factam, querelator antequam audiatur debet iurare se credere fore uera que posuit in querela, et non deficere in probando. Petrus tercius in Curia Montissoni, capitulo «Vt tollatur».

14. Quod, si, cupiditate maioris salarii uel alias, iudex uel assessor dictam
25 moderacionem facere omiserint, salarium tocus cause amittant, et iudicandi officio per biennium sint priuati. Aduocati uero qui querelas inmoderatas ordinasse conuicti fuerint a postulandi officio per biennium sint suspensi. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo «Confirmantes».

15. Facta quidem moderacione uicarius ad dicti querelantis instanciam incipiat
30 monere semel tantum querelatum contra quem fuerit oblata dicta querela, quatenus infra quindecim dies primos emendet querelanti damnum expressatum in dicta

4 significando *E*²: signum *E*¹ 5 possit *U Pujol* | dictos *om. U Pujol* | secundus *U*²: III.us *U*¹ *Pujol* 10 Petrus] tercius *adtec. U Pujol* 11 Vt] nec *C* 13 contentum in ea *E* 14 contentum *om. C* 17 ablata *C* 18 antequam... quantitatem *om. EC* | quantitatem *U*²: et querelati et quantitate *U*¹ | quere *C* 19 aliis] talis *C* 21 querelato *C* 23 tolletur *E* 25 amittat *E* 26 per biennium] biennio *E: om. C* | sint priuati *E*²: sunt exclusi *E*¹ | priuati] suspensi *U Pujol* | ordinasse...27 fuerint] fecerint *C* 29 quidem *om. E* | uicarius *E*²: *om. E*¹ | addicti *Pujol* | instanciam] iusti(ti)am uidetur *C* | incipiat...30 monere] percipiat moneri *EC* 30 fuit *EC*

1 1225/ca. «Si quis uero prescriptam» | ca. «Ecclesias» 5 1283/XLII 10 1283/ca. «Item cum in Constitutione» 1413/ca. «Vt autem» 11 1413/ca. «Quia ad nostrum» 15 1413/ca. «Querelam» 20 1359/ca. «Deinde» 23 1362-1363/ca. «Vt tollatur» 27 1413/ca. «Confirmantes»

davant qui's done e lo malefici o injúria per rahó de què's dóna e lo dia e loch en què fou comès e la extimació del dan donat o de la injúria. Lo qual dampnatge deu demanar ésser-li esmenat en simple, si donchs no era dels casos en què deu ésser esmenat en doble. En la Constitució «En nom de nostre senyor», capítol «E si algun cavaller», e en lo capítol «Vias públiques», ab llurs concordàncies. 5

10. E lo vaguer en aytal procés de Pau e de Treva qui és totalment civil, en la Cort de Barchinona del Rey en Pere segon, capítol «Ítem com en la Constitució», deu procehir de consell de son jutge ordinari o assessor. En la Cort de Barchinona del Rey en Ferrando, capítol «*Vt autem*». Del qual procés lo dit jutge o assessor ha a tenir taula axí com dels altres processos. En la Cort de Barchinona del Rey Ferrando, capítol «*Qui[a]* 10
ad nostrum».

11. E abans que'l veguer admeta lo dit clam li deu constar e aparer que'l malefici contengut en lo dit clam sia estat comès, e si aquell qui done lo clam no és contengut o és sospitós deu informar lo jutge de sa persona o fermar de dret ydò^{118v}/neament. En la Cort del Rey Ferrando, capítol «*Querelam*». 15

9. E si aquell qui's clame e aquell de qui's clame són hòmens d'esgleya lo vaguer los deu remetre a llurs senyors significant-los lo clam davant ell donat per ço que dins quinze dies los puxen avenir e fer-los entre ells compositar. En la Cort de Barchinona del Rey en Pere segon, capítol XLII a la fi.

12. E si apparrà al vaguer que'l clam davant ell donat contengue inmoderada 20
quantitat abans que cit ne amonest lo querelat pot o deu moderar la dita quantitat, considerada la condició de les persones e la qualitat del fet e altres circumstàncies. En la Cort de Cervera del Rey en Pere terç, capítol IX.

14. E si per cupiditat de major salari o en altra manera lo jutge o assessor obmetrà fer la dita moderació que perda lo salari de tota aquella causa e sia pri[vat] de l'ofici de 25
jutgar per dos anys. E lo advocat qui lo clam axí inmoderat haurà ordonat de ofici de advocat sia per dos anys sospès. En la Cort de Barchinona del Rey Ferrando, capítol «*Confirmentes*».

¹⁰ processos *correxi*: processors A 14 fermar *correxi*: fermat A

querela, aut super eo cum querelatore componat, aut personaliter et iudicialiter coram ipso compareat et cum pignoribus tenentibus firmet quod iuri pareat querelanti super contentis in dicta querela in posse ipsius uicarii; alias quod ipse procederet ad publicandum ipsum citatum esse eiectum et separatum a Pace et Treuga cum suis

5 complicibus, consiliatoribus, adiutoribus et fautoribus; et alias procederet contra ipsum et eius bona et dictos complices, adiutores, consiliatores et fautores iuxta mentem, seriem et tenorem Vsaticorum Barchinone, et Constitutionum pacium et treugarum. In Constitutione «In Christi nomine», capitulo «Si quis uero miles», et capitulo «Violatores», cum concordanciis.

10 16. Et hoc preceptum de monendo ac citando faciet executari per aliquem ex sagionibus seu nunciis iuratis Curie sue personaliter querelatis, si copia eorum reperiatur, aut in eorum domicilio aut in loco publico et in scriptis per notarium processus redigi faciet hec omnia. Petrus in Curia Barchinone, capitulo «Item ordinamus quod in locis».

15 17. Et, si talis citatus pro Pace et Treuga sit alias pro aliquo crimine bannitus, debet guidari per duos dies, ut guidatus possit comparere et firmare; qui duo dies computantur in quindecim diebus sibi assignatis, quibus elapsis remanet bannitus sicut prius sine aliqua monicione. Iacobus secundus in Curia Gerunde, capitulo XXVII «Item statuimus», etc.

20 18. Si uero talis citatus sit sine ficcione captus excusatur a comparendo, si de hoc constet legitimis documentis, nec contra ipsum debet uicarius procedere criminaliter, pro casu in quo punicio criminis ad Regem non spectet. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo «Sicut aduersus».

25 19. Citatus autem si infra dictos quindecim dies satisfaciatur uel componat cum querelatore, ex tunc quiescit omnis processus, nec uicarius potest aliquid petere racione pene uel expensarum, aut alia quacumque racione. Petrus in Curia Barchinone, capitulo «Declaramus».

20. Si autem non composuerit nec alias satisfecerit sed uult se defendere debet personaliter comparere coram uicario coram quo fuit oblata querela, qui eum monuit

2 iuri *E*² : iudicialiter coram ipso compareat *E*¹ | pareat *E*² : *bis E*¹ 3 quod *om. C* | ad...4 publicandum] in publicando *C* 4 separatum...Treuga] separatum esse a treuga *C* 5 consiliatoribus *om. E* | et fautoribus *om. C* procederet] procedere *UPujol* 6 et³ *sup. lin. C*² : *om. C*¹ 7 et² *U*² : *om. C* : «In Christi nomine» capitulo «Si quis uero miles» *U*¹ 8 et *om. C* 10 hoc] hunc *CU Pujol* | ac] et *E* 11 inpersonaliter *E* 13 processus *om. E* 14 quod...locis *om. E* 15 Treuga] *trenca C* | si *UPujol* | bannitus *om. C* 16 duos *bis C* | duo *U*² : duos *CU*¹ 18 XVII *UPujol* 19 etc in *marginem C*² : *om. C*¹ 20 captus *E*² : captus *E*¹ 25 conquiscit *UPujol* 28 Sin *UPujol* 29 uicario coram *om. UPujol* eum] enim *U*

8 1228^a/ca. «Si quis uero miles» | ca. «Violatores» 13 1283/ca. «Item ordinamus quod in locis» 18 Iacobus...19 statuimus] 1321/XXVII 22 1413/ca. «Sicut aduersus» 26 1283/ca. «Declaramus»

13. E après, feta la moderació del dit clam, aquell qui l'haurà donat, abans que sia hoÿt, deu jurar ^{119r/} que creu les coses en lo dit clam contengudes ésser veres e poderles provar. En la Cort de Muntçó del Rey en Pere tercer, capítol XXXVIII.

15. E fet açò lo vaguer a instància d'aquell qui haurà dat lo clam deu fer amonestar una vegada tant solament aquell contra qui és donat que dins quinze dies primers 5 vinents esmen a l'actor lo dan en lo dit clam expressat o se n'avengue en compos[t] e ab ell o personalment o judicial conparegue davant lo dit vaguer e ab penyores tenent ferm de dret en poder del dit vaguer, en altra manera que ell procehirà a publicar-lo per gitat de Pau e de Treva ab sos còmplices, conselladors, ajudadors e fautors e en 10 altra manera procehirà contra ell e sos béns e contra los dits còmplices, ajudadors, conselladors e fautors segons la pensa, sèria e tenor dels Usatges de Barchinona e de les Constitucions de Pau e de Treva. En la Constitució «En nom de nostre Senyor», capítol «E si algun cavaller», e en lo capítol «Los valedors», ab ses concordàncies.

16. E la dita amonestació o citació ab letra del dit vaguer deu ésser feta per algun saig o misatge jurat de la sua Cort al querelat personalment, si-s pot trobar, o en son 15 do^{119v/}micili o loch públich. E en la Cort de Barchinona del Rey en Pere segon, capítol IIII.

17. E si aytal citat per Pau e per Treva era per algun crim bandejat deu ésser guiat dos dies per ço que guiat puxe comparar e fermar, los quals dos dies sien comptats en aquells quinze a ell assignats. Los quals passats roman sens altra monició axí bandejat 20 com d'abans era. En la Cort de Gerona del Rey en Jachme, capítol XXVII.

18. E si aytal citat és pres sens ficció és escusat de comparar si o pot mostrar per legítims documents, ne lo vaguer deu procehir contra ell criminalment per lo cas de que la punició no-s pertange al senyor Rey. En la Cort de Barchinona del Rey Ferrando, 25 capítol «*Sicut aduersus*».

19. E si lo citat per Pau e Treva satisfà dins los quinze dies ho s'havén ab aquell qui ha donat lo clam d'aquí avant deu cessar tot procés e lo vaguer no-n deu res haver per rahó de pena ne despeses ne en altra manera. En la Cort de Barchinona del Rey en Pere segon, capítol «Declaram».

20. Mas si dins los dits quinze dies no-s serà avengut o no haurà satisfet hans se'n 30 volrà deffendre deu comparar personalment davant lo vaguer ^{120r/} qui l'ha fet

⁵ donat] fer amonestar una vegada *del. A²* ¹¹ fautors] e en altra manera *del. A²*

et ius firmare querelatori in et pro contentis in querela ac moderatis per uicarium pro
 simplo et duplo et aliis in et pro quibus est per ipsas Constitutiones pacium et
 treugarum firmandum et quod iuri parebit super eisdem querelatori. Et pro premissis
 omnia bona sua habita et habenda obligare ac pignora tenencia seu sufficiencia pro
 5 quantitate in clamo contenta et moderata in manu ipsius uicarii monentis coram quo
 est oblata querela mittere et tornare in propria persona. In Constitutione «In Christi
 nomine», capitulo «Violatores», cum similibus.

21. Si tamen dominus uoluerit satisfacere et pignora mittere pro se et militibus et
 hominibus, qui de domo et familia fuerint, quos ad maleficium duxerit uel ad guerram,
 10 recipiatur.

22. Comparenti autem et, sicut dictum est, firmanti debet tradi copia actorum et
 firme, licet impugnetur, ut possit si uelit corrigere. Et, nisi qualitas criminis exposcat,
 ultra duos dies infra quos confessio recipiatur non debet detineri, sed debet a carcere
 liberari uel manuleute dari, exceptis illis qui personam captam mittunt, quando non
 15 habent pignora que possint tornare. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo «Et
 quia sepe».

23. Si uero, lite suo Marte discussa et finita, declaratum fuerit querelam fuisse
 fictam et calumniosam, querelator ipso facto sit eiectus a Pace et Treuga. Et pro tali
 illico publicetur, ad quas nullatenus reducatur, nisi realiter satisfecerit querelato
 20 arbitrio iudicis, in omnibus damnis, sumptibus et expensis. Ferdinandus in curia
 Barchinone, capitulo «Querelam».

24. Sin autem uiolator Pacis et Treuge probatus fuerit et conuictus, ipse et
 complices sui, adiutores et conciliatores eius, ab episcopo excommunicentur, et a
 predicta Pace et Treuga separati intelligantur et publicentur. In Constitutione pacis,
 25 capitulo «Si quis uero miles», cum similibus.

25. Incurrit eciam uiolator Pacis et Treuge multipliciter penam, quia infra primos
 quindecim dies tenetur satisfacere simpliciter uel amicabiliter conuenire seu
 componere cum querelatore. In dicto capitulo «Si quis uero miles».

26. Si non satisfaciat nec componat tenetur firmare et pignora in propria persona
 30 tornare. Et quamuis firmauerit, si probatus et conuictus fuerit, tenetur ad duplum,

¹ et] in *adtec. U Pujol* | confirmare *U Pujol* | in] de *U Pujol* | moderata *Pujol* 3 firmandum et] terminandum
U Pujol | et] est *C* | eisdem] eidem *C* 4 ac] et *C* 5 uicarii *E²* : episcopi *E¹* 7 similibus] si *U* : sy *C* : fine *Pujol*
 8 tamen *om. E* | noluerit *C* | satisfacere *C* 9 domo *E²* : doi *E¹* 11 est *U²* : bis *U¹* | ffirmatim *E* | et² *sup. lin. E²* : *om.*
E¹ 15 capitulo *om. E* 17 Si *E²* : Comparenti autem et sic ut dictum est *E¹* | sua *E* | materia *Pujol* 19 quas
 nullatenus] quam nullitas *C* | reyaliter *E* 20 et *om. E* 22 Si *C* 23 adiutores] et fautores *adtec. C* | eius *om. C*
 25 similibus] sy *C* : si *U* : fine *Pujol* 26 penam *om. U Pujol* 27 simpliciter *U Pujol* 29 teneretur *U Pujol* | in *om. C*

6 1228^a/ca. «Violatores» 15 1413/ca. «Et quia sepe» 20 1413/ca. «Querelam» 24 1228^a/ca. «Si quis uero
 miles» 28 1228^a/ca. «Si quis uero miles»

amonestar e deu fermar de dret al querelador en e per les coses contengudes en lo dit clam moderades per lo vaguer per lo simple e lo doble e per altres coses en què sia tengut fermar per les Constitucions de Pau e de Treva que sobre les dites coses starà a dret al querelador e per ço deu obligar tots sos béns presents e esdevenidors e tornar e metre penyores tenents sufficients per la quantitat en lo clam contenguda e moderada 5 en mans del dit veguer en pròpia persona.

21. Emperò si lo senyor volrà satis dar e penyores tornar per si e per sos cavallers e altres hòmens qui sien de sa casa, los quals haurà menats a la guerra, que ho puxe fer. En la Constitució «En nom de nostre Senyor», capítol «Los violaris».

22. E quant lo citat serà comparegut e haurà fermat e tornades penyores deu-li 10 ésser dona[da] còpia dels actes e de la ferma per ço que si-s vol la puxe corregir, per bé que l'adversari la impugne. E no deu ésser detengut pres més avant de dos dies dins los quals ne sia presa confessió, si donchs la qualitat del crim no ho requeria. Exceptats aquells qui, per ço car no han penyores tenents que tenen, oferen llur persona presa. En la Cort de Barchinona del Rey Fferrando, capítol «*Quia sepe*». 15

23. ^{120v/} Mas si per lo procés apar que'l clam sie stat donat fictament e calumpniosa e axí sia declarat lo querelador *ipso facto* és gitat de Pau e de Treva fins que haje realment satisfet a la part a arbitre del jutge en tots dampnatges e despeses. En la Cort de Barchinona del Rey Ferrando, capítol «Querela». 15

24. E, si lo clam serà provat e aquell contra qui serà estat donat serà convençut, ell e 20 sos còmplices, ajudadors e conselladors sien excomunicats per lo bisbe e per lo vaguer sien publicats per gitats de Pau e de Treva. En la Constitució «En nom de nostre Senyor», capítol «Si algun cavaller».

25. Les penes qui incorre aquell qui haurà trencada Pau e Treva són moltes. Primerament dins los primers quinze dies aprop que és citat deu satisfer a la part 25 simple lo dan donat o composar e havenir-se'n ab ell. En la Constitució «En nom de nostre Senyor», capítol ^{121r/} «E si algun cavaller».

26. Ítem que si dins los dits quinze dies no satisfà o no compose ab la part és tengut fermar e tornar penyores en pròpia persona. E per ben que haje fermat si contra ell

20 E...23 cavaller *bis A*

quia non uenit ex contumacia, sed ex uiolacione, dictum duplum. In dicto capitulo «Violatores», et capitulo «Si quis uero».

27. Item tenetur ad expensas cause seu litis, quia uictus uictori, etc.

28. Vbi uero citatus pro Pace et Treuga fractis non firmauerit, immo sit contumax
5 in non emendando et non firmando infra quindecim dies tenetur ex tunc ad restituendum damnum et simplum. In dicto capitulo «Si quis uero miles».

29. Item ad omnes expensas occasione litis factas et per uicarium factas cum tota pace.

30. Item tenetur ad duplum quantitatis moderate ac probati damni diuidendum
10 equis partibus inter fiscum et querelantem.

31. Item tenetur ad penam centum uiginti librarum si est miles, uel sexaginta solidorum si est rusticus, soluendi uicario regio, cuius pene et dimidie dupli debet habere medietatem episcopus ad quem querimoniam fracte Pacis et Treuge dignoscitur contigisse.

32. Item debet per episcopum excommunicari et per uicarium pro eiecto a Pace et Treuga publicari.

33. Item eiectus et publicatus incurrit penas et damna in corpore et bonis, quia potest impune damnificari et capi, nec tale damnum ei illatum potest per ipsum peti emendari per paces et treugas uiolatas. In dicto capitulo «Si quis uero miles», in fine.

34. Item nullus officialis potest ipsum guidare pro criminibus uel alias, quinimmo neque in guidatico generaliter racione armate uel alias a Rege concesso comprehenditur dictus eiectus e Pace et Treuga, quia non debet habere amorem Regis sed est sub acuydamento ipsius. In Constitutione «Diuiarum», capitulo finali.

35. Si tamen ex certa sciencia Rex ipsum guidaret deberet seruari guidaticum
25 expresse concessum in Vsatico «Quoniam per iniquum».

36. Item incurrit penam quod nullus baro audeat ipsum receptare nec sustinere, uel eidem consilium, auxilium uel fauorem prebere, immo debet ipsum acuydare et facere eidem guerram cum Rege et sine Rege. In Constitutione «Si quis de magnatibus»; et in Constitutione «In Christi nomine», capitulo «Volumus».

37. Item fortalicie mansi et domus eius possunt destrui et dirui nisi essent feudales uel emphiteoticarie, quia tunc non debent destrui, nisi dominus pro quo tenentur esset consenciens uel sustineret eiectum. In Constitutione «Notum» capitulo «Item

¹ ex uiolacione] reuiolotare C 3 etc om. U Pujol 7 ad om. E 9 ac om. E 12 soluendis U Pujol | et om. C dimidii E 15 scomonicari U Pujol | per uicarium om. E 18 et Pujol | potest² om. C 21 alias om. E 22 e] a U Pujol et E²: om. E¹ 23 sed] qui est E 24 seruare Pujol 25 Quoniam E²: om. E¹ | per iniquum om. U Pujol 26 audet EC 27 auxilium E²: dare E¹ 28 et...Rege² om. E 30 dirui Pujol

¹ 1228^a/ca. «Violatores» | ca. «Si quis uero» 6 1228^a/ca. «Si quis uero miles» 19 1228^a/ca. «Si quis uero miles» 23 1173/c.f. 28 Constitutione...29 magnatibus] 1207 29 1228^a/ca. «Volumus» 32 1225/ca. «Item statuimus quod si quis tenuerit»

serà provat e és convençut és tengut al doble, qui és degut per la violació e no pas per contumàcia. En la dita Constitució capítol «Los violadors», e en lo capítol «E si algun cavaller».

28. E si lo citat per Pau e per Treva no satisfarà ne s'avendrà ab la part ne comparrà ne fermarà ans serà contumax d'aquí avant és tengut restituir lo dan donat en simple. 5

29. E restituir totes les despeses per ocasió del procés fetes e per lo vaguer ab tota la pau fetes.

30. Ítem és tengut al doble de la quantitat moderada per lo dan donat, del qual doble deu haver la meytat aquell qui ha donat lo clam e l'altre meytat lo fisch.

31. Ítem és tengut a pena de cent vint sols si és de paratge o de seixanta sols si no és 10 de paratge. De la qual pena e de la dita meytat del doble deu haver la meytat lo bisbe al qual és pervengut lo clam e l'altra meytat lo vaguer.

32. E deu ^{121v/} per lo dit bisbe ésser vedat e per lo vaguer publicat per gitat de Pau e de Treva. En la Constitució «En nom de nostre Senyor», capítol «E si algun cavaller».

33. Depuiys aquell qui és publicat ésser gitat de Pau e de Treva encorre altres penes 15 en cors e en béns car tot hom sens neguna pena lo pot dampnificar e apresonar, que no pot demanar aytal dan ésser-li esmenat per Pau e per Treva trencades. En lo dit capítol a la fi.

34. Ítem negun official no'l pot guiar de crim o en altra manera ne és comprès en negun guiatge per rahó de armada o en altra manera per lo senyor Rey generalment 20 atorgat. Car no deu ésser en amor del Príncep hans és en acuydament seu. En la Constitució «*Diuiñarum*», capítol final.

35. Emperò si lo Rey li atorga guiatge special deu-lo-li servir. En lo Usatge «Car per inich Príncep».

36. Ítem negun baró no'l gose acullir ne sostenir ne donar-li consel, favor ne ajuda, 25 an[s] lo deu acuydar e fer la guerra ab lo Rey e sens lo Rey. En la Constitució «En nom de nostre Senyor», capítol «Volem», e en la Constitució «*Si quis de magnatibus*».

37. Ítem que les fortaleses e los ^{122r/} masos e cases los poden ésser enderrocats si donchs no són feudals o enphiteotícaries, car labores no deuen ésser destruïts si donchs lo senyor per qui's tenen no y era consent o no sostenia lo dit gitat de Pau e de 30 Treva. En la Constitució «*Notum*», capítol «Ítem statuim que si algun tendrà». E en la

5 en] si del. A² 25 favor bis A

statuimus quod si quis tenuerit». Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo «Curie». Item serenissimus Rex Iacobus secundus in Curia Montisalbi, capitulo «Item supplicastis».

38. Presbiteri uel clerici soluti pro Pacibus et Treugis non possunt trahi ad
 5 iudicium uicarii uel alterius iudicis secularis, sed solum moneri, non tamen
 iudicialiter, ad obseruanciam forme pacis. Et si moniti ueniant et pignora ponant in
 posse uicarii tamquam sequestri utriusque partis seu medie persone, cognicio querele
 facte contra clericum nec ciuilitate nec criminaliter poterit neque potest per uicarium
 uel alium officialem regum expediri, sed ad suum iudicem remitti secundum
 10 canonicas sanciones. De pignoribus uero restituendis uel distrahendis fiat prout per
 iudicem ecclesiasticum fuerit declaratum. Si uero clericus monitus non habet pignora
 tenencia et iuraret in posse iudicis ecclesiastici uel uicarii de licencia sui ordinarii
 quod non posset tornare pignora tenencia, eo casu ipso clerico se ponente capto in
 posse sui iudicis et iurante de stando iuri et iudicatum solui cum suis clausulis in posse
 15 sui iudicis, de tornando pignora sit liberatus. Quod si dictus clericus uel alia persona
 ecclesiastica non uult seruare formam pacis, uicarius uel alius iudex secularis non ob
 hoc potest ipsum punire in persona uel in bonis uel alias offendere quoquomodo. Sed
 solum succedit pro contumacia prouisio Constitutionis, uidelicet quod propter hoc
 quia monitus formam Constitutionis non seruat habet ipsum extra pacem, sic
 20 uidelicet quod damna si forsan ei darentur non posset petere emendari secundum
 formam et priuilegium pacis. Iura tamen sibi competencia de iure canonico uel ciuili
 uel alias ex ecclesiastica libertate illa sibi remanent illibata et super ipsis dictis clericis
 licet existentibus extra formam pacis iusticiam facere tenebitur et faciet dicta
 eiectione in aliquo non obstante. In concordia Cardinalis Conuenarum. Nec debent
 25 dicti clerici pro eiectione a Pace et Treuga ullatenus publicari, nec contra ipsos preter uel
 contra formam predictae concordie aliquo modo procedi. Ferdinandus in capitulo
 «Ferdinandus, Dei gracia».

39. Contra fautores quoque si procedatur ad publicandum ipsos ad partis
 instanciam debent seruari Constitutiones Pacis et Treuge et practica consueta. Si uero
 30 ad instanciam fisci uel ex officio procedatur debent litteratorie moneri ut infra certum
 tempus desistant a fautoria, quod si non faciant ex tunc publicabuntur seu alias

2 serenissimus Rex] serenissime domine EC 3 supplicatis U: supplicatum Pujol 6 iudicialiter] aliter iudici E²
 : sed solum moneri E¹ 9 alium U²: aliud U¹ | expediri om. E 10 fac U Pujol 14 iurante E²: iurando E¹ | clausulis]
 cle(ri)cis C | in...15 iudicis om. C¹: in posse sui iudicis et iurare de stando iuri adiec. et del. C² 15 liberus U Pujol
 Quod] Et E 16 ab U Pujol 17 ipsum] eum E | in² om. E 18 succedat E | uidelicet...19 Constitutionis om. E
 19 seruat] que adiec. E 21 sibi om. E 23 et sup. lin. U²: om. U¹ | faciet U²: facere U¹ 24 non in margine C²: om. C¹
 28 publicandos Pujol 31 desistint Pujol

1 1413/ca. «Curie» 2 1307/«Item supplicastis» 24 concordia...Conuenarum] 1372 26 Ferdinandus...27
 gracia] 1413/ca. «Ferdinandus, Dei gracia»

Cort de Muntblanch del Rey en Jachme capítol «*Item suplicastis*» e en la Cort de Barchinona del Rey en Ferrando, capítol «*Ítem senyor*».

39. Si contra los fautors és procehit a publicar-los a istància de la part deuen ésser servades les Constitucions de Pau e de Treva e la pràctica acostumada, mas si y és procehit a istància del fisch o per mer offici deuen primer ésser amonestats ab letra que's tolguen de donar-los favor dins cert temps e si n[o]-o fan ladonchs poden ésser publicats e punits. En la Cort de Barchinona del Rey en Ferrando capítol «*Licet prebere*», e de la reyna Maria, capítol «*La rigor*».

38. Mas los preveres e clergues soluts per Pau e Treva no poden ésser tirats al for del vaguer o d'altre jutge seglar, mas poden solament ésser amonestats e no judicialment a observar la forma de la pau. E si amonestats vénen e meten penyores en poder del vaguer, axí com de seqüestre o de migan^{122v}/çera persona, la conexença del clam donat contra lo clergue no's pot fer ne civilment ne criminal per lo vaguer ne per altre official reyal. Ans deu ésser remès a son jutge segons canònica sanccions. E en tornar les penyores e alienar-les sia fet segons que per lo jutge ecclesiàstich sia declarat. Emperò, si lo clergue amonestat no ha penyores tenents e jure en poder del jutge ecclesiàstich o del vaguer de licència de son ordinari que no pot tornar penyores tinentes, en cas tenent-se lo dit clergue pres en poder de son jutge e jurant d'estar a dret e de pagar la cosa jutjada ab ses clàusules en poder de son jutge, que sia quit e deliure de tornar penyores. Mas, si lo clergue o altra persona ecclesiàsticha no vol servir la forma de la Pau, per ço lo vaguer ne altre jutge seglar no'l ne pot punir en persona ne en béns o ofendre-lo en neguna altra manera, an[s] solament li succeheix per contumàcia la provisió de la Constitució, ço és que és fora de pau en tal manera que si per ventura serà dampnificat no porà demanar que li sia smenat segons la forma e privilegi de la dita pau, romanent-li emperò salves tots altres drets a ell per dret civil o canònich o libertat ecclesiàsticha pertanyents, sobre los quals drets ^{123r} a ells pertanyents los deu ésser feta justícia, jatsia sien fora Pau e Treva, la dita ejecció no obstant en la concòrdia feta entre la Reyna dona Elienor e'l cardenal de Covi[n]ença legat apostolical. Ne deuen los clergues ésser publicats per gitats de Pau e de Treva en neguna manera. Ne deu ésser contra ells procehit *preter* o contra la forma de la

¹ e A²: ei A¹ 11 a observar *correxí*: o observar A 28 la¹] condició *del*. A²

punientur. Ferdinandus in Curia Barchinone, capitulo «Licet prebere fauorem». Et Maria in Curia Barchinone, capitulo «La rigor».

Sequuntur Vsatici Barchinone secundum ordinem alphabeti

[A]

5 Antequam Vsatici essent missi.

Aguayt ho encaç.

Alii quoque milites.

Auctoritate et rogatu.

Alium namque supradicti.

10 Auctoritate et rogatu.

Accusatores.

Affirmantes.

B

Baiulus interfectus.

15 Bataylla.

Baiulias.

C

Ciues aut burgenses.

Capcio uero.

20 Castellani in castris.

Cunctum malum.

Camini et strate.

Constituerunt sepedicti.

Communie et conueniencie.

25 Cequiam.

Constituerunt eciam ut sanctis.

Constituerunt igitur ut si quis.

Constituerunt eciam sepedicti.

Captus a Curia.

30 Castrum antiqui.

Cum temporibus.

Cum in celebri.

Cum inter nostros milites.

1 Licet...2 capitulo *om. E* 3 Vsatici] capita Vsaticorum *U* CAPITA USATICORUM *Pujol* 6 Aguayt ho] aguay et *Pujol* 9 supradicti] supradicta *C*: per supradictum *U* *Pujol* 10 Auctoritate...rogatu *om. E* 12 Affirmantes] Amplius inter secus nouum Vsaticum *adiec. U* *Pujol* 13 B *om. CU* *Pujol* 14 Baiulus interfectus *om. U* *Pujol* 17 C *om. CU* *Pujol* 22 estrate *C* 33 nostros] meos *U* *Pujol*

1 1413/ca. «Licet prebere fauorem» 2 1422/ca. «La rigor»

sobredita concòrdia. En una prachmàtica del Rey en Fferrando qui comença «*Fferdinandus Dei gracia etc. dilectis et fidelibus*», etc.

^{123v}/ **Seguexen-se los Usatges de Barchinona segons l'orde de l'alphabet**

Ante quam usatici essent missi.

Aguayt o encalç V. 5

Alii quoque milites LII.

Auctoritate et rogatu LXXIII.

Alium namque supradicti CI.

Auctoritate et rogatu LXXX.

Acusatores CXXXVI. 10

Afirmantis CLIII.

Baiulus interfectus X.

Bataylla jutjada XXVII.

Baiulias XCIII.

Ciues aut burgenses VIII. 15

Capcio uero XX.

Castellani in castris XXXII.

Cunctum malum XLV.

Camini et strate LIX.

Constituerunt sepedicti LXI. 20

Comunie et conueniencie LXVII.

Cequiam LXXI.

Constituerunt eciam ut factis LXXI.

Constituerunt igitur ut si quis CVIII.

Constituerunt eciam sepedicti CXXIII. 25

Captus a Curia L.

Castrum antiqui CLXIII.

Cum temporibus.

Cum in celebri.

Cum inter nostros milites. 30

Clerici et monachi.

D

De ualuasore.

Debilitacio.

5 De omnibus namque communibus.

De aliis namque bausiis.

De aliis namque rusticis.

De omnibus hominibus.

De baiuliis quoque.

10 De rebus et facultatibus.

De compositione omnium.

Denique sepedicti.

De intestatis.

Duo testes.

15 De comite requeste.

E

Etsi a potestate.

Etsi armata manu.

Et ille qui precepta.

20 Ex magnatibus.

Eandem quoque faciant.

Ea propter prelibati principes.

Exheredare.

Et testes priusquam.

25

F

Filius militis.

Feos quoque.

H

Hec sunt usualia.

30 Hoc quod iuris est sanctorum.

Homicide.

I

Iudei cesi.

Iudei iurent christianis.

35 Item statuerunt ut omnes homines.

² D om. CU Pujol 7 De...rusticis om. U Pujol 14 Duo U² : duos U¹ 15 comitte request EU Pujol 16 E om. CU Pujol 25 F om. CU Pujol 28 H om. CU Pujol 29 hoc U | usalia U 30 quod iuris om. C 32 I om. CU Pujol 35 statuerunt ut] estatuunt U : statuunt Pujol

<i>Clerici et monachi.</i>	
<i>De uaruassore II.</i>	
<i>Debilitatio XI.</i>	
<i>De omnibus namque causis XXVIII.</i>	
<i>De aliis namque baiuliis XL.</i>	5
<i>De aliis namque rusticis L.</i>	
<i>De omnibus hominibus LXXIX.</i>	
<i>De baiuliis quoque XCIII.</i>	
<i>De rebus et facultatibus XCVI.</i>	
^{124r/} <i>De conposicione omnium LXXXVIII.</i>	10
<i>Denique sepedicti CXIX.</i>	
<i>De intestatis CXXIII.</i>	
<i>Duo testes CXXXVIII.</i>	
<i>De compte request.</i>	
<i>Et si a potestate XLVIII.</i>	15
<i>Et si armatu [sic] manu LV.</i>	
<i>Et ille qui precepta LXXX.</i>	
<i>Ex magnatibus LXXXII.</i>	
<i>Eandem quoque faciant CXIX.</i>	
<i>Ea propter prelibati Princeps [sic] XXXVII.</i>	20
<i>Exheredare LXXVIII.</i>	
<i>Et testes priusquam CXXXVIII.</i>	
<i>Filius militis VI.</i>	
<i>Ffeuos quoque LIII.</i>	
<i>Hec sunt usualia I.</i>	25
<i>Hoc quod iuris est sanctorum C.</i>	
<i>Homicide CLIII.</i>	
<i>Iudei cessi 9.</i>	
<i>Iudei iurent christiani XLIX.</i>	

Item statuimus ut si quis senior.

Item statuerunt siquidem predicti.

Item statuerunt prefati Principes ut potestates.

In baiulia.

5 Item statuerunt predicti Principes quod si aliquis.

Item statuerunt quod si filius.

Iudicium in Curia datum.

Iudicium Curie.

Item prouida deliberacione.

10 Item inuiolabili obseruacione.

L

Laudauerunt.

M

Militem qui occiderit.

15 Miles uero qui habuerit.

Miles uero qui caualleriam.

Malefacta in saracenis.

Magnates seu milites.

Miles senex.

20 Moneta autem.

Mulieribus.

Miles uero qui desempauerit.

Mariti uxores.

Miles uero postquam fuerit.

25 N

Nullus unquam presumat.

Nullus christianus.

Nemini liceat.

Nullus homo uel femina.

30 O

Omnes homines debent firmare.

Omnes homines a uicecomitibus.

Omnes homines tam milites.

Omnes quippe naues.

1 senior *om.* *U Pujol* 2 statuunt *U Pujol* 3 statuunt *U Pujol* | potentes *U Pujol* 4 In] Item *C* 5 statuunt *U Pujol* | predicti] sepe dicti *E* | quod...aliquis] Item quod si aliquis tanquam alium *Vsaticum C* 6 statuunt *U Pujol* fi *U Pujol* 7 Iudicium...datum *om.* *Pujol* 8 Iudicium] Iudicia *Pujol* 11 L *om.* *CU Pujol* 12 Laudauerunt *om.* *U Pujol* 13 M *om.* *CU Pujol* : Mandauerunt nouum *Vsaticum adiec.* *U Pujol* 16 qui] si *U Pujol* 22 desesperauerit *C* 24 fuit *U Pujol* 25 N *om.* *CU Pujol* 30 O *om.* *CU Pujol*

<i>Item statuerunt ut omnes homines LVIII.</i>	
<i>Item statuimus ut si quis seniori LXIII.</i>	
<i>Item statuerunt ut si quidem LXIII.</i>	
<i>Item statuerunt prefati Principes ut potestates LXXXVIII.</i>	
<i>In baiulia CVI.</i>	5
<i>Idem statuerunt prefati Principes quod si aliquis CXI.</i>	
<i>Item statuerunt quod si filius CXIII.</i>	
<i>Iudicium in Curia datum LXXVI.</i>	
<i>Iudicia Curie LXXVII.</i>	
<i>Item prouida.</i>	10
<i>Item inuiolabili.</i>	
<i>Laudauerunt LXXXIII.</i>	
<i>Militem qui occiderit III.</i>	
<i>Miles uero si caualleriam XXII.</i>	
<i>Malefacti in sarracenis XX.</i>	15
<i>Magnates seu milites XXIX.</i>	
<i>Miles senex LI.</i>	
<i>Moneta autem LXIII.</i>	
<i>Mulieribus LXXXII.</i>	
^{124v/} <i>Miles uero qui desamparauerit XCIII.</i>	20
<i>Mariti uxores XCVIII.</i>	
<i>Miles uero postquam fuerit CXXII.</i>	
<i>Nullus unquam presumat CXXXV.</i>	
<i>Nullus christianus CXLVI.</i>	
<i>Nemini liceat CXLIX.</i>	25
<i>Nullus homo uel femina CLV.</i>	
<i>Omnes homines debent firmare XXII.</i>	
<i>Omnes homines a vicecomitatibus XLVI.</i>	
<i>Omnes homines tam milites XLVIII.</i>	
<i>Omnes quippe naues LVII.</i>	30
<i>Omnia malefacta LXXXV.</i>	

² LXIII] LXIII Item statuerunt ut si / LXVI Quis seniori duo Vsatici A¹ postea LXVI del. A² ³ LXIII A² : LXVI A¹ 13 III] + [forte 4] miles uero qui habuerit in margine adiec. A² 25 Nemini] homo del. A²

Omnia malefacta.
 Omnes homines postquam.
 Omnes cause siue bone.
 Oportet namque cunctos.
 5 P
 Placitum mandetur.
 Placitare.
 Placitum iudicatum.
 Potestatem de suo castro.
 10 Princeps namque.
 Per bonum Vsaticum.
 Possunt eciam.
 Precipimus ut periuria.
 Per scripturam.
 15 Precipimus ut si quis alodiarius.
 Pater contra filium.
 Q
 Qui fallerit hostem.
 Qui uiderit seniozem.
 20 Qui solidus est de seniore.
 Qui seniozem suum in bello.
 Qui ira ductus.
 Qui seniozem suum despexerit.
 Qui se sciente seniozem.
 25 Quoniam per iniquum Principem.
 Quia iusticiam.
 Quia sicut malum.
 Quod si filii seniores.
 Quicumque subdiaconum.
 30 Qui aliena predauerit.
 Quicumque uiolenter.
 Quoniam ex conquestione.
 R
 Rusticus interfectus.
 35 Rochas.

5 P om. CU Pujol 14 Per...15 alodiarius om. Pujol 17 Q om. CU Pujol 18 ffallerit E 20 solidos Pujol | de om. C
 25 Quoniam] Qui C | unicum C 28 Qui sint C 31 uiolenter] I adiec. E 32 conquestione] questione U: II adiec. EC
 33 R om. CU Pujol

<i>Omnes homines postquam CVIII.</i>	
<i>Omnes cause siue bone CLXIII.</i>	
<i>Oportet namque cunctos.</i>	
<i>Placitum mandetur XXIII.</i>	
<i>Placitare XXIII.</i>	5
<i>Placitum iudicatum XXVI.</i>	
<i>Potestatem de suo castro XLI.</i>	
<i>Princeps namque LXVI.</i>	
<i>Per bonum Vsaticum LXVIII.</i>	
<i>Possunt eciam LXXV.</i>	10
<i>Precipimus ut periuria CXXXIII.</i>	
<i>Per scripturam CXXXVII.</i>	
<i>Precipimus ut si aliquis alodiarius CXXXIX.</i>	
<i>Pater contra filium CLVI.</i>	
<i>Qui fallerit hostem XXXIII.</i>	15
<i>Qui uiderit senioremem XXXV.</i>	
<i>Qui solidus est XXXVI.</i>	
<i>Qui senioremem suum in bello XXXVII.</i>	
<i>Qui ira ductus XXXVIII.</i>	
<i>Qui senioremem suum despexerit XXXIX.</i>	20
<i>Qui se sciente senioremem XL.</i>	
<i>Quoniam per iniquum Principem LX.</i>	
<i>Quia iusticiam LXXXII.</i>	
<i>Quia sicut malum XC.</i>	
<i>Quod si filii senioribus CII.</i>	25
<i>Quicumque subdiaconum CXXXII.</i>	
<i>Qui aliena predauerit CLVII.</i>	
<i>Quicumque uiolenter CLXI.</i>	
^{125r/} <i>Quoniam ex conquestione.</i>	
<i>Rusticus interfectus XI.</i>	30

¹ CVIII] LXXXVI in margine adiec. A²: Iglesia recte censet hunc numerum adscribi uersui Omnes cause... et numerum CLXIII uersui Oportet namque... 29 Quoniam...conquestione bis A

Rusticus si desperauerit.
 Rusticus uero si inuenerit.
 Rusticus eciam cum acceperit.
 Rem in contencione.

5

S
 Si quis se miserit *en aguayt*.
 Si quis aliquem percusserit.
 Si quis aliquem quolibet ictu.
 Si quis impulerit.

10

Si quis alicui in facie spuerit.
 Si quis alicui criminalem felloniam.
 Si quis contradixerit seniori.
 Si a uicecomitibus.
 Si quis suum feudum.

15

Similiter milites si perdant.
 Sed si senior uoluerit.
 Si quis in Curia a seniore.
 Similiter si senior uoluerit.
 Similiter si inter magnates.

20

Sacramentum sit omni tempore.
 Seniores uero hominibus.
 Sacramenta rustici.
 Senex miles.
 Sacramentum burgensium.

25

Si quis alicui homini iactauerit.
 Si quis occiderit equum.
 Simili modo firmissime.
 Strate et uie publice.
 Si quis iudeo.

30

Si quis aliquod malum.
 Si quis homines habuerit.
 Si quis contra alium aliquam querelam.
 Si quis uirginem uiolenter.
 Similiter de rebus et possessionibus.

1 desemparauerit *E*: desperauerit *Pujol* 2 si in margine *C*²: *om. C*¹ | in uenit *EU* 5 *S om. CU Pujol* 11 alicui] alieni *C* | felloniam *om. U Pujol* 15 milites *om. C* | perdant] Sed si perdant *adiec. tanquam alium Vsaticum C* 16 noluerit *C* 17 Si...18 uoluerit *om. E* 20 si *U Pujol* 23 Senex miles *om. U Pujol* 25 hominum *C* | iactauerit] miles *adiec. U Pujol* 26 occiderit] occidit *C* 27 Similiter *E*

<i>Rochas LXX.</i>	
<i>Rusticus si desamparauerit XCIIII.</i>	
<i>Rusticus uero si inuenerit CIII.</i>	
<i>Rusticus eciam cum acceperit CIIII.</i>	
<i>Rem in contencione CLXII.</i>	5
<i>Si quis se miserit en aguayt IIII.</i>	
<i>Si quis aliquem percuserit XIII.</i>	
<i>Si quis aliquem quolibet ictu XVI.</i>	
<i>Si quis impulerit XVII.</i>	
<i>Si quis alicui in facie spuerit XVIII.</i>	10
<i>Si quis alicui criminalem felloniam XIX.</i>	
<i>Si quis contradixerit seniori XXX.</i>	
<i>Si a uicecomitatibus XXXI.</i>	
<i>Si quis suum feudum XXXIII.</i>	
<i>Similiter miles si perdant XXXIIII.</i>	15
<i>Sed senior uoluerit XXXV.</i>	
<i>Similiter sit inter magnates XLIIII.</i>	
<i>Sacramentum sit omni tempore XLVII.</i>	
<i>Seniores uero hominibus XLVIII.</i>	
<i>Sacramenta rustici L.</i>	20
<i>Senex miles LI.</i>	
<i>Sacramenta burgencium LIII.</i>	
<i>Si quis alicui homini iactauerit LV.</i>	
<i>Si quis occiderit equum LVI.</i>	
<i>Simili modo fermissime LXII.</i>	25
<i>Strate et uie publice LXIX.</i>	
<i>Si quis iudeo LXXII.</i>	
<i>Si quis aliquod malum XC.</i>	
<i>Si quis homines habuerit XCI.</i>	
^{125v} <i>Si quis contra alium aliquam querelam XCII.</i>	30
<i>Si quis uirginem uiolenter XCV.</i>	
<i>Similiter de rebus et possessionibus XCVII.</i>	
<i>Si quis de homicidio XXXVII.</i>	

- Si quis de homicidio.
Saracenis in fuga.
Solidos de compositione.
Si quis dixerit se fatigatum.
5 Similiter componat.
Statuerunt eciam quod si parentes.
Statuerunt equidem prefati Principes ut si contencio.
Statuerunt eciam idem Principes et cognouerunt.
Similiter nempe statuerunt ac bonum.
10 Si ille qui pliuium.
Si quis seniore[m] suum despexerit.
Si hoc totum illis.
Si quis filium uel filiam.
Si quis per treugam.
15 Stabilierunt eciam.
Solidus aureus.
Si quando cuiusquam appellacio.
Statuerunt eciam iamdicti Principes.
Si quis testamentum.
20 Si quis baiuliam.
Si senior fatigauerit.
Si quis acceperit alienum hominem.
Si quis per amorem pecunie.
Si quis falsum testimonium.
25 Si quis in alieno solo.
Statuimus quod si aliquis clericus.
Si quis alium de bausia.
Si uero barones.
Si quis occiderit columbos.
30 Si quis de magnatibus.
T
Treuga Domini.
Tutores uel baiuli.
V

⁶ Statuerunt eciam] Statuunt *U Pujol* ⁷ Statuunt *U Pujol* ⁸ Statuunt *U Pujol* | hiidem *U Pujol* | et cognouerunt *om. U Pujol* ⁹ statuunt *U Pujol* ¹⁰ pliuium] plurimum *C : om. U Pujol* ¹³ Si...filiam *om. U Pujol* filium *E* ¹⁸ Statuunt *U Pujol* ³¹ T *om. CU Pujol* ³² Treugam *C* ³⁴ V *om. CU Pujol*

<i>Sarracenis in fuga CII.</i>	
<i>Solidos de compositione CV.</i>	
<i>Si quis dixerit se fatigatum CVII.</i>	
<i>Similiter componat CVIII.</i>	
<i>Statuerunt eiam quod si parentes CXII.</i>	5
<i>Statuerunt equidem prefati Principes ut si contencio CXIII.</i>	
<i>Statuerunt eiam hiidem Principes et ergo cognouerunt CXV.</i>	
<i>Similiter nempe statuerunt ut bonum CXVII.</i>	
<i>Si ille qui pliuum CXX.</i>	
<i>Si quis seniore suum despexerit CXXI.</i>	10
<i>Si hoc totum illis CXXIII.</i>	
<i>Si quis filium uel filiam LXXIII.</i>	
<i>Si quis per treugam domini LXXVIII.</i>	
<i>Stabilierunt eiam LXXIX.</i>	
<i>Solidus aureus XIII.</i>	15
<i>Si quando cuiusquam appellatio CXXXVIII.</i>	
<i>Statuerunt eiam iamdicti Principes CXL.</i>	
<i>Si quis testamentum CXLIII.</i>	
<i>Si quis baiuliam CXLIII.</i>	
<i>Si senior fatigauerit CXLV.</i>	20
<i>Si quis acceperit alienum hominem CXLVII.</i>	
<i>Si quis per amorem peccunie CXLVII.</i>	
<i>Si quis falsum testimonium CXLVIII.</i>	
<i>Si quis in alieno solo CLII.</i>	
<i>Statuimus quod si aliquis clericus CL.</i>	25
<i>Si quis alium de bausia CLI.</i>	
<i>Si uero barones.</i>	
<i>Si quis occiderit columbos CLX.</i>	
<i>Si quis de magnatibus.</i>	
<i>Treuga domini LXXXVI.</i>	30
<i>Tutores uel baiuli CX.</i>	

14 *Stabilierunt correxi* : *Stabielierunt A* 17 *Statuerunt...CXL correxi* : *Statuerunt eiam CXL / Iamdicti Principes CXL I A : unum Vsaticum intelligit et numerum CXL ad Si quis testamentum adscribit Iglesia; seriem currere facit et Si senior fatigauerit numerat tamquam CXLIII* 18 *testimonium Iglesia* 21 *Si...CXLVII correxi* : *Si quis acceperit CXLVII / Alienum hominem CXLVIII A : unum Vsaticum intelligit et eis numerum CXLV dat Iglesia*

Vnaqueque mulier.

Vere iudex.

Vnaqueque gens.

Vidue honeste.

5

X

Christiani non uendant.

¹ unaquaque *U Pujol* ³ unaquaque *U Pujol* ⁴ Vidua *EC* ⁵ *X om. CU Pujol* ⁶ uendant] Explicit liber iste in nomine Ihesu Christi et uirginis marie matris sue. Deo gracias. Amen *adiec. U Pujol*

^{126r}/ *Vnaqueque mulier XXI.*

Vere iudex CI.

Vna queque gens CXXV.

Vidua honeste CXLII.

Christiani non uendant CIX.

5

APÈNDIXS I ÍNDEXS

Taula I: Sinopsi de les rúbriques de la *Compilació* llatina (ms. CR-10), del *Compendi* llatí i del *Compendi* català (ms. A)

<i>COMPILACIÓ</i> (CR-10)		<i>COMPENDIUM</i> LLATÍ		<i>COMPENDI</i> CATALÀ (A)	
Índex	Corpus de l'obra	Índex	Corpus de l'obra	Índex	Corpus de l'obra
De fide catholica et priuilegis sacri bap-tismatis etc. [f. 1r]	De fide catholica et priuilegis sacri bap-tismatis etc. [f. 1r]	De fide catholica et effectu Bap-tismi et ut nemo de fide audeat publice disputare (1, 2)	PRIMA PARS COMPENDII CONSTITVCIIONVM De suma Trinitate et fide catholica (1)	De la sancta fe cathòlica e de bap-tisme e que negu no gos públicament disputar d'aquella (1, 2)	LIBRE PRIMER De la sancta fe cathòlica e de bap-tisme, e que negu no gos públicament disputar de aquella (1, 2)
Vt nemo audeat de fide catholica publice contendere neque libros noui ueteris seu ueteris testamenti in romancio tenere	Vt nemo de fide catholica audeat publice contendere nec libros noui uel ueteris testamenti in romancio tenere [f. 2r]	Vt nemo audeat de fide catholica publice contendere neque libros ueteris uel noui testamenti in romancio tenere (2)	Vt nemo audeat de fide catholica publice contendere neque libros ueteris uel noui testamenti in romancio tenere (2)		
De sacrosanctis ecclesiis et earum rebus et priuilegiis [f. 2r]	De sacrosanctis ecclesiis et earum rebus et priuilegiis [f. 2r]	De sacrosanctis ecclesiis et priuilegiis suis (3)	De sacrosanctis ecclesiis et earum rebus et priuilegiis (3)	De les sacresanctes esgleyes e coses e priuilegis d'aquelles (3)	De les sacrosanctes esgleyes e coses e priuilegis d'aquelles (3)
De episcopis prelatiis ac clericis et personis ecclesiasticis eorumque rebus et priuilegiis [f. 3v]	De episcopis prelatiis ac clericis et personis ecclesiasticis eorumque rebus et priuilegiis [f. 3v]	De episcopis et clericis ac rebus et priuilegiis eorum (4)	De episcopis et prelatiis ac clericis et eorum rebus et priuilegiis (4)	Dels bisbes, prelati e clergues e de llurs coses e priuilegis (4)	Dels bisbes, prelati e clergues e de llurs coses e priuilegis (4)
De hiis que clericis prohibentur [f. 4r]	De hiis que clericis prohibentur [f. 4r]	De his que clericis prohibentur (5)	De his que clericis prohibentur (5)	De les coses prohibides als clergues (5)	De les coses prohibides als clergues (5)
De audientia principis et eius titulo [f. 4v]	De Audientia Principis et eius titulo [f. 4v]	De audientia principis et eius titulo (6)	De Audientia Principis et eius titulo (6)	De la Audiència del Príncep e de son títol (6)	De la Audiència del príncep e de son títol (6)
De hereticis et excommunicatis [f. 4v]	De hereticis et excommunicatis [f. 4v]	De hereticis et excommunicatis (7ab)	De excommunicatis (7a)	De excommunicats (7a)	De excommunicats (7a)
De iudeis et saracenis [f. 6v]	De iudeis et saracenis [f. 6v]	De iudeis et saracenis (8)	De iudeis et saracenis (8)	De hereges (7b)	De hereges (7b)
De celebratione curiarum quo loco et tempore ac in quibus personis debeat fieri et de eorum iudicio obseruando	De celebratione Curiarum, quo loco et tempore ac in quibus personis debeat fieri et de eorum iudicio obseruando [f. 9f]	De celebratione generalium Curiarum (9)	De celebratione Curiarum, quo loco et tempore ac cum quibus personis debeat et de earum iudicio obseruando (9)	De iudeus e sarrahins (8)	De iudeus e sarrahins (8)
De reparacione grauaminum in curia per quod fieri debeat	(De reparacione grauaminum in Curia per quos fieri debeant ^{in margine}) [f. 11v]	De legibus seu Constitucionibus condendis, interpretandis et obseruandis (10)		De celebrar Cort generals (9)	De celebrar Corts generals (9)
-	De legibus seu Constitucionibus [f. 11v]	De legibus seu Constitucionibus condendis, interpretandis et obseruandis (10)	De legibus seu Constitucionibus, interpretacione et obseruacione earum (10)	De leys e Constitucions e de la interpretació e obseruació d'aquelles (10)	De leys e constitucions e de la interpretació e obseruació d'aquelles (10)

COMPILACIÓ (CR-10)		COMPENDIUM LLATÍ		COMPENDI CATALA (A)	
Índex	Corpus de l'obra	Índex	Corpus de l'obra	Índex	Corpus de l'obra
De interpretatione constitutionum	De interpretatione Constitutionum [f. 12v]				
De obseruacione constitutionum tamper regis officiales quam regine	De obseruacione Constitutionum tamper officiales regios quam regine [f. 13r]				
De constitutionibus explanandis et sub congruis titulis situandis	De Constitutionibus explanandis et sub congruis titulis situandis [f. 13v]				
De mandatis Principum	De mandatis Principum [f. 14v]				
De precibus Principi offerendis et de quibus supplicare liceat uel non ¹					
Si contra ius uel utilitatem publicam fuerit aliquid impetratum	Si contra ius uel utilitatem publicam fuerit aliquid impetratum [f. 15r]	Si contra ius uel utilitatem publicam fuerit aliquid impetratum (11)	Si contra dret o utilitat pública sera algun rescrit impétrat (11)	Si contra dret o utilitat pública sera algun rescrit impétrat (11)	Si contra dret ho utilitat pública sera algun rescrit empétrat (11)
De diuersis rescriptis et elongamentis	De diuersis rescriptis et elongamentis [f. 15v]	De diuersis rescriptis et elongamentis (12)	De diuersis rescriptis et elongamentis (12)	De diuersis rescriptis e alongaments (12)	De diuerses rescrits e alongaments (12)
De priuilegiis immunitatibus pcticionibus saluaguarda et guidaticis	De priuilegiis, immunitatibus, penonibus, saluaguarda et guidaticis [f. 17r]	De priuilegiis, immunitatibus, guidaticis et saluaguarda (13)	De priuilegiis, immunitats, guiatges e saluaguarda (13)	De priuilegis, immunitats, guiatges e saluaguarda (13)	De priuilegis, immunitats, guiatges e saluaguarda (13)
De iure sigilli Regi et quod non potest alienari	De iure sigilli et quod non possit alienari [f. 17v]	De iure sigilli et quod non possit alienari (14)	De iure sigilli et quod non possit alienari (14)	De dret de sagell (14)	De dret de sagell (14)
Vt omnes officiales in Cathalonia sint cancellario et uicecancellario dumtaxat exceptis	Vt omnes officiales in Cathalonia sint cathalani Cancellario et Vicecancellario domini exceptis [f. 18r]	Vt omnes officiales in Cathalonia sint Cathalani (15)	Vt omnes officiales in Cathalonia sint cathalani (15)	Que tots los oficials de Cathalunya sien Cathalans (15)	Que tots los oficials en Cathalunya sien cathalans (15)
De officio cancellarii, uicecancellarii et quod Rex non signet rescripta tangencia interesse partis [f. 19r]	De officio cancellarii, uicecancellarii et quod Rex non signet rescripta tangencia interesse partis [f. 19r]	De officio cancellarii, uicecancellarii et quod Rex non signet rescripta tangencia interesse partis (16)	De officio cancellarii et uicecancellarii et quod Rex non signet rescripta tangencia interesse partis (16)	De officio de Cancellor, uicecancellor o regent la Cancelleria (16)	De officio de canceller, uicecancellor o regent (16)
De officio camarlenchi, prothonotarii et secretarii [f. 20f]	De officio camarlenchi, prothonotarii et secretarii [f. 20f]	De officio camarlenchi, prothonotarii et secretarii (17)	De officio camarlenchi, prothonotarii et secretarii (17)	De officio de camarlench, secretari e de prothonotari (17)	De officio de camerlench, secretari, prothonotari (17)
De officio gubernatoris, baiuli generalis et procuratoris regis atque assessorum eorum	De officio gubernatoris et baiuli generalis Cathalonie et procuratoris regis et assessorum eorum [f. 20v]	De officio gubernatoris et baiuli generalis Cathalonie et assessorum eorum (18)	De officio gubernatoris et baiuli generalis Cathalonie et procuratoris regis et eorum assessorum (18)	De officio de Governador e de batlle general e de procurador reyal e de llurs assessors (18)	De officio de governador, de batlle general, de procurador reyal e de llurs assessors (18)

1. Al ms. aquest títol fou cancel·lat.

COMPILACIÓ (CR-10)		COMPENDIUM LLATÍ		COMPENDI CATALA (A)	
Índex	Corpus de l'obra	Índex	Corpus de l'obra	Índex	Corpus de l'obra
De officio iudicum de Curia et quod non recipiant salaria de causis	De officio iudicum de Curia Regis [f. 21v]	De officio iudicum de Curia Regis (19)	De officio iudicum de Curia Regis (19)	De officii de jutges de la Cort del senyor Rey (19)	Corpus de l'obra De officii de jutge de Cort (19)
De officio uicarii et subuicarii, baiuli et subbaiuli ac rei publice administratorum	De officio uicarii subuicarii baiuli et capituli stubiarum et aliorum triennalium [f. 22v]	De officio uicarii et baiuli et aliorum triennalium (20)	De officio uicarii et baiuli et aliorum triennalium (20)	De officii de uaguer e de battles (20)	De officii de uaguer e de battle (20)
De officio consiliariorum, paciorum, iuratorum et consulum ac rei publice administratorum [f. 24v]	De officio consiliariorum, iuratorum et rei publice consulum ac rei publice administratorum [f. 24v]	De officio consulum, iuratorum et rei publice Administratorum (22)	De officio consulum, iuratorum et Rey Publice administratorum (22)	De officii de jurats, concellers o pahers, e administradors de la cosa publica (22)	De officii de jurats, concellers o pahers e administradors de la cosa publica (22)
De officio ordinariorum iudicum atque assessorum [f. 24v]	De officio ordinariorum iudicum atque assessorum [f. 24v]	De officio iudicis delegati et commissarii (21)	De officio iudicis delegati et commissarii (21)	De officii de jutge delegat e de commissaris (21)	De officii de jutge delegat e de commissari (21)
De officio inquisitorum seu iudicum tabule eorumque salariis et qui officiales ad tenendum tabulam teneantur	De officio inquisitorum seu iudicum tabule eorumque salariis, et qui officiales ad tenendum tabulam teneantur [f. 25v]	De officio inquisitoris seu iudicum tabule et qui officiales et quomodo tenere tabulam sunt astricti (28)	De officio inquisitorum seu iudicum tabule, eorumque salario, et qui officiales tenere tabulam sunt astricti (28)	De officii de inquisidors e jutges de la taula (28)	De officii de inquisidors e jutges de la taula (28)
De officio aduocatorum et procuratorum fisci ac collectorum tercii [f. 31v]	De officio aduocatorum et procuratorum fisci et collectorum tercii [f. 31v]	De officio auocati et procuratoris fiscalis et collectoris terciorum (23)	De officio procuratoris et aduocati fiscalis (23)	De officii de advocat e procurador fiscal e de cuyllidor de terços (23)	De officii de procurador e advocat fiscal e de cullidor de terços (23)
De officio portariorum et atzembliariorum eorumque salariis	De officio portariorum et atzembliariorum eorumque salaria [f. 32r]	De officio posanderii (24)	De officio posanderiorum (24)	De officii de posander (24)	De officii de posanders (24)
De officio sagionum	De officio sagionum [f. 32v]	De officio portariorum et atzembliariorum (25)	De officio portariorum et atzembliariorum (25)	De officii de porter e de azembler (25)	De officii de portel[r]is e de azembler[r]is (25)
Quod officiales regii non intrent iurisdictionem alterius nec imponant ibi bannum [f. 33r]	De prohibitis ^{in margine} [f. 33r]	De officio sagionum (26)	De officio sagionum (26)	De officii de saigs (26)	De officii de saigs (26)
Quod officiales regii non intrent iurisdictionem alterius nec imponant ibi bannum	Quod officiales regii non intrent iurisdictionem alterius nec imponant ibi bannum [f. 33r]	Que officiales regii facere prohibentur (27)	Que officiales regii facere prohibentur (27)	De les coses prohibides als officials (27)	De les coses prohibides als officials (27)

COMPILACIÓ (CR-10)		COMPENDIUM LLATÍ		COMPENDI CATALA (A)	
Index	Corpus de l'obra	Index	Corpus de l'obra	Index	Corpus de l'obra
Quod officiales non recipiant seruitium nec acapte nec inuicem se uniant seu assensent [f. 33v]	Quod officiales regii non recipiant seruitium nec acapte nec inuicem se uniant nec se assensent [f. 33v]				
Quod officiales Regii non teneant officium nec procuracionem alterius	Quod officiales regii non teneant officium uel procuracionem alterius [f. 33v]				
Quod officiales in eorum officiis faciant residenciam personalem	Quod officiales eorum officiis faciant residenciam personalem [f. 34r]				
Quod officia triennalia non concedantur ad certum tempus nec ad uoluntarium	Quod officia triennalia non concedantur ad certum tempus uel ad uoluntarium [f. 34r]				
Quod officia non continentur et quod nullus teneat nisi unum officium iurisdictionis in eodem loco	Quod officia non continentur et nullus teneat nisi unum officium iurisdictionis in eodem loco [f. 34v]				
Quod officia non concedantur per se supplicanti- bus nec pro denariis aut certa assignacione	Quod officia non concedantur pro se supplicanti- bus nec pro denariis aut sub certa assignacione [f. 34v]				
De hiis qui prohibentur officia regia ministrare	(De hiis qui [bus] prohibentur officia regia ministrare <small>in margino</small>) [f. 35v]				
Quod officiales non emant seu adquirant res subditorum	Quod officiales non emant vel adquirant res subditorum [f. 36r]				
LIBER SECUNDVS	LIBER SECUNDVS [f. 36v]	SEQVNTVR RVBRICE SECVND PARTIS.	SECVND PARS	SEGUEN-SE LES RÚBRICQUES DE LA SEGONA PART	LLIBRE SEGON
De edendo	De edendo [f. 36v]	De edendo (1)	De edendo (1)	De monstrar e exhibir cartes (1)	De exhibir e monstrar cartes (1)
De libelli oblacione	De libelli oblacione [f. 36v]	De libelli oblacione (3)	De libelli oblacione (3)	De donar libell (2)	De donar libell (3)
De in ius uocando	De in ius uocando [f. 37r]	De in ius uocando (2)	De in ius uocando (2)	De citar e vocar en iuy (3)	De citar e vocar en iuy (2)
De pactis et transaccionibus	De pactis et transaccionibus [f. 37r]	De pactis (5)	De pactis et transaccionibus (5)	De pactes e transsaccions (5)	De pactes e transsaccions (5)
De emprementis et treugis conuencionalibus	De emprementis et treugis conuencionalium [f. 37r]				

<i>COMPILACIÓ</i> (CR-10) Índex	Corpus de l'obra	<i>COMPENDIUM</i> LLATÍ Índex	Corpus de l'obra	<i>COMPENDIUM</i> CATALÀ (A) Índex	Corpus de l'obra
Vt aduocati medici et notarii examinentur antequam officio utantur [f. 37v]	Vt aduocati medici et notarii examinentur antequam officio utantur [f. 37v]	De aduocatis ut examinentur antequam officio utantur (6a)	Vt aduocati examinentur utantur (6a)	Que advocats e metges sien examinats abans que usen de llur offici (6ab)	Que advocats e metges sien examinats abans que usen de llur offici (6ab)
Ne liceat potencionibus acciones uel cessiones in se transferre	Ne liceat potencionibus acciones uel cessiones in se transferre [f. 38r]	Ne liceat in potenciones acciones uel cessiones transferre (7)	Ne liceat in potenciones acciones uel cessiones transferre (7)	Que no sia legut a negun accions en pus potents (7)	Que no sia legut a negun accions en pus potents (7)
Nemini liceat sine iudicis auctoritate signa imprimere rebus quas alii detinent [f. 38r]	Nemini liceat sine iudicis auctoritate signa imprimere rebus quas alii detinent [f. 38r]	Vt nemo priuatus titulos prediis alienis imponat uel minus aut metum laborantibus inferat (8)	Vt nemo priuatus titulos prediis alienis imponat (8)	Que negun privat no pos senyals en camps d'altres per fer terror o menassar al posseidor (8)	Que negun privat no pos en camp ho possessió d'altres per fer terror o menassar al posseidor (8)
De dolo malo	De dolo malo [f. 39r]	<i>De iuramento calumpnie</i> (4)	<i>De iuramento calumpnie</i> (4)	<i>De iuramento de calumpnia</i> (4)	<i>Jurament de calumpnia</i> (4)
De iuramento calumnie	De iuramento calumnie [f. 39r]	De arbitriis (9)	De arbitriis (9)	De arbitres (9)	De arbitres (9)
LIBER TERCIVS	LIBER TERCIVS [f. 39r]	SEQVNTVR RVBRICE TERCIE PARTIS	TERCIA PARS COMPENDII	SEGUEN-SE LES RÚBRICQUES DE LA TERCERA PART	LIBRE TERÇ
De iudiciis et firma iuris tam in iudicio quam in batalla	De iudiciis et iuris firmis tam in iudicio quam in batalla [f. 39r]	De iudiciis et iuris firmis (1)	De iudiciis et iuris firmis (1)	De juyis e fermes de dret	De juyis e de ferma de dret (1)
De impetitis super prodicione siue bausia qualiter debeant se purgare	De in petitis super bausia siue prodiciones qualiter debeant pagare [f. 40r]				
De ordine iudiciorum	De ordine iudiciorum [f. 41r]	De ordine iudiciorum (2)	De ordine iudiciorum (2)	De orde de juyis (2)	De orde de juyis (2)
De dilacionibus	De dilacionibus [f. 41r]	De dilacionibus (3)	De dilacionibus (3)	De dilacions (3)	De dilacions (3)
De iurisdiccione omnium iudicum et foro competentis	De iurisdiccione omnium iudicum et de foro competentis [f. 41v]	De iurisdiccione omnium iudicum et de foro Competenti (4)	De iurisdiccione omnium iudicum et de foro competentis (4)	De juridicció de tots jutges e de for competent (4)	De juridicció de tots jutges e de for competent (4)
De foro hominum de paraticho ac domesticorum et officialium Regis.	De foro hominum de paraticho et domesticorum et officialium Regis [f. 42v]	De foro hominum de paraticho et officialium et domesticorum Regis (5)	De foro hominum de paraticho et officialium et domesticorum Regis (5)	De for de hòmens de paratage e de oficials domesticichs e familiars del rey (5)	De for dels domèstichs e oficials reynals e de hòmens de paratage (5)
Quod impetrans priuilegium generositatis teneatur infra annum adipisci [f. 42v]	Quod impetrans priuilegium generositatis teneatur infra annum adipisci [f. 42v]				

COMPILACIÓ (CR-10)		COMPENDIUM LLATÍ		COMPENDI CATALA (A)	
Index	Corpus de l'obra	Index	Corpus de l'obra	Index	Corpus de l'obra
Quando liceat unicuique sine iudice uindicare	Quando liceat unicuique sine iudice uindicare [f. 43r]	Quando liceat unicuique sine iudice uindicare (6)	Quando liceat unicuique sine iudice uindicare (6)	Quant sia legut vengar-se sens jutge (6)	Quant sia legut vengar-se sens jutge (6)
Quando Princeps inter pupillos et miserabiles personas cognoscat	Quando Princeps inter pupillos, uiduas et miserabiles personas cognoscat [f. 43r]	Quando Princeps inter pupillos et miserabiles personas cognoscat (7)	Quando Princeps inter pupillos, uiduas et miserabiles personas cognoscat (7)	Quant lo Princep entre vidues e miserables persones puxe conèxer (7)	Quant lo princep entre pupillos e miserables persones puxe conèxer (7)
Vbi de crimine sine banno agi oportet.	Vbi de crimine seu banno agi oportet [f. 43v]	<i>Vbi de crimine sine banno agi oportet</i> (10)	<i>Vbi de crimine seu banno agi oportet</i> (10)	En quin loch per crim o per ban haje hom a pledejar (8)	En quin loch per crim o per ban etc. (8)
De inofficioso testamento ac legitima et diuisione ipsius	De inofficioso testamento ac legitima et diuisione ipsius [f. 43v]	De inofficioso testamento (8)	De inofficioso testamento et computatione legitime (8)	De inoficiós testament e legitima (9)	<i>De inoficiós testament o legitima</i> (10)
De seruitutibus et aqua et pascuis, riuu et pontibus	De seruitutibus et aqua et pascuis, riuu et pontibus [f. 44r]	De usufructu et seruitutibus (9)	De usufructu et seruitutibus (9)	De ús de fruyt e de seruituts (9)	De ús de fruyt e de seruituts (9)
De dampno dato quod emendetur eciam ante remissionem	De dampno dato quod emendetur ante remissionem [f. 44r]	De dampno dato qualiter emendetur (11)	De dampno dato quod emendetur ante remissionem (11)	De dan donat com sia smenat (11)	De dan donat com sia smenat (11a)
De aleatoribus et taffuraria	De aleatoribus et taffuraria [f. 46v]	De aleatoribus et taffuraria (12)	De aleatoribus et taffuraria (12)	De dan donat que sia smenat (11b)	De dan donat que sia smenat (11b)
LIBER QVARTVS	LIBER QVARTVS [f. 47r]	SEQVINTVR RVBRICE QVARTE PARTIS	QVARTA PARS COMPENDII	De jugadors e tafureria (12)	De jugadors e de tafureria (12)
De iure iurando tam uoluntario quam necessario ac eciam fidelitatis	De iure iurando tam uoluntario quam necessario ac eciam fidelitatis [f. 47v]	De iureiurando (1)	De iure iurando (1)	SEGUXEN-SE LES RÚBRICES DE LA QVARTA PART	LIBRE QUART
De suffragio et salariis iudicum aduocatorum notariorum procuratorum capitaneorum et domesticorum	De suffragio et salariis iudicum aduocatorum notariorum procuratorum capitaneorum et domesticorum [f. 49r]	De suffragio et salariis (2)	De suffragio et salariis (2)	De iurament (1)	De iurament (1)
Ne filius pro patre nec pater pro filio conueniatur	Ne filius pro patre uel pater pro filio conueniatur [f. 53f]	<i>Ne filius pro patre uel pater pro filio conueniatur</i> (4)	<i>Ne filius pro patre uel pater pro filio conueniatur</i> (4)	De salaris (2)	De salaris e sufragi (2)
De accionibus et obligationibus et quod nullus pro ciuili debito capiatur nisi pro instrumento pure comande	De accionibus et obligationibus et quod nullus pro ciuili debito capiatur nisi pro instrumento pure comande [f. 53v]	De accionibus et obligationibus et quod nullus pro ciuili debito capiatur (3)	De accionibus et obligationibus et quod nullus pro debito ciuili capiatur (3)	<i>Que lo fill no puxe ésser conuenit per deute del pare ne lo pare per lo fill</i> (5)	<i>Que'l fill no sie conuenit per lo pare ne lo pare per son fill</i> (4)

COMPILACIÓ (CR-10)	COMPENDIUM LLATÍ	COMPENDIUM CATALÀ (A)
Índex	Índex	Índex
Ne pro debito citiuli aliquis teneatur prestare homagium facere et quod debitor [sic] possit prorogare iuramentum et solutionis terminum debitori.	Ne pro debito citiuli aliquis teneatur facere homagium et ut creditor possit prorogare iuramentum et solutionem (5)	Ne pro debito citiuli teneatur quis facere homagium. Et ut creditor possit prorogare iuramentum et solutionem (5)
De probacionibus.	De probacionibus (7)	De probacionibus (7)
De testibus.	De testibus (6)	De testimonis (6)
De fide instrumentorum. [f. 56r]	De fide instrumentorum (8)	De fe e auctoritat de cartes (8)
De notariis et scriptoribus ad quid teneantur [f. 57r]	De notariis et scriptoribus ad quid teneantur (9)	De notariis e scrivans (9)
De usuris et baratis. [f. 58r]	De usuris (10)	De usures (10)
De deposito et campsoribus [f. 60v]	De deposito et campsoribus (11)	De depòsits, comandes e cambiadors (11)
De contrahenda empicione et uendicione. [f. 61v]	De contrahenda empicione et uendicione (12)	De comprar e vendre (12-13)
Que res uendi non possunt et qui uendere uel mercari uentantur	Que res uendi non possunt (13)	Que res uendi non possunt et ubi (13)
De uectigalibus, leudis, gabellis, pedagiis et de securitate	De uectigalibus, leudis, gabellis, pedagiis et de securitate itinerum (14)	De uectigals, gabelles e leudes, e de seguretat de camins (14)
De reuocacione destitimenti Dertuse [f. 64r]	De reuocacione destitimenti Dertuse [f. 64r]	
De iure emphiteotico et laudimii seu foriscapiis [f. 64v]	De iure emphiteotico et laudimii seu foriscapio (15)	De dret emphiteòtich, de loysme e foriscapi (15)
LIBER QVINTVS [f. 66r]	SEQVNTVR RVBRICE QVINTE PARTIS	SEGUENXEN-SE LES RÚBRICUES DE LA CINQUENA PART
De sponsalibus et matrimonis [f. 66r]	De sponsalibus et matrimonis (1)	De sposalles e matrimonis (1)
De dotis promissione et donacione propter nuptias [f. 67v]	De dotis promissione (2)	De prometença de dot (2)
Solutio matrimonio que lucratur uidua in bonis mariti [f. 67v]	Solutio matrimonio que iura competant uidue in bonis uiri sui (3)	Dissolt lo matrimoni quin dret ha la vídua (3)
De tutoribus et administratione eorum [f. 68r]	De tutoribus (4)	De tudors e curadors (4)

COMPILACIÓ (CR-10)		COMPENDIUM LLATÍ		COMPENDIUM CATALA (A)	
Index	Corpus de l'obra	Index	Corpus de l'obra	Index	Corpus de l'obra
LIBER SEXTVS	LIBER SEXTVS [f. 68v]	SEQVNTVR RVBRICE SEXTAE PARTIS	SEXTA PARS COMPENDII	SEQVEXEN-SE LES RÚBRICQUES DE LA SISENA PART	
De seruis et acordatis fugitiuis	De seruis et acordatis armatarum fugitiuis [f. 68v]	De furtis et seruis fugitiuis (1)	De furtis et seruis fugitiuis (1)	De furtis et sclaus fugitiuis (1)	<i>De furtis e de sclaus fugitiuis</i> (5)
De furtis	De furtis [f. 68v]	Arborum furtim cesarum (2)	Arborum furtim cesarum (2)	De arbrès furtats tayllats (2)	LIBRE SISÈ
De impuberorum et alius substitutionibus	(De impuberum et alius substitutionibus <i>in margine</i>) [f. 68v] (De testamentis <i>in margine</i>) [f. 68v]	De impuberum et alius substitutionibus (3)	De impuberum et alius substitutionibus (3)	De substitucions pupillars e d'altres (3)	De substitucions e de pupills e d'altres (1)
De filiis et parentibus preteritis uel exhereditatis	De filiis et parentibus exhereditatis seu preteritis [f. 69v]	De liberis et parentibus exhereditatis (5)	De filiis et parentibus exhereditatis seu preteritis (5)	De fills e pares preterits o desheretats (4)	De fills e pares preterits e desheretats (3)
De hiis quibus ut indignis hereditas auferatur	De hiis quibus ut indignis hereditas auferatur [f. 69v]	De hiis quibus ut indignis hereditas auferatur (6)	De hiis quibus ut indignis hereditas auferatur (6)	D'aquells a qui com indignes la heretat és tolta (6)	De aquells a qui axi com indignes la heretat és tolta (4)
De uerborum significacione	De uerborum significacione [f. 69v] De successione ab intestato [f. 69v]	De uerborum et rerum significacione (7) <i>De successione ab intestato</i> (4)	De uerborum significacione (7) <i>De successione ab intestato</i> (4)	De significació de paraules (7)	De significació de paraules (5)
LIBER SEPTIMVS	LIBER SEPTIMVS [f. 69v]	SEQVNTVR RVBRICE SEPTIME PARTIS	SEPTIMA PARS COMPENDII	SEQVEXEN-SE LES RÚBRICQUES DE LA SETENA PART	<i>De successions ab intestat</i> (2) LIBRE SETÈ
De acquirendo rerum dominio	De acquirendo rerum dominio [f. 70r]				
De prescripcionibus	De prescripcionibus [f. 70r]	De prescripcionibus (1)	De prescripcionibus (1)	De prescripcions (1)	De prescripcions (1)
De fructibus et lititis expensis	De fructibus et lititis expensis [f. 70r]	De fructibus et litis expensis (2)	De fructibus et litis expensis (2)	De fruyts e despeses de plets (2)	De fruyts e despeses de plets (2)
De aueritis compositionum	De aueritis compositionum [f. 70v]	De aueritis compositionum (3)	De aueritis compositionum (3)	De auerites e composicions (3)	De auerites e composicions (3)
De execucione rei iudicate	De execucione rei iudicate [f. 70v]	De execucione rei iudicate (4)	De execucione rei iudicate (4)	De fer execució de la cosa jutjada (4)	De fer execució de la cosa jutjada (4)
De appellacionibus et nullitate sentenciarum	De appellacionibus et nullitate sentencie [f. 71v]	De appellacionibus et nullitate sentencie (5)	De appellacionibus et nullitate sentencie (5)	De appellacions e nullitat de sentències (5)	De appellacions e nullitat de sentències (5)
De hiis qui bonis cedere possunt	De hiis qui bonis cedere possunt [f. 72v]	De cessione bonorum (6)	Qui bonis cedere possunt (6)	De cessió de béns (6)	De cessió de béns (6)

COMPLACIÓ (CR-10)		COMPENDIUM LLATÍ		COMPENDIUM CATALÀ (A)	
Índex	Corpus de l'obra	Índex	Corpus de l'obra	Índex	Corpus de l'obra
LIBER OCTAVVS	LIBER OCTAVVS [f. 73r]	SEQVNTVR RYBRICE OCTAVE PARTIS	OCTAVA PARS COMPENDII	SEGUEN-SE LES RÚBRICQUES DE LA VUITENA PART	LIBRE VUITTE
Vnde ui et de restitucione spoliatorum	Vnde ui et de restitucione expoliatorum [f. 72v]	Vnde ui et de restitucione spoliatorum (1)	Vnde ui et de restitucione spoliatorum (1)	De violència e restitució de spullats (1)	De violència e de restitució de despull[ats] (1)
De diffidacione et guerra permissa	De diffidacione et guerra permissa [f. 73r]				
	De defensione sui et alterius cuiuscumque permissa [f. 73r]				
De operibus publicis et de iure castrorum	De operibus publicis et iure castrorum [f. 73v]	De operibus publicis (2)	De operibus publicis (2)	De obres públiques (2)	De obres públiques (2)
De pignoribus et ypothecis.	De pignoribus et ypothecis [f. 73v]	De pignoribus et ypotecis (3)	De pignoribus et ypothecis (3)	De penyores (3)	De penyores (3)
De represaliis et pignorationibus	De represaliis et pignorationibus et de fatica iuris [f. 75r]	De represaliis et pignorationibus et fatidis (4)	De represaliis et fatidis (4)	De represalle e fadigues (4)	De represalies e fadigues (4)
De litigijs et fideiussoribus	De litigijs [f. 76r]	De litigijs (5)	De litigijs (5)	De coses litigioses (5)	De coses litigioses (5)
De fideiussoribus	De fideiussoribus [f. 76r]	De fideiussoribus (6)	De fideiussoribus (6)	De fermañes e plivis (6)	De fermañes (6)
De emancipacione liberorum.	De emancipacione liberorum [f. 76r]	De emancipacione liberorum (7)	De emancipacione liberorum (7)	De emancipació de fills (7)	De emancipació de fills (7)
De consuetudine et stilo diuersarum Curiarum.	De consuetudine et stilo diuersarum Curiarum [f. 76r]	De consuetudine et stilo diuersarum Curiarum (8)	De consuetudine et stilo diuersarum Curiarum (8)	De consuetud e stills de diuerses Cortis (8)	De consuetud e estills de diuersos Cortis (8)
De donacionibus	De donacionibus [f. 76v]	De donacionibus (9)	De donacionibus (9)	De donacions (9)	De donacions (9)
De reuocandis donacionibus	De reuocandis donacionibus [f. 76v]	De reuocandis donacionibus (10)	De reuocandis donacionibus (10)	De reuocacions (10)	De reuocacions (10)
Vt Regnum Maioricarum insulis sibi adiacentibus et ciuitas Dertuse sint a corona regia separari et quod separata reuocentur	Vt Regnum Maioricarum cum insulis sibi adiacentibus et ciuitas Dertuse non possit a Corona regia separari et quod separata reuocentur [f. 78r]				
LIBER NONVS	LIBER NONVS [f. 78v]	SECVNTVR RYBRICE NONE PARTIS	NONA PARS COMPENDII	SEGUEN-SE LES RÚBRICQUES DE LA NOVENA PART	LIBRE NOVÈ
De acusacionibus et renunciacionibus (1)	De acusacionibus et denunciacionibus rubrica [78v]	De acusacionibus et denunciacionibus (1)	De acusacionibus et denunciacionibus (1)	De accusacions e denunciacions (1)	De accusacions e denunciacions (1)
De inquisicionibus tam super infracione Constitutionum quam super criminibus (2)	De inquisicionibus tam super infracione Constitutionis quam super criminibus [f. 79r]	De inquisicionibus tam super infracione Constitutionis quam super criminibus (2)	De inquisicionibus tam super infracione Constitutionis quam super criminibus (2)	De inquisicions (2)	De inquisicions (2)

COMPILACIÓ (CR-10)		COMPENDIUM LLATÍ		COMPENDI CATALA (A)	
Index	Corpus de l'obra	Index	Corpus de l'obra	Index	Corpus de l'obra
De custodia reorum et carcellariis (3)	De custodia reorum et carcellariis [f. 80r]	De custodia reorum et de carcellariis (3)	De custodia reorum et carcellariis (3)	De custòdia de presos (3)	De custòdia de presos (3)
De algutziris et eorum salario (4)	De algutziris et eorum salario [f. 81r]	De algutziris et eorum salariis (4)	De algutziris et eorum salariis (4)	De algutzirs e de llur salari (4)	De algutzirs e de llur salari (4)
De maledictis et blasphemantibus deum et beatam uirginem atque sanctos (5)	De maledictis et blasphemantibus deum et beatam uirginem Mariam atque sanctos [f. 82r]	De blasphemantibus et maledictis (5)	De blasphemantibus et maledictis (5)	De blasfemadors e de jurado[r]s de Déu (5)	De blasfemadors e de jurado[r]s de Déu (5)
De adulteris et quod mulieres uiles non morentur inter honestas in caupona (6)	De adulteris et quod meretrices uiles non morentur inter honestas nec in caupona [f. 82v]	De adulterio et quod uiles mulieres non morentur inter honestas nec in caupona (6)	De adulteris et quod meretrices non morentur inter bonas nec in caupona (6)	De adulteris (6)	De adulteris (6)
De homicidio (7)	De homicidio [f. 83r]	De homicidio (7)	De homicidio (7)	De homicidi (7)	De homicidi (7)
De crimine falsi (8)	De crimine falsi [f. 83v]	De crimine falsi (8)	De crimine falsi (8)	De crim de fals (8)	De crim de fals (8)
De moneta ualoreque et forma ipsius (9)	De moneta ualoreque et forma ipsius [f. 84r]	De falsa moneta et ualore bone (9)	De falsa moneta et de ualore bone (9)	De falsa moneda e de valor de la bona (9)	De arbres tallats (9) <i>De falsa moneda e valor de la bona (11)</i>
De crimine sacrilegii (10)	De crimine sacrilegii [f. 85r]	De crimine sacrilegii			
De iniuriis (11)	De iniuriis [f. 85r]	De iniuriis [f. 85r]			
De cequia molendinorum Barchinone non rumpenda (12)	De cequia molendinorum Barchinone [f. 85v]	<i>De cequia molendinorum Barchinone non rumpenda (11)</i>	De cequia molendinorum Barchinone (10)	De la cequia dels molins (10)	De la cequia dels molins (10)
De hiis qui reos criminis sustinent seu occultant et de sono emissio ac sacramentali (13)	De hiis qui reos criminis sustinent seu occultant, et de sono emissio et sacramentali [f. 85v]	De hiis qui reos criminis occultant et de sacramentali et sono emissio (10)	De his qui reos criminis occultant, de sono emissio et sacramentali (11)	De aquells qui amaguen los crimosos e de somentent e de sacramental (12)	De aquells qui amaguen los crimosos e de somentent e de sacramental (12)
					<i>De aquells qui amaguen los crimosos e de somentent e de sacramental (14)</i>
	De pena corporali [f. 88r]	De penis corporalibus et exiliis (12)	De penis corporalibus et exiliis (12)	De penes corporals e de exili (13)	De penes corporals e de exili (13)
	De pena infamie [f. 88r]	De pena infamie (13)	De pena infamie (13)	<i>De pena de infàmia (14)</i>	<i>De pena de infàmia (16)</i>
	De pena priuacionis officii [f. 88r]	De pena priuacionis officii (14)	De pena priuacionis officii (14)	De pena de privació de l'offici (13)	De pena de privació de l'offici (15)
De penis (14)	De penis [f. 88r]				
	De pena peccuniaria [f. 88v]				

COMPILACIÓ (CR-10)		COMPENDIUM LLATÍ		COMPENDI CATALÀ (A)	
Índex	Corpus de l'obra	Índex	Corpus de l'obra	Índex	Corpus de l'obra
De bannimentis (15)	De bannimentis [f. 89r]				
De bonis dampnatorum (16)	De bonis dampnatorum [f. 89v]				
LIBER DECIMVS	LIBER DECIMVS [f. 89v]	SEQVNTVR RVBRICE DECIME PARTIS	DECIMA PARS COMPENDII	SEGUENXEN-SE LES RÚBRICQUES DE LA DESENA PART	LIBRE DESE
De iure fisci Regaliisque ipsius	De iure fisci regaliisque ipsius [f. 89v]	De iure fisci et eius Regaliis (4)	De iure fisci et eius Regaliis (4)	De regalies e d'àçò que-s pertany al senyor rey (4)	De regalies e d'àçò qui-s pertany al senyor rey (4)
De bouatico et remissione eiusdem	De bouatico et remissione ipsius [f. 91v]				
De monetatico alberga cenis et questis ac legatis piis et ipsorum remissione [f. 92v]	De monetatico albergis cenis et questis ac legatis piis et eorum remissione [f. 92v]				
Vt Rex expensas faciat et emendas hiis quos in exercicio secum et quod non ducat ut homines alienos	Vt Rex expensas faciat et emendas hiis quos in exercicio secum et quod non ducat ut homines alienos [f. 93r]				
De hominibus propriis mansum tenentibus siue bordam	De hominibus propriis mansum tenentibus siue quod ius liceat domini in ipsis et eorum bonis [f. 93r]	De rusticis et hominibus propriis (3)	De rusticis et hominibus propriis etc. (3)	De pagesos e hòmens propnis (3)	De pagesos e hòmens propnis (3)
Ne homines proprii mutant se in aliis locis ut defendantur contra homines eorumdem	Ne homines proprii mutant in aliis locis ut defendantur aduersus dominos suos [f. 94r]				
De feudis et potestatibus atque emparis realibus	De feudis et potestatibus atque emparis realibus [f. 94v]	De feudis et emparis (2)	De feudis et empara (2)	De feus e empires (2)	De feus e empires (2)
De confirmacionibus et approbacionibus Constitutionum	De confirmacionibus et approbacionibus Constitutionum [f. 96r]				
De prohemis et conclusionibus ac firmis Curiarum	De prohemis et conclusionibus ac firmis Curiarum generalium [f. 98v]				
		De re militari, duello et reptamentis de bausia (1)	De re militari, duello et reptamentis de bausia (1)	De bataylla e descaftaments e coses pertanyents a cavalleria (1)	De bataylla e descaftaments e coses pertanyents a cavalleria (1)
		De his que dominus Rex facere debet (5)	De his que dominus Rex facere debet (5)	De les coses que l senyor rei deu fer (5)	De les coses que deu fer lo senyor rey (5)

COMPILACIÓ (CR-10)		COMPENDIUM LLATÍ		COMPENDI CATALA (A)	
Index	Corpus de l'obra	Index	Corpus de l'obra	Index	Corpus de l'obra
		De his que dominum Regem facere non decet (6)	De his que dominum Regem facere non decet (6)	De les coses que'l senyor rey no deu fer (6)	De les coses que'l senyor rey no deu fer (6)
	[Casos de Pere Albert, f.108f] [Costumes de Catalunya, f.108v] [Commemoracions de Pere Albert, f.111v] DE PACE ET TREVGA [f. 127f]				
			DE PACE ET TREVGA	DE PAU E DE TREVA	DE PACE ET TREVGA GENERALI
			De diuisionibus pacis et treuge		[De diuisionibus pacis et treuge]
			Quando pena dupli imponitur		[Quando pena dupli imponitur]
			Qui non comprehenduntur sub pace et treuga		[Qui non comprehenduntur sub pace et treuga]
			De modo procedendi		[De modo procedendi]
	[Constitucions temporals, f.157r] [Capítols de Cort temporals, f.160v]				

Taula II : Legislació papal, Constitucions de Pau i Treva i Constitucions i Capítols de Cort

LEGISLACIÓ PAPAL			
Papa	Lloc	Any	Edició consultada
Gregori IX		1230	DOMÍNGUEZ SÁNCHEZ, 2004: doc. 148
Gregori IX : <i>Liber Extra</i>		1234	
Innocenci IV	Lió	1245 (?)	<i>Dispositió legal no localitzada</i>

CONSTITUCIONS DE PAU I TREVA (1173-1235). CITADES PER ÍNCIPIT				
Sobirà	Incipits	Lloc (i abreviatura a la taula III)	Any	Edició consultada
Alfons I	«Diuinatum»	Fondarella [Fond]	1173	CARAVYC I: 55-68 CPTC: doc. 15
	«Ildefonsus, Dei gracia Rex»	Barbaste	1192	CARAVYC I: 68-71 CPTC: doc. 18
	«Hec est pax»	Barcelona [Bar]	1198	CARAVYC I: 72-75 CPTC: doc. 19
Pere I	«In primis»	Barcelona [Bar]	1200	CARAVYC I: 76-85 CPTC: doc. 20
	«Anno Domini Millesimo CCII»	Cervera [Cer]	1202	CARAVYC I: 86-87 ALVIRA (2010: doc. 351) CPTC: doc. 21
	«Si quis de magnatibus»	Puigcerdà [Puigc]	1207	CARAVYC I: 87-88 ALVIRA (2010: doc. 705) CPTC: doc. 22
Jaume I	«Quoniam digne»	Barcelona [Bar]	1210	CARAVYC I: 89 ALVIRA (2010: doc. 1123)
	«In Christi nomine Nos Petrus»	Lleida [Lleida]	1211 ^a (21 de març)	ALVIRA (2010: doc. 1136)
	«In Christi nomine. Nos Petrus»	Lleida [Lleida]	1211 ^b (22 de març)	ALVIRA (2010: doc. 1148)
	Constitutio Cardinalis	Lleida [Lleida]	1214	CARAVYC I: 90-95 CPTC: doc. 23
	«Ad honorem»	Almudèvar [Ahmud]	1218	CARAVYC I: 95-101 CPTC: doc. 24
	«Notum»	Tortosa [Tor]	1225	CARAVYC I: 102-112 CPTC: doc. 25
	«In Christi nomine sit omnibus manifestum»	Barcelona [Bar]	1228 ^a	CARAVYC I: 112-119 CPTC: doc. 26
	«In nomine sancte et indiuidue Trinitatis» [Parlament eclesiàstic]	Tarragona [Tar]	1235 ^a (1233) ²	CARAVYC I: 123-127 CPTC: doc. 27
	«In Christi nomine notum sit cunctis» <i>la darrera</i>	Tarragona [Tar]	1235 ^b (1234) ³	CARAVYC I: 127-133 CPTC: doc. 28

2. *Septimo idus februarii* de 1234, any de l'Encarnació (estil florentí), d'acord amb els manuscrits d.ii.12 i z.i.3 (CARAVYC I: 127), és 7 de febrer de 1235 (tal com també resolten els editors de CARAVYC). CYADC (*Genealogia dels reys d'Aragó*) no fa la conversió. L'edició de MARCA (1688) recull MCCXXXIII, com els tres manuscrits llatins del *Compendium* de Sant Dionís (PT 1,17). MIRET I SANS (1918: 127) estableix al febrer 1235 l'estada de Jaume I a Tarragona i la celebració del parlament eclesiàstic.

3. *XVI kalendas aprilis* de 1234, any de l'Encarnació (estil florentí), és 17 de març de 1235 (resolt a l'edició CARAVYC I: 133). CYADC (*Genealogia dels reys d'Aragó*) no fa la conversió. El *Compendium* presenta MCCXXXIII (PT 1,18).

LEGISLACIÓ APROVADA EN CORTS, O PROVISIONS, PRAGMÀTIQUES ETC. (1228-1432)			
Sobirà	Lloc (i abreviatura a la taula III)	Any	Edició o manuscrits
Jaume I	Barcelona [1 ^a Bar]	1228 ^b	CARAVYC I: 120-122
	Tarragona [Tar] ⁴ [Parlament eclesiàstic]	1235 ^a (1233)	CARAVYC I: 123-127 CPTC: doc. 27
	Girona [Gir]	1241	CARAVYC I: 133-135 CORTÉS (2001: 105-108)
	Lleida [Lleida]	1242	CARAVYC I: 217-219 CORTÉS (2001: 120-121)
	València [Val]	1244	CC: [651-652]
	Barcelona [2 ^a Bar]	1251	CARAVYC I: 137-139
	Lleida [Lleida]	1257	MARCA (1688: columna 1441-1442)
	Barcelona [Bar]	1283	CARAVYC I: 140-153 ^s
	Montsó [Montsó]	1289	VALLS I TABERNER (1928: 265-272)
	Pere II Alfons II Jaume II	Barcelona [1 ^a Bar]	1292 ⁶
Barcelona [2 ^a Bar]		1300 ^{a7}	CARAVYC I: 167-180
Lleida [Lleida]		1300 ^b	CR-10, f. 54r CYADC: 284-285
Lleida [Lleida]		1301	CARAVYC I: 180-194
Montblanc [Montb]		1307	CARAVYC I: 197-204
Barcelona [3 ^a Bar]		1311	CARAVYC I: 205-230
Girona [Gir]		1321	CARAVYC I: 248-272
Montblanc [Montb]		1333	CARAVYC I: 291-317
Perpinyà [Perp]		1350-1351	CARAVYC I: 337-459
Pere III		Cervera [Cer]	1359
	Montsó [Montsó]	1362-1363 (Constitucions)	PONS I GURI (1982: 151-170) BC ms. 485
		"	(Capítols de
		Cort)	PONS I GURI (1982: 71-104)

4. Com es pot comprovar per l'edició consultada, és el mateix parlament eclesiàstic que figura a l'apartat anterior, amb l'incipit *In nomine sancte et inditidue Trinitatis*. Al *Compendium*, es troba citat de diferent manera segons si apareix al capítol de Pau i Treva o als primers deu llibres i en conseqüència cal respectar el mode de citació respectiva.

5. Al manuscrit que consulta Sant Dionís devia haver una numeració diferent. De fet, a l'edició de CARAVYC hi ha alguns paràgrafs sense numerar entre les Constitucions VI i VII i entre la VIII i IX. Si es compten els dits paràgrafs, la Constitució n° XXV rebria el número XXX, el que li posà Sant Dionís (també s'hi relaciona la n° XLII, CARAVYC I: 151).

6. *Decimo kalendas aprilis* de 1291, any de l'Encarnació (estil florentí), és 23 de març de 1292. CYADC (*Genealogia dels reis d'Aragó*) no fa la conversió.

7. *Pridie nonas februarii* de 1299, any de l'Encarnació (estil florentí), és 31 de gener de 1300. CYADC (*Genealogia dels reis d'Aragó*) no fa la conversió.

LEGISLACIÓ APROVADA EN CORTS, O PROVISIONS, PRAGMÀTIQUES ETC. (1228-1432)			
Sobirà	Lloc (i abreviatura a la taula III)	Any	Edició o manuscrits
	Tortosa [2ª Tor]	1365 ^a	CARAVYC II: 306-313
	Barcelona [1ª Bar]	1365 ^b	CARAVYC II: 332-483
	Barcelona [2ª Bar]	1368-1369	CARAVYC III: 34
	Barcelona [3ª Bar]	1372-1373	CARAVYC III: 231-245
	Barcelona [4ª Bar]	1379-1380	CARAVYC IV: 189-215
Elionor (consort)	Tortosa [Tor]	1365 ^c	CARAVYC II: 306-313
	Barcelona [Bar]	1372	G-3, ff. 156r-157r
Martí I	Concòrdia amb el Cardenal Bertran de Comenge, llegat papal. Pau i Treva	1409	CARAVYC VI: 198-209
Ferran I	Barcelona [Bar]	1413	
		21 de juny de 1413 (Constitucions)	CARAVYC XI: 219-227
		" (Capítols de Cort)	CARAVYC XI: 233-247
		28 d'agost de 1413	CARAVYC XI: 262-275
		31 d'agost de 1413	CARAVYC XI: 281-285
Maria	Barcelona [Bar]	1422	CARAVYC XIII: 396-417
Alfons IV	Barcelona [Bar]	1432	CARAVYC XVII: 179-199

Taula III : Identificació de la legislació (Constitucions, Capítols de Cort i Usatges) citada als *Compendis* llatí i català, segons l'ordre de les rúbriques i dels llibres de la *Compilació* (CR-10)

COMPILACIÓ (CR-10)		COMPENDIUM LLATÍ	COMPENDI CATALÀ
		PRIMA PARS COMPENDII CONSTITUCIONVM	LIBRE PRIMER
<i>De fide catholica et priuilegijs sacri bapbtismatis etc. [f. 1r]</i>		<i>I. De suma Trinitate et fide catholica</i>	<i>I-2. De la sancta, fe catholica e del bapbtisma, e que nequ no gos públicament disputar de aquella</i>
Jaume I - Lleida «Nouerint uniuersi»	1	VS «Si quis iudeo»	1 VS «Si algun hom a juheu o serrahí»
Innocenci - Lió Confirmació ⁸	2	Jaume I - Lleida - 1242	2 Jaume I - Lleida [1242]
Jaume II - 2 ^a Bar - VIII		Innocenci - Lió <i>pontificatus sui anno III</i>	Innocenci - Lió <i>ary III del seu pontificat</i>
Jaume II - 3 ^a Bar - I	3	Jaume [II] - 3 ^a Bar - 1311/I	Jaume II - 3 ^a Bar - I
		Jaume II - 3 ^a Bar - 1311/II	Jaume II - 3 ^a Bar - *III
		VS «Si quis iudeo»	
	4	Jaume II - 2 ^a Bar - 1300/VIII 3 ^a Bar - 1311/I	4 Jaume II - 2 ^a Bar - VIII 3 ^a Bar - I
	5	Pere II - Bar - 1283/XXX	5 Pere II - Bar - *III
	6	Jaume II - 3 ^a Bar - 1311/I	6 Jaume II - 3 ^a Bar - I
	2		
<i>Vt nemo de fide catholica audeat publice contendere nec libros noui uel ueteris testamenti in romanico tenere [f. 2r]</i>		<i>2. Vt nemo audeat de fide catholica publice contendere neque libros ueteris uel noui testamenti in romanico tenere</i>	
Jaume I - Tar «In nomine sancte et indiuidue Trinitatis»	1	VS «Si quis iudeo»	
	2	Jaume I - Tar - 1235 ^v /in principio	2 Jaume I - Tar - I
	3	Jaume I - Tar - 1235 ^v /II	3 Jaume I - Tar - II
<i>De sacrosanctis ecclesijs et earum rebus et priuilegijs [f. 2r]</i>		<i>3. De sacrosanctis ecclesijs et earum rebus et priuilegijs</i>	<i>3. De les sacrosanctes esgleyas e coses e priuilegis d'aquelles</i>
VS «Precipimus enim ut si quis alodiarius»	1	VS «Precipimus enim ut si quis alodiarius»	1 VS «Manam que si algun alodiari», 139
VS «Nemini liceat in posterum»		«Hoc quod iuris est sanctorum»	«Aço qui és dret de sants», 100
Jaume I - Tar «In nomine sancte et indiuidue Trinitatis - ca. «Item statuumus quod quilibet possit dare, dimittere» [XVIII]	2	«Hec est pax confirmata»	«A quella és la pau confirmada», 126
Pere II - Bar - VIII	3	Jaume I - Tar - 1235 ^v /XVIII	«Item statuiren los sobredits», 66
Alfons II - Montsó - XXXI		Pere II - Bar - 1283 /VIII	2 Jaume I - Tar - XVIII
Jaume I - Lleida «In Christi nomine sit notum cunctis»	4	Jaume I - Lleida - 1257/IX	4 Alfons II - Montsó - XXXI
	5	Alfons II - Montsó - 1289 /XXXI	6 Pere I - Lleida - XXXI
	6	Jaume I - Lleida - 1257 /I IV VI X	3 Pere II - Bar - VIII
	7	Pere I - Lleida - 1211 ^b /«Statuumus» «Idem dicimus»	5 Jaume I - Lleida [1257] - I IV VI X
		Jaume I - Lleida - 1257 /III IV [1 ^a] Bar - 1228 ^v /I	7 Jaume I - Lleida [1257] - III IV [1 ^a] Bar - I

8. Jaume II - 3^a Bar - 1311/I, copiada al marge inferior per Pere Miquel Carbonell (f. 2v).
 9. Aquest paràgraf ha estat avançat per error, al ms. A, però hauria d'ocupar el lloc de segon capítol a la rúbrica següent.

COMPLICIÓ (CR-10)	COMPENDIUM LLATÍ PRIMA PARS COMPENDII CONSTITUCIONVM	COMPENDI CATALÀ LIBRE PRIMER
<p><i>De episcopis, prelati ac clericis et personis ecclesiasticis eorumque rebus et priuilegiis [f. 3v]</i></p> <p>VS «Laudauerunt» Jaume I - Tar «In nomine sancte et indiuidue Trinitatis» - «Item statuumus quod clerici et religiosi» [XV] «Item statuumus quod clerici racione rei mobilis» [XX]</p>	<p><i>4. De episcopis et prelati ac clericis et eorum rebus et priuilegiis</i></p> <p>1 VS «Laudauerunt» «Hec est pax confirmata» «Ireugam enim» cum IIII sequentibus. Jaume I - Tar - 1235^b/XX Jaume I - Lleida - 1257/IX Pere II - Bar - 1283/XXXV Jaume II - 1^a Bar - 1292/XXXXVI Jaume I - Tar - 1235^b/XV 4 Alfons [II] - Montsó - 1289/XXVIII 5 Jaume I - Tar - 1235^b/XXII [1^a] Bar - 1228^b/c.f. > XV Lleida - 1257/X 6 Pere II - Bar - 1283/XVII 7 Jaume II - 3^a Bar - 1311/VII Jaume II - Lleida - 1301/X</p>	<p><i>4. Dels bisbes, prelati e clergues e de llurs coses e priuilegis</i></p> <p>1 VS «Lloaren e atorgaren», LXXXIII «Aquesta és la pau confirmada», CXXVI «La treua de nostre senyor», ab IIIII Usatges següents, CXXVII 3 Jaume I - Tar - XV Lleida [1257] - IX Pere II - Bar - XXXV Jaume II - 1ª Bar - XXXVI 5 Jaume I - Tar - *XXIX [1^a] Bar - c.f. Lleida [1257] - X 4 Alfons [II] - Montsó - XXVIII 6 Pere II - Bar - XVII 7 Jaume II - 3ª Bar - VII Jaume II - Lleida - X</p>
<p><i>De hiis que clericis prohibentur [f. 4r]</i></p> <p>Jaume II - 1ª Bar - V Jaume II - 2ª Bar - XIV Jaume II - 2ª Bar - XXXII Jaume II - Lleida - X</p> <p><i>De Audiencia Principis et eius titulo [f. 4v]</i></p> <p>Jaume II - 2^a Bar - IX Pere II - Bar - XXXIV Pere III - 1^a Bar - [cc] «Item quod absente domino Rege»</p>	<p><i>5. De his que clericis prohibentur</i></p> <p>1 VS «Statuumus» 2 Jaume II - 1^a Bar - 1292/V 3 Jaume II - [2^a] Bar - 1300/XIV 4 VS «Statuumus»</p> <p><i>6. De Audiencia Principis et eius titulo</i></p> <p>1 Jaume II - 2^a Bar - 1300/IX 2 Maria - Bar - 1422/V 3 Pere III - 1^a Bar - 1365^b/cc [«Item quod absente domino Rege»] 4 Maria - Ba - 1422/V 5 Pere II - Bar - 1282/XXXIV</p>	<p><i>5. De les coses prohibides als clergues</i></p> <p>1 VS «Statuumus que negun clergue», ca. CL 2 Jaume II - 1^a Bar - V 3 Jaume II - 2^a Bar - XIV</p> <p><i>6. De la Audiencia del príncep e de son títol</i></p> <p>1 Jaume II - 2ª Bar - IX 2 [Maria - Bar - V] 4 Maria - Bar - V 3 Pere [III] - 1ª Bar - cc 5 Pere II - Bar - XXXIII</p>
<p><i>De hereticis et excommunicatis [f. 4v]</i></p> <p>Pere I - Lleida «In Christi nomine Nos Petrus» Gregori - Confirmació «Gregorius episcopus seruus seruorum» Jaume I - Tar «In nomine sancte et indiuidue Trinitatis» - «Item statuumus ne aliquis infamatus» [et aliae]</p>	<p><i>7a. De excommunicatis</i></p> <p>1 Pere I - Lleida - 1211^a Gregori - Confirmació - 1230 Jaume I - Lleida - 1257/*XI [> XII] 3 VS «Homicide» 4 Jaume I - Tar - 1235^b/XVII¹⁰</p>	<p><i>7a. De excommunicatis</i></p> <p>* VS «Si negú ferirà ho pendrà abbat», ca. CXXX 1 Pere I - Lleida Gregori - Confirmació 2-3 VS «Homicides» Jaume I - Lleida [1257] - XII 4 Jaume I - Tar - *VI</p>

10. EÜ:VI.

COMPILACIÓ (CR-10)	COMPENDIUM LLATÍ PRIMA PARS COMPENDII CONSTITUCIONVM	COMPENDIUM CATALÀ LIBRE PRIMER
	<p>7b. De hereticis</p> <p>1 Jaume I^u - Tar - 1235^a/III VS «Homicide»</p> <p>2 Alfons III - Montb - 1333/XXIX</p> <p>3 Jaume I - Tar - 1235^a/V</p> <p>4 Jaume I - Tar - 1235^a/VII</p> <p>5 Jaume I - Tar - 1235^a/IV</p> <p>6 Jaume I - Tar - 1235^a/VI</p> <p>7 Jaume I - Tar - 1235^a/I II</p> <p>8 [Jaume I - Bar] 1228^b/«Ab hac pace»</p>	<p>7b. De heretges</p> <p>1 Jaume I - Tar - III</p> <p>7 Jaume I - Tar - I II</p> <p>4 Jaume I - Tar - VII</p> <p>3 Jaume I - Tar - V</p> <p>2 Alfons III - Montb - XXIX</p> <p>6 Jaume I - Tar - VI</p> <p>5 Jaume I - Tar - IV</p> <p>8 [Jaume I - Bar 1228 - ca. «Ab hac pace»]</p>
<p>De iudeis et saracenis [f. 6v]</p> <p>«Sacra iuramenta iudeorum»</p> <p>Jaume I - Bar «In nomine domini nostri Ihesu Christi»</p> <p>Pere II - Bar - XXX</p> <p>Pere II - Bar - XLIX</p> <p>Alfons II - Montsó - XXV</p> <p>Jaume II - Lleida - XII</p> <p>Pere III - Perp - XXXVIII</p>	<p>8. De iudeis et saracenis</p> <p>1 VS «Iudei cesi»</p> <p>«Malefacta in saracenis»</p> <p>«Iudei iurent christianis»</p> <p>«Si quis iudeo»</p> <p>«Christiani non uendant»</p> <p>«Statuerunt supradicti»</p> <p>2 Jaume I - Tar - 1235^a/XXI</p> <p>3 Jaume I - [1^a] Bar - 1228^b/I IV</p> <p>4 Jaume I - [1^a] Bar - 1228^b/II</p> <p>5 Pere III - Perp - 1350-1351/XI</p> <p>6 Jaume I - [1^a] Bar - 1228^b/III</p> <p>7 Jaume I - [1^a] Bar - 1228^b/V VI</p> <p>8 Alfons II - Montsó - 1289/XXV</p> <p>9 Pere III - Perp - 1350-1351/XXXVIII</p> <p>10 Pere II - Bar - 1283/XLIX</p> <p>11 Jaume II - Lleida - 1301/XII</p>	<p>8. De juheus e serrachins</p> <p>1 VS «Juheus batuts» VIII</p> <p>«Les malefetes en serrachins» XX</p> <p>«Jueus juren» XLIX</p> <p>«Si algun hom a juheu o serrahi» LXXII</p> <p>«Los christians no venen» CIX</p> <p>«Statuhiren axí mateix los...» CXL</p> <p>3 Jaume I - [1^a] Bar - I IV</p> <p>4 Jaume I - [1^a] Bar - II</p> <p>6 Jaume I - [1^a] Bar - III</p> <p>7 Jaume I - [1^a] Bar - V VI</p> <p>8 Alfons II - Montsó - XXV</p> <p>9 Pere III - Perp - XXXVIII</p> <p>5 Pere III - Perp - *I</p> <p>10 Pere II - Bar - *XLVIII</p> <p>11 Jaume II - 2ª Lleida - XII</p> <p>2 Jaume I - Tar - XXI</p>
<p>De celebracione Curiarum, quo loco et tempore et cum quibus personis debeat et de earum iudicio obseruando [f. 9r]</p> <p>VS «Iudicium in Curia datum»</p> <p>VS «Iudicia Curie»</p>	<p>9. De celebracione Curiarum, quo loco et tempore et cum quibus personis debeat et de earum iudicio obseruando</p> <p>1 VS «Iudicium in Curia datum»</p> <p>«Iudicia Curie»</p>	<p>9. De celebrar Cortis generals</p> <p>1 VS «Judici donat en Cort» ca. LXXV</p> <p>«Los judicis de Cort e los...» LXXVII</p>

COMPLICIÓ (CR-10)	COMPENDIUM LLATÍ PRIMA PARS COMPENDII CONSTITUTIONVM	COMPENDI CATALÀ LIBRE PRIMER
<p>Pere II - Bar - XXXIII Jaume II - 1ª Bar - XLI Jaume II - 2ª Bar - IV Jaume II - 2ª Bar - XXXIV Jaume II - Lleida - II Jaume II - Gir - XXIV Pere III - Perp - XXX Pere III - Cer - XIX Pere III - 1ª Bar - [cc] «Item cum dicta domina Regina»</p>	<p>2 [Pere II - Bar - 1283/XXXIII] [Jaume II - Lleida - 1301/II] [Jaume II - 2ª Bar - 1300^v/IV] [Maria - Bar - 1422/IV] 3 [Jaume II - Lleida - 1301/II] [Pere III - Cer - 1359/XIX] 4 Jaume II - Lleida - 1301/II 5 Maria - Bar - 1422/III 6 Pere III - Bar - 1365^b/cc «Item cum dicta domina Regina» 7 Jaume II - 2ª Bar - 1300/XXXIV</p>	<p>2 [Pere II - Bar - XXXIII] [Jaume II - Lleida - II] [Jaume II - 2ª Bar - IV] [Maria - Bar - IV] 3 [Jaume II - Lleida - II] [Pere III - Cer - XIX] 4 Jaume II - Lleida - *I [> II] 5 Maria - Bar - III 6 Pere III - Bar - XXXIV 7 Jaume II - 2ª Bar - XXXIV 8 Pere III - Bar - cc</p>
<p><i>(De reparacione grauaminum in Curia per quos fieri debeant in margine) [f. 11v]</i> Martí - Bar - [cc] «Item serenissime domine placeat»</p>		
<p><i>De legibus seu Constitutionibus [f. 11v]</i></p>	<p>10. De legibus seu Constitutionibus, interpretacione et obseruacione earum</p>	<p>10. De leys e constitucions e de la interpretació e observació d'aquelles</p>
<p>VS «Cum dominus Raymundus Berengarii» VS «Vnaqueque gens» Jaume I - Bar «Nouerint uniuersi» - ca. «Item statuumus concilio predictorum» Pere II - Bar - XIV</p>	<p>1 VS <i>in prohemio</i> «Iudicia Curie» <i>in fine</i> «Vnaqueque gens» 2 VS «Iudicia Curie» <i>in fine</i> 3 Jaume I - [2ª] Bar - 1251/II 4 Martí - Bar - 1409/[cc] II 5 Ferran - Bar - 1413/XVII 6 Pere II - Bar - 1283/XIV 7 Jaume II - 2ª Bar - 1300^v/XXXI Gir - 1321/X 8 Jaume II - 2ª Bar - 1300^v/XXXI 9 Alfons II - Montsó - 1289/XV 10 Pere II - Bar - 1283/VIII Alfons II - Montsó - 1289/XXXIII Jaume II - 1ª Bar - 1292/I 2ª Bar - 1300/XI XXXVIII Lleida - 1301/XI Gir - 1321/XXXII XX XXXIX XXX Alfons [III] - Montb - 1333/XXXXV Elionor - Tor - 1365^v/IX Ferran - Bar - 1413/IV XI VIII</p>	<p>1 VS «En lo prohemio» ca. I «Los judicis de Cort e Usatges» ca. XX «Cascuna gent» CXXV 3 Jaume I - [2ª] Bar - [II] 4 Martí - Bar - [cc] II 5 Ferran - Bar - XVII 6 Pere II - Bar - XIV 7 Jaume II - [2ª] Bar - XXXI Gir - X 8 Jaume II - 2ª Bar - XXXI 9 Alfons II - Montsó - XV 10 Pere II - Bar - VIII Alfons II - Montsó - XXXIV Jaume II - 1ª Bar - I 2ª Bar - XXXVIII Lleida - *II Gir - XII XX XXIX *XXXIX Alfons [III] - Montb - XXXV Elionor - Tor - IX Ferran - Bar - IV II</p>

COMPILACIÓ (CR-10)	COMPENDIUM LLATÍ	COMPENDI CATALÀ
	PRIMA PARS COMPENDII CONSTITUCIONVM	LIBRE PRIMER
	11 Pere III - Perp - 1350-1351/XXXI	11 Pere III - Perp - XXXI
	12 Maria - Bar - 1422/XXVII	12 Maria - Bar - XXVII
<i>De interpretacione Constitutionum [f. 12v]</i>		
Alfons II - Montsó - XV		
Jaume II - 2ª Bar - XXXI		
Jaume II - Gir - X		
<i>De obseruacione Constitutionum tam per officiales regios quam regine [f. 13r]</i>		
Alfons II - Montsó - XXXII		
Jaume II - Bar - XXXVIII		
Jaume II - Gir - XII		
Jaume II - Gir - XXIX		
<i>De Constitutionibus explanandis et sub congruis titulis situandis [f. 13v]</i>		
Ferran - Bar - XVII		
Ferran - Bar - [cc] IX		
Ferran - Bar - [cc] XI		
<i>De mandatis Principum [f. 14v]</i>		
VS «Constituerunt eciam supradicti Principes»		
Jaume II - 3ª Bar - XIX		
<i>Si contra ius uel utilitatem publicam fuerit aliquid impetratum [f. 15r]</i>	<i>II. Si contra ius uel utilitatem publicam fuerit aliquid impetratum</i>	<i>II. Si contra dret ho utilitat pública serà algun rescrit empetrat</i>
Jaume I - Tar «In nomine sancte et inuidiue Trinitatis» - ca. «Item littere priuilegia et instrumenta»	1 Jaume I - Tar - 1235 ^v /XI	1 Jaume I - Tar - II
Jaume I - Tar «In nomine sancte et inuidiue Trinitatis» - ca. «Item sancimus quod ad preces»	Alfons II - Montsó - 1289/VII	Alfons II - Montsó - VII
Alfons II - Montsó - VII	Alfons II - Montsó - 1289/XXI VII	Alfons II - Montsó - XVI VII
Alfons II - Montsó - XVI	Jaume II - Gir - 1321/IV IX	Jaume II - Gir - IV IX
Jaume II - Gir - XVI	Jaume II - 2ª Bar - 1300 ^a /XVI Gir - 1321/IX XVII 3ª Bar - 1311/XIV	Jaume II - 2ª Bar - XVI 3ª Bar - XIV Gir - IX XVII
Jaume II - 3ª Bar - XIV	Martí - Ba - 1409/cc I]	Martí - Ba - cc I
Jaume II - Gir - IV		
Jaume II - Gir - IX		
Jaume II - Gir - XVII		
<i>De diuersis rescriptis et alongamentis [15v]</i>	<i>12. De diuersis rescriptis et alongamentis</i>	<i>12. De diuersis rescriptis e alongaments</i>
Jaume I - Tar - XII	1 Pere III - 1ª Bar - 1365 ^b /cc [«Item quod dominus Rex nec domina Regina»] 2ª Bar - 1368-1369/ [cc «Item quod uos serenissime domine uel domina»] 2ª Tor 1365 ^v /cc «Item quod uos	1 Pere III - 1ª Bar - cc Montsó
Pere III - Perp - XXII		
Pere III - 1ª Bar - [cc] «Item quod dominus Rex nec domina Regina»		

COMPLICIÓ (CR-10)	COMPENDIUM LLATÍ PRIMA PARS COMPENDII CONSTITUCIONVM	COMPENDI CATALÀ LIBRE PRIMER
<p>Pere III - 2ª Bar - [cc] «Item quod uos serenissime domine uel domina»</p> <p>Pere III - 2ª Tor - [cc] «Item quod uos domine Rex et domina»</p> <p>Pere III - 3ª Bar - [cc] «Item quod uos domine Rex uel domina»</p> <p>Pere III - Montsó - [cc] «Item quod uos serenissime domine et dominus dux»</p> <p><i>De priuilegiis, immunitatibus, penonibus, saluaguarda et guidatiis [f. 17r]</i></p>	<p>domine Rex et domina» 3ª Bar - 1372-1373/ [cc «Item quod uos domine Rex uel domina»] Montsó - 1362-1363/[cc «Item quod uos serenissime domine et dominus dux»]¹²</p> <p>2 Jaume I - Tar - 1235°/XII</p> <p>3 Pere [III] - 1ª Bar - 1365°/[cc «Item quod dominus Rex uel domina Regina»]</p> <p>4 Pere III - Perp - 1350-1351/XXII</p>	<p>2 Jaume I - Tar - XII</p> <p>3 Pere [III] - 1ª Bar - cc</p> <p>4 Pere III - Perp - XXII</p> <p>I3. De priuilegiis, immunitatis, quitatges e salvaguarda</p>
<p>Pere II - Bar - I</p> <p>Jaume II - 2ª Bar - XVII</p> <p>Jaume II - 3ª Bar - XV</p> <p>Jaume II - Montb - III</p>	<p>1 VS «Auctoritate et rogatu»</p> <p>«Quoniam per iniquum»</p> <p>«Simili modo firmissime»</p> <p>2 Jaume II - 2ª Bar - 1300°/XVII 3ª Bar - 1311/XV</p> <p>3 Jaume [II] - Montb - 1307/III</p> <p>4 [Pere I - Bar] PT «In primis» 1200/«Volumus»</p> <p>5 VS «Simili modo»</p> <p>«Quoniam per iniquum»</p>	<p>1 VS «Auctoritate et rogatu» LXXXX</p> <p>«Car per inich Princep» LXXXX</p> <p>«Semblant modo fermament» LXII</p> <p>2 Jaume II - 2ª Bar - XXII 3ª Bar [- XV]</p>
<p><i>De iure sigilli et quod non possit alienari [f. 17v]</i></p> <p>Jaume I - Tar «In nomine indiuidue» - ca. «Item statui-mus quod littere»</p> <p>Pere II - Bar - XVI</p> <p>Alfons II - Montsó - IX</p> <p>Jaume II - 1ª Bar - VI</p> <p>Ferran - Bar - [cc] «Item quod uos serenissime»</p>	<p>I4. De iure sigilli et quod non possit alienari</p> <p>1 Pere II - Bar - 1283/XVI</p> <p>Alfons II - Montsó - 1289/IX</p> <p>Jaume II - 1ª Bar - 1292/VI</p> <p>Alfons II - Montsó - 1289/IX</p> <p>Jaume II - 1ª Bar - 1292/VI</p> <p>Jaume I - Tar - 1235°/XIV</p> <p>4 Marti - [Bar] - 1409/cc VI</p> <p>5 Maria - Bar - 1422/IX</p> <p>Marti - [Bar] - 1409/cc IV</p>	<p>I4. De dret de sagell</p> <p>1 Pere II - Bar - XVI</p> <p>Alfons II - Montsó - IX</p> <p>Jaume II - 1ª Bar - VI</p> <p>5 Maria - Bar - [IX]</p>
<p><i>Vt omnes officiales in Cathalonia sint cathalani Can-cellario et Vicecancellario domini exceptis [f. 18r]</i></p> <p>Jaume II - 1ª Bar - I</p> <p>Jaume II - 1ª Bar - II</p> <p>Alfons III - Montb - XX</p>	<p>I5. Vt omnes officiales in Cathalonia sint cathalani</p> <p>1 Jaume II - 1ª Bar - I II</p> <p>2 Alfons III - Montb - 1333/XX</p> <p>Pere III - Cer - 1359/X</p>	<p>I5. Que tots los officials en Cathalunya sien cathalans</p> <p>1 Jaume II - 1ª Bar - I *Montb - XX</p> <p>2 [Alfons III - Montb - XX]</p> <p>Pere III - Cer - X</p>

12. C afegeix: Alfons IV - Bar - 1432/In nouella constitucione.

COMPILACIÓ (CR-10)	COMPENDIUM LLATÍ	COMPENDIUM LLATÍ	COMPENDIUM LLATÍ
-	PRIMA PARS COMPENDII CONSTITUCIONVM	LIBRE PRIMER	COMPENDI CATALÀ
Ferre III - Cer - X	3 Ferran - Bar - 1413/XI	3 Ferran - Bar - *II	3 Ferran - Bar - *II
Ferran - Bar - XI	4 Alfons III - Montb - 1333/XX	4 Pere III - Cer - 1359/X	4 Alfons III - Montb - XX
Ferran - Bar - X	5 Pere III - Cer - 1359/X	6 Ferran - Bar - 1413/X	5 Pere III - Cer - X
	6 Ferran - Bar - 1422/X	7 Maria - Bar - *II	6 Ferran - Bar - X
	7 Maria - Bar - 1422/XI	8 Maria - Bar - *II	7 Maria - Bar - X
	8 Maria - Bar - 1422/c.f.		8 Maria - Bar - *II
<i>De officio cancellarii et uicercancellarii et quod non signet rescripta tangencia interesse partis [f. 19r]</i>	<i>16. De officio cancellarii et uicercancellarii et quod Rex non signet rescripta tangencia interesse partis</i>	<i>16. De officio cancellarii et uicercancellarii et quod Rex non signet rescripta tangencia interesse partis</i>	<i>16. De officio cancellarii et uicercancellarii et quod Rex non signet rescripta tangencia interesse partis</i>
Marti - Bar - [cc] I	1 Maria - Bar - 1422/I	1 Maria - Bar - I	1 Maria - Bar - I
Marti - Bar - [cc] II	2 [Pere III - 1344 Ordinationes domus regie]	2 Marti - Bar - cc II	2 Pere III - Ordinations de la casa real
Marti - Bar - [cc] III	3 Marti - Bar - 1409/cc II	3 Marti - Bar - cc III	Marti - Bar - cc II
	4 Marti - Bar - 1409/cc III	4 Marti - Bar - cc II	3 Marti - Bar - cc III
	5 Maria - Bar - 1422/I	5 Maria - Bar - I	4 Marti - Bar - cc II
<i>De officio camarlengii, prothonotarii et secretarii [f. 20r]</i>	<i>17. De officio camarlengii, prothonotarii et secretarii</i>	<i>17. De officio camarlengii, prothonotarii et secretarii</i>	<i>17. De officio camarlengii, prothonotarii, prothonotarii</i>
Marti - Bar - [cc] VI	1 Marti - Bar - 1409/cc VI	1 Marti - Bar - cc VI	1 Marti - Bar - cc VI
Marti - Bar - [cc] IV	2 Marti - Bar - 1409/cc V	2 Marti - Bar - cc V	2 Marti - Bar - cc V
Marti - Bar - [cc] V	3 Marti - Bar - 1409/cc IV	3 Marti - Bar - cc IV	3 Marti - Bar - cc IV
	4 [Marti - Bar - 1409/cc IV V]		*Maria - Bar - IX*
			4 Marti - Bar - cc IV V
<i>De officio gubernatoris et batuli generalis Cathalonie et procuratoris regii et eorum assessorum [f. 20v]</i>	<i>18. De officio gubernatoris et batuli generalis Cathalonie et procuratoris regii et eorum assessorum</i>	<i>18. De officio gubernatoris et batuli generalis Cathalonie et procuratoris regii et eorum assessorum</i>	<i>18. De officio gubernador, de batlle general, de procurador reyal e de llurs assessors</i>
Jaume II - Gir - XX	1 Pere III - Cer - 1359/V	1 Pere III - Cer - V	1 Pere III - Cer - V
Pere III - Cer - V	Ferran - Bar - 1413/IV	Ferran - Bar - 1413/IV	2 Marti - Bar - cc XVI
Pere III - Montsó - XXXVI	2 Marti - Bar - 1409/cc XVI	2 Marti - Bar - cc XVI	3 Pere III - Montsó - XXXVI
Elhonor - Tor - II	3 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXXVI	3 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXXVI	4 Jaume II - Gir - XX
Ferran - Bar - IV	4 Jaume II - Gir - 1321/XX	4 Jaume II - Gir - 1321/XX	Ferran - Bar - [cc] *IX
Marti - Bar - [cc] XVI	Ferran - Bar - 1413/[cc] VIII	Ferran - Bar - 1413/[cc] VIII	
Ferran - Bar - [cc] VIII			
<i>De officio iudicum de Curia Regis [f. 21v]</i>	<i>19. De officio iudicum de Curia Regis</i>	<i>19. De officio iudicum de Curia Regis</i>	<i>19. De officio de iudice de Cort</i>
Pere II - Bar - XXVIII	1 Pere II - Bar - 1283/XVIII	1 Pere II - Bar - XVIII	1 Pere II - Bar - XVIII
Pere III - Montsó - VI	Alfons III - Montb - 1333/XXIII	Alfons III - Montb - 1333/XXIII	Alfons III - Montb - XXIII
	2 Jaume II - Gir - 1321/XV	2 Jaume II - Gir - XV	2 Jaume II - Gir - XV

COMPILACIÓ (CR-10)	COMPENDIUM LLATÍ PRIMA PARS COMPENDII CONSTITUCIONVM	COMPENDI CATALÀ LIBRE PRIMER
<i>De officio uicarii subuicarii baiuli et capitis stubiarum et aliorum triennialium [f. 22v]</i>	<p>3 Jaume II - 3ª Bar - 1321/X</p> <p>4 Pere III - Montsó - 1362-1363/VI</p> <p>20. <i>De officio uicarii et baiuli et aliorum triennialium</i></p>	<p>3 Jaume II - 3ª Bar - X</p> <p>4 Pere III - Montsó - VI</p> <p>20. <i>De officio vaguer e de batle</i></p>
<p>VS «De baiuliiis»</p> <p>VS «Baiulias uero nullus»</p> <p>VS «In baiulia»</p> <p>VS «Si senior»</p> <p>VS «Statuerunt eciam iamdicti»</p> <p>«Forma sacramenti uicariorum»</p> <p>Jaume I - [1ª Bar] Bar «In nomine domini nostri ihesu» - «Item generali Curia» [et aliae]</p> <p>Pere II - Bar - LI</p> <p>Jaume II - Gir - III</p> <p>Alfons III - Montb - XII</p> <p>Alfons III - Montb - XVII</p> <p>Pere III - Montsó - XXX</p> <p>Ferran - Bar - [cc] VI</p>	<p>1 Pere II - Bar - 1283/LI</p> <p>Jaume II - 1^a Bar - 1292/XXXI Gir - 1321/III</p> <p>Pere III - Montsó - 1362-1363/XXX</p> <p>2 Alfons III - Montb - 1333/XII</p> <p>3 [Forma del jurament dels veguers > Pere II - Bar - 1283/<i>forma del jurament</i>...]</p> <p>Jaume I - [1^a] Bar - 1228^b/I [> VIII]</p> <p>Jaume I - Lleida - 1257/II</p> <p>4 Jaume I - <^aLleida - *I] > [1^a Bar - 1228^b/IX]</p> <p>5 Jaume I - <^aLleida - c.f.> [1^a Bar] - 1228^b/c.f. [> XV]</p> <p>6 Jaume I - Lleida - 1257/X</p> <p>7 [Jaume I - 1^a Bar - 1228^b/X]</p> <p>8 [Jaume I - 1^a Bar - 1228^b/XII]</p> <p>9 [Jaume I - 1^a Bar - 1228^b/XIII]</p> <p>10 [Jaume I - 1^a Bar - 1228^b/XI]</p>	<p>3 Jaume I - [1^a] Bar - *I</p> <p>[Jaume I - Lleida - I]</p> <p>5 [Jaume I - 1^a Bar - XV]</p> <p>6 [Jaume I - Lleida - X]</p> <p>7 [Jaume I - 1^a Bar - X]</p> <p>8 [Jaume I - 1^a Bar - XII]</p> <p>9 [Jaume I - 1^a Bar - XIII]</p> <p>10 <^aJaume I - Lleida - I II > [Jaume I - 1^a Bar - XI]</p> <p>1 Pere II - Bar - LI</p> <p>Jaume II - 1ª Bar - XXXI Gir - *IV</p> <p>Pere III - Montsó - XXX</p> <p>2 Alfons III - Montb - XII</p> <p>11 Pere II - Bar - XLI</p> <p>12 Ferran - Bar - cc *C</p> <p>13 Alfons III - Montb - XVII</p> <p>15 Jaume II - 1ª Bar - XXXVIII</p> <p>16 Alfons II - Montsó - XIII</p> <p>17 Alfons III - Montb - *XVIII</p> <p>18 Pere III - Montsó - XXXIII</p> <p>22. <i>De officio jurats, concellers o pahers e administradors de la cosa pública</i></p> <p>1 Pere [II] - Bar - XXXVII</p> <p>2 Pere II - Bar - V</p> <p>3 Alfons II - Montsó - X</p> <p>Pere III - Cer - *II</p>
<p><i>De officio consiliarorum, paciorum, iuratorum et consulum ac rei publice administratorum [f. 24v]</i></p> <p>Pere II - Bar - XXVII</p> <p>Alfons II - Montsó - X</p> <p>Pere III - Cer - XI</p> <p>Pere III - Montsó - XXV</p>	<p>11 Pere II - Bar - 1283/XLI</p> <p>12 Ferran - Bar - 1413/[cc] VI</p> <p>13 Alfons III - Montb - 1333/XVII</p> <p>14 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXXIII</p> <p>15 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXXVIII</p> <p>16 Alfons II - Montsó - 1289/XIII</p> <p>17 Alfons III - Montb - 1333/XVII</p> <p>18 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXXIII</p> <p>22. <i>De officio consulum, iuratorum et Rey Publice administratorum</i></p> <p>1 Pere [II] - Bar - 1283/XXXVII</p> <p>2 Pere II - Bar - 1283/V</p> <p>3 Alfons II - Montsó - 1289/X</p> <p>Pere III - Cer - 1359/XI</p>	<p>15 Jaume II - 1ª Bar - XXXVIII</p> <p>16 Alfons II - Montsó - XIII</p> <p>17 Alfons III - Montb - *XVIII</p> <p>18 Pere III - Montsó - XXXIII</p> <p>22. <i>De officio jurats, concellers o pahers e administradors de la cosa pública</i></p> <p>1 Pere [II] - Bar - XXXVII</p> <p>2 Pere II - Bar - V</p> <p>3 Alfons II - Montsó - X</p> <p>Pere III - Cer - *II</p>

COMPILACIÓ (CR-10)	COMPENDIUM LLATÍ	COMPENDIUM CATALÀ
	PRIMA PARS COMPENDII CONSTITUCIONVM 4 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXV 5 Alfons II - Montsó - 1289/XXXI 6 Maria - Bar - 1422/XV 7 Alfons II - Montsó - 1289/XVII XVIII XIX	LIBRE PRIMER 4 Pere III - Montsó - XXV 5 [Alfons II - Montsó - XXXI] < *Alfons II - Montsó - XVII XVIII XIX > 6 Maria - Bar - XV
<i>De officio ordinariorum iudicum atque assessorum</i> [f. 24v] Jaume II - 1ª Bar - XXII Jaume II - Gir - XXVIII Pere III - Montsó - XXXIX Alfons III - Montb - XI	21. De officio iudicis delegati 1 Alfons II - Montsó - 1289/XX 2 Jaume II - Lleida - 1301/XIV Gir - 1321/XIV 3 [Martí] - Bar - 1409/cc X 4 Pere III - Montsó - 1362-1363/VI 5 Maria - Bar - 1422/XXIX	21. De officio de judge delegat e de comissari 1 Alfons II - Montsó - XX 3 Martí - [Bar] - cc X 4 Pere III - Montsó - VI 2 Jaume II - Lleida - *XVIII Gir - XIV 5 Maria - Bar - XXIX
<i>De officio inquisitorum seu iudicum tabule, eorumque salario, et qui officiales ad tenendum tabulam teneantur</i> [f. 25v]	28. De officio inquisitorum seu iudicum tabule, eorumque salario, et qui officiales tenere tabulam sunt astricti 1 Jaume II - 2ª Bar - 1300°/I 2 Pere III - Cer - 1359/VI 3 Jaume II - 3ª Bar - 1311/IV 4 Jaume II - 3ª Bar - 1311/IV 5 Alfons III - Montb - 1333/V 6 Pere III - Montsó - 1362-1363/IX 7 Pere III - Montsó - 1362-1363/IX 8 Alfons III - Montb - 1333/III 9 Pere III - Perp - 1350-1351/XXIX 10 Jaume II - 2ª Bar - 1300°/I XXI 3ª Bar - 1311/IV 11 Jaume II - 2ª Bar - 1300a/I II 12 Jaume II - 3ª Bar - 1311/IV 13 Alfons III - Montb - 1333/VII 14 Pere III - Perp - 1350-1351/III 15 Jaume II - 3ª Bar - 1311°/II IV	28. De officii de inquisidors e jutges de la taula 1 Jaume II - [2ª] Bar - I 2 Pere III - Cer - VI 3-4 Jaume II - 3ª Bar - IV 5 Alfons III - Montb - V 6-7 Pere III - Montsó - IX 8 Alfons III - Montb - III 9 Pere III - Perp - XXIX 10 Jaume II - 2ª Bar - I II 11 Jaume II - 2ª Bar - II 12 Jaume II - 3ª Bar - IV 13 Alfons III - Montb - VII 14 Pere III - Perp - III 15 Jaume II - 3ª Bar - IV

<i>COMPILACIÓ (CR-10)</i>	<i>COMPENDIUM LLATÍ</i> PRIMA PARS COMPENDII CONSTITUTIVIONVM	<i>COMPENDI CATALÀ</i> LIBRE PRIMER
Alfons III - Montb - VII Alfons III - Montb - X Pere III - Perp - III Pere III - Perp - X Pere III - Perp - XXIX Pere III - Cer - VI Pere III - Montsó - IX Pere III - Fraga	16 Jaume II - 2ª Bar - 1300 ^v / II XXI 17 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XI 2ª Bar - 1300 ^v / II	16 Jaume II - 2ª Bar - *XX XXI 17 Jaume [II] - 1ª Bar - *II 2ª Bar - I
<i>De officio aduocatorum et procuratorum fisci et collectorum tertii [f. 31v]</i>	23. De officio procuratoris et aduocati fiscalis	23. De officio procurador e advocat fiscal e de cullidor de terços
Alfons III - Montb - VIII Pere III - Cer - XVIII Ferran - Bar - V Ferran - Bar - VI	1 Maria - Bar - 1422/XXXVI 2 Ferran - Bar - 1413/VI 3 Marti - Bar - 1409/cc VIII 4 Ferran - Bar - 1413/XXX 5 Ferran - Bar - 1413/[XXXX] V 6 Alfons III - Montb - 1333/VIII 7 Pere III - Cer - 1359/XVIII Pere III - Cer - 1359/XVIII	3 Marti - Bar - cc VIII 6 Alfons III - Montb - VIII Pere III - Cer - XVIII 7 Pere III - Cer - XIX 2 Ferran - Bar - VI 4 [Ferran - Bar - XXX] 5 Ferran - Bar - V VI *VII 1 Maria - Bar - *XXXVI
24. De officio posanderiorum	24. De officio posanderiorum	24. De officio posanders
1 Maria - Bar - 1422/XV	1 Maria - Bar - 1422/XV	1 Maria - Bar - XV
<i>De officio porteriorum et adzemblariorum eorumque salaria [f. 32r]</i>	25. De officio porteriorum et adzemblariorum	25. De officio portelrjs e de azemble[r]s
Alfons III - Montb - IX Pere III - Perp - XXIV Pere III - Montsó - XVI Pere III - Cer - XIII	1 Pere III - Montsó - 1362-1363/XVI 2 Pere III - Cer - 1359/XIII Montsó - 1362-1363/XVI Perp - 1350-1351/XXIV 3 Alfons III - Montb - 1333/IX 4 Pere III - Cer - 1359/XIII	1 - Pere III - Montsó - XVI 2 Pere III - Cer - XIII Montsó - [XVI] Perp - XXIV 3 Alfons III - Montb - IX 4 Pere III - Cer - XIII
De officio sagionum [32v]	26. De officio sagionum	26. De officio de saigs
Pere II - Bar - IV Alfons II - Montsó - III Alfons II - Montsó - XXIV Jaume II - 1ª Bar - XVIIII Jaume II - 3ª Bar - XI Alfons III - Montb - XVIIII Alfons III - Montb - XIX	1 Alfons II - Montsó - 1333/III 2 Jaume II - 3ª Bar - 1311/XI 3 Alfons III - Montb - 1333/XVIII 4 Alfons II - Montsó - 1289/XXIV 5 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XVIII 6 Pere II - Bar - 1283/IV 7 Alfons III - Montb - 1333/XIX	1 Alfons II - Montsó - III 2 Jaume II - 3ª Bar - *II 3 Alfons III - Montb - XVIII 4 Alfons II - Montsó - XXIV Jaume II - 1ª Bar - *XLI 5 Jaume II - 1ª Bar - XV 7 Alfons III - Montb - XIX

COMPILACIÓ (CR-10)	COMPENDIUM LLATÍ	COMPENDIUM CATALÀ
-	PRIMA PARS COMPENDII CONSTITUCIONVM	LIBRE PRIMER
<i>Quod officiales regii non intrent iurisdictionem alterius nec imponant ibi bannum (de prohibitis in margine) [f. 33r]</i>	<i>27. Que officiales regii facere prohibentur</i>	<i>27. De les coses prohibides als oficials</i>
Pere II - Bar - III Jaume II - 1ª Bar - XXXIII Jaume II - Gir - VII	1 Pere II - Bar - 1283/III 2 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXXIII Gir - 1321/VII	1 Pere II - Bar - III 2 Jaume II - 1ª Bar - *XXIV Gir - VII
<i>Quod officiales regii non recipiant seruitium nec accipite nec intuem se uniant nec se assensent [f. 33v]</i>		
Alfons II - Montsó - I Alfons II - Montsó - V Alfons II - Montsó - XXV Jaume II - 1ª Bar - IV	3 Alfons II - Montsó - 1289/XXXIII 4 Alfons II - Montsó - 1289/XXVII 5 Alfons II - Montsó - 1289/I V 6 Alfons II - Montsó - 1289/V	3 Alfons II - Montsó - *XXVII 4 Alfons II - Montsó - XXXVII 5 Alfons II - Montsó - I V 6 Alfons II - Montsó - V
<i>Quod officiales regii non teneant officium uel procuracionem alterius [f. 33v]</i>		
Jaume II - 2ª Bar - XIX Pere III - Perp - XVIII	7 Jaume II - 2ª Bar - 1300a/XIX 8 Pere III - Perp - 1350-1351/XXVIII 9 Jaume II - Gir - 1321/XXVIII 10 Jaume II - 2ª Bar - 1300a/XII XXII Lleida - 1301/VIII 11 Alfons II - Montsó - 1289/XI 12 Jaume II - 3ª Bar - 1311/XXVII 13 Alfons II - Montsó - 1289/V 14 Jaume II - 1ª Bar - 1292/IV	7 Jaume II - 2ª Bar - XIX 8 Pere III - Perp - XXVIII 9 Jaume II - Gir - XXVIII 10 Jaume II - 2ª Bar - XII XXII Lleida - VIII 11 Alfons II - Montsó - *II 12 Jaume II - 3ª Bar - XVII 13 Alfons II - Montsó - V 14 Jaume II - 1ª Bar - IV
<i>Quod officiales eorum officis faciant residenciam personalem [f. 34r]</i>		
Alfons II - Montb - XV Pere III - Cer - XV		
<i>Quod officia triennalia non concedantur ad certum tempus uel ad utolarium [f. 34r]</i>		
Jaume II - 2ª Bar - III Alfons III - Montb - XIV Ferran - Bar - VIII		
<i>Quod officia non continentur et nullus teneat nisi unum officium iurisdictionis in eodem loco [f. 34v]</i>		
Jaume II - 2ª Bar - XIII Pere III - Montsó - II Ferran - Bar - VII		

COMPLACIÓ (CR-10)	COMPENDIUM LLATÍ PRIMA PARS COMPENDII CONSTITVTIONVM	COMPENDI CATALÀ LIBRE PRIMER
<p><i>Quod officia non concedantur pro se supplicanti bus nec pro denariis aut sub certa assignacione [f. 34v]</i></p> <p>Alfons II - Montsó - I Jaume II - 1ª Bar - III Jaume II - Gir - XVIII Pere III - Perp - I Pere III - Montsó - XVIII Pere III - Montsó - XXXIII</p> <p><i>(De his qui[bus] prohibentur officia regia ministrare in margine) [f. 35v]</i></p> <p>Jaume II - 1ª Bar - XI Jaume II - 1ª Bar - XXVIII Jaume II - 3ª Bar - IX Alfons III - Montb - X Alfons III - Montb - XIII Pere III - Perp - IV</p> <p><i>Quod officiales non emant vel adquirant res subditorum [f. 36r]</i></p> <p>Jaume II - 2ª Bar - XII Jaume II - 2ª Bar - XXII Jaume II - Lleida - VIII Alfons II - Montsó - XI</p>		
<p>COMPLACIÓ (CR-10)</p> <p>LIBER SECVNDVS [f. 36v]</p> <p><i>De edendo [f. 36v]</i></p> <p>Pere III - Perp - XII</p> <p><i>De libelli obtacione [f. 36v]</i></p> <p>Pere III - Perp - XIII</p> <p><i>De in ius uocando [f. 37r]</i></p> <p>Correspondències</p>	<p>COMPENDIUM LLATÍ SECVNDA PARS</p> <p>I. De edendo</p> <p>1 Pere III - Perp - 1350-1351/XII</p> <p>2 VS «Item prouida deliberacione»</p> <p>3. De libelli obtacione</p> <p>1 Pere III - Perp - 1350-1351/XIII</p> <p>2 Alfons III - Montb - 1333/XXIV</p> <p>3 Ferran - Bar - 1413/VI XXX Maria - Bar - 1422/XXVI</p> <p>2. De in ius uocando</p> <p>1 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XX</p>	<p>COMPENDI CATALÀ LLIBRE SEGON</p> <p>I. De exhibir e monstrar cartes</p> <p>1 Pere III - Perp - XII</p> <p>2 VS «Item prouida deliberacione»</p> <p>3. De donar libell</p> <p>1 Pere III - Perp - *XXVIII</p> <p>3 Ferran - Bar - VI XXX Maria - Bar - XXVI</p> <p>2 Alfons III - Montb [- XXIV]</p> <p>2. De citar e vocar en juhi</p> <p>1 Jaume II - 1ª Bar [- XX]</p>

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER SECVNDVS [f. 36v]	COMPENDIUM LLATÍ SECVNDA PARS	COMPENDI/CATALÀ LLIBRE SEGON
<p><i>De pactis et transaccionibus [f. 37r]</i> VS «Communie»</p>	<p>5. De pactis et transaccionibus 1 VS «Communie et conuencienci» «Constituerunt eciam ut in factis» 2 Jaume II - 3ª Bar - 131I/XII 3 VS «Communie» 4 Alfons II - Montsó - 1289/VI</p>	<p>5. De pactes e transaccions 2 Jaume II - 3ª Bar - XII 4 Alfons - Montsó - VI</p>
<p><i>De emprementis et treugis conuencionalium [f. 37r]</i> VS «Constituerunt eciam» Consuetudo «Si habeo treugas» Jaume I - Bar «Nouerint uniuersi» Alfons II - Montsó - VI Alfons - Montsó - XXII Jaume II - 1ª Bar - XXVI</p>		
<p><i>Vt aduocati medici et notarii examinentur antequam eorum officio utantur [f. 37v]</i> Alfons II - Montsó - XVII Alfons II - Montsó - XVIII Alfons II - Montsó - XIX Pere III - Cer - XII Pere III - Montsó - XVII</p>	<p>6a. Vt aduocati examinentur antequam eorum officio utantur 1 Alfons II - Montsó - XVII Pere III - Cer - 1359/XII Montsó - 1362-1363/ XVII 2 Maria - Bar - 1422/XVII</p>	<p>6a. Que advocats e metges sien examinats abans que usen de llur offici 1 Alfons II - Montsó - XVII Pere III - Cer - XII Montsó - XVII 2 Maria - Bar - XVII</p>
	<p>6b. Vt medici examinentur 1 Alfons II - Montsó - 1289/XVII 2 Pere III - Montsó - 1362-1363/XVII</p>	<p>6b 1 [Alfons II - Montsó - XVII] 2 <Alfons II - Montsó - XVII> [Pere III - Montsó - XVII]</p>
<p><i>Ne liceat potentioribus acciones uel cessiones in se transferre [f. 38r]</i> Pere III - Montsó - III</p>	<p>7. Ne liceat in potentiores acciones uel cessiones transferre 1 Pere III - Montsó - 1362-1363/III</p>	<p>7. Que no sia legut a negun cessionar accions en pus potents 1 Pere III - Montsó - III</p>
<p><i>Nemini liceat sine iudicis auctoritate signa imprimere rebus quas alii teneant [f. 38v]</i> Ferran - Bar - *V</p>	<p>8. Vt nemo priuatus titulos predictis alienis imponat 1 Ferran - Bar - 1413/XV</p>	<p>8. Que negun priuat no pos en camp ho possessió d'altri creus ho senyats ho lús faça pahor o manaces 1 Ferran - Bar - XV</p>
<p><i>De dolo malo [f. 39r]</i> VS «Statuerunt eciam prefati» VS «Similiter nempe statuerunt»</p>		
<p><i>De iuramento calumitatis [f. 39r]</i> VS «Quoniam ex conuentione» Jaume I - Bar - ca. «Item statuumus»</p>	<p>4. De iuramento calumpnie 1 Jaume I - [2^a] Bar - 1251/VIII VS «Quoniam ex conuentione»</p>	<p>4. Jurament de calúmpnia 1 Jaume I - [2^a] Bar - VIII</p>

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER SECVNDVS [f. 36v]	COMPENDIUM LLATÍ SECVNDA PARS	COMPENDI CATALÀ LLIBRE SEGON
	<p>9. De arbitris</p> <p>1 Alfons II - Montsó - 1289/XIII Jaume II - 3ª Bar - 1311/XII Gir - 1321/XVI</p> <p>2 Jaume II - 3ª Bar - 1311/XII</p> <p>3 Jaume II - Gir - 1321/XVI</p>	<p>9. De arbitres</p> <p>1-3 Alfons II - Montsó - XIII Jaume II - 3ª Bar - XII Gir - XVI</p>
<p>COMPILACIÓ (CR-10) LIBER TERCIVS [f. 39r]</p> <p><i>De iudiciis et iuris firmis tam in iudicio quam in bata- lta [f. 39r]</i></p> <p>VS «Omnes homines» VS «Battalia iudicata» VS «De omnibus namque comunibus» VS «Statuerunt eciam» [VS] «Item inuolabili obseruacione» Jaume II - 2ª Bar - XX Pere III - Montsó - XIII</p>	<p>COMPENDIUM LLATÍ TERCIA PARS COMPENDII</p> <p>I. De iudiciis et iuris firmis</p> <p>1 VS «Battaylla iudicata» «De omnibus namque comunibus causis» «Magnates» «Qui se sciente» «Iudicium in Curia» «Iudicia Curie» «Stabillierunt eciam» «Statuerunt eciam quod si parentes» «Pater contra filium» 2 VS «Alium namque» Maria - Bar - 1422/VIII³</p> <p>3 Pere III - Montsó - 1362-1363/XIII</p> <p>4 Jaume II - 2ª Bar - 1300^r/XX</p> <p>5 VS «Omnes homines»</p> <p>6 Maria - Bar - 1422/VII</p>	<p>COMPENDI CATALÀ LIBRE TERC</p> <p>I. De juhis e de ferma de dret</p> <p>1 VS «En lo prohemi» «Tots hòmens fermen», ca. XXII «Battaylla jutjada», XXVII «De totes comunes causes», ca. XXVIII «Los magnats», XXIX «Qui a son scient», XL «Judici donat», LXXVI «Los judicis de Cortb», LXXVII «Stabilliren encara los dits», LXXIX «Statuiren encara que si los pares», CXII «Pare contra fill», CLVI «Ítem inuolabla obseruació», CLXV</p> <p>3 Pere III - Montsó - XIII</p> <p>4 Jaume II - 2ª Bar - XX</p> <p>6 Maria - Bar - VII</p>
<p><i>De in peritis super bausia siue proditiones qualiter debeat pagare [f. 40r]</i></p> <p>VS «Si quis in Curia» VS «Et si a potestate» VS «Similliter sit inter magnates» VS «Si quis aliquem de bausia» Pere II - Bar - XXI Jaume II - 1ª Bar - XXIV</p>		

13. Només el ms. U.

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER TERCIVS [f. 39r]	COMPENDIUM LLATÍ TERCIA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE TERÇ
Jaume II - 1ª Bar - XXX Jaume II - Gir - I Jaume II - Gir - XXV		
De ordine iudiciorum [f. 41r] VS «Si quis malum» VS «Si quis homines habuerit» VS «Si quis contra alium» VS «Si quis dixerit se»	2. De ordine iudiciorum VS «Si quis aliquod malum» «Si quis homines habuerit» «Si quis contra alium» «Si quis dixerit se» 2 Maria - Bar - 1422/XIII	2. De orde de jutjys 2 Maria - Bar - XIII
De dilacionibus [f. 41r] VS «Placitum mandetur» Jaume I - Tar - ca. «Item statutus quods»	3. De dilacionibus 1 VS «Placitum mandetur» «Stabilierunt eciam» «Statuerunt eciam hiidem» «Similiter nempse» «Omnes homines postquam» Jaume I - [2ª] Bar - 1251/IIII Jaume II - 1ª Bar - 1292/XVI 4 VS «Placitum» 5 Jaume I - [2ª] Bar - 1251/III 6 Jaume I - [2ª] Bar - 1251/VI 7 Jaume I - [2ª] Bar - 1251/IX 8 Jaume II - Lleida - 1301/XIII 9 Pere III - Montsó - 1362-1363/VII	3. De dilacions 1 VS «Pleyt sia menat», XXIII «Stabiliren encara los dits», LXXIX «Statuiren encara aquells...», CXV «Semblantment statuiren...», CXVIII «Tots hòmens pus que hauran», CLXXX 2 Jaume I - [2ª] Bar - III 3 Jaume II - 1ª Bar - XVI 5 Jaume I - [2ª] Bar - III 6 Jaume I - [2ª] Bar - VI 7 Jaume I - [2ª] Bar - [IX] 8 Jaume II - Lleida - XIII 9 Pere III - Montsó - VII
De iurisdiccione omnium iudicum et de foro competentis [f. 41v] VS «Placitare debent» Pere II - 2ª Bar - XI Pere II - 2ª Bar - XII Pere II - 2ª Bar - XV Pere II - 2ª Bar - XLI Jaume II - 1ª Bar - XXX Jaume II - 1ª Bar - XXXVII Jaume II - 1ª Bar - XXXVIII Jaume II - 3ª Bar - VIII Jaume II - Gir - XXXVI	4. De iurisdiccione omnium iudicum et de foro competentis 1 VS «Omnes homines debent firmare» «Placitare debent» «Placitum iudicatum» «Laudauerunt» 2 Pere II - Bar - 1283/XI XII Jaume II - 3ª Bar - 1311/VIII Pere III - Montsó - 1362-1363/VI 3 VS «Placitare» Pere II - Bar - 1283/XII Jaume II - 3ª Bar - 1311/VIII Maria - Bar - 1422/II	4. De juridicció de tots jutjtes e de for competent 1 VS «Tots hòmens fermen dret», XXII «Pledejar deuten», XXIII «Pleyt jutjar», XXVI «Loharen e atorgaren», LXXXIII 2 Pere II - Bar - II Jaume II - 3ª Bar - VIII Pere III - Montsó - VI 3 VS «Pledejar» Pere II - Bar - XII Jaume II - 3ª Bar - VIII

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER TERCIVS [f. 39r]	COMPENDIUM LLATÍ TERCIA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE TERÇ
	<p>4 Pere II - Bar - 1283/XV</p> <p>5 Jaume II - Gir - 1321/XXVI⁴</p> <p>6 Jaume II - [1^a] Bar - 1292/XXXVII XXXVIII</p> <p>7 PT «Diuinarum» [Pere I - Bar - 1200] «Si uero homines» PT «In *Christi nomine» - ca. «Si uero homines» [Pere II - Bar - 1283/XLII]</p> <p>Pere II - Bar - 1283/XLII</p> <p>8 Pere II - Bar - 1283/LVI</p> <p>9 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXX</p> <p>10 VS «Placitare»</p>	<p>5 Jaume II - Gir - XXVI</p> <p>6 Jaume II - 1ª Bar - XXXVII XXXVIII</p> <p>9-10 Jaume II - 1ª Bar - XXX VS «Pledejar deuten» «Tots los hòmens deuen fermar»</p> <p>4 Pere II - Bar - XV</p> <p>8 Pere II - Bar - LVI</p> <p>7 Pere II - Bar - XLII</p>
<i>De foro hominum de paraticho et domesticorum et officialium Regis [f. 42v]</i>	<i>De foro hominum de paraticho et officialium et domesticorum Regis</i>	<i>5. De for dels domèstichs e oficials reyals e de hòmens de paratige</i>
Pere III - Montsó - XXIII	<p>1 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXIII</p> <p>2 Pere II - Bar - 1283/XLI</p> <p>3 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXIII</p>	<p>1-3 Pere III - Montsó - XXIII</p> <p>PT * [Pere I - Bar 1200] «Diuinarum»*</p> <p>* [Pere II - Bar - XLII] «In *Christi nomine», ca. «Si uero homines»*</p> <p>2 *Pere III - Bar - XI*</p> <p>2bis Alfons III - Montb - XVI</p>
<i>Quod impetrans priuilegium generositatis teneatur infra annum adipisci [f. 42v]</i>		
Pere III - Montsó - XXXII		
<i>Quando liceat unicusque sine iudice uindicare [f. 43r]</i>	<i>6. Quando liceat unicusque sine iudice uindicare</i>	<i>6. Quant sie legut venjar-se sens jutge</i>
VS «Qui aliena predauerit»	<p>1 VS «Qui aliena»</p> <p>2 Pere I [- Cer 1202] «Anno Domini Millesimo CCII»</p>	<p>1 VS «Qui aliena», CLVII</p> <p>2 Pere I [- Cer 1202] «Anno Domini Millesimo CCII»</p>
<i>Quando Princeps inter pupillos, uiduas et miserabiles personas cognoscat [f. 43r]</i>	<i>7. Quando Princeps inter pupillos, uiduas et miserabiles personas cognoscat</i>	<i>7. Quant lo príncep entre pupils e miserables persones puxe conèxer</i>
Ferran - Bar - «Ne ex beneficio»	<p>1 Ferran - Bar - 1413 [«Ne ex beneficio»]</p> <p>10. <i>Vbi de crimine seu banno agi oportet</i></p>	<p>1 Ferran - Bar [- «Ne ex beneficio»]</p> <p>10. <i>En quin loch per crim o per ban etc. (8)</i></p>
Alfons II - Montsó - XXVI Jaume II - 1 ^a Bar - XXXV	<p>1 VS «Si quis iudeo»</p> <p>2 Pere II - Bar - 1283/XXXIX XV Alfons II - Montsó - 1289/XXVI Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXXV</p>	<p>1 VS «Si algun hom o juheu» a la f, LXXII</p> <p>2 Alfons II - Montsó - XXVII Jaume II - 1ª Bar - XXXV</p>

14. E afegeix: Alfons IV - Bar - 1432/«Les causes».

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER TERCIVS [f. 39r]	COMPENDIUM LLATÍ TERCIA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE TERC
<i>De inofficioso testamento ac legitima et diuisione ipsius [f. 43v]</i>	8. De inofficioso testamento et computatione legitime	8. De inofficiós testament o legitima (10)
Alfons III - Montb - XXVII Consuetudo «Item est consuetudo in Cathalonia» Consuetudo «Secundum legem gothicam»	1 Alfons III - Montb - 1333/XXXVII	1 Alfons III - Montb - *XVII
<i>De seruitutibus et aqua et pascuis riuus et pontibus [f. 44r]</i>	9. De usufructu et seruitutibus	9. De ús de fruyt e de seruituts
VS «Strate et uie publice» Pere II - Bar - XLIV Pere II - Bar - LIV	1 VS «Strate et uie publice» «In baiulia»	1 VS «Strades e Vias públiques», LXIX «En batlia o guarda», ca. CLX
<i>De dampno dato quod emendetur ante remissionem [f. 44r]</i>	II. De dampno dato quod emendetur ante remissionem	IIa. De dan donat com sia esmenat
VS «Hec sunt vsualia de Curialibus» VS «Qui militem uero interfecerit» VS «Si quis se miserit in aguayt» VS «Aguayt e encaus de caulleria» VS «Ciues autem et burgenses» VS «Baiulus interfectus» VS «Rusticus interfectus» VS «Si quis aliquem percusserit» VS «Si quis aliquem quolibet ictu» VS «Si quis impulerit aliquem» VS «Vnaqueque mulier sit» VS «Si quis alicui homini iactauerit» VS «Si quis uulnerauerit siue occiderit» VS «Per bonum Vsaticum» VS «Solidos de compositione» VS «Si quis seniore suum depexerit» VS «De omnibus hominibus exceptis» VS «Si [quis] inscio domino alienam» VS «Si quis alienum ortum uastauerit» VS «Si quis occiderit columbos» Alfons II - Montsó - XIV Jaume II - 1ª Bar - VIII Jaume II - 1ª Bar - XXXII	2+4 Alfons II - Montsó - XIV Jaume II - 1ª Bar - VIII 3 Pere III - Perp - XXI IIb. De dan donat que sia smenat 1 VS «Batalla iujada», XXVII «Los magnats», XXIX «Si algú contradirà», XXX «Et si a potestate» «Cum inter malum» «Si quis alicui homini iactauerit» «Si quis occiderit equum» «Omnes quippe naues» «Item statuerunt ut omnes homines» «Camini et strate» «Simili modo firmissime» «Moneta» «Item statuiumus si quis seniori» «Princeps nanque» «Per bonum Vsaticum» «Ex magnatibus» «Si quis aliquod malum» «Solidos de compositione» 2 Alfons II - Montsó - 1289/XIV	

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER TERCIVS [f. 39f]	COMPENDIUM LLATÍ TERCIA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE TERC
Pere - III - Montsó - IV Ferran - Bar - XIII	3 Pere III - Perp - 1350-1351/XXI 4 Jaume II - 1ª Bar - 1292/VIII 5 Pere III - Montsó - 1362-1363/IV 6 Ferran - Bar - 1413/*XIV > XIII 7 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXXII 8 Jaume I - Lleida - 1257/VII XI 9 Alfons II - Montsó - 1289/XXI	«Dels magnats», LXXXII «Si algun pendrà mal», LXXXX «Los sols de smena o composició», CV 5 Pere III - Montsó - IV 6 Ferran - Bar - *XIV 7 Jaume II - 1ª Bar - XXXII 8 Jaume I - Lleida [1257] - VII *II 9 Alfons II - Montsó - XXI
<i>De aleatoribus et tafuraria [f. 46v]</i>	<i>12. De aleatoribus et tafuraria</i>	<i>12. De jugadors e de tafuraria</i>
Pere II - Bar - XXIX Ferran - Bar - III Ferran - Bar - XXI	1 Pere II - Bar - 1283/XXIX 2 Ferran - Bar - 1413/*XXI > XXXVII 3 Ferran - Bar - 1413/III	1 Pere II - Bar - XXIX 2 Ferran - Bar - *III 3 Ferran - Bar - III
COMPILACIÓ (CR-10) LIBER QVARTVS [f. 47f]	COMPENDIUM LLATÍ QVARTA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE QUART
<i>De iure iurando tam uoluntario quam necessario ac eciam fidelitatis [f. 47v]</i>	<i>1. De iure iurando</i>	<i>1. De jurament</i>
VS «Omnes homines a uicecomitibus» VS «Sacramentum» [VS] «Omnes homines tam milites» VS «Sacramenta rustici» VS «Senex miles» VS «Alii quoque milites» VS «Sacramenta burgensium» VS «Feuos quos tenuerint» VS «Item statuiimus si quis seniori» VS «Constituerunt inquam supradicti» Jaume I - «Cum inter nostros milites» Alfons II - Montsó - II Jaume II - 2ª Bar - XXVIII Jaume II - 1ª Bar - XL Jaume II - Lleida - VI Jaume II - Lleida - XVII Pere III - Perp - XI Martí - Bar - [cc] XIV	1 VS «Si quis contradixerit» «Omnes homines a uicecomitibus» «Sacramentum» cum VII sequentibus «Rochas» «Statuerunt equidem prefati» «Constituunt eciam sepedicti» «Item statuiimus si quis seniori» «Cum inter nostros milites» «Iudei iurent christianis» 2 Jaume II - 2ª Bar - 1300*/XXVIII 3 Ferran - Bar - 1413/IV Jaume II - Gir - 1321/XX Ferran - [Bar] - 1413/cc VIII 4 Martí - [Bar] - 1409/cc XVI 5 Martí - [Bar] - 1409/cc II 6 Martí - [Bar] - 1409/cc VI 7 Martí - [Bar] - 1409/cc V 8 Martí - [Bar] - 1409/cc IV	

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER QVARTVS [f. 47r]	COMPENDIUM LLATÍ QVARTA PARS COMPENDII	COMPENDIUM CATALÀ LIBRE QUART
Jaume I - Bar - ca. «Item statuuimus quod aduocati»	Ferran - [Bar] - 1409/cc «Item que vos senyor façats fer e lliurar» Maria - Bar - 1422/IX Jaume II - Gir - 1321/XV 10 Maria - Bar - 1422/XXVI 11 Jaume II - [3 ^a] Bar - 1311/IV 12 Alfons *III > II - Montsó - 1289/XVII Pere III - Cer - 1359/XII Montsó - 1362-1363/XVII Maria - Bar - 1422/XVII 13 Alfons II - Montsó - 1289/II 14 Jaume II - 2 ^a Bar - 1300a/XXVIII 15 Jaume II - 1 ^a Bar - 1292/XL 16 Pere III - Perp - 1350-1351/XI 17 Pere II - Bar - 1283/XXVIII Jaume II - Gir - 1321/II 18 VS «Cum inter» 19 VS «Iudei iurent christianis»	13 Alfons II - Montsó - II 14 Jaume II - 2 ^a Bar - XXVIII 15 Jaume II - 1 ^a Bar - XL 16 Pere III - Perp - XI 17 Pere II - Bar [- XXVIIII] Jaume II - Gir - II 1 VS «Si algun contradrà a son senyor», ca. XXX «Sagrament sia totstamps jurat», ca. XVII ab set Usatges següents «Les rochas», ca. LXX «Statuiren axí mateix», ca. CXIII «Constituiren encara los», ca. CXXIII «Item statuuim si algun jurarà», ca. LXIII «Los jueus juren», ca. XLIX «Com entre nostres cavallers» «Tots hòmens dels vescomptes», ca. XLVI
<i>De suffragio et salariis iudicum aduocatorum notariorum procuratorum capitaneorum et domesticorum</i> [f. 49r]	2. De suffragio et salariis 1 Pere III - Montsó - 1362-1363/cc «Item cum per aliquos capitaneos» 2 Jaume II - Gir - 1321/XXI 3 Alfons III - Montb - 1333/XXVI 4 Pere III - Perp - 1350-1351/II 5 Alfons III - Montb - 1333/XXIV 6 Alfons III - Montb - 1333/XXIV	2. De salaris e suffragi 1 Pere III - Montsó - cc 2 Jaume II - Gir - XXI 3 Alfons III - Montb - XXVI 4 Pere III - Perp - II 5 Alfons III - Montb - XXIII 6 Alfons III - Montb - XXIV

<p>COMPILACIÓ (CR-10) LIBER QVARTVS [f. 47r]</p>	<p>COMPENDIUM LLATÍ QVARTA PARS COMPENDII</p>	<p>COMPENDI CATALÀ LIBRE QUART</p>
<p>Pere III - Perp - VIII</p>	<p>7 Pere III - Perp - 1350-1351/VI</p>	<p>7 Pere III - Perp - VI</p>
<p>Pere III - Montsó - V</p>	<p>8 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXIX 4ª Bar - 1379-1380/cc «Item cum iurisperiti»</p>	<p>8 Pere III - Montsó - XXIX [4ª] Bar - cc</p>
<p>Pere III - Montsó - XIX</p>	<p>9 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXIII</p>	<p>9 Jaume II - 1ª Bar - XIII</p>
<p>Pere III - Montsó - XX</p>	<p>10 Pere III - Perp - 1350-1351/VII</p>	<p>10 Pere III - Perp - VII</p>
<p>Pere III - Montsó - XXII</p>	<p>11 Ferran - Bar - 1413/XIV</p>	<p>11 Ferran - Bar - XIV</p>
<p>Pere III - Montsó - XXIV</p>	<p>12 Ferran - Bar - 1413/XIV</p>	<p>12 Ferran - Bar - XIV</p>
<p>Pere III - Montsó - XXIX</p>	<p>13 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXIV</p>	<p>13 Pere III - Montsó - XXIV</p>
<p>Ferran - Bar - IX</p>	<p>14 Jaume [II] - 1ª Bar - 1292/XXIII</p>	<p>14 Pere III - Montsó - XXIV</p>
<p>Ferran - Bar - XIV</p>	<p>15 Alfons II - Montsó - 1289/*XI > X</p>	<p>15 Ferran - Bar - IX</p>
<p>Pere III - Montsó - [cc] «Item cum per aliquos»</p>	<p>16 Ferran - Bar - 1413/IX</p>	<p>16 Ferran - Bar - IX</p>
<p>Pere III - 4ª Bar - [cc] «Item cum iurisperiti»</p>	<p>17 Pere III - Montsó - 1362-1363/XX</p>	<p>17 Pere III - Montsó - XX</p>
	<p>18 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXII</p>	<p>18 Pere III - Montsó - XXII</p>
	<p>19 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXII</p>	<p>19 Pere III - Montsó - XXII</p>
	<p>20 Jaume II - [1ª] Bar - 1292/XVI</p>	<p>20 Jaume [II] - 1ª Bar - *XLI</p>
	<p>21 Pere III - Montsó - 1362-1363/XIX</p>	<p>21 Pere III - Montsó - XIX</p>
	<p>Maria - Bar - 1422/IX</p>	
<p>Ne filius pro patre uel pater pro filio conueniatur [f. 53r]</p>	<p>4. Ne filius pro patre uel pater pro filio conueniatur</p>	<p>4. Que l fill no sie conuengut per lo pare ne lo pare per son fill</p>
<p>VS «Item statuerunt quod si aliquis»</p>	<p>1 VS «Statuerunt eiam quod si parentes»</p>	<p>1 VS «Statuiren que si los pares», CXII.</p>
<p>De accionibus et obligationibus et quod nullus pro debito ciuile capiatur [f. 53v]</p>	<p>3. De accionibus et obligationibus et quod nullus pro debito ciuili capiatur</p>	<p>3. De accions e obligacions e que per deute civil negun sia pres</p>
<p>Pere II - Bar - XXVI</p>	<p>1 Pere II - Bar - 1283/XXXVI</p>	<p>1 Pere II - Bar - XXVI</p>
<p>Alfons II - Montsó - XXIII</p>	<p>Alfons II - Montsó - 1289/XXXIII</p>	<p>Alfons II - Montsó - XXIII</p>
<p>Jaume II - 1ª Bar - XXIV</p>	<p>Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXXIV Gir - 1321/V¹⁵</p>	<p>Jaume II - 1ª Bar - XXXIV Gir - V</p>
<p>Jaume II - Gir - V</p>	<p>Pere III - Perp - 1350-1351/XXIII</p>	<p>Pere III - Perp - XXIII</p>
<p>Pere III - Perp - XXIII</p>	<p>PT [Jaume I - 1ª Bar -] 1228' / «Rustici uero»</p>	
<p>Ne pro debito ciuili aliquis teneatur facere homagium. Et quod creditor possit prorogare iuramentum et solutionis [f. 53v]</p>	<p>5. Ne pro debito ciuili teneatur quis facere homagium. Et ut creditor possit prorogare iuramentum et solutionem</p>	<p>5. Que per deute civil no sia fet homenatge e cascun puxa porrogar son deutor sens prejuidici del contracte</p>
<p>Jaume II - 2ª Bar - XXX</p>	<p>1 VS «Statuerunt eiam quod si parentes»</p>	
<p>Jaume II - Lleida «Nouerint uniuersi»</p>	<p>«Item statuerunt quod si filius»</p>	

15. C afegeix: Maria - Bar - 1422/XVI.

<i>COMPILACIÓ (CR-10)</i> LIBER QVARTVS [f. 47r] Jaume II - 2 ^a Bar - XXXV	<i>COMPENDIUM LLATÍ</i> QVARTA PARS COMPENDII 2 Jaume II - 2 ^a Bar - 1300 ^v /XXX Lleida 1300/«Nouerint» 3 Jaume II - 2 ^a Bar - 1300 ^v /XXXV 4 Jaume II - 2 ^a Bar - 1300 ^v /XXXV	<i>COMPENDI CATALÀ</i> LIBRE QUART 2 Jaume II - 2 ^a Bar [- XXX] Lleida - «Nouerint uniuersi» 3 Jaume II - 2 ^a Bar - XXXV
<i>De probacionibus [f. 54v]</i> VS «Afirmantis est probare»	<i>7. De probacionibus</i> 1 VS «Sacramenta rustici» cum quattuor aliis Vsaticis subsequentibus «Si quis dixerit se fatigatum» «Statuerunt equidem» «Si quis testamentum» VS «Afirmantis» 2 Pere II - Bar - 1283/V in fine ¹⁶ 3	<i>7. De probacions</i> 1 VS «Los sagraments de pageses» ab quatre Usatges següents, L «Si algun diu ésser-se fatigat» CLXX «Statuiren axí mateix los damunt dits» CXL
<i>De testibus [f. 55r]</i> VS «Precipimus ut periuria» VS «Et testes ante quam» VS «Accusatores et testes» VS «Duo uel tres» VS «Statuerunt si quidem» VS «Pater contra filium» VS «Homicide» VS «Nullus homo» VS «Oportet itaque» VS «Item prouida deliberacione» VS «Quoniam ex conuestione»	<i>6. De testibus</i> 1 VS «Statuerunt equidem» «Precipimus ut periuria» «Et testes priusquam» «Nullus presumat» «Accusatores» «Duo uel tres» «Si quis per amorem» «Si quis falsum» «Homicide» «Nullus homo uel femina» «Pater contra filium»	<i>6. De testimoniis</i> 1 VS «Statuiren axí mateix los damunt dits», CXL. «Manam que perjuris», CXXXIII. «E los testimonis abans», CXXXIII. «Nagun presumescha», CXXXV. «Accusadors o testimonis», CXXXVI. «Dos o tres ydóneus testimonis», CXXXVIII. «Si algun per amor de peccúnia», CXXXVII. «Si algun fals testimonio», CXLVIII. «Homeyers», CLIIII. «Negun hom ne fembra», CLV. «Pare contra fill», CLVI
<i>De fide instrumentorum [f. 56r]</i> VS «Si quis testamentum» Jaume II - 1 ^a Bar - XII Jaume II - 3 ^a Bar - XX Pere III - Perp - XXXVII Pere III - Perp - XXXVII	<i>8. De fide instrumentorum</i> 1 VS «Si quis testamentum» 2 Jaume II - 1 ^a Bar - 1292/XII 3 ^a Bar - 1311/X Pere III - Perp - 1350-1351/XXXVII 3 Jaume II - 2 ^a Bar - 1300 ^v /XXX 4 Jaume I - Tar - 1235 ^v /XIX 5 Pere III - Perp - 1350-1351/XVII 6 Pere III - Perp - 1350-1351/XXXVII 7 Pere III - Perp - 1350-1351/XXXVII ¹⁷	<i>8. De fe e auctoritat de cartes</i> 2 Jaume II - 1 ^a Bar - XI Pere III - Perp - *XVII 3 Jaume [II] - *1 ^a Bar - XXX 4 Jaume I - Tar - [XIX] 5 Pere III - Perp - XVII 7 Pere III - Perp - *XVII 6 Pere III - Perp - XXXVII

16. C afegeix: Pere II - Bar - 1283/1 > In principio.

17. El ms. C afegeix: Maria - Bar - 1422/XVI.

COMPLIACIÓ (CR-10) LIBER QVARTVS [f. 47r]	COMPENDIUM LATÍ QVARTA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE QUART
<i>De notariis et scriptoribus ad quid teneantur</i> [f. 57r] Jaume II - 2 ^a Bar - XXVIII Alfons III - Montb - XXXI Pere - Perp - V Pere - Perp - XIX Pere III - Montsó - XXVI Alfons II - Montsó - XIX Elienor - Tor - III Pere III - 4 ^a Bar - [cc] «Item cum in multis»	<i>9. De notariis et scriptoribus ad quid teneantur</i> 1 Alfons III - Montb - 1333/XXXI Alfons II - Montsó - 1289/XIX Elienor - Tor - 1365 ^v /III Pere [III] - Perp - 1350-1351/V IV 3 Alfons III - Montb - 1333/XXXI Pere III - Montsó - 1362-1363/XXVI 4 Jaume II - 2 ^a Bar - 1300 ^v /XVIII 5 Jaume II - 2 ^a Bar - 1300 ^v /XVIII 6 Pere III - Perp - 1350-1351/XIX 7 Jaume II - 3 ^a Bar - 1311/VII 8 Pere III - Perp - 1350-1351/XII 9 Jaume II - 2 ^a Bar - 1300 ^v /XXX 10 Pere III - Perp - 1350-1351/XXVI 11 Jaume II - 1 ^a Bar - 1292/VIII	<i>9. De notariis e scrivans</i> 1 Alfons II - Montsó - XIX Alfons III - Montb - XXXI Elienor - Tor - XXX 2 Pere [III] - Perp - *III V 7 Jaume II - 3 ^a Bar - VII 3 - Alfons III - Montb - XXXI Pere III - Montsó - XXVI 4-5 Jaume II - 2 ^a Bar - XVIIII 6 Pere III - Perp - XIX 8 Pere III - Perp - XII 10 Pere III - Perp - XXVI 9 Jaume II - 2 ^a Bar - XXX 11 Jaume II - 1 ^a Bar - VIII
<i>De usuris et baratis</i> [f. 58r] Jaume I - Gir «Iacobus dei gracia Rex» [1240] Jaume I - Tar - ca. «Item statuius quod iudei» «Item statuius quod si instrumentum» Pere II - Bar - LIII Jaume II - 1 ^a Bar - X Jaume II - 2 ^a Bar - VII	<i>10. De usuris et baratis</i> 1 Jaume I - Gir - 1241 Pere II - Bar - 1283/XX Jaume II - 1 ^a Bar - 1292/X 2 ^a Bar - 1300 ^v /VII 2 Jaume II - 2 ^a Bar - 1300 ^v /VII 3 Jaume II - 2 ^a Bar - 1300 ^v /VII 4 Jaume I - < *Tar > [1 ^a Bar] - circa principio > 1228 ^b /I 5 Jaume I - < *Tar > [1 ^a Bar] - 1228 ^b /IV 6 Jaume II - 1 ^a Bar - 1292/X 7 Jaume II - 1 ^a Bar - 1292/X 8 Pere II - Bar - 1283/LIV	<i>10. De usures</i> 1-3 Jaume I - Gir Pere II - Bar - XX Jaume II - 1 ^a Bar - X 2 ^a Bar - VII 4 [Jaume I - Bar] 5 Jaume I - < *Tar > [Bar] - *VIII 6-7 Jaume II - 1 ^a Bar - X 8 Pere II - Bar
<i>De deposito et camporibus</i> [f. 60v] Jaume II - 2 ^a Bar - V Jaume II - 2 ^a Bar - VI Jaume II - Lleida - III Jaume II - Lleida - IV Jaume II - Leida - V Jaume II - Gir - III Alfons III - Montsó - XXX	<i>11. De deposito et camporibus</i> 1 Pere III - Cer - 1359/XX 2 Jaume II - Lleida - 1301/IV 3 Jaume II - 2 ^a Bar - 1300 ^v /V Lleida - 1301/III Gir - 1321/XIII Pere III - Cer - 1359/IX 4 Jaume II - *2 ^a Bar - *VI > Lleida - 1301/III 5 Jaume II - 2 ^a Bar - 1300 ^v /VI	<i>11. De depòsits e cambiadors</i> 1 Pere III - Cer - XX 2 Jaume II - Lleida - IV 3 Jaume II - 2 ^a Bar - V Lleida - III Gir - XIII Pere III - Cer - IX 4 Jaume II - Lleida - III Gir - XIII 5 Jaume II - 2 ^a Bar - VI

<i>COMPILACIÓ (CR-10)</i> LIBER QVARTVS [f. 47f]	<i>COMPENDIUM LLATÍ</i> QVARTA PARS COMPENDII	<i>COMPENDIUM CATALÀ</i> LIBRE QUART
Pere III - Cer - IX Pere III - Cer - XX	<p>6 Alfons II - Montsó - 1289/XXXIII Jaume <*I> [II] - 1ª Bar - 1292/XXXIV Git - 1321/V Pere III - Perp - 1350-1351/XXIII</p> <p>7 Jaume II - 3ª Bar - 1311/XXVII</p> <p>8 Pere III - Perp - 1350-1351/VI</p> <p>9 Alfons III - Montb - 1333/XXXX</p> <p>10 Alfons III - Montb - 1333/XXXX</p>	<p>6 Alfons II - Montsó - XXIII [Jaume II -] 1ª Bar - XXXIV Git - V Pere III - Perp - XXXII</p> <p>7 Jaume II - 3ª Bar - XVII</p> <p>8 Pere III - Perp - VI</p> <p>9-10 Alfons III - Montb - XXX</p>
<i>De contrahenda empçione et uendicione</i> [f. 61v]	<i>12. De contrahenda empçione et uendicione</i>	<i>12. De comprar e vendre</i>
Pere III - Bar - XXI	<p>1 Pere II - Bar - 1283/XXXII</p> <p>2 VS «Statuimus» <ca.> «Nemini»</p>	<p>* VS «Christians no venen», CXC «No sia lícit a negú», CXLIX «Statuim que negum capellà», CL Pere II - Bar - XXXI</p> <p>Pere II - Bar - LV</p> <p>Pere II - Bar - L</p>
	<p>3 VS «Rem in contencione» Pere II - Bar - 1283/LV</p> <p>4 Alfons II - Montsó - 1289/XXXII Jaume II - 1ª Bar - 1292/XLII</p> <p>5 Elionor - Tor - 1365°/V</p> <p>6 VS «Christiani»</p> <p>7 Pere II - Bar - 1283/L Jaume II - 2ª Bar - 1300°/XXIII</p> <p>8 Jaume II - 2ª Bar - 1300°/XII XXII Lleida - 1301/VIII</p> <p>9 Jaume II - Gir - 1321/VIII</p>	<p>7 Jaume II - 2ª Bar - XXXIII</p> <p>8 Jaume II - 2ª Bar - XII XXII Lleida - VIII</p> <p>9 Jaume II - Gir - VIII</p> <p>3 Pere II - Bar - LV</p> <p>4 Alfons II - Montsó - XXXII Jaume II - 1ª Bar - XLII</p> <p>5 Elionor - Tor - V</p>
<i>Que res uendi non possunt et ubi [f. 61v]</i>	<i>13. Que res uendi non possunt et ubi</i>	<i>13</i>
VS «Christiani non uendant» VS «Statuimus quos aliquis» Pere II - Bar - XXXII Pere II - Bar - L	<p>1 VS «Christiani non uendant» «Nemini liceat» «Statuimus»</p> <p>2 Pere III - Perp - 1350-1351/XXXVIII</p> <p>3 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXV</p>	<p>2 Pere III - Perp - XXXVIII</p> <p>3 Pere III - Montsó - XXV</p>

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER QVARTVS [f. 47r]	COMPENDIUM LLATÍ QVARTA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE QUART
<i>De uectigalibus, lezdis, gabellis, pedagiis et de securitate itinerum [f. 62r]</i>	<i>14. De uectigalibus, leudis, gabellis, pedagiis et de securitate itinerum</i>	<i>14. De vittigals e gabelles e leudes e de sequiretat de camins</i>
VS «Omnes quippe naues»	1 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXVIII ¹⁸	1 Pere III - Montsó - XXVIII
VS «Camini et strate»	2 [Pere II - Bar - 1283/XXVIII]	2 Pere II - Bar - XXVIII
Pere II - Bar - VII	Pere III - Montsó - 1362-1363/*XVIII > XXVIII	Jaume II - Gir - II
Pere II - Bar - XXV	Perp - 1350-1351/XXV	Pere III - Perp - XXV Montsó - XXVIII
Pere II - Bar - XXXV	Jaume II - Bar - 1283/XXVIII	
Pere II - Bar - XXXVI	Jaume II - Gir - 1321/II	
Alfons II - Montsó - VIII	3 Pere II - Bar - 1283/XXV	3 Pere II - Bar - XXV
Jaume II - 1ª Bar - XXXVI	Jaume II - 2ª Bar - 1300 ⁹ /XV	Jaume II - 2ª Bar - XV
Jaume II - 2ª Bar - X	4 Alfons II - Montsó - 1289/VIII	
Jaume II - 2ª Bar - XV	5 Pere II - Bar - 1283/XXXV XXXVI	5 Pere II - Bar - *XXV XXXVI
Jaume II - Lleida - VII	6 Pere II - Bar - 1283/VII	6 Pere II - Bar - VII
Jaume II - Gir - II	7 Jaume II - Gir - 1311/VIII	7 Jaume II - Gir - [VIII]
Jaume II - Gir - VIII	Jaume II - 2ª Bar - 1311/X	Jaume II - [2ª] Bar - X
Pere III - Perp - XXV	Pere III - Perp - 1350-1351/XXXI	Pere III - Perp - XXXI
Pere III - Perp - XXXI	8 Jaume II - 2ª Bar - 1300 ⁹ /X	8 Jaume II - 2ª Bar - X
Pere III - Montsó - XXVIII		
Ferran - Bar - [cc] IV		
<i>De reuocacione destremitenti Dertuse [f. 64r]</i>		
Pere III - Perp - XXXI		
<i>De iure emphiteotico, laudimtis seu foriscapitis [f. 64v]</i>	<i>15. De iure emphiteotico, laudimio seu foriscapio</i>	<i>15. De dret emphiteòtic e de luyisme e foriscapi</i>
Pere - [1ª Bar] «Quoniam digne»	1 Pere - 1ª Bar 1200 «Quoniam digne»	9 VS «Los castellans no deuen», XXXII
Ferran - Bar - XVI	PT [Pere I - Gir] «Hec est pax» 1198/«Nullus christianus»	«Si algun donarà son feu», XXXIII
Pere III - Cer - III	VS «Si quis suum feudum»	«Les batlies», XCIII
	2 Ferran - Bar - 1413/XVI	«Negun christià o juheu», CXLVI
	3 VS «Si quis suum feudum»	«Si alguna batlia o honor», CXLIII
	4 Pere III - Cer - 1359/III	Pere I - 1ª Bar VII idus de Marc, any MCCX prag-
	5 Pere III - Cer - 1359/III	màtica «Quoniam digne»
	6 Pere III - Cer - 1359/III	2 Ferran - Bar - XVI
	7 Pere III - Cer - 1359/III	4-6 Pere III - Cer - III
	8 Pere III - Perp - 1350-1351/XII	7 Pere III - Cer - III
		8 Pere III - Perp - XII

18. C atgeix: Ferran - Bar - 1413/cc IV.

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER QVARTVS [f. 47r]	COMPENDIUM LLATÍ QVARTA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE QUART
9	VS «Castellani in castris» «Si quis suum feudum» «Baiulias» «Nullus christianus» «Si quis baiuliam»	

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER QVINTVS [f. 66r]	COMPENDIUM LLATÍ QVINTA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE QUINT
<i>De sponsalibus et matrimonis [f. 66r]</i> Jaume I - Val «Iacobus dei gratia» Pere III - Bar - «Cum in celebri Curia» Ferran - Bar - «Cum facere seu contrahere»	1. De sponsalibus et matrimonis 1 VS «Si quis uirginem» «Tutores uel baiuli» 2 Ferran - Bar - 1413/XVIII 3 Ferran - Bar - 1413/XVIII 4 VS «Cum in celebri»	1. De sposalles e matrimonis 1 VS «Si negun violentment», XCV «Los tudors», CI 2-3 Ferran - Bar - XVIII 4 VS «Cum in celebri»
<i>De dotis promissione et promissione propter nuptias [f. 67v]</i> Pere III - Perp - XXVI	2. De dotis promissione 1 Pere III - Perp - 1350-1351/XXVI	2. De prometença de dot 1 Pere III - Perp - XXVI
<i>Solutio matrimonio que lucretur uidua in bonis mariti [f. 67v]</i> VS «Vidua» Pere III - Perp - XXXIV	3. Solutio matrimonio que iura competant uidue in bonis mariti 1 VS «Vidua» 2 Pere III - Perp - 1350-1351/XXXIV	3. Dissolt lo matrimoni quin dret ha la vídua 1 VS «Vidua si honesta», CXLII 2 Pere III - Perp - XXXIV
<i>De tutoribus et administratione eorum [f. 68r]</i> VS «Tutores uel baiuli» Pere III - Perp - IX Pere III - Perp - XLIII	4. De tutoribus et administratione eorum 1 VS «Tutor quoque» 2 Pere III - Perp - 1350-1351/IX 3 VS «Tutores»	4. De tudors e curadors 1 VS «Tudors e batles» 2 Pere III - Perp - IX 3 VS «Tutores»

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER SEXTVS [f. 68v]	COMPENDIUM LLATÍ INCIPIIT SEXTA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ
<i>De seruis et acordatis armatarum fugitiuis [f. 68v]</i> VS «Sarracenis in fuga»	1. De furteis et seruis fugitiuis 1 VS «Statuerunt etiam iamdicti» «Sarracenis in fuga» 2 Jaume II - 1 ^a Bar - 1292/XIV	1 [del llibre sisè]. De furts e de sclaus fugitiuis (5) 1 VS «Statuiren més avant los ja dits», CXL «Serrahins quant fugen», CXX 2 Jaume [II] - 1 ^a Bar - XIV
<i>De furteis [f. 68v]</i> Jaume II - 1 ^a Bar - XIV		

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER SEXTVS [f. 68v]	COMPENDIUM LLATÍ INCIPIIT SEXTA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ
	<p>2. Arborum furtim cesarum VS «Si quis nesciente domino» «Si quis ortum alterius»</p>	<p>LIBRE SISÈ</p>
<p><i>(De inpuberum et alitis substitutionibus in margine)</i> [f. 68v] Jaume I - Tar «Cum ad officium regale pertineat» Pere III - Montsó - I Correspondències¹⁹ [68v] <i>(De testamentis in margine)</i> [f. 68v] Correspondències</p>	<p>3. De inpuberum et alitis substitutionibus 1 Pere III - Montsó - 1362-1363/I</p>	<p>3. De substitutiones et de pubills e d'altres (1) 1 Pere III - Montsó - I</p>
<p><i>(De filiis et parentibus exhereditatis seu preteritis</i> [f. 69v] VS «Exhereditare» VS «Si quis filium» Elionor - Tor - I</p>	<p>5. De filiis et parentibus exhereditatis seu preteritis 1 VS «Si quis filium» «Exheredare» «Statuerunt eciam si parentes» 2 VS «Si quis filium» «Exheredare» «Statuerunt eciam quod si parentes» 3 VS «Statuerunt eciam quod si parentes» 4 Ferran - Bar - 1413/XVIII 5 Pere III - Montsó - 1362-1363/I 6 Elionor - Tor - 1365^c/I</p>	<p>5. De fills e pares preterits e desheretats (3) 1 VS «Si quis filium», LXXIII «Deseretar podem», LXXIII «Statuiren encara que si los pares», ca. CXX 5 Pere III - Montsó - I 6 Elionor - Tor - I 4 Ferran - Bar - XVIII</p>
<p><i>(De hiis quibus ut indignis hereditas aufertur</i> [f. 69v] Pere III - Montsó - XIV</p>	<p>6. De his quibus ut indignis hereditas aufertur 1 Pere III - Montsó - 1362-1363/XIV</p>	<p>6. De aquells a qui axí com indignes la heretat és tolta (4) 1 Pere III - Montsó - XIV</p>
<p><i>(De uerborum significacione</i> [f. 69v] Pere III - Perp - XXXV</p>	<p>7. De uerborum significacione 1 Pere III - Montsó - 1362-1363/I 2 Pere III - Perp - 1350-1351/XXXX 3 Jaume II - Lleida - 1300^b 4 Pere III - Perp - 1350-1351/XXVII 5 VS «Castrum» 6 Pere III - Montsó - 1362-1363/II</p>	<p>7. De significació de paraules (5) * VS «Castell» 1 Pere III - Montsó - I 2 VS «Simili modo» Pere III - Perp - XXXV 3 Jaume II - Lleida [1300] 4 Pere III - Perp - XXVII 6 Pere III - Montsó - II 5 VS «Castell»</p>

19. Es tracta de referències que remet a altres rúbriques de la Compilació on es recullen Constitucions que també resulten pertinents per a aquesta rúbrica.

COMPILACIÓ (CR-10)	COMPENDIUM LLATÍ	COMPENDI CATALÀ
LIBER SEXTVS [f. 68v]	INCIPIIT SEXTA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ
<i>De successione ab intestato</i> [f. 69v]	4. De successioribus ab intestato	4. De successions ab intestat (2)
[VS] «Si a uicecomitibus»	1 VS «Item statuerunt si quidem» «De rebus et facultatibus»	1 VS «Item statuen los sobredit», CLVIII «De les coses e facultats» «Dels intestats», CLIX
	2 VS «De intestatis»	
COMPILACIÓ (CR-10)	COMPENDIUM LLATÍ	COMPENDI CATALÀ
LIBER SEPTIMVS [f. 69v]	SEPTIMA PARS COMPENDII	LIBRE SETÈ
<i>De adquirendo rerum domino</i> [f. 70r]		
VS «Si quis in alieno»		
<i>De prescripctionibus</i> [f. 70r]	1. De prescripctionibus	1. De prescripcions
VS «Hoc quod iuris»	1 VS «Hoc quod iuris est sanctorum»	1 VS «Hoc quod iuris est sanctorum», C
VS «Omnes cause»	«Omnes cause»	«Totes coses», CLXIV
	2 VS «Hoc quod iuris»	2 VS «Ço que és de dret de sants»
	3 VS «Omnes cause»	3 VS «Totes causes»
	4 VS «Omnes cause»	4 VS «Totes causes»
	5 Jaume I - [1ª] Bar - 1228b/IV	5 Jaume I - [1ª] Bar - III
	6 Pere II - Bar - 1283/XXII	
<i>De fructibus et litis expensis</i> [f. 70r]	2. De fructibus et litis expensis	2. De fruïts e despeses de plets
Pere II - Bar - XVII	1 VS «Si quoniam cuiusquam appellacio»	1 VS «Si quant que quant la appellació»,
Jaume II - 1ª Bar - XVII	2 Jaume II - Lleida - 1301/XIV	4 CXXXVIII
	3 Jaume II - Lleida - 1301/XVI	2 VS «Si quant d'algun la appellació»
	4 VS «Si quoniam cuiusquam appellacio»	3 Jaume II - Lleida - XIV
	5 Pere II - Bar - 1283/XVII	5 Jaume II - Lleida - XVI
	6 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XVII	6 Pere II - Bar - XVII Jaume II - 1ª Bar - XVII
<i>De auertis compositionum</i> [f. 70v]	3. De auertis compositionum	3. De haveries e composicions
Pere III - Cer - VII	1 Pere III - Cer - 1359/VII 4ª Bar - 1379-1380/cc	1-2 Pere III - Cer - VII
Pere III - 4ª Bar - XXIII	snº [XXXIV]	1 Pere III - 4ª Bar - cc
	2 Pere III - Cer - 1359/VII	
<i>De executione rei iudicate</i> [f. 70v]	4. De executione rei iudicate	4. De fer executió de la cosa jutjada
VS «Placitum iudicatum»	1 Alfons II - Montsó - 1289/XIII	1 Alfons II - Montsó - XIII
Pere II - Bar - XLV	Jaume II - 3ª Bar - 1311/XII Gir - 1321/XVI	Jaume II - 3ª Bar - XII Gir - XVI
Alfons II - Montb - XIII	Pere [III] - Montsó - 1362-1363/XXXVII	Pere III - Montsó - XXVII
Jaume II - 1ª Bar - XXXIX	2 Pere II - Bar - 1283/XLV	2 Pere II - Bar - XLV
Jaume II - 2ª Bar - XXIV	3 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXXIX 2ª Bar - 1300*/XXIV	3 Jaume II - 1ª Bar - XXXIX 2ª Bar - XXIV

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER OCTAVVS [f. 73r]	COMPENDIUM LLATÍ OCTAVA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE VUITÈ
<i>De diffidatione et guerra permissa [f. 73r]</i>		
VS «Omnes homines»		
Jaume II - 1ª Bar - XXVII		
<i>De deffensione sui et alterius cuiuscumque permissa [f. 73r]</i>		
VS «Constituerunt igitur»		
<i>De operibus publicis et iure castrorum [f. 73v]</i>		
VS «Rochas»	2. <i>De operibus publicis</i>	2. <i>De obres públiques</i>
VS «Castrum antiqui»	1 VS «Strate et uie publice»	1 VS «Strades e careres públiques», XXVII
Pere II - Bar - XLVI	«Rochas»	«Rochas», XV
Alfons II - Montsó - XII	2 Pere II - Bar - 1283/LIV	2 Pere II - Bar - LIV
<i>De pignoribus et hypothecis [f. 73v]</i>		
VS «Si quis baiuliam»	3. <i>De pignoribus et hypothecis</i>	3. <i>De penyores</i>
Martí - Bar - [cc] XII	1 VS «Bataylla iudicata»	1 VS « <i>Battalla iudicata</i> », XXVII
	«De omnibus namque comunibus»	«De totes comunes causes», ca. XXVIII
	«Si quis baiuliam»	«Si alguna batlia», CXLIII
	«Nemini liceat»	«No sia licit a negú», CXLIX
	2 Pere II - Bar - 1283/XLIV	2 Pere II - Bar - XLV
	3 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXXIX 2ª Bar - 1300*/XXIV	3 PT [Jaume I - 1ª Bar PT] ca. «Ítem que null hom no penyot»
	4 Pere III - Cer - 1359/XXI Montsó - 1362-1363/XXXV	Jaume II - 1ª Bar - XXXIX 2ª Bar - *XLIV
	5 Jaume II - 2ª Bar - 1300*/XX	Pere III - Cer - XXI
	6 VS «Nemini»	5 Jaume II - 2ª Bar - XX
	7 PT [Pere I - Cer] «Anno Domini» - 1202/ca. «Insuper»	6 VS «Nemini»
		7 Pere I [- Cer PT] 1202 «Anno Domini» - ca. «Insuper»
<i>De represaliis et pignoracionibus et de fatica turis [f. 75r]</i>	4. <i>De represaliis et fatcis</i>	4. <i>De represàltes e fatigues</i>
Pere II - Bar - XL	1 VS «Cunctum malum»	1 VS «Tot mal que hom farà», XLV
Jaume II - 1ª Bar - XV	«Si ille qui pliuum»	«Si aquell qui haurà feta finança», CXX
Jaume II - 1ª Bar - XVI	«Hec est pax confirmata»	«Aquesta és pau confirmada», CXLVI
Jaume II - 1ª Bar - XXIX	2 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXIX	2 Jaume II - 1ª Bar - XXIX
Alfons III - Montb - XXXIII	3 Pere II - Bar - 1283/XL	3 Pere II - Bar - *IV
	Jaume II - 1ª Bar - 1292/XV XXIX	Jaume II - [1ª] Bar - XV XXIX
	4 Alfons III - Montb - 1333/XXXIII	5 Pere II - Bar - III

COMPLIACIÓ (CR-10) LIBER OCTAVVS [f. 76r]	COMPENDIUM LLATÍ OCTAVA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE VUITÈ
	5 Pere II - Bar - 1283/IV 6 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XV 7 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXVI 8 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXIX	6 Jaume II - 1ª Bar - *XVI 4 Alfons III - Montb - XXXIII
<i>De litigiosis [f. 76r]</i> VS «Rem in contentione» Pere II - Bar - LV	5. De litigiosis 1 VS «Rem litigiosam» 2 Pere II - Bar - 1283/LV 3 PT [Pere I - Bar] «Diuiuarum» [1200/ca. «Terras»]	5. De coses litigioses 1 VS «La cosa en contesa posada», CLXII 2 Pere II - Bar - LV 3 PT [Pere I - Bar 1200 «Diuiuarum» ca.] «Terras»
<i>De fideiussoribus [f. 76r]</i> VS «Si ille qui pliuium»	6. De fideiussoribus 1 VS «Si ille qui pliuium» «Hec est pax confirmata», in fine 2 VS «Si quis pliuium» 3 PT [Alfons I - Fond] «Diuiuarum» [1173/ca. «Si quis autem fideiussor»] [Pere I - Bar] «In primis» - 1200/ca. «Si quis autem fideiussor»	6. De fermances 1 VS «Si aquell», CXX. «Aquesta és la pau», a la fi CXXVI * Jaume II - 1ª Bar - XXIX 2-3 VS «Si quis pliuium»
<i>De emancipacione liberorum [f. 76r]</i> Pere III - Perp - XVI	7. De emancipacione liberorum 1 Pere III - Perp - 1350-1351/XXI	7. De mancipació de fills 1 Pere III - Perp - XVI
<i>De consuetudine et stilo diuersarum Curiarum [f. 76r]</i> Pere III - Cer - IV	8. De consuetudine et stilo diuersarum Curiarum 1 VS «Vnaqueque gens» 2 Pere III - Cer - 1359/IV 3 Pere II - Bar - 1283/in principio	8. De consuetud e estils de diuersos Corts 2 Pere III - Cer - IV
<i>De donacionibus [f. 76v]</i> VS «Auctoritate et rogatu» VS «Possunt» Consuetudo «Item si aliquis» Alfons II - Montsó - XXXIV	9. De donacionibus 1 VS «Auctoritate et rogatu» «Possunt» «Precipimus ut si quis» «Nemini liceat» 2 VS «Auctoritate» in principio 3 VS «Possunt etiam» 4 VS «Nemini» 5 Pere III - Perp - 1350-1351/XXVII	9. De donacions 1 VS «De auctoritats e prechs», LXXIII «Poden encara los Princeps», LXXV «Manam que si algú», CXXXIX «No sia licit a negun», CXLIX 5 Pere III - Perp - XVII
	10. De reuocandis donacionibus 1 Alfons II - Montsó - 1289/XXXIV 2 Alfons II - Montsó - 1289/XXXV 3 Alfons II - Montsó - 1289/XI	10. De revocar donacions 1 Alfons II - Montsó - XXXIV 2 Alfons II - Montsó - XXXV

COMPLIACIÓ (CR-10) LIBER OCTAVVS [f. 73r]	COMPENDIUM LLATÍ OCTAVA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE VUITÈ
<p><i>Vt Regnum Maioricarum cum insultis sibi adiacentibus et ciuitas Dertuse non possit a Corona regia separari et quod separata reuocentur [f. 78r]</i></p> <p>Alfons II - Montsó - XXXII Jaume II - 1ª Bar - XLII Elionor - Tor - V</p>		
COMPLIACIÓ (CR-10) LIBER NONVS [f. 78v]	COMPENDIUM LLATÍ NONA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE NOVÈ
<p><i>De accusacionibus et denunciacionibus rubrica [f. 78v]</i></p> <p>VS «Vere iudex» VS «Nullus unquam presumat» VS «Per scripturam» VS «De compositione»</p>	<p>1. De accusacionibus et denunciacionibus</p> <p>1 VS «De compositione» «Mariti uxores» «Precipimus ut periuuria» «Nullus unquam presumat» «Accusatores» «Per scripturam»</p> <p>2 VS «Per scripturam» 3 VS «Nullus unquam» 4 VS «Vere iudex» 5 VS «Accusatores» 6 VS «Precipimus ut periuuria» 7 VS «De compositione»</p>	<p>1. De accusacions e denunciacions</p> <p>1 VS «De composició». «Marit e mullers». «Per scriptura», CXXXVII. «Negun presumescha», CXXXV. «Verament denunciador», XCIX. «Accusadors o testimonis», CXXXVI. «Manam que perjuris», CXXXIII. «De la composició». «Los marits podem», XCVIII</p> <p>2 VS «Ab scriptura» 3 VS «Nullus unquam» 4 VS «Vere iudex» 5 VS «Accusatores» 6 VS «Precipimus ut periuuria» 7 VS «De composicione»</p>
<p><i>De inquisitionibus tam super infractione Constitutionis quam super criminibus [f. 79r]</i></p> <p>Jaume II - 2ª Ba - XXXVII Jaume II - Lleida - XVI Alfons III - Montb - XXIX Perp III - Perp - XXI Ferran - Bar - XXX</p>	<p>2. De inquisitionibus tam super infractione Constitutionis quam super criminibus</p> <p>1 Alfons III - Montb - 1333/XXXIX 2 Pere III - Perp - 1350-1351/«Ad occurrendum» > XIX 3 Pere III - 4ª Bar - 1379-1380/cc snº 4 Jaume II - 1ª Bar - 1292/X 5 Pere III - Perp - 1350-1351/XXI 6 Pere III - Perp - 1350-1351/XXIV Ferran - Bar - 1413/XXX</p>	<p>2. De inquisicions</p> <p>1 Alfons III - Montb - XXIX 2 Pere III - Perp - XIX «Acórrer a la peresa» Pere III - 4ª Bar - cc 3 Jaume II - 1ª Bar - X 4 Pere III - Perp - *XXX 5 Pere III - Perp - XXIV 6 Ferran - Bar - XXX</p>

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER NONVS [f. 78v]	COMPENDIUM LLATÍ NONA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE NOVÈ
<i>De custodia reorum et carcellaritis [f. 80r]</i> VS «Captus a Curia» Jaume II - 3 ^a Bar - V Jaume II - Gir - XXIII Pere III - Perp - XX Pere III - 1 ^a Bar - [cc] «Item quod dominus Rex»	3. De custodia reorum et carcellaritis 1 VS «Captus a Curia» «Capcio uero» «Si quis se misent» «Quia iusticiam» 2 VS «Captus» 3 Pere III - 1 ^a Bar - 1365 ^b /cc sn ^o 4 Jaume II - Gir - 1321/XXIV Pere III - Perp - 1350-1351/XX 5 Ferran - Bar - 1413/VI 6 VS «Quia iusticie» 7 Jaume II - 2 ^a Bar - 1300 ^a /V 8 Maria - Bar - 1422/II	3. De custodia de presos 1 VS «Dels magnats primer», LXXXII «Home pres per la Cort», L «Apresonament», XX «Si algun se metrà en aguayt», IIII 4 Jaume II - Gir - XXIII Pere III - Perp - XX 7 Jaume II - 2 ^a Bar - V 5 Ferran - Bar - VI 6 VS «Quia iusticiam» 2 VS «Captus» 3 Pere III - [1 ^a] Bar - cc
<i>De algutziris et eorum salario [f. 81r]</i> Pere III - Cer - XVII Pere III - Montsó - XXXI Ferran - Bar - XII Pere III - 4 ^a Bar - [cc] «Item cum algutzirii»	4. De algutziris et eorum salaritis 1 Pere III - Cer - 1359/XVII Ferran - Bar - 1413/XII 2 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXXI 3 Maria - Bar - 1422/XXIV 4 Maria - Bar - 1422/VIII 5 Pere III - 4 ^a Bar - 1379-1380/cc sn ^o Maria - Bar - 1422/VIII	4. De algutzirs e de llur salari 1-2 Pere III - Cer - XVII Montsó - XXXI Ferran - Bar - XII 3 Maria - Bar - XXIV 4 Maria - Bar - VIII 5 Pere III - 4 ^a Bar cc Maria - Bar - VIII
<i>De maledictis et blasfemantibus deum et beatam uirginem Mariam atque sanctos [f. 82r]</i> Alfons II - Montsó - XXX Pere III - Montsó - X Ferran - Bar - I	5. De blasfemantibus et maledictis 1 Alfons II - Montsó - 1289/XXX 2 Pere III - Montsó - 1362-1363/X 3 Ferran - Bar - 1413/*XII > I	5. De blasfemadors e de jurado[rf]s de Déu 1 Alfons II - Montsó - XXX 2 Pere III - Montsó - X 3 Ferran - Bar - *II
<i>De adulteris et quod meretrices uiles non morentur inter honestas nec in caupona [f. 82v]</i> VS «Si quis uiolenter» VS «Mariti uxores» Pere III - Montsó - XI Ferran - Bar - XXXV	6. De adulteris et quod meretrices non morentur inter bonas nec in caupona 1 VS «Si quis uirginem» «Vidua honeste» «Mariti uxores» 2 VS «Vidua honeste» 3 VS «Mariti possunt uxores» 4 Pere III - Montsó - 1362-1363/XI 5 Ferran - Bar - 1413/XXXV	6. De adulteris 1 VS «Si negun violentment», XCV «Vidua si honestament», CXLII «Los marits podem», XCVIII 4 Pere III - Montsó - *III 5 Ferran - Bar - *XIV

<i>COMPILACIÓ (CR-10)</i> <i>LIBER NONVS [f. 78v]</i>	<i>COMPENDIUM LLATÍ</i> <i>NONA PARS COMPENDII</i>	<i>COMPENDI CATALÀ</i> <i>LIBRE NOVÈ</i>
<p><i>De homicidio [f. 83r]</i></p> <p>VS «Si quis de homicidio» Pere III - Perp - XV Pere III - Cer - XVI</p>	<p>7. De homicidio</p> <p>1 VS I II III «Baitulus interfectus» «Rusticus interfectus» «Qui se sciente» «Si quis de homicidio» «Qui subdiaconem» «De compositionem» 2 Pere III - Perp - 1350-1351/XV 3 Pere III - Cer - 1359/XVI 4 Pere III - Montsó - 1362-1363/XIV 5 Jaume II - 2ª Bar - 1300°/XXXXIII Gir - 1321/ XI 6 VS «Si quis de homicidio»</p>	<p>7. De homicidi</p> <p>1 VS Primer segon terç «Batle auctb», X «Pagés auctb», XI «Qui a son sciente», XL «Si algun de homey», LXXXVII «De la composició», LXXXVIII 2 Pere III - Perp - XV 3 Pere III - Cer - XVI 4 Pere III - Montsó - *XIII 5 Jaume II - 2ª Bar - XXXIV Gir - XI 6 VS «Si quis de homicidio»</p>
<p><i>De crimine falsi [f. 83v]</i></p> <p>VS «Si quis per amorem» VS «Si quis falsum» Pere III - Perp - XXXIX Pere III - Perp - XL</p>	<p>8. De crimine falsi</p> <p>1 VS «Si quis falsum» 2 VS «Si quis per amorem» 3 Jaume I - Gir - 1241/Const. <i>usurarium</i> 4 Ferran - Bar - 1413/sn^o 5 Pere III - Perp - 1350-1351/XXXIX 6 Pere III - Perp - 1350-1351/XL 7 Pere III - Perp - 1350-1351/XL 8 Jaume II - [Lleida] - 1301/III</p>	<p>8. De crim de fals</p> <p>1 VS «Si quis falsum» 2 VS «Si quis per amorem peccumite» 3 Jaume I - Gir - ca. Final 4 Ferran - Bar 8 Jaume [II] - Lleida - III 5 Pere III - Perp - XXXIX 6 Pere III - Perp - XL</p>
<p><i>De moneta ualoreque et forma ipsius [f. 84r]</i></p> <p>VS «Moneta» VS «Solidus aureus» Jaume II - 1ª Bar - IX Pere III - Perp - XXXVI Elionor - Tor - VI Ferran - Bar - XXXVI</p>	<p>9. De falsa moneta et de ualore bone</p> <p>1 VS «Simili modo» 2 VS «Moneta» 3 Jaume II - 1ª Bar - 1292/IX 4 Elionor - Tor - 1365°/VI 5 Pere III - Perp - 1350-1351/XXXVI 6 Alfons III - Month - 1333/XXXIX 7 Jaume I - Lleida - 1257/VI 8 Ferran - Bar - 1413/XXXIII</p>	<p>De arbres tallats (9)</p> <p>1 VS «Si quis nesciente dominos», CLVIII. «Si quis ortum alterius»</p> <p>9. De falsa moneta e valor de la bona (II)</p> <p>3 Jaume II - 1ª Bar - IX 4 Elionor - Tor - VI 5 Pere III - Perp - XXXVI 6 Alfons III - Month - XXIX 7 Jaume I - Lleida [1257] - VI 8 Ferran - Bar - XXXIII 2 VS «Moneta»</p>

COMPLACIÓ (CR-10) LIBER NONVS [f. 78v]	COMPENDIUM LLATÍ NONA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE NOVÈ
	9 PT [Jaume I - Tortosa] «Notum» 1225/ca. «Item statutus quod si quis monetam» Cons. Cardenalis [Jaume I - Lleida] 1214/ca. «Item statutus quod si quis monetam»	
<i>De crimine sacrilegii [f. 85r]</i>	VS «Quicunque subdiaconum»	
<i>De iniuriis [f. 85r]</i>	VS «Si quis alicui spuerit» VS «Si quis alicui criminalem» VS «Si quis iudeo» Jaume II - 3ª Bar - II	
<i>De cequia molendinorum Barchinone [f. 85v]</i>	1 VS «Cequiam»	10. <i>De la cèquia dels molins (10)</i> 1 «La cèquia dels molins», XI
<i>De his qui reos criminis sustinent seu occultant, et de sono emissio et sacramentali [f. 85v]</i>	1 Jaume II - 1ª Bar - XX Jaume II - 1ª Bar - XXI Ferran - Bar - «Nos Ferdinandus Dei gracia» 2 Ferran - Bar - 1413 [«Nos Ferdinandus dei gracia»] 3 Jaume II - Gir - 1321/VI 4	11. <i>De aquells qui amaguen los crimitinosos e de soment e de sacramental (12)</i> 1 Jaume II - 1ª Bar - XXI 2 Jaume II - 1ª Bar - XX 3 Ferran - Bar [-«Nos Ferdinandus dei gracia»] 4 Jaume II - Gir - VI
<i>De pena corporali [f. 88r]</i>	1 VS «Item statutus si quis seniori» «Precipimus ut periuia» «Si quis restitente domino» «Si quis ortum alterius» «Cequiam» 2 Jaume II - 2ª Bar - 1300 ^v /XXXVI 3 Alfons III - Month - 1333/XXXV Pere III - Perp - 1350-1351/XIV Cer - 1359/I 4 Pere I - Lleida - 1211 ^a 5 Jaume I - Tar - 1235 ^v /I § IV 6 Jaume II - Gir - 1321/XIII Pere [III] - Cer - 1359/IX	12. <i>De penes corporals e de exilii (13)</i> 1 VS «Statutum si algú», LXIII «Manam que perjurs», CXXXIII «Si algú en altre ort», CXLIII «De magnats», LXXXII 2 Jaume II - [2ª] Bar - XXVI 3 Alfons III - Month - XXV Pere III - Perp - XIV Cer - I 4 Pere I - Lleida 5 Jaume I - Tar - I II IV 6 Jaume II - Gir - *XIV Pere - Cer - IX
Correspondències		

<i>COMPILACIÓ</i> (CR-10) LIBER NONVS [f. 78v]	<i>COMPENDIUM</i> LLATÍ NONA PARS COMPENDII	<i>COMPENDIUM</i> CATALÀ LIBRE NOVÈ
	<p>7 Alfons III - Monthb - 1333/XXX</p> <p>8 Alfons II - Montsó - 1289/XXX</p> <p>9 Pere III - Montsó - 1362-1363/X</p> <p>Ferran - Bar - 1413/II</p> <p>10 Jaume I - Val - 1244</p> <p>11 Ferran - Bar - 1413/XVIII</p> <p>12 Ferran - Bar - 1413/XXXVI</p> <p>13 Jaume I - Tar - 1235^v/XXI</p> <p>14 Ferran - Bar - 1413/III</p> <p>15 Jaume II - Lleida - 1301/XII</p> <p>16 Pere III - Perp - 1350-1351/XXXIX</p> <p>17 Pere III - Perp - 1350-1351/XL</p> <p>18 VS «Percipimus ut peruria»</p> <p>19 VS «Item statutus ut si quis senior»</p> <p>20 VS «Si quis alienum ortum»</p> <p>21 VS «De magnatibus» in principio</p> <p>«Mulieribus»</p> <p>«Quia iusticiam facere»</p>	<p>7 Alfons III - Montsó - XXX</p> <p>8 Alfons II - Montsó - XXX</p> <p>9 Pere III - Montsó - X</p> <p>Ferran - Bar</p> <p>10-11 Jaume I - Val</p> <p>Ferran - Bar - *I</p> <p>Ferran - Bar - XVIII</p> <p>12 Ferran - Bar - XXXVI</p> <p>16 Pere III - Perp - XXXIX</p> <p>17 Pere III - Perp - XL</p> <p>15 Jaume II - Lleida - XII</p> <p>14 Ferran - Bar - III</p> <p>18 VS «Percipimus ut peruria»</p> <p>19 VS «Item statutus ut si quis seniori»</p> <p>20 VS «Si quis alienum ortum»</p> <p>21 VS «De magnatibus» in principio</p> <p>«Quia iusticiam facere»</p>
<p><i>De pena infamie</i> [f. 88r]</p> <p>Correspondències</p>	<p>I3. De pena infamie</p> <p>1 Pere I - Lleida - 1211^a</p> <p>2 Martí - Bar - 1409/cc VI</p> <p>3 Pere III - Montsó - 1362-1363/VI</p> <p>4 Pere [III] - Montsó - 1362-1363/XIX ca. «Sunt infames»</p> <p>5 Pere [III] - Montsó - 1362-1363/XVI</p> <p>6 Jaume II - 2ª Bar - 1300^v/V Gir - 1321/XIII</p> <p>7 Alfons III - Monthb - 1333/XXX</p> <p>8 Pere III - Cer - 1359/XIII Montsó - 1362-1363/XVI</p>	<p>I3. De pena de infàmia (I6)</p> <p>1 *Jaume I - Lleida [1257]</p> <p>2 Martí - Bar - cc [VI]</p> <p>2bis Martí - Bar - cc V</p> <p>3 Pere III - Montsó - VI</p> <p>4 Pere [III] - Montsó - XIX</p> <p>Ferran - Bar - IX</p> <p>8 Pere III - Cer - *XII Montsó - XVI</p> <p>5 Pere III - Montsó - XVI</p> <p>6-7 Jaume [II] - 2ª Bar - V Gir - *VIII</p> <p>Alfons - Monthb - XXX</p>
<p><i>De pena priuacionis officii</i> [f. 88r]</p> <p>Correspondències</p>	<p>I4. De pena priuacionis officii</p> <p>1 Jaume I - Tar - 1235^v/IV</p> <p>2 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXXIII</p> <p>3 Martí - Bar - 1409/cc VI</p>	<p>I4. De pena de privació de l'ofici (I5)</p> <p>3 Martí - Bar - cc VI</p> <p>4 Martí - Bar - cc V</p> <p>5 Pere III - Montsó - VI</p> <p>Alfons [III] - Monthb - XXIII</p>

COMPLICATIO (CR-10) LIBER NONVS [f. 78v]	COMPENDIUM LATÍ NONA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE NOVÈ
	<p>4 Martí - Bar - 1409/cc *VI > V</p> <p>5 Pere III - Montsó - 1362-1363/VI Alfons III - Montb - 1333/XXIII</p> <p>6 Ferran - Bar - 1413/XIV</p> <p>7 Alfons III - Montb - 1333/XI</p> <p>8 Ferran - Bar - 1413/V</p> <p>9 Ferran - Bar - 1413/VI</p> <p>10 Pere III - Montsó - 1362-1363/XVII</p> <p>11 Jaume II - 1ª Bar - 1292/VIII</p> <p>12 Jaume II - 2ª Bar - 1300ª/XXX</p> <p>13 Pere III - Montsó - 1362-1363/XIX Ferran - Bar - 1413/IX</p> <p>14 Pere III - Cer - 1359/XIII</p> <p>15 Pere III - Montsó - 1362-1363/XVI</p> <p>16 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXVIII</p> <p>17 Alfons II - Montsó - 1289/VI</p> <p>18 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XVII</p> <p>19 Jaume II - 1ª Bar - 1292/VIII Pere III - Montsó - 1362-1363/IV Ferran - Bar - 1413/I</p> <p>21 Pere III - Perp - 1350-1351/XX</p>	<p>6 Ferran - Bar - XIV</p> <p>6bis Ferran - Bar - «Confirmants»</p> <p>7 Alfons [III] - Montb - XI</p> <p>8 Ferran - Bar - V</p> <p>9 Ferran - Bar - VI</p> <p>10 Pere III - Montsó - XVII</p> <p>12 Jaume [II] - *3ª Bar - XXX</p> <p>12bis Jaume [II] - 2ª Bar - XVIII</p> <p>12ter Jaume [II] - 2ª Bar - XVIII</p> <p>11 Jaume [II] - 1ª Bar - VIII</p> <p>13 Pere [III] - Montsó - XIX Ferran - Bar - IX</p> <p>14 Pere III - Cer - XIII</p> <p>15 Pere III - Montsó - XVI</p> <p>16 Jaume [II] - 1ª Bar - XVIII</p> <p>2 Pere III - Montsó - *XXIII</p> <p>1 Jaume I - Tar - IV</p> <p>19 Jaume II - 1ª Bar - VIII Pere III - Montsó - IV</p> <p>18 Jaume [II] - 1ª Bar - XVII</p> <p>20 Ferran - Bar - I</p> <p>17 Alfons [II] - Montsó - VI</p> <p>17bis Ferran - Bar - I</p> <p>21 Pere III - Perp - XX</p>
<p><i>De penis [f. 88r]</i> VS «Rusticus si desempaauerit» Alfons II - Montsó - XXVIII Jaume II - 2ª Bar - XXII Alfons III - Montb - XXV Pere III - Perp - XIV Pere III - Cer - I Ferran - Bar - [cc] VII Ferran - Bar - [cc] X</p>		

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER NONVS [f. 78v]	COMPENDIUM LLATÍ NONA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE NOVÈ
<p><i>De pena peccuniaría [f. 88v]</i></p> <p>Correspondències</p> <p><i>De bannimentis [f. 89r]</i></p> <p>Alfons III - Montsó - XXI</p> <p>Pere III - Perp - XXVIII</p> <p><i>De bonis dampnatorum [f. 89v]</i></p> <p>Jaume II - 2ª Bar - XXXIII</p> <p>Jaume II - Gir - XI</p>		
COMPILACIÓ (CR-10) LIBER DECIMVS [f. 89v]	COMPENDIUM LLATÍ DECIMA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE DESE
<p><i>De iure fisci regalisque ipsius [f. 89v]</i></p> <p>1</p> <p>VS «Similiter si senior»</p> <p>VS «Quoniam per iniquum»</p> <p>VS «Simili modo firmissime»</p> <p>VS «Moneta autem»</p> <p>VS «Princeps namque»</p> <p>VS «Item statuerunt si quidem»</p> <p>VS «Auctoritate et rogatu»</p> <p>VS «Alium namque supradicti»</p> <p>VS «Cum temporibus»</p> <p>VS «De magnatibus uero»</p> <p>VS «Quia iusticiam facere»</p> <p>VS «Mulieribus etiam truncare»</p> <p>Pere II - Bar - LII</p> <p>Pere III - Cer - II</p>	<p>4. De iure fisci et eius Regalis</p> <p>1</p> <p>VS «Si quis in Curia»</p> <p>«Similiter si senior»</p> <p>«Et si a potestate»</p> <p>«Omnes homines a uicecomitibus»</p> <p>«Item statuerunt ut omnes homines»</p> <p>«Omnes quippe naues»</p> <p>«Camini et strate»</p> <p>«Quoniam per iniquum»</p> <p>«Constituerunt sepe dicti»</p> <p>«Simili modo firmissime»</p> <p>«Princeps namque»</p> <p>«Item si quidem predicti»</p> <p>«Christiani non uendant»</p> <p>«Per bonum usaticum»</p> <p>«Strate»</p> <p>«Rochas»</p> <p>«Cequia molendinorum»</p> <p>«Si quis iudeo»</p> <p>«Iudicium in Curia datum»</p> <p>«Auctoritate et rogatu»</p> <p>«Ex magnatibus»</p> <p>«Item statuerunt prefati»</p> <p>«Omnia malefacta»</p>	<p>4. De regalities e d'acò qui-s pertany al senyor rey</p>

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER DECIMVS [f. 89v]	COMPENDIUM LLATÍ DECIMA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE DESE
	<p>«Treuga data» «Hoc quod iuris est sanctorum» «Alium namque nobilem» 2 Pere III [- 1^a] Bar - 1365^b/cc 3 Alfons III - Month - 1333/XVI 4 VS «Princeps namque» 5 Pere III - Cer - 1359/II III 6 VS «Quoniam per iniquum» 7 VS «Simili modo» 8 VS «Cum temporibus» 9 VS «Auctoritate et rogatu» PT [Jaume I - Tor] «Notum» 1225/XIV 10 VS «Similiter si senior uoluerit» 11 Pere II - Bar - 1283/LII 12 PT [Jaume I - Tar] «In Christi nomine» 1235^b/ca. «Item statuius quod nullus homo» PT [Jaume I - Tar] «In Christi nomine» <i>la darrera</i> 1235^b 13 VS «Ex magnatibus» PT [Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Item sub hac pace statuius quod nullus portet fundibulum» 14 VS «Alium namque» 15 Jaume II - 2^a Bar - 1300^a/X Pere [III] - Perp - 1350-1351/XXXI</p>	<p>2 Pere - 1^a Bar - cc VS «Princeps namque» 4 Pere III - Cer 6 VS «Qui per iniquum» 7 VS «Simili modo firmissime» 8 VS «Cum temporibus» 9 VS «Auctoritate et Rogatu» PT [Jaume I - Tor] «Notum» ca. XIV VS «Similiter si senior uoluerit» PT [Jaume I - Tor] «Notum», ca. «Ítem sots aquesta pau constituim que si algun noble» PT [Jaume I - Bar 1235^b] «En nom de nostre senyor», ca. «Ítem statuim que null hom» Pere II - Bar - LII 13 VS «De magnatibus» PT [Jaume I - Tor 1225] «Notum», ca. «Ítem sots aquesta pau constituim que negun no port brigola» VS «Alium namque» 14 15 Jaume II - 2^a Bar - X Pere III - Perp - XXI 3 Alfons - Montb - XVI 1 VS «Sialgú en Cort per son senyor», XII «Semblantment si lo senyor», XIII «E si per la potestat», XIV «Tots hòmens dels vescomtes», XVI «Ítem statuiren que tots hòmens», LVIII «Totes les naus», LVII «Camins e strades», LXX «Car per un iních Princep», LX</p>

COMPILACIÓ (CF-10) LIBER DECIMVS [f. 89v]	COMPENDIUM LLATÍ DECIMA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE DESE
		<p>«Constituiren encara los soverns», LXI «Semblant modo fermament», LXII «Lo Princep si per qualque cas», LXV «Item statuiren los sobredits», LXVI «Per bon Usatge e honest», LXVIII «Strades e vies públiques», LXIX «Les rochas», LXX «La séquia dels molins», LXXI «Si algú juheu o serray», LXXII «Judici en Cort donat», LXXVI «Per auctoritat e prechs», LXXX «Dels magnats», LXXXII «Item statuiren los ja dits», LXXXIV «Tots mal feyto [f]s», LXXXV «Treva donada», LXXXVI «Açò qui és de dret de sants», C «Christians no venen», CIX «Altre noble e honest», CX</p>
<p><i>De bouatico et remissione ipsius [f. 91v]</i> Pere II - Bar - V Jaume II - 2ª Bar - XXVII Jaume II - 2ª Bar - XXIX Jaume II - 2ª Bar - XXVI Jaume II - Lleida - XV Alfons III - Montb - XXXIV</p> <p><i>De monetatico albergis cenis et questis ac legatis piis et eorum remissione [f. 92v]</i> Pere II - Bar - VI Pere II - Bar - X Pere III - 3ª Bar - [cc] «Item quod tuos» Martí - Bar - [cc] IX</p> <p><i>VI Rex expensas faciat et emendas hiis quos in exercitio secum et quod non ducat ut homines alienos [f. 93r]</i> Pere II - Bar - XXXI Jaume II - Bar - XIX</p>		

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER DECIMVS [f. 89v]	COMPENDIUM LLATÍ DECIMA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE DESE
<i>De hominibus propriis mansum tenentibus siue quod ius liceat domini in ipsis et eorum bonis [f. 93r]</i>	3. <i>De rusticis et hominibus propriis etc.</i>	3. <i>De pagesos e hòmens proppris</i>
<p>VS «De rebus et facultatibus»</p> <p>VS «Similiter de rebus»</p> <p>VS «Rusticus uero si inuenerit»</p> <p>VS «Rusticus cum acceperit»</p> <p>VS «De intestatis»</p> <p>Consuetudo «Si aliquis qui numquam»</p> <p>Consuetudo «Item si aliquis filius»</p>	<p>1 VS «Omnes homines debent firmare»</p> <p>«Cunctum malum»</p> <p>«Omnes homines tam milites»</p> <p>«Sacramenta»</p> <p>«Item statuimus»</p> <p>«Per bonum Vstaticum»</p> <p>«Si quis de homicidio»</p> <p>«Tutores»</p> <p>«Si quis acceperit alienum hominem»</p> <p>«Rusticus interfectus»</p> <p>«Placitare»</p> <p>«Similiter»</p> <p>«De omnibus hominibus»</p> <p>«Si quis homines habuerit»</p> <p>«De baiulis»</p> <p>«De rebus et facultatibus»</p> <p>«Similiter de rebus»</p> <p>«Qui fallerit hostem», cum septem Vstaticis sequentibus</p> <p>«Rusticus si reperierit»</p> <p>«Rusticus eciam cum acceperit»</p> <p>«In baiulia»</p> <p>«Precipimus ut si quis alodiarus»</p> <p>«Statuerunt eciam iamdicti»</p> <p>«Si quis baiuliam»</p> <p>«Si senior fatigauerit»</p> <p>2 Pere II - Bar - 1283/XXII</p> <p>3 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXIII</p> <p>4 PT [Alfons I - Fond] «Diuinarum» 1173/ca. «Vias»</p> <p>5 PT [Pere I - Cer] «Anno Domini» 1202/in princi pio ca. «Ibidem»</p> <p>6 Alfons II - Montsó - 1289/XXIX</p> <p>7 Jaume II - Gir - 1321/XXII</p> <p>8 Pere II - Bar - 1283/XLVI</p> <p>Alfons II - Montsó - 1289/XII</p>	<p>1 VS «Pagès aucti», XI</p> <p>«Tots hòmens deuen fermar», XXII</p> <p>«Pledejar deuen», XXIV</p> <p>«Semblantment», XXV</p> <p>«Qui fallirà hosts», XXIV ab VI Usatges següents</p> <p>«Tot mal», XLV</p> <p>«Tots hòmens axí cavallers», XLVIII</p> <p>«Los sagraments de pagesos», L</p> <p>«Ítem statuim que si algun jura», LXIV</p> <p>«Per bon Usatge»</p> <p>«Si algun de homey», LXXXVII</p> <p>«De tots hòmens», LXXXIX</p> <p>«Si negun haurà hòmens», XCI</p> <p>«De les batlies», XCIII</p> <p>«De les coses e facultats», XCVI</p> <p>«Semblantment de les coses», XCVII</p> <p>«Los tudors e batlies», CI</p> <p>«Pagès si troba or», CIII</p> <p>«Pagès quant haurà pres mal», CXL</p> <p>«En bayllia o en garda», CLX</p> <p>«Manam que si algun alidiari», CXXXIX</p> <p>«Statuiren més avant», CXL</p> <p>«Si alguna batlia o honor», CXLIII</p> <p>«Si lo senyor se serà fadigat», CXLIIV</p> <p>«Si algun pendrà hom d'altre», CXLV</p> <p>2 Pere II - Bar - XXI</p> <p>3 Jaume II - 1ª Bar - XXIII</p> <p>4 PT [Pere I - Fond 1173 «Diuinarum»] ca. «Vias»</p> <p>5 PT [Pere I - Cer 1202] «Anno Domini»</p> <p>6 Alfons II - Montsó - XXIX</p> <p>7 Jaume II - Gir - XXII</p> <p>8 Pere II - Bar - XLVI</p> <p>Alfons [II] - Montsó - XII</p>

COMPILACIÓ (CF-10) LIBER DECIMVS [f. 89v]	COMPENDIUM LLATÍ DECIMA PARS COMPENDII	COMPENDIUM CATALÁ LIBRE DESE
<p><i>Ne homines proprii se mutant in aliis locis ut deffendantur aduersus dominos suos [f. 94r]</i></p> <p>VS «Si quis acceperit» Pere II - Bar - XXII Alfons II - Montsó - XXIX Jaume II - 1ª Bar - XXIII Jaume II - Gir - XXII</p>	<p>9 VS «Rusticus si inuenerit» 10 VS «Rusticus cum acceperit» 11 VS «De rebus» 12 VS «Similiter» 13 [VS «De intestatis»]</p>	<p>9 VS «Rusticus si inuenerit» 10 VS «Rusticus cum acceperit» 11 VS «De rebus et facultatibus» 13 VS «De intestat»</p>
<p><i>De feudis et potestatibus atque emparis realibus [f. 94v]</i></p> <p>VS «Magnates» VS «Si quis contradixerit» VS «Castellani in castris» VS «Si aliquis suum feudum» VS «Qui fallerit hostes» VS «Qui uiderit seniore» VS «Qui solidus est» VS «Qui seniore» VS «Qui ira ductus» VS «Qui seniore suum despexerit» VS «Qui se sciente seniore suum» VS «Potestatem de suo castro» VS «Cunctum malum» VS «Item statuius supradicti principes» Pere II - Bar - XLVII Pere II - Bar - XLVIII Pere II - Bar - LVI Jaume II - 3ª Bar - XVI</p>	<p>2. De feudis et empara</p> <p>1 Jaume [II] - 1ª Bar - 1292/XXX 2 Pere II - Bar - 1283/XLVII 3 Pere II - Bar - 1283/*XXXIV > XLVIII 4 Pere II - Bar - 1283/LVI 5 Jaume [II] - 3ª Bar - 1311/XVI 6 Pere II - Bar - 1283/LVI 7 VS «Omnes homines debent firmare» «Placitare debent» «Similiter debent esse» «Magnates» «Si quis contradixerit» cum decem Vsaticis sequentibus «Cunctum malum» «Omnes homines a uiccomitibus» «Omnes homines tam milites» «Item statuius ut si quis seniori» «Per bonum Vsaticum» «De omnibus hominibus» «Si senior fatigauerit» «Nullus Christianus»</p>	<p>2. De feus e emparees</p> <p>1 Jaume [II] - 1ª Bar - XXX 2 Pere [II] - Bar - *XVIII 3 Pere II - Bar - *XXXIV 7 VS «Tots hòmens deuen fermar», XXII «Pledejar deuen», XXIV «Semblantment deu ésser», XXV «Los magnats», XXIX «Si algun contradirà», XXX ab X Usatges següents «Tot mal», XLV «Tots hòmens dels vescomptes», XLVI «Tots hòmens axi cavallers», XLVIII «Item statuiren que si algun jura», LXIV «Per bon Usatge», LXVIII «De tots hòmens», LXXXIX «Si lo senyor se fadigarà», CXLIV «Negun cristià o juheu», CXLVI 6 Pere [II] - Bar - LVI 5 Jaume - 3ª Bar - XVI</p>
<p><i>De confirmacionibus et approbacionibus Constitucionum [f. 96r]</i></p> <p>Pere II - Bar - XX Pere II - Bar - XXIII</p>		

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER DECIMVS (f. 89v)	COMPENDIUM LLATÍ DECIMA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE DESE
<p>Pere II - Bar - XXVII</p> <p>Jaume II - 1ª Bar «In dei nomine pateat uniuersis»</p> <p>Jaume II - 2ª Bar - XI</p> <p>Jaume II - 2ª Bar - XXIII</p> <p>Jaume II - 2ª Bar - XXIV</p> <p>Jaume II - Lleida - XI</p> <p>Jaume II - Gir - XXX</p> <p>Alfons III - Montb - XXV</p> <p>Pere III - Cer - XXVI</p> <p>Elionor - Tor - IV</p> <p>Pere III - Bar - [cc] «Item quod uos»</p> <p>Ferran - Bar - [cc] II</p> <p>Ferran - Bar - [cc] III</p> <p><i>De prohemis et conclustionibus ac firmis Curiarum generalium [f. 98v]</i></p> <p>VS «Antequam Vsatici essent»</p> <p>Pere II - Bar «In dei nomine cum nos»</p> <p>Alfons II - Montsó «Nouerint uniuersi quod»</p> <p>Jaume II - 1ª Bar «In nomine domini»</p> <p>Jaume II - 2ª Bar «In nomine domini»</p> <p>Jaume II - Lleida «In dei nomine»</p> <p>Jaume II - Montb «In dei nomine»</p> <p>Jaume II - 3ª Bar «In nomine domini»</p> <p>Jaume II - Gir «In dei nomine»</p> <p>Alfons III - Montb «In nomine domini»</p> <p>Pere III - Perp «In nomine sancte»</p> <p>Pere III - Perp «In nomine sancte»</p> <p>Pere III - Cer «In nomine domini»</p> <p>Pere III - Montb «In nomine domini»</p> <p>Elionor - Tor «In nomine domini»</p>		
	<p>I. De re militari, duello et reptamentis de hausia</p> <p>1 VS I II III IV V VI VII</p> <p>«Bataylla iudicata»</p> <p>«Qui fallerit hostem»</p> <p>«Qui uiderit senioem»</p>	<p>I. De bataylla e descaffaments e coses pertanyents a cavalleria</p> <p>1 VS Primer, II, III, IIII, V, VI, VII</p> <p>«Batalla jutjada», XXVII</p> <p>«Qui fallirà hosts», XXXIIII</p> <p>«Qui veurà son senyor», XXXV</p>

<p><i>COMPILACIÓ (CR-10)</i> LIBER DECIMVS [f. 89v]</p>	<p><i>COMPENDIUM LATÍ</i> DECIMA PARS COMPENDII</p>	<p><i>COMPENDIUM CATALÀ</i> LIBRE DESE</p>
	<p>«Qui senioreum suum in bello» «Si quis in Curia» «Et si a potestate» «Miles senex» «Alii quoque milites» «Sacramenta burgenisium» «Feuos quoque» «Comunie et conueniencie» «Omnes homines postquam» «Item constituerunt sepedicti» «Constituerunt igitur ut si quis» «Miles uero postquam christianus» «Si quis alium de bausia»</p>	<p>«Qui son senyor lexará viu», XXXVII «Si algun en Cort», LIV «E si per la potestat», XLIV «Cavaller vell», XLI «Los altres cavallers», LII «Los sacraments de burgesos», LIII «Los feus que tenen», LIIII «Les comunes e covinençes», LXVII «Tots hòmens pusque», CVIII «Item constitueren los sobredits», C «Constituiren donchs que si», CVIII «Cavaller pusque per son», CXXII «Los christians no venen», CIX «Si algun reptará altre», CL</p>
<p>2</p>	<p>Pere II - Bar - 1283/XXI Jaume [II] - Gir - 1321/I</p>	<p>Pere II - Bar - XXI Jaume [II] - Gir - I</p>
<p>3</p>	<p>Jaume [II] - 1ª Bar - 1292/XXV</p>	<p>Jaume II - 1ª Bar - *XXIV</p>
<p>4</p>	<p>Jaume [II] - 1ª Bar - 1292/XXV</p>	<p>Jaume [II] - 1ª Bar - XXV</p>
<p>5</p>	<p>Jaume [II] - Gir - 1321/XXV</p>	<p>Jaume [II] - Gir - XXV</p>
<p>6</p>	<p>Pere II - Bar - 1283/XLI</p>	<p>Pere II - Bar - XLI</p>
<p>7</p>	<p>Pere III - Montsó - 1362-1363/XXXII</p>	<p>Pere III - Montsó - XXXII</p>
<p>8</p>	<p>Jaume [II] - 2ª Bar - 1300ª XV in fine</p>	<p>Jaume [II] - 2ª Bar - XV</p>
<p>9</p>	<p>Pere [II] - Bar - 1283/XLV</p>	<p>Pere II - Bar - XLV</p>
<p>10</p>	<p>Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXVII PT [Jaume I - Tar] «In Christi nomine» 1235^b/ca. «Item statuumus»</p>	<p>*Pere II - Bar - XVII > Jaume II - 1ª Bar - XVII PT [Jaume I - Tar 1235] «In Christi nomine» ca. «Item statuumus»</p>
<p>11</p>	<p>Alfons II - Montsó - 1289/XXVIII</p>	<p>Alfons II - Montsó - XXVIII</p>
<p>12</p>	<p>Jaume [II] - 1ª Bar - 1292/XVI Pere II - Bar - 1283/XLI</p>	<p>Jaume [II] - 1ª Bar - XVI Jaume [II] - 1ª Bar - XVI</p>
<p>13</p>	<p>PT [Alfons I Fond «Diuiñarum» 1173/ca. «Volumus eciam»]</p>	<p>PT [Alfons I Fond «Diuiñarum» 1173 «Diuiñarum» ca. «Volumus eciam»]</p>
<p>14</p>	<p>Pere II - Bar - 1283/LII</p>	<p>Pere [II] - Bar - LII</p>
<p>15</p>	<p>VS «Similiter et si senior»</p>	<p>VS «Similiter»</p>
<p>16</p>	<p>PT [Jaume I - Tar] «In Christi nomine sit notum» 1235^b/ca. «Item statuumus quod nullus homo»</p>	<p>PT [Alfons I Fond 1173 «Diuiñarum» ca. «Volumus eciam»]</p>

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER DECIMVS [f. 89v]	COMPENDIUM LLATÍ DECIMA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE DESE
	17 VS «Alium» Pere II - Bar - 1283/XXXI 18 Pere II - Bar - 1283/XXXV	17 Pere II - Bar - *XXXV 18 Pere II - Bar - XXXV
	5. De his que dominus Rex facere debet 1 Jaume II - Lleida - 1301/II Maria - Bar - 1422/IV 2 Jaume II - 3ª Bar - 1311/IV 3 Jaume II - 3ª Bar - 1311/IV 4 Jaume II - 2ª Bar - 1300 ^v /IX 5 Pere II - Bar - 1283/XXXIV 6 Maria - Bar - 1422/I 7 Martí - Bar - 1409/cc III 8 PT [Jaume I - Bar] «In Christi nomine sit omnibus manifestum» 1228/in fine Pere II - Bar - 1283/XXXVII Pere II - Bar - 1283/VIII Alfons II - Montsó - 1289/XXXIII Jaume II - 1ª Bar 1292/in principio 2ª Bar - 1300 ^v /XI XXXVIII Lleida - 1301/XI Gir - 1321/XII XX XXIX XXX Alfons III - Montb - 1333/XXXV Elienor - Tor - 1365 ^b /IX Ferran - Bar - 1413/IV 10 Pere II - Bar - 1283/VIII 11 Jaume [I] - <sup>1> <sup>3> Lleida - 1257/I IV VI X 12 Jaume I - Lleida - 1257/VII XI 13 Jaume I - Lleida - 1257/VI 14 Pere III - Montsó - 1362-1363/cc snº 15 Jaume II - 2ª Bar - 1300 ^v /XXXIII Gir - 1321/XI 16 Pere II - Bar - 1283/XXXI	5. De les coses que deu fer lo senyor Rey 1 Jaume II - Lleida - II Maria - Bar - IV 2 Jaume [II] - 3ª Bar - IV 3 Jaume [II] - 3ª Bar - IV 4 Jaume II - 2ª Bar - VIII 5 Pere II - Bar - XXXIV 6 Maria - Bar - I 7 Martí - Bar - cc III 8 PT [Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostro Senyor» a la fi Pere II - Bar - XXXVII Pere II - Bar - VIII Alfons II - Montsó - XXXIII Jaume II - 1ª Bar in principio 2ª Bar - XI XXXVIII Lleida - XI Gir - XII XX XXIX XXX Alfons III - Montb - XXXV Elienor - Tor - VIII Ferran - Bar - IV XI Pere II - Bar - VIII 10 Jaume I - Lleida - I III VI X 11 Jaume I - Lleida - VII XI 12 Jaume I - Lleida - V 13 Jaume I - Lleida - cc 14 Pere - Montsó - cc 15 Jaume II - 2ª Bar - XXXIII Gir [XI] 16 Pere II - Bar - XXXI
	6. De his que dominum Regem facere non decet 1 Jaume II - 2ª Bar - 1300 ^v /III Alfons III - Montb - 1333/XIV Ferran - Bar - 1413/IX 2 Jaume [II] - 2ª Bar - 1300 ^v /XIII	6. De les coses que'l senyor rey no deu fer 1 Jaume II - [2ª] Bar - III [Alfons III -] Montb - XIV Ferran - Bar - IX 2 Jaume [II] - 2ª Bar - XIII

<p><i>COMPILACIÓ (CF-10)</i> LIBER DECIMVS [f. 89v]</p>	<p><i>COMPENDIUM LLATÍ</i> DECIMA PARS COMPENDII</p>	<p><i>COMPENDIUM CATALÁ</i> LIBRE DESE</p>
<p>3</p>	<p>3 Alfons III - Montb - 1333/X Maria - Bar - 1422/XII</p>	<p>3 Alfons [III] - Montb - X Maria - Bar - XII</p>
<p>4</p>	<p>4 Jaume [II] - 1ª Bar - 1292/XI</p>	<p>4 Jaume [II] - 1ª Bar - XI</p>
<p>5</p>	<p>5 Pere III - Montsó - 1362-1363/II</p>	<p>5 Pere III - Montsó - II</p>
<p>6</p>	<p>6 Ferran - Bar - 1413/VII</p>	<p>6 Ferran - Bar - VIII</p>
<p>7</p>	<p>7 Alfons II - Montsó - 1289/I</p>	<p>7-8 Alfons II - Montsó - XVIII</p>
<p>8</p>	<p>8 Jaume II - 1ª Bar - 1292/IV</p>	<p>8 Jaume II - 1ª Bar - IV</p>
<p>9</p>	<p>9 Pere III - Montsó - 1362-1363/XVIII</p>	<p>9 Pere III - Montsó - XVIII</p>
<p>10</p>	<p>10 Maria - Bar - 1422/XII</p>	<p>10 Maria - Bar - XII</p>
<p>11</p>	<p>11 Pere III - *Montsó > Perp - 1350-1351/I</p>	<p>11 Pere III - *Montsó - I</p>
<p>12</p>	<p>12 Maria - Bar - 1422/XXVIII</p>	<p>12 Maria - Bar - XXVIII</p>
<p>13</p>	<p>13 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXII Gir - 1321/XXVIII</p>	<p>13 Jaume II - 1ª Bar - XXII Gir - XXVIII</p>
<p>14</p>	<p>14 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XXVIII</p>	<p>14 Alfons [II] - Montsó - XIII</p>
<p>15</p>	<p>15 Alfons II - Montsó - 1289/XIII</p>	<p>15 Alfons [II] - Montsó - XIII</p>
<p>16</p>	<p>16 Maria - Bar - 1422/XII</p>	<p>16 Maria - Bar - XII</p>
<p>17</p>	<p>17 Alfons III - Montb - 1333/XII</p>	<p>17 Alfons III - Montb - XII</p>
<p>18</p>	<p>18 Maria - Bar - 1422/XII</p>	<p>18 Maria - Bar - XII</p>
<p>19</p>	<p>19 Pere III - Montsó - 1362-1363/XXXIII</p>	<p>19 Pere III - Montsó - XXXIII</p>
<p>20</p>	<p>20 Pere III - Perp - 1350-1351/IV</p>	<p>20 Pere III - Perp - IV</p>
<p>21</p>	<p>21 Jaume II - 3ª Bar - 1311/IX</p>	<p>21 Jaume [II] - 3ª Bar - IX</p>
<p>22</p>	<p>22 Martí - Bar - 1409/cc X</p>	<p>22 Martí - Bar - cc X</p>
<p>23</p>	<p>23 Maria - Bar - 1422/XXIX</p>	<p>23 Maria - Bar - XXIX</p>
<p>24</p>	<p>24 Pere III - Montsó - 1362-1363/VI</p>	<p>24 Pere III - Montsó - VI</p>
<p>25</p>	<p>25 Jaume II - 3ª Bar - 1311/IV</p>	<p>25 Jaume [II] - 3ª Bar - IV</p>
<p>26</p>	<p>26 *Jaume I - Lleida - 1257/ca. «Statutumus» ca. «Idem dicimus»</p>	<p>26 Martí - Bar - cc II</p>
<p>27</p>	<p>27 Maria - Bar - 1422/III</p>	<p>27 Martí - Bar - cc I</p>
<p>28</p>	<p>28 Pere II - Bar - 1283/XIV</p>	<p>28 Pere II - Bar - XIV</p>
<p>29</p>	<p>29 Jaume II - 2ª Bar - 1300^v/XXXI Gir - 1321/X</p>	<p>29 Jaume II - 2ª Bar - *IV</p>
<p>30</p>	<p>30 Jaume II - 1ª Bar - 1292/I II</p>	<p>30 Jaume II - 1ª Bar - I II</p>
<p>31</p>	<p>31 Alfons III - Montb - 1333/XX</p>	<p>31 Alfons III - Montb - *IX</p>
<p>32</p>	<p>32 Pere III - Cer - 1359/X</p>	<p>32 Pere III - Cer - X</p>
<p>33</p>	<p>33 Ferran - Bar - 1413/X XI</p>	<p>33 Ferran - Bar - X XI</p>
<p>34</p>	<p>34 Maria - Bar - 1422/X XI c.f.</p>	<p>34 Maria - Bar - X XI final</p>
<p>35</p>	<p>35 Alfons II - Montsó - 1289/VI XVI</p>	<p>35 Alfons II - Montsó - VI XVI</p>

COMPILACIÓ (CR-10) LIBER DECIMVS [f. 89v]	COMPENDIUM LLATÍ DECIMA PARS COMPENDII	COMPENDI CATALÀ LIBRE DESE
27	Jaume II - 2ª Bar - 1300 ^v /XVI 3ª Bar - 1311/XIV Gir - 1321/IV IX XVII Pere III - 1ª Bar - 1365 ^b /cc 2ª Bar - 1368-1369/cc 3ª Bar - 1372-1373/cc 2ª Tor - 1365 ^v /cc Montsó - 1362-1363/cc	Jaume II - [2ª] Bar - XVI [3ª] Bar - XVIII Gir - IV IX XVII Pere III - 1ª Bar - cc 2ª Bar - cc 3ª Bar - cc 2ª Tor - cc Montsó - cc
28	Jaume I - Tar - 1235 ^v /XII Pere III - 1ª Bar - 1365 ^b /cc	Pere III - Perp - XXII Jaume I - Tar - XII Pere III - 1ª Bar - cc
29	Pere III - Perp - 1350-1351/XXII	
30	Jaume II - 2ª Bar - 1300 ^v /XVII 3ª Bar - 1372-1373/XV	
31	Jaume II - Montb - 1307/III	Alfons II - Montsó - XIV
32	Jaume II - 1ª Bar - 1292/VI	Jaume II - 1ª Bar - VI
33	Jaume I - Tar - 1235 ^v /XIV	Jaume II - 2ª Bar - XVII 3ª Bar - XV
34	Martí - Bar - 1409/II	Jaume II - Montb - III
35	Martí - Bar - 1409/I	Pere II - Bar - L Jaume II - 2ª Bar - *XXIII
36	Pere III - Montsó - 1362-1363/III	Pere II - Bar - LV Pere III - Montsó - III
37	Pere II - Bar - 1283/L	
38	Jaume II - 2ª Bar - 1300 ^v /XXIV	
39	Alfons II - Montsó - 1289/XIV	Jaume I - Tar - XIII Martí - Bar - cc IV VI
40	Jaume [II] - 1ª Bar - 1228 ^b /VIII	
41	Jaume [II] - 2ª Bar - 1300 ^v /VI	Jaume II - 1ª Bar - VI
42	Pere II - Bar - 1283/XXXII	Pere II - Bar - *XXVII
43	Pere III - Montsó - 1362-1363/XVIII	Pere III - Montsó - XVIII
44	Pere III - Montsó - 1362-1363/XVIII Pere - 1350-1351/XV	Pere III - Montsó - XVIII Perp - XV
45	Jaume II - 2ª Bar - 1300 ^v /X	Jaume [II] - 2ª Bar - X
46	Pere II - Bar - 1283/XXIV	Pere II - Bar - XXIV
47	Alfons [III] - Montb - 1333/XXV Pere III - Perp - 1350-1351/XIV	Alfons [III] - Montb - XXV Pere III - Perp - XIV
48	Jaume [II] - 2ª Bar - 1300 ^v /XXVII Lleida - 1301/XV Alfons [III] - Montb - 1333/XXXIV	Jaume II - [2ª] Bar - XXVII Lleida - XV Alfons [III] - Montb - XXXIV
	Pere II - Bar - 1283/VI	Pere II - Bar - VI

<i>COMPILACIÓ (CF-10)</i> LIBER DECIMVS [f. 89v]	<i>COMPENDIUM LLATÍ</i> DECIMA PARS COMPENDII	<i>COMPENDIUM CATALÀ</i> LIBRE DESE
	<p>49 Pere II - Bar - 1283/X PT [Alfons I Fond] «Diuiñarum» [1173]/ca. «Preterea sancimus» [Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Preterea statuimus»</p> <p>50 Pere III - 3ª Bar - 1372-1373/cc</p> <p>51 Jaume II - 1ª Bar - 1292/XIX</p> <p>52 Alfons II - Montsó - 1289/VI</p>	<p>49 Pere II - Bar - X PT [Alfons I Fond 1173] «Diuiñarum» [ca. «Preterea sancimus»] [Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Preterea statuimus» ca. «Item ab hac pace statuimus quod nullus Vicarius»</p> <p>50 Pere [III] - 3ª Bar - cc</p> <p>51 Jaume II - 1ª Bar - [XIX]</p> <p>22 *Jaume I - Lleida [1257] - «Statuim» «Axi mateix diem»</p> <p>52 Alfons II - Montsó - VI</p>
<p>[Casos de Pere Albert, f. 108f] [Costumes de Catalunya, f. 108v] [Commemoracions de Pere Albert, f. 111v]</p>		
<i>COMPILACIÓ (CF-10)</i> DE PACE ET TREVGA [f. 127f]	<i>COMPENDIUM LLATÍ</i> DE PACE ET TREVGA	<i>COMPENDIUM CATALÀ</i> DE PACE ET TREVGA GENERALI
<p>VS «Si quis per treugam Domini» VS «Omnia malefacta» VS «Item statuerunt ut omnes homines» VS «Treuga data» VS «Cunctis pateat» VS «Hec est treuga» VS «Anno ab Incarnacione Domini MCLXIII» VS «Treugam etenim domini» Si filius facit malum an pater inde teneatur Cum quis inculpatur qualiter debeat se expiare Hug Càndid - «Item Hugo Candidus» Item constitutum est... [VS] Hec est pax Has paces et treugas constituit Rex Alfonsus primus Rex Aragonum apud Fontem Daldara Has paces et treugas constituit Rex Petrus primus Hec est pax et treuga quam constituit Rex</p>	<p>1 VS «Si quis per treugam Domini» «Auctoritate et rogatu» «Laudauerunt» «Omnia malefacta» «Treuga data» «Similiter nempe» «Hec est pax» «Omnes quippe naues», cum Vsatcis subsequentibus «Item statuerunt prefati Principes» «Constituerunt igitur ut si quis» «Omnes homines postquam» «Statuerunt eciam idem Principes» «Denique sepe dicti Principes» «Item Hugo Candidus» Ramon Berenguer - [VS] «Cunctis pateat hanc uidentibus»</p> <p>2 Ramon Berenguer - [VS] «Cunctis pateat hanc uidentibus»</p> <p>3 [VS] «Hec est treuga et pax confirmata Archiepis copo Narbonensi»</p>	<p>1 VS «Totes les naus» ab sis Usatges subsegüents. «Si nagun per treva de senyor» «Per auctoritat e prechs», II «Toharen» ab altres III Usatges subsegüents «Statuïren encara aquells mateys Prínceps» «Statuïren que si negú irà o serà» «Semblantment statuïren e loaren» «D'aquí avant los dits Prínceps»</p> <p>2 Ramon Berenguer - [VS] «Cunctis pateat hanc uidentibus» [VS] «Hec est treuga et pax confirmata ab archie- piscopo Narbonensi»</p>

COMPLIACIÓ (CR-10) DE PACE ET TREYGA [f. 127f]	COMPENDIUM LLATÍ DE PACE ET TREYGA	COMPENDI CATALÀ DE PACE ET TREYGA GENERALI
<p>Petrus in celebri Curia Barchinone consilio suorum procerum a Salsis usque Ilerdam Pere II - 1ª Bar «Declaramus tamen» Jaume II - Montb - «Item supplicastis nobis» Alfons III - Montb - «Item statutus et ordinamus» Pere III - Cer - «Deinde sancimus» Pere III - Montsó - «Vt tollatur omnis» Ferran - Bar - «Nos Ferdinandus Dei gracia» [plures quam quinque Const. hic contentae] Pere III - 4ª Bar - [cc] «Item firmissime domine aliquis abusus» Pere III - 4ª Bar - [cc] «Item quod de cetero querela»</p>	<p>4 [VS] «Hec est pax confirmata ab episcopis, abba- tibus»</p>	<p>4 [VS] «Hec est pax confirmata ab episcopis, abba- tibus»</p>
<p>5 Hug Càndid - [VS] «Item Hugo Candidus» 6 Ramon Berenguer - [VS] «Anno ab Incarnacione Domini MCLXIII» 7 [VS] «Treugam etenim Domini confirmarunt fortiter» - I «Item constitutum est quod si aliquis filius» II «Item constitutum est quod si aliquis fecerit» III «Item constitutum est concilio» 8 Alfons I - Fond «Diuinarum et humanarum rerum tuicio» 1173 9 Alfons I [- Barbastre] «Udefonsus, Dei gracia Rex» 1192</p>	<p>5 Hug Càndid - [VS] «Item Hugo Candidus» 6 Ramon Berenguer - [VS] «Anno ab Incarnacione Domini MCLXIII» 7 [VS] «Treugam etenim Domini confirmarunt fortiter» - I «Item constitutum est quod si aliquis filius» II «Item constitutum est quod si aliquis fecerit» III «Item constitutum est concilio» 8 Alfons I - Fond «Diuinarum et humanarum rerum tuicio» 1173 9 Alfons I [- Barbastre] «Udefonsus, Dei gracia Rex» 1192</p>	<p>5 Hug Càndid - [VS] «Item Vgo Candidus» 6 Ramon Berenguer - [VS] «Anno ab Incarnacione Domini MCLXIII» 7 [VS] «Treugam etenim Domini confirmarunt fortiter» I «Item constitutum est quod si aliquis filius» II «Item constitutum est quod si aliquis fecerit» III «Item constitutum est concilio» 8 Alfons I - Fond 1173 «Diuinarum et humanarum rerum tuicio» 9 Alfons I [- Barbastre] «Aldefonsus dei gracia Rex» 10 Pere I - *Gir [- Bar] 1198 «Hec est pax quam dominus Petrus» 11 Pere I - Bar 1200 «Imprimis parentum nostrorum» 12 Pere I - Puigc 1207 «Si quis de magnatibus» 13 Jaume I - Lleida 1214 «Ad honorem Dei omnipotentis qui auctor est pacis» 1214 14 Jaume I - Almud «Ad honorem» 1218 15 Jaume I - Tor «Notum sit cunctis» 1225 16 Jaume I - Bar «In Christi nomine sit omnibus manifestum» 1228^a 17 Jaume I - Tar «In nomine sancte et indiuidue Trinitatis» 1235^a</p>

COMPILACIÓ (CR-10) DE PACE ET TREVGA [f. 127r]	COMPENDIUM LLATÍ DE PACE ET TREVGA	COMPENDI CATALÀ DE PACE ET TREVGA GENERALI
18	Jaume I - Tar «In Christi nomine; sit notum cunctis» 1235 ^b	18 Jaume I - Tar 1235 ^b «In Christi nomine sit notum cunctis»
19	Jaume I - Bar «In Christi nomine. Sit omnibus manifestum» 1228 ^a	19 Jaume I - Bar 1228 «In Christi nomine sit omnibus manifestum»
191	§ [VS] «Anno ab Incarnatione Domini» in principio [Alfons I - Fond] «Diuiinarum» 1173/ca. «In primis» [Pere I - Bar] «Hec est pax» 1198/in principio [Pere I - Bar] «In primis» 1200/in principio [Jaume I - Almud] «Ad honorem» 1218/principio [Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «In primis» Cons. Cardinalis [Jaume I - Lleida] 1214/ca. I	191 § Alfons I Fond 1173 «Diuiinarum» [ca. «In primis»] [Pere I - Bar 1198] «Hec est pax», ca. * «In primis»* [Jaume I - Almud] «Ad honorem» [ca. I] [Jaume I - Tor 1225] «Notum sit cunctis» ca. I [VS] «Anno ab incarnacione» Const. del cardenal a lateri [Jaume I - Lleida 1214]
192	[Alfons I - Fond] «Diuiinarum» 1173/ca. «Ecclesiasticas quoque» [Pere I - Bar] «Hec est pax» 1198/ca. «Eas ueros» [Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Ecclesiasticas» [Jaume I - Tor] «Notum sit» 1225/ca. «Ecclesiasticas quoque»	192 § [Alfons I - Fond 1173] «Diuiinarum» ca. [«Ecclesiasticas quoque»] [Pere I - Bar 1198] «Hec est pax» [ca. «Eas ueros»] [Pere I - Bar 1200] «In primis» [ca. «Ecclesiasticas»] [Jaume I - Tor 1225] «Notum sit cunctis» ca. «Ecclesiasticas quoque»
193	§ [Alfons I - Fond] «Divinarum» [1173/ca. «Dominicatorum»] [Pere I - Bar] «In primis» [1200/ca. «Dominicatorum»] [Jaume I - Tor] «Notum sit cunctis» 1225/ca. «Dominicatorum»	193 § [Pere I - Bar 1200] «In primis» [ca. «Dominicatorum»] [Jaume I - Tor 1225] «Notum sit cunctis» ca. «Dominicatorum»
194	§ [Alfons I - Fond] «Diuiinarum» [1173/ca. «Sed et clericos»] [Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Sed et clericos» [Pere I - Bar] «Hec est pax» 1198/ca. «Clericos uero» [Jaume I - Almud] «Ad honorem» [1218/ca. «Item sub hac pace et treuga»] [Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Item sub eadem pace ponimus et constituimus omnes clericos» Const. Cardinalis [Jaume I - Lleida] - 1214/I	194 § [Alfons I - Fond 1173] «Diuiinarum» [ca. «Sed et clericos»] [Pere I - Bar 1200] «In primis» ca. «Sed de clericos» [Pere I - Bar 1198] «Hec est pax» ca. «Clericos *ut» [Jaume I - Almud] «Ab honore» [ca. «Item sub hac pace et treuga»] [Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Item sub eadem pace ponimus omnes clericos» Const. del Cardenal [Jaume I - Lleida 1214] - I
195	§ [Alfons I - Fond] «Diuiinarum» [1173/ca. «Inmunitates»] [Pere I - Bar] «In primis» [1200/ca. «Inmunitates»]	195 § [Alfons I - Fond 1173] «Diuiinarum» [ca. «Inmunitates»] [Pere I - Bar 1200] «In primis» [ca. «Inmunitates»]

COMPILACIÓ (CR-10) DE PACE ET TREYGA [f. 127f]	COMPENDIUM LLATÍ DE PACE ET TREYGA	COMPENDI CATALÀ DE PACE ET TREYGA GENERALI
	[Jaume I - Almud] «Ad honorem» 1218/ca. «Inmunitates»	[Jaume I - Almud] «Ad honorem» ca. «Inmunitates»
196	Const. Cardinalis [Jaume I - Lleida] - 1214/VIII § [Alfons I - Fond] «Diuinarum» [1173/ca. «Villanos»]	Const. del Cardenal [Jaume I - Lleida 1214] - VIII § [Alfons I - Fond 1173] «Diuinarum» [ca. «Villanos»]
	[Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Villanos»	[Pere I - Bar 1200] «In primis» ca. «Villanos»
	[Jaume I - Almud] «Ad honorem» 1218/ca. «Item uillanos» ca. sequenti	[Jaume I - Almud] «Ad honorem» ca. «Idem uillanos» ca. sequent
	[Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Item sub hac pace sunt uillani»	[Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Item sub hac pace sint uillani»
197	§ [Pere I - Bar] «Hec est pax» 1198/ca. «Ciues»	§ [Pere I - Bar 1198] «Hec est pax», ca. «Ciues»
	[Jaume I - Almud] «Ad honorem» [1218/ca. «Item sub hac pace sint ciues»]	[Jaume I - Almud] «Ad honorem» [ca. «Item sub hac pace sint ciues»]
	[Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Item sub hac pace sint ciues»	[Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Item sub hac pace sint ciues»
	Const. Cardinalis [Jaume I - Lleida] - 1214/IV	Const. del cardenal [Jaume I - Lleida 1214] - IV
198	§ [Pere I - Bar] «Hec est pax» 1198/ca. «Iudeos»	§ [Pere I - Bar 1198] «Hec est pax», ca. «Iudeos»
	[Jaume I - Almud] «Ad honorem» [1218/ca. «Item sub hac pace sint iudei et sarraceni»]	[Jaume I - Almud] «Ad honorem» [ca. «Item sub hac pace sint iudei et sarraceni»]
	[Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Item sub hac pace sint iudei et sarraceni»	[Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Sub hac pace sunt iudei»
199	§ [Pere I - Bar] «Hec est pax» 1198/ca. «Pupillos»	§ [Pere I - Bar 1198] «Hec est pax» ca. «Pupillos»
	[Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Sed et clericos»	[Pere I - Bar 1200] «In primis» ca. «Sed et clericos»
	[Jaume I - Almud] «Ad honorem» [1218/«Item sub hac pace sunt uidue»]	[Jaume I - Almud] «Ad honorem» [«Item sub hac pace sunt uidue»]
	[Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Item sub hac pace sint uidue et omnes miserabiles persone»	[Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Item sub hac pace sint uidue»
1910	§ [Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Item sub hac pace sunt uillani»	§ [Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Item sub hac pace sunt uillani»
1911	§ [Alfons I - Fond] «Diuinarum» 1173/ca. «Neque mansiones»	§ [Alfons I - Fond 1173] «Diuinarum» ca. «Neque mansiones»
	[Pere I - Bar] «Hec est pax» 1198/ca. «Oliuaria»	[Pere I - Bar 1198] «Hec est pax» ca. «Oliuaria»
	[Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Neque mansiones»	[Pere I - Bar 1200] «In primis» ca. «Neque mansiones»
	[Jaume I - Almud] «Ad honorem» 1218/ca. «Item sub eadem pace sint apium»	[Jaume I - Almud] «Ad honorem» ca. «Item sub eadem pace sint apium»

COMPILACIÓ (CR-10) DE PACE ET TREVGA [f. 127r]	COMPENDIUM LLATÍ DE PACE ET TREVGA	COMPENDI CATALÀ DE PACE ET TREVGA GENERALI
	<p>[Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Sub eadem pace sint omnia molendina»</p> <p>Const. Cardinalis [Jaume I - Lleida] - 1214/VII</p> <p>1914 § [Alfons I - Fond] «Diuiñarum» [1173/ca. «Neque mansiones»]</p> <p>[Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Neque mansiones»</p> <p>§ [Pere I - Bar] «Hec est pax» [1198/ca. «Prohibemus»]</p> <p>[Jaume I - Almud] «Ad honorem» 1218/ca. «Prohibemus»</p> <p>[Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Siquis uero alium» uersu «seruata»</p> <p>Const. Cardinalis [Jaume I - Lleida] - 1214/ca. «Statuimus eciam quod nullus»</p> <p>[Pere I - Cer] «Anno Domini» 1202/ca. «Addidit»</p> <p>1915 § [Alfons I - Fond] «Diuiñarum» [1173/ca. «Terras»]</p> <p>[Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Terras»</p> <p>1916 § [Alfons I - Fond] «Diuiñarum» [1173/ca. «Vias publicas»]</p> <p>[Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Vias publicas»</p> <p>[Pere I - Bar] «Hec est pax» 1198/ca. «Caminos»</p> <p>[Jaume I - Almud] «Ad honorem» [1218/ca. «Item sub hac pace sunt camini»]</p> <p>[Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Item sub hac pace sint camini»</p> <p>Const. Cardinalis [Jaume I - Lleida] - 1214/V</p> <p>§ Pere [II] - Bar - 1283/*XVII > XLII</p> <p>VS «Camini et strate»</p> <p>1918 § [Alfons I - Fond] «Diuiñarum» [1173/ca. «Proditores»]</p> <p>[Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Proditores»</p> <p>[Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Ab hac autem pace»</p>	<p>[Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Item sub eadem pace sunt omnia molendina»</p> <p>Const. del Cardinal [Jaume I - Lleida 1214] - VII</p> <p>1914 § [Alfons I Fond 1173] «Diuiñarum» [ca. «Neque mansiones»]</p> <p>[Pere I - Bar 1200] «In primis» ca. «Neque mansiones»</p> <p>1915 § [Alfons I Fond 1173] «Diuiñarum» [ca. «Terras»]</p> <p>[Pere I - Bar 1200] «In primis» ca. «Terras»</p> <p>1916 § [Alfons I Fond 1173] «Diuiñarum» [ca. «Vias publicas»]</p> <p>Pere I - Bar 1200]*ca. «In primis» ca. «Vias publicas»</p> <p>[Pere I - Bar 1198] «Hec est pax», ca. «Caminos»</p> <p>[Jaume I - Almud] «Ad honorem» [ca. «Item sub hac pace sunt camini»]</p> <p>[Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Item sub hac pace sint camini»</p> <p>Constitució del cardinal [Jaume I - Lleida 1214] - V</p> <p>1918 § [Alfons I - Fond 1173] «Diuiñarum» [ca. «Proditores»]</p> <p>[Pere I - Bar 1200] «In primis» ca. «Proditores»</p> <p>[Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Hac autem pace»</p>

COMPILACIÓ (CR-10) DE PACE ET TREYGA [f. 127f]	COMPENDIUM LLATÍ DE PACE ET TREYGA	COMPENDI CATALÀ DE PACE ET TREYGA GENERALI
	<p>1919 § [Alfons I - Fond] «<i>Diuiuarum</i>» [1173/ca. «<i>Saluitates</i>»] [Pere I - Bar] «<i>In primis</i>» 1200/ca. «<i>Saluitates</i>» [Pere I - Bar] «<i>Hec est pax</i>» 1198/ca. «<i>Clericos</i>» uersu «<i>Loca autem</i>» 1920 § [Alfons I - Fond] «<i>Diuiuarum</i>» [1173/ca. «<i>Fures</i>»] [Pere I - Bar] «<i>In primis</i>» 1200/ca. «<i>Fures</i>» [Pere I - Bar] «<i>Hec est pax</i>» 1198/ca. «<i>Constituentes</i>» [Jaume I - Bar «<i>In Christi nomine notum sit cunctis</i>»] 1228/ca. «<i>Ab hac pace</i>» 1921 § [Jaume I - Bar] «<i>In Christi nomine notum sit cunctis</i>» 1228/ca. «<i>Item statuius quod nullus homo</i>» Jaume [II] - 1^a Bar - 1292/XXVII VS «<i>Omnes homines postquam acuyndauerint</i>» 1922 & [Jaume I - Almud] «<i>Ad honorem</i>» [1218/ca. «<i>Ab hac autem pace</i>»] [Jaume I - Tor] «<i>Notum</i>» [1225/ca. «<i>Ab hac autem pace</i>»] Const. Cardinalis [Jaume I - Lleida] 1214/ca. «<i>Ab hac autem pace</i>» [Jaume I - Tor] «<i>Notum</i>» 1225/ca. «<i>Ab hac autem pace</i>» 1923 § [Jaume I - Almud] «<i>Ad honorem</i>» 1218/ca. «<i>Constituentes insuper</i>» ca. «<i>Volumus preteca</i>» *«<i>In Christi nomine notum sit cunctis</i>» ca. fi. > [Jaume I - Bar] «<i>In Christi nomine sit omnibus manifestum</i>» 1228°/XXVI 1924 § [Alfons I - Fond] «<i>Diuiuarum</i>» 1173/ca. «<i>Si quis contra huiusmodi</i>» [Pere I - Bar] «<i>Hec est pax</i>» 1198/ca. «<i>Quicumque ergo</i>» [Pere I - Bar] «<i>In primis</i>» 1200/ca. «<i>Si quis contra hanc</i>» > «<i>Si quis contra huiusmodi</i>» [Jaume I - Almud] «<i>Ad honorem</i>» [1218/ca. «<i>Si quis uero prescriptam</i>»]</p>	<p>1919 § [Alfons I Fond 1173] «<i>Diuiuarum</i>» [ca. «<i>Saluitates</i>»] [Pere I - Bar 1200] «<i>In primis</i>» ca. «<i>Saluitates</i>» [Pere I - Bar 1198] «<i>Hec est pax</i>» ca. «<i>Clericos</i>» vers «<i>Locha autem</i>» 1920 § [Alfons I Fond 1173] «<i>Diuiuarum</i>» [ca. «<i>Fures</i>»] [Pere I - Bar 1200] «<i>In primis</i>» ca. «<i>Fures</i>» [Pere I - Bar 1198] «<i>Hec est pax</i>» ca. «<i>Constituentes</i>» [Jaume I - Bar 1228] «<i>In Christi nomine notum sit cunctis</i>» ca. «<i>D'aquesta pau</i>» 1921 § [Jaume I - Tor 1225] «<i>In Christi nomine notum sit cunctis</i>» ca. «<i>Idem statuius quod nullus homo</i>» Jaume II - 1ª Bar - XXVII VS «<i>Tots hòmens hojen ocupat</i>» 1922 & [Jaume I - Almud] «<i>Ad honorem</i>» [ca. «<i>Ab hac autem pace</i>»] [Jaume I - Tor 1225] «<i>Notum</i>» [ca. «<i>Ab hac autem pace</i>»] Const. del Cardenal [Jaume I - Lleida 1214] «<i>Ab hac autem pace</i>» 1923 § [Jaume I - Almud] «<i>Ad honorem</i>» ca. «<i>Constituentes insuper</i>» ca. «<i>Volumus preteca</i>» *«<i>In Christi nomine notum cunctis</i>» ca. final > [Jaume I - Bar - 1228°] «<i>In Christi nomine sit omnibus manifestum</i>» XVI 1924-25 § [Alfons I Fond 1173] «<i>Diuiuarum</i>» [ca. «<i>Si quis contra huiusmodi</i>»] [Pere I - Bar 1200] «<i>In primis</i>» ca. «<i>Si quis contra hanc</i>» > «<i>Si quis contra huiusmodi</i>» [Pere I - Bar 1198] «<i>Hec est pax</i>» ca. «<i>Quicumque ergo</i>» [Jaume I - Almud] «<i>Ad honorem</i>» [ca. «<i>Si quis uero prescriptam</i>»]</p>

COMPILACIÓ (CR-10) DE PACE ET TRENGA [f. 127f]	COMPENDIUM LLATÍ DE PACE ET TRENGA	COMPENDI CATALÀ DE PACE ET TRENGA GENERALI
	<p>[Jaume I - Tor] «Notum sit» [1225/ca. «Si quis uero prescriptam»] Const. Cardinalis [Jaume I - Lleida] 1214/ca. «Si quis uero prescriptam» 1925 § [Alfons I - Fond] «Diui narum» 1173/c.f. [VS] «Si quis de magnatibus» 1926 § Extra de treuga et pace c.f. - 1.34.1 [Alfons I - Fond] «Diui narum» 1173/ca. «Preterea illud» [VS] «Treugam et enim Domini confirmauerit» ca. [VS] «Item Hugo Candidus» «Anno ab Incarnacione» ca. «Pactum» (?) 1927 § [VS] «Si quis de magnatibus» «Alii domini sub» (?) [Pere I - Bar] «In primis» [1200/ca. «Violatores»] [Jaume I - Almud] «Ad honorem» [1218/ca. «Violatores»] [Jaume I - Tor] «Notum sit cunctis» [1225/ca. «Violatores»] Const. Cardinalis [Jaume I - Lleida] 1214/ca. «Violatores» 1928 § [Pere I - Bar] «In primis» [1200/ca. «Si uero homines»] [Jaume I - Almud] «Ad honorem» [1218/ca. «Si uero homines»] [Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. * «Si uero homines» > «Item statutum quod si homines» Const. Cardinalis [Jaume I - Lleida] 1214/ca. «Item statutum quod si de hominibus» Pere II - Bar - 1283/X uersu «Si uero homines» 1930 § [Jaume I - Almud] «Ad honorem» 1218/ca. «Item statutum atque iubemus quod omnes» [Jaume I - Tor] «Notum» [1225/ca. «Volumus autem»]</p>	<p>[Jaume I - Tor 1225] «Notum» [ca. «Si quis uero prescriptam»] Const. del Cardenal [Jaume I - Lleida 1214] - «Si quis uero prescriptum» 1926 § Extra de treuga et pace ca. final [Alfons I Fond 1173] «Diui narum» ca. «Preterea illud» [VS] «Treugam enim domini confirmauerunt» ca. [VS] «Item Hugo Candidus» «Anno ab incarnatione» ca. «Pactum» § [Pere I - Bar 1200] «In primis» [ca. «Violatores»] [Jaume I - Almud] «Ad honorem» [ca. «Violatores»] [Jaume I - Tor 1225] «Notum» [ca. «Violatores»] Const. del Cardenal [Jaume I - Lleida 1214] - ca. «Violatores» 1928 § [Pere I - Bar 1200] «In primis» [ca. «Si uero homines»] [Jaume I - Almud] «Ad honorem» [ca. «Si uero homines»] [Jaume I - Tor 1225] «Notum», ca. * «Si uero homines» > «Item statutum quod si homines» Const. del Cardenal [Jaume I - Lleida 1214] - «Item statutum quod si de hominibus» Pere II - Bar - XLII vers «Si uero homines» 1930 § [Jaume I - Almud] «Ad honorem», ca. «Item statutum atque iubemus quod omnes» [Jaume I - Tor 1225] «Notum» [ca. «Volumus autem»]</p>

COMPILACIÓ (CR-10) DE PACE ET TREYGA [f. 127f]	COMPENDIUM LLATÍ DE PACE ET TREYGA	COMPENDI CATALÀ DE PACE ET TREYGA GENERALI
	<p>Const. Cardinalis [Jaume I - Lleida] 1214/ca. «Volumus autem» [Jaume I - Tar] «In nomine sancte» 1235^a/ca. «Item rogamus» Pere II - Bar- 1283/XXXVII «Volumus, concedimus et eciam approbamus» Jaume I - Tar «In nomine sancte et in diuine Trinitatis» [1235^a/ca. «Statuimus eciam quod paces et treuge»] Jaume I - Tar «In Christi nomine, notum sit cunctis» 1235^b 20,1 Jaume I - Tar «In Christi nomine, notum sit cunctis» 1235^b/ca. «In primis statuimus» § [Alfons I - Fond] «Diuarum» [1173/ca. «Villanos»] [Pere I - Bar] «In primis» [1200/ca. «Villanos»] [Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228^a/ca. «Villanos» [Jaume I - Almud] «Ad honorem» 1218/ca. «Item uillanos» 21 Jaume I - Tor «Notum sit cunctis» 1225 21,1 § [Jaume I - Almud] «Ad honorem» 1218/ca. «Item sub hac pace ponimus omnes clericos» Const. Cardinalis [Jaume I - Lleida] 1214/ca. II 21,3 § [Pere I - Bar] «Hec est pax» 1198/ca. «Similiter sub eadem» [Jaume I - Almud] «Ad honorem» 1218/ca. «Item guidatica» Const. Cardinalis [Jaume I - Lleida] 1214/ca. VII uersu «Et omnes» 21,4 § [Jaume I - Almud] «Ad honorem» 1218/ca. «Item guidatica» [Pere I - Bar] «Hec est pax» 1198/ca. «Guidatica»</p>	<p>Const. del cardenal [Jaume I - Lleida 1214] ca. «Volumus» [Jaume I - Tar 1235^a] «In nomine sancte» ca. «Item rogamus» Jaume I - Tar 12^a*24 «In Christi nomine notum sit cunctis» 20 Jaume I - Tar 1235^b «In Christi nomine, notum sit cunctis» ca. «In primis statuimus» § [Alfons I - Fond 1173] «Diuarum» [ca. «Villanos»] [Pere I - Bar 1200] «In primis in nomine» ca. «Villanos» [Jaume I - Almud] «Ad honorem», ca. «Item uillanos» 21 Jaume I - Tor 1225 «Notum sit cunctis» 21,1 § [Jaume I - Almud] «Ad honorem», ca. «Idem sub hac pace ponimus omnes clericos» Const. del cardenal [Jaume I - Lleida 1214] ca. II 21,3 § [Pere I - Bar 1198] «Hec est pax» ca. «Similiter» [Jaume I - Almud] «Ad honorem» ca. «Item guidatica» Const. del Cardenal [Jaume I - Lleida 1214] ca. VII vers «Et omnes» 21,4 § [Jaume I - Almud] «Ad honorem» [ca. «Item guidatica»] Const. del cardenal [Jaume I - Lleida 1214] ca. «Item guidatica» [Pere I - Bar 1198] «Hec est pax» ca. «Guidatica»</p>

COMPILACIÓ (CR-10) DE PACE ET TREVGA [f. 127r]	COMPENDIUM LLATÍ DE PACE ET TREVGA	COMPENDIUM CATALÀ DE PACE ET TREVGA GENERALI
<p>21,11 § Const. Cardinalis [Jaume I - Lleida] 1214/«Item statumus quod si quis contra tenorem»</p> <p>21,13 § [Pere I - Cer] M C C II 1202/ca. «Addidit», in fine</p> <p>Ferran - 1413/cc «Item senyor cum algún abús»</p> <p>22 Pere I [- Bar] «Hec est pax quam dominus Petrus» 1198</p> <p>22,1 § [Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Insuper dominicaturas»</p> <p>[Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Dominicaturas»</p> <p>22,2 § [Alfons I - Fond] «Diuiñarum» [1173/«Nolo eciam»]</p> <p>[Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Terras»</p> <p>uersu «Salua» ca. «Si quis autem fideiussor» ca. «Et insuper» ca. «Illud generaliter» ca. «Vomeres»</p> <p>[Jaume I - Almud] «Ad honorem» 1218/ca. «Item <eciam> statumus» ca. sequenti</p> <p>Const. Cardinalis legati [Jaume I - Lleida] 1214/ca. VI</p> <p>Supra scripta [Jaume I - Bar] 1228/ca. «Omnia animalia» ca. sequenti ca. «Terras» vers «Salua»</p>	<p>21,11 § Const. del Cardenal [Jaume I - Lleida 1214] ca. «Item statumus quod si quis contra tenorem»</p> <p>21,13 § [Pere I - Cer 1202] «Anno Domini M C C II addidit», a la fi.</p> <p>22 [Pere I - Bar 1198] «Hec est pax quam dominus Petrus»</p> <p>22,1 § [Pere I - Bar 1200] «In primis», ca. «In super»</p> <p>[Jaume I - Tor 1225] «Notum sis» ca. «Dominicaturas»</p> <p>22,2 § [Alfons I - Fond 1173] «Diuiñarum» [«Nolo eciam»]</p> <p>[Pere I - Bar 1200] «In primis» ca. «Terras», vers «Salua» ca. «Si quis autem fideiussor» ca. «Et insuper» ca. «Illud generaliter» ca. «Vomeres»</p> <p>[Jaume I - Almud] «Ad honorem», ca. «Item statumus» ca. següent</p> <p>Const. del cardenal [Jaume I - Lleida 1214] ca. VI la sobrescrita [Pere I - Bar 1200] ca. «Omnia animalia» ca. següent ca. «Terras» vers *«Seltua»</p>	<p>2</p> <p>1 [Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228/ca. «Preterea constituendum»</p> <p>1,1 VS «Omnia malefacta»</p> <p>[VS] «Anno ab Incarnacione <sup>ca.> [VS] «Treugam etenim Domini» vers «Si quis autem infra hanc» vers «Item constitutum» lo final. [VS] «Treugam etenim Domini» ca. «Item Hugo Candidus»</p> <p>1,2 VS «Si quis per treugam Domini» [VS] «Hec est treuga et pax confirmata» - ca. «Si quis uero infra hanc treugam se miserit in aguayt»</p>
<p>2. De diuisionibus pacis et treuge</p> <p>1 [Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228/ca. «Preterea constituendum»</p> <p>1,1 VS «Omnia malefacta»</p> <p>[VS] «Anno ab Incarnacione <sup>ca.> [VS] «Treugam etenim Domini» vers «Si quis autem infra hanc» vers «Item constitutum» lo final. [VS] «Treugam etenim Domini» ca. «Item Hugo Candidus»</p> <p>1,2 VS «Si quis per treugam Domini» [VS] «Hec est treuga et pax confirmata» - ca. «Si quis uero infra hanc treugam se miserit in aguayt»</p>	<p>2</p> <p>1 [Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre senyor» [ca.] «Part açò, declaram»</p> <p>1,1 [VS] «Tots malefets que per treva», [VS] «Treugam et enim Domini» [VS] «Item Hugo Candidus» [VS] «Hec est treua et pax confirmata» ca. «Si quis uero infra hanc treugam»</p> <p>1,2 VS «Si algun per treua de nostre Senyor»</p>	<p>2</p> <p>1 [Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre senyor» [ca.] «Part açò, declaram»</p> <p>1,1 [VS] «Tots malefets que per treva», [VS] «Treugam et enim Domini» [VS] «Item Hugo Candidus» [VS] «Hec est treua et pax confirmata» ca. «Si quis uero infra hanc treugam»</p> <p>1,2 VS «Si algun per treua de nostre Senyor»</p>

COMPILACIÓ (CR-10) DE PACE ET TREYGA [f. 127f]	COMPENDIUM LLATÍ DE PACE ET TREYGA	COMPENDI CATALÀ DE PACE ET TREYGA GENERALI
<p>2.1</p> <p>VS «Camini et Stratæ» [Alfons I - Fond] «Diui narum» [1173/ca. «Vias publicas»] [Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Vias publicas» [Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228^a/ca. «Vias» VS «Camini» [Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Item sub hac pace sunt camini» [Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Vias» Pere II - Bar - 1283/XLIII Pere II - Bar - 1283/XXXVIII Ferran - Bar - 1413/ca. «Quia quandocumque contingit» Ferran - Bar - 1413/ca. «Nos Ferdinandus regii diadematis»</p>	<p>2.1</p> <p>VS «Camins e strades» [Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» ca. «Vias públiques» Ferran - Bar - ca. «Nos Ferdinandus»</p>	<p>2.1</p> <p>[Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» en lo començ. ca. I ca. «Les senyories» ab ses concordàncies</p> <p>[VS] «<i>Hec est pax confirmata</i>», ca. «<i>Ille homo</i>» [Alfons I - Fond 1173] «<i>Diui narum</i>» [ca. «<i>Preterea sub pene interminatione</i>»] [Pere I - Bar 1200] «<i>In primis</i>» [ca.] «<i>Preterea sub pene interminatione</i>» [Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» ca. «Les senyories»</p> <p>[Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» [ca.] «Vilans e Vilanes» ca. «E si algun cavalier o ciutadà» [vers «<i>In corpore proprio uel in rebus</i>»]</p> <p>Pere III - Montsó - ca. «Si perrahó de execució»</p>
<p>2.2</p> <p>[Alfons I - Fond] «Diui narum» - 1173/ca. «In primis» <i>capitulo sequenti</i> [Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228^a/in principio ca. I «<i>Dominicaturas cum similibus</i>» [VS] «Hec est pax confirmata» ca. «Ille homo» [Alfons I - Fond] «Diui narum» [1173/ca. «<i>Dominicaturas uersu «Sed et clericos»</i>»] [Pere I - Bar] «In primis» [1200/ca. «<i>Dominicaturas uersu «Sed et clericos»</i>»] [Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228^a/ca. «<i>Dominicaturas uersu «Sed > clericos»</i>» ca. «<i>Dominicaturas uersu «Sed > clericos»</i>» ca. «<i>Dominicaturas uersu «Sed > clericos»</i>» ca. «<i>Si sequenti uersu «Nihil iniurie eis inferatur»</i>» [Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228^a/ca. «<i>Si sequenti uersu «Nihil iniurie eis inferatur»</i>» [Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228^a/ca. «<i>Villanos» vers «In corpore proprio uel in rebus»</i>» Pere III - Montsó - 1362-1363/ca. «<i>Si racione execucionis» circa principium</i>»</p>	<p>2.2</p> <p>[Alfons I - Bar 1200] «<i>In primis</i>» [ca.] «<i>Preterea sub pene interminatione</i>» [Pere I - Bar 1200] «<i>In primis</i>» [ca.] «<i>Preterea sub pene interminatione</i>» [Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» ca. «Les senyories»</p> <p>[Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» [ca.] «Vilans e Vilanes» ca. «E si algun cavalier o ciutadà» [vers «<i>In corpore proprio uel in rebus</i>»]</p> <p>Pere III - Montsó - ca. «Si perrahó de execució»</p>	<p>2.2</p> <p>[Alfons I - Bar 1200] «<i>In primis</i>» [ca.] «<i>Preterea sub pene interminatione</i>» [Pere I - Bar 1200] «<i>In primis</i>» [ca.] «<i>Preterea sub pene interminatione</i>» [Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» ca. «Les senyories»</p> <p>[Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» [ca.] «Vilans e Vilanes» ca. «E si algun cavalier o ciutadà» [vers «<i>In corpore proprio uel in rebus</i>»]</p> <p>Pere III - Montsó - ca. «Si perrahó de execució»</p>

COMPILACIÓ (CR-10) DE PACE ET TREVGA [f. 127r]	COMPENDIUM LLATÍ DE PACE ET TREVGA	COMPENDIUM LLATÍ DE PACE ET TREVGA GENERALI
	3. Quando pena dupli imponitur	3
1	[Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228 ^v /ca. I	[Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre senyor» ca. I
2	[Jaume I - Bar] 1228 ^v /ca. «Dominicaturas»	[Jaume I - Bar 1228] ca. «Les senyories»
3	[Jaume I - Bar] 1228 ^v /ca. «Clericos»	[Jaume I - Bar 1228] ca. «Clergues mongos»
4	[Jaume I - Bar] 1228 ^v /ca. «Inmunitates»	[Jaume I - Bar 1228] ca. «Clergues o monges»
5	[Alfons I - Fond] «Diuinarum» 1173/ca. [«Preterea sub pene»]	[Jaume I - Bar 1228] ca. «Vias públiques»
6	[Pere I - Bar] «In primis» 1200/ca. «Preterea sub pene»	[Alfons I Fond 1173] « <i>Diuinarum</i> » [« <i>Preterea sub pene</i> »]
	[Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228 ^v /ca. «Vias»	[Pere I - Bar 1200] « <i>In primis</i> » ca. « <i>Preterea sub pene</i> »
7	VS «Omnia malefacta»	VS «Tots malefics»
	4. Qui non comprehenduntur sub pace et treuga	4
1	[Jaume I - Bar] 1228 ^v /ca. «Si quis uero miles»	[Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» ca. «E si algun cavaller»
2	[Jaume I - Bar - 1228 ^v /ca. «Proditores dominorum»]	[Jaume I - Bar 1228 ca. « <i>Proditores dominorum</i> »]
3	[Jaume I - Bar] 1228 ^v /ca. «Item statuumus atque iubemus»	[Jaume I - Bar 1228] ca. «Item statum e manam»
4	[Jaume I - Bar] 1228 ^v /ca. «Ab hac pace»	[Jaume I - Bar 1228] ca. «D'aquesta pau»
5	[Jaume I - Bar] 1228 ^v /ca. «Ab hac pace»	Pere I - Lleida [1211]
	[Pere I - Lleida] «In Christi nomine Nos Petrus etc., ad honorem sancte ecclesie» 1211 ^a	Confirmació de Gregori [1230]
6	[Jaume I - Bar] 1228 ^v /ca. «Proditores»	[Jaume I - Bar 1228] ca. «D'aquesta pau»
7	[Jaume I - Bar] 1228 ^v /ca. «Ab hac pace»	[Jaume I - Bar 1228] ca. «Los traydors»
8	[Jaume I - Tor] «Notum» - 1225/ca. «Eciam sub eadem pace sunt omnia molendina» uersu «Exceptis militibus»	[Jaume I - Tor 1225] « <i>Notum</i> », ca. «De aquesta pau foragita<n>[m]»
9	[Jaume I - Tor] «Notum» - 1225/ca. «Ab hac autem pace»	[Jaume I - Tor 1225] « <i>Notum</i> », ca. «Item sots la dita pau són tots molins» [vers] «Exceptat cavallers»
10	[Jaume I - Bar] «In Christi nomine» - 1228 ^v /ca. «Villanos»	[Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» ca. «Vilans»
11	[Jaume I - Almud] «Ad honorem» - 1218/ca. «Item uillanos» uersu «Verumtamen»	[Jaume I - Tar 1334] * « <i>In Christi nomine</i> » la darrera ca. « <i>In uillanos</i> » [vers] « <i>Verum tamen</i> »

COMPILACIÓ (CR-10) DE PACE ET TREYGA [f. 127f]	COMPENDIUM LLATÍ DE PACE ET TREYGA	COMPENDI CATALÀ DE PACE ET TREYGA GENERALI
12	[Jaume I - Tar] «In Christi nomine» <i>la darrera 1334/ca.</i> «In primis uersu «Exceptis»	12 [Jaume I - Tar 1334] «In Christi nomine» <i>la darrera ca.</i> «In primis» vers «Except»
13	[Jaume I - Bar.] «In Christi nomine» 1228 ^a /ca. «Terras»	13 [Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» ca. «Terras»
14	[Pere I - Cer] «Anno Domini» - 1202/ca. «Ibidem»	15 [Jaume I - Bar 1228] ca. «Clergues»
15	[Jaume I - Tor] «Notum» - 1225/ca. «Idem sub eadem pace sint omnia» uersu «Exceptis»	20 [Jaume I - Bar 1228] ca. «Les esgleyes encastellades»
16	[Jaume I - Tor] «Notum» - 1225/ca. «Item statui-mus quod si quis contra»	16 [Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Ítem que si algun contras»
17	[Jaume I - Almud] «Ad honorem» - 1218/ca. «Prohibemus»	19 [Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Ítem statui-mus»
18	[Jaume I - Tor] «Notum» - 1225/ca. «Preterea statui-mus»	14 [Pere I - Cer 1202] «Anno Domini», ca. «Ibidem»
19	[Jaume I - Tor] «Notum» - 1225/ca. «Item statui-mus quod si quis contra»	[Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Ítem sot la dita pau són tots» vers «Exceptats»
20	[Jaume I - Bar] «In Christi nomine» - 1228 ^a /ca. «Ecclesias quoque»	17 [Jaume I - Almud 1218] «Ad honorem» ca. «Prohibemus»
21	Ferran - Bar - 1413/ca. «Querelam»	[Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Ítem sots aquesta pau statui-mus»
22	Ferran - Bar - 1413/ca. «Quia pluri-que»	18 [Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Part açò statui-mus»
23	[Ferran - Bar] - 1413/ca. «Nos Ferdinandus, etc., regii diadematis»	21 Ferran - Bar - ca. «Querelam»
24	Ferran - Bar - 1413/ca. «Cum multis»	22 Ferran - Bar - ca. «Quia plerique»
25	Pere II - Bar - 1283/[XXXIX] ca. «Item quod uicarii»	24 Ferran - Bar - ca. «Cum multis»
5. <i>De modo procedendi</i>		23 Ferran - Bar - pragmàtica «Nos Ferdinandus etc., regii diadematis»
2	[Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228 ^a /ca. «Si quis uero miles»	25 Pere II - Bar - [XXXIX] ca. «Ítem que:ls veguers»
3	Ferran - Bar - 1413/ca. «Quia quandoque»	5 [Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» ca. «E si algun cavalley»
		3 Ferran - Bar - ca. «Quia quandoque»

COMPILACIÓ (CR-10) DE PACE ET TRENGA [f. 127f]	COMPENDIUM LLATÍ DE PACE ET TRENGA	COMPENDI CATALÀ DE PACE ET TRENGA GENERALI
	Pere [II] - 4 ^a Bar] - 1379-1380/cc «Item quod de cetero querela»	Pere [III] - Bar - [XLI] ca. « <i>Quod utcaritis</i> »
4	[Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228 ^s /ca. «Si quis uero miles»	Pere [- 4 ^a Bar] - ca. « <i>Item quod de cetero querela</i> »
5	[Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228 ^s /ca. «Violatores»	[Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» ca. «E si algun cavaller»
	Pere [III] - Cer - 1359/ca. [VIII] «Deinde statui-mus»	[Jaume I - Tor 1225] «En nom de nostre senyor» ca. «Los *violades»
	[Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Si quis uero prescriptam»	[Jaume I - Tor 1225] «Notum» ca. «Si quis uero prescriptam».
8	[Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Si quis uero prescriptam» ca. «Ecclesias»	Pere III - Cer - VIII «Daquí avant ordonam que si algun clam de pau»
9	Pere II - Bar - 1283/XLII in fine	[Alfons I - Fond 1173] « <i>Diuturnum</i> » ca. « <i>Si quis contra</i> » [vers] « <i>Mithi</i> »
10	Pere [II] - Bar - 1283/ca. «Item cum in Constitutione»	[Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre senyor» ca. «E si algun cavaller» ca. «Vias publiques»
	Ferran - Bar - 1413/ca. «Vt autem»	Pere II - «Item com en la Constitució»
	Ferran - Bar - 1413/ca. «Quia ad nostrum»	Ferran - Bar - ca. « <i>Vt autem</i> »
11	Ferran - Bar - 1413/ca. «Quia ad nostrum»	Ferran - Bar - ca. « <i>Quia ad nostrum</i> »
12	Pere III - Cer - 1359/ca. «Deinde»	Ferran - Bar - ca. « <i>Quia ad nostrum</i> »
13	Pere III - Montsó - 1362-1363/ca. «Vt tollatur»	Pere II - Bar - ca. XLI
14	Ferran - Bar - 1413/ca. «Confirmantes»	Pere III - Cer - IX
15	[Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228 ^s /ca. «Si quis uero miles» ca. «Violatores»	Ferran - Bar - ca. «Confirmantes»
16	Pere [II] - Bar - 1283/ca. «Item ordinamus quod in locis»	Pere III - Montsó - XXXIV
17	Jaume II - Gir - 1321/XXVII «Item statuumus»	[Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» ca. «E si algun cavaller» ca. «Los *valedors»
18	Ferran - Bar - 1413/ca. «Sicut aduersus»	Pere II - Bar - IV
19	Pere [II] - Bar - 1283/ca. «Declaramus»	Jaume [II] - Gir - XXVII
20	[Jaume I - Bar] «In Christi nomine» - 1228 ^s /ca. «Violatores» cum fine	Ferran - Bar - ca. « <i>Sicut aduersus</i> »
	Ferran - Bar - 1413/ca. «Et quia sepe»	Pere II - Bar - ca. « <i>Declaram</i> »
22		[Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» ca. «Los *violaris»
		Ferran - Bar - ca. « <i>Quia sepe</i> »

COMPILACIÓ (CR-10) DE PACE ET TREYGA [f. 127f]	COMPENDIUM LLATÍ DE PACE ET TREYGA	COMPENDI CATALÀ DE PACE ET TREYGA GENERALI
23	Ferran - Bar - 1413/ca. «Querelam»	23 Ferran - Bar - ca. «Querela»
24	[Jaume I - Bar] «In Christi nomine» - 1228 ^a /ca. «Si quis uero miles» cum similibus	24 [Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» ca. «Si algun cavaller»
25	[Jaume I - Bar] «In Christi nomine» - 1228 ^a /ca. «Si quis uero miles»	25 [Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor» ca. «Si algun cavaller»
26	[Jaume I - Bar] «In Christi nomine» - 1228 ^a /ca. «Violatores» ca. «Si quis uero»	26 [Jaume I - Bar 1228] ca. «Los violadors» ca. «E si algun cavaller»
28	[Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228 ^a /ca. «Si quis uero miles»	28 [Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor», ca. «E si algun cavaller»
33	[Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228 ^a /ca. «Si quis uero miles»	32 [Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor», ca. «E si algun cavaller»
34	[Alfons I - Fond] «Diurnarum» 1173/c.f.	33 [Jaume I - Bar 1228] «In Christi nomine» ca. «Si quis uero miles» in fine
35	VS «Quoniam»	34 [Alfons I - Fond 1173] «Diurnarum» c.f.
36	[Pere I - Puigc] «Si quis de magnatibus» 1207 [Jaume I - Bar] «In Christi nomine» 1228 ^a /ca. «Volumus»	35 VS «Car per inich Princep»
37	[Jaume I - Tor] «Notum» 1225/ca. «Item statui- mus quod si quis tenuerit»	36 [Jaume I - Bar 1228] «En nom de nostre Senyor», ca. «Volem»
38	Jaume II - Montb - 1307/«Item supplicastis» Elionor Concordia Cardinalis [1372]	37 [Pere I - Puigc 1207] «Si quis de magnatibus» [Jaume I - Tor 1225] «Notum», ca. «Item statui- mus quod si algun tendrà»
39	Ferran [- Bar] 1413/ca. «Ferdinandus, Dei gracia» Ferran - Bar - 1413/ca. «Licet prebere fauorem» Maria - Bar - 1422/ca. «La rigor»	38 Elionor covinença del cardenal [1372] Ferran pragmàtica - «Ferdinandus Dei gracia etc. dilectis et fidelibus»
	[Constitucions temporals, f. 157r] [Capítols de Cort temporals, f. 160v]	

Taula IV: Recull cronològic de la legislació citada al *Compendi*

LEGISLACIÓ PAPAL
GREGORI IX

1230. 27 DE JUNY DE 1230 – DOMÍNGUEZ SANCHEZ (2004: DOC. 148)		RÚBRICA DEL COMPENDI CATALÀ	
DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDI LLATÍ	RÚBRICA DEL COMPENDI CATALÀ	
Confirmació	<i>De excommunicatis</i> 1,7a,1 PT 4,5	<i>De excommunicatis</i> 1,7a,1 PT 4,5	

INNOCENCI IV

1245. LIÓ		RÚBRICA DEL COMPENDI CATALÀ	EDICIÓ
DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDI LLATÍ	RÚBRICA DEL COMPENDI CATALÀ	
«Lugduni, pontificatus sui anno III»	<i>De suma Trinitate...</i> 1,1,2	<i>De la sancta fe...</i> 1,1,2	MANSI (1692-1769, vol. 23 : col. 649 i ss.) [? <i>disposició legal no localitzada, fins al moment</i>]

CONSTITUCIONS DE PAU I TREVA. CONSTITUCIONS I CAPÍTOLS DE CORT
ALFONSI I

1173. FONDARELLA. PAU I TREVA. «DIUINARUM ET HUMANARUM RERUM TUICIO» – CARAVNYC I. 55 I SS. / CPTC: DOC. 15		RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº AL·LED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI			
citació genèrica	PT 1,8	PT 1,8			
«In primis»	PT 1,19,1 <i>De diuisionibus...</i> PT 2,2,2	PT 1,19,1		-	57
Capitulo sequenti «Ecclesias quoque»	PT 1,19,2 <i>De diuisionibus...</i> PT 2,2,2	PT 1,19,2		II	57
«Dominicaturas»	PT 1,19,3			III	57
«Sed et clericos»	PT 1,19,4 <i>De diuisionibus...</i> PT 2,2,2	PT 1,19,4		III - 2ª prt	57
«Immunitates»	PT 1,19,5	PT 1,19,5		V	58
«Villanos»	PT 1,19,6 PT 1,20,1	PT 1,19,6 PT 1,20,1		VI	58
«Preterea sub pene intermi- natione»	<i>Quando pena...</i> PT 3,5	PT 2,2,2 PT 3,5		VII	58
«Neque mansiones»	PT 1,19,11 PT 1,19,14	PT 1,19,11 PT 1,19,14		VII - vers	58

DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº AL'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
1173. FONDARELLA. PAU I TREVA. «DIUNARUM ET HUMANARUM RERUM TUICIO» - CARAVYC I. 55 I SS. / CPTC: DOC. 15					
«Terras»	PT 1,19,15	PT 1,19,15		VII - vers	58
«Nolo eciam»	PT 1,20,2	PT 1,20,2		VII - vers	58
«Si quis contra huiusmodi»	PT 1,19,24	PT 1,19,24-25		VIII - 2ª prt	59
vers - «Mihi»		PT 5,5		VIII - vers	59
«Si quis autem fideiussor»	<i>De fideiussoribus</i> 8,6,3		«Si quis autem fideiussorum»	VIII - vers	59
«Vias publicas»	PT 1,19,16	PT 1,19,16		X	60
	<i>De dituionibus</i> PT 2,2,1	PT 2,2,1			
«Proditores»	PT 1,19,18	PT 1,19,18		XII	60
«Salutates»	PT 1,19,19	PT 1,19,19		XIII	60
«Fures»	PT 1,19,20	PT 1,19,20		XIV	60
«Preterea illud»	PT 1,19,26	PT 1,19,26		XVI	60
c.f.	<i>De modo...</i> PT 5,34	PT 5,34	«Ego Ildefonsus Rex»	snº	61
c.f.	PT 1,19,25		«Quam si quis infringent»	snº - vers	61

DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº AL'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
1192. BARBASTRE. PAU I TREVA. «ILDEFONSUS, DEI GRACIA REX.» - CARAVYC I. 68 / CPTC: 18					
citació genèrica	PT 1,9	PT 1,9			

PERE I

DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº AL'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
1198. BARCELONA. PAU I TREVA. «HEC EST PAX QUAM DOMINUS PETRUS.» - CARAVYC I. 72-75 / CPTC: 19					
citació genèrica	PT 1,10	PT 1,10			
In principio	PT 1,19,1	PT 1,19,1 «In primis»			
«In primis»		PT 1,19,1	<i>Vid. In principio</i>	snº	72
«Eas uero»	PT 1,19,2	PT 1,19,2		snº - vers	72
«Clericos uero»	PT 1,19,4	PT 1,19,4		snº - vers	73
vers - «Loca autem»	PT 1,19,19	PT 1,19,19		snº - vers	73
«Ciues vero et burgenses»	PT 1,19,7	PT 1,19,7		II	73
«Iudeos»	PT 1,19,8	PT 1,19,8		II - vers	73
«Pupillos»	PT 1,19,9	PT 1,19,9		II - vers	73
«Caminos quoque et stratas»	PT 1,19,16	PT 1,19,16		III	73
«Similiter sub eadem»	PT 1,20,3	PT 1,20,3		V	73-74

1198. BARCELONA. PAU I TREVA. «HEC EST PAX QUAM DOMINUS PETRUS». – CARAVYC I: 72-75 / CPTC: 19	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	INCIPIT	Nº A'LED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDI			
«Olivaria»	PT 1,19,11		VI	74
«Prohibemus»	PT 1,19,14		VII	74
«Constituentes»	PT 1,19,20		VII - vers	74
«Nullus christianus»	<i>De iure emphiteotico...</i> 4,15,1		VIII	74
«Guidática»	PT 1,20,4		IX	74
«Quicumque ergo»	PT 1,19,24		X	74
«Dominicaturas nostras»	PT 1,22			

1200. BARCELONA. PAU I TREVA. «IN PRIMIS PARENTUM NOSTRORUM». «DIUNARUM ET HUMANARUM RERUM TUICIO». – CARAVYC I: 76-85 / CPTC: DOC. 20	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	INCIPIT	Nº A'LED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDI			
citació genèrica	PT 1,11			
In principi	PT 1,19,1		I	77
sense indicació	<i>De iurisdictione omnium...</i> 3,4,7	<i>Vid. «Si uero homines»</i> (Hauria de ser el vers «Si uero homines», però no sembla coincidir-hi)		
«Ecclesias quoque»	PT 1,19,2		II	78
«Dominicaturas»	PT 1,19,3		III	78
«Sed et clericos»	PT 1,19,4 PT 1,19,9		IV	78
	<i>De diuisionibus...</i> PT 2,2,2			
«Inmunitates»	PT 1,19,5	«Emunitates»	V	79
«Villanos»	PT 1,19,6 PT 1,20,1		VI	79
«Preterea sub pene interminacione»	<i>Quando pena...</i> PT 3,5		VII	79
«Neque mansiones»	PT 1,19,11 PT 1,19,14		VII - vers	80
«Terras»	<i>De litigijs</i> 8,5,3 PT 1,19,15		VIII	80
vers - «Salua»	PT 1,22,2		VIII - vers	80
vers - «Vomeres»	PT 1,22,2		VIII - vers	80
vers - «Si quis contra *hanc»	PT 1,19,24		VIII - vers	81
> «Si quis contra huiusmodi»				
vers - «Si quis autem fideiussor»	<i>De fideiussoribus</i> 8,6,3 PT 1,22,2		VIII - vers	81
«Et insuper»	PT 1,22,2		VIII - vers	

DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
1200. BARCELONA. PAU I TREVA. «IN PRIMIS PARENTUM NOSTRORUM» / «DIUNARUM ET HUMANARUM RERUM TUICIO» – CARAVVC I : 76-85 / CPTC: DOC. 20					
DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
«Vias publicas»	<i>De rusticis...</i> 10,3,4 PT 1,19,16 <i>De dituionibus</i> PT 2,2,1 ^{2 veg}	<i>De pagesos...</i> 10,3,4 PT 1,19,16		IX	82
«Illum generaliter»	PT 1,22,2	PT 1,22,2	X		82
«Proditores»	PT 1,19,18	PT 1,19,18	XI		82
«Saluitates»	PT 1,19,19	PT 1,19,19	XII		82
«Fures»	PT 1,19,20	PT 1,19,20	XII - vers		82
«Siquis uero alium uero»			XIII		83
vers - «Seruata»	PT 1,19,14		XIII - vers		83
«Insuper dominicaturas»	PT 1,22,1	PT 1,22,1	XIV		83
«Preterea sancimus»	<i>De his que dominum...</i> 10,6,49	<i>De les coses que-l...</i> 10,6,49	XV		83
«Volumus»	<i>De priuilegiis...</i> 1,13,4 <i>De re militari...</i> 10,1,13	<i>De priuilegis...</i> 1,13,4 <i>De bataylla...</i> 10,1,13	XVI		84
«Violatores»	PT 1,19,27	PT 1,19,27	XVII		84
«Si uero homines»	<i>De iurisdictione omnium...</i> 3,4,7 sense indicació		XVII - vers		84
	PT 1,19,28	PT 1,19,28			

DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
1202. SETEMBRE. CERVERA. PAU I TREVA. «ANNO DOMINI MILLESIMO CCII» – CARAVVC I : 86-87 / ALVIRA (2010: DOC. 35D) / CPTC: DOC. 21					
DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
In principio	<i>De rusticis...</i> 10,3,5	<i>De pagesos...</i> 10,3,5 <snº i sens íncipit			86
«Ibidem»	<i>De rusticis...</i> 10,3,5 <i>Qui non...</i> PT 4,14	PT 4,14	II		86
«Addidit»	PT 1,19,14 PT 1,21,13	PT 1,19,14 PT 1,21,13	III		87
«Insuper»	<i>De pignoribus...</i> 8,3,7	<i>De penyores...</i> 8,3,7	IV		87
snº ni incipit	<i>Quando liceat...</i> 3,6,2	<i>Quant sie legit...</i> 3,6,2			
1207. PUIGERDÀ. PAU I TREVA. «SI QUIS DE MAGNATIBUS» – CARAVVC I : 87-88 / ALVIRA (2010: DOC. 705) / CPTC: DOC. 22					
DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
citació genèrica	PT 1,12	PT 1,12			
snº	<i>De modo...</i> PT 5,36	PT 5,26			

1210 (7 DE LES IDUS DE MARÇ). BARCELONA, PRIMERES CORTS. PRAGMÀTICA. «QUONIAM DIGNE» – CARAVYC I: 89 / ALVIRA (2010: DOC. 1123)	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
«Quoniam digne»	<i>De iure emphiteotico...</i> 4,15,1	<i>De iure emphiteotico...</i> 4,15,1			
1211 ^a . 21 DE MARÇ. LLEIDA. PAU I TREVA. «IN CHRISTI NOMINE NOS PETRUS ETC., AD HONOREM SANCTE ECCLESIE» – ALVIRA (2010: DOC. 1136)	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
snº	<i>De excommunicatis</i> 1,7a,1 <i>De pena infamie</i> 9,13,1 <i>De penis corporalibus...</i> 9,12,4 <i>Qui non...</i> PT 4,5	<i>De excommunicatis</i> 1,7a,1 <i>De pena de infamia</i> 9,13,1 <1257/>snº <i>De penis corporals...</i> 9,12,4 PT 4,5			
«Ab hac pace»		<i>De excommunicatis</i> 1,7a,1			
1211 ^b . 22 DE MARÇ. LLEIDA. «IN CHRISTI NOMINE. NOS PETRUS» – ALVIRA (2010: DOC. 1148)	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
ca. «Statuimus» «Statuim»	<i>De sacrosanctis</i> 1,3,6 <i>De his que dominum...</i> 10,6,22 <1257/>«Statuimus»	<i>De les sacrosanctes</i> 1,3,6 <XXXI <i>De les coses que'l senyor...</i> 10,6,22 <1257/>«Statuim»			
ca. «Idem dicimus» «Axí mateix diem»	<i>De sacrosanctis</i> 1,3,6 <i>De his que dominum...</i> 10,6,22 <1257/>«Idem dicimus»	<i>De les sacrosanctes</i> 1,3,6 <XXXI <i>De les coses que'l senyor...</i> 10,6,22 <1257/>«Axí mateix diem»			
XXXI		* <i>De les sacrosanctes</i> 1,3,6		Vid. «Statuim» «Axí mateix diem»	
JAUME I					
1214. LLEIDA. PAU I TREVA. CONSTITUCIO CARDINALIS / CONSTITUCIO DEL CARDENAL (LLEGAT) / «AD HONOREM DEI OMNIPOTENTIS, QUI AUCTOR EST PACIS» – CARAVYC I: 90-95. / CPTC: DOC. 23	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
citació genèrica	PT 1,13	PT 1,13			
snº	PT 1,19,1			I	91
I	PT 1,19,4		«Cum ea que divino cultui»		
II	PT 1,21,1			=	91
IV	PT 1,19,7			=	91
V	PT 1,19,16			=	91
VI	PT 1,22,2		«Item sub hac pace sint»	=	91

1214. LLEIDA. PAU I TREVA. CONSTITUCIO CARDINALIS / CONSTITUCIO DEL CARDENAL (LLEGAT) / «AD HONOREM DEI OMNIPOTENTIS, QUI AUCTOR EST PACIS» – CARAVYC I: 90-95. / CPTC: DOC. 23					
DISPOSICIO LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº AL·LED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
VII	PT 1,19,11	PT 1,19,11		=	91
«Item guidatica»	PT 1,20,4	PT 1,20,4		VIII - vers	91
VII - «Et omnes»	PT 1,20,3	PT 1,20,3	«Et guidatica»	= - vers	91
VIII	PT 1,19,5	PT 1,19,5		=	91-92
«Statuimus eciam quod nullus»	PT 1,19,14			XI	93
«Ab hac autem pace»	PT 1,19,22	PT 1,19,22		XIII - vers	93
«Item statuimus quod si quis tenorem»	PT 1,20,11	PT 1,20,11		XIV	94
«Item statuimus quod si de hominibus»	PT 1,19,28	PT 1,19,28		XVI	94
«Violatores»	PT 1,19,27	PT 1,19,27		XVI - vers	94
«Item statuimus quod si quis monetam»	<i>De falsa moneta...</i> 9,9,9			XVIII	94

1218. ALMUDÉVAR (VILAFRANCA). PAU I TREVA. «AD HONOREM» – CARAVYC I: 95-101 / CPTC: DOC. 24					
DISPOSICIO LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº AL·LED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
citació genèrica	PT 1,14	PT 1,14			
«Item sub hac pace et treuga»	PT 1,19,4	PT 1,19,4		II	96
«Immunitates»	PT 1,19,5	PT 1,19,5		III	96
«Item sub hac pace ponimus omnes clericos»	PT 1,21,1	PT 1,21,1		III	96
«Item sub hac pace sunt uidue»	PT 1,19,9	PT 1,19,9		IV	97
«Item guidatica»	PT 1,20,3	PT 1,20,3		V	97
	PT 1,20,4	PT 1,20,4			
«Item sub hac pace sint ciues»	PT 1,19,7	PT 1,19,7		VI	97
«Item sub hac pace sint iudei et sarraceni»	PT 1,19,8	PT 1,19,8		VII	97
«Item sub hac pace sunt camini»	PT 1,19,16	PT 1,19,16		VIII	97
«Item uillanos»	PT 1,19,6	PT 1,19,6		IX	97-98
	PT 1,20,1	PT 1,20,1			
«Verumtamen» - vers	<i>Qui non...</i> PT 4,11	PT 4,11 <1235 ^b / «Item uillanos» vers «Verumtamen»		IX - vers	97
«Item statuimus»	PT 1,22,2	PT 1,22,2		X	98

1218. ALMUDEVAR (VILAFRANCA). PAU I TREVA. «AD HONOREM» – CARAVYC I: 95-101 / CPTC: DOC. 24		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI			X - vers	98
«Item sub eadem pace sint apium»	PT 1,19,11		PT 1,19,11					
sequenti / següent	PT 1,22,2		PT 1,22,2				XI	98
«Prohibemus»	PT 1,19,14 <i>Qui not...</i> PT 4,17		PT 4,17				XII	98
«Si quis uero prescriptam»	PT 1,19,24		1,19,24-25				XIII	98-99
«Ab hac autem pace»	PT 1,19,22		PT 1,19,22				XIV	99
«Constituentes insuper»	PT 1,19,23		PT 1,19,23				XIV - vers	99
«Volumus pretere»	PT 1,19,23		PT 1,19,23				XV	100
«Violatores»	PT 1,19,27		PT 1,19,27				XVI - vers	100
«Si uero homines»	PT 1,19,28		PT 1,19,28				XVI - vers	100
«Item statumus atque iubemus quod omnes»	PT 1,19,30		PT 1,19,30				XVIII	100
1225. TORTOSA. PAU I TREVA. «NOTUM SIT CUNCTIS» / «IN CHRISTI NOMINE. NOTUM SIT CUNCTIS» – CARAVYC I: 102-112 / CPTC: DOC. 25		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI				
citació genèrica	PT 1,15 PT 1,21		PT 1,15 PT 1,21					
snº i sense incipit de capítol	<i>De falsa moneta...</i> 9,9,9					<i>Vid.</i> «Item statumus quod si quis monetam»	I	102
«In primis»	PT 1,19,1		PT 1,19,1			<i>Vid.</i> «In primis»		
I			PT 1,19,1			<i>Vid.</i> «Item sub hac pace sint guidatica»		
XIV	<i>De iure fiscali...</i> 10,4,9		<i>De regalies...</i> 10,4,9					
«Ecclesias»	<i>De modo...</i> PT 5,8						II	103
«Dominicaturas»	PT 1,19,3 PT 1,22,1		PT 1,19,3 PT 1,22,1				III	103
«Item sub eadem pace ponimus et constituimus omnes clericos»	PT 1,19,4		PT 1,19,4				IV	103
«Item sub hac pace sint uidue et omnes miserabiles persone»	PT 1,19,9		PT 1,19,9				IV - vers	103
«Item sub hac pace sint ciues»	PT 1,19,7		PT 1,19,7				VIII	104
«Item sub hac pace sunt camini»	PT 1,19,16		PT 1,19,16			«Item sub hac pace sint camini»	IX	104
«Sub hac pace sunt camini»	<i>De diuisionibus</i> PT 2,2,1							
«Item sub hac pace sint iudei et sarraceni»	PT 1,19,8		PT 1,19,8				X	104

1225. TORTOSA. PAU I TREVA. «NOTUM SIT CUNCTIS» / «IN CHRISTI NOMINE. NOTUM SIT CUNCTIS» - «CARAVYC I. 102-112 / CPTC. DOC. 25 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCP/PT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
«Item sub hac pace sunt uillani»	PT 1,19,6 PT 1,19,10	PT 1,19,6 PT 1,19,10		XI	104
«Sub eadem pace sint omnia molendina»	PT 1,19,11	PT 1,19,11		XII	104-105
«Idem sub eadem pace sint omnia»					
«Eciam sub eadem pace sunt omnia molendina»					
«Item sots la dita pau són tots molins»					
«Exceptis militibus» - vers	Qui non... PT 4,8	Qui non... PT 4,8		XII - vers	105
«Exceptats» - vers	Qui non... PT 4,14	Qui non... PT 4,14			
«Exceptat cavallers» - vers					
«Item sub hac pace sint guidatica»	De iure, fisci... 10.4.9 <XIV	De regaltes... 10.4.9 <XIV		XIII	105
«Ítem sots aquesta pau statuíum»					
«Ítem sots aquesta pau constituíum que si algun noble»	PT 4,17	PT 4,17		XVII	106
«Ítem sub hac pace statuíum quod nullus portet fundibulum»	De regaltes... 10.4.10	De regaltes... 10.4.10		XVIII	106
«Ítem sots aquesta pau constituíum que negun no port brigola»	De iure, fisci... 10.4.13	De regaltes... 10.4.13		XIX	106
«Ítem ab hac pace statuíum quod nullus Vicarius»					
«Ítem statuíum quod si quis contra»	Qui non... PT 4,16 Qui non... PT 4,19	De les coses que... 10.4.49		XX	107
«Ítem que si algun contra»					
«Ítem statuíum»					
«Ab hac autem pace»	PT 1,19,18	PT 1,19,18		XXII	107
«De aquesta pau foragta <n>[m]»	PT 1,19,22 ^{2veg} Qui non... PT 4,9	PT 1,19,22 PT 4,9		XXIV	108
«Si uero homines»	*PT 1,19,28	*PT 1,19,28	Vid. «Item statuíum quod si homines»		
«Item statuíum quod si homines»	PT 1,19,28 - «Si uero homines»	PT 1,19,28 - «Si uero homines»		XXV	108
«Item statuíum quod si quis tenuerit»	De modo... PT 5,37	PT 5,37		XXVI	108
«Ítem statuíum que si algun tendrà»					
«Violatores»	PT 1,19,27	PT 1,19,27		XXVII - vers	109

1225. TORTOSA. PAU I TREVA. «NOTUM SIT CUNCTIS» / «IN CHRISTI NOMINE. NOTUM SIT CUNCTIS». – CARAVYC I: 102-112 / CPTC: DOC. 25	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL				XXVIII	109
«Preterea statuimus»	<i>De his que dominum...</i> 10,6,49	<i>De les coses que-l...</i> 10,6,49			
«Part açò statuum»	<i>Qui non...</i> PT 4,18	PT 4,18			
«Si quis uero prescriptam»	PT 1,19,24	PT 1,19,24-25		XXIX	109
	<i>De modo...</i> PT 5,5	PT 5,5			
	<i>De modo...</i> PT 5,8				
«Item statuimus quod si quis monetam»	<i>De falsa moneta...</i> 9,9,9			XXX	110
«Volumus autem»	PT 1,19,30	PT 1,19,30		sn ^o	110
«Volem»	<i>De modo...</i> PT 5,36	PT 5,36			

1228. BARCELONA. PAU I TREVA. «IN CHRISTI NOMINE SIT OMNIBUS MANIFESTUM» / «EN NOM DE NOSTRO SENYOR». – CARAVYC I: 112-119 / CPTC: DOC. 26	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL					
citació genèrica	PT 1,16	PT 1,16			
transcripció	PT 1,19	PT 1,19			
In principio / en lo començ	<i>De diuisionibus...</i> PT 2,2,2	PT 2,2,2		I	113
I					
«Ita quod omnes Ecclesie»					
I	<i>Quando pena...</i> PT 3,1	PT 3,1		II	113
XVI	PT 1,19,23	PT 1,19,23		= (en nota)	116
«Ecclesias quoque»	<i>Qui non...</i> PT 4,20	PT 4,20		III	113
«Les esgleyes encastellades»					
«Dominicaturas»	<i>De diuisionibus...</i> PT 2,2,2	PT 2,2,2 ^{2veg}		IV	113
«Les senyories»	<i>Quando pena...</i> PT 3,2	PT 3,2		V	113
«Clericos» - vers i ca.	<i>De diuisionibus...</i> PT 2,2,2	PT 3,3			
«Clergues mongos»	<i>Quando pena...</i> PT 3,3	<i>Qui non...</i> PT 4,15			
«<Sed> clericos» - vers	<i>Qui non...</i> PT 4,15	PT 2,2,2			
	<i>De diuisionibus...</i> PT 2,2,2	PT 3,4			
«Clergues o monges»			Vid. «Inmunitates»		
«Nichil iniurie eis inferatur» - vers	<i>De diuisionibus...</i> PT 2,2,2		«Nichil eis iniurie inferat»	V - vers	113
«Inmunitates»	<i>Quando pena...</i> PT 3,4	PT 3,4 «Clergues o monges»		VI	114
«Villanos et uillanas»	PT 1,20,1	PT 1,20,1		VII	114
	<i>Qui non...</i> PT 4,10	PT 4,10			
«In corpore proprio uel in rebus» - vers	<i>De diuisionibus...</i> PT 2,2,3	2,2,3		VII - vers	114
«Omnia animalia»	PT 1,22,2	PT 1,22,2		IX - vers	114

1228 ^a . BARCELONA. PRIMERES CORTS. CONSTITUCIONS NO RELATIVES A LA PAU I TREVA – CARAVNYC I: 120-122	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
I	*De sacrosanctis... 1,3,7	*De les sacrosanctes... 1,3,7	Vid. VIII	=	120
	De iudeis... 1,8,3	De juheus... 1,8,3	«Sane in primis venerabili»		
II	*De officio utarii... 1,20,3	*De officii de vaguer... 1,20,3	Vid. VIII	=	120
	De iudeis... 1,8,4	De juheus... 1,8,4	«Item sollempni approbante curia»		
III	De iudeis... 1,8,6	De juheus... 1,8,4	«Item statuendo volumus»	=	121
IV		*De prescripcions... 7,1,5	Vid. IV		
		De juheus... 1,8,3	«Item nichilominus volumus»	= (+I)	121
V	De iudeis... 1,8,3	De usures... 4,10,5 <1235 ^a /VIII	«Item nichilominus volumus»	=	121
	De usuris... 4,10,5 <1235 ^a /VIII	De prescripcions... 7,1,5 <III			
VI	De iudeis... 1,8,7	De juheus... 1,8,7	«Item irrefragabile consilio»	=	121
VIII	De sacrosanctis... 1,3,7 <I	De juheus... 1,8,7	«Item inuiolabili obseruacione»	=	121
	De officio utarii... 1,20,3 <I	De les sacrosanctes... 1,3,7 <I	«Item statuius huiusmodi»	=	121
IX	De officio utarii... 1,20,4	De officii de vaguer... 1,20,3 <I			
	<1257/II		«Item quod nullus vicarius calcatam»	=	121
X	[De officio utarii...] 1,20,7	[De officii de vaguer...] 1,20,7	«Item dignum est et firma obseruancia teneatur»	=	121
XI	[De officio utarii...] 1,20,10	[De officii de vaguer...] 1,20,10	«Item tubemus firmiter obseruari»	=	121
XII	[De officio utarii...] 1,20,8	[De officii de vaguer...] 1,20,8	«Item nichilominus precipimus obseruari»	=	121
XIII	[De officio utarii...] 1,20,9	[De officii de vaguer...] 1,20,9	«Denique inuiolabili constitucione sancimus»	=	122
XV	De episcopis... 1,4,5 <c.f.	Dels bisbes... 1,4,5 <c.f.	«Item statuius quod vicarii non albergent»	=	122
	De officio utarii... 1,20,5 <1257/c.f.	[De officii de vaguer...] 1,20,5			
c.f.	De episcopis... 1,4,5	Dels bisbes... 1,4,5	Vid. XV		

1235 ^a (1233) ⁹⁰ . TARRAGONA. PARLAMENT ECLESIASTIC. PAU I TREVA. «IN NOMINE SANCTE ET INDIUIDUE TRINITATIS» – CARAVNYC I: 123-127 / CPTC: DOC. 27	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
citació genèrica	PT 1,17	PT 1,17			
	[«Statuius eciam quod paces et treuge»]	PT 1,20		VIII	125

20. Vid. n. pertinent a la Taula II.

1235* (1233) ³⁰ DISPOSICIÓ LEGAL	TARRAGONA. PARLAMENT ECLESIASTIC. PAU I TREVA. «IN NOMINE SANCTE ET INDIUIDUE TRINITATIS. — CARANYI I: 123-127 / CPTC: DOC. 27	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	
«Item rogamus» snº	PT 1,19,30 <i>De fide...</i> 4,8,4	<i>Vid. XIX</i>	127
«In principio» «circa principio»	<i>Vt nemo audeat...</i> 1,2,2 * <i>De usuris...</i> 4,10,4	<i>Vid. XVI</i> «In nomine sancte et indiuidue» =	123
I	<i>De hereticis</i> 1,7b,7 <i>De penes corporalibus...</i> 9,12,5 <i>De penes corporals...</i> 9,12,5 <II> 5 <IV	<i>Vid. XVI</i> «In nomine sancte et indiuidue» =	123
II	<i>Vt nemo audeat...</i> 1,2,3 <i>De hereticis</i> 1,7b,7	§ IV «Item statuiimus quod quicunque» =	124
III	<i>De hereticis</i> 1,7b,1	«Item statuiimus ne aliquis infamatus» =	124
IV	<i>De hereticis</i> 1,7b,5 * <i>De usuris...</i> 4,10,5	«Item ne fiat receptaculum» <i>Vid. 1228^b/IV</i> <i>Vid. I</i>	124
V	<i>De hereticis</i> 1,7b,3	«Item statuiimus quod quicunque» =	124
VI	<i>De hereticis</i> 1,7b,6	«Item ne innocentes pro nocentibus» =	124
VII	<i>De hereticis</i> 1,7b,4	<i>Vid. XVII</i> «Item statuiimus ut in locis suspectis» =	124-125
VIII		<i>Vid. 1228^b/IV</i>	
XI	<i>Si contra ius...</i> 1,11,1	«Item littere, privilegia» =	125
XII	<i>De diuersis rescriptis...</i> 1,12,2 <i>De his que dominum...</i> 10,6,28	«Item statuiimus ut rescriptum» =	125
XIV	<i>De iure sigilli...</i> 1,14,3 <i>De his que dominum...</i> 10,6,33	«Item statuiimus quod non» =	125
XV	<i>De episcopis...</i> 1,4,3	«Item statuiimus quod clerici» =	125-126
XVI	[<i>De usuris...</i> «circa principio» - 4,10,4]	«Item statuiimus quod iudei» =	126

1235 ^o (1233) ³⁰ . TARRAGONA. PARLAMENT ECLESIASTIC. PAU I TREVA. «IN NOMINE SANCTE ET INDIUIDUE TRINITATIS». — CARAVYC I: 123-127 / CPTC: DOC. 27	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL					
XVII	<i>De excommunicatis</i> 1,7a,4	<i>De excommunicatis</i> 1,7a,4 <VI	«Item statuuimus quod si aliquis»	=	126
XVIII	<i>De sacrosanctis...</i> 1,3,2	<i>De sacrosanctis...</i> 1,3,2	«Item statuuimus quod quilibet possit»	=	126
XIX	<i>De fide...</i> 4,8,4 <sn ^o	<i>De fe...</i> 4,8,4 <sn ^o	«Item statuuimus quod si instrumentum»	=	126
XX	<i>De episcopis...</i> 1,4,2	<i>De les sacrosanctes...</i> 1,3,(2)	«Item statuuimus quod clericus»	=	126
XXI	<i>De iudeis...</i> 1,8,2 <i>De penis corporalibus...</i> 9,12,13	<i>De juheus...</i> 1,8,2	«Item statuuimus quod Sarra-cenus»	=	126
XXII	<i>De episcopis...</i> 1,4,5	<i>Dels bisbes...</i> 1,4,5 <XXIX	«Item statuuimus quod baiuli, uicarii»	=	126
XXIX		<i>*Dels bisbes...</i> 1,4,5	<i>Vid. XXII</i>		

1235 ^o (1234) ³¹ . TARRAGONA. PAU I TREVA. «IN CHRISTI NOMINE NOTUM SIT CUNCTIS» / «IN CHRISTI NOMINE». LA DARRERA — CARAVYC I: 127-133 / CPTC: DOC. 28	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL					
citació genèrica	PT 1,18 PT 1,20	PT 1,18 PT 1,20 (any 12 ^o *24)			
sn ^o o incipit	<i>De iure fiscali...</i> 10,4,12		(Sembla que cal entendre la Constitució «Item statuuimus quod nullus homo»)		
«In primis statuuimus»	PT 1,20,1	PT 1,20,1		I	128
«Exceptis» - vers	<i>Qui non...</i> PT 4,12	PT 4,12		I - vers	128
«Item statuuimus quod nullus homo»	<i>De iure fiscali...</i> 10,4,12 <i>De militari...</i> 10,1,10 16	<i>De regaltes...</i> 10,4,12 <i>De bataylla...</i> 10,1,10		II	128
«In uillanos»					
«Verum tamen» - vers	*PT 4,11	*PT 4,11	<i>Vid. 1218/«Item uillanos» vers «Verumtamen»</i>		

1241. 25 DE FEBRE ^{re} . GIRONA — CARAVYC I: 133-135 / CORTÉS (2001: 105-108)	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL					
sn ^o	<i>De usuris...</i> 4,10,1	<i>De usures...</i> 4,10,1	«Statuuimus eciam ut nullus iudeus»	2on par. sn ^o	134
«Constitutione usurarum»	<i>De crimine falsi</i> 9,8,3	<i>De crimine falsi</i> 9,8,3	«[...] tanquam falsarius iuxta terre consuetudinem [...]»	darrer paràgr.	137

21. *Vid. n. pertinent a la Taula II.*22. 25 de febrer, a CORTÉS (2001); *V kalendas*: 26 de febrer, a CARAVYC, a partir de MARCA, columna 1436; *IV kalendas*.

1242. 12 DE MARÇ, LLEIDA. «NOUERINT UNIERSI» – CARAVYC I: 217-219 (INSERTES EN LES CORTS DE JAUME II DE 1311) / CORTÉS (2001:120-121)					
DISPOSICIÓ LEGAL		RÚBRICA DEL COMPENDIUM			
snº			<i>De la sancta fe...</i> 1,1,2		
snº «Herde anno Domini MCCXLII»			<i>De suma Trinitate...</i> 1,1,2		
1244. 14 D'AGOST, VALÈNCIA. PROVISIÓ: «IACOBUS DEI GRATIA REX ARAGONUM, MAJORICARUM, ET VALENCIE» – CC: [651-652]					
DISPOSICIÓ LEGAL		RÚBRICA DEL COMPENDIUM			
snº			<i>De penis corporalibus...</i> 9,12,10		
			<i>De penes corporals...</i> 9,12,10-11		
1251. BARCELONA, SEGONES CORTS. «NOUERINT UNIERSI QUOD NOS IACOBUS» – CARAVYC I: 137-139					
DISPOSICIÓ LEGAL		RÚBRICA DEL COMPENDIUM			
snº			<i>De leys...</i> 1,10,3		
			<i>De dilacionibus...</i> 3,3,2		
			<i>De dilacions...</i> 3,3,7		
			<i>De appellacionibus...</i> 7,5,14		
II			<i>De legibus...</i> 1,10,3		138
III			<i>De dilacionibus...</i> 3,3,2 <snº		139
			<i>De dilacionibus...</i> 3,3,5		138-139
V			<i>[De appellacionibus...]</i> 7,5,15		139
VI			<i>De dilacionibus...</i> 3,3,6		139
VIII			<i>De appellacionibus...</i> 7,5,14 <snº		139
IX			<i>De iuramento calumpnie</i> 2,4,1		139
			<i>De dilacionibus...</i> 3,3,7		139
1257. LLEIDA – MARCA, 1688: COLUMNA 1441-1442					
DISPOSICIÓ LEGAL		RÚBRICA DEL COMPENDIUM			
snº			<i>*De pena de infàmita</i> 9,13,1		
I			<i>De sacrosanctis...</i> 1,3,5		1441
			<i>De officii de vaguer...</i> 1,20,3		
			<i>De his que dominus...</i> 10,5,11		
			<i>*De officii de vaguer...</i> 1,20,10		

1257. LLEIDA – MARCA. 1688: COLUMNA 1441-1442 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
II	<i>De officio uicarii...</i> 1,20,3 <i>*De officio uicarii...</i> 1,20,4	<i>[De officio de vaquer...]</i> 1,20,3 <i>*De officio de vaquer...</i> 1,20,10 <i>*De dan donat que...</i> 3,11b,8 <i>*De dan donat que...</i> 3,11b,8	«Item concedimus uobis quod uicarii et» <i>Vid. 1228^b/IX</i> <i>Vid. XI</i>		1441
III	<i>De sacrosanctis...</i> 1,3,7	<i>De les sacrosanctes...</i> 1,3,7 <i>De les coses que deu...</i> 10,5,11 <i>De les sacrosanctes...</i> 1,3,7	«Item concedimus uobis quod uicarii et batuli»		1441
IV	<i>De sacrosanctis...</i> 1,3,7 <i>De his que dominus...</i> 10,5,11	<i>*De les coses que deu...</i> 10,5,13 <i>De les coses que deu...</i> 10,5,11	«Item concedimus uobis quod uicarii, batuli» <i>Vid. VI</i>		1441-1442
V					
VI	<i>De his que dominus...</i> 10,5,11	<i>De les coses que deu...</i> 10,5,13 <i>De les coses que deu...</i> 10,5,11	«Item promittimus bona fide quod»		1442
	<i>De sacrosanctis...</i> 1,3,5 <i>De falsa moneta...</i> 9,9,7 <i>De his que dominus...</i> 10,5,13	<i>De les sacrosanctes...</i> 1,3,5 <i>De falsa moneta...</i> 9,9,7 <i>De les coses que deu...</i> 10,5,13 <V	«Item promittimus uobis quod persequemur»		1442
VII	<i>De his que dominus...</i> 10,5,12 <i>De dampno dato...</i> 3,11,8 <i>De episcopis...</i> 1,4,3	<i>De les coses que deu...</i> 10,5,12 <i>De dan donat que...</i> 3,11,8 <i>De ls bisbes...</i> 1,4,3	«Item promittimus quod emendabimus»		1442
IX			«Item uolumus et concedimus uobis»		1442
X	<i>De sacrosanctis...</i> 1,3,3 <i>De episcopis...</i> 1,4,5 <i>De officio uicarii...</i> 1,20,6 <i>De his que dominus...</i> 10,5,11	<i>De les sacrosanctes...</i> 1,3,3 <i>Dels bisbes...</i> 1,4,5 <i>[De officio de vaquer...]</i> 1,20,6 <i>De les coses que deu...</i> 10,5,11	«Item concedimus quod uicarii»		1442
XI	<i>De excommunicatis</i> 1,7a,2 <i>De his que dominus...</i> 10,5,9 12 <i>De dampno dato...</i> 3,11,8	<i>De les coses que deu...</i> 10,5,9 12 <i>De dan donat que...</i> 3,11,8 <II	«Item concedimus et confirmamus» <i>Vid. XII</i>		1442
XII	<i>De excommunicatis</i> 1,7a,2 <XI	<i>De excommunicats</i> 1,7a,2-3	«Item concedimus quod cum aliquis»		1442
c.f.	<i>*De officio uicarii...</i> 1,20,5 <i>*De his que dominus...</i> 10,6,22 <i>*De his que dominus...</i> 10,6,22	<i>*De les coses que'l senyor...</i> 10,6,22 <i>*De les coses que'l senyor...</i> 10,6,22	<i>Vid. 1228^b/XV</i> <i>Vid. 1211^b</i>		
ca. «Statimus» «Statulum»					
ca. «Idem dicimus» «Axi mateix diem»			<i>Vid. 1211^b</i>		

PERE II

1283. BARCELONA – CARANYC I: 140-153		RÚBRICA DEL COMPENDI		RÚBRICA DEL COMPENDI		RÚBRICA DEL COMPENDI		RÚBRICA DEL COMPENDI		RÚBRICA DEL COMPENDI	
DISPOSICIÓ LEGAL		RÚBRICA DEL COMPENDI		RÚBRICA DEL COMPENDI		RÚBRICA DEL COMPENDI		RÚBRICA DEL COMPENDI		RÚBRICA DEL COMPENDI	
snº											
«In principio»											
«In Christi nomine» - ca. «Si uero homines»											
I											
II											
III											
IV											
V											
«in fine»											
VI											
VII											
VIII											
X											

1283. BARCELONA – CARANYC I: 140-153 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
XI	<i>De iurisdiccione...</i> 3,4,2 2 <XII <i>De appellacionibus...</i> 7,5,8	<i>De iuridicció...</i> 3,4,2 <II <i>De appellacions...</i> 7,5,8	«Item quod omnes cause»	VII	144
XII	<i>De iurisdiccione...</i> 3,4,2 <i>De iurisdiccione...</i> 3,4,3 <i>De appellacionibus...</i> 7,5,8	<i>De iuridicció...</i> 3,4,3 <i>De appellacions...</i> 7,5,8	<i>Vid. XI</i> «Item quod cause uicarie»	VIII	144
XIV	<i>De legibus...</i> 1,10,6 <i>De his que dominum...</i> 10,6,24	<i>De leys...</i> 1,10,6 <i>De les coses que l...</i> 10,6,24	«Item statuiamus, uolumus et ordinamus»	IX	145
XV	<i>De iurisdiccione...</i> 3,4,4 <i>Vbi de crimine...</i> 3,10,2	<i>De iuridicció...</i> 3,4,4	«Item quod nulli homines dic-torum»	X	145
XVI	<i>De iure sigilli</i> 1,14,1	<i>De dret de sagell</i> 1,14,1	«Item quod de carta simplici»	XI	146
XVII	<i>De episcopis...</i> 1,4,6 <i>De fructibus...</i> 7,2,5	<i>Dels bisbes...</i> 1,4,6 <i>De fruyts...</i> 7,2,5	«Item quod si contingat mili-tem»	XII	146
XVIII	*PT 1,19,16 <i>De officio iudicum...</i> 1,19,1	<i>*De bataylla...</i> 10,1,10 <i>De offici de jutge...</i> 1,19,1	<i>Vid. XLII</i> «Ordinamus eciam quod iudi-ces»	XIII	146
XX	<i>De usuris...</i> 4,10,1	<i>*De feus...</i> 10,2,2 <i>De usures...</i> 4,10,1	<i>Vid. XLVII</i> «Item confirmamus ac etiam approbamus statutum»	XV	146
XXI	<i>De re militari...</i> 10,1,5	<i>De bataylla...</i> 10,1,5	«Item statuiamus quod nullus reptatus de hausia»	XVI	147
XXII	<i>De prescripcionibus</i> 7,1,6 <i>De rusticis...</i> 10,3,2	<i>De pagesos...</i> 10,3,2	«Item quod in terris siue locis»	XVII	147
XXIII	<i>[De celebracione...]</i> 1,9,2	<i>[De celebrai...]</i> 1,9,2	«Item quod semel in anno»	XVIII	147
XXIV	<i>Vnde ui...</i> 8,1,1 <i>De his que dominum...</i> 10,6,45	<i>De violència...</i> 8,1,1 <i>De les coses que l...</i> 10,6,45	«Item quod uel officiales nostri»	XIX	147
XXV	<i>De uectigalibus...</i> 4,14,3	<i>De vittigals...</i> 4,14,3	«Statuiamus eciam quod qui-libet»	XX	148
XXVI	<i>De accionibus...</i> 4,3,1	<i>*De vittigals...</i> 4,14,5 <i>De accions...</i> 4,3,1	<i>Vid. XXXV</i> «Item quod nullus miles»	XXI	148
XXVII	<i>De officio consultum...</i> 1,22,1	<i>De offici de jurats...</i> 1,22,1	«Item concedimus et etiam approbamus quod pactari»	XXII	148
XXVIII	<i>De iure iurando</i> 4,1,17 <i>[De uictigalibus]</i> 4,14,2	<i>De les coses que l...</i> 10,6,41 <i>De jurament</i> 4,1,17 <snº <i>De vittigals...</i> 4,14,2	<i>Vid. XXXII</i> «Item concedimus et etiam approbamus quod lezde»	XXIII	148
XXIX	<i>De aleatoribus...</i> 3,12,1	<i>De jugadors...</i> 3,12,1	«Item concedimus quod taffu-riaria»	XXIV	148

1283. BARCELONA – CARANYC I: 140-153		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCPIT		Nº A L'ED. CONSULTADA		PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
XXX			<i>De suma Trinitate...</i> 1,1,5		<i>De la sancta fe...</i> 1,1,5 <III		«Item statuumus quod sarra-ceni»	XXV			148
XXXI			<i>De re militari...</i> 10,1,17 <i>De his que dominus...</i> 10,5,16		<i>De bataylla...</i> 10,1,17 <XXXV <i>De les coses que deu...</i> 10,5,16 <i>*De comprar...</i> 4,12,1		«Item quod si barones nel milites» <i>Vid. XXXII</i>	XXVI			148
XXXII			<i>De contrahenda...</i> 4,12,1 <i>De his que dominum...</i> 10,6,41		<i>De comprar...</i> 4,12,1 <XXXI <i>De les coses que...</i> 10,6,41 <XXXVII		«Item quod in uendicionibus»	XXVII			148
XXXIII					<i>*De la Audiència...</i> 1,6,5		<i>Vid. XXXIV</i>				
XXXIV			<i>De Audiència...</i> 1,6,5 <i>De his que dominus...</i> 10,5,5		<i>De la Audiència...</i> 1,6,5 <XXXIII <i>De les coses que deu...</i> 10,5,5		«Item uolumus et concedimus quod deinceps tam in litteris»	XXIX			149
XXXV			<i>*De feudis...</i> 10,2,3 <i>De episcopis...</i> 1,4,3 <i>De uectigalibus...</i> 4,14,5 <i>De re militari...</i> 10,1,18		<i>*De feus...</i> 10,2,3 <i>Dels bisbes...</i> 1,4,3 <i>De vittigals...</i> 4,14,5 <XXV <i>De bataylla...</i> 10,1,18 <i>*De bataylla...</i> 10,1,17		«Statuumus eciam quod»	XXX		149	
XXXVI			<i>De uectigalibus...</i> 4,14,5		<i>De vittigals...</i> 4,14,5		«Item quod ciues et alii qui»	XXX - 2on paràg.			149
XXXVII			<i>De his que dominus...</i> 10,5,48 PT 1,20		<i>De les coses que deu...</i> 10,5,48		«Volumus concedimus et etiam»	XXXI - 1r paràg.			149
XXXVIII			<i>De diuisionibus...</i> PT 2,1 <i>Demodo...</i> PT 1,119 - «Declaramus»		PT 1,1,19 - «Declaram»		«Declaramus tamen quod uicarii»	XXXI - 2on paràg.			149
XXXIX			<i>Vbi de crimine...</i> 3,10,2 <i>Quit non...</i> PT 4,25 - «Item quod uicarii»		PT 4,25 - «Item que ls ueguers»		«Item quod vicarii nostri non possint»	XXXII			149-150
XL			<i>De represaliis...</i> 8,4,3		<i>De represalies...</i> 8,4,3 <IV		«Item quod si de homine»	XXXIII			150
XLI			<i>De officio uicarii...</i> 1,20,11 <i>De foro hominum...</i> 3,5,2		<i>De offic de vaguer...</i> 1,20,11 <i>De for dels domèstichs...</i> 3,5,2 <Pere III - Bar - XI		«Item quod si aliquis»	XXXIV			150
			<i>De re militari...</i> 10,1,6 <i>De re militari...</i> 10,1,12 <i>De modo...</i> PT 5,10		<i>De bataylla...</i> 10,1,6 <i>De bataylla...</i> 10,1,12 PT 5,10		«Item cum in constitucione pacis»	XXXV			150-151
			<i>De iurisdiccione...</i> 3,4,7 (també «Si uero homines») PT 1,19,16 <XVII PT 1,19,28 <i>De modo...</i> PT 5,9 <i>De diuisionibus...</i> 2,2,1		<i>De iuridicció...</i> 3,4,7 PT 1,19,28 PT 5,9 PT 5,3		«Item cum in constitucione pacis» vers «Si uero homines»				
XLIII							«Item quod uicarii et episcopi»	XXXVI			151

1283. BARCELONA – CARANYC I: 140-153		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL							XXXVIII	
XLIV	<i>De executione...</i> 7,4,2 <i>De pignoribus...</i> 8,3,2 <i>De re militari...</i> 10,1,9			<i>De fer executió...</i> 7,4,2 <i>De penyores...</i> 8,3,2 <i>De bataylla...</i> 10,1,9		«Item quod animalia militum»		151
XLVI	<i>De rusticis...</i> 10,3,8			<i>De pagesos...</i> 10,3,8		«Item quod terram tenentes»	XXXIX	151
XLVII	<i>De feudis...</i> 10,2,2			<i>De feus...</i> 10,2,2 <XXVIII		«Item quod si aliquis baro uel miles»	XL	151
XLVIII				* <i>De iuheus...</i> 1,8,10		<i>Vid. XLIX</i>		
	<i>De feudis...</i> 10,2,3 <XXXIV			<i>De feus...</i> 10,2,3 <XXXIV		«Item volumus quod declaratur»	XLI	
XLIX	<i>De iudeis...</i> 1,8,10			<i>De iuheus...</i> 1,8,10 <XLVIII		«Item de iudeis et sarracenis»	XLII	151
L	<i>De contrahenda...</i> 4,12,7 <i>De his que dominum...</i> 10,6,37			<i>De comprar...</i> 4,12,7 <i>De les coses que...</i> 10,6,37		«Item statuumus concedimus et eciam»	XLIII	151-152
LI	<i>De officio uicarii...</i> 1,20,1			<i>De officii de vaguer...</i> 1,20,1		«Item quod vicarie sint distincte»	XLIV	152
LII	<i>De re militari...</i> 10,1,14 <i>De iure fiscali...</i> 10,4,11			<i>De bataylla...</i> 10,1,14 <i>De regalites...</i> 10,4,11		«Item quod nullus miles»	XLV	152
LIV	<i>De usuris...</i> 4,10,8			<i>De usures...</i> 4,10,8 <snº		«Item quod nos nec aliqui officiales»	XLVI	152
	<i>De operibus...</i> 8,2,2			<i>De obres...</i> 8,2,2		«Item uolumus et concedimus»	XLVII	152
LV	<i>De contrahenda...</i> 4,12,3 <i>De litigiis...</i> 8,5,2 <i>De his que dominum...</i> 10,6,38			<i>De comprar...</i> 4,12-13,1bis 3 <i>De coses...</i> 8,5,2 <i>De les coses que...</i> 10,5,38		«Item quod nos vel filii»	XLVIII	152
LVI	<i>De iurisdiccione...</i> 3,4,8 <i>De feudis...</i> 10,2,416			<i>De iuridició...</i> 3,4,8 <i>De feus...</i> 10,2,6		«Item quod in omnibus causis»	XLIX	152
	«Item quod uicarii» «Item que-is veguers»			<i>Qui non...</i> PT 4,25		<i>Vid. XXXIX</i>		
	«Item ordinamus quod in locis»			<i>De modo...</i> PT 5,16		<i>Vid. IV</i>		
	«Declaramus» «Declaram»			<i>De modo...</i> PT 5,19		<i>Vid. XXXVIII</i>		
	[<i>forma del jurament dels veguers</i>]			<i>De officio uicarii...</i> 1,20,3		«Jur yo aytal a vos Senyor en Pere Rey» «Iuro ego talis uobis domino Petro Regi»	-	CYADC : 118-119 / CR-10, f. 22v-23v

1289. MONTSÓ – VALLS I TABERNER, 1928: 265-272		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL								
XIII	<i>De officio uicarii...</i> 1,20,16 <i>De arbitris</i> 2,9,1-3 <i>De executione...</i> 7,4,1 <i>De his que dominum...</i> 10,6,13	<i>De officio de vaquer...</i> 1,20,16 <i>De arbitris</i> 2,9,1-3 <i>De fer executione...</i> 7,4,1 <i>De les cosas que-l...</i> 10,6,13		«Item ordinamus et statuimus quod uicarius et baiulus»	15	267 / CYADC : 380 + 181		
XIV	<i>De dampno dato...</i> 3,11,2 <i>De his que dominum...</i> 10,6,39 <i>De legibus...</i> 1,10,9	<i>De dan donat...</i> 3,11b,2 <i>De les cosas que-l...</i> 10,6,39 <i>De leys...</i> 1,10,9		«Item ordinamus et statuimus quod maleficia»	16	267 / CR-10: f. 46r		
XV				«Item statuimus et ordinamus quod priuilegia et Constitutiones»	17	267 / CR-10 : f. 12v		
XVI	<i>Si contra ius...</i> 1,11,1 <i>De his que dominum...</i> 10,6,25	<i>Si contra dret...</i> 1,11,1 <i>De les cosas que-l...</i> 10,6,25		«Item ordinamus et statuimus quod aliqua littera nostra per aliquem impetrata»	18	267 / CR-10 : f. 12v		
XVII	<i>De officio consulum...</i> 1,22,7 <i>Vt advocati...</i> 2,6a,1 <i>De iure iurando...</i> 4,1,12 <i>Vt medici...</i> 2,6b,1	<i>Que advocats...</i> 2,6a,1 *2,6b,1 *2,6b,2 *De officii de jurats 1,22,5		«Ordinamus et statuimus quod aliquis iurisperitus»	19	267 / CR-10 : f. 37v / CYADC : 174		
XVIII	<i>De officio consulum...</i> 1,22,7 <i>Vt medici...</i> 2,6b,1 <XVII	<i>De officii de jurats</i> 1,22,5 2,6b,1 <XVII		<i>Vid. XVIII</i> <i>Vid. 1362-1363/XVII</i> <i>Vid. XXXI</i>	20	267 / CR-10 : f. 37v / CYADC : 174		
XIX	<i>De officio consulum...</i> 1,22,7 <i>De notariis...</i> 4,9,1	<i>*De officii de jurats</i> 1,22,5 <i>De notariis...</i> 4,9,1		«Item quod illudmet fiat in notariis»	21	267 / CR-10 : f. 57v / CYADC : 174		
XX	<i>De officio iudicis...</i> 1,21,1	<i>*De officii de jurats</i> 1,22,5 <i>De officii de jutge...</i> 1,21,1		<i>Vid. XXXI</i> «Item ordinamus et statuimus quod omnes iudices delegati per uicarium uel baiulum possint eligere scriptores publicos quos sibi uelint in causis siue placitis sibi commissis ²⁴ »	22	268 / CR-10: f. 25v		
XXI	<i>De dampno dato...</i> 3,11,9	<i>De dan donat...</i> 3,11b,9		«Item ordinamus et statuimus quod si malefictum»	23	268 / CYADC: 400		
XXIII	<i>De deposito...</i> 4,11,6 <i>De actionibus...</i> 4,3,1	<i>De depositions...</i> 4,11,6 <i>De accions...</i> 4,3,1		«Item ordinamus et statuimus quod aliqui homines»	25	268 / CR-10, f. 53v / CYADC: 284		

24. Vid. redacció del resum d'aquesta Constitució al *Compendium*, que sembla tenir una errada.

1289. MONTSÓ – VALLS I TABERNER, 1928: 265-272 RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
XXXIV <i>De officio sajgonum</i> 1,26,4	<i>De officii de saigs...</i> 1,26,4	«Item ordinamus et statuimus quod sajgones ponantur in Curliis boni»	26	CR-10 : f. 32v
XXXV <i>De iudeis...</i> 1,8,8	<i>De iuheus...</i> 1,8,8	«Item ordinamus et statuimus quod aliquis judeus»	27	268 / CR-10: f. 8v
XXXVI <i>Vbi de crimine...</i> 3,10,2	<i>En quin loch...</i> 3,10,2 <XXXVII	«Item ordinamus et statuimus quod si aliquis homo»	28	268 / CR-10: f. 43v
XXXVII <i>Que officiales...</i> 1,27,4	<i>De les coses prohibides...</i> 1,27,4	quod aliquis vicarius, sagio» <i>Vid. XXVIII</i>	29	268 / CYADC: 155
	<i>*De les coses prohibides...</i> 1,27,3	<i>Vid. XXVI</i>		
XXXVIII <i>De episcopis...</i> 1,4,4 <i>Que officiales...</i> 1,27,3	<i>De les bisbes...</i> 1,4,4 <i>De les coses prohibides...</i> 1,27,3 <XXXVII	«Item ordinamus et statuimus quod aliquis vicarius vel officialis»	30	268 / CYADC: 461
XXXIX <i>De re militari...</i> 10,1,11 <i>De rusticis...</i> 10,3,6	<i>De bataylla...</i> 10,1,11 <i>De pagesos...</i> 10,3,6	«Item ordinamus et statuimus quod si aliquis rusticus»	31	268 / CYADC: 347
XXX <i>De blasfemantibus...</i> 9,5,1 <i>De penis corporalibus...</i> 9,12,8	<i>De blasfemadors...</i> 9,5,1 <i>De penes corporals...</i> 9,12,8	«Item ordinamus et statuimus quod aliquis homo non dicat»	32	268 / CR-10, f. 82r
XXXI <i>De sacrosancitis...</i> 1,3,4 <i>De officio consultum...</i> 1,22,5	<i>De sacrosanctes...</i> 1,3,4 <i>De officii de jurats...</i> 1,22,5 <XVII, XVIII, XIX	«Item ordinamus et statuimus quod de cetero nos»	33	268-269 / CYADC : 12-13
XXXII <i>De contrahenda...</i> 4,12,4	<i>De comprar...</i> 4,12,4	«Item ordinamus et statuimus quod nullo tempore»	34	269 / CR-10, f. 78r (XXXII) / CYADC : 409
XXXIII <i>De legibus...</i> 1,10,10 <i>De his que dominus...</i> 10,5,9	<i>De leys...</i> 1,10,10 <XXXIV <i>De les coses que deu...</i> 10,5,9	«Item ordinamus, uolumus et statuimus quod totum id quod fuit ordinatum per illustrem dominum Regem Petrum felicis recordacionis»	35	269 / CR-10: f. 13r (XXXII)
XXXIV <i>De reuocandis...</i> 8,10,1 <i>De reuocandis...</i> 8,10,2 <XXXV	<i>*De leys...</i> 1,10,10 <i>De reuocar...</i> 8,10,1 <i>De reuocar...</i> 8,10,2 <XXXV	<i>Vid. XXXIII</i>		
XXXV <i>De reuocandis...</i> 8,10,2	<i>De reuocar...</i> 8,10,2	«Item cum nos receperimus in iuventute» <i>Vid. XXXIV</i>	36	269 / CYADC : 408

JAUME II

1292. BARCELONA. PRIMERES CORTS – CARAVIC I: 154-167		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
	DISPOSICIÓ LEGAL							
snº				<i>De citar e vocar...</i> 2,2,1 <i>De les coses que-l...</i> 10,6,51		<i>Vid. XX</i> <i>Vid. XIX</i>		
«In principio»		<i>De his que dominus...</i> 10,5,9 <i>De legibus...</i> 1,10,10		<i>De les coses que deu...</i> 10,5,9 <i>De leys...</i> 1,10,10		«In nomine Domini nostri»		155
I		<i>Vt omnes officiales...</i> 1,15,1 <i>De his que dominum...</i> 10,6,25		<i>Que tots los officials...</i> 1,15,1 <i>De les coses que-l...</i> 10,6,25		«Item ad suplicationem dicte»	II	155
II		<i>Vt omnes officiales...</i> 1,15,1 <i>De his que dominum...</i> 10,6,25		<i>De les coses que-l...</i> 10,6,25		«Item quod nobilis infans Petrus»	III	156
IV		<i>Que officiales regi...</i> 1,27,14 <i>De his que dominum...</i> 10,6,7		<i>*De officii de inquisitors...</i> 9,2,17 <i>De les coses prohibides...</i> 1,27,14 <i>De les coses que-l...</i> 10,6,7		<i>Vid. XI</i> «Item quod aliquis scriptor» segona part «Ita tamen quod de cetero»	V =	156 156
V		<i>De his que clericis...</i> 1,5,2		<i>De les coses prohibides...</i> 1,5,2		«Item quod aliquis clericus»	VI	156
VI		<i>De iure sigilli...</i> 1,14,2 <i>De iure sigilli...</i> 1,14,1 <i>De his que dominum...</i> 10,6,32		<i>De tret de sagell...</i> 1,14,1 <i>De les coses que-l...</i> 10,6,32		«Item quod nos vel successores» «Item quod de carta simplicis»	VII VIII	156 156-157
VIII		<i>De dampno dato...</i> 3,11,4 <i>De his que dominum...</i> 10,6,39 <i>De notariis...</i> 4,9,11 <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,1 19		<i>De les coses que-l...</i> 10,6,39 <i>De dan donat com...</i> 3,11,2+4 <i>De les coses que-l...</i> 10,6,39 <VI <i>De notaris...</i> 4,9,11		<i>Vid. VIII</i> «Item quod nos uel officialis noster» «Item quod nos uel officialis noster», al final «et caveat sibi scriptor ipsius»	IX	157
IX		<i>De falsa moneta...</i> 9,9,3 <i>De usuris...</i> 4,10,1 6 7 <i>De inquisitionibus...</i> 9,2,3		<i>De falsa moneda...</i> 9,9,3 <i>De usures...</i> 4,10,1-3 6-7 <i>De inquisitiones</i> 9,2,3		«Item confirmamus et» «Item quod aliquis judeus»	X XI	157 157
XI		<i>De officio inquisitorum...</i> 1,28,17 <i>De his que dominum...</i> 10,6,4 <i>De fide instrumentorum</i> 4,8,2		<i>De officii de inquisitors...</i> 1,28,17 <II <i>De les coses que-l...</i> 10,6,4		«Item quod aliquis officialis qui» «Item quod aliqua carta iudeorum»	XII XIII	157 158
XIII		<i>De suffragio...</i> 4,2,9 14 <i>De furtis...</i> 6,1,2 <i>De officio sagionum</i> 1,26,5 <i>De represatis...</i> 8,4,3 6 <i>De represatiles...</i> 6 <XVI		<i>De salaris...</i> 4,2,9 <i>De furtis...</i> 6,1,2 <i>De officii de saigs</i> 1,26,5		«Item quod aliquis index noster» «Item quod aliquis judeus» «Item ad requisitionem», al final: «et quod sagio non soluat nisi» «Item quod aliquis judeus»	XIV XV XVI XVI	158 158 158-159 158-159

1292. BARCELONA, PRIMERES CORTS – CARAVNY I: 154-167 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
XVI	<i>De dilacionibus</i> 3,3,3 <i>De suffragio...</i> 4,2,20 <i>De reprasatis...</i> 8,4,7 <i>De re militari...</i> 10,1,12	<i>De dilaciones</i> 3,3,3 <i>De salaris...</i> 4,2,20 <XLI <i>De bataylla...</i> 10,1,12 <i>*De reprasaties...</i> 8,4,6	«Item si forsan conqueretur» <i>Vid. XV</i> «Item de gratia per nos et» <i>(No identificada)</i> «Item quod aliquis sagio» «Item quod nos nec nostri» «Item quod officiales nostri» «Item quod omne sacramentale» «Item quod officiales nostri» <i>Vid. XX</i> «Item quod aliquis iudex» «Item quod aliquis miles» <i>Vid. XXXIII</i> <i>Vid. XXV</i>	XVII	159
XVII	<i>De fructibus...</i> 7,2,5	<i>De fruyts...</i> 7,2,5		XVIII	159
XVIII	<i>De pena priuacionis...</i> 9,14,18 <i>De officio sagionum</i> 1,26,4 <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,16	<i>De pena de privació...</i> 9,14,18 <i>De offici de saigs</i> 1,26,4 <XLIII <i>De pena de privació...</i> 9,14,16		XIX	159
XIX	<i>De his que dominum...</i> 10,6,51 <i>De in ius uocando</i> 2,2,1	<i>De les coses que l...</i> 10,6,51 <snº <i>De citar e vocar...</i> 2,2,1 <snº		XX	159
XX	<i>De his qui reos...</i> 9,11,1	<i>De aquells qui...</i> 9,11 (i 11bis),1 <XXI		XXI	160
XXI	<i>De his qui reos...</i> 9,11,2	<i>De aquells qui...</i> 9,11 (i 11bis),2		XXI	160
XXII	<i>De his que dominum...</i> 10,6,12	<i>De aquells qui...</i> 9,11 (i 11bis),1		XXIII	160
XXIII	<i>De rusticis...</i> 10,3,3	<i>De pagesos...</i> 10,3,3		XXIV	160
XXIV		<i>*De les coses prohibides...</i> 1,27,2 <i>*De bataylla...</i> 10,1,3			
XXV	<i>De re militari...</i> 10,1,3 4	<i>De bataylla...</i> 10,1,3 4 <XXIV		=	160
XXVII	<i>De re militari...</i> 10,1,10 PT 1,19,21	<i>De bataylla...</i> 10,1,10 <Pere II - Bar - XVII PT 1,19,21		=	160-161
XXVIII	<i>De his que dominum...</i> 10,6,13	<i>De les coses que l...</i> 10,6,13		=	161
XXIX	<i>De reprasatis...</i> 8,4,2 3 8	<i>De reprasaties...</i> 8,4,2 3 <i>De fernançes...</i> 8,6,1bis		=	161
XXX	<i>De iurisdiccione...</i> 3,4,9 <i>De feudis...</i> 10,2,1	<i>De juridicció...</i> 3,4,9 <i>De feus...</i> 10,2,1 <i>*De fe e auctoritat...</i> 4,8,3		=	161
XXXI	<i>De officio uicarii...</i> 1,20,1	<i>De offici de vagner...</i> 1,20,1		=	161
XXXII	<i>De dampno dato...</i> 3,11,7	<i>De dan donat que...</i> 3,11b,7		=	161
XXXIII	<i>Que officiales regii...</i> 1,27,2	<i>De les coses prohibides...</i> 1,27,2 <XXIV		=	161
XXXIV	<i>De actionibus...</i> 4,3,1 <i>De deposito...</i> 4,11,6 <Jaume I	<i>De accions...</i> 4,3,1 <i>De deposits...</i> 4,11,6		=	161
XXXV	<i>Vbi de crimine...</i> 3,10,2	<i>En quin loch...</i> 3,10,2		=	161

1292. BARCELONA, PRIMERES CORTS – CARAVYC I: 154-167		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL							
XXXXVI	<i>De episcopis...</i> 1,4,3			<i>Dels bisbes...</i> 1,4,3	«Item quod clerici et milites»	=	161
XXXXVII	<i>De iurisdiccione...</i> 3,4,6			<i>De iurisdiccio...</i> 3,4,6	«Item uolumus, ordinamus et»	=	162
XXXXVIII	<i>De officio uicarii...</i> 1,20,15			<i>De officio de vaguer...</i> 1,20,15	«Item quod si dictus Vicarius»	=	162
XXXXIX	<i>De iurisdiccione...</i> 3,4,6			<i>De iurisdiccio...</i> 3,4,6			
	<i>De execucione...</i> 7,4,3			<i>De fer execucio...</i> 7,4,3	«Item quod portarius uel ali-		
	<i>De pignoribus...</i> 8,3,3			<i>De penyores...</i> 8,3,3	quis»	=	162
XL	<i>De iure iurando</i> 4,1,15		<i>De iurament</i> 4,1,15	«Item quod quocienscunque»	=	162	
XLII			<i>*De salaris...</i> 4,2,20	<i>Vid. XVI</i>			
XLIII	<i>De contrahenda...</i> 4,12,4			<i>De comprar...</i> 4,12,4	«Item statumus et statuimus»	=	162-163
				<i>*De officii de saigs</i> 1,26,4	<i>Vid. XVIII</i>		

1300ª. BARCELONA, SEGONES CORTS – CARAVYC I: 167-180		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL							
I	<i>De officio inquisitorum...</i> 1,28,1 11			<i>De officii de inquisidors...</i> 1,28,1 10	«Primo, quod omnis vicarius et subvicarius»	=	168
II	<i>De officio inquisitorum...</i> 1,28,1 16 17			<i>De officii de inquisidors...</i> 1,28,10 11 16 <XX 17	«Item quod omnis vicarius et subvicarius»	=	168-169
III	<i>De his que dominum...</i> 10,6,1			<i>De les coses que l...</i> 10,6,1	«Item quod aliquod officiorum predictorum»	=	169-170
IV	<i>[De celebracione...]</i> 1,9,2			<i>[De celebrar...]</i> 1,9,2	«Item quod nos et successores nostri»	=	170
V				<i>*De les coses que l...</i> 10,6,24	<i>Vid. XXXI</i>		
	<i>De deposito...</i> 4,11,3			<i>De depòsits...</i> 4,11,3	«Item quod quilibet campsor qui se abat»	=	170
	<i>De custodia...</i> 9,3,7			<i>De custodia...</i> 9,3,7			
VI	<i>De pena infamie</i> 9,13,6			<i>De pena de infamia...</i> 9,13,6			
VII	<i>*De deposito...</i> 4,11,4				<i>Vid. 1301/III</i>		
	<i>De deposito...</i> 4,11,5			<i>De depòsits...</i> 4,11,5	«Item quod omnis dita quam campsor faciat»	V - 2ª prt	170
	<i>De his que dominum...</i> 10,6,40			<i>De usuris...</i> 4,10,1-3	«Item quod statutum et ordi- naciones»	VI - 1ª prt	170-171
VIII	<i>De usuris...</i> 4,10,1 2 3			<i>De la sancta fe...</i> 1,1,4	«Item quod si iudeus vel iudea»	VI - 2ª prt	171
IX	<i>De suma Trinitate...</i> 1,1,4			<i>*De les coses que deu...</i> 10,6,4	<i>Vid. IX</i>		
	<i>De Audiencia...</i> 1,6,1			<i>De la Audiencia...</i> 1,6,1	«Item quod nos et successores nostri»	VII	171
	<i>De his que dominus...</i> 10,5,4			<i>De les coses que deu...</i> 10,5,4 <VIII			

1300 ^a . BARCELONA. SEGONES CORTS – CARAVYC I: 1.67-180 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
X	<i>De uectigalibus...</i> 4,14,7 8 <i>De iure fisci...</i> 10,4,15 <i>De his que dominum...</i> 10,6,44	<i>De vittigals...</i> 4,14,7 8 <i>De regaltes...</i> 10,4,15 <i>De les coses que l...</i> 10,6,44	«Item quod capitulum Curie Barchinone»	VIII	171-172
XI	<i>De legibus...</i> 1,10,10 <i>De his que dominus...</i> 10,5,9 <i>Que officiales regii...</i> 1,27,10 <i>De contrahenda...</i> 4,12,8	<i>De les coses que deu...</i> 10,5,9 <i>De les coses prohibides...</i> 1,27,10 <i>De comprar...</i> 4,12,8	«Item quod nos et nostri successores» «Item quod aliquis vicarius vel baiulus»	IX X	172 172
XIII	<i>De his que dominum...</i> 10,6,2	<i>De les coses que l...</i> 10,6,2	«Item quod aliquis homo non possit»	XI	172
XIV	<i>De his que clericis...</i> 1,5,3	<i>De les coses prohibides...</i> 1,5,3	«Item quod aliquis clericus»	XII	172-173
XV	<i>De uectigalibus...</i> 4,14,3 <i>De re militari...</i> 10,1,8	<i>De vittigals...</i> 4,14,3 <i>De bataylla...</i> 10,1,8	«Item quod quilibet richus homo et miles»	XIII	173
XVI	<i>Si contra ius...</i> 1,11,3 <i>De his que dominum...</i> 10,6,26	<i>Si contra dret...</i> 1,11,3 <i>De les coses que l...</i> 10,6,26	«Item quod nos vel successores nostri»	XIV	173
XVII	<i>De priuilegiis...</i> 1,13,2 <i>De his que dominum...</i> 10,6,30	<i>De priuilegis...</i> 1,13,2 <XXII <i>De les coses que l...</i> 10,6,30	«Item quod quilibet sit et debeat esse in guarda»	XV	173
XVIII	<i>De notariis...</i> 4,9,4 5	<i>De notaris...</i> 4,9,4-5 <i>De pena de privació...</i> 9,14,12bis ter	«Item quod quilibet notarius vel scriptor»	XVI	173-174
XIX	<i>Que officiales regii...</i> 1,27,7	<i>De les coses prohibides...</i> 1,27,7	«Item quod aliqua persona tenens officium»	XVII	174
XX	<i>De iudiciis...</i> 3,1,4 <i>De pignoriibus...</i> 8,3,5	<i>De iuhís...</i> 3,1,4 <i>De penyores...</i> 8,3,5	«Item quod omnis firma»	XVIII	174
XXI	<i>De officio inquisitorum...</i> 1,28,10 6	<i>*De officii de inquisitors...</i> 1,28,16 <i>De officii de inquisitors...</i> 1,28,16	<i>Vid. II</i> «Item cum in Curia Montissoni»	XIX	174
XXII	<i>Que officiales regii...</i> 1,27,10 <i>De contrahenda...</i> 4,12,8	<i>De les coses prohibides...</i> 1,27,10 <i>De comprar...</i> 4,12,8	«Item quod aliquis officialis noster»	XX	175
XXIII	<i>De contrahenda...</i> 4,12,7	<i>*De priuilegis...</i> 1,13,2 <i>De comprar...</i> 4,12,7	<i>Vid. XVIII</i> «Item quod capitulum Curie Domini»	XXI	175
XXIV	<i>De execucione...</i> 7,4,3 <i>De pignoriibus ypothecis</i> 8,3,3 <i>De his que dominum...</i> 10,6,37	<i>*De les coses que l...</i> 37 <i>De fer execució...</i> 7,4,3 <i>De penyores...</i> 8,3,3 <XLIV <i>De les coses que l...</i> 10,6,37 <XXIII	<i>Vid. XXIV</i> «Item quod capitulum Curie Barchinone»	XXII	175
XXVI	<i>De penis corporalibus...</i> 9,12,2	<i>De penes corporals...</i> 9,12,2	«Item quod aliquis homo non contempnetur»	XXIV	176

1300 ^a . BARCELONA. SEGONES CORTS – CARAVYC I: 167-180		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCIPIT		Nº A L'ED. CONSULTADA		PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
DISPOSICIÓ LEGAL											
XXVII		<i>De his que dominum...</i> 10,6,47		<i>De his que dominum...</i> 10,6,47		«Item laudamus concedimus et approbamus»		XXV - 1 ^a prt		176	
XXVIII		<i>De iure iurando</i> 4,1,2 14		<i>De iurament</i> 4,1,14		«Item quod nostri successores in comitatu»		XXV - 2 ^a prt		176	
XXX		<i>De fide instrumentorum</i> 4,8,3		<i>De fe e auctoritat...</i> 4,8,3 <1292/XXX		«Item quod pro aliquo debito non fiat»		XXVII		177	
		<i>De notariis...</i> 4,9,9		<i>De notariis...</i> 4,9,9							
		<i>Ne pro debito...</i> 4,5,2		<i>Que per deute...</i> 4,5,2							
		<i>De pena priuacionis...</i> 9,14,12		<i>De pena priuacionis...</i> 9,14,12 <1311/XXX							
XXXI		<i>De legibus...</i> 1,10,7 8		<i>De leys...</i> 1,10,7 8		«Item quod si in aliquo capitulo vel statuto»		XXVIII		177	
XXXIII		<i>De his que dominum...</i> 10,6,24		<i>De his que dominum...</i> 10,6,24 <IV				XXX		177-178	
		<i>De homicidio...</i> 9,7,5		<i>De homicidi...</i> 9,7,5 <XXXIV		«Item quod nos utemur in bonis homicidarum»		XXXI		178	
XXXIV		<i>De his que dominus...</i> 10,5,15		<i>De les coses que deu...</i> 10,5,15							
		<i>De celebracione...</i> 1,9,7		<i>De celebrar...</i> 1,9,7		«Item cum nos indixerimus Curiam»					
XXXV		<i>Ne pro debito...</i> 4,5,3 4		<i>*De homicidi...</i> 9,7,5 <i>Que per deute...</i> 4,5,3		<i>Vid. XXXIII</i>		XXXII		179	
XXXVIII		<i>De legibus...</i> 1,10,10		<i>De leys...</i> 1,10,10		«Item si debitum debetur aliqui homini»		XXXIV - 3 ^a par.		180	
XLIV		<i>De his que dominus...</i> 10,5,9		<i>De les coses que deu...</i> 10,5,9 <i>*De penyores...</i> 8,3,3		«Predictas siquidem confirmationes»					
						<i>Vid. XXIV</i>					

1300 ^a . LLEIDA		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCIPIT		Nº A L'ED. CONSULTADA		PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
DISPOSICIÓ LEGAL											
sn ^o		<i>De uerborum...</i> 6,7,3		<i>De significació...</i> 6,7,3		«Nouerint uniuersi»		sn ^o		CR-10. f. 54r / CYADC : 284-285	
		<i>Ne pro debito...</i> 4,5,2		<i>Que per deute...</i> 4,5,2							
		«Nouerint uniuersi»									

1301. LLEIDA – CARAVYC I: 180		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCIPIT		Nº A L'ED. CONSULTADA		PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
DISPOSICIÓ LEGAL											
I											
II		<i>De celebracione...</i> 1,9,2 3 4		<i>*De celebrar...</i> 1,9,4		<i>Vid. II</i>		=		185-186	
		<i>De his que dominus...</i> 10,5,1		<i>De celebrat...</i> 1,9,2 3 4 <I <i>De les coses que deu...</i> 10,5,1		«Statuimus et eciam ordinamus super capitulo quod loquitur de generali curia»					
				<i>*De leys...</i> 1,10,10		<i>Vid. XI</i>					

1301. LLEIDA – CARAVAYC I: 180 DISPOSICIÓN LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
III	<i>De deposito...</i> 4.11,3 <i>De deposito...</i> 4.11,4 <1300 ^v /VI <i>De crimine falsi</i> 9,8,8	<i>De depòsits...</i> 4.11,3 <i>De depòsits...</i> 4.11,4 <i>De crim de falsi</i> 9,8,8	«Item super capitulo facienti mencionem» «Preterea per processum factum» «Item quod aliquis campsor non teneat»	= = - 2ª part V	186-187 187 187-188
IV	<i>De deposito...</i> 4.11,2	<i>De depòsits...</i> 4.11,2	«Item ordinamus et statuimus quod bona cuiuslibet campsortis»	=	187
VIII	<i>Que officiales regiti...</i> 1,27,10 <i>De contrahenda...</i> 4,12,8	<i>De les coses prohibides ...</i> 1,27,10 <i>De comprar...</i> 4,12,8	«Item super illo capitulo generalis Curie Barchinone»	=	189
X	<i>De episcopis...</i> 1,4,7	<i>Dels bisbes...</i> 1,4,7	«Item super capitulo facto in dicta generali»	=	189-190
XI	<i>De legibus...</i> 1,10,10 <i>De his que dominus...</i> 10,5,9	<i>De leys...</i> 1,10,10 <II <i>De les coses que deu fer...</i> 10,5,9	«Item ordinamus et statuimus quod»	=	190
XII	<i>De iudeis...</i> 1,8,11 <i>De penis corporalibus...</i> 9,12,15	<i>De jueus...</i> 1,8,11 <i>De penes corporals...</i> 9,12,15	«Item ordinamus et statuimus quod quilibet»	=	190
XIII	<i>De dilacionibus</i> 3,3,8 <i>De appellacionibus...</i> 7,5,10	<i>De dilacions</i> 3,3,8 <i>De appellacions...</i> 7,5,10 <1862-1363/XII	«Item ordinamus et statuimus quod pro vitandis»	=	190-191
XIV	<i>De officio iudicis...</i> 1,21,2 <i>De fructibus...</i> 7,2,2	<i>*De appellacions...</i> 7,5,9 <i>De offic de jutge delegat...</i> 1,21,2 <XVIII <i>De fruyts...</i> 7,2,2	<i>Vid. 1362-1363/XII</i> «Item ordinamus et statuimus quod si aliquis proposuerit»	=	191
XV	<i>De his que dominum...</i> 10,6,47	<i>De les coses que l...</i> 10,6,47	«Item quod ex certa sciencia laudamus»	=	191
XVI	<i>De fructibus...</i> 7,2,3	<i>De fruyts...</i> 7,2,3	«Item statuimus volumus et concedimus quod eligantur»	=	192
XVIII		<i>*De officii de jutge delegat...</i> 1,21,2	<i>Vid. XIV</i>		
1307. MONTEBLANC – CARAVAYC I: 197-204 DISPOSICIÓN LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
III	<i>De priuilegiis...</i> 1,13,3 <i>De his que dominum...</i> 10,6,31	<i>De les coses que l...</i> 10,6,31	«Item ad supplicationem dictorum richorum hominum»	=	203
«Item supplicatis»	<i>De modo...</i> PT 5,37	PT 5,37	«Item supplicatis nobis, nomine proprio et nomine aliorum»	II	202

1311. BARCELONA, TERCERES CORTS – CARAVYCI: 205-230		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
snº								
I		<i>De suma Trinitate...</i> 1,1,2 4 6		<i>*De privilegis...</i> 1,1,3,2		<i>Vid. XV</i>	=	217
II		<i>De suma Trinitate...</i> 1,1,3		<i>De la sancta fe...</i> 1,1,2 4 6 <i>De la sancta fe...</i> 1,1,3 <III		«Nos Jacobus, Dei gratia» «Statuimus insuper»	I	218
III				<i>*De officii de saigs</i> 1,26,2		<i>Vid. XI</i>		
IV		<i>De officio inquisitorum...</i> 1,28,3 4 10 12 15 <i>De iure iurando...</i> 4,1,11 <i>De his que dominus...</i> 10,5,3 4 <i>De his que dominum...</i> 10,6,21 <i>Vnde ut...</i> 8,1,2		<i>*De la sancta fe...</i> 1,1,3 <i>De officii de inquisi-</i> <i>dors...</i> 1,28,3-4 12 15 <i>De les coses que deu...</i> 10,5,3 4 <i>De les coses que l...</i> 10,6,21 <i>De violència...</i> 8,1,2		<i>Vid. II</i> «Item ordinamus de consilio approbatione»	II	219 i ss
VI						«Item ordinamus, presente curia approbante»	IV	224-225
VII		<i>De episcopis...</i> 1,4,7 <i>Vnde ut...</i> 8,1,2 3 <i>De notariis...</i> 4,9,7		<i>Dels bisbes...</i> 1,4,7 <i>De violència...</i> 8,1,2 3 <i>De notaris...</i> 4,9,7				
VIII		<i>De iurisdiccione...</i> 3,4,2 3		<i>De iuridicció...</i> 3,4,2 3		2ª part «Item ordinamus quod capitulum generalis Curie Barchinone»	V	225
IX		<i>De his que dominum...</i> 10,6,17		<i>De les coses que l...</i> 10,6,17		«Item ordinamus quod aliquis dicti Domini Regis Petri»	VI	225
X		<i>De officio iudicum...</i> 1,19,3		<i>De officii de jutge...</i> 1,19,3		«Item ordinamus quod capitulum factum in generali curia Barchinone»	VII	225
XI		<i>De fide instrumentorum</i> 4,8,2				[sembla que sense correspondència; vid. 1292/XII]		
XII		<i>De officio sagionum</i> 1,26,2		<i>De officii de saigs</i> 1,26,2 <II		«Item ordinamus super capitulo facto per Dominum Regem Alfonsum»	VIII	226
XIV		<i>De pactis...</i> 2,5,2 <i>De arbitris</i> 2,9,1 2 <i>De executione...</i> 7,4,1		<i>De pactes...</i> 2,5,2 <i>De arbitres</i> 2,9,1-3 <i>De fer executió...</i> 7,4,1		«Item ordinamus quod capitulum factum per Dominum Regem Alfonsum»	IX	226
XV		<i>Si contra ius...</i> 1,11,3 <i>De his que dominum...</i> 10,6,26		<i>Si contra dret...</i> 1,11,3 <i>De les coses que l...</i> 10,6,26 <XVIII		«Item ordinamus et promittimus predictis omnibus et singulis»	XI	227
XVI		<i>De priuilegiis...</i> 1,13,2 <i>De his que dominum...</i> 10,6,30 <i>De feudis...</i> 10,2,5		<i>De privilegis...</i> 1,13,2 <snº <i>De les coses que l...</i> 10,6,30 <i>De feus...</i> 10,2,5		«Item ordinamus super capitulo dictie curie generalis» «Item approbamus de consilio approbatione et concensu»	XII XIII	227 227-228

131L BARCELONA, TERCERES CORTS – CARAVYC I: 205-230		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI	INCPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL							
XVII		<i>Que officiales regii...</i> 1,27,12 <i>De deposito...</i> 4,11,7		<i>De les coses prohibides...</i> 1,27,12 <i>De deposito...</i> 4,11,7	«Item ordinamus de consilio assensu et approbatione»	XIV	228
XVIII				<i>De cessió de béns...</i> 7,6,1 <i>De les coses que l...</i> 10,6,26	<i>Vid. XIX</i> <i>Vid. XIV</i>		
XIX		<i>Qui bonis...</i> 7,6,1		<i>De cessió de béns...</i> 7,6,1 <XVIII	«Item ordinamus quod omnis homo»	XV	228
XXX				<i>*De pena de privació...</i> 9,14,12	<i>Vid. 1300*/XXX</i>		
132L GIRONA – CARAVYC I: 248-272		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI	INCPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL							
I		<i>De re militari...</i> 10,1,2		<i>De bataylla...</i> 10,1,2	«Et ad supplicationem dicte Curie statuiamus»	=	258-259
II		<i>De iure iurando</i> 4,1,17 <i>De uectigalibus...</i> 4,14,2		<i>De iurament</i> 4,1,17 <i>De vittigals...</i> 4,14,2	«Item statuiamus quod Capitulum dicte Curie»	=	259
III		<i>De officio uicarii...</i> 1,20,1		<i>De officio de uaguer...</i> 1,20,1 <IV	«Item statuiamus quod Capitulum dicte Curie»	=	259
IV		<i>Si contra ius...</i> 1,11,2 <i>De his que dominum...</i> 10,6,26		<i>*De officio de uaguer...</i> 1,20,1 <i>Si contra dret...</i> 1,11,2 <i>De les coses que l...</i> 10,6,26	<i>Vid. III</i> «Item statuiamus quod capitulum factum»	=	259
V		<i>De accionibus...</i> 4,3,1 <i>De deposito...</i> 4,11,6 <Jaume I		<i>De accions...</i> 4,3,1 <i>De depositions...</i> 4,11,6	«Item statuiamus quod capitulum factum in dicta Curia Montisconi quod incipit "Item ordinamus et statuiamus quod aliqui homines"»	=	259-260
VI		<i>De his qui reos...</i> 9,11,4		<i>De aquells qui...</i> 9,11,4	«Item statuiamus quod Capitulum factum in Curia prima per nos celebrata»	=	260
VII		<i>Que officiales regii...</i> 1,27,2		<i>De les coses prohibides...</i> 1,27,2	«Item statuiamus quod Capitulum factum in dicta prima curia»	=	260
VIII		<i>De contrahenda...</i> 4,12,9 <i>[De uectigalibus...]</i> 4,14,7		<i>De comprar...</i> 4,12,9 <i>De vittigals...</i> 4,14,7	«Item statuiamus quod Capitulum factum per nos in Curia secunda celebrata»	=	260-261
IX		<i>Si contra ius...</i> 1,11,2 3 <i>De his que dominum...</i> 10,6,26		<i>*De pena de infàmia...</i> 9,13,6-7 <i>Si contra dret...</i> 1,11,2 3 <i>De les coses que l...</i> 10,6,26	<i>Vid. XIII</i> «Item statuiamus quod Capitulum factum per nos»	=	261

1321. GIRONA – CARAVYC I. 248-272 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
X	<i>De legibus...</i> 1,10,7 <i>De his que dominum...</i> 10,6,24		«Item statuiumus quod Capitulum factum per nos»	=	261
XI	<i>De homicidio...</i> 9,7,5 <i>De his que dominus...</i> 10,5,15	<i>De homicidi...</i> 9,7,5	«Item statuiumus quod Capitulum per nos factum»	=	262
XII	<i>De legibus...</i> 1,10,10 <i>De his que dominus...</i> 10,5,9	<i>De leys...</i> 1,10,10 <i>De les coses que deu...</i> 10,5,9	«Item statuiumus quod Capitulum per nos factum »	=	262
XIII	<i>De deposito...</i> 4,11,3 <i>De penis corporalibus...</i> 9,12,6 <i>De pena infamie</i> 9,13,6	<i>De depòsits...</i> 4,11,3 <i>De penes corporals...</i> 9,12,6 <XIV <i>De pena de infàmia</i> 9,13,6-7 <VIII	«Item statuiumus quod Capitulum per nos factum in Curia Ilerde»	=	262
XIV	<i>De officio iudicis...</i> 1,21,2	<i>*De penes corporals...</i> 9,12,6 <i>De officii de jutge delegat...</i> 1,21,2	<i>Vid. XIII</i> «Item statuiumus quod Capitulum per nos factum in dicta Curia Ilerde»	=	262-263
XV	<i>De officio iudicum...</i> 1,19,2 <i>De iure iurando</i> 4,1,9	<i>De officii de jutge de Cort...</i> 1,19,2	«Item statuiumus quod Capitulum per nos factum»	=	263
XVI	<i>De arbitris</i> 2,9,13 <i>De executione...</i> 7,4,1	<i>De arbitres</i> 2,9,1-3 <i>De fer executió...</i> 7,4,1	«Item statuiumus quod Capitulum factum per nos in dicta tertia curia Barchinone»	=	263
XVII	<i>Si contra ius...</i> 1,11,3 <i>De his que dominum...</i> 10,6,26	<i>Si contra dret...</i> 1,11,3 <i>De les coses que l...</i> 10,6,26	«Item statuiumus quod Capitulum»	=	263
XVIII	<i>Que officiales regit...</i> 1,27,9	<i>De les coses prohibides...</i> 1,27,9	«Item ad supplicacionem omnium predictorum»	=	264
XX	<i>De legibus...</i> 1,10,10 <i>De officio gubernatoris...</i> 1,18,4 <i>De iure iurando</i> 4,1,3 <i>De his que dominus...</i> 10,5,9	<i>De leys...</i> 1,10,10 <i>De officii de governador...</i> 1,18,4	«Item statuiumus et etiam ordinamus quod de presentii procurator»	=	264
XXI	<i>De suffragio...</i> 4,2,2	<i>De les coses que deu...</i> 10,5,9	«Item statuiumus et etiam ordinamus quod aliquis juvenis»	=	264
XXII	<i>De rusticis...</i> 10,3,7	<i>De salaris...</i> 4,2,2	«Item statuiumus et etiam ordinamus quod aliquis Rusticus borderius»	=	265
XXIII	<i>De custodia...</i> 9,3,4 <XXIV	<i>De custodia...</i> 9,3,4	«Item statuiumus et etiam ordinamus quod Carcerarii»	XXIII	265
XXIV	<i>*De custodia...</i> 9,3,4		<i>Vid. XXIII</i>	=	
XXV	<i>De re militari...</i> 10,1,5	<i>De bataylla...</i> 10,1,5	«Item statuiumus et etiam ordinamus quod si aliquis fuerit reptatus»	=	266
XXVI	<i>De iurisdiccione...</i> 3,4,5	<i>De iuridicció...</i> 3,4,5	«Item statuiumus et etiam ordinamus quod si aliquis homo»	=	266-267

1321. GIRONA – CARAVYC I: 248-272 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
XXXVII	De modo... PT 5,17 «Item statumus»	PT 5,17	«Item statumus et etiam ordinamus quod si aliquis fuerit bannitus»	=	267-268
XXXVIII	De his que dominum... 10,6,12	De les coses que l... 10,6,12	«Item statumus et etiam ordinamus ad supplicationem Curie»	=	268
XXXIX	De legibus... 1,10,10 De his que dominus... 10,5,9	De leys... 1,10,10 De les coses que deu... 10,5,9	«In super etiam statumus et volumus quod nos, et dictus inclitus infans Alfonsus»	=	268
XXX	De legibus... 1,10,10 De his que dominus... 10,5,9	De leys... 1,10,10 <XXXIX De les coses que deu... 10,5,9	«Mandantes procuratori, vicariis, curiis et universis»	XXIX 2on par.	268-269
XXXIX		*De leys... 1,10,10	Vid. XXX		
ALFONS III					
1333. MONTBLANC – CARAVYC I: 291-317 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
III	De officio inquisitorum... 1,28,8	De officii de inquisidors... 1,28,8	«Item ut dicte inquisitiones melius compleantur»	=	303
V	De officio inquisitorum... 1,28,5	De officii de inquisidors... 1,28,5	«Item ne de salariis dictorum inquisitorum»	=	303-304
VII	De officio inquisitorum... 1,28,13	De officii de inquisidors... 1,28,5	«Item ordinamus quod notarii tenentes scribanias»	=	304
VIII	De officio procuratoris... 1,23,6	De officii de procurador... 1,23,6	«Item statumus et prohibemus quod loca tenentes»	=	304
IX	De officio porteriorum... 1,25,3 De executione... 7,4,5	De officii de portefr/s... 1,25,3 De fer executio... 7,4,5	«Item ut in executionibus fieri dis modus non excedatur»	=	304-305
X	De his que dominum... 10,6,3	*De les coses que l... 10,6,25 De les coses que l... 10,6,3	Vid. XX	=	305
XI	De pena priuacionis... 9,14,7	De pena de privació... 9,14,7	«Item volumus et perpetuo ordinamus quod de cetero alii cui tenuerit officium»	=	305
XII	De officio uicarii... 1,20,2 De his que dominum... 10,6,14	De officii de vaquer... 1,20,2 De les coses que l... 10,6,14	«Item ut omnibus suscipionis affinitatis»	=	305
XIV	De his que dominum... 10,6,1	10,6,1	«Item statumus quod Capitulum factum per dictum Dominum Regem»	=	306

1333. MONTEBLANC – CARAVYC I: 291-317 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
XVI	<i>De iure fisci...</i> 10,4,3	<i>De for. dels domèstichs...</i> 3,5,2bis <i>De regaltes...</i> 10,4,3	«Item statuiamus et ordinamus quod si aliquis officialis noster regendo»	=	306-307
XVII	<i>De officio utarii...</i> 1,20,13 17	<i>De officii de vaguer...</i> 1,20,13 17 <XVIII	«Item statuiamus et ordinamus quod subbaiuli ponantur»	=	307
XVIII		* <i>De inoffusios...</i> 3,8,1	<i>Vid. XXVII</i>		
		* <i>De officii de vaguer...</i> 1,20,13	<i>Vid. XVII</i>		
	<i>De officio sagionum</i> 1,26,4	<i>De officii de saigs...</i> 1,26,4	«Item volentes capitulum editum per dictum dominum Regem»	=	307
XIX	<i>De officio sagionum</i> 1,26,7	<i>De officii de saigs...</i> 1,26,7	«Item quod de cetero sagionie non vendantur»	=	307
XX	<i>Vt omnes officiales...</i> 1,15,2 4 <i>De his que dominum...</i> 10,6,25	<i>Que tots los officials...</i> 1,15,2 4 <i>De les coses que...</i> 10,6,25 <IX	«Item ad supplicationem omnium predictorum statuiamus quod capitulum editum»	=	308
XXIII	<i>De officio iudicum...</i> 1,19,1 <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,5	<i>De officii de iudge...</i> 1,19,1 <i>De pena de privació...</i> 9,14,5 * <i>De salaris...</i> 4,2,5	«Item confirmantes statutum quo cavetur quod iudices» <i>Vid. XXIV</i>	=	309
«alias XXXIII»	* <i>De represalitis...</i> 8,4,4		<i>Vid. XXXIII</i>		
XXIV	<i>De libelli...</i> 2,3,2 <i>De suffragio...</i> 4,2,5 6	<i>De donar...</i> 2,3,2 <i>De salaris...</i> 4,2,5 6 <XXIII	«Item pro abbreviandis litibus» «Item quod iudices advocati procuratores»	XXVIII XXIV	310 309
XXV	<i>De penis corporalibus...</i> 9,12,3 <i>De his que dominum...</i> 10,6,3 <i>De suffragio...</i> 4,2,3	<i>De penes corporals...</i> 9,12,3 <i>De les coses que...</i> 10,6,3 <i>De salaris...</i> 4,2,3	«Item ordinamus quod nullus condempnetur ad mortem»	=	309
XXVI			«Item approbantes capitulum editum per dictum Dominum Regem»	=	309-310
XXVII	<i>De inofficioso...</i> 3,8,1	<i>De inoffusios...</i> 3,8,1 <XVII	«Item edicimus et ordinamus quod in illis locis»	=	310
XXVIII	<i>De appellacionibus...</i> 7,5,5	<i>De appellacions...</i> 7,5,5 <XXIX	«Item pro abbreviandis litibus»	=	310
XXIX	<i>De hereticis</i> 1,7b,2 <i>De inquisitionibus...</i> 9,2,1 <i>De falsa moneta...</i> 9,9,6	<i>De heretges...</i> 1,7b,2 <i>De inquisitionis...</i> 9,2,1 <i>De falsa moneda...</i> 9,9,3 * <i>De appellacions...</i> 7,5,5	«Item statuiamus et ordinamus quod inquisitio»	=	310
XXX	<i>De deposito...</i> 4,11,9 10 <i>De penis corporalibus...</i> 9,12,7 <i>De pena infamie</i> 9,13,7	<i>De depòsits...</i> 4,11,9-10 <i>De penes corporals...</i> 9,12,7 <i>De pena de infàmia...</i> 9,13,6-7	<i>Vid. XXVIII</i> «Statuiamus in super et ordinamus quod quicumque mercator»	=	311

1333. MONTEBLANC – CARAVYC I: 291-317		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCIPIT		Nº AL'ED. CONSULTADA		PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
DISPOSICIÓN LEGAL											
XXXXI		De notariis... 4,9,1 3		De notariis... 4,9,1 3		«Item quod nullus de cetero creetur notarius»		=			311
XXXXIII		De repesalitis... 8,4,4 <XXIII		De repesalites... 8,4,4		«Item statuiamus quod si vicarii ad instantiam creditorum»		=			312
XXXXIV		De his que dominum... 10,6,47		De les choses que-l... 10,6,47		«Item attendentes quod prutilegia antecessorum nostrorum»		=			312-313
XXXXV		De legibus... 1,10,10 De his que dominus... 10,5,9		De leys... 1,10,10		«In super etiam volumus et statuiamus quod nos et dicta illustris Regina»		=			313-314

PERE III

1344.17 DE NOVENBRE. ORDINACIONS DE LA CASA REIAL – CODOINV		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCIPIT		Nº AL'ED. CONSULTADA		PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
DISPOSICIÓN LEGAL											
Ordinacions											
		De officio cancellarii 1,16,2		De officio de canceller 1,16,2							

1350-1351. PERPINYÀ – CARAVYC I: 337-459		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCIPIT		Nº AL'ED. CONSULTADA		PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
DISPOSICIÓN LEGAL											
I		De his que dominum... 10,6,10 <1362-1363/1		De les choses que-l... 10,6,10 <1362-1363/1		«In primis siquidem ordinamus»		=			372 CR-10, f. 35r
II		De suffragio... 4,2,4		*De juheus... 1,8,5 De salaris... 4,2,4		Vid. XI «Cum non debeat per unam uiam»		=			373
III		De officio inquisitorum... 1,28,14		De officio de inquisidors... 1,28,14		«Sane, quia Constitutiones»		=			373
IV		De notariis... 4,9,2 De his que dominum... 10,6,16		*De notariis... 4,9,2 De notariis... 4,9,2 <III De les choses que-l... 10,6,16		Vid. IV «Quia subiectorum nostrorum»		=			373-374
V		De notariis... 4,9,2		De notariis... 4,9,2		«Ordinamus eciam quod si alicui»		=			374
VI		De suffragio... 4,2,7 De deposito... 4,1,8		De salaris... 4,2,7 De depositis... 4,1,8		«Denique confirmantes Capitulum»		=			374
VII		De suffragio... 4,2,10		De salaris... 4,2,10		«Ne modus excedatur»		=			374-375
IX		De tutoribus... 5,4,2		De tudors... 5,4,2		«Preterea, reiecta solemnitate»		=			375-376
XI		De iudeis... 1,8,5 De iure tirando 4,1,16		De juheus... 1,8,5 <II De iuramento 4,1,16		«Ad obviandum difficultati probationis»		=			376 / CR-10: f. 49r

1350-1351. PERPINYÀ – CARAVNY I: 337-459 DISPOSICIÓN LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
XII	<i>De edendo</i> 2,1,1 <i>De notariis...</i> 4,9,8 <i>De iure emphiteotico...</i> 4,15,8 <i>De libelli...</i> 2,3,1	<i>De exhibit...</i> 2,1,1 <i>De notariis...</i> 4,9,8 <i>De dret emphiteòtich...</i> 4,15,8 <i>De donar...</i> 2,3,1 <XXVIII	«Difficultati Notariorum quam»	=	376-377
XIII			«Quod sepe contigit ex ineptitudine»	=	377
XIV	<i>De penis corporalibus...</i> 9,12,3 <i>De his que dominum...</i> 10,6,24 <i>De homicidio</i> 9,7,2	<i>De penes corporals...</i> 9,12,3 <i>De les coses que l...</i> 10,6,24 <i>De homicidi...</i> 9,7,2	«Confirmantes Capitulum in Curia»	=	377
XV			«Insuper ordinamus et statuimus»	=	377-378
XVI	<i>De his que dominum...</i> 10,6,43 <i>De emancipacione...</i> 8,7,1	<i>De les coses que l...</i> 10,6,43 <i>De mancipació...</i> 8,7,1	(?)	=	
XVII	<i>De fide instrumentorum</i> 4,8,5 <i>De donacionibus</i> 8,9,5	<i>De fe e auctoritat...</i> 4,8,5 <i>De donacions...</i> 8,9,5	«Statuimus et eiam sancimus» «Ad tollendam omnem suspicionis»	=	378 378-379
XVIII	<i>Que officiales...</i> 1,27,8	<i>*De fe e auctoritat...</i> 4,8,2 <i>*De fe e auctoritat...</i> 4,8,7 <i>De les coses...</i> 1,27,8	<i>Vid. XXVII</i> <i>Vid. XXVI</i> «Sancimus, ordinamus vel statuimus»	=	379
XIX	<i>De notariis...</i> 4,9,6 <i>De inquisitionibus...</i> 9,2,2	<i>De notaris...</i> 4,9,6 <i>De inquistions</i> 9,2,2	«Ad occurrendum desidiè »	=	379
XX	<i>De custodia...</i> 9,3,4 <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,21 <i>De dampno dato...</i> 3,11,3 <i>De inquisitionibus...</i> 9,2,4	<i>De custodia...</i> 9,3,4 <i>De pena de privació...</i> 9,14,21 <i>De dan donat com...</i> 3,11a,3 <i>De inquistions...</i> 9,2,4 <XXX <i>*De regales...</i> 10,4,15	«Ceterum confirmantes Capitulum» «Volumus et concedimus quod» <i>Vid. XXXI</i>	=	380 380
XXII	<i>De diuersis rescriptis...</i> 1,12,4 <i>De his que dominum...</i> 10,6,29	<i>De diuerses rescripts...</i> 1,12,1 <i>De les coses que l...</i> 10,6,29	«Cum quelibet Constitutio seu lex»	=	380-381
XXIII	<i>De accionibus...</i> 4,3,2 <i>De deposito...</i> 4,11,6	<i>De accions...</i> 4,3,2 <i>De depòsits...</i> 4,11,6	«Ad evitandum occasionem faciendi»	=	381
XXIV	<i>De officio porteriorum...</i> 1,25,2 <i>De inquisitionibus...</i> 9,2,5	<i>De officii de portef[ri]s...</i> 1,25,2 <i>De inquistions...</i> 9,2,5	«Concedimus, statuimus et sancimus»	=	381
XXV	<i>De uectigalibus...</i> 4,14,2	<i>De vitrigals...</i> 4,14,2	«Volumus etiam et concedimus»	=	381-382
XXVI	<i>De fide instrumentorum</i> 4,8,7 <XXVII <i>De notariis...</i> 4,9,3 <i>De dotis promissione...</i> 5,2,1	<i>De fe e auctoritat...</i> 4,8,7 <XXVII <i>De notariis...</i> 4,9,3 <i>De prometença...</i> 5,2,1	«Ad excludendum fraudes»	=	382
XXVII	<i>De fide instrumentorum</i> 4,8,2 <i>De uerborum...</i> 6,7,4	<i>De fe e auctoritat...</i> 4,8,2 <XXVII <i>De significació...</i> 6,7,4	«Approbantur Capitulum editum»	=	382

1350-1351. PERPINYÀ – CARAVYC I: 337-459 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
XXXVII	*De fide instrumentorum 4,8,7		<i>Vid. XXVI</i>		
XXXVIII		*De donari... 2,3,1	<i>Vid. XIII</i>	=	383
XXXIX	De officio inquisitorum... 1,28,9	De officio de inquisitors... 1,28,9	«Ad hoc ut salarium inquisitorum»		
XXX		De inquisitionibus... 9,2,15	<i>Vid. XXI</i>		
XXXI	De legibus... 1,10,11 De iure fiscali... 10,4,15 De uectigalibus... 4,14,7	De leys... 1,10,11 De regaltes... 10,4,15 <XXI De vitigals... 4,14,7	«Cum secundum Constitutiones»	=	384-385
XXXIV	Solutio matrimonii... 5,3,2	Dissolto matrimonii... 5,3,2	«Et nichilominus dictam continuando»	=	394
XXXV	De uerborum... 6,7,2	De significació... 6,7,2	«Quia per aliquos trepidantes»	=	394
XXXVI	De falsa moneta... 9,9,5	De falsa moneda... 9,9,5	«Cum de valore subscriptorum»	=	394-395
XXXVII	De fide instrumentorum 4,8,6	De fe e auctoritat... 4,8,6	«Cum pridem Nos quandam»	=	394-395
XXXVIII	De iudeis... 1,8,9 Que res uendi... 4,13,2	De iudeus... 1,8,9 De comprar... 4,13,2	«Eciam ordinamus quod nullus»	=	396-397
XXXIX	De crimine falsi 9,8,5 De penis corporalibus... 9,12,16	De crim... 9,8,5 De penas corporals... 9,12,16	«Ad tollendum materiam falsandi»	=	397
XL	De crimine falsi 9,8,6,7 De penis corporalibus... 9,12,17	De crim... 9,8,6 De penas corporals... 9,12,17	«Ut occasione perpetrandi strages»	=	397-398
«Ad occurrentium»	De inquisitionibus... 9,2,2		<i>Vid. XIX</i>		

1359. CERVERA – CARAVYC II: 1-134 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
snº					
I	De penis corporalibus... 9,12,3	De regaltes... 10,4,5 De penas corporals... 9,12,3	<i>Vid. II</i> «In primis siquidem confrimantes»	=	40
II	De iure fiscali... 10,4,5	*De officii de jurats... 1,22,3 De regaltes... 10,4,5 <snº	<i>Vid. XI</i> «Preterea ordinamus quod si occasione»	=	40-41
III	De iure emphiteutico... 4,15,4 5 6 7 De iure fiscali... 10,4,5	De dret emphiteiòitch... 4,15,4-6 7	«Item ne super laudimio aut foriscapio»	=	41-42
IV	De consuetudine... 8,8,2	De consuetud... 8,8,2	«Preterea ordinamus quod si occasione»	II	40-41
V	De officio gubernatoris... 1,18,1	De officii de gubernador... 1,18,1	«Quia quorundam prelatorum»	=	43-44
			«Preterea quia per reseruaciones»	=	44-45

1359. CERVERA – CARAVYC IE: 1-134 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
VI	<i>De officio inquisitorum...</i> 1,28,2 <i>De avertis...</i> 7,3,1 2	<i>De officii de inquisitors...</i> 1,28,2 <i>De haveries...</i> 7,3,1-2	«Ordinamus eciam et sancimus»	=	45
VII	<i>De modo...</i> PT 5,5 «Deinde statuiamus» <i>De modo...</i> PT 5,12 «Deinde» <i>De deposito...</i> 4,11,3 <i>De penis corporalibus...</i> 9,12,6	PT 5,5 «D'aquí avant...» PT 5,12 <IX <i>De depòsits...</i> 4,11,3 <i>De penas corporals...</i> 9,12,6 *PT 5,12	«Item eciam statuimus et sancimus» «Deinde sancimus quod si aliqua» «Preterea confirmantes capitulum» <i>Vid. VIII</i>	=	45-46
VIII	<i>Vt omnes officiales...</i> 1,15,2 4 5 <i>De his que dominum...</i> 10,6,25 <i>De officio consultum...</i> 1,22,3	<i>Que tots los officials...</i> 1,15,2 5 <i>De les coses que...</i> 10,6,25 <i>De officii de jurats...</i> 1,22,3 <II	«Uterius confirmantes Constitutionem» «Denique confirmantes capitulum»	=	46
IX	<i>Vt aduocati...</i> 2,6a,1 <i>De iure iurando</i> 4,1,12	<i>Que advocats...</i> 2,6a,1	«Confirmantes insuper capitulum» <i>Vid. XIII</i>	=	47
X	<i>De officio portetorium...</i> 1,25,2 4 <i>De pena infamie</i> 9,13,8 <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,14 <i>De homicidio</i> 9,7,3	* <i>De pena de infàmia</i> 9,13,8 <i>De officii de portet[ri]s...</i> 1,25,2 4 <i>De pena de infàmia...</i> 9,13,8 <XII <i>De pena de privació...</i> 9,14,14 <i>De homicidi...</i> 9,7,3	«Ad reprimendum auariciam» «Preterea confirmantes Constitutionem»	=	47
XI	<i>De algutziris...</i> 9,4,1	<i>De algutzirs...</i> 9,4,1	«Ordinamus eciam et statuiamus»	=	48
XII	<i>De officio procuratoris...</i> 1,23,6 7 <i>Vnde de ui...</i> 8,1,4 <i>[De celebratione]</i> 1,9,3	<i>De officii de procurador...</i> 1,23,6 <i>De depòsits...</i> 4,11,1 <i>De fer executió...</i> 7,4,4 <i>De pignortibus...</i> 8,3,4	«Confirmantes ulterius capitulum» <i>Vid. XVIII</i>	=	49-50
XIII	<i>De deposito...</i> 4,11,1	<i>De depòsits...</i> 4,11,1	«Item eciam ordinamus quod quicunque»	=	50
XIV	<i>De execucione...</i> 7,4,4 <i>De pignortibus...</i> 8,3,4 <i>De modo...</i> PT 5,5 <i>De modo...</i> PT 5,12	<i>De fer executió...</i> 7,4,4 <i>De penyores...</i> 8,3,4	«Ordinamus preterea quod nullus» <i>Vid. VIII</i>	=	50-51
XV	«Deinde statuimus»			=	51
XVI				=	51
XVII				=	51
XVIII				=	52
XIX				=	
XX				=	
XXI				=	
XXII				=	

1362-1363. MONTSÓ. CONSTITUCIONS – PONS I GURI, 1982: 151-170 / BC, MS. 485 (SENSE NUMERACIÓ: CONSTITUCIONS NUMERADES AQUÍ PER ORDRE DE COL·LOCACIÓ) DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCP/PT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
«Si racione executionis» circa principium / «Si per rahó de execució»			<i>Vid. V</i>		
	I	<i>De diuisionibus...</i> PT 2,2,3 <i>De inpuberum...</i> 6,3,1 <i>De filijs...</i> 6,5,5 <i>De uerborum...</i> 6,7,1 * <i>De his que dominum...</i> 10,6,10 <i>De uerborum...</i> 6,7,6 <i>De his que dominum...</i> 10,6,5 <i>Ne liceat...</i> 2,7,1 <i>De his que dominum...</i> 10,6,36	<i>De diuisionibus...</i> PT 2,2,3 <i>De substitutiones...</i> 6,3,1 <i>De filijs...</i> 6,5,5 <i>De significatió...</i> 6,7,1 * <i>De his que que l...</i> 10,6,10 <i>De significatió...</i> 6,7,1 <i>De les cosas que l...</i> 10,6,5 <i>Que no sia legul...</i> 2,7,1 <i>De les cosas que l...</i> 10,6,36 * <i>De adulteris...</i> 9,6,4	=	151 /BC, ms. 485 f. 127v
II	<i>De uerborum...</i> 6,7,6 <i>De his que dominum...</i> 10,6,5	<i>De significatió...</i> 6,7,1 <i>De les cosas que l...</i> 10,6,5	<i>Vid. 1350-1351/I</i>	=	152 /BC, ms. 485 f. 127v
III	<i>Ne liceat...</i> 2,7,1 <i>De his que dominum...</i> 10,6,36	<i>Que no sia legul...</i> 2,7,1 <i>De les cosas que l...</i> 10,6,36 * <i>De adulteris...</i> 9,6,4	«Cum iurisdictionis officia continuari non debeant» «Leges romanas prohibentes cessiones fieri» <i>Vid. XI</i>	=	152 /BC, ms. 485 f. 127v
IV	<i>De dampno dato...</i> 3,11,5 <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,19	<i>De dan donat que...</i> 3,11b,5 <i>De pena de priuació...</i> 9,14,19	«Nos et primogenitus noster et omnes officiales nostri»	=	152 /BC, ms. 485 f. 127v-128r
V	<i>De diuisionibus...</i> PT 2,2,3 « Si racione executionis » circa principium	<i>De diuisionibus...</i> PT 2,2,3 « Si per rahó de execució »	«Si, racione executionis vel alia causa»	=	152-153
VI	<i>De officio iudicum...</i> 1,19,4 <i>De officio iudicum...</i> 1,19,4 <i>De officio iudicis...</i> 1,21,4 <i>De iurisdictione...</i> 3,4,2 <i>De appellacionibus...</i> 7,5,4 8 <i>De pena infamie</i> 9,13,3 <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,5 <i>De his que dominum...</i> 10,6,18	<i>De officii de iudge de Cort...</i> 1,19,4 <i>De officii de iudge...</i> 1,19,4 <i>De officii de iudge...</i> 1,21,4 <i>De iuridicció...</i> 3,4,2 <i>De appellacions...</i> 7,5,4 8 <i>De pena de infàmia...</i> 9,13,3 <i>De pena de priuació...</i> 9,14,3 <i>De les cosas que l...</i> 10,6,18	«Luxta Constitutiones editas super his per serenissimos dominos Reges»	=	153-154 /BC, ms. 485 f. 128v
VII	<i>De dilacionibus</i> 3,3,9 <i>De appellacionibus...</i> 7,5,2	<i>De dilacions...</i> 3,3,9 <i>De appellacions...</i> 7,5,2	«Infra decem dies computandos a die appellacionis» <i>Vid. IX</i>	=	154 /BC, ms. 485 f. 128v
VIII	<i>De appellacionibus...</i> 7,5,3	<i>De appellacions...</i> 7,5,3		=	154-155 /BC, ms. 485 f. 128v-129r
IX	<i>De officio inquisitorum...</i> 1,28,6 7 <i>De appellacionibus...</i> 7,5,3 <VIII	<i>De officii de inquisitors...</i> 1,28,6-7 <i>De appellacions...</i> 7,5,3 <VIII	«Iudices tabule non tenentur in aliquo obedire literis»	=	155 /BC, ms. 485 f. 129r
X	<i>De blasfemantibus...</i> 9,5,2 <i>De penis corporalibus...</i> 9,12,9	<i>De blasfemadors...</i> 9,5,2 <i>De penes corporals...</i> 9,12,9	«Qui uerba nefandissima deum omnipotentem»	=	155 /BC, ms. 485 f. 129r
XI	<i>De adulteris...</i> 9,6,4	<i>De adulteris...</i> 9,6,4 <III	«Mulieres uiles de corpore suo publice difamate in uico allicuius ciuitatis»	=	155 /BC, ms. 485 f. 129r
XII	<i>De appellacionibus...</i> 7,5,6 9	<i>De appellacions...</i> 7,5,6 <i>De appellacions...</i> 7,5,9 <1301/XIII * <i>De appellacions...</i> 7,5,10	«Constitutio edita per serenissimum dominum Iacobum» <i>Vid. 1301/XIII</i>	=	155 /BC, ms. 485 f. 129v

1362-1363. MONTÓS. CONSTITUCIONS – PONS I GURI, 1982: 151-170 / BC, MS. 485 (SENSE NUMERACIÓ; CONSTITUCIONS NUMERADES AQUÍ PER ORDRE DE COLOCACIÓ)	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
XIII	<i>De iudiciis...</i> 3,1,3 <i>De appellacionibus...</i> 7,5,7	<i>De iudis...</i> 3,1,3 <i>De appellacions...</i> 7,5,7	«Cause usque ad quinquaginta solidos inclussive»	=	156 /BC, ms. 485 f. 129v
XIV	<i>De his quibus...</i> 6,6,1 <i>De homicidio</i> 9,7,4	* <i>De homicidi...</i> 9,7,4 <i>De aqulls a qui...</i> 6,6,1 <i>De homicidi...</i> 9,7,4 <XIII	<i>Vid. XIV</i> «Maritus uxori quam occidit nec in dote ac aliis bonis»	=	156 /BC, ms. 485 f. 129v
XVI	<i>De officio portetiorum...</i> 1,25,1 2 <i>De pena infamie</i> 9,13,5 8 <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,15	<i>De officio portetris...</i> 1,25,1 2 <i>De pena infamie...</i> 9,13,5 8 <i>De pena de privació...</i> 9,14,15	«Portarii uel atzemularii aut super atzemularii»	=	156 /BC, ms. 485 f. 129v-130r
XVII	<i>Vt aduocati examinentur...</i> 2,6a,1 <i>Vt medici examinentur</i> 2,6b,2 <i>De iure iurando...</i> 4,1,12 <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,18	<i>Que advocats e metges...</i> 2,6ab,1 2,6b,2 <1289/XVII <i>De pena de privació...</i> 9,14,18	«In Ciuitatibus ac uillis Perpetiani Ceruarie et Podii Certani»	=	157 /BC, ms. 485 f. 130r-130v /CR-10, f. 38r
XVIII	* <i>De uectigalibus...</i> 4,14,2 <i>De his que dominum...</i> 10,6,8 42 43	<i>De les coses que l...</i> 10,6,8 42 43	<i>Vid. XXVIII</i> «Addendo constitucionibus factis per serenissimum»	=	157 /BC, ms. 485 f. 130v
XIX	<i>De suffragio...</i> 4,2,21 ca. «Sunt infames» - <i>De pena infamie...</i> 9,13,4 <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,13 <i>De suffragio...</i> 4,2,17	<i>De salaris...</i> 4,2,21 <i>De pena de infamia...</i> 9,13,4 <i>De pena de privació...</i> 9,14,13 <i>De salaris...</i> 4,2,17	«Notarii seu scriptores curie nostre aut primogeniti nostri»	=	158 /BC, ms. 485 f. 130v-131r
XX	<i>De suffragio...</i> 4,2,17	<i>De salaris...</i> 4,2,17	«Pro testamento seu codicillis seu donacionibus»	=	158 /BC, ms. 485 f. 131r
XXII	<i>De suffragio...</i> 4,2,18 19	<i>De salaris...</i> 4,2,18 19	«Pro instrumentis sposaliciorum sponsalium seu matrimonii»	=	159 /BC, ms. 485 f. 131rv
XXIII	<i>De foro hominum...</i> 3,5,1 3	<i>De for dels domèstichs...</i> 3,5,1-3	«Officiales nostri ordinarii cuiuslibet ciuitatis, uille»	=	160 /BC, ms. 485 f. 131v-132r
XXIV	<i>De suffragio...</i> 4,2,5 6	* <i>De pena de privació...</i> 9,14,2 <i>De salaris...</i> 4,2,5 6	<i>Vid. XXXIII</i> «Quod in sententiis condemnatoris que fuerint in Curis»	=	160 /BC, ms. 485 f. 132r
XXV	<i>De officio consultum...</i> 1,22,4 <i>Que res uendi...</i> 4,13,3	<i>De officio de jurats...</i> 1,22,4 <i>De comprar...</i> 4,13,3	«Statuimus quod mercature, altitia et galline»	=	160 /BC, ms. 485 f. 132r

1362-1363. MONTSÓ. CONSTITUCIONS – PONS I GURI, 1982: 151-170 / BC, MS. 485 (SENSE NUMERACIÓ: CONSTITUCIONS NUMERADES AQUÍ PER ORDRE DE COL·LOCACIÓ)	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
XXXVI	<i>De notariis...</i> 4,9,3	<i>De notariis...</i> 4,9,3	«Preterea sentencie Constitutionis edite per serenissimum»	=	160 /BC, ms. 485 f. 132rv
XXXVII	<i>De executione...</i> 7,4,1	<i>De fer executió...</i> 7,4,1	«Confirmantes Constitutionem editam»	=	161 /BC, ms. 485 f. 132v
XXXVIII	<i>De uectigatibus...</i> 4,14,1 <i>De uectigatibus...</i> 4,14,2 <XVIII	<i>De vittigals...</i> 4,14,1 <i>De vittigals...</i> 4,14,2	«Precipimus insuper et ordinamus quod si in priuatum»	=	161 /BC, ms. 485 f. 132v
XXXIX	<i>De suffragio...</i> 4,2,8	<i>De salaris...</i> 4,2,8	«Insuper ordinamus et statui-mus quod nullus iudex ordi-narius»	=	161 /BC, ms. 485 f. 132v
XXX	<i>De officio uicarii...</i> 1,20,1	<i>De officii de vaguer...</i> 1,20,1	«Constitutionem terciam editam per serenissimum Domi-num Regem»	=	161 /BC, ms. 485 f. 132v
XXXI	<i>De algutziris...</i> 9,4,2	<i>De algutziris...</i> 9,4,2	«Corigentes Constitutionem editam per nos in Curia Cer-varie»	=	161-162 /BC, ms. 485 f. 132v-133r
XXXII	<i>De re militari...</i> 10,1,7	<i>De bataylla...</i> 10,1,7	«Quia ut experientia nos docuit aliquid ad euitandum»	=	162 /BC, ms. 485 f. 133r
XXXIII	<i>De officio uicarii...</i> 1,20,14 18 <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,2 <i>De his que dominum...</i> 10,6,15	<i>De officii de vaguer...</i> 1,20,18 <i>De pena de privació...</i> 9,14,2 <XXIII <i>De les coses que-l...</i> 10,6,15	«Approbantur Constitutionem editam per Dominum Regem Alfonsum»	=	162 /BC, ms. 485 f. 133r
XXXIV	<i>De modo...</i> PT 5,13 - «Vt tollatur»	PT 5,13	«Vt tollatur omnis occasio malignandi»	=	162 /BC, ms. 485 f. 133rv
XXXVI	<i>De officio gubernatoris...</i> 1,18,3	<i>De officii de gubernador...</i> 1,18,3	«Denique Constitutionem editam per Dominum regem Alfonsum»	=	163 /BC, ms. 485 f. 133v
«Vt tollatur»	<i>De modo...</i> PT 5,13		<i>Vid. XXXIV</i>		
1362-1363. MONTSÓ. CAPÍTOLS DE CORT – PONS I GURI, 1982: 71-104	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
cc snº	<i>De suffragio...</i> 4,2,1 <i>De his que dominus...</i> 10,5,14 <i>De diuersis...</i> 1,12,1 <i>De his que dominum...</i> 10,6,27	<i>De salaris...</i> 4,2,1 <i>De les coses que deu...</i> 10,5,14 <i>De diuerses...</i> 1,12,1 <i>De les coses que-l...</i> 10,6,27	«Item cum per aliquos capitaneos» «Item quod uos serenissime domine et dominus dux» «Item que.l senyor rey no façe ne pluga»	(?) LI	(?) /CR-10, f. 53r 101 ²⁵ /CR-10, f. 16v

25. S'ibé el contingut coincideix, la redacció de la Constitució a l'edició de PONS I GURI (1982) i el Capítol de Cort de CR-10 és del tot diferent.

1365ª. TORTOSA, SEGONES CORTS – CYADC		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCIPIT		Nº AL'ED. CONSULTADA		PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
DISPOSICIÓ LEGAL											
cc snº		<i>De diuersis...</i> 1,12,1				«Item quod uos domine Rex et domina»		cc snº		CR-10, f. 16r /CYADC : lib. 1 tit. 10 vol. 3	
		<i>De his que dominum...</i> 10,6,27		<i>De les coses que...</i> 10,6,27							

1365ª. BARCELONA, PRIMERES CORTS – CARAVYC II: 332-483		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCIPIT		Nº AL'ED. CONSULTADA		PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
DISPOSICIÓ LEGAL											
cc snº		<i>De diuersis...</i> 1,12,1 <i>De his que dominum...</i> 10,6,27		<i>De diuerses...</i> 1,12,1 <i>De les coses que...</i> 10,6,27		«Item quod dominus Rex nec domina» «Item quel senyor Rey ne la Senyora Reyna»		LXXXVI		438 /CR-10, f. 15v-16r /CYADC : 71 (3)	
		<i>De Audiència...</i> 1,6,3		<i>De la Audiència...</i> 1,6,3		«Item quod absente domino Rege»		XCVIII		442 /CR-10, f. 4r /CYADC : 77 (6)	
		<i>De diuersis...</i> 1,12,3 <i>De custodia...</i> 9,3,3 <i>De his que dominum...</i> 10,6,28		<i>De diuerses...</i> 1,12,3 <i>De custodia...</i> 9,3,3 <i>De les coses que...</i> 10,6,28		«Item quod dominus Rex uel domina Regina» «Lo Senyor Rey, o la senyora Reyna»		C		443 /CR-10, f. 80v /CYADC : 452 (7)	
		<i>De celebracione...</i> 1,9,6 <i>De iure, fiscali...</i> 10,4,2		<i>De celebrar...</i> 1,9,6 <i>De regatíes...</i> 10,4,2		«Item cum dicta domina Regina»		CI		443-444 /CR-10, f. 11r /CYADC : 40 (8)	

1368-1369. BARCELONA, SEGONES CORTS - CARAVYC III: 34		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCIPIT		Nº AL'ED. CONSULTADA		PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
DISPOSICIÓ LEGAL											
cc snº		<i>De diuersis...</i> 1,12,1 <i>De his que dominum...</i> 10,6,27		<i>De les coses que...</i> 10,6,27		«Item quod uos serenissime domine uel domina»				34 /CR-10, f. 16r	

1372-1373. BARCELONA, TERCERES CORTS. CARAVYC III: 231-245		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RÚBRICA DEL COMPENDI		INCIPIT		Nº AL'ED. CONSULTADA		PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
DISPOSICIÓ LEGAL											
cc snº		<i>De diuersis...</i> 1,12,1 <i>De his que dominum...</i> 10,6,27		<i>De les coses que...</i> 10,6,27		«Item quod uos domine Rex uel domina»		IX		/CR-10, f. 16r	

1379-1380. BARCELONA. QUARTES CORTS – CARAVYC IV: 189-215 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº AL'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
cc snº	<i>De suffragio...</i> 4,2,8	<i>De salaris...</i> 4,2,8	«Item cum iurisperiti»		CR-10, f. 53r / CYADC : 26l
cc snº	<i>De auertis...</i> 7,3,1	<i>De haveries...</i> 7,3,1	«Item serenissime domine cum pro habendo»	XXIV	204 CR-10, f. 70v
cc snº	<i>De inquisitionibus...</i> 9,2,2	<i>De inquisitiones...</i> 9,2,2	(<i>No identiffcada</i>)		
cc snº	<i>De algutziris...</i> 9,3,5	<i>De algutzirs...</i> 9,3,5	«Item com los algutzirs» / «Item cum algutziri»		198-199 / CR-10, f. 81r / CYADC : 11l - 5
«Item quod de cetero querela»	<i>De modo...</i> PT 5,3	PT 5,3	«Item quod de cetero querela» PT		(?)

ELIONOR, CONSORT DE PERE III

1365. TORTOSA – CARAVYC II: 306-313 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº AL'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
I	<i>De filijs...</i> 6,5,6	<i>De filis...</i> 6,5,6	«Primo siquidem ordinamus quod si de patre»	=	307
III	<i>De notaris...</i> 4,9,1	<i>De notaris...</i> 4,9,1 <XXX	«Preterea declarantes Constitutionem editam»	=	307
V	<i>De contrahenda...</i> 4,12,5	<i>De comprar...</i> 4,12,5	«Postremo cum non liceat a capite membra recedere»	=	308
VI	<i>De falsa moneta...</i> 9,9,4	<i>De falsa moneda...</i> 9,9,4	«Sane licet in presenti Curia tractatum esset monetam»	=	309
VIII		<i>*De les choses que deu...</i> 10,5,9	<i>Vid. IX</i>		
IX	<i>De legibus...</i> 1,10,10 <i>De his que dominus...</i> 10,5,9	<i>De leys...</i> 1,10,10 <i>De les choses que deu...</i> 10,5,9 <VIII	«Ut autem constitutiones pre-dicte et alia in presenti Curia»	=	310-311
XXX		<i>De notaris...</i> 4,9,1	<i>Vid. III</i>		

1372, 11 DE JUNY. BARCELONA. CONCÒRDIA AMB EL CARDENAL BERTRAN DE COMENGE, LLEGAT PAPANAL PAU I TREVA – G-3, FF. 156R-157R DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIIT	Nº AL'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
<i>De modo...</i> PT 5,38	PT 5,38		«En nom de Déu sobre los pretesos»		

MARTÍ I

1409, BARCELONA [1405-1410, PERPINYÀ-SANT CUGAT-BARCELONA], CAPÍTOLS DE CORT – CARAVYC VI: 198-209		RÚBRICA DEL COMPENDI		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
I		<i>Si contra ius...</i> 1,11,4 <i>De his que dominum...</i> 10,6,35	<i>Si contra dret...</i> 1,11,4 <i>De les coses que-l...</i> 10,6,35			«Primerament Senyor que com»	=	198-199 /G-3, f. /CR-10, f. 19r /CYADC : 95
II		<i>De legibus...</i> 1,10,4 <i>De officio cancellarii...</i> 1,16,2 4 <i>De iure iurando</i> 4,1,5 <i>De his que dominum...</i> 10,6,34	<i>De leys...</i> 1,10,4 <i>De officio de canceller...</i> 1,16,2 4 <i>De jurament...</i> 4,1,5 <i>De les coses que-l...</i> 10,6,34			«Item Senyor quels Canceller e Viccanceller vostres»	=	199 /CR-10, f. 19r /CYADC : 95
III		<i>De officio cancellarii...</i> 1,16,3 <i>De his que dominus...</i> 10,5,7	<i>De officio de canceller...</i> 1,16,3 <i>De les coses que deu...</i> 10,5,7			«Item Senyor com segons la Ordinació de vostra»	=	199-200 /CR-10, f. 19v-20r /CYADC : 95
IV		<i>De iure sigilli...</i> 1,14,5 <i>De officio camarlengi...</i> 1,17,3 4 <i>De iure iurando</i> 4,1,8	<i>De officio de camerlench...</i> 1,17,3 4			«Item Senyor que vostre Prot-honotari e son Loctinent»	=	200-201 /CR-10, f. 20r /CYADC : 98
V		<i>De officio camarlengi...</i> 1,17,2-4 <i>De iure iurando</i> 4,1,7 <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,4 <VI	<i>De les coses que-l...</i> 10,6,33bis <i>De officio de camerlench...</i> 1,17,2-4 <i>De pena de infàmia...</i> 9,13,2bis <i>De pena de privació...</i> 9,14,4			«Item Senyor que alguns secretaris vostres e del dit»	=	201 /CR-10, f. 20v /CYADC : 98
VI		<i>De iure sigilli...</i> 1,14,4 <i>De officio camarlengi...</i> 1,17,1 <i>De iure iurando</i> 4,1,6 <i>De pena infamie...</i> 9,13,3 <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,3 <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,4	<i>De officio de camerlench...</i> 1,17,1 <i>De pena de infàmia...</i> 9,13,3 <i>De pena de privació...</i> 9,14,3 <i>De les coses que-l...</i> 10,6,33bis			«Item Senyor que los Camerlents»	=	201 /CR-10, f. 20r /CYADC : 97
VIII		<i>De officio procuratoris...</i> 1,23,3 <i>De appellacionibus...</i> 7,5,11	<i>De officio de procurador...</i> 1,23,3 <i>De appellacions...</i> 7,5,11			<i>Vid. V</i> «Item Senyor per toldre vexacions que d'algun temps»	=	202-203 /CR-10, f. 373 /CYADC
X		<i>De officio iudicis...</i> 1,21,3 <i>De his que dominum...</i> 10,6,18	<i>De officio de jutge...</i> 1,21,3 <i>De les coses que-l...</i> 10,6,18			«Item Senyor sie mercè vostra que a algun oficial»	=	203 /CR-10, f. /CYADC : 156
XVI		<i>De officio gubernatoris...</i> 1,18,2 <i>De iure iurando</i> 4,1,4 <i>De appellacionibus...</i> 7,5,12	<i>De officio de governador...</i> 1,18,2 <i>De appellacions...</i> 7,5,12			«Item com poc valdria»	XVII	207-208 (XVI) /CYADC: 103 (16)

FERRAN I

1413. BARCELONA [1412-1413]. CONSTITUCIONS DE LA SESSIÓ DE CORTS DE 21 DE JUNY DE 1413 [NUMERADES 1-16 CYADC] — CARAVYC XI: 219-226		Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL		INCIPIT	
RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI		
snº	<p><i>Quando Princeps...</i> 3,7,1</p> <p><i>De crimine...</i> 9,8,4</p> <p><i>De his qui reos...</i> 9,11,3</p>	<p><i>Quant lo príncep...</i> 3,7,1</p> <p><i>De crim...</i> 9,8,4</p> <p><i>De aquells qui amaguen...</i> 9,11,3</p> <p>11bis,3</p>	<p>Vid. Constitucions per íncipits [«Ne ex beneficio»]</p> <p>Vid. XVIII</p> <p>Vid. Constitucions per íncipits [«Nos Ferdinandus dei gracia» / «Quoniam ex forma»]</p>
I	<p><i>De penis corporalibus...</i> 9,12,9</p> <p><II</p> <p><i>De blasfemantibus...</i> 9,5,3 <XI</p>	<p><i>De penas corporals...</i> 9,12,9</p> <p><i>De penas corporals...</i> 9,12,9 <snº</p> <p><i>De pena de privació...</i> 9,14,17bis</p> <p><i>De blasfemadors...</i> 9,5,3 <II</p>	<p>=</p> <p>219-220 / G-3, f. 83r / CR-10, f. 82r / CYADC : 415 (1)</p>
II	<p><i>*De pena privationis...</i> 9,14,20</p> <p><i>De penis corporalibus...</i> 9,12,14</p> <p><III</p>	<p><i>*De penas corporals...</i> 9,12,10</p> <p><i>*De pena de privació...</i> 9,14,20</p> <p><i>De penas corporals...</i> 9,12,14</p> <p><III</p>	<p>=</p> <p>220 / CYADC : vol.3 (2)</p>
III	<p><i>*De penis corporalibus...</i> 9,12,9</p> <p><i>De alectoribus...</i> 3,12,3</p>	<p><i>*De leys...</i> 1,10,10</p> <p><i>*Que tots los officials...</i> 1,15,3</p> <p><i>*De blasfemadors...</i> 9,5,3</p>	<p>=</p> <p>221 / G-3, f. 48v / CR-10, f. 46v-47r / CYADC : 434 (3)</p>
IV	<p><i>*De penis corporalibus...</i> 9,12,14</p> <p><i>De legibus...</i> 1,10,10</p> <p><i>De officio gubernatoris...</i> 1,18,1</p> <p><i>De iure iurando</i> 4,1,3</p> <p><i>De his que dominus...</i> 10,5,9</p> <p><i>De officio procuratoris...</i> 1,23,5</p> <p><i>De pena privationis...</i> 9,14,8</p>	<p><i>*De jugadors...</i> 3,12,2</p> <p><i>*De penas corporals...</i> 9,12,14</p> <p><i>De leys...</i> 1,10,10</p> <p><i>De les coses que deu...</i> 10,5,9</p> <p><i>De officí de procurador...</i> 1,23,5</p> <p><i>De pena de privació...</i> 9,14,8</p>	<p>=</p> <p>221 / CYADC : 104 (4)</p>
VI	<p><i>De officio procuratoris...</i> 1,23,2</p> <p><i>De libelli oblatione</i> 2,3,3</p> <p><i>De custodia...</i> 9,3,5</p> <p><i>De pena privationis...</i> 9,14,9</p>	<p><i>De officí de procurador...</i> 1,23,2</p> <p>1,23,2 5</p> <p><i>De donar llibell</i> 2,3,3</p> <p><i>De custodia...</i> 9,3,5</p> <p><i>De pena de privació...</i> 9,14,9</p>	<p>=</p> <p>222 / G-3, f. 34v / CR-10, f. 31v / CYADC : 109 (5)</p> <p>222 / G-3, f. 34v / CR-10, f. 31v / CYADC : 109 (6)</p>

1413. BARCELONA [1412-1413]. CONSTITUCIONS DE LA SESSIÓ DE CORTS DE 21 DE JUNY DE 1413 [NUMERADES 1-16 CYADC] – CARANYC XI: 219-226	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÁG. DE L'ED. CONSULTADA
VII		*De officio de procurador... 5	[sense correspondència - Vid. V, VI]	=	222 /G-3, f. 37v /CYADC: 167 (7)
VIII	De his que dominum... 10,6,6	De les coses que l... 10,6,6	«Contra la pensa»	=	222 /CYADC: 166-167 (8)
IX	De legibus... 1,10,10 De his que dominum... 10,6,1 <IX	De les coses que l... 10,6,1 <IX	«Prohibim que tots los Officis»	=	223 /G-3, f. 53v /CR-10, f. 52r /CYADC: 267 (9)
X	De suffragio... 4,2,16	De salaris... 4,2,16	«Als scrivans»	=	223 /G-3, f. 53v /CR-10, f. 52r /CYADC: 267 (9)
XI	De his que dominum... 10,6,1	*De les coses que l... 10,6,1	Vid. VIII	=	223 /CYADC: 159 (10)
XII	Vt omnes officiales... 1,15,6	Que tots los officials... 1,15,6	«Aquells mateixs scrivans»	=	223-224 /CYADC : 159-160 (11)
XIII	De legibus... 1,10,10 Vt omnes officiales... 1,15,3	De leys... 1,10,10 <II Que tots los officials... 1,15,3 <II	«Confirmants les Constitucions»	=	224 /G-3, f. 82v /CR-10, f. 81v /CYADC : 112 (12)
XIV	De his que dominum... 10,6,25	De les coses que l... 10,6,25	«Tolents lo abus»	=	224 /G-3, f. 82v /CR-10, f. 81v /CYADC : 112 (12)
XV	De algutziris... 9,4,1	De algutziris... 9,4,1	«Tolents lo abus»	=	224 /G-3, f. 82v /CR-10, f. 81v /CYADC : 112 (12)
XVI	*De blasfemantibus... 9,5,3	*De blasfemantibus... 9,5,3	Vid. I	=	224 /G-3, f. 48r /CR-10, f. 46v /CYADC : 434 (13)
XVII	De dampno dato... 3,11,6 <XIV	De dan donat que... 3,11b,6 <XIV	«Confirmants la Constitució feta»	=	224 /G-3, f. 48r /CR-10, f. 46v /CYADC : 434 (13)
XVIII	De suffragio... 4,2,11 12	De salaris... 4,2,11 12	«Los salaris»	=	225-226 /G-3, f. 53v /CR-10, f. 52r /CYADC : 261 (14)
XIX	De pena priuacionis... 9,14,6 <XIII	De pena de privació... 9,14,6 <XIII	«Los salaris»	=	225-226 /G-3, f. 53v /CR-10, f. 52r /CYADC : 261 (14)
XX	*De dampno dato... 3,11,6	*De dan donat que... 3,11b,6	Vid. XIII	=	225-226 /G-3, f. 53v /CR-10, f. 52r /CYADC : 261 (14)
XXI	*De adulteris... 9,6,5	*De adulteris... 9,6,5	Vid. XXXV	=	226-227 /G-3, f. 40v /CR-10, f. 38v (5) /CYADC : 425 (15)
XXII	Vt nemo priuatus... 2,8,1	Que negun privat... 2,8,1	«Com a molts»	=	226-227 /G-3, f. 40v /CR-10, f. 38v (5) /CYADC : 425 (15)
XXIII	Qui non... PT 4,24	Qui non... PT 4,24	«Com a molts»	=	226-227 /G-3, f. 40v /CR-10, f. 38v (5) /CYADC : 425 (15)

1413. BARCELONA [1412-1413]. CONSTITUCIONS DE LA SESSIÓ DE CORTS DE 21 DE JUNY DE 1413 [NUMERADES 1-16 CYADC] – CARAVYC XI: 219-226 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
XVI	<i>De iure emphiteotico...</i> 4,15,2	<i>De dret emphiteòtich...</i> 4,15,2	«Als escandols»	=	227 / G-3, f. 65r / CR-10, f. 65r / CYADC : 345 (16)
1413. BARCELONA [1412-1413]. CONSTITUCIONS DEL 31 D'AGOST DE 1413 [NUMERADES 33-37 CYADC] – CARAVYC XI: 281-285 DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
XVII	<i>De legibus...</i> 1,10,5	<i>De leys...</i> 1,10,5	«Per tal que les leys»	-	281-282 / CYADC : 1 (34)
XVIII	<i>De sponalibus...</i> 5,1,2 3 <i>De filiis...</i> 6,5,4 <i>De crimine...</i> 9,8,4 <snº <i>De penis corporalibus...</i> 9,12,11	<i>De sponalles...</i> 5,1,2-3 <i>De fills...</i> 6,5,4 <i>De crim...</i> 9,8,4 <snº <i>De penes corporals...</i> 9,12,10 <I <i>De penes corporals...</i> 9,12,11bis	«Com fer e contraure»	-	284-285 / G-3, f. 67v / CR-10, f. 66v / CYADC : 352 (35)
XXI	<i>*De aleatoribus...</i> 3,12,2		<i>Vid. XXXVII</i>		
XXX	<i>De officio procuratoris...</i> 1,23,4 5 <i>De iibelli...</i> 2,3,3 <i>De inquisitionibus...</i> 9,2,6 <i>De falsa moneta...</i> 9,9,8	1,23,4 <i>De donar iibell</i> 2,3,3 <i>De inquistions...</i> 9,2,6 <i>De falsa moneda...</i> 9,9,8	<i>Vid. Constitucions per Íncipits [«Volentes nostros subditos»]</i>		
XXXIII			«Experitència nos ha mostrat»	-	285-286 / G-3, f. 85v (XXXV) / CR-10, f. 84v (XXXVI) / CYADC : 471 (36)
XXXV	<i>De adulteris...</i> 9,6,5	<i>De adulteris...</i> 9,6,5 <XIV	«Pensans que d'algun temps ençà»	-	281 G-3, f. 83v (XXXVII) / CR-10, f. 82v (XXXV) / CYADC : 418 (33)
XXXVI	<i>De penis corporalibus...</i> 9,12,12	<i>De penis corporalibus...</i> 9,12,12			
XXXVII	<i>De aleatoribus...</i> 3,12,2 <XXI <i>De pena priuacionis...</i> 9,14,20 <I	<i>De jugadors...</i> 3,12,2 <III <i>De pena de privació...</i> 9,14,20 <I	«Per obviar a tota manera de sostenir»	-	286 / G-3, f. 48r / CR-10, f. 46v / CYADC : 435 (37)

1413. BARCELONA [1412-1413]. CONSTITUCIONS PER ÍNCIPITS DE LA SESSIÓ DEL 28 D'AGOST DE 1413 [17-32 DE CYADC] – CARAVYC XI: 262-275	INCIPIT	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDI	RÚBRICA DEL COMPENDI	
sn ^o	<i>De his que reos... 9,11,3 <sn^o</i>	<i>De aquells qui amaguen... 9,11(11bis),3</i>	<i>Vid. «Nos Ferdinandus dei gracia»</i>
«Ferdinandus, Dei gracia»	<i>De modo... PT 5,38</i>	PT 5,38	«Per part de la Cort» /CYADC : 504-505 (17)
«Quereliam»	<i>Qui non... PT 4,21</i> <i>De modo... PT 5,11</i>	PT 4,21 PT 5,11	«La querela» /CYADC : 505 (17) - vers
«Et quia sepe»	<i>De modo... PT 5,23</i> <i>De modo... PT 5,22</i>	PT 5,23 PT 5,22	«Car moltas» /CYADC : 505 (18)
«Quia plerique»	<i>Qui non... PT 4,22</i>	PT 4,22	«Car molts constituïts» /CYADC : 505 (19)
«Confirmantes»			«Confirmants» /CYADC : 506 (20)
«Quia quandomque contingit»	<i>De modo... PT 5,14</i> <i>De diuisionibus... 2,2,1</i>	<i>De pena de privació... 9,14,6bis</i> PT 5,14	«Car a vegadas» /CYADC : 506 (21)
«Sicut aduersus»	<i>De modo... PT 5,3</i> <i>De modo... PT 5,18</i>	PT 5,3 PT 5,18	«En així com contra» /CYADC : 506 (22)
«Quia ad nostrum»	<i>De modo... PT 5,10</i>	PT 5,10	«Car a nostra oïda» /CYADC : 128 (23)
«Licet prebere fauorem»	<i>De modo... PT 5,39</i>	PT 5,39	«Encara que donar favor» /CYADC : lib 9 tit 4 vol 3 (25)
«Vt autem»	<i>De modo... PT 5,10</i>	PT 5,10	«Mas per tal» /CYADC : 507 (26)
[«Ne ex beneficio»]	<i>Quando Princeps... 3,7,1</i>	<i>Quant lo príncep... 3,7,1</i>	«Per ço que del benefici» /G-3, f. 45r /CR-10, f. 43r /CYADC : 199 (27)
[«Volentes nostros subditos»]	<i>De officio procuratoris... 1,23,4</i> <XXX <i>De libelli... 2,3,3 <XXX</i> <i>De inquisitionibus... 9,2,6</i> <XXX	<i>De officii de procurador... 1,23,4</i> <XXX <i>De donar libell 2,3,3 <XXX</i> <i>De inquisicions... 9,2,6 <XXX</i> <XXX	«Volents» /G-3, f. 80v /CR-10, f. 80r /CYADC : 411 (28)
[«Nos Ferdinandus dei gracia» / «Quoniam ex forma»]	<i>De his qui reos... 9,11,3 <sn^o</i>	<i>De aquells qui amaguen... 9,11</i> (11bis),3	«Car per la forma» /G-3, f. 90r /CR-10, f. 85v /CYADC : 446 (29)
«Nos Ferdinandus regii dematis» / «Nos Ferdinandus»	<i>De diuisionibus... PT 2,2,1</i> <i>Qui non... PT 4,23</i>	<i>De diuisionibus... PT 2,2,1</i> PT 4,23	«A la honor» /CYADC : 507 (30)

1413. BARCELONA [1412-1413]. CONSTITUCIONS PER ÍNCIPITS DE LA SESSIÓ DEL 28 D'AGOST DE 1413 [17-32 DE CYADC] – CARAVVC XI: 262-275		PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT
«Cum multis»	Qui non... PT 4,24	PT 4,24	Vid. XV
cc. «Curie» / «Item senyor»	De modo... PT 5,37	PT 5,37	(?)
«Item senyor» / «Item senyor com algun abús»	PT 1,21,13		(?)

1413. BARCELONA [1412-1413]. CAPÍTOLS DE CORT DE LA SESSIÓ DE CORTS DE 21 DE JUNY DE 1413 – CARAVVC XI: 233-247		PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT
IV	De uectigatibus... 4,14,1 ²⁶		«Item Senyor supplica la dita Cort que vos Senyor e la senyora Regina»
VI	De officio uicarii... 1,20,12	De officio de vaguer... 1,20,12 <C	«Item Senyor com lo nombre dels fochs»
VIII	De officio gubernatoris... 1,18,4 De iure iurando... 4,1,3	De officio de governador... 1,18,4 <IX	«Item Senyor com segons les Constitucions»
IX		De officio de governador... 1,18,4	Vid. VIII
C		*De officio de vaguer... 1,20,8	Vid. VI
c.f.	De iure iurando... 4,1,8		«Item que vos senyor façats fer e lliurar»
			243-244 / CYADC : 307 (3)
			244 / CYADC : 4, 8, vol 3 (5) / G-3, f. 27r / CR-10, f. 24v
			245 / CYADC : 104 (7) / G-3, f. 25r / CR-10, f. 21v
			247 (XII) CYADC : 1, 11, vol 3 (11)

MARIA, LLOCTINENT D'ALFONS IV

1422. BARCELONA [1421-1422. TORTOSA-BARCELONA] – CARAVVC XIII: 396-417		PÀG. DE L'ED. CONSULTADA	
DISPOSICIÓ LEGAL	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT
I	De officio cancellarii... 1,16,1 5 De his que dominus... 10,5,6	De officio de canceller... 1,16,1 5 De les coses que deu... 10,5,6	«Primerament»
II		*Que tots los officials... 1,15,7 *Que tots los officials... 1,15,8	Vid. XI Vid. c.f.
	De iurisdiccione... 3,4,3 De custodia... 9,3,8		«Volents»
			397 / CYADC : 187

26. Només el ms. C.

1422. BARCELONA [1421-1422. TORTOSA-BARCELONA] – CARAVYC XIII: 396-417		RÚBRICA DEL COMPENDI		RÚBRICA DEL COMPENDIUM		RUBRICA DEL COMPENDI		INCPIT		Nº A L'ED. CONSULTADA		PÁG. DE L'ED. CONSULTADA	
III				<i>De celebracione...</i> 1,9,5 <i>De his que dominum...</i> 10,6,23				«Ab aquesta»	=		397 / CYADC: 41		
IV				<i>[De celebracione...]</i> 1,9,2 <i>De his que dominus...</i> 10,5,1			1,9,2 <i>De les coses que deu...</i> 10,5,1	«Statum mes e ordenam»	=		398 / CYADC: 41		
V				<i>De Audiencia...</i> 1,6,2 4			<i>De la Audiencia...</i> 1,6,2 4	«Ordenam»	=		398 / CYADC: 77		
VII				<i>De iudicis...</i> 3,1,2 6			<i>De juhís...</i> 3,1,2 6	«A remoure»	VIII		400 / CYADC: 509 (7)		
VIII				<i>De algutziris...</i> 9,4,4 5			<i>De algutzirs...</i> 9,3,4 5	«La superfluitat»	IX		400-401 / CYADC: 112 (8)		
IX				<i>De iure sigilli...</i> 1,14,5 <i>De iure iurando</i> 4,1,8 <i>De suffragio...</i> 4,2,21			<i>De dret de sagell...</i> 1,14,5 <i>*De officii de camarlench...</i> 1,17,3	«Al abus»	XI		401-402 / CYADC: 73 (9)		
X				<i>Vt omnes officiales...</i> 1,15,6 <i>De his que dominum...</i> 10,6,25			<i>Que tots los officials...</i> 1,15,6 <i>De les coses que l...</i> 10,6,25	«Aqueils mateixs»	XII		402 / CYADC: 160 (10)		
XI				<i>Vt omnes officiales...</i> 1,15,7 <i>De his que dominum...</i> 10,6,25			<i>Que tots los officials...</i> 1,15,7 <II <i>De les coses que l...</i> 10,6,25	«Tolent lo abus»	[XIII]		402-403 / CYADC: 98 (11)		
XII				<i>De his que dominum...</i> 10,6,3 9 13 14			<i>De les coses que l...</i> 10,6,3 9 13 14	«Com segons»	[XIV]		403-404 / CYADC: 153 (12)		
XIII				<i>De ordine iudiciorum</i> 3,2,2			<i>De orde de juyjs...</i> 3,2,2	«Per donar obra»	[XV]		404-405 / CYADC: 3 tit. 8 vol. 3 (13)		
XV				<i>De officio consulum...</i> 1,22,6 <i>De officio posanderiorum</i> 1,24,1			<i>De officii de jurats...</i> 1,22,6 <i>De officii de posanders</i> 1,24,1	«Als posaders»	XVII		405-406 / CYADC: 144 (15)		
XVI				<i>De accionibus...</i> 4,3,1 ²⁷ <i>De fide instrumentorum</i> 4,8,7 ²⁸				«A la conditio»			406 (?) / CYADC: 285 (16)		
XVII				<i>Vt advocati...</i> 2,6a,2 <i>De iure iurando</i> 4,1,12			<i>Que advocats...</i> 2,6a,2	«Assats es cosa ridiculosa»	[XIX]		406-407 / CYADC: 172 (17)		
XXIV				<i>De algutziris...</i> 9,3,3			<i>De algutzirs...</i> 9,3,3	«Mes avant»	XXVI		412 / CYADC: 112 (24)		
[XXV]				<i>De modo...</i> PT 5,38			PT 5,38	«La rigor»	XXVII		412-413 / CYADC: 422 (25)		
XXVI				<i>De officio procuratoris...</i> 1,23,1 <i>De libelli...</i> 2,3,3 <i>De iure iurando</i> 4,1,10			<i>De officii de procurador...</i> 1,23,1 <XXXVI <i>De donar libell</i> 2,3,3	«Per repos»	XXVIII		413-414 / CYADC: 109 (26)		

27. Només el ms. C.

28. Només el ms. C.

1422. BARCELONA [1421-1422. TORTOSA-BARCELONA] – CARAVYC XIII: 396-417	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL					
XXXVII	<i>De legibus...</i> 1,10,12	<i>De leys...</i> 1,10,12	«Lo fruyt de las leys»	XXIX	414-415 / CYADC : 45 (27)
XXXVIII	<i>De his que dominum...</i> 10,6,11	<i>De les coses que...</i> 10,6,11	«Contra Constitucions»	XXX	415 / CYADC : 164-165 (28)
XXXIX	<i>De officio iudicis delegati</i> 1,21,5 <i>De his que dominum...</i> 10,6,19	<i>De offici de jutge...</i> 1,21,5	«Item per toltre vexations»	XXXI	415-416 / CYADC : 165 (29)
c.f.	<i>Vt omnes officiales...</i> 1,15,8 <i>De his que dominum...</i> 10,6,25	<i>Que tots los officials...</i> 1,15,8 <II <i>De les coses que...</i> 10,6,25	«Per proveir»		CYADC : 161 (30)
XXXVI	<i>De modo...</i> PT 5,38	<i>*De officii de procurador...</i> 1,23,1 PT 5,38	<i>Vid. XXXVI</i> <i>Vid. [XXXV]</i>		
«La rigor»					

ALFONS IV

1432. BARCELONA – CARAVYC XVII: 179-199	RÚBRICA DEL COMPENDIUM	RÚBRICA DEL COMPENDI	INCIPIT	Nº A L'ED. CONSULTADA	PÀG. DE L'ED. CONSULTADA
DISPOSICIÓ LEGAL					
«Les causes»	<i>De iurisdiccione...</i> 3,4,5 ³⁰		«Les causes»	I	CYADC : 200
«in nouella constitutione»	<i>De diuersis rescriptis...</i> 1,12,1 ³⁰		«Com sobre la conservació dels censals morts»	IV	CYADC : 384-386

29. Només el ms. E.

30. Només el ms. C.

INDEX NOMINUM

- AGRAMUNT, Esteve d': 32 n. 116, 35 n. 132
 AGUSTÍN, Antonio: 36 n. 140, 54
 ALEMANY DE CERVELLÓ, Guerau: 26 n. 84
 AIGÜES, Francesc de: 23 n. 59
 ALFONS, infant / el magnànim, *vid.*
 ALFONS IV
 ALFONS III: 51 n. 197
 ALFONS IV o ALFONS el Magnànim o l'infant: 13, 17 n. 28, 21 i n. 45, 25, 27 i n. 89, 29 i n. 96, 30-33 n. 122, 34 i n. 125, 55 n. 205, 60, 61
 Amposta: 26 n. 84
 ANGELINA: 20, 22 n. 50
 Aragó: 17 n. 27-28, 49, 55
 Arles: 26 n. 84
 Avinyó: 16 i n. 18
 AVINYÓ, Antoni (d'): 26 i n. 84
 Badalona: 24 n. 67, 27
 Balaguer: 16 n. 21, 29, 31, 33, 35
 Banyoles: 26 n. 84
 Barcelona: *passim*
 Basilea: 23 n. 64
 BASSET, Francesc: 7, 13, 14 n. 6, 24 i n. 70, 30 n. 104, 33, 35, 39, 40 n. 163 i 168, 42, 44
 BASSET, Pere: 30 n. 103, 35 n. 132
 BELLMUNT, Joan de: 36 n. 137, 37 i n. 142 i 145, 38 i n. 149, 39, 40-43
 BENET XIII: 22 i n. 55-56, 25 n. 78, 35 i n. 132
 BERTRAN, Andreu: 24 n. 70
 Besalú: 22 i n. 46, 23 i n. 60 i 63
 BIURE, Andreu de (cavaller diputat): 26-27
 BIURE, Arnau de (abat de Sant Cugat): 41 n. 172
 BÓIXOLS, Ramon de: 15 n. 15
 BORDILS, família: 17, 23
 BORDILS, força dels: 17
 BORDILS, Bernat de (sogre de Narcís de Sant Dionís): 15
 BORDILS, Guillem de: 26 i n. 80
 BORDILS, Margarida: 15-17 n. 25, 19
 BORDILS, Bernat de, dit de SANT DIONÍS: 17 i n. 27, 19, 26 n. 81
 BORDILS I DE SANT DIONÍS, Antoni Dalmau de: 16 n. 24, 17, 19
 BORDILS, Hèctor-Bernat de, *vid.* SANT DIONÍS, àlies Bordils, Hèctor-Bernat de
 BORDILS, Leonart Dalmau de, *vid.* SANT DIONÍS, àlies Bordils, Leonart Dalmau de
 BRUNISSEDA: 15, 17 n. 25
 BURGUÈS, Francesc: 32 n. 116, 34 n. 126, 35 n. 132
 BURGUÈS, Gregori: 32 n. 116, 35 n. 132
 Caça: 15
 CALLÍS, Jaume: 7, 13, 14 n. 6, 33, 35 i n. 132, 37 i n. 142-143, 38 i n. 152, 39 n. 157, 41-42, 44, 48
 CANYELLES, Nicolau de: 21 n. 39
 Capella, parròquia de: 23 n. 58
 CARBONELL, Pere Miquel: 41 i n. 172, 59, 380 n. 8
 CARDONA, Esperandéu: 21 n. 39, 35 n. 132
 CASANOVA, Joan de: 23
 CASES, Gil de: 39 n. 159, 41, 43
 CASTELLBISBAL, Dalmau de: 31 i n. 112, 35
 Castelló: 17 n. 25
 CASTELLÓ, Francesc: 25 n. 72
 Catedral de Barcelona, *vid.* Santa Eulàlia, catedral de
 CATERINA, *vid.* SANTCELONI, Caterina
 CAVALLERIA, Joan: 27
 CENTELLES, Gilabert de: 26 n. 84, 32 n. 116, 38 n. 151

- Cerdanya: 22 i n. 46
 CERVELLÓ *vid.* Guerau Alemany de Cervelló
 Cervera: 15 i n. 14
 Codi de JUSTINIÀ: 13, 31, 37, 38, 44-45, 49-51 i n. 198, 59 n. 217
 COLOM, Ferran: 55
 COMELLES, Joan: 27 n. 91
Compendium / Compendi: passim
 Compilació: *passim*
 Comte d'Urgell, *vid.* Jaume II d'Urgell
 Constança: 17 n. 28
 Còrsega: 21 n. 45
 CRUÏLLES, Berenguer de: 16 n. 18
 CRUÏLLES, Bernat de: 32 n. 116
 CRUÏLLES, Pere Galceran de: 26 n. 84
 ÇA-PILA, Antoni Jaume: 59
 ÇAPILA, Bernat: 26-27
 DESFAR, Joan: 25
 DESPLÀ, Francesc: 26 n. 84
 DESPLÀ, Joan: 30 n. 103 i 105, 40, 43
 DESPONT, Bernat: 35 n. 132
 DESVALLS, Joan: 24 n. 70
 EIMERIC, Nicolau d': 16 n. 18
 ELIONOR D'ARAGÓ: 51 n. 197
 ELIONOR D'URGELL: 21 n. 40
 Empúries: 14, 24 i n. 66
 ERILL, Joan Roger d': 26 n. 84
 Estany, Monestir de l': 25 n. 72
 ESTRUCETA, filla de Lluís ESTRUÇ: 19
 ESTRUÇ, Lluís: 19
 FABRÉ, JAUME: 30 n. 103
 FANGAR, Bartomeu: 27
 FERRAN I: 13, 29, 30 i n. 104-106, 31 i n. 109-110, 32 i n. 118-119, 33 i n. 122, 34 i n. 125, 35, 46 i n. 183, 47-48, 51 n. 197
 FERRAN II o l'infant FERRAN: 22
 FIVALLER, Joan: 31 n. 112
 FIVALLER, Ramon: 30
 Flix, castell i lloc de: 16 n. 21
 Força Vella de Girona: 22
 Fraga: 16-17
 GALLINERS, Pere de: 32 n. 115, 35 n. 132
 GARCIA, Diego: 37 i n. 147, 38 i n. 149 i 152, 39-40 i n. 168, 42-43, 48
 Gènova: 26
 GIRARD, Jaume: 24
 Girona: *passim*
 GUALBES, Baltasar de: 25
 GUALBES, Bernat de: 30 n. 103
 GUALBES, Ferrer de: 29 n. 97, 32 n. 116
 GUALBES, Lluís de: 26 n. 84
 Gualter, monestir de: 35 n. 132
 GUILLEM, abat del monestir de l'Estany: 25 n. 72
 HOSTALRICH, Berenguer d': 30 n. 104
Ius commune: 28 i n. 94-95, 45
Ius proprium: 28 i n. 95
 JAUME I: 51 n. 197
 JAUME II: 51 n. 197, 59
 JAUME I D'URGELL: 15
 JAUME II D'URGELL: 29
 JOAN I: 16, 18, 37 n. 147, 42, 51 n. 197
 JOANA ENRÍQUEZ: 22
 JUSTINIÀ, *vid.* Codi de JUSTINIÀ
 LUNES, Bernat: 16 n. 19
 Lleida: 16 i n. 16, 21-23 i n. 58-60, 24 n. 70, 33, 35 n. 132
 Llimiana: 27 n. 90
 LLOBERES, Joan: 17 n. 29
 LLULL, Lluís: 59 n. 222
 LLULL, Pere: 59 n. 222
 LLULL, Romeu: 59 i n. 222
 MALLA, Felip de: 25 i n. 78
 Mallorca: 23 i n. 58, 24, 27
 MARC, Jaume: 25 n. 72, 26 n. 84
 MARC, Lluís: 26 n. 84
 MARGARIT, Francina o Francesca: 18-19

- MARGARIT, Joan: 18 n. 37
MARGARIT, Joan de: 24 n. 66
MARIA, esposa de Dalmau de Sant Dionís donzell: 20
MARIA, reina: 13, 17 n. 28, 23 n. 60 i 63, 26 i n. 83, 27, 46, 47
Marsella: 22 n. 55
MARTÍ I L'HUMÀ: 16 n. 23, 21 i n. 39, 29-30, 38, 42, 46, 51 n. 197
MARTÍ V, papa: 17 n. 28
MIERES, Gaspar: 59
MIERES, Tomàs: 14 i n. 6, 21 n. 41, 24 n. 66, 49-50 i n. 196, 59 i n. 219
MIQUEL, Narcís: 25
MIRÓ, Elionor o Elionora: 20, 22 n. 49
MIRÓ, Pere: 22 n. 49
MISNA, Martí: 40-41, 43
MONELLS, Joan: 19
Montblanc: 16 i n. 16
MONTRODÓ, Arnau de: 15 i n. 9
Montpeller: 15 n. 12
Montserrat: 26, 31 i n. 112, 35
Montsó: 26, 38 n. 150, 46
MONTSONÍS, Pere de: 16 n. 21
MONTBUÍ, Berenguer de: 26 n. 84
Nàpols: 21 n. 45, 55 n. 205
Nova Compilació, la: 45
OLMS, Berenguer d': 32 n. 116, 34 n. 126
ORTIGUES, Jofré d': 21 n. 40
PALAU, Pere: 38 n. 148, 42
Palau, castell (o lloc) de: 23 n. 60
Palau de Lorta (Palau de l'Horta o Pala-
uet): 23 n. 58
PALOMAR, Joan de: 18 i n. 38, 22 n. 46, 25
i n. 78, 26 i n. 81, 27 n. 90-91
PAPA LUNA, *vid.* Benet XIII
PAPIOL, Ramon dez: 25 n. 79
PAU, Guillem de: 26 n. 84
PAU I DE FOIXÀ, Bernat de: 24
PAYRÓ, Gaspar: 27 n. 89
PERE BUÇOT, Guillem de: 25 n. 72
PERE EL CERIMONIÓS, *vid.* Pere III
PERE III: 15 i n. 14-15, 16, 18, 28 i n. 93, 37
n. 147, 38, 42-43, 46 n. 183, 51 n. 197
PERE, Bonanat: 7, 13, 14 n. 6, 30 n. 103-
104, 31 i n. 112, 33, 35 i n. 132, 38, 42,
44
PERE, Gabriel de: 27 i n. 91
PERELLÓS, Ramon de, vescomte de Roda:
24 n. 70, 32 n. 116
Perpinyà: 24 n. 67, 27, 38 i n. 149, 40
PERPINYÀ, Caterina: 19
Petra: 24, 27
PINÓS, Joana o Joanota: 18-19, 26 n. 81
Ponça: 26
PONT, PERE: 19
POPAS, Girau o Guirau: 39 n. 154, 42
PORTA, FRANCESC: 20
POU, Pere dez: 39 n. 159, 43
PRADES, Joan de: 32 n. 116
PRAT, Pere de: 15 n. 15
PUIG, Auda: 15, 19
REGASSOL, Pere: 13, 14 n. 6, 31 n. 112, 32
n. 115, 35 i n. 132, 37 i n. 143, 42
RENAT D'ANJOU: 27
REVAT, Francesc de: 20
Ribagorça: 23 i n. 60, 24 i n. 71
RICESN, Francesc: 38 n. 148
RIPOLL, Bartomeu: 40, 41, 43
RODA, vescomte de, *vid.* PERELLÓS,
Ramon de
Redempció del patrimoni reial: 28-29 i
n. 99, 30 n. 104, 31
Regalies: 32-33
ROCA, Arnau de: 24 n. 66
ROCABERTÍ, Gaufred de: 15 n. 11
ROS, Joan: 32 n. 115, 38 n. 151
Sa Costa, família: 15 n. 13

- SAGARRIGA, Pere: 32 n. 116, 34 n. 126
 Sagramental: 29 i n. 99
 SALA, Jaume: 43
 SALVADOR, Simó: 24
 Santa Eulàlia, catedral de : 26-27, 37
 Santa Maria del Pi, església: 27, 39
 SANTCELONI, Antoni Francesc de: 18-19
 SANTCELONI, Caterina de: 18-19
 SANTCELONI, Felip de: 18 i n. 38, 19, 26 n. 81
 SANTCELONI, Francesc de (pare): 17 i n. 33, 18-19
 SANTCELONI, Francesc de (fill): 17, 19
 SANTCELONI, Francesc Pere o Pericó de: 18-19
 SANTCELONI, Francina de: 18-19
 SANTCELONI, Guillem de: 18-19
 SANTCELONI, Jaume Francesc de: 19
 SANTCLIMENT, Francesc de: 16 n. 21
 Sant Cugat: 21 i n. 44, 23 n. 59, 24, 33 n. 124, 37 n. 147, 41 n. 172
 SANT DIONÍS, Auda de (filla de Narcís de Sant Dioní, s. XIV): 16, 19, 26 n. 81
 SANT DIONÍS, Beatriu de: 20-21 n. 42
 SANT DIONÍS, dit de Bordils, Bernat de, *vid.* BORDILS, Bernat de
 SANT DIONÍS, Bernat de (fill de Narcís de Sant Dionís cavaller): 20, 22
 SANT DIONÍS, Bernat de (fill de Pere de Sant Dionís): 20
 SANT DIONÍS, Dalmau de (s. XIV): 16 i n. 22-23, 18-19
 SANT DIONÍS, Dalmau de (s. XV): 16, 18, 20-21 i n. 39-41 i 43, 27 n. 90
 SANT DIONÍS, Dalmau Gabriel: 20, 22
 SANT DIONÍS, Elionor: 20, 22
 SANT DIONÍS, Francesc de: 19
 SANT DIONÍS, Francesca de: 16, 18-19, 26 n. 81
 SANT DIONÍS, Francina (testament de Narcís de SANT DIONÍS cavaller): 20
 SANT DIONÍS, Guerau de: 15 i n. 9-13, 19
 SANT DIONÍS, àlies Bordils, Héctor-Bernat de: 16 n. 24, 17, 19
 SANT DIONÍS, àlies Bordils, Lleonart Dalmau de: 17, 19
 SANT DIONÍS, Joan de: 17 i n. 27, 19
 SANT DIONÍS, Iolanda o Violant de: 20
 SANT DIONÍS, Isabel de: 20-21, 27 n. 90
 SANT DIONÍS, Margarida de: 18-19, 26 n. 81
 SANT DIONÍS, Narcís de (s. XIV): 15 i n. 13-15, 16 i n. 19, 19-20
 SANT DIONÍS, Narcís de, canonge (s. XV): *passim*
 SANT DIONÍS, Narcís de, cavaller (s. XV): 20-21 i n. 43-45, 22 i n. 46 i 48
 SANT DIONÍS, Pere de: 20-21, 22 i n. 50
 SANT DIONÍS, Ramon de: 15
 SANT DIONÍS, Violant de, *vid.* SANT DIONÍS, Iolanda de
 Sant Feliu de Girona, església de: 22 n. 54, 23
 Sant Just: 27
 Sant Llorenç: 24, 27
 SANT MIQUEL, Bernat: 17 n. 27
 SANT MIQUEL, Sibilla: 19
 Sant Pere de Petra: 23
 Saragossa: 16 n. 23, 17 n. 29, 27
 Sardenya: 21 n. 45, 30 i n. 104, 31
 SARRIERA, Arnau: 19, 26 n. 81
 SARRIERA, Bernat: 19, 26 i n. 81
 SARRIERA, Guillem (de): 19
 SEGUER, Jaume: 40, 43
 SENTMENAT, Galceran de: 25 n. 76
 SIBILLA, esposa de Bernat de BORDILS dit de SANT DIONÍS: 17 i n. 27, 19
 SITJAR, Berenguer: 19
 SITJAR, Pere: 21 n. 41

- Siracusa: 20, 22
SOLZINA, Andreu: 27 n. 90
Sometent: 29, 30 n. 103
SOS, Leonard de: 30 n. 104
Summula: 14, 49, 50 i n. 196
Tarragona: 16 i n. 16, 30 n. 104, 34 n. 126
TEIXIDOR, Bartomeu: 39, 41-42
Tordera: 22 n. 54
TORRES, Antonio de: 21 n. 40
Tortosa: 16 i n. 16, 21 i n. 44, 23 n. 59, 24,
33 n. 124, 37 n. 147
Ullà: 15 n. 9
Ullastret, parròquia d': 23 n. 58
Urgell: 23
VAIOL, Francesc: 17 n. 25
València: 17 n. 28, 25
VALLGORNERA, Jaume de: 18, 19
VALLSECA, Jaume de: 16 n. 19
VALLSECA, Guillem de: 15 n. 12, 16 n. 19
VERDAGUER, Bernat: 17 n. 29
VIA, Caterina de la: 20
VIA, Francina de la: 20
VIA, Franciscó de la: 20
VIA, Francesc de la, mercader: 20-21 i
n. 43, 27 n. 90
VIA, Francesc de la, poeta: 21 n. 43
VIA, Joan de la: 20, 27 n. 90
VIA, Nicolau de la: 20
VIA, Violant de la: 20
VIDAL, Francesc o Franci: 26
VIDAL, Narcís: 26 i n. 81
VIDAL, Pere: 26
VILAFRANCA, Bertran de: 25 n. 72,
26-27
Vilafranca del Penedès: 27, 33 n. 120
VILALBA, Marc de: 30 n. 104, 31 i n. 112,
35
VILANOVA, Joan de: 23
VILARAGUT, Joan de: 26 n. 84
VILAREMANY, Arnau de: 26 n. 84
VILARIG, Gaufred: 18-19
VINYALS, Gaspar: 25 n. 75
Xàtiva: 25 n. 78

INDEX LEGUM AC CURIARUM³¹

[USATGES]

Iudicia Curie, Usatge: 34 n. 127
Iudicium in Curia datum, Usatge: 26, 34
Princeps namque, Usatge: 33, 35, 37 n. 147

[LEGISLACIÓ DE CORTS I REIAL I ALTRA NORMATIVA GENERAL]

1210 [pragmàtica] *Quoniam digne*: 30
 1283/XIV *Item statuimus, uolumus et ordinamus*: 33
 1344 *Ordinacions de la casa reial del rei Pere III*: 28
 1405-1410 cc [no oferts ni atorgats] *Capítols de justícia e altres ordinacions*: 28 i n. 93 i 95
 1410 (3 de maig) [privilegi]: 34 n. 130
 1413/XV *Com a molts*: 30
 1413/XVI *Als escàndols via precloents*: 30
 1413/XVII *Per tal que les leys*: 13, 28, 32-34 i n. 128 i 130, 35, 37 n. 142, 38, 45-46, 48
 1413/cc III: 30
 1413/cc IX *Item Senyor com los Usatges*: 28, 30, 48
 1413/cc XI *Item que vos Senyor e el dit Primogènit manets*: 48-49
 1413 [Capítol del redreç o del General] *Carta del Poder dels Diputats*: 31, 33-37 i n. 142, 38, 40
 1419/cc XVI *Item Senyor com poc valdria*: 25
 1422/XVII *Assats és cosa ridiculosa*: 40 n. 164, 47

1422/XXVII *Lo fruyt de les leys*: 34 n. 131
 1432/IV *Nouella*: 60
 1461 *Concòrdia de Vilafranca del Penedès*: 33 n. 120

[CORTS]

1173 *Fondarella (Diuinarum)*: 23 n. 63
 1311 *Barcelona*: 59
 1359 *Cervera*: 15
 1362-1363 *Montsó*: 38 n. 150, 46
 1364-1365 *Barcelona-Lleida-Tortosa*: 15-16
 1370-1371 *Tarragona-Montblanc*: 16
 1379-1380 *Barcelona*: 16
 1405-1410 *Perpinyà-Sant Cugat-Barcelona*: 17 n. 26, 28
 1412-1413 *Barcelona*: 7, 13-14, 17 n. 26, 17 n. 33, 21, 24 n. 66, 28-29 i ss.
 1419-1420 *Sant Cugat-Tortosa*: 21 i n. 44, 33 n. 124, 37 n. 147
 1421-1423 *Tortosa-Barcelona*: 13, 21, 47
 1432 *Barcelona*: 13, 60
 1435 *Montsó*: 26
 1436-1437 *Barcelona*: 26
 1440 *Lleida*: 21
 1449-1453 *Perpinyà-Vilafranca del Penedès*: 24 n. 67, 27
 1455 *Barcelona*: 27

31. Tant aquest índex com l'anterior només es remeten a l'estudi introductori.

BIBLIOGRAFIA

ARXIUS (AMB ABREVIATURA) I FONTS MANUSCRITES**ACA = Arxiu de la Corona d'Aragó.**

Generalitat, Cauteles i albarans, volums N-456, N-508, N-509.

Generalitat, Escrivania Major, lletres trameses, volums N-624, N-637, N-638, N-639, N-641.

Generalitat, Processos judicials seguits davant del Consistori etc., sèrie G-232.

Generalitat, Escrivania major, sèrie V-105.

Generalitat, Pergamins.

Cancelleria Reial, Registres.

A = Generalitat, Còdex 1 [*Compendi de les Constitucions de Catalunya*. Narcís de Sant Dionís].

CR-10 = Casa Reial, Còdex 10.

G-2 = Generalitat, Còdex 2.

G-3 = Generalitat, Còdex 3.

G-4 = Generalitat, Còdex 4.

ACB = Arxiu Capitular de Barcelona.

Liber camissae resolutionum capitularium.

ACL = Arxiu Capitular de Lleida.**ADG = Arxiu Diocesà de Girona.**

Volum D-188 de manual de Collacions.

Volum D-190 de manual de Collacions.

Volum U-68 de lletres episcopals.

Llibre 1-2 de Registre d'itineris.

AHG = Arxiu històric de Girona

Notaria 2, Volums 47, 255, 272.

AHPB = Arxiu històric de Protocols de Barcelona.

Pere Soler, *Primus liber testamentorum* 1426-1443.

Bartolomé Fangar, *Primus liber testamentorum* 1430-1476.

ANC = Arxiu nacional de Catalunya.

1-167, llinatge de Sentmenat, marquesos de Castelludosrius.
Arxiu notarial de Girona.

ASB = Archivio di Stato di Bologna.

Liber secretus iuris pontificii (o canonici). 126. [1377-1528].

Biblioteca capitular de la Seu d'Urgell.

Ms. 2105.

BC = Biblioteca de Catalunya.

Ms. 485. Miscel·lània de textos històrics i jurídics [1450-1550].

Ms. 832.

Ms. 2000, secció 3. Serra i Postius, Pere. *Adiciones y advertencias sobre algunas equivocaciones que parece se hallan en la biblioteca de Nicolás Antonio*.

Biblioteca Colombina de Sevilla.

Ms. 5-5-31.

Real Biblioteca del Monasterio de El Escorial.

Ms. E-II-13.

BIBLIOGRAFIA IMPRESA

- ABADAL Y VINYALS, Ramon d' (1926-1955). *Catalunya carolíngia*. Barcelona: Institut d'Estudis catalans.
- (1987). *Pere el Cerimoniós i els inicis de la decadència política de Catalunya*. Barcelona: Edicions 62.
- ABADAL Y VINYALS, Ramon d' - RUBIÓ I BALAGUER, Jordi (1910). «Notes sobre la formació de les compilacions de “Constitucions i altres Drets de Catalunya” i de “Capítols de Corts” referents al General». *Estudis universitaris catalans*. Núm. 4, pp. 409-445. [Dóno pàgines d'una separata: pp. 3-39.]
- AGUILAR PIÑAL, Francisco (1983). *Bibliografía de autores españoles del siglo XVIII. Tomo VI. N-Q*. Madrid: CSIC.
- AGUSTÍN, Antonio (1772). *Antoni Augustini archiepiscopi tarraconensis opera omnia quae multa adhibita diligentia colligi potuerunt*. Vol. VII. Lucae: Typis Josephi Rocchi.
- ALBERNI, Anna (2003). *El Cançoner Vega-Aguiló (BC ms. 7 i 8): estructura i contingut*. Barcelona: Universitat de Barcelona. (tesi doctoral.)
- ALCINA ROVIRA, Juan Francisco - FRANCISCO, Juan (2007). *La biblioteca de Antonio Agustín: los impresos de un humanismo de la Contrarreforma*. Madrid: CSIC.
- ALFONSELLO, Andreu (1873). *Los reys d'Aragó y la Seu de Girona desde l'any 1462 fins al 1482. Col·lecció d'actes capitulars*. Publicadas y anotadas per D. Fidel Fita y Colomé. Barcelona.
- ÁLVAREZ GÓMEZ, Daniel (2013¹). «Final de les Corts de 1413. Edició del memorial del 6 de setembre». *Initium*. Núm. 18, pp. 803-830.
- (2013²). «Els testaments del jurista Narcís de Sant Dionís (1458) i del seu germà Dalmau (1432)». *Cuadernos de Historia del derecho*. Núm. 19, pp. 233-255.
- (2014). «Dades de la trajectòria històrica de la figura de Narcís de Sant Dionís». *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*. Vol. LV, pp. 159-180.
- (2016). «Glosses i anotacions jurídiques de P.M. Carbonell». Guzmán Almagro, Alejandra – Espluga, Xavier – Ahn, M. eds. (2016). *Pere Miquel Carbonell i el seu temps*. Barcelona: Reial Acadèmia de Bones Lletres.
- (2015). *El Compendium Constitutionum Generalium Cathalonie de Narcís de Sant Dionís*. Universitat de Barcelona. (tesi doctoral.)
- (2016). «Elaboració de la Compilació de 1413». *Initium*. Núm. 21, pp. 81-122.
- ÁLVAREZ MÁRQUEZ, Carmen (2003). «El itinerario de adquisiciones de libros de mano de Hernando de Colón». *Historia, instituciones, documentos*. Núm. 50-102.
- ALVIRA CABRER, Martín (2010). *Pedro el Católico, rey de Aragón y conde de Barcelona*. Con la transcripción del Estudio diplomático, la Regesta y el Apéndice documental de la tesis doctoral (1932) de Mª África Ibarra y Oroz (†). 6 Tomos. Madrid: C.S.I.C.

- Antiquiores = Antiquiores barchinonensium leges quas vulgus Vsaticos appellat, cum comentarijs supremorum iurisconsultoru[m] Iacobi a Mo[n]te Iudaico, Iacobi et Gvielermi a Vallesicca & Iacobi Calicii, 1544, ed. Carles Amorós.*
- ANTOLÍN, Guillermo (1910). *Catálogo de los códices latinos de la Biblioteca del Escorial*. Tomo I. Madrid: Imprenta helénica.
- (1911). *Catálogo de los códices latinos de la Biblioteca del Escorial*. Tomo II. Madrid: Imprenta helénica.
- (1913). *Catálogo de los códices latinos de la Biblioteca del Escorial*. Tomo III. Madrid: Imprenta helénica.
- (1916). *Catálogo de los códices latinos de la Biblioteca del Escorial*. Tomo IV. Madrid: Imprenta helénica.
- ANTONIO, Nicolás (1788). *Bibliotheca Hispana Vetus sive hispani scriptores qui ab Octaviani Augusti aevo ad annum Christi MD floruerunt... curante Francisco Perezio Bayerio*. Tomus secundus. Matriti: Apud viduam et heredes D. Ioachimi Ibarrae regii quondam typographii.
- BALAGUER, Víctor (1858). *La libertad constitucional*. Barcelona: Imprenta nueva de Jaime Jepús y Ramon Villegas.
- BALAGUER I MERINO, Andreu (1874¹). «Novas». *La Renaxensa*. Any IV. Núm. 16, 10 de juny de 1874, pp. 203-204.
- (1874²). «De la 1ª edició dels “Usatges, Constitucions y altres lleys de Catalunya”». *La Renaxensa*. Any IV. Núm. 25, 10 de setembre de 1874, pp. 300-302.
- BALAGUER, Ernest dir. (2007). *Història de la corona d’Aragó I*. Barcelona: Edicions 62.
- BASTARDAS, Joan (1984). *Usatges de Barcelona. El codi a mitjan segle XII*. Lleida: Fundació Noguera.
- BAUCELLS, Josep (1985). *El fons ‘Cisma d’Occident’ de l’arxiu capitular de la catedral de Barcelona*. Barcelona: Institut d’Estudis Catalans.
- BAUCELLS, Josep - FÀBREGA I GRAU, Àngel (2005). *Catàleg-inventari general de l’arxiu capitular de la catedral de Barcelona II, capítol de la catedral [1]*. Barcelona: Archivium.
- BAUTIER, Robert-Henri ed. (1984). «Travaux preliminaires de la Commission internationale de Diplomatie et de la Commission internationale de sigillographie pour une normalisation des éditions internationales des éditions de documents et un Vocabulaire internationale de la diplomatie et de la sigillographie». *Folia Cesaraugustana*. Núm. 1 (Zaragoza: Fundación “Fernando el Católico”).
- BELTRÁN DE HEREDIA, Vicente (1986). *Aportació al Butllari de l’Estudi General de Lleida, 1345-1460*. Lleida: Institut d’Estudis Ilerdencs; Diputació provincial de Lleida.
- BENITO JULIÀ, Roger (2008). «Les expulsions d’alcavots, tafuriers i vagabunds a Barcelona (1401-1469)». *Acta historica et archaeologica mediaevalia*. Núm. 29, pp. 360-394.

- BLANCH É ILLA, Narciso (1865). *Crónica de la Provincia de Gerona*. A ROSELL, Cayetano dir. (1864-1871). *Crónica general de España: o sea, historia ilustrada y descriptiva de sus provincias*. Vol. VII. Madrid: Ed. Ronchi, Vitturi, Grilo.
- BOSCOLO, Alberto (1962). *La politica italiana de Martino il vecchio, re d'Aragona*. Padova: Cedam. Casa Editrice Dott. Antonio Milani.
- BROCA, Guillem M. De (1907¹). «Taula de les stampacions de les constitucions y altres drets de Catalunya y de les costumes y ordinaçions de ses diverses paratges». *Revista jurídica de Cataluña*. Tomo 13, pp. 265-287; 505-520; 591-598.
- (1907²). «Traça de classificació dels Usatges y idea de la potestat». *Anuari de l'Institut d'Estudis catalans*. Núm. 1, pp. 276-284.
- (1909-1910). «Juristes i jurisconsults catalans dels segles XIV-XVII». *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*. Núm. 3, pp. 483-515.
- et alii (1985). *Historia del derecho de Cataluña, especialmente del civil, y exposición de las instituciones del derecho civil del mismo territorio en relación con el Código civil de España y la jurisprudencia*. Edició facsimil. 2 Tomos. Barcelona: Departament de Justícia.
- BROWN, Kenneth (1989). «Encara més sobre P. Serra i Postius». *Actes del vuité Col·loqui internacional de llengua i literatura catalanes*. Vol. 2. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 267-289.
- BUENO SALINAS, Marta (2000). «Edició de diversos documents relatius a la llamada "Primera Compilació"». *Initium*. Núm. 5, pp. 827-834.
- (2001). «Narcís de Sant Dionís y la primera recopilación sistemática del Derecho catalán». A IGLESIA FERREIRÓS, Aquilino ed. (2001). *El dret comú i Catalunya. Actes del X Simposi Internacional. Barcelona, 2-3 juny de 2001. La superació d'una sistemàtica: el Dret Patrimonial*. Barcelona: Associació catalana d'Història del Dret «Jaume de Montjuïc», pp. 199-222.
- CABEZA SÁNCHEZ-ALBORNOZ, Mª Cruz (2001). *La biblioteca universitaria de Valencia*. Valencia: Universidad Valenciana.
- CAMÓS CABRUJA, Luis (1952). «El libro de la administración de la Corte Real de Gerona, 1462-1463». *Annals de l'Institut d'Estudis gironins*. Núm. 7, pp. 60-141.
- CAMPABADAL I BERTRAN, Mireia (2004). *El pensament i l'activitat literària del Setcents català*. Vol. 1. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona.
- CAPMANY, Antoni de (1821). *Práctica y estilo de celebrar Cortes en el reino de Aragón, Principado de Cataluña y reino de Valencia y una noticia de las Cortes de Castilla y Navarra* recopilado todo y ordenado por Don Antonio de Campani. Madrid: Imprenta de don José Collado.
- CAPPELLI, Adriano (1912). *Dizionario di abbreviature latine et italiane*. Milà: Hoepli.
[En línia per la digitalització del Departament d'Història Medieval de la Uni-

- versitat Lomonosov de Moscou: < <http://www.hist.msu.ru/Departments/Medieval/Cappelli/> >. Data de consulta: gener de 2016]
- CARAVYC [més el núm. del vol.] = REAL ACADEMIA DE LA HISTORIA (1896-1922). *Cortes de los antiguos reinos de Aragón y de Valencia y principado de Cataluña*. Madrid: Real Academia de la Historia.
- Cartulaire de l'Université de Montpellier* = CONSEIL GÉNÉRAL DES FACULTÉS DE MONTPELLIER, publié sous les auspices de (1890). *Cartulaire de l'Université de Montpellier, Tome 1 (1181-1400)*. Montpellier: Imprimé par la maison Richard frères, place Petit-Scel, 3.
- CASULA, Francesco Cesare (1973). *Il documento regio nella Sardegna aragonese*. Padova: Sotto gli auspici dell'Assessorato alla Pubblica Istruzione della Regione Autonoma della Sardegna; Cedam - Casa Editrice dott. Antonio Milani.
- CATALÁ SANS, Jorge Antonio (2001). «Pérez Bayer después del viaje a Italia». *Estudis: Revista de historia moderna*. Núm. 27, pp. 229-246.
- CC = FONT I RIUS, Josep Maria ed. (1988). *Constitucions de Catalunya incunable de 1495*. Edició facsímil, amb introducció. Barcelona: Departament de Justícia.
- CEBRIÁN, José (1997). *Nicolás Antonio y la Ilustración española*. Erfurt: Kurt and Roswitha Reichenberger.
- CLARÀ, Josep (1984). «Entorn de la personalitat del poeta Francesc de la Via». *ATCA*. Núm. 3, pp. 193-217.
- CODOIN = BOFARULL Y MASCARÓ, Próspero de - BOFARULL Y DE SARTORIO, Manuel de - BOFARULL Y SANS, Francisco (1847-1875). *Colección de Documentos inéditos de la corona de Aragón*. 41 volums. Barcelona.
- COLÓN, Hernando (1992). *Abecedarium B y Supplementum*. Edición facsímil. Madrid: Fundación Mapfre América; Cabildo de la Catedral de Sevilla.
- CONDE, Rafael et al. (1991). «Fonts per a l'estudi de les Corts i els Parlaments de Catalunya. Catàleg dels processos de Corts i parlaments». A *Les Corts a Catalunya. Congrés d'Història institucional*. Actes del Congrés d'Història Institucional, 28, 29 i 30 d'abril de 1988 (1991). Barcelona: Departament de Cultura, pp. 25-61.
- CORTÉS, Josepa (2001). *Liber privilegiorum civitatis et regni Valencie*. València: Universitat de València.
- COSTAFREDA, Virgínia (2003). «Elionor d'Urgell, filla del comte Jaume el Dissortat, i la seva trajectòria pel regne de Nàpols». *URTX: Revista cultural d'Urgell*. Núm. 16, pp. 55-74.
- CPMB [més núm. del Volum] = *Catàleg de pergamins municipals de Barcelona* (2007-2009). Anys 1336-1396. Volum II. Anys 1396-1440. Volum III. Anys 1441-1500. Volum IV. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- CPTC = GONZALO I BOU, Gener ed. (1994). *Les Constitucions de Pau i Treva de Catalunya (segles XI-XIII)*. Textos jurídics catalans. Lleis i costums. II/3. Barcelona: Departament de justícia.

- CREUS, Teodor (1874¹). «Usatges i Constitucions de Catalunya». *La Renaxensa*. Any IV. Núm. 19, 10 de juliol de 1874, pp. 231-232.
- (1874²). «De les constitucions de Catalunya i del Compendi que'n feu Micer Narcís de sant Dionís». *La Renaxensa*. Any V. Núm. 4, 30 de novembre de 1874, pp. 136-140.
- (1888). «Un golpe de estado hasta ahora desconocido en la historia de Catalunya». *Boletín de la Real Academia de la Historia*. Tomo 13, pp. 61-169. [a partir de la transcripció en línia de www.cervantesvirtual.com. Data de consulta: gener de 2016.]
- CUADRADA, Coral (1991). «Els greuges del sagramental a les Corts catalanes (s. XIV-XV)». A *Les Corts a Catalunya*. Congrés d'Història institucional. Actes del Congrés d'Història Institucional, 28, 29 i 30 d'abril de 1988. Barcelona: Departament de cultura, pp. 208-216.
- CUELLA ESTEBAN, Ovidio (2006). *Bulario de Benedicto XIII*. Vol. III: *La Curia de Peñíscola (1412-1423)*. Zaragoza: Institución Fernando el Católico (CSIC); Excelentísima diputación de Zaragoza. (Fuentes históricas aragonesas 40.)
- (2011). *Bulario de Benedicto XIII (1394-1423)*. Vol. V: I. *La Curia Cesaraugustana*. II. *Los grupos privilegiados: servidores del Papa y del Rey*. Zaragoza: Institución Fernando el Católico (CSIC); Excelentísima diputación de Zaragoza. (Fuentes históricas aragonesas 58.)
- CYADC = PONS I GURI, Josep Maria ed. (1995). *Constitucions y altres drets de Cathalvnya, compilats en virtvt del Capitol de Cort LXXXII de las Corts per la S.C. y R. Majestat del Rey don Philip IV. nostre senyor celebradas en la civtat de Barcelona any M.DCCII*. Barcelona: En casa de Joan Pau Martí, y Josep López Estampers. Any 1704. Edició facsímil, amb introducció. Barcelona: Departament de Justícia.
- DALLARI, Umberto (1888-1924). *I rotuli dei lettori legisti ed artisti dell Studio Bolognese dal 1384 al 1799*. I-IV. Bologna: Regia tip. dei Fratelli Merlani.
- DCVB = ALCOVER, Antoni M. - MOLL, Francesc de Borja (1993). *Diccionari català-valencià-balear: inventari lexicogràfic i etimològic de la llengua catalana en totes les seves formes literàries i dialectals*. Palma: Editorial Moll. [En línia per la digitalització de l'Institut d'Estudis Catalans: < <http://dcvb.iecat.net/> >. Data de consulta: gener de 2016.]
- DE LA TORRE Y DEL CERRO, Antonio (1971). *Documentos para la historia de la Universidad de Barcelona*. I: *Preliminares (1289-1451) Introducción, Notas y Comentarios por Jorge Rubió Balaguer*. Barcelona: Universidad de Barcelona, Facultad de Filosofía y Letras.
- DIVERSOS AUTORS (1980). *El pactismo en la Historia de España*. Madrid: Instituto de España.
- DOMÍNGUEZ SÁNCHEZ, Santiago (2004). *Documentos de Gregorio IX (1227-1241) referentes a España*. León: Universidad de León, Secretariado de Publicaciones.
- DU CANGE = dominus DU FRESNE, Charles (dominus Du Cange) et alii (1883-1887), *Glossarium mediae et infimae latinitatis [...] auctum a [...] D. P. Carpenterii [...] G.*

- A. L. Henschel [...] *Léopold Favre*. Niort: L. Favre. [En línia per la digitalització de la Universitat de la Sorbonne de París: < <http://ducange.enc.sorbonne.fr/?clear=1> >.
Data de consulta: gener de 2016.]
- DURAN, Daniel (2002). «Les represàlies de Benet XIII sobre l'orde de l'Hospital a la Corona d'Aragó (1409). La intervenció del grec Nicolau Satiron i la projecció internacional del Cisma». *Estudis històrics i documents dels arxius de Protocols*. Núm. 20, pp. 95-120.
- DURAN, Eulàlia - TOLDRÀ, Maria (1998, 2000-2001, 2003 i 2008). *Repertori de manuscrits catalans (1474-1620)*. 4 Vol. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Barcelona: IEC; Universitat de Barcelona; Institut Joan Lluís Vives.
- (2006). *Repertori de manuscrits catalans (1620-1714)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- ELÍAS DE TEJADA, Francisco (1950). *Las doctrinas políticas en la Cataluña medieval*. Barcelona: Ayma, Editor.
- (1963). *Historia del pensamiento político catalán. Tomo I. La Cataluña clásica*. Sevilla: Ediciones Montejurra.
- FARAUDO DE SAINT-GERMAIN, Lluís. *Vocabulari de la llengua catalana medieval*. [En línia per la digitalització de l'Institut d'Estudis Catalans: < <http://dcvb.iecat.net/> >.
Data de consulta: gener de 2016.]
- FAVIER, Jean (1966). *Les finances pontificales a l'époque du Grand Schisme d'Occident*. Paris: E. de Boccard.
- FERNÁNDEZ I TRABAL, Josep (1995). *Una família catalana medieval. Els Bell-lloc de Girona. 1267-1533*. Barcelona: Ajuntament de Girona; Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- FERRER I MALLOL, M. Teresa (1970-1971). «El patrimoni reial i la recuperació dels senyorijs jurisdiccionals en els Estats catalano-aragonesos a la fi del segle XIV». *Anuario de estudios medievales*. Núm. 7, pp. 351-491.
- (1984). «Els primers diputats de la Generalitat de Catalunya». *Miquel Coll i Alentorn. Miscel·lània d'homenatge en el seu vuitantè aniversari*, (1984). Barcelona: Fundació Jaume I, pp. 221-269.
- (1995). «El sacramental, una milícia camperola dirigida per Barcelona». *Quaderns d'història*. Núm. 1, pp. 61-70.
- (1998). «Antecedenti e trattative per la pace del 1402 fra la Corona catalano-aragonesa e Genova: un tentativo per porre fine alla guerra di corso». *Archivio storico sardo*. Núm. XXXIX, pp. 99-138.
- et alii ed. (2005). «La defensa marítima catalana contra el cors barbaresc. La reacció després del saqueig de Barenys (1406)». *La Corona catalanoaragonesa i el seu entorn mediterrani a la baixa edat mitjana, Actes del seminari de Barcelona, 27-28-XI-2003* (2005). Barcelona: CSIC; Departament d'Estudis Medievals.

- et alii, ed. (2005). *Negociar en la Edad Media*. Barcelona: CSIC.
- FERRO, Víctor (1987). *El Dret Públic Català. Les institucions de Catalunya fins al Decret de Nova Planta*. Barcelona: Eumo Editorial.
- FITÉ, Francesc (2003). «Litúrgia i cultura a la seu vella de Lleida», pp. 98-130, a ALCOY, Rosa et alii (2003). *Seu vella. L'Esplendor retrobada*. Lleida: Generalitat de Catalunya; Fundació la Caixa.
- FONT I RIUS, Josep Maria (1988). Introducció a CC.
- (1990). «La compilació manuscrita de les Constitucions de Catalunya (1413-1422)». *Medievalia*. Núm. 9, pp. 107-132.
- FRANCKENAU, Gherard Ernest (1780). *Sacra Themidis Hispaniae Arcana, Iurium legumque ortus, progressus, varietates et observantias, cum praecipuis glossarum commentariorumque, quibus illustrantur, auctoribus, et fori hispani praxi hodierna, publicae luci exponit D. Gerardus [...]*. Matriti: Apud Antonium Sancham, in platea vulgo de la Aduana vieja.
- FUMANAL PAGÈS, Miquel Àngel; COLOMER CASAMITJANA, Joel; GUTIÉRREZ ORTIZ, Júlia; REDONDO GARCIA, Ester; FLORENSA PUJOL, Francesc (2011). «Documentant l'arqueologia: la casa de Massot Avengenà a l'alfòndec del call Major de Barcelona (carrer de Sant Honorat, num. 3)». *Tamid: Revista Catalana Anual d'Estudis Hebraics*. Núm. 7, pp. 9-71.
- GARCÍA FRESCA, Francisco (1872). «Extracto del catálogo de manuscritos de la Biblioteca de El Escorial, hecho por D. Francisco Pérez Bayer». *Revista de archivos, bibliotecas y museos*. Tomo II, pp. 218-222; 228; 233-234³².
- GARCÍA CARAFFA, Alberto y Arturo (1968). *El solar catalán, valenciano y balear*, con la colaboración de Armando de Fluviá y Escorsa. 4 vol. San Sebastián: Librería Internacional.
- GARCÍA GARCÍA, Antonio dir. (2009). *El Catálogo de los manuscritos jurídicos de la Biblioteca Capitular de la Seu d'Urgell*. La Seu d'Urgell: Bisbat d'Urgell.
- GAYA I MASSOT, Ramon (1957). «Provisión de cátedras en el Estudio General de Lérida». *Analecta sacra tarraconensia*. Núm. XXX, 2, pp. 233-296.
- GÓMEZ ROJO, María Encarnación (2007). «Regulació jurídica dels jocs d'atzar dins la normativa històrica catalanoaragonesa». *Revista de dret històric català*. Núm. 7, pp. 207-215.
- GONZÁLEZ HURTEBISE, Ernesto (1920). *Guía histórico-descriptiva del Archivo de la Corona de Aragón en Barcelona*. Madrid.
- GUDIOL, Josep (1934). *Catàleg dels llibres manuscrits anteriors al segle XVIII del Museu Episcopal*. Barcelona: Impremta de la Casa de la Caritat.

32. El nom de l'autor de l'article s'ha conjejurat a partir de les sigles G. F. que hi apareixen i s'ha confirmat a partir d'AGUILAR (1983: 360).

- GUILLERÉ, Christian (1993). *Girona al segle XIV*. Traducció de Núria Mañé. Vol. 1. Barcelona: Ajuntament de Girona; Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (1994). *Girona al segle XIV*. Traducció de Núria Mañé. Vol. 2. Barcelona: Ajuntament de Girona; Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (2005). «Une famille de médecins geronais au XIVe siècle: les Sarriera». *Acta historica et archeologica mediaevalia*. Núm. 26, pp. 677-691.
- HAVET, Louis (1911). *Manuel de critique verbal appliquée aux textes latins*. Paris: Librairie Hachette et Cie.
- HERNANDO, Josep (2005). «La Inquisición en Cataluña en la Baja Edad Media. Un proceso por crimen de herejía contra el ciudadano de Barcelona Pere Marc». *Clio & Crimen*. Núm. 2, pp. 127-174.
- HERNANDO I DELGADO, Josep (2002). «Del llibre manuscrit al llibre imprès. La confecció del llibre a Barcelona durant el segle XV. Documentació notarial». *Arxiu de textos catalans antics*. Núm. 21, pp. 257-603.
- IGLESIA FERREIRÓS, Aquilino (1996). *La creación del derecho. Manual. Una historia de la formación del derecho estatal español*. 3 tomos. Madrid: Marcia-Pons, Ediciones Jurídicas y sociales, S.A.
- (1997). «Frangullas ou migallas». *Initium*. Núm. 2, pp. 637-649.
- (1999¹). «El concepto de dret comú en Mieres». *Initium*. Núm. 4, pp. 185-393.
- (1999²). «Frangullas ou migallas (3)». *Initium*. Núm. 4, pp. 439-448.
- (2000¹). «Liber Usatici y Tomás Mieres. Notas deshilvanadas y materiales de trabajo». *Initium*. Núm. 5, pp. 1-132.
- (2000²). «Frangullas ou migallas (4)». *Initium*. Núm. 5, pp. 475-567.
- (2001). «Frangullas ou migallas (5)». *Initium*. Núm. 6, pp. 439-444.
- (2003). «Narcís de Sant Dionís y los Usatges». *Anuario de historia del derecho español*. Núm. 73, pp. 35-100.
- (2005). «Compilaciones catalanas del derecho catalán». A *El dret comú a Catalunya. Actes del XI Simposi Internacional de Barcelona, 20-22 de maig de 2004* (2005), Barcelona, pp. 565-712.
- (2008²). «Contenido y ordenación de los “Usatici”: cuadros sinópticos», *Initium*. Núm. 13, pp. 707-914.
- (2010). «Breve historia del derecho catalán en base a algunas compilaciones: materiales de trabajo». *Initium*. Núm. 15.1, pp. 485-736.
- (2011). «Ensayo de una edición sinóptica de los Usatici». *Initium*. Núm. 16, pp. 655-770.
- JULIOL I ALBERTÍ, Griselda (2001). *Llibre verd de la ciutat de Girona (1188-1624)*. Lleida: Ajuntament de Girona; Fundació Noguera; Pagès Editors S.L.
- KAGAY, Donald (2007). *War, Government, and Society in the Medieval Crown of Aragon*. Aldershot: Ashgate; Variorum.

- LALINDE (1980). *La persona y la obra del jurista vicense Jaime Callís*. Vic: Il·lustre Col·legi d'advocats de Vic.
- LLUCH BRAMON, Rosa (2005). *Els remences. La senyoria de l'almoïna de Girona als segles XIV i XV*. Girona: Diputació de Girona.
- LLULL, Romeu (1996). *Obra completa*, ed. TURRÓ, Jaume. Barcelona: Ed. Barcino.
- LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos (2004). *Epistolari de Ferran I d'Antequera amb els infants d'Aragó i la reina Elionor (1413-1416)*. València: Universitat de València.
- LQS = *Libre dels Quatre Senyals, del General de Catalunya. Contenint los diuersos Capitols de Corts, Ordinations, declarations, priuilegis, y cartas reals fahents per lo dit General. Manat estampar essent Deputats del dit General los molt illustres Senyors don Garci Gil Manrique olim de Gerona, y despres bisbe de Barcelona, D. Phelip de Sorribes i Sarrouira, y Anthoni Axada ciutada honrat de Gerona. Y Oydors de comptes Onofre Ciurana y de Bellafilla, canonge de la Seu de Gerona, don Ramon Sabater, y lo doctor Ioseph Maso ciutada honrat de Barcelona. Any 1634*. En Barcelona: de manament de ses Senyories; en casa de Hieronym Margarit.
- LRGC [més núm. del Volum] = ARNALL I JUAN, M. Josepa – GIRONELLA I DELGÀ, Anna (2000-2005). *Lletres reials a la ciutat de Girona (1293-1515)*. 4 Volums. Barcelona: Fundació Noguera.
- LVCG = GUILLERÉ, Christian (2000). *Llibre verd de la ciutat de Girona (1144-1533)*. Lleida: Fundació Noguera.
- MADURELL I MARIMON, Josep M., anotados por RUBIO Y BALAGUER, Jorge (1955). *Documentos para la historia de la imprenta y librería en Barcelona (1474-1553)*. Barcelona: Gremio de editores et alii.
- (1956). «Pedro Serra Postius». *Analecta Sacra Tarraconensia*. Núm. 29, pp. 345-400.
- (1963¹). *Mensajeros barceloneses de la corte de Nápoles de Alfonso V de Aragón*. Barcelona: CSIC.
- (1963²). «Micer Jaume Callís i su biblioteca jurídica». *Anuario de Historia del Derecho Español*. Núm. 33, pp. 539-563.
- (1973). «Más sobre Pedro Serra Postius». *Analecta Sacra Tarraconensia*. Núm. 46, pp. 387-421.
- (1974). *Manuscrits en català anteriors a la imprenta (1321-1474). Contribució al seu estudi*. Barcelona.
- MANSI, Joannes Dominicus (1788). *Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio*. [...] XXIX. Venetiis: Apud Antonium Zatta.
- MANSI, Joannes Dominicus (1788). *Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio*. [...] XXX. Venetiis: Apud Antonium Zatta.
- Manual de novells ardots* = SCHWARTZ Y LUNA, Frederich - CARRERAS CANDI, Francesch ed. (1892). *Manual de novell ardots, vulgarment apellat Dietari del Antich Consell*

- Barceloní*, I. Barcelona: a despeses de l'excelentíssim Ajuntament Constitucional; Imprenta de'n Henrich y companyia.
- MARCA, Petrus de (1688). *Marca hispanica sive limes hispanicus hoc est geographica & historica descriptio Cataloniae, Ruscinonis, & circumjacentium populorum*. Parisiis: Apud Franciscum Muguet, Regis & illustrissimi Archiepiscopi Parisiensis Typographum.
- MARQUÉS CASANOVAS, Jaime (1963). «Fernando el católico y la Catedral de Gerona». *Cuadernos de Historia de Jerónimo Zurita*. Núm. 14-15, pp. 55-75.
- MARTÍNEZ FERRANDO, Ernesto (1957). «Aportación de datos acerca del Archivo Real de Barcelona y sus archiveros durante los reinados de Juan II y Fernando el Católico». *Revista de archivos, bibliotecas y museos*. Tomo LXIII. Núm. 1-2. Ministerio de Cultura. Servicio de Publicaciones, pp. 111-156.
- MARTORELL I TRABAL, Francesc - VALLS I TABERNER, Ferran (1911-1912). «Pere Beçet (1365?-1430)». *Anuari de l'Institut d'Estudis catalans*. Núm. IV, pp. 577-656.
- MASSIP I FONOLLOSA, Jesús (1984). «Les Constitucions de Catalunya de l'Arxiu de la Ciutat de Tortosa». *Revista de llengua i dret*. Núm. 4, novembre de 1984, pp. 125-134.
- MASSÓ I TORRENTS, Jaume - RUBIÓ I BALAGUER, Jordi (1989). *Catàleg dels Manuscrits de la Biblioteca de Catalunya*. Vol. 1: *mss. 1-154*. Barcelona: Biblioteca de Catalunya.
- MESINI, Candido (1970). «Il 'liber secretus iuris pontificii' dello Studio di Bologna». *Apollinaris*. Núm. 43, pp. 373-403.
- MIERES, Tomàs (1621). *Apparatus super Constitutionum Curiarum Generalium Cathaloniae, per Thomam Mierem in decretis licentiatum et jurisperitum gerundensem editi, etc.* [Dos volums: Pars prima; pars altera.] Barcinonae: Typis, et aere Sebastiani a Cormellas, anno 1621.
- MIRET I SANS, Joaquim (1918). *Itinerari de Jaume I el Conqueridor*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. FERRER I MALLOL, Maria Teresa per a l'ed. facsímil (2007). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- MONTAGUT, Tomàs de (1995). «Les compilacions del dret català». *Glossae Revista de Historia del derecho europeo*. Núm. 7, pp. 113-132.
- (1996). *Les institucions fiscalitzadores de la Generalitat de Catalunya*. Barcelona: Sindicatura de comptes de Catalunya.
- (1999). «La justicia en la Corona de Aragón». *La administración de justicia en la Historia de España*. Volum II. Actas de las III Jornadas de Castilla-La Mancha sobre investigación en archivos, Guadalajara, 11-14 noviembre 1997. Madrid: Juntas de Comunidades de Castilla-La Mancha, pp. 649-685.
- ed. (2006). *Llibre dels quatre senyals*. Ed. facsimilar de l'ed. de 1634, Barcelona. I estudi introductorí. Dos volums. Barcelona: Editorial Base.
- (2015). «El poder del dret durant el regnat de Martí l'Humà». FERRER I MALLOL, Teresa ed. (2015). *Martí l'Humà: el darrer rei de la dinastia de Barcelona (1396-1410): l'interregne i el Compromís de Casp*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pp. 51-67.

- MORALES ROCA, Francisco José (1988). *Caballeros de la espuela dorada del Principado de Cataluña, dinastía de Trastámara, 1412-1555*. Madrid: Hidalguía.
- MORELLÓ BAGET, Jordi (2007). «Els creditors barcelonins i la gestió del deute públic a Mallorca». *Barcelona quaderns d'història*. Núm. 13, pp. 313-350.
- (2009). «La maquinaria fiscal del papado aviñonés en la Corona de Aragón: La colectoría de Berenguer Ribalta (1400-1402)». *Anuari de Estudios medievales*. Núm. 39.1, pp. 67-125.
- ORESTANO, Riccardo (1987). *Introduzione allò Studio del diritto romano*. Bologna: Il Mulino.
- PACHECO, Arseni ed. (1997). *Francesc de la Via. Obres*. Barcelona: Quaderns Crema.
- PACHECO CABALLERO, Francisco Luis (2005). «El usatge *Princeps namque*, las Cortes y los juristas». *Initium*. Núm. 10, pp. 232-234.
- PERARNAU, Josep (1978). *Felip de Malla. Correspondència política*. A cura de Josep Perarnau. Vol. 1. Barcelona: Editorial Barcino.
- (1982). «Documents i precisions entorn de Francesc d'Eiximenis». *Arxiu de Textos Catalans Antics*. Núm. 1, pp. 191-215.
- (1987). «Tres notes entorn de la biblioteca papal». *Arxiu de Textos Catalans Antics*. Núm. 6, pp. 299-311.
- (1994). [Ressenya a] «Mariàngela VILALLONGA, La literatura llatina a Catalunya al segle XV. Repertori bio-bibliogràfic. Pròleg de Martí de RIQUER (Textos i Estudis de Cultura Catalana, 34). Barcelona, Curial Edicions catalanes, Publicacions de l'Abadia de Montserrat 1993, 232 pp.». *Arxiu de Textos Catalans Antics*. Núm. 13, pp. 436-438.
- (2008). «Felip de Malla, president de la Generalitat de Catalunya, defensa la villa de Cervera de les velleïtats dels Trastámara». *Arxiu de textos catalans antics*. Vol. 27, pp. 87-113.
- (2009). «Estudiants catalans en dret en les Tabulae repetitionum et disputationum universitatis bononensium». *Arxiu de textos catalans antics*. Núm. 28, pp. 635-639.
- PÉREZ MARTÍN, Antonio (1969). «Il Corpus scholarium bonionensium». *Bollettino informativo dell'Istituto Giuridico Spagnolo in Roma*. Núm. 17, pp. 7-11.
- (1998). «Génesis de las Compilaciones del derecho catalán». *Studia Gratiana*. Núm. XXIX, pp. 685-708.
- (2001). «La presencia de los catalanes en Bolonia». *Revista de dret històric català*. Núm. 1, pp. 243-250.
- PIANA, Celestino (1984). *Il "Liber secretus iuris caesarei" dell'Università di Bologna 1451-1500*. Orbis Academicus, Saggi e documenti di Storia delle Università raccolti da Domenico Maffei. Vol. 1. Milano: Giuffrè Editore.
- (1989). *Il "Liber secretus iuris pontifici" dell'Università di Bologna 1451-1500*. Orbis Academicus, Saggi e documenti di Storia delle Università raccolti da Domenico Maffei. Vol. 2. Milano: Giuffrè Editore.

- PIRRO, Rocco (1733). *Sicilia sacra disquisitionibus et notitiis illustrata*. [...] *Editio tertia emendata et continuatione aucta cura et studio S.T.D.D. Antonini Mongitore Metro- poliatae ecclesiae Panormitanae canonici, judicis synodalis et in SS Inquisitionis Siciliae Tribunali Qualificatoris et Consultoris Accessere additiones et notitiae Abbatiarum Ordinis sancti Benedicti Cistercensium et aliae quae desiderabantur auctore P. Domino Vito Maria Amico a Catana S.T.D. ac Decano Casinensi*. Vol. 1. Panormi: apud haeredes Petri Copulae.
- PONS I GURI, José María ed. (1982). *Actas de las Cortes Generales de la Corona de Aragón de 1362-63*. Colección de Documentos inéditos del Archivo de la Corona de Aragón. Volumen L. Madrid: Ministerio de Cultura.
- PONS I GURI, Josep Maria - FONT I RIUS, Josep Maria ed. (2004). *Constitucions y altres drets de Catalunya, compilacions de 1495, 1588-1589 i 1704*. 4 Vol. Barcelona: Editorial Base.
- PUIG I OLIVER, Jaume de (1998). «Documents relatius a la inquisició del “Registrum litterarum” de l’Arxiu Diocesà de Girona (segle XIV)». *Arxiu de textos catalans antics*. Núm. 17, pp. 361-462.
- (2001). «L’exemplar sevillà manuscrit del Compendium Constitutionum Cathaloniae Generalium», *Quaderns de la selva. Centre d’estudis selvatans*. Núm. 13, pp. 281-288.
- REXACH SALA, Albert (2013). «Censals i dots: mercats financers i matrimonis en una ciutat catalana baixmedieval (Girona, 1340-1440)». *Família a la baixa edat mitjana (s. XIII-XV)*, Actes del III Seminari d’Estudis Medievals d’Hostalric (15-16 de novembre de 2012, Hostalric), pp. 49-66.
- RIERA I MELIS, Antoni (2009). «La Diputació del General de Catalunya, 1412-1444. El desenvolupament d’una administració autonòmica medieval en un context conflictiu». *Acta historica et archaeologica mediaevalia*. Núm. 30, pp. 153-249.
- RIERA I SANS, Jaume (1999). *Catálogo de Memoriales e inventarios. Siglos XIV-XIX*. *Archivo de la Corona de Aragón*. Ministerio de Educación y Cultura: Salamanca.
- RIPOLL, Acaci de (1644). *Regaliarivm Tractatvs eminentissimo et reverendissimo Alexandro Bichio episcopo carpeoracten. S.R.E. Cardinali Dicatvs avctore nobili don Acacio de Ripoll olim in antiquissima sertoriana oscensi Vniuersitate postea in Barcinonensi legum interprete*. Barcinone: ex praelo Gabrielis Nogues, in Vico Sancti Dominici, Expensis Francisci Menescal, mercatoris Bibliopole, et Gabrielis Nogues Typographi.
- ROMAGUERA, Francisco (1691). *Constitutiones synodales dioecesis gerundensis in unum collectae, renovatae et auctae sub illustrissimo et reverendissimo D. Fr. Michaele Pontich, episcopo gerundensi, regio consiliario, etc*. Gerunde: Sumptibus Hieronymi Palol, M.DC.LXXXXI.
- RUBIÓ I BALAGUER, Jordi (1990). «L’arxiver Diego Garcia». A RUBIÓ I BALAGUER, Jordi (1990). *Humanisme i Renaixement*. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya; Publicacions de l’Abadia de Montserrat, pp. 329-351.

- RUBIO Y CAMBRONERO, Ignacio (1950). *La Deputació del General de Catalunya en los siglos XV y XVI*. 2 vol. Barcelona: Diputació provincial de Barcelona.
- RUSSO, Salvatore (1991). «La cattedrale di Siracusa». Società siracusana di storia patria (1991). *Archivio storico siracusano. Nuova serie III, V*. 1991. Siracusa: Società siracusana di storia patria. Núm. 24, pp. 35-62.
- RYDER, Alan (2008). *Alfonso el Magnánimo, rey de Aragón, Nápoles y Sicilia (1398-1458)*. Valencia: Diputación de Valencia.
- SÁEZ GUILLÉN, José Francisco (2002). *Catálogo de manuscritos de la biblioteca Colombina de Sevilla, Cabildo de la Santa, Metropolitana y Patriarcal Iglesia Catedral de Sevilla*. Sevilla.
- SALRACH, Josep M. (2003). «Catalunya i la corona d'Aragó a la segona meitat del segle XIV». A BERGÉS, Carme - SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel coord. (2003). *El naixement de la Generalitat de Catalunya*. Lleida: Museu comarcal de Cervera.
- SALLERAS CLARIÓ, Joaquín (2007). *La baronía de Fraga: su progresiva vinculación a Aragón (1387-1458)*. Barcelona: Universitat de Barcelona. (tesi doctoral.)
- SÁNCHEZ DE MOVELLÁN TORENT, Isabel (2004). *La Diputació del General de Catalunya (1413-1479)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- (2005). *Les institucions fiscalitzadores de la Generalitat de Catalunya*. Barcelona: Sindicatura de comptes de Catalunya.
- SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel (2001¹). «La convocatòria del “Usatge Princeps namque” en 1368 y sus repercusiones en la ciudad de Barcelona», a *Quaderns d'Història*. Núm. 4, pp. 79-107.
- (2001²). «La presión fiscal en un año difícil: Cataluña, a mediados de 1374 - mediados de 1375». *Mayurqa*. Núm. 27, pp. 27-45.
- SANS I TRAVÉ, Josep Maria, a cura de (1992). *Dietari o Llibre de Jornades (1411-1484) de Jaume Safont*. Pròleg i transcripció per Marina MITJÀ. Barcelona: Fundació Noguera.
- dir. (1994). *Dietaris de la Generalitat de Catalunya*. Vol. 1. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- dir. tècnic (2005). *Catàleg de pergamins del fons de l'ajuntament de Girona (1144-1862)*. Barcelona: Arxiu Municipal de Girona; Fundació Noguera. 2 Vol. (Col·lecció Diplomataris.)
- SOBREQUÉS, Santiago (1951). «Censo y profesión de los habitantes de Gerona en 1462». *Annals de l'Institut d'Estudis gironins*. Núm. 6, pp. 194-246.
- (1952). «Leyenda y la historia en el sitio de Gerona de 1462». *Annals de l'Institut d'Estudis gironins*. Núm. 7, pp. 267-350.
- (1958). «Documentos relativos a la familia Margarit. Ensayo de reconstrucción del árbol genealógico del “Cardenal gerundense”». *Annals de l'Institut d'Estudis gironins*. Núm. 12, pp. 245-299.

- (1973). *La guerra civil catalana: del segle XV*. 2 Vol. Barcelona: Edicions 62.
- (1978). *Història de la producció del Dret català fins al Decret de Nova Planta*. Girona: Col·legi universitari de Girona.
- (1982). *El compromís de Casp i la noblesa catalana*. Barcelona: Curial.
- SOBREQUÉS, Jaume (1991). «El pactisme en l'origen de la crisi política catalana: les corts de Barcelona de 1413». A *Les Corts a Catalunya. Congrés d'Història institucional. Actes del Congrés d'Historia Institucional, 28, 29 i 30 d'abril de 1988* (1991). Barcelona: Departament de cultura, pp. 79-85.
- SOLDEVILA, Ferran (1962). *Història de Catalunya*. 3 volums. Barcelona: Editorial Alpha.
- SORBELLI, Albano (1938-1942). *Il "Liber secretus iuris caesarei" della Università di Bologna. I: 1378-1420, II: 1421-1450*. Bologna.
- TORRES AMAT, Félix (1836). *Memorias para ayudar a formar un diccionario crítico de los escritores catalanes*. Barcelona: Imprenta de J. Verdaguer.
- TRENCHS, José - ARAGÓ, Antonio Maria - DELGADO DE MOLINA, Rafael (1983). *Las Cancellierías de la Corona de Aragón y Mallorca desde Jaime I a la muerte de Juan II*. Folia Parisiensia I. Zaragoza: CSIC.
- VALLS I TABERNER, Ferran (1928). «Les Constitucions catalanes de les Corts generals de Montçò, de 1289». *Revista jurídica de Catalunya*. Núm. 24, pp. 265-272.
- VALLS I TABERNER, Ferran - ABADAL Y VINYALS, Ramon d' (1985). *Los Usatges de Barcelona*. Barcelona: Promociones Publicaciones Universitarias de Barcelona.
- VALLS I TABERNER, Ferran - PUJOL I TUBAU, Pere (1927). «El "Compendium Constitutionum Cathalonie" de Narcís de Sant Dionís». *Revista Jurídica de Catalunya*. Núm. 23, pp. 228-274, 352-370 i 440-467.
- VICENS VIVES, Jaume (1978). *Historia de los remensas en el siglo XV*. Barcelona: Ediciones Vicens Vives.
- (1988). *Els Trastàmars (segle XV)*. Barcelona: Ediciones Vicens Vives.
- VILALLONGA, Mariàngela (1993). *La literatura llatina a Catalunya al segle XV*. Barcelona: Curial/PAM.
- VILLANUEVA, Jaime (1850). *Viage literario a las Iglesias de España*. La Seu de Urgel y Gerona. Volums XII i XIV. Madrid: Imprenta Real.
- ZARCO CUEVAS, Julián (1932). *Catálogo de los manuscritos catalanes, valencianos, gallegos y portugueses de la biblioteca de El Escorial*. Madrid: Tip. De Archivos, pp. 96-99.
- ZURITA [se cita pel número de llibre] = ZVRITA, Geronimo (1668). *Los cinco libros postreros de la primera parte de los Anales de la Corona de Aragón [...]. Tomo segvndo*. Impresos en Çaragoça: por los Herederos de Pedro Lanaja, y Lamarca, Impressores del Reyno de Aragón, y de la Vniversidad. / -(1669). *Los cinco libros primeros de la segvnda parte de los Anales de la Corona de Aragón [...]. Tomo tercero*. Impresos en Çaragoça Impressores del Reyno de Aragón, y de la Vniversidad.

BASES DE DADES

Arxiu Diocesà de Girona [cercadors: Recerca per fons i sèries | Índex de llocs i persones
| Documents i textos]

< <http://www.arxiuadg.org/ca/arxiu/> >

Departament de Cultura de la Generalitat. Arxius en línia

< <http://arxiusenlinia.cultura.gencat.cat/ArxiusEnLinia/> >

base biteca [Philobiblon BITECA]

< http://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/search_en.html >

Convertidor de dates medievals [Xavier Mora: 2005-2010. Universitat Autònoma de
Barcelona]

< <http://mat.uab.cat/~xmora/historia/convertidor.html> >

pares.mcu.es [PARES: Portal de Archivos Españoles]

< <http://pares.mcu.es/ParesBusquedas/servlets/ControlServlet?accion=10> >

